

In Chile en Charcas hebbe 3p vele Schapen/ die van ghedaente zijn ghelijck Camelen/ alleen dat 3p gheen bulten hebben als die Camelen. Die Spaengiaerden ghebruycken dese om daer op te rypden: want moge een mensche 4. ofte 5. mylen op een dach dragen / en ingede beginnende te werden / gaen teghens die aerde liggen/ willen oock niet opstaen watmen daer toe doet/ al sloechmense noch so veel. Zemandt daer op rypden/ ende dat heeft moede wesen/ de / nochtans daerenbouen gheporret zijnde berder te gaen / salt zijn hooft opwaert keeren nae den ghenen die daer op sit/ ende hem eenen kuylen stanch toe blasen / om alsoo verlaten te worden. Dese beesten zijn seer nutlick ende profytelick / niet inder als in Egypten ende Aphrica die Camelen: want mogen oock niet wepnich Maiz ende supse onderhouden werden / insonderheyt die men ghebruycken om te arbeiden/ te rypden ende te dragen/ Conneit ghelijck Camelen 4. ofte 5. dagen gaen sonder drincken / met sober eeten. Sommighe van dese die 3p Pachos noemen / hebben seer spne wolle/ ende langhe blocken / seer goet ghesont ende swakelijck vleesch / niet stimmer als ons Hamelen. Die haben Chile ofte van S. Iacomo light op 32. graden ende twee tertien. Verbolghende noch wyder die Custe op de selfde maniere / arriveert men aen die Haven Calma, ghelegen van die boezghenoemde 18. mylen. Soo is hier oock te merken/ dat dese ghehele Custe van Tumbez af tot hier toe/ seer goet vaer is / ende een stille Zee / sonder eenighe tempeesten ofte ontweber/ dat die schepen aen een anchor moghen lippen ligghen waer dat 3p willen.

Van Calma 9. mylen / sietmen den hoeck van die Reviere/ geheeten Manque ofte Maule, in onse Caerte R. de Maole. Noch 10. mylen voorder is een ander Reviere / ghenaemt Ytata, in onse Caerte R. Tatura, ende verbolghende supen ende supen ten westen 18. mylen/ is noch een ander / gheheeten Biobio, op die hoochte van 38. graden schaers / op die selfde streckinghe ende coers. Die Custe langs houdende / elf mylen ruym / is een groot Eplandt/ twelck men seft dat bewoont is / light van't vaste landt schaers 4. mylen / is gheheeten I. Luchengo. Noch wat voorder van dit Eplandt is een inwijck die groot ende hreedt is/ gheheeten Valdivia, in onse Caerte La Baldivia, alwaer een groote Reviere in loopt/ gendemt Aynilendo, in onse Caerte R. Aynilendos, ende dese Vape ofte Inwijck light op die hoochte van 39. graden ende twee tertien. Noch die Custe ende streckinghe van hier af hooger verbolghende naet supdt supdt westen/ comt men aen die C. di S. Maria, welck light op 42. graden ende een tertie nae't supen / ende van hier nae het seggen der stuerlupden/ streckt die Custe supdt oost tot die Strate van Magaglianes, ende tusschen beiden ligghen vele havens ende plaetsen / hier onnoedich te verhalen / de wyl die in die Caerte wel aengeteckent staen. Landwaert in bintmen het land- schap der Patagonen, alwaer Giganten zijn van 9. ende 10. voeten lantch / die haer aenghesichten schilderen met veellerlep betwen van krupde/ het sop uptersende/ en hier mede endigende/ aenwysse den Leser tot die Caerts.

F I N I S.

ende waer dat de Figueren ende Caerten die tot dit Boeck behooren/ ghebonden moeten wesen.

In't eerste deel d' Itinerario.

r. Et Eplandt ende de Stadt van Moçambique, pagie	6
r. Malvos ende lavas,	24
r. Chynen/ Mans ende Vrouwen te voet	32
r. Chynen ghebraghen en upt vermeyen varende	32
r. t Schip van Chynen ende Java	32
r. Stadt ende t Eplandt van Goa,	42
r. Boerse ofte Merckte van Goa,	44
r. Portugesen te voet/	46
r. Portugesen te Peert	46
r. Portugesen ghebraghen in een Pallanchijn	46
r. Fuste daerse met ten oorloch varen	46
r. Portugese Vrouwen te voet staende	48
r. Portugese Vrouwen ondeckt ghebraghen	48
r. Portugese Vrouwen bedeckt ghebraghen	48
r. Portugese Vrouwen met haer Man ende slaen by nacht	48
r. Mercador, Baniane ende Bramene,	60
r. Wyploft der selfden	60
r. t Werbranden der selfden met haer levende Vrouwte	60
r. Staet des Ambassadeurs van Ballagatte binnen Goa,	60
r. Canarijn, Lascarijn ende Balhadeira	60
r. Indiaensche schuyten diemen inde Reviere ghebruyck	60
r. Indiaensche schuyten ofte doypen	60
r. Arabiers ende Aberijns met haer vrouwen	62
r. Swarten ofte Caffres van Moçambique	62
r. Coninck van Cochijn op den Olypphant met zijn Nairo,	64
r. Malauaren ende Mooren ofte Macjometisten van Cananor,	64
r. Pegu, Maluco ende Peneiquas van S. Thomas	64
r. Pagode ofte Afgode ende Mesquita,	66
r. De fruyten Iacca, Annanas, Mangas, Cajus, Iambos, &c.	78
r. Palmeiras ofte Palmboomen ende Indiaensche Vyschboomen	82
r. Arbore de Rais, ofte Wortelboom/ Durioens ende triet Bambu,	86
r. Arbore triste ende Bettele,	86
r. t Eplandt S. Helena	140
r. t Eplandt Assension ofte Bemelbaert	142
r. De Stadt Angra int Eplandt Tercera,	150

Zijn in als 35. platen ofte stucken/ behaluen de Caerten die hier na volghen.

Dese navolghende Caerten moeten ghebonden wesen in d' Itinerario ofte eerste deel verhaelt/ ofte oock wel in't tweede deel int Keijsgheschryft by de navigatien/ nae't ghelieven vanden rooper byde aengewesen pagien ofte folien/ als volcht.

r. De generale Caerte vande gantsche Werelt inde Itinerario/	pag. 4
ofte int Keijsgheschryft vande Navigatie	14
r. De Caerte van C. de bona Esperança af / tot by't Noode Meer toe inde Itinerario/	6
Ofte int Keijsgheschryft vande Navigatie	24
r. De Caerte van't Noode Meer af de Custen naer Ormus, Indien Seylon tot Bengalen toe/ in d' Itinerario/	10
Ofte int Keijsgheschryft vande Navigatie/	26
r. De Caerte van Malacca, Samatra, d' Eplanden van Java, Maluco, China, Phillippinas ende Iapon, &c. inde Itinerario/	22
Ofte byde Navigatie vant Keijsgheschryft	38
r. De Caerte van Guinea, Angola, totte C. de boa Esperança toe/	160
Te weten achter den tytel vande beschryptie van Angola en Guinea, die terstont nae de Itinerario volcht.	
Ofte byde Navigatie vant Keijsgheschryft	124
r. De Caerte vande Antillas ofte vooz-eplanden van Spaens Indien ende Brasiliën / vooz de beschrypinghe van America/ die terstont nae de beschryptie van Angola volcht/ te weten achter den tytel/ ofte inde Navigatie vant Keijsgheschryft	112

**Vande Navigatien der Portugaloy-
fers in Orienten / inhoudende de Zeebaert / soo van Portu-**

**gael naer Oost Indien / als van Oost Indien weder naer Portugael; Inghelijc van Por-
tugaels Indien / nae Malacca, China, Iapan, d' Eplanden van Iava ende Sunda, soo in't heen varen / als in't weder
keeren; Item van China nae Spaenschs Indien / ende wederom van daer nae China; Als oock van de gantsche
Custen van Brasiliën / ende alle die Havens van dien; Item van't vaste lande / ende die voer Eplanden (Las Antillas
ghenaemt) van Spaenschs Indien / met noch de Navigatie vande Cabo de Lopo Goncalves, naer Angola toe / aen
de Custe van Ethiopien; Mitsgaders alle die Courfen / Havens / Eplanden / diepten ende ondiepten / sanden / droogh-
ten / Bissen ende Clippen / met die ghelegghentheydt ende stretchinghe van dien. Desghelijcks die tyden vanden
jare dat de winden waepen / met die waerachtighe teekenen ende kennisse van de tyden / ende het
weer / wateren / ende stroomen / op alle die Orientaelsche Custen ende Havens / ghelijck
sulchs alles gheobserveert ende aen gheteykent is / van de Piloten ende
s' Coninghs Stuer-luyden / door de ghestadighe Navi-
gatie / ende experientie byde selfde ghe-
baen ende gebonden.**

*Alles seer ghetrouwvelijcken met grooter neersticheyt ende correctie by
een vergadert, ende uyt die Portugaloyische ende Spaensche in
onse ghemeene Nederlandtsche Tale ghetransla-
teert ende overgheset,*

Door IAN HVYGHEN van LINSCHOTEN.

AMSTELREDAM.

By Cornelis Claesz. op't VWater, in't Schryf-boeck, by de oude Brughe.

Anno M. D. XCV.

AENDEN HOOGH-GEBO-
REN VORST ENDE HEERE MAVRITZ
GHEBORNEN PRINCE VAN ORANGIEN, GRA-
 ve van Nassau, Catzenelleboghe, &c. Marquis vander Veere, ende
 Vlisfingen, &c. Gouverneur ende Capiteyn Generael van Gelder-
 landt, Hollandt, Zeelandt, West-vrieslandt, Zutphen, Vtrecht, ende
 Over-yffel; Admirael Generael vander Zee deser Nederlanden.
 Ende aende Erntfesten, eerfamen, Hoogh-gheleerden, wyfen, ende
 voorsienighe Heeren, de Gecommitteerde Raden vande Admirali-
 teyt in Hollandt, Zeelandt, ende West-vrieslandt.

Hoe wel dat onder alle oeffeninghen daer de menschen
 haer meest mede generen, de Landt-winninghe de alderouste,
 voornaemste, ende heerlickste altoos gheacht is geweest, noch-
 tans soo dunct mijn (onder verbeteringhe) dat de Zeevaert niet
 sonder wichtighe reden, daer mede wel mach vergheleken, en-
 de in ghelijcke weerden ghehouden werden, sonderlinghe soo wy opte ghe-
 leghentheyte der landen maer yet willen letten, het is wel waer dat door de
 Landtwinninghe des aertrijs, verticheydt moet uyt ghetrocken, ende alle
 nootdrift der menschen ghewonnen werden: maer door dien dat een landt
 (als den Poët seyt) niet alle dinck voortbrenght, ende seer weynich, ofte geen
 soo vruchtbaer ghevonden werden, die haer van alles ter maten soo besorgen
 mogen, of haer ontbreekt soo veel aen't een, als aen't ander overschiet, der-
 halven soo heeft de noot gheraden, elders onderstant des nootdrifts te soec-
 ken, het vvelcke kennelijck is dat noch overvloedigher, noch tot minder co-
 sten gheschieden can, dan door behulpsaemheyt van Schepen, principalijck
 daer toe helpende de bequaemheyt van de Havenen ende Zee, welcke onge-
 twyfelt haer vernste ende wijste verstrekt, ende ghemerckt dat des eene be-
 hoeflicheydt uyt des anderen overvloet moet vervult werden, ten waer dat
 door de Scheepvaert tot zijn weerde ghebracht werde, dat een landtschappe
 in menichte overschiet, so soudent, ofte veel lande ongebout blyven, ofte den
 Bou-man des arbeyts ten laesten verdieten, waer aen't ghemeene welvaron
 soo veel gheleghen is, als inde noot ontfet te werden; Ick bekenne hier jegens
 wel, dat de bouwerye min gevaerlijckheys ende perijckels onderworpen is,
 dan dat verbeteret de Scheepvaerte met menichte ende verscheydenheydt
 van waren, ende is allesins blijkelijck datse niet alleen inbrengt ruijnteen-
 de welvaert: maer oock de macht om een Stadt teghen gewelt te verdedigen;
 Die seer vermaerde rijckdommen ende pracht der Coninghen van Egipten,
 zijn principalijcken uytter Zee gehaelt; Der Athenienser macht bestont prin-
 cipalijcken in haer Schepen; En wat heeft de Venetianen tot het jegenwoor-
 dich ghewout ende heerlijckheyt gebracht, dan dat van Visschers geworden
 Schippers, ende allencxkens verder trachtende, Tracien, Sirien, ende Egipten,
 als met een brugge aen haer oever hebben gebracht? Ende wy (des God
 ghelooft zy) hebben ons oock diens niet te ontdancken, siende merckelijck
 de welstant onses lieve Vaders landts, daer door veel verbeteret ende verstaet
 te zijn; Blijft niet te min de Landtwinninghe onvermindert haer oude heer-
 lijckheyt en weerde, alleen is van ons soo veel geseyt, om te bewysen dat uyt
 een heerlijck gemoet oock gedreven werden, ende nutbare ingefetenen zijn,
 die haer tot dienste van haer Vaders landt, ofte des getrouwe Coopmans ter
 Zee generen, onder welcke der onseren moet, trouwe, ende geraddicheydt,
 mach by anderen oock met recht wel ghepresen werden, ende om daer be-
 nevens loopender wyse te bedencken gheven, wat handel ende voordeel te
 verwachten

Aa ij

verwachten staet, tot verbeteringhe vande ghemeene welvaert, uyt het heerlijck voornemen van uwe F. G. om t'onderloecken de twyfelachtige enghete tusschen de Schitische ende Tartarische Zee, 'twelcke teghen meenighe van veele soo geluckelick volbracht, als wijselijck voor gheslagen ende begonst, ons alreede heeft opgedaen een gerade ende welhandelbare vaerte, tot aen de uysterste ende rijkste palen van Asien, ende der Eylanden Oceani, gelijk wy op onse wedercomste voor uwer F. G. door onderstant des Eerentfesten ende hoogh-gheleerden Heere D. François Maelfon, Raet van State neffens uwer Excel. verhopende in trouwe en waerheydt gerapporteert ende verthoont te hebben, ende eer langhe metter daet te sullen ervinden, ende uyt ghewisse ervarentheyt onder uwe Princelijcke ende heerlijcke name, voor alle de vverelt te doen bliken; Voor nu beraden zijnde, om mijn schuldige danckbaerheyt te bevysen, ende 'nieuvve werck voorstant te beraden, in druck te voorderen, het jegenwoordigh REYS-GHESCHRIFT vande Portugaloyfers, Navigatien van alle de contreyen van Orienten, ende meer andere, Bidde onderdanelijck V. F. G. ende uwe E. willen haer dat middeler tijdt laten een onderpant zijn van mijn gantswilligen dienst ende genegentheyt, gelijk ick my oock anders niet laet, noch oyt heb gelaten voorstaen, dan dattet insonderheyt behoorde uwe F. G. ende E. eygentlijck toegeschreven en opgedragen te worden, soo yet daer in zy, dat eenigen tot vermakelijckheyt, of anderen tot onderrichtinge souden mogen strecken, als onder der selver dienst ende eerlijcke befoldinghe eerst voor den dach ghebracht, soo vant ick oock niet wien een beschryvinge vande Zeevaert behoortlijcker mocht toegedocht werden, dan den genen die by haer selfs diens wetenschap ende oordeel hebben, ende vvettelijcken bestelt zijn, om de voorderinghe ende de veylicheyt van dien te besorghen, als wel gebleken is, dat in haer ghetrouwen dienst een grooten deel des gemeene welvaerts berustende is; Ick bekenne geerne 'tselve te gheringhe te zijn, om soo heerlijcke ende uyt-muntende name voor te wenden, dan vertruwe my wat aen const ende cierlijckheyt ontbreeft, inde welcke ick niet geoeffent en ben, dat 'tselve bevonden sal werden met ghewisse ervarentheyts aen wyfinghe verbeterd te zijn, mogende in goeder gewisheyt verfeeren niet daerby gevoecht te hebben, dan dat ick selfs bevondē hebbe, ende van veel ende verscheiden der cloeckste Stuer-luyden in Oost Indien, ende elders wel ende wijselijck onderricht ben waer te zijn, vvaer mede mijn seer onderdanichlijck ghebiedende; Bidde gants hertelijcke den oppersten Coninck, V. F. G. Princelijcke ghemoet, heerlijcke voorlagen, ende entreprinsen, ende Vaderlijcke forchvuldicheyt; Mitgaders V. E. getrouwen arbeyt, ende menichvuldighe moeyten te begh'nadigen, en stueren tot grootmakinghe zijns heylighen naems, ende tot welstant van onsen lieven Vaders-landt, t'Enckhuysen, &c.

V. F. G. ende E.

onderdanighen Dienaer

Ian Huygben van Linschoten

van Haerlem.

AD IO.

AD IO. HVG. LINSCOTI-
VM IN DETECTIONEM FRETI ARCTI-
CI VAIGATS BARBARIS, AB EO NASOVY
NVNCVPATI.

HActenus assiduo geminæ sub flatibus vrsæ
Æquora credidimus stricta stetisse gelu
Detegis errorem pelagi proventus in altum
Algida campestris per freta Tartariæ.
Quæ descripta tibi radio haud fallace, recludunt
Ad famosa patens ostia Gangis iter.
Vt mihi nec fervens post hac Hyperionis astrum
Nec Lybiæ ad fines vis metuenda Nothi
Terreat aut quemquam glacies, ne divitis agri
Cerula decurrens æquora portet opes
Nocte per æstivos quæ nec fax aurea menses
Deserit cõis æquora juncta vadis
Maecte, Magellani voto par, nec minor ausu
Gloria virtutis propria vtrique sua est.
At tibi Nassoui donec freta navita scinder
Conjunctum tanto cum duce nomen erit.
Nos reduci edomitum frigus gratamur & æstum
Torrida quo squallet, Zona sub axe riget.

Sapere aude.

AD LECTOREM DE NOVA VERSVS
ARCTICVM INVENTA NAVIGATIONE, PER
D. IOHANNEM HVGONEM A LYNSCOTEN.

ANtipodum regna ampla viris incognita priscis,
Cognita nunc cuius arte requiris? Habe.
Est Batauos inter Iuuenis lectissimus, alter
Vcalegon, Ianus nomine, Ianus ope.
Nam velut Ausoniam Ianus cognomine bifrons,
Lynschotus petijt sic patriam Antipodum:
Per sala, per que solum, sylvas per, & arua pererrans
Nec metuens famem, frigora, tela, situm,
Nobis quo possit mores ostendere gentis
Cuius non ullis cognita fama prius.
Ergo Lynschoto Iustas per sacula laudes,
Perpetuum & nomen fata dedere. VALE.

D. H. B.

2a iii

Opde

Op de Noordelche ondeckinghe van Ian Huyghen van Linschoten.

SONET.

D Er wapenen roem in heerlijke verthoone
Heeft langh' ghevoert de Spaensche Soldaet/
Stout in't ghemoet/dringhend' aen/snel van raet/
En gheworden dwanck van Europa schoone/
Was tot een schick de Barbarische Croone
Als d'Hollander upt noot heeft aenghebaet
't Swaert inde vuyst om te vryen zijn staet
Liet hem niet langh' zijn eyghen daet te loone:
En bont vrees met vrees/des roep Vive Orangien
't Martiaelsch' hert/eere van Alemangien,
't Hof van't opdoen der onbeseplde Beken
En rijcken vergheplant was noch by Spangien;
Maer Linschoten coen heeft haer af ghestreken
Den ranck: des blijft by Magellaen gheleken.

Schaemt u niet te beteren.

Ander SONET totte selbe.

V Aer set ghy nu u cours? met yvers lust bevanghen,
Door't vvoedende ghedruijs datmen vallend' siet rylen?
En doen u niet, vermenght Ys, Haghel, Sneeu, eens grysen?
Oft hebt gh' om te sien 'tbegin des Noords verlanghen?
Maer neen, de groote raet *Neptuni* heeft ghehanghen
De triumphelijke crans die met seer groote prylen
Sal ghejont vvorden dien, die cloecklyck can bewysen
Tezijn een vverelt nieu, ontdeckt door nieuwve ganghen.
Palinurus, Typhis, Peter die van *Medynen*,
Neptuni Waghevaer, noch *Magelanes* cloeck
Noch dien, die oock in't ront, *Tethim* sloot door't versoeck.
Maer *Linschoten* u, die voorsichtigh deet verschynen
Het onghebaende pat, daer de *Tabin* den hoeck
Daegh'lijcks van den *Tartar* doet meeren en verdvynen.

't Streck al tot een.
H. Compottel.

Aen Ian Huyghen van Linschoten, op't onderbinden ende vernemen
van Vaygats.

SONET.

S Oo langh als sal de wijt-vliegghende fame
uproepen snel over water en velt
't Passausche bloet vooz een cloeck strijbaer Velt
Voozt dringhend' vroom en van seden bequame
Wiens d'hooghe klam van Orangien niet schame
Linschoten sal u lof worden ghemele
Die ons den ganck onder 't Beereckens gheweile
Ontdeckt en stelt een onsterfliche name
Des sal eer langh Spaengien hoozen met rauwe
Dat een plomp Volck door de Straet van Passauwe
Cermael Vaygats met upghestreckte seplen
Ghedronghen spoozt al door de Cathapsche baren
Sonder verlet/nae de soet-reucke waren
Om Ganges voozt u stranden te bepeplen.

Schaemt u niet te beteren.

Aen

Aen mijn Heeren/mijn Heeren

de Superintendente Baden bande Admirali-

teyten in Hollandt/Zeelandt/ende West-vrieslandt/tot lof vanden
Auteur.

ODE.

D Wonderlijk bestaen! o stoutheyt onghehoort!
O ghevaerlycke reijs! o onbupgh' lücke moeden
Der vrome Batabiers/die bozt' lend' voozt en voozt
Hebt door coud' Mist/Is/Sneeu/en Neptuns strenghe vloeden;
Jae teghens 'tgroot ghehupl van Boreas gheblaes
(Dat de Zee wit beschuynt doet om de Clippen branden
Dies dan schricklyck ghehoort wert Scyllaes groot ghetoes)
Ghespeurt om tot ons nut t'ontdecken uieuwe stranden.
Want doen u Leus ghemoet gheruckt had upt den vuyst
Martis bloedighe Swaert/bande trotse Spaengiaerden;
Die met Depcrachten groot (van menigh menigh vuyst
Doetvolcks/en oock niet min van swaer' en lichte Heerden.)
Crachten om u vryheyt te werpen in het sande
En haer bloedigh ghemoet thoonden met veel wreetheden:
(Ghelijck zy de en en doen in't Gout-barende lande)
Verdelghend' met strafheyt u sterck' en schoone Steden.
En doen onsen Hector met Criich-lift en ghewelt
Had haer beschanste cracht vooz koeverden verzeven/
Wrekende soo de doot als een vroom-dadigh Velt
Van d'Oraensch' Voozt zijn Daer moordigh berooft van't leven.
Heeft u voozdachte raet o Daer-landts Vaders wijs/
Nae onghehoort de vaert oock Criich-schepen doen trecken
Op dat wy (als het Swaert) haer afruckten den prijs
Die zy hebben verdient met nieuw' landen t'ontdecken.
En zijnd' verwitticht van ons Huyghens vroom ghemoet
Dat van zijn jonckheyt af de werelt ginck doorsoecken/
Van daer t'blannigh ghespan rijst upt de bracke vloet
Tot daer het weder daelt in Tethijs vachte hoeken.
Hebt hem onder de vloot als een Commis ghevoecht
Om dat zijn versochteyt haer cours soude beleiden;
(Want hy het vachte Velt Neptunis heeft beploecht
Siende van't Indisch' Volck al de verscheydenheiden.)
Ghelijck een kliecken-dief die al swevende jaecht
Gaet tusschen Aerd' en Locht d'oogh-rijcke fame vliegghen
Onbegryppelijck snel in't spreken onversaecht/
Nae-seggghend' dat waer is/en oock tgheen datmen lieghen.
Dese toe-rustingh' heeft zy niet soo haest ghehoort
Of haer held're Trompet blaest sulcks door s'werelts wijcken/
Dit comt als 'tmoede Hert swoegghende snellijck voozt
In't Aerd'omeleppend' Hof/en inde ooren strijcken
Vande Grijs-haerde Daer die heeft straff'lijck ghefronst
't Gheboztelde Voozhooft/verheffend' de Wijnbreuwen/
En spalkkend' d'ooghen op heeft vol gramschaps begonst
Het een luyd heesche keel seer ijselijck te schreuwen.
Wel/wat stoutheyt is dit: sal ons dit botte Volck
Inde bevrozen hoeck oock beginnen te quellen?
Doet u hiel vleughels aen ghy Goden trouste Tolck

Wilt tot

Wilt tot Discordia, en Hyems u versnellen;
De Wolck-verdruyvende Boreas niet vergeet
(Als houtwend d'eerste plaets van d'Al-coude Stadetten)
Op dat zijn strenghe cracht t'onzen dienst zy ghereet
En dat samender hant wy dese tocht beletten.
Seght dat de Bataviers met stoutmoedighe cracht
Pooghen om door Waygat een nieuwe vaert te stichten/
Soo dat onse heerlijckheyt sal tot niet zijn ghebracht
En t'ghebleughelt hout sal ons rijk stadigh belichten.
Tot weerstant doe elck t'best d'een met stormende wint
d'Ander met Is en Sneeu/Wilt/en herd' Haghel-steenen/
t'femijn zy niet ghespaert dat d'Endrachts bant ontbint
Ick sal t'gheschubde Heyz oock brengen op de beenen.
Hy had nauwlijc volsept Maya Soen maectt hem ree
Met de ghewieckte Hoet gaet hy t'wyl' hooft verciere/
t'Mantelken slaet hy om/ueemt de Slangh-roede mee
Die seer vast slapen doet menschen en wrede dieren.
Met een spoedighe vlucht kappende slach op slach
Gaet hy de soete Lucht op ende neer doorbozen
Tot dat hy t'coud' Vlandt onder zijn voeten sach
Waer Pluto in Hecla de sielen schijnt te smoren.
En soomen d'Arent liet om Keyghers te bespien
Met een door-sichtigh ooggh' om Strimons kanten sweben/
Welck hebbend' in t'ghesicht gaet snellijck neder vlien;
Soo comt die snelle Post op den Bergh neer ghedreven.
Wiens onbetreden spits/doorzwinght de koude Lucht
Zijnde t'heel saer rontsom met Heel-wit stof bevanghen/
Des wints twistigh ghedwarl vol verbaerlijc gherucht
Kupscht hier in plaets van der Syrenen soete sanghen.
Hier woont d'huybrigh' Hyems op wiens knozrich aenschijn
Kollen met groot ghedruys de dwalinghen met hoopen/
t'Berist' hant rinkelc van tenck'len t'allen termijn/
En zijn ruggh-deckent Vlies hanght vol seer groote droopen.
Als ghewill'ghe Dienaers staen om zijn Thoon in t'ront
Haghel/Vorst/Rebel/Sneeu/Rijm/Hysel/vochte reghen/
De Clup-schudd' Aquilo met d'uytpuplende mont
Bereyt om Zee en Lucht tot stormen te bewegen.
De Roof-wanghd' Aurora had s'Hemels poort ontdaen
En d'al-doorziende Sonn' ginck zijn claerheyt verthoonen/
Doen deers bliegghende Vood zijn reden dus vingh aen.
O Hyems door wiens cracht beben die noozdrwaerts woonen
Die Rudsen beben doet/en rooft des Velts schoonheyt/
Die met een pssich toom brypdelt Zee en Kebieren/
En die Heubel en Dal met t'roude Sneeu bespreyt,
Aquilo ghy die doet de Lucht heen en weer swieren/
En de woelt' Oceaan schupft aen t'gheskernde vaut
Wilt t'samen u ghewelt (bidt d'Om-heller der Aerden)
Tot zijn bystant ontdoen/op dat werden benaut
De plompe Bataviers/die moedichlijck aenbaerden
Zijn vocht rijc waerdicheyt een groot' afbreuck te doen
Om het Chinalche rijk by Noorden te ontdekken/
Vriest/Haghel/Sneeu/en wap't/wilt u nae Waygat spoen
Om hare strijtbare macht onder t'Water te trecken.
Hy volsept' en vloogh nae de tweedracht/en met spoet
Sendens' haer wree Dienaers verdubb'lend' hare machten/
Die bliegghen

Die bliegghen spoedighe heen om met een straffe moet
En eendrachtighe cracht op de Schepen te wachten.
Niet langh d'Arlandische Vood daelt in t'donck're Spelonck
Daer in twist en gheraes de menschen hen verblpen/
En t'schrickelijck gheswerm seer onmanierlijck clonck
Verweckt door breez van bree'd en lust tot twistigh strpen.
Hier sadt Discordia dupsent-cleuigh ghecleet
Wiens gheschackierde rock los was en opgehonden/
En t'bonte ghekrupst hant hier droogh en daer besweet
Vloogh inde Lucht d'een los/en d'ander vlecht bewonden.
d'Handen waren ghebult met menigh' smoot Libel
Met menigherley' vraghe/glosen/raden en keuren
Door haer/achter/ter zyde' maectten seer groot gherel
Schryvers sonder ghetal/Voor-spraken/Procureuren.
Zy was herlijck bedroeft door dien dat' uyt den raet
Met teendrachtigh ghemoet der Staten was ghedreven/
Dies knaeghd' zy t'nydighe Hert soeckend' met listen quaet
Dees vast gheveste knoop door twist weder t'ontweven.
Maer d'euwighhe Wylsheyt die ind'Endracht verheucht
Had door zijn doud'rend' woort haer sulcks te doen verboden/
Soo dat dees herten-bant te vaster wert ghebeucht
Hoe zy met twisten meer d'Endracht soeckt uyt te roden.
Mercurius haer siend' heeft grammelijck gheseyt
Staet op ghy oude Tref en verboecht u seer spoedighe
By die t'coude Waygat na trachten/en verspreyt
Daer strax byde Stierluy strijt ende twist verwoedigh;
Op dat indrinckend' al een waen-wetend' gheschil
Door schoon-schynende raet t'samen werden bedrogghen/
t'Is in u macht te doen Neptuni hooghste wil
Zijn last zijnde volbracht is weer opwaerts ghebloghen.
De nydighe Tweedracht had des Zee-Gods ghebot
Soo haestigh niet ghehoort of blylyck ginckl' haer richten/
Grypend' een quastigh hout inde hant liet de Grot
Tredend' ras nae de vloot sonder van gaen te swichten
Verkoos zy de ghedaent' van een Colmographist
En onder de Stierluy vol cout vergifts ghecomen/
Heeft secretelijck d'een teghen d'ander ghehilt
Door valsche inbeeldingh' van noyt gh'hoorde stroomen/
Onderclookend' d'een voor d'ander nae t'swert fenijn
Gaet Slanghende door t'Hert/Pieren/en oogghen lopen/
Dat wint allenghskens Velt/en vult d'herten met pijn
Terwyl' tradde Voets-volck na wint en weder hopen
Soo haest dan Auster blaest winden zy d'Anckers op
En de heesche Stierman die roept een jonghman boben/
De velt spoedighe de Fock/t'Wers-seyl hystmen in top/
Het Roer sweeft heen en weer/en t'Schip wert voort gheschoben.
De ghebleughelde wint dryft haer ras eens-loefs voort
(Als een gheveerde strael die snellijck comt ghebloghen)
Onse Scheep-rijck Hollandt schijnt inde bloet ghelmoort
Dies zy Water en Lucht alleen cryghen voor oogghen.
De Strijt-baer' Enghellman/en Crijch-soeckende Schoot
Werden uyt het ghesicht veer aen t'bagboord ghelaten/
Aen t'Anpboord siens' alleen de Noorman slecht en bot
En hoe tot d'Hemel hoogh strecken zijn woeste straten.
Zy verlaten d'uytliers/Berghen/Stadt/Berelont

Wicholm

Witholm/Grijs/Homenael/Traen-oogh/en't Eplandt Kuste
 De woeste Hulstroom (die slopend' welt in't ront)
 Lofvoet/Westrol/Arnou/en de Clip-rijcke Cufte
 Van Dinnarck en Biarm/daer nae soo buyghen zy
 Om de coude Noozdt-caep/richtend' het cron me steven
 Naer Caep de Candenos, trachtend' met herten bli
 De onbevaren Straet spoedigh te zijn beneven.
 Op d'Olympische top sadt d'alder-saepste hoop
 Met grooter heerlijkheyt van de machtighe Goden/
 Die met gheneught aensien der Schepen snelle loop
 Gaende met soet ghedruys over d'Oceaan schoden.
 De Nereiden oock maecten met vrolijkheyt
 Een wel ghevlochten dans opte Azure baren/
 Zijnde (t'saem ringhs-ghewijs) om't blyghend' hout ghesprept/
 Terwijl d'oude Neptun' zijn crachten deed' vergaren/
 Bevelend' dat Triton soud' spannen in't gareel
 Vande blaen-verfde Koets snel-swemmende Dolphynen/
 Die hy dan moedichlyck leyt met het schubbich seel
 Doende zijn Pairsteyp op't vochte Delt verschynen.
 Als inde moezghenstont met veel kleuren gheciert
 De dagh-brenghende Bood haer Paerden doet aenspozen/
 Soo triumphlyck hy zijn Waghen dooz't water stiert
 Mette vorck inde vyft: om de vloot te versmozen.
 Gh'lyck de golven des Zees die aende doze strant
 Dooz' Zephyrs soet gheblaes allenghskens zijn gheschoben/
 Maken een sacht ghedruys datmen van hant te hant
 Dooz' windts wassende cracht hoozt meer en meer vergroben.
 Soo hoozmen terwyl oock een murmurigh gheluyt
 Onder al de Stierlop beginnende te twisten
 Om de cours daer haer reys dooz' soud' werden gheuyt
 Meerende voort en voort dooz' Tweedzachts argheusten.
 D'En riep ons cours behoort Noordwaerts te zijn gherecht
 Het Zuid'lycker riep d'aer moeten wy 't lieven wenden/
 Dees koos een ander padt/die wilde sulck ghevecht
 Sonder wat anders voor te slaen niet laten enden.
 Sulcks dat nae groot gheroep zy op't laest twee en twee
 Om t'ondecken, de baert gaen cloeckelijck beginnen/
 Richtende sonderlingh (met op-ghelycke Ree)
 Hun cours om'thaerder eer die reys eerst te ghewinnen.
 Maer Huyghen tot ghedacht van dit haperigh ghekijf
 Den Caep ghelaten naem van Twisthoeck, ginck voort rennen
 Dooz' de schuytmighe Zee vord'rend' met cloeck bedrijf
 Zijn reys naer Waygat. Dit siend' Hyems gaet sennen
 Een verdupst'rende Mist die hun soo dicht bedeckt
 Als somwijl't modd'rich' slyck'telaer water der Kebieren/
 Of soo de donck're nacht zijn swerte vlercken streckt
 Over de Waghen glantz die Phaeton woud' stieren
 Jae dat Lincei oogh' niet soud' hebben gheschout
 Dese Scheeps lenghte verr': en om d'ancrt te vermeerren
 Met klat'rende gheslagh stozt haghel menighfont
 Dooz' bod'en van een storm en schrickelijck ontweeren.
 Ghelijck't Noordwest gheblaes somwijl crachtelijck schyn
 De Dodonische Eyck/doende d'Eyckels met hoopen
 Storten op Gras/op Aerd/op Loof/op Beest/op Hutt/
 Sulcks dat haer snelle bal niet mogh'lyck is t'ontloopen,

Soo valt

Soo valt met groot ghebaer dit vochte Cristalijn
 Op't verdeck/op koeburch/op't hooft/op voet/op handen/
 Slaende'tmoedigh Boots-volck met smertelijke pijn
 Die loopen vlytrigh schuyt/verlatend' des Scheeps banden,
 Maer mette cleenste wenck coment' onbeschoont weer
 Trecken met groote cracht aen de swert pickte touwen/
 Verachtende'tghebruyt des waters/en'tghebaer
 Van'tclappende ghesteent' dat hun herd' comt bedouwen.
 Ghy onbeschaemden hoop/nu zydy valt in't strick
 (Kiep de dolle Neptun') ghy sult my niet ontsueren
 Ick versmoor u al'tsaem binnen een ooghenblick
 Doend' u dese stoutheyt met lijf en goet besueren.
 Doen stiet hy zijn Drie-tand met een verbolghen cracht
 Inde woest' Oceaan om't'neerst' boven te roeren/
 Die heeft hy met ghedruys driemaet weer op ghebracht
 En soo veel reysen oock tot aen de gront gaen voeren.
 Strack wert de Zee beschuyt/en het barighe Sout
 Dooz' Boreas gheblaes aenden Hemel gheschoben
 Dat valt stopelinghs neer ober'tbevende hout
 Makend' dat al'tBoots-volck in't water staet bedoben.
 Een droeve swerte Lucht wert rontom uptghestrekt
 Verobend' hun van't licht/men gaet het Sepl inhalen/
 Slaende teghen de Mast/elck roept/elck crijt/elck treckt/
 Om dat seer spoedelijck binnen'tBoord te doen dalen.
 De sluytingh van't ghetou/de ruytschingh van de wint/
 'tMurmureren des Zees/de luyde Donderslagghen/
 Maken schrickigh gherucht/d'een maectt los/d'ander bint/
 'tScheen of Zee/Wint/en Lucht/ober hoop te Veld' lagghen.
 Boreas drijft voor hem een luyd-loepende hoop
 Van Golven peerstigh wit: de Wolcken gaen vermeerren
 De Zee met soete Zeen; die doet met snelle loop
 Een fonte regheningh weder ten Hemel keeren.
 Nu schijnt de heele Lucht los te vallen in Zee
 Dan schijnt de Zee weerom tot aen d'Hemel te dringhen/
 De winden zijn al'tsaem teghens'tSchip dat seer dree
 (Als een hipp'lende Bal) op ende neer moet springhen.
 Nu hanght het op een Golf van daer't Volck dunckt te sien
 'tDiepste vanden afgront: dan schijnt ghy weer te rylen
 Tot aende sternde baut. Dus moet gh' op en neer blien
 Om dat zijn gramme moet Neptun' recht soud' bewysen.
 Maer u onversaecht hert/en stantvastigh ghemoet
 O wijt-versochte Huygh'! gaet zijn ghebaer verachten/
 Poghend' alstijt voort voort/en dooz' beleydingh' vroet
 'tBehyselde Waygats gheluckigh te betrachten.
 Hier teghens stelt hem weer Hyems met Is en Sneer
 Dat bespringht u seer dicht en keert'tZee spouwend' steven
 Bysst/breekt/barst voort de boech/schuyft'reen op'tander mee
 En wert met groot ghekraeck rontsom u Schip ghedreven.
 Dat klooft allenghskens dooz't bar-barstende ghebaer
 Nozselende met cracht de hert ghebacken stucken/
 Dat knarst met heesch gheluyt/en parst teghen malcaer
 Schynend' of zy het Schip aen steters soud'en rucken.
 Neptunus sent hier toe noch een seer groulijck dier
 Klimmend' op't drijftigh Is met onbreckelijke tanden/
 Huplend' seer vreselijck toont een ghelicht als vier

En schijnt

En schijnt schier te vermaen de Rues met hondert handen.
 Doch blijft ghy onverschrikt/en 't Volck stelt hun ter weert
 Varend' onbedreest heen/houwen met scherpen bylen
 Op de verstaelde huyt/die springhen op van't leer
 Als of de slaghe gheschiet was op Diamants stelen.
 't Moet nochtans wijcken dook/met al't Neptuns ghespups
 En Hyems felle cracht/coud' 's/en groote reghen/
 Oock 't sluytende gheraes van Boreas ghedruys
 Die u met groot ghewelt dacht vande Zee te beghen.
 O vrome Batabiers! Ep! wat sal schrieken doch
 Onversaecht ghemoet nu niet en kan beletten
 Stout en cloeck bestaen/dit rasen? noch 't bedroch
 Dat de smooide Tweedracht looslijck had gaen upletten?
 Want nae al dit ghevaer cruyght ghy vrenchdich aen boort
 De langh-ghewenschte Straet gaende hier dooz laberen
 Tot inden Oceaen, van daermen spoedigh boort
 Met de Chinase schat ons rijkdom sal vermeren.
 Dit onbetreden padt hebt ghy moedigh betre'en
 Tot nutticheyt van ons niet arbeyt onverdooten;
 Waer toe u nootlijck diend' het cloeck-sinnigh bele'en
 En d'ervarentheyt van Ian Huyghen van Linschoten.
 Dies vliecht dooz dese tocht/en seer loflijck daet/
 O Linschoten! u naem vande Zuyd'-Pool/tot d'ander
 Daer't Veerken zynen poot nimmer in't water slaet;
 En verr' boort by d' Outaers vande groot' Alexander.
 Sulcks dat noch Bacchi reys/noch d'ontillijcke stien
 By Herculem ghestelt op de Spaensche Zee-stranden/
 Noch die Gamaes cloeckheyt dooz seer neerstigh bespien
 Sett in't Cal'couische rijk van d'Ost-Indische Landen;
 Noch 't onseplen van Dzaeck (wel waert eenwighe prijs)
 Noch 't stout bestaen/waer dooz 'truncke Vlies wert vercreghen/
 Noch 't gheen d' Itacse Vorst verstandigh/cloeck, en wijs/
 Deed' met zijn snelle vloot op 's Midlandts borchte weghen.
 Niet te ghelijcken zijn by dees sozgh'lijcke tocht
 En d'ewighe Tropheen die ghy hier hebt doen stellen/
 Tot teekens dat u reys' gheluckigh is volbrocht
 In spijt van alle 'rgunt dat u lochte te quellen.
 Want wat heeft hun ghekrenckt dan een golvighe Zee
 Verweckt dooz het gheblaes vande rupschende winden?
 Maer u queld' strackelijck Vaghel/'s/Wilt/en Snee/
 Reghen/Kijn/groote wint/die Neptuns toorn ginck senden.
 Dooz wat waerdigh gheschenck mach dan werden beloont
 Dit perijckel en vrees van u moedigh gheleden
 Met onverschrikt ghemoet? kan't ghenoech zijn becroont
 Dooz 't seer-geachte Gout aen dupst stucken ghelenede?
 O neen: Dies heeft de faem met een eeuwighe gheluyt
 V seer loflijcke naem in elcks ooren gheschoten/
 Soo dat landt/landt/en strant ghestadigh roepen upt
 Lof/prijs/en eer/zy u Ian Huyghen van Linschoten.

In Amor' Perseverando.

C. Taemss.

Sommige Derouten ofte Cour- sen vande Pabigatie ende vaert / so van Por- tugael naer Indien als van Indien weder nae Portugael, Desghe- lijchs van Indien naer Malacca, China, Japon, d'Eplanden van Iava en Sunda, so in't gints varen/als in't wederom keeren; en van China na Spaensche Indien/en wederom van daer na China, als oock vande gantsche Custe van Brasiliën / en alle die Habens van dien. Item/ van't vaste landt / en die boort Eplanden (Las Antillas ghenaemt) van Spaensche Indien/ met noch de Pabigatie van de C. de Lopo Gonsalves, naer Angola toe / aende Custe van Ethiopien: midtsgaders alle de Courssen/ Habens/ Eplanden/ Drooghten/ Riffen/ Clippen/ Sanden/ Ondiepten en Diepten/ met die ghelegentheyt en streckinghe van dien; Inghelijchs die tyden vanden Jare dat die winden wapen/ met die warachtighe teykenen en kennisse vande tyden en het weber/wateren en stroomen op alle die Orientsche Custen en Habens / ghelijck als sulcks alles gheappointeert en aengheteykent is vande Piloten en Coninghs Stuer-luyden/ met die dagelijckse Pabigatie ende experientie dooz die selfde gedaen/alles dooz Ian Huygen van Linscho- ten seer ghetroutelijcken met grooter neerstigheyt en correctie by een vergabert/ en upt die Portugaloysche ende Spaensche in onse Nederlandtsche tale ghetranslateert ende overgheset.

Dat eerste Capittel.

Vande Deroute ofte Courssen vande voya-
ge van Portugael naer Oost-Indien.

't Santse
Christen-ryck
leijt aende
noordzyde d'
den Equinocti-
ael.
Lisbona leijt
op 39. en half
graden.
Madera op
32.

La Palma op
28. drie vierde
deel graden.

Cabo de S.
Augustijn 8.
en half.

Hooghte en
Courssen vande
Eplanden van
Cunha.

Vande C. de
S. Augustijn
tot de Cabo de
bona Esperan-
ça sijn 1060.
milen.

Ten eersten is te weten dat het gantsche
Christenryck ghelegen is aende noord-
zyde vanden Equinoctiël, ende Lis-
bonen op 39. graden/welcke leijt met
het Eplandt Madera noordt oost ende zuydt
west / ende de courss is 172. Spaensche mil-
len/t'Eplandt Madera leijt op 32. graden/
ende leijt van't Eplandt La Palma (dat die
Scheepen die naer Indien gaen konnen ver-
kennen) noordt noordt oost/ ende zuydt zuydt-
west 63. milen; het Eplandt La Palma leijt
op 28. graden / van hier moeten zynen
wegh nemen stuyden aen/ so verbe als den tijt
sulcks toegheeft: want ghemeenlijck alsinen
kompt op 5. en 6. graden/so vintmen zuydt-
ooste winden/ende moeten van zuydtwest aen
gaen / so veel alsinen mach/tot datmen boort
by de Cabo van S. Augustijn is/welcke leijt
op 8. graden aende zuydtzyde/te weten aen-
de custe van Brasiliën; Van't Eplandt La Pal-
ma tot dese Cabo de S. Augustijn, sijn 900.
milen/op de courss van noordt oost ende zuydt
west; alsinen den hoeck boort by is/salmen ter-
stont zynen courss nemen zuydtwest aen: wat
men heeft gemeenlijck de winden naer't zuy-
den en zuydt oost/men sal hem houden naer't
zuydtweste vande Eplanden van Trikan da
Cunha, ghelegghen op 34. graden aende zuydt-
zyde vanden Equinoctiël.

Alsinen naer gissinge d'Eplanden van Tri-
kan da Cunha boort by is/ salmen loopen tot
op 36. graden/ende aldan zynen courss oost
aen nemen/tot datmen die Cabo de bona Es-
perança boort by is/ so salmen van noordt oost
aen loopen naer't landt toe / ende 't landt ver-
kent hebbende / ende naer't landt datmen neemt/
salmen zynen courss aensetten naer Moçam-
bique toe/ ofte van buypen om't Eplandt San
Lourenço. Vande Cabo de S. Augustijn tot
de Cabo de bona Esperança toe sijn 1060.
milen/welcke Cabo de bona Esperança leijt
op 34. graden ruijn/aende zuydtzyde vande
Equinoctiël, ende leijt met de Cabo da Agul-
has oost zuydt oost/en west noordt west 32.
milen; Cabo das Agulhas is ghelegen op 35.
graden ruijn/liggde met de Cabo do Infante
oost en w. en heeft wat vā oost ten noorden/en

west ten zuyden/de courss is 26. milen; Cabo
do Infante leijt op 34. graden schaeers/en is
gelegē met de Cabo Talhado o. n. o. en w. 3.
w. 19. milen. Cabo Talhado leijt op 34. gra-
den ruijn / leijt met die Bahija Ferosa o. en
w. 10. milen. Bahija Ferosa is gelegē op de
selfde hooghte van Cabo Talhado, ende leijt
met die Eplandekens Chads oost noordt oost
en west zuydtwest 37. milen / en leijt met die
eerste punt diemē hiet Punta Primeira noord
oost en zuydtwest/en heeft wat van n. o. ten o.
en 3. w. ten w. de courss is 50. milen. Die Pun-
ta Primeira is gelegē op 32. graden schaeers/
en leijt van't laeste land datmen heet Terra do
Natal 50. milen / welcke leijt op 30. gra-
den/en is ghelegghen metter land datmen heet
Terra dos Fumos, noordt oost ende zuydtwest
ende heeft wat van noordt oost ten noorden/
ende zuydtwest ten zuyden / de courss is 75.
milen. Het landt ofte Terra dos Fumos leijt
op 27. graden / ende is ghelegghen met de
Cabo das Correntes noordt oost ende zuydt-
west/ende heeft wat van noordt oost ten oost
en zuydtwest ten westen/ de courss is 95. mil-
len. Cabo das Correntes leijt op 24. gra-
den/en leijt met d'Insulas Primeiras noordt oost
en zuydtwest/en heeft wat van noordt oost ten
noorden/en zuydtwest ten 3. de courss is 132.
milen. d'Insulas Primeiras ligge op 17. gra-
den schaeers/liggen met Moçambique n. o. en
3. w. de courss is 52. milen. Moçambique leijt
op 15. graden/loopde upt Moçambique naer
Indien/ moeten zynen courss nemen noord
oost aen / tot datmen boort by't Eplandt de
Comoro is/de courss is 80. milen tot op 11.
graden/ aldan salmen noch zynen courss ne-
men noordt oost aen/tot datmen by d'Epland-
den As Yllas do Almirante is / welcke sijn
gelegē op 3. graden aen zuyden; Dese Ep-
landen boort by wesende salmen zynen courss
nemen n. o. en n. o. ten o. aē/waermede mē sal
komē by d'Eplanden As Yllas Queimadas,
welcke liggen op 16. graden aende custe van
Goa oftelndien; oock mede so is te weten dat
op dese tijt de stroomē op dese contreye altoos
naer't n. w. loopē/te west naer de Estrecho de
Meca, ofte troode Meer toe/ daerom so heeft
alsinē de hooghte vā 16. graden heeft (om zynē
rechtē wegh aē te sette) salinē altoos de boort
sepe courss behoude/nemēde zynē wegh o. n.
o. ofte wat meer aē vā doe wesende/ doch heet

Hooghte van
der schuyden
Courssen/ van
der schuyden
placsen.

Punta Pri-
meira leijt op
32. graden.

Terra do Na-
tal op 30. en
half graden.

Terra dos
Fumos op 27.
en half graden.

C. das Cor-
rentes op 24. en
half graden.

d'Insulas
Primeiras op 17.
en half graden.

Moçambi-
que op 15.
graden.

Yllas do Al-
mirante op 3.
en half graden.

Yllas Quei-
madas op 16.

Compas salt altoos wel wipen wat datmen doen sal: men sal aldus aen gaen tot op 200. mylen nae de Custe van Indien / hem wel wachtende niet leegher te loopen als op 15. graden / om te schouwen die dzooghten die men heet Os baixos de Pandua, welke ligghen op 13. graden aen't noorden: oock mede wanneer men zijn gissinghe ghemaeckt heeft / te wesen by de Custe van Indien / salmen hem altoos boven de 16. graden houden: want de stroomen ende wateren altoos aende Custe zupden aen loopen / ende men heeft aldaer ghemeynlyck de winden van upen noorden ende noord westen; Om nu te weten of men by de Custe van Indien is / soo salmen dese teekenen vinden / te weten / Crabben / op 300. mylen vande Custe aff; ende wesende vande Custe bysich mylen veel Slanghen int water dypden / vande groote ghelycke Ael ende Dalinghen / welck altoos seker is / ende op twintigh mylen van het landt heeft men gront op 80. badem diepte / en 14. 15. mylen daer van tseventigh badem; en hebt gheen breefe stoutelicken nae de Custe toe te loopen: want is over al supber ende schoon / met goeden anchor grondt / ende alle d'Eplanden ende Clippen die aende Custe zijn / ligghen de dicht aen't landt heen / so datmen der gants gheen perijckel af en heeft. Alle de Custen diemen heet van Indien / strecken noorden ende zupen / ende heeft wat van n. ten westen / ende zupden ten oosten.

Oock soo is te weten dat alle de Custe van Indien / Persien / Arabien / die Estrecho de Mecca, ofte het Hoode meer / de Custe van Choramandel, Seylon, Bengalen, Pegu, Sian, Malacca, Camboja, Cauchinchina, China, Iapon, &c. is altemael gheleghen aende noozdt 3pde vande linea Equinoctiael.

Dat 2. Capittel.

Roteiro ofte Deroute, dat zijn de coursen vande vaert van Oost Indien, uygetrocken ofte gheappointeert door des Coninghs Pilot, Diego Affonso, Portugees.

Utenende van Lisboaen nae het Epland van Madera, soo sult ghy uwen cours nemen zupd west aē / ende gaen berkennen het Epland Porto Santo, ende van daer voortaan tusschen d'Eplanden van Deserta ende Madera, u wachtende vande Eplanden ofte Clippen ghenaemt Os Salvagiens, welke ligghen twee mylen nae't Zupd westen van Madera af / wantet aldaer altemael dzooghtē zyn / die inder nacht seer periculēus zijn / men macher aende oost 3pde langhs heen voozbp passeren / loopende alsoo uwen wegh nae die Canarien toe; De Eplanden van Canarien ghepasseert wesende / sult uwen wegh nemen zupen aen / tot op de hooghte vā 14. graden / doēde uwen cours 50. mylen van Cabo Verde, nedertwaerts / ende van daer voozt aen sult uwen cours doen zupd west ende zupd west tē westen aen / tot dat ghy comt op de hooghte van 6. gradē / ende van daer voozt zupd west / ende 3. w. ten 3. aen / so dat ghy uwe cours comt te doen 70. mylen vande dzooghte vande Aebier / genaemt Rio grande, ende 80. mylen van Sant

Anna, altoos u beste doende om aende linea Equinoctiael te comen / uwen cours altoos boven t'zupden aen doende; ende soo de wint zupden liep / so kiest liever die 3pde van't oostē als van't westen / al zyt ghy schoon onder die Linea / ende so langhe als ghy gheen zupd oosten wint en kright / soo hout altoos den boech vant oosten / sonder te ghenaken het lādē genaemt Terra do Mallagetta tot op 50. oft 60. mylen nae / ende als ghy die hooghte ende lenghte hebt van ghepasseert te wesen de C. das Palmas, soo maect int laberen cozte streken / te weten / onder die Linie ofte aen dees 3pde / op dat u de stroomen ende wateren niet en dypden binnen die vooz3. Cabo / stryck liever alle u seplen / als daer in te dypden: wāt en cont u anders niet salveren / noch nae Indien comen. Ick hebbe u hier boven verclaert wat dat ghy doen sult op 140. mylen onder die Linie wesende / soo loopt alsdan dwerz over om voozbp Brasiliën te passeren: want volghende den wegh ende coursen boven verclaert / en moecht niet faelgierē / ofte sult Brasiliën voozbp loopen.

Aen dese vooz3. custe van Mallagetta, soo loopen de wateren ende stroomen / te weten / met de nieuwe Maen nae het 3. w. toe / daer om en sult u alsdan niet begheven te nemen de cours nae Brasiliën toe / onder die Linie wesende; ende soo wanneer ghy uwen cours zupd west aen stelt / u daer op houdende / soo langhe als de wint duert / soo doet alle neerstigheyt / als ghesepd is / de Linie te passeren over den boech van Brasiliën / om te comen op de hooghte vā 8. gradē / op welke hooghte gheleghen is den hoek ghenaemt Cabo de S. Augustijn; Ende soo ghy op dese 8. graden begeert t'ghesicht van't landt te hebben / soo en wiltet niet op den anderen boech wenden: maer werpt liever het anchor upt / tot dat de wint rugmit om uwen wegh te verholghen; oock so is te weten dat die stroomen (aen dese 3pde van Brasiliën C. de S. Augustijn en die contrepē) na die Anrilhas, (dat zijn die vooz3. eplanden van nieu Spaengien) toelopen / waeromme u vooz best rade niet te laberen: want sulckx doende moest sonder twyfel wederom nae Portugael heeren.

Van hier af sult ghy een anderen wegh nemen / nae die Eplanden van Martijn Vaaz toe / die Linie ghepasseert wesende / ende hoe ghy desen wegh rechter neemt / hoe het beter is.

Vande Eplanden van Martijn Vaaz af / ofte vande hooghte daer 3p op ligghen nae d'Eplanden van Tristan da Cunha toe / vooz de wint hebbende / sult uwen rechten cours nemen / sonder eenigh wzaaken ofte abatiement te rekenen: want dese Eplanden ligghen metten anderen altemael op een longitudo ofte lenghte / mette differentie die het Compas in dese contrepē heeft / te weten / by d'Eplanden van Tristan da Cunha, soo waeracht ofte noozdvoert de Paelden van het Compas ander halven streck / ende alst een ure nae den middagh is op het Compas / soo ist op den Astrolabio eerst middagh.

Om te weten oft ghy dicht by de Eplanden zyt / soo sult ghy t by dese teykenen comen te weten / als ghy sommighe Voghelen siet / bys ende bys te samen vliegghen / so is men daer by / en van daer voozt aen sullen u volghen etliche Voghelen vande Portugeesen Feigions

Waerschoonwinge vande C. das Palmas.

De stroomen by Mallagetta loopen nae het zupd westen mette nieuwē Maen.

Waerschoonwinge om niet te rugge na Portugael te varen.

Eplanden vā Martijn Vaaz.

Onderschepte vante C. das Palmas en de Astrolabio vande middagh by d'Eplanden van Tristan.

Teekenen als men by de Eplanden vā Tristan is.

Peigions zijn voghelen met wit en swarte veren.

Custhe Tristan en C. de bona Esperança dūst deel van't eijghe Sargassa.

Oorsake waer om dat de Sargassa opt water dypst.

Reetsekenen als men by de C. de bona Esperança is.

Dertigh mylen vande C. de bona Esperança vltē ghen Alcatrazes en ander voghelen.

De dwerz wegh vā Brasiliën tot de C. de bona Esperança is veel cozter als inde C. de Certe begrepen is.

Zee-wolven ontrent de C. de bona Esperança / ende d'Eplanden van Tristan.

Waerschoonwinge vooz een westen wint boven de 35. graden.

Feigions ghenaemt / zijn van witte en swarte vlecken beplackt / so datse hierom seer goet te kennen zijn; met dese Eplandē 3. en n. over een zijnde / soo sult ghy inde Zee binden dypen / en genaemt vande Portugeesen Sargasso gheheten / is by naest ghelyck het Wier datmen by Wieringhen in Hollandt vint.

Van dese Eplanden vā Tristan da Cunha nae de Cabo de bona Esperança toe / wesen de in dese contrepē tot ontrent den achtsten Junius, sult int water sien dypden sommighe hooopen van het krujdt Sargasso met Trombas, dat zijn ghelyck struycken van dick Riet; dese Rieden zijn cozt ende tackachtigh / ende en zijn soo langh niet als diemen vindt by de Cabo de bona Esperança, sult alhier uwen wegh verholghende allenrykens / hier van minder binden / en laet u sulckx niet verdieten: want comt door dien / dat hoe dattet op d'Eplanden meer stozt ende onweert / hoe het meer van dese Riet struycken ende krujdt upt smijt / dat also met het water ende wint (die van achter ende over d'Eplanden heen comt) nae de Cabo de bona Esperança toe ghedreven wert / waerom ick u adverteere / so ghy dese krupderen ende Rieden vint / te willen hondert bysich mylen vande Eplanden van Tristan da Cunha, voozder aen loopen: want zijn teykenen van dat ick boven verhaelt hebbe.

Comende op die hooghte van 35. graden / rugmit ofte schaers / nae de Cabo de bona Esperança toe / sult vande Trombas (ofte vande dicke Riet struycken) in't water sien dypden; Als ghy dese comt te sien / so weest vooz seker vande Cabo de bona Esperança te wesen: want ghy zyt die vande Eplanden al ghepasseert ende voozbp; als men dese Trombas vint / soo is men maer 30. ofte 40. mylen vande Cabo de Bona Esperança; Dese Riet struycken zijn tackachtigh / by naest van farsoen als Basynen: Maer so ghy quacnt op 35. graedt / en sult dese teykenen niet sien / dan moghelycken sommighe Voghelen soo groot als Rabens; hebben witte ende plat / achtighe beken / swart van beeren; dese vliegghen maer 20. ofte 30. mylen vande Cabo de bona Esperança, ende noch andere grauwe Voghels vande Portugeesen Alcatrazes ghenaemt; Dit zijn de rechte teykenen vande Cabo de bona Esperança, tot die Cabo das Agulhas toe.

Oock soo is te weten dat die traberse ofte dwerz wegh / te weten van Brasiliën af tot die Cabo de bona Esperança toe / veel cozter ofte minder is als men inde Pascaerten stelt / niemandt en beghere te weten d'oorsake hier van / wanter doch niet aen gheleghen en is / die Navigatie aengaende / ende al waert schoon alsoo / soo en ist niet goet datmen van verde ofte van breeinde Patien verstaet: wāt soudē teghens ons selven wesen; Men vint oock tusschen d'Eplanden van Tristan da Cunha, ende de Cabo de bona Esperança sommighe Zee-wolven: maer wesende in dese contrepē int laeste van Junius, mocht wel wesen dat ghyse dan niet en saecht / overmits datse haer alsdan vertrecken door de roudē / onder het landt.

Soo het ghebuerde dat ghy u bondt tot den thienenden Mepe / luttel min ofte meer / in die contrepē van dese Eplanden van Tristan da Cunha, soo en sult ghy boven die 35. graden niet passeren / om dienswille dat

die weste winden daer alsdan dapper en gheveldigh regneren ende wapen met een grootte furie ende verholghentheyt / namelicken wesende met een nieuwe Maen / op dattet u niet en wederbare / ghelyck het gheschiede mettet Schip Bom Ielus, het welke de Zee in swelchde door den grooten overbal ende furie vande wint / ghelyck als ick Diego Alfonso dat selfs aenghesien hebbe / wesende int Schip S. Clara.

Als ghy by de Cabo de bona Esperança sommighe voghelen vint in't water sitten / diese Antenays heeten / twelck zijn groote ende beplackte Voghels / soo zyt ghy by de Cabo das Agulhas; Sult oock vinden in het water dypde sommighe vis-been ofte sas-been van dat de Goudt-frieden besighen / ende soo ghy het gesicht van't landt hebt op de hooghte als boven verhaelt / wesende dertigh mylen vande Cabo de bona Esperança, als oock mede comende op de hooghte van 36. graden / suldy dese voghelen Antenales vinden. Soo haest als ghy de Cabo de bona Esperança ghepasseert zyt / ende het landt gheen hebt / t'3p vande Cabo de bona Esperança ofte van de Cabo das Agulhas, oft voozder / oft hender / soo hout restont van landt af tot dertigh mylen t'Zee waert in / ende soo ghy nae Moçambique meet te gaen / soo moet ghy uwen cours nemen noozd oost aen / te weten nae de Baixos ofte dzooghten van India toe.

Op de cours van Brasiliën / nae de Cabo de bona Esperança toe / volghen u altoos veel voghels nae: maer so haest als ghy comt recht int aenghesicht vande Cabo de bona Esperança, soo verliest men se / ende oock somtijts de swarte Rabens / daer boven aff vermaent is / op datmen te sekerder mach weten de Cabo binnewaerts te wesen / te weten aende oost 3pde van Indien.

De Zee-baren die u volghen van de Cabo af van upt den oosten nae't westen / sulckx verliesen soo haest als ghy zyt by de Cabo das Agulhas binnewaerts / tot dat ghy andere van upen zupdt westen kright / welke is ghelyck als de Custe streck / te weten vande Cabo binnewaerts; oock mede soo zijn hier by dese Cabo de Paelden vanden Compassen fix ende effen / soo dat wanneer u middagh opt Astrolabio is / soo ist van ghelycken op de Sonne wyser of het Compas comende beyde te gaer over een / twelck een goet teyken is te wesen noorden en zupden met die Cabo das Agulhas, ofte tusschen beyde (te weten / tusschen de Cabo de bona Esperança, ende die Cabo das Agulhas,) dit is een goet teyken / soo wel van Portugael nae Indien / als oock van Indien nae Portugael / ende comende van hier nae Indien / soo noozd-oostereen ofte wzaaken de Paelden van de Compassen weder.

Dertigh mylen vā de Cabo das Agulhas nae Moçambique toe / soo loopt men de Custe oost ende west / ende sult vooz u sien / wesende vooz by de Cabo das Agulhas, ses ofte seven mylen t'Zee waert van het landt ghenaemt Aguada de Sanbras) niet te nemen den wech naer de Cabo toe: maer nae het zupdt westen / ende zupdt west ten westen / wantet alsoo noodbigh is om dese wech te salveren / vooz oorsake vande stroomen en wateren die nae die Wapen ende Inwijcken te landwaerts in loopen.

Wb 2

Soo

Schip Bom Ielus vande Zee ingeswoelghen.

Custhen de C. de bona Esperança en C. das Agulhas vint men voghels Antenales ende by-been.

Dzooghten vā India.

Veel Voghels opte cours vā Brasiliën nae C. de bona Esperança.

Waer datmen de Zee-baren upen oosten nae't westen verliest.

By de C. de Agulhas aen't oosten het Compas oft d'Astrolabio.

Goede teykenen vā vooz de Scheypers.

Waerschoonwinge by de Cabo das Agulhas nae Moçambique.

Waerschou-
winghen als
men te veer
bande Cabo
afghelept is.

Middel om
te weten hoe
veer datmen
bande C. das
Agulhas is.

Trekenen
alsmen by
S. Lorenzo is.

De banck
bande Cullen
van Soffala
liggen 10. my-
len van de
doocht van
Judia.

Coursen bade
doochten tot
het Epland
van Ioan de
Nova.

De Eplanden
van Angoxas.

Waerschou-
winghe om
aen't land
van Soffala
bique niet te
loopen.

De dooghten
van Judia
liggen op te
22. graedt.

Trekenen
alsmen dicht
by de dooght-
ten is.

Soo het ghebuerden dat ghy de Cabo
wilt aff passeerden/ so dat ghy geen van dees
teykenen en quaemt te sien / soo sult ghy de
hooghte nemen/ ende besien nae't Sonne-wy-
ser/maer moet seker wesen/ en niet eenen rech-
ten draet / ende soo ghy waert 150. mylen de
Cabo binnewaerts wesen/ ende middagh op de
Astrolabio / soo en comt de schaduw van't
Sonne-wyser noch niet op den middagh / en
scheelt een streck / ende wanneer't middagh
is op't Sonne-wyser/ so sal de Son op de As-
trolabio een halve graedt ghedaelt en afghe-
gaen wesen/so ghy dit vint / soo weest voorse-
kert te wesen 150. mylen vande Cabo de bona
Esperança, ofte Das Agulhas binnewaerts/
ende oversietet wel: want suldet alsoo bevin-
den; ende soo ghy u cours neemt om binnen
San Lourenço doo te seplen/ sult sommighe
reepne witte vogels by hoopen te samen vin-
den; Dese blyghen ontrent 20. mylen van't
landt naer de doochten van Judia toe/ ende
romende op 20. graden/ sult voort seker tept-
kenen vinden de voghelen Garagias en Al-
catrafes, welke zijn gelijck als Meenwen/
alsdan gaet ghy eenen goede cours aen/ ende
soo ghy niet met allen van dese teptkenen en
siet/soo siet wel voort u: want soo zyt ghy by
het Eplandt van San Laurencço, ofte op de
bancken bande Custe van Soffala, ende veel
voghelen siende/ soo en zyt ghy maer 10. my-
len vande doochten van Judia / so loopt van
daer n.o. ende n.o. ten n.aen/ nemende op dese
manier uwen wegh tot op 19. graden/ ende
daer nae soo loopt noord oost aen tot op 18.
graden; Van dese 18. graede sult n. ende n. ten
o. aen loopen / tot dat ghy zyt op de hooghte
van 16. graden / wesen/ ende in dese hooghte/
ende siende veel vande voghelen Alcatrafes,
te weten 6. 7. 8. ende 10. te samen blyghen/ so
zyt ghy maer 10. ofte 15. mylen van't Ep-
landt van Ioan de Nova, daerom doet alle
neersighen by daegh en by nacht daer van
daer te comen/ namelijcken soo't met een nieu-
waen waer/ ende loopt n. w. aen / so sult ghy
comen by d'Eplanden ghenaemt dos An-
goxas, ende hoe dat ghy van daer meer noor-
den aen loopt / hoe dat ghy beter cours sult
doen nae Moçambique toe / voort u siende by
dit landt niet te passeren onder de 25. vadem
nae't landt toe: want zijn altemael dooght-
ten/ alwaer Don Ioan pereira op licp / ende
heeft rondom 13. vadem diepte.

Dat 3. Capittel.

De Navigatie vande Cabo das Correntes
nae de drochten, ghenaemt Os baixos
da Judia, ende van daer nae Moçam-
bique.

Soo het gheschiede dat ghy quaemt
te sien de Cabo das Correntes, ses oft
seven mylen daer van af wesen/ so
willende nae Moçambique seplen/
soo loopt oost noord-oost aen / hebbende
scherpe windt / ende romende op twee-
entwintigh graden (op welke hooghte lig-
ghen de dooghten van Judia) sult veel
vande voghelen Garagias by hoopen sien
blyghen / ende soo ghy de wint wat rup-
mer hebt / soo loopt noord oost / ende noord
oost te oosten aen tot op de voorsepde hooght-
te. Om nu te weten oft ghy dicht by de
doochten zyt / soo sult ghy veel vande

Voghelen Garagias ende Alcatrafes by
hoopen teffens sien blyghen / ende soo ghy
veel Alcatrafes siet/so zyt ghy by de dooght-
ten: maer siende de Garagias alleen sonder
de Alcatrafes, soo zyt ghy noch 25. mylen
daer van; Van hier af sult ghy noord oost
ende noord oost ten noorden aen loopen / tot
op 19. graden/ ende daer nae soo loopt noord
oost aen tot op 18. graden / ende van daer
noorden ende noorden ten oosten tot op 16.
graden; Wese/ ende op dese hooghte / sult veel
vande voghelen Alcatrafes sien / soo weest
versekert dicht by't Eplandt van Ioan de
Nova te wesen; ende soo ghy d'Alcatrafes
siet / te weten / ses ende seven by een / soo
en zyt ghy maer thien ofte vijftien mylen
van t selve / om datse aldaer haer aen comen
halen / daeromme doet alle neersighen
om u upt dese hooghten van't Eplandt te
ryghen / welck leyt op 16. graden; Ende
om versekerder te gaen / soo loopt noord-
west aen / waermede ghy sult comen by
d'Eplanden van Angoxas, die dicht aen de
Custe nae Moçambique toe ligghen / ende
hoe dat ghy noordelicker aen gaet / hoe dat
ghy naerder Moçambique sult ghenaken;
sult voort u sien int aenloopen van de Ep-
landen Angoxas naer Moçambique toe/
dat ghy niet en passeert onder die 25. va-
demen ober de Cozalen / daer hem Don
Ioan Pereira op verloor / ende heeft daer
rondtom dertien vadem diepte. Dese
Eplanden van Angoxas ghepasseert we-
sende nae het noord oosten / soo loopt noord
oost ten oosten aen / welck eenen goeden
cours is / u altoos wachtende onder de 25.
vadem niet te passeren/ als gheseyt is.

Dese boven ghesepde coursen vande Cabo
das Correntes voort aen/ sult doen / soo
ghy u vort by de voorsepde Cabo / ende heb-
bende de zupde ooste winden / soo sult ghy
loopen langhs het Eplandt ghelegghen op
de bancken van Soffala, om te haestigher
tot Moçambique te comen / ende mette oos-
te winden op de hooghte ende teykenen/
als boven verhaelt is; Sult oock schouwen
de dooghten van Judia, ende de bancken
van het Eplandt San Lourenço, die naer-
der de dooghten van Judia toe ligghen; tus-
schen beyde dese dooghten heeftmen 95. va-
dem diepten.

Soo ghy begheert te loopen op de Ree
van Moçambique, soo moet ghy passeren
int innercomen de twee Eplanden van
San Iorgie ende San Iago, ende sulst laten
aende yde vort zupd-westen / wat van Sant
Iorgie aflopende op ses ende seven vade-
men diepte / loopende alsoo voorts naer
binnen toe (altoos goet opzicht hebbende
vande bancken daer ghy het water op siet
brecken/ tot dicht voort het Eplandt ende for-
tresse van Moçambique. &c.

Dat 4. Capittel.

De Navigatie van Moçambique
naer Indien toe.

Schepden de van Moçambique aff
naer Indien toe / soo loopt noord
oost aen / waer mede sult ghy het
Eplandt A Ilha do Comoro comen
te sien / welck leyt van Moçambique 94.
mylen op elf en half graden / te weten het
uiterste

Trekenen
alsmen 25. my-
len vande
doochten is.

Het Eplandt
van Ioan de Nova
leyt op 16. en
half graedt.

De Eplanden
van Angoxas

Waerschou-
winghe vande
Cozalen.

En Eplandt
op de bancke
van Soffala.

Waerschou-
winghe voort
de dooghten
van Judia
en bancke by
S. Lorenzo.

S. Iorgie en
S. Iago twee
Eplanden by
Moçambique.

De Eplandt
A Ilha do Comoro
leyt op 11. en
half graed 94.
mylen van
Moçambique
aen.

Deroute ofte de Navigatie ende Coursen
van Lisboenen naer Oost Indien, ghe-
appointeert door des Coninghs Stuer-
man, Vincente Rodrigues de Lagos, Por-
tugees.

Soo haest alsmen secht upt de Re-
vier van Lisboenen / om te loopen nae
het Eplandt ghenaemt Porto Santo,
moet men zupdwest aen loopen / en
harende upt Lisboenen / salmen de Son
mercken met het Compas om dat te probe-
ren / te weten int op ende ondergaen van de
Son / ende het midden van daerse op ende
onder gaet / dat is noorden ende zupden / ende
alle het ghene dat ghy bevinde de Paelde van
het Compas te noordoosteen / dat selde sult
ghy zupdwaerts aen loopen/ want Porto San-
to leyt noord oost ende zupd west. met de Re-
vier van Lisboenen / waer met het vol ende
ghelijck over een comt.

Wanneer dat ghy comt te sie Porto Santo,
ofte het Eplandt Madera, varende nae het
Eplandt La Palma, so sult ghy alle het ghene
dat de Paelde vā het Compas noordoostert
hem toe gheven / ende wat meer: want leyt
meer nae het oosten alst inde Pascaerten ge-
stelt is; ende van daer nae het Eplandt Do
Ferro, welck Eplandt van ghelijcken een
weynigh meer sult vinden na het westen/ dan
het inde Pascaerte leyt/ daerom en wiltet niet
versipmen met onachtsaemheyt: want al ist
dat ghy van het Eplandt La Palma 10. my-
len af uwen cours neemt / ghelijck alst inde
Pascaerte leyt/ sulter recht op aen loopen.

Wanneer ghy het Eplandt La Palma ge-
passeert zyt/ soo ist goet zupden aen te loopen
vande Eplanden van Cabo Verde dertigh
mylen af / altoos toeghevende alle het ghene
dat de Paelde vā het Compas noordoostert/
ofte inde twee etmalen sult loopen / te weten/
het een etmaal zupden / ende het ander zupen
ten oosten aen / toegebende de cours nae het
zupen / ofte om beter te verstaen alle het ghe-
ne dat de naelde van het Compas waerckt/
het welck mach wesen een halve streck/ eer
min dan meer.

Comende vanden 22. tot op 18. graedt/
sult ghy groen water sien / het welck is van
den hoek ghenaemt Cabo Branco, en van-
den inwijck daer de forresen van Arguijn
lept / soo ghy dit groen water meer dan twee
etmalen siet/ so ist een teyken van dicht by de
Custe te wesen: maer weynigh groen water
siende/ te weten minder dan de twee etmalen/
so zyt ghy naerder aende Eplanden.

Comende op thien graden / soo langhe als
ghy zyt by de Custe van Guinea, soo en sult
ghy de Paelde van het Compas gheen aba-
timent ofte affschij gheven / doot oorsake
dat het water nae het landt toe treckt / waer
mede blyft het noordoosteen vande Paelde
de van het Compas / (het welck mach we-
sen een derbendeel van een streck) in ver-
ghelijkinghe van het trecken van het wa-
ter/ en ooc so gaet het Schip zupd oost aen / en
het water en stroomen comt altoos upt den
zupd / waer mede naet land toe gedrebt wert.

Loopende vande 5. tot op 3. graden / so ist
goet hem vande Custe af te houden van de
seventich tot hondert mylen toe / ende niet
meer: want meer wesen/ en soude niet
goet zijn voort u reyse / om reden / te weten/
25 b 3

Porto Santo
lept. 6. ende
3. w. met de
re-
vier van
Lisboenen.

Hoemen nae
het Eplandt
Madera/ la
Palma/ ende
do Ferro loo-
pen sal.

De Eplanden
van Cabo
Verde.

Groen water
vande Cabo
Branco.
Trekenen als
men dicht by
de Cabo
Branco is.

De Cust van
Guinea.

Waerschou-
winghe vande
5. tot 3. gra-
den.

Vogelen Ra-
bos de Lun-
cos.

Vogel Gar-
ragias.

Cabo de
Guadalupe.

Endertich-
tinghe om de
Custen van
Indien te
kryghen.

De dooght
van Pangua.

Hoe dat de
stroom vande
Cabo de bona
Esperança
loopen.

Aguada de
Boapaz.

Hoe de stroom
vande
Aguada de
San Bras
loopen.

uiterste eynde nae het noorden; is een seer
hoogh landt; Vijftien mylen daer van sult
ghy sommighe vande voghelen Rabos de
Luncos sien (dat is gheseyt Biesen steertem)
want hebben een enckele langhe uptgaende
steert ghelijck een Biese/ ende sult des nachts
de Voghelen Garagias hooren singhen ofte
gherucht maken.

Vervolgende uwen wegh van dit Eplandt
af naer Indien/ soo is te weten (soo haest als
ghy onderst den uitersten hoek na het noor-
den van het Eplandt San Laurencço,) dat de
wateren ende stroomen noorden ende noord-
westwaert aen loopen / naer de C. de Guar-
dalupe, ende de mont vande Estrecho de Mecca
ofte t'Roode meer toe; Sult geadvarteer we-
sen/ dat soo't gheschiede / ghy met halve wint
ende rupme schot / ofte voort de wint seplen/
soo en moecht ghy daerom den wegh niet re-
kenen naer de cours die ghy aen gaet / neemt
altoos een streck voort abatement ofte af-
slach / ende wesen/ by de wint twee streken/
om oorsake dat de wateren ende stroomen u
altoos byppen nae't noord-westen / ende siet
wel voort u / dat wanneer ghy veel hooghten
vint / is daerom dat u de wateren op byppen
als voorsept is; Ende om versekerder te we-
sen de Custe van Indien te moghen krygen/
so moet ghy u wachten vande Paelden van
de Compassen/ die een streck en meer noord-
oosteen / soo ghy de cours rekent nae den
roem ofte streck die't Schip aengaet / soo
verliest ghy alle t'gheen dat de Paelde van't
Compas waerckt ofte noordoostert / ende
t'gheen u de wateren nae't noord-westen by-
ben/ waer mede die te cort ende in faulte blyft
vande Custe van Indien te moghen krygen;
De stroomen ofte het trecken vande wateren
na't Roode meer toe / is van 4. tot 7. graden;
Hebt altoos goet opzicht op u voortdeel te we-
sen / en niet te cort te comen. In dese con-
trepe ende wech sult altoos sien veel vande
vogelen Rabos de Luncos, ofte Biesen steer-
ten / ende als ghy ghenaekt de Custe ende
doochten de Pandua, en sult van daer voort-
aen gheen meer sien / dan alleenlijcken in
de Zee sien byppen (so mylen ende meer van
landt) veel Slanghen ghelijck als Ael/ ende
grooter.

Oock is te weten dat de stroomen vant
water aende Cabo de bona Esperança tot
desen voorsepden tijdt toe altoos loopen van
de Cabo Delgado af naer de Cabo de bona
Esperança toe zupd westwaert aen / niet te-
ghenstaende datter sommighe dwersse stroom-
men onder loopen / te weten / langhs d'Ep-
landen As Ilhas primeiras, loopense naet
westen/ op de bancken vande Cabo das Cor-
rentes tot de Revier ghenaemt Aguada de
Boapaz, loopen de stroomen van ghelijcken
nae het westen / treckende nae de Inwijcken
toe die by de Cabo das Agulhas ligghen; by
de Aguada de san Bras, loopen de stroomen
nae het landt toe / ende op dese Custe sult
ghy bevinde dat hoe het stercker waert
upt den westen / hoe dat de wateren
ofte stroomen meerder te-
gens den windt aen-
dzinghen.

soo wanneer ghy zyt 100. ofte meer mylen vande Cüste af / soo hebt ghy wepnigh zupde wester winden om nae't landt toe te comen: maer kricht eer alle die Donderen en Blyemen vanden oosten tot den zupden en 3. o. die u verhinderen het landt te ghenaken.

En om dat u dese Donderen over comen van alle canten / soo ist goet te loopen ende hem te houden / moghelijcken wesende vande 70. tot op de 80. mylen / te weten / tot op twee en half graden / al waer ghy de zupde-ooste winden sult kryghen / wesende vanden 20. mylen tot den vijftien d'ey: want later zijnde / sullen u de zupde ooste winden aen comen op meer graden ofte hooghte / als op 3. ende 3. graden / wesende tot den 10. d'ey: maer zijn de noch tot het eynde van Aprilis / soo macht wel comen dat ghy dan die 3. o. winden niet en sult kryghen / dan op een graedt aende Equinoctiael. Die teykenen diemen heeft aen dese Cüste van Guinea, zijn sommighe vande Voghelen Garagias, ende soo die Donderen cuseren van upt den oosten wesende van de 60. tot op de 70. mylen van't landt / sult sommighe Swaelen en Duyckers sien.

Soo wanneer dat ghy cricht de zupde-ooste winden / ende u maect op den boech naer Brasiliën / al ist dattet u die eerste daghen vande Navigatie soo wel niet en diminueert in de hooghte / soo en laet u dat niet eens verdrieten: want al wat ghy bevindt van wepnigh te diminueren / en is altemael gheen water ofte stroomen die u verhinde ren / ghelijcker veel ende den meesten hoop meenen: want dese graden dicht by den Equinoctiael, zijn grooter als d'ander van meer hooghten / ghelijck als men sal bevinden / naer Indien varende / ofte van daer komende met een vooz windt / aende Linie komende / soo diminueren ooc wepnigh / waer mede men mach bevestighen / dat alle de wepnighe diminutie ofte voortganck altemael gheen wateren ofte stroomen zijn die nae die Antilhas ofte vooz-Eplanden van Spaensch Indien toe loopen.

Comende aende Linea tot op een graedt ofte voozder / soo en wilt op gheenderlep wyse weder nae Guinea keeren: want soude u selen inden wegh wesen / ende onnuttelijck uwen tijt verspreken: want sommighe Schepen ghebuert is / die in mijn compaengie upt Lisbonen schepden / datse haer van de Linea af op den boech naer Guinea toe wenden / welck ick niet en begheerden te doen: maer liep in't contrarie oer den boech naer Brasiliën toe / waer door d'ander Schepen een geheel Maent nae myn in Indien quamen.

Op desen boech naer Brasiliën sult uwen toers aen setten / naer dat u de wint plaets gheeft / ende hebt goede acht op het Compas: want soo heeft als ghy de Linea passeert zyt / soo noozdt-oostert de Paelde van het Compas een halve strece ende meer / ende comende van de acht tot die achtien graden / hoe dat u van de Paelde van't Compas meer noozdoostert / hoe dat ghy verder vande Cüste van Brasiliën af zyt / in voeghen dat wesende / oost ende west met de Cabo de sant Augustijn, ende dat die Paelde van't Compas twee verben deelen van een streck noozdt-oostert / soo zyt ghy daer hoort vijftich mylen van't Zee waert in: Dit is te verstaen / dat soo wanneer 'selve

Compas in Portugael ghemaect is / aldaer een halve streck noozdt-oostert / soo 3p goet ende oprecht zijn: Het selve sult oock doen aende Cüste van Brasiliën / wesende oost ende west met die Abrolhos op 170. ofte 200. mylen naer / soo sal de naelde van het Compas noozdt-oosteren een geheele streck ofte wat meer / overmits dat de Meridiaen (van het Compas dat eenen halven streck noozdt-oostert in Portugael) maect die Meridiaen hondert ende soo veel mylen binnen in't landt van Brasiliën / het welcke alsoo van gelijcken respondeert met die Zee: Op desen voozsejden cours siemen sommighe Voghelen van diemen heet Rabos Forcados, dat is ghelept / hanghende steerten / en by alle d'Eplanden van Martijn Vaas, witte Garagias ofte Nieuwen.

Soo wanneer dat ghy comt op die voozsejde hooghte / kringhende rupmen wint / in voeghen dat ghy oost zupdt-oost moecht aenlepen / waerckbiende het Compas een streck ofte anderhalf / het welcke soo veel waercken sal / comende op dertigh graden / ende al ist schoon dat het Compas anderhalf streck waerckt / en sult daerom op uwen cours gheen abatiment ofte aflach rekenen / meer dan een halve streck: want desen wech een geheele streck roter is dan 3p in de Pascaerte ghestelt wort.

Doet altoos alle neerstigheyt / dat ghy niet hoogher en loopt als op twee en dertigh tot 33. graden / te weten tot die Eplanden van Tristan da Cunha toe: want sult beter cours hebben ende sekerder gaen van groot onweeder ende torenten minder te hebben: want meestendeel vanden tijt heeft men aldaer de winden van upt den noozden ende noozd-oosten / die u dan beter te slach comen / doe u dese vermaninghe / om dat ick het altemael seer wel gheexperimenter hebbe.

Comende by de voozschreben Eplanden van Tristan da Cunha, soo sult ghy comen te sien sommighe hoopen van't cruist Sargasso in het water dypen / met Trombas, dat zijn vande dicke strugck rieden / als ghy dit compt te sien / soo zyt ghy aen gheen 3pde vande Eplanden: Sult oock alhier sien vande groote Zee-rabens / ende sommighe clepne met witte becken / welcke dicht by de Eplanden blegghen / soo wanneer ghy met d'Eplanden zupden ende noozden over een zyt / soo beghintet noozdt-oosteren van't Compas te minderen / ende en waerckt niet meer als een streck / ende het vierendeel van een ander: want 70. ofte 80. mylen van dese Eplanden af / soo is men in't midden osten ten half weghen vande Meridiaen / van tusschen Brasiliën ende die C. das Agulhas.

Ooc mede so is te verstaen datmen (op dese hooghte van 35. graden luttel min ofte meer) 330. mylen vooz elcke streck van't Compas van't noozdt-oosten heeft: als ghy de voozschreben teykenen comt te sien als geseyt is / so sult ghy loopen tot op 35. graden / welcke een goede hooghte is / doende uwen cours oost ende oost ten noozde aen / tot op 100. mylen naer de Cabo de bona Esperança, als dan soo en sal het Compas niet meer als een: van een streck waercken / desghelijcks so sal u het water oock naer't noozt west / ofte noozde toe trecken.

Soo

Teykenen
alsin verba
len is op te
35. graden.

Soo ghy quaemt te verballen door eenige onachtsemeijst / ofte daer toe vande winden ghedwonghen wesende op de 35. graden / soo sult ghy 30. 40. mylen vande Cabo de bona Esperança af / vande dicke rietstrugcken ende doch Zee-wolven vande / twelcke ghy niet en sult sien / wesende op de 36. graden 3p rugim ofte schaers.

Comende op 40. mylen naer de Cabo de bona Esperança, 3p op de 36. ofte 35. graden / so sult ghy comen te sien vergaderinge of rabelinghe van water / te weten wesende by daegh: want des nachts en mochtet niet sien / om dies wille dat als men in is / soo en kan men niet vermercken: men vint veel vogelen in sitten / van de Portugesen Gavoitoijs ghenaemt / ende van hier af naer de Cabo toe / soo heeft men sommighe vande Zee-rabens mette witte becke / welcke een seer goet teyken is: want mach wel horen dat ghy gront vint / sonder de voghelen Alcatrasen te sien.

So wanneer ghy komt noozden en zupden met de Cabo de bona Esperança, vande 35. tot op de 36. graden / so sult ghy modder gront vinden tot de Cabo das Agulhas toe / ende als u dese modder ofte sijck gront voelpt / sult e geelachtige gront vinden / ende wat meer binne waerts aen / te weten byde Cabo das Vaguas, welcke is naer D'aguade de san bras toe / heeft men schulpen ende steen gront.

Die Compassen (als gheseyt is) die sijn en gelijck aende Cabo das Agulhas zijn / moeten in Lisbonen ghemerckt ofte aengestrecken wesen / datse aldaer een halve streck noozdoostert / ende moeten seer wel weten te mercken / niet tegenstaende dat sommighe Stuerlynden meenen niet noodigh te wesen / om te weten wat dz het Compas nooztoost ofte nooztwestert / ghevende vooz reden dat onse vooz-ouders 't Compas niet en verston den / ende also de rusten afgheteyckent hebbe / waer op antwoorde datmen sulcx in sommighe Navigatien wel mach excuseren: maer op't meestendeel vande vaerde en Navigatien ist seer noodigh / te weten van't nooztoost ende nooztwesten / gelijck als daer is te varen van de Cabo de bona Esperança naer Mocambique toe / soo wel inde cours als om te mogen loopen te midde weghen tusschen 't Eplandt san Lourenco ende Soffala, moet hebben een streck van't nooztwesten / te weten: om te seplen door't midden van't Canaal / en dit is noodigh alle Stuerlynden (die naer Indien varen) te weten: Aengien datse dicke winden als nu aen't Eplandt / als dan op de bancken van Soffala, en dat door oozsaercke vande wateren ofte stroomen.

Als ghy uwen cours neemt vande Cabo das Agulhas naer Mocambique toe / so ist goet te seplen 100. mylen oost aen / om de custe te schouwē / door oozsaercke vande wateren ende stroomē / die naer't zupdwesten toe loope / ende komende noozden en zupde met die Bahia de lagoa gheheeten / soo sal de naelde van't Compas: van e streck en niet minder nooztwesteren / van hier af voortgaen / so en wilt de custe onder de 60. mylen naer niet ghenaken / uwen cours doende als gheseyt is om u daer van af te houde: van hier af sullen u de Rabens mette witte becken volghen / tot dat de Cabo das Correntes nooztwest van u blijft / en so wanneer u dese Cabo blyvende is op de voozsejde strecke / soo sullen u die vooznoemde Rabens verlaten: wantmen die niet en vint dan vande Cabo das Correntes af / naer de Cabo de bo-

na Esperança toe / zijnde noozde en zupde met die voozschreben hoeck / soo sal het Compas: van e streck eer meer dan min nooztwestert / ende int midden van't Canaal een gheheele streck.

Comende byde voozghete Os baixos da India, wesende westwaert daer vā af sonder die te sien / soo sult ghy veel vande voghelen Alcatrasen sien / te weten daer 10. ofte 15. mylen daer af zijnde: maer daer 20. mylen van af wesende aende selve 3pde / soo sult oock etliche sien / en het Compas en sal gheen streck waercken: maer so ghy waert aende 3pde van't Eplandt san Lourenco, 10. 12. tot 15. mylen toe / so moghet wel comē dat ghyse niet en saeght.

Soo wanneer ghy inde hooghte van dese voozgheten (welcke liggen op 22. graden rugim) de voghelen Alcatrasen siet / soo en wilt Eplandt van san Lourenco niet voozby passeren: want aende 3pde naer't Eplandt toe en sult niet sien / dan seer dicht by: en vande 3pde van Soffala salmen sien tot op 10. mylen / dit is te verstaen op den tijt vande Monson, dat is den tijt dat de Schepen van Portugael (die in de Meert upt Portugael schepden) daer voozby komen: want die inde Monson ofte tijt vande Winter komen / mach wel wesen dat 3pde van niet en vinden / om dattet myn ghebuert is / dat komende inde Monson vande Winter / in geselschap vanden Grave Don Luis de Tayde, loopde 20. mylen ofte meer vā dese voozghete af aende 3pde van Soffala, en sagghen niet een voghel / evenwel hadden des daeghs te vooz 10. of 12. vande voghelen Alcatrasen gesien: soo heeft als ghy de voozschreben teykenen comt te sien / so en wilt noch niet noozde noch noozden ten oosten aenloopen / tot dat ghy zyt op 16. graden / op welcke hooghten zijn ghelegd d'Eplanden As Yhas primeiras, en wat meer naer't westen: wat treckende uwe cours upten nooztoosten / soo loopen de stroomen so seer / dat ghy terstout op de banckē van Soffala sult comen.

So't ghebuert dat ghy quaemt te sien d'Eplandē As Yhas Primeiras, so en betrouwt u niet op de Coursen en Derouten van dien: want al ist datmen se daer in oost noozdoost voozby heen loopt / is nochtas valsck / om dat het eerste met het laeste ghelegen is by na oost en west metten anderē: van daer tot een sant-drooghte / ghenaemt A Coroa de Sangase, (dat is die Croon van Sangase,) so loopen men by d'Eplanden van Angoxas heen / oost noozt oost ende west zuyt west: van dese Croon van Sangase tot Mocambique toe / looptme lanx de custe noozdoost ende zuydwest heen.

Van hier af naer Mocambique heeft men sommighe reen ofte Rucker plaetsen / van 18. tot 25. vadem diepte: maer mijn goetdunckē waer sament excuserē kan / beter te wesen niet te ankeren / om datter langhs dese custe heen veel klippen ende steenen liggen / diemen dicke wils niet en siet / soo daer 't water niet op en bzecht.

De teykenen diemen heeft 14. mylen / al eermen tot Mocambique kompt / is een groot diek landt / ende anderhalf mijl vande custe af leyd een banckē daermen op 15. vadem oer loopt: Dit voozschreben landt wert gheeten Mogniquale, heeft langhs de Zee-kant sommighe boomen ghelijck Dijn-appelen boomē staen: van daer tot Maçambique zijn 12. mylen / ende tot Mocango 5. mylen / hebbende daer altemael langer heen de voozschrebe boomē / ende

Teykenen
alsin 10. of
20. mylen vā
de voozgheten
van India is.

De voozgheten
van Indien
ligghen op 22
graden rugim.

De Eplanden
as Yhas pte
meinas liggen
op 16 d'ie d'ie
reindeel gradē

Vermaninge
ek waerchou
winghe alsin
de Yhas pte
meinas siet.

De sant-
drooghte a
Coroa de
Sangase.

Reen van 18.
tot 25. vadem
van Sangase
tot Maçambique.

De teykenen
vā Maçambique
bique.

Hoe datmen
hem hoeden
sal op te twee
en half graet.

Teykenen
vande custe
van Guinea.

De graden by
den Equinoct
iael zijn groot
ter als andere

Antilhas zijn
vooz Eplandē
van Indien.

Waerchou
winghe alsin
op den eerste
graet is.

Nicht op't Co
pas te nemen
alsin de Li
nea gepasseert
is.

Rabos For
cados / op de
cours van
Brasiliën.

Hoe datmen
het Compas
rekenen sal
comende op
den 30. graet.

Niet hoogher
loopen als op
32. tot 33. gra
den.

Teykenen als
in de Epla
nden van
Tristan is.

Als men by de
Eplanden vā
Tristan is / so
is men ten hal
ven osten in't
midden vā
den Meridia
en etc.

Op den 35.
graet heeft
men 330. my
len vooz elcke
streck van't
Compas / etc.

Zee-rabens
met witte be
cken.

Wat gront
datter by zup
den en noozde
vande Cabo
de bona Espe
rança / en byde
Cabo das va
guas is.

De Compas
sien die sijn
by de Cabo das
Agulhas zijn
moeten toe
Lisbon aen
gestrecke sijn

Nooztwest
vanden
Stuerlynden.

Bahya de
Lagoa.

Teykenen
alsin byde
Cabo das
Correntes is.

ende by wippen soo byant ofte byecktet water/ een myl van't lant af.

Om nu in Moçambique te loopen/ soo salmen zynen cours doen van te midde weghen tusschen het Eplant sant Iorgie, en die drooghten van Cabaceira, sulter 7. 8. en somtijts 9. baem diepten binden/ te weten met hooghe water/ ende wiesende soo verbe als 't Eplant/ soo datter schijnt dat hem 't Eplant sant Iorgie duer d' Eplanten van sant Iago en Darvores steekt/ soo zijt ghy dan mettet Eplant gelijck over een/ ende loopende van hier naer binnen toe/ sult uwen cours recht op de strant vā sant Antonio van't Eplant Moçambique aensteten/ tot dat ghy op goede diepte comt/ 'twelcke sal wesen in een Canael/ streckende noorden en zupden; comende met de voorschrebe cours op 12. baem diepten/ soo wentet terstonde noorden aen/ v altoos wachende vande punt van Noffa senhora do Baluarte, ('twelcke is een kercken dat op een hoeck van't Eplant op't water huyten de fortreffe van Moçambique staet) ende oock vande drooghten van Cabaceira; 'twelcke is van d' ander 3pde te gens over Moçambique; Dese Bap vā Moçambique is ghelegen op 15. graden schaers; In dese haven van Moçambique so noozdt westert het Compas schaers een streck/ en van hier af naer't Eplant A Ylha de Comoro salmen noozdtoost aen loopen/ welke Eplant gelegen is op 11 3/4 graden/ te weten teijn de van't zuidwesten; de cours van dit Eplant af naer de linie toe/ is nooztoost en nooztoost ten oosten.

Van hier voortaan tot die linie toe/ salmen sommighe nachten wit ofte blinkent water sien op 3. ende 4. graden/ ende sult hebben de wint van uppen zijtuoost/ en van daer voort aen sult beginnen te kypghen de zijtweste en zupde winden/ overmits datmen begint te komen inde Winter van Indien.

Vande linea Equinoctiael af tot op de hooghte van Goa, te weten op 15 1/2 graden/ salme altoos oost nooztoost aen loope/ en het Compas sal op dese wech noozdwestert onder half streck/ ende alle het gheene dattet noozdwestert sult hem toegebeven naer't noozdtoosten tot op de voorschreben hooghte van Goa.

Die teijckenen diemen op dese wegh vindt zijn dese/ men heeft altemet op 10. graden des nachts wit ende blinkent water/ en van dese 10. graden voortaan tot die ruste van Indien toe/ siemen somtijts veel ghevogelt die van't lant ende ruste versieken zijn (te weten vande ruste vā Arabien) als Quattels en ander dierghelijcke Velt-vinckens; ende 180. en 200. mylen van de ruste van Indien af/ soo begint het Compas te minderen int noozdwesterten; want inde haven van Goa en noozdwestert niet meer dan een streck/ ende; van eē ander ter min als meer.

Dat 6. Capittel.

Om met dese Schepen te seylen van Goa naer Cochijn toe.

An Goa naer Batecola toe sult ghy seple van twee tot drie myle van lant af/ vande 20. tot op 25. baem diepten; wantet alhier dieper is als naer Cochijn toe/ men heeft ontrent eē half myl vā't Eplanteken Batecola af 26. baem diepte/ vā daer af ist goet zijudoost en zijudoost te zupde aē te loope/ naer de fortreffe van Barcelor toe.

Om te weten ofmen by Barcelor of in de hooghte van dien is/ so is te weten datter kommen hooghe bergen/ beginnende van Batecola af tot Barcelor toe/ ende recht boven Barcelor heeft eenen ronden hiebel ligghe/ in gelijckhenisse van eenen donkeren mist ofte wolck/ welke staet aen't eijnde van die hooghe bergen/ te weten aende zupzypde van Batecola, tot dese haven zijn 4. ofte 5. mylen/ en een half myl van't lant af ist altemael steen.

Sult by Barcelor ankeren op 10. baem diepten/ te weten ander half myl van't lant af/ en begerende te seple naer Cochijn toe/ so moet ghy uwen cours zupdt zupdwest en wat meer zeelwaert in/ aē loope/ vā daer in regulere de naer die wint sulcy toelaet: wat men heeft aldaer ander Eplanteken ende klippen liggē/ daerme op 14. baem (als boven geroert is) dicht voortloopt; 'tis een goeden cours te loopen op 16. baem; van dese Eplanteken tot 3. ofte 4. mylen voortaan/ zijnt altemael Eplanteken ende klippen/ die voortloopt wiesende/ sult die fortreffe van Mangalor beschepdelijcken komen te sien/ loopende byde 2. mylen van lant op 15. baem diepten; Vā daer af voortaan looptme op die selfde manier tot de fortreffe van Cananor toe; Van Cananor tot die Eplanteken as Ylhas Cagadas zijn 7. mylen/ doet alhier uwen cours wel naer't zupdt zuptoosten op 18. baem; Vāde Eplanteken Cagadas tot Chale zijn 7. mylen/ en de cours is zupdt zuptoost aen op 18. baem diepten; Vā Chale tot Panane zijn 9. mylen/ op de cours als voortaan; Vā Panane tot Cochijn zijn 16. mylen/ op de cours van zupdt zupdoost/ en op 12. ende oock op 10. baem diepten/ 'twelcke eenen goeden wegh is/ etc.

Dat 7. Capittel.

Deroute ofte die Courfen vande Navigatie van Cochijn naer Portugael, beschreven door den selfde Pilot Vincente Rodrigues de Lagos.

De Stadt van Cochijn is gheleghe op 9 1/2 graden/ eer min als meer/ schepde de upt Cochijn naer Portugael/ soo doetmen de cours west aen en wel soo noozdelijck tot op 30. mylen van Cochijn af/ alhier wiesende sult uwen cours nemē in sulcher voeghen/ dat als ghy dooz d' Eplanten vā Maldiva en Mamale loopt/ moght komen op de hooghte van 8. ende 8 1/2 graden/ om gheen Eplanten te ghemooten/ hoewel dat die Pascaerte op dese streckinge sommighe Eplanten heeft/ niet teghenstaende en zijnder niet.

Dese Eplanten ghepasseert wiesende/ so ist goet uwen cours te nemē zupdwest aen tot op 4. graden/ ende van daer voortaan zupdt zupdwest aen/ tot op 3. graden aen de zupzypde vā de linea Equinoctiael; vā Cochijn af op die voorschreben wegh tot hier toe/ soo noozdwestert het Compas anderhalve streck/ komende op de 3. graden aende zupzypde vande linea/ so sult ghy de donderen beginnen te crygē van uppen westen ende noozdwesten met sterke winden; van hier af sult zupden en zupden ten westen aenloopen/ tot op 10. ofte 12. graden/ in welke contrepesult kypghen de zupdtooste winden; op dese 12. graden soo noozdwestert het Compas een streck ende; van een ander/ en sult daerom gheen abatiment ofte afslach rekenen; wantmen somtijts vint dat de wateren ofte stroomē alhier naer't weste toe loope/ 'twelcke

Teijckenen ofmen by Barcelor is.

Hoemen by Barcelor ankeren sal. Wat cours datmen nae Cochijn nemē moet.

Deel Eplanteken ende klippen vā Cochijn. De fortreffe vā Mangalor.

De fortreffe van Cananor. Eplanteken as Ylhas Cagadas.

Streckinghe van verscheppen plaetsen.

De Stadt van Cochijn leghet op 9 1/2 graden.

Courfen nae d' Eplanten vā Maldiva.

Hoemen zyn cours nemē sal tot op 3. graden.

Opte 3. graden aende zupzyp vande linea/ cryghen de donderen upt westen.

Hoe veel 't Compas op 12. graden noozdwestert.

'twelcke dan twee sautē soude wesen/ in boegē dz naer ic het te recht verstaē cā op dese cours/ so moetmen alle tgeen toegeven ofte rekenen datmen ghy het schip voor te gaen/ om datmē van gelijcken sal vinden stroomen die naer't zuptoosten toe trecken.

Comende op de 12. graden (als boven) tot op de 15. graden/ soo kryghen somtijts de winden van uppen zupdt zuptoosten/ so en wilt dan niet op den boeck naer't westen toe loope: wantet niet goet en is; maer loopt eer naer't oostē ende oost zuptoostē/ altoos goede wacht houdende tot op de 18. graden/ op welke hooghte ghelegen zijn de drooghten genaemt Os Baixos dos Garagias, en kypghende de zuptooste winden/ so ist goet uwe cours te nemen zupdwest aen/ tot dat ghy comt te sien het Eplant vā Diego Rodrigues, ende soot u recht voort upt leijt/ so sult ghy sommighe vande voghelen Alcatrasen sien/ ende oock sommighe hoopen van't kruijt Sargasso in't water dypvē/ alhier so en noozdwestert Compas niet hooger; maer begint van daer voortaan weder te dinuieren ofte te minderen.

Als ghy dit voorschreben Eplant ofte de hooghte van die gepasseert zijt/ so loopt zupdwest ende zupdwest ten westen aen tot op 26. graden/ op welke hooghte gheleghe is 't ruyterste lant vā sant Lourenço; so haest als ghy op dese hooghte zijt/ soo sult ghy uwen cours west zupdwest aen doen tot op de 29. graden/ ende van daer af west en west ten zupden aen.

Om te weten wanneer men noozden ende zupden met het Eplant sant Lourenço over een is/ te weten mettet midden van't upterste lant aende zupzypde/ soo merckt het Compas wel/ ende so ghy waert op de voorschrebe contrepesult Compas een streck ende; van een ander noozdwestert; Van hier af voortaan salmen de cours nemen naer de tijt ende tweeder sulckis toe gheeft: want wiesende vanden 15. April tot het laeste van de May maend/ soo ist noodigh in tijts vāste lant aen voort te kypghen; wantmen in desen tijdt alhier de winden van uppen noorden ende noozdwesten heeft; ende komende in Februarij en Martij/ so heestmen de winden uppen oosten ende zupden/ waer dooz men hem moet reguleren naer den tijt datmen hem daer vint.

Wiesende noorden ende zupden mettet lant over een/ so salt Compas een gheheele streck eer meer dan min noozdwesterten/ 'twelcke een gewisse teijckē is daer niet over een te wesen; maer soot meer waer/ so weest verseeckert dat ghy by't lant niet en zijt/ dan 30. ofte 40. mylen daer van af/ ende so ghy maer 30. mylen van lant en zijt/ sult groen water sien/ doch eē wel gheen gront binden; Die Compassen die ick gheseyt hebbe sullen fix ende gelijck wesen aende Cabo das Agulhas, en die dese differentie doen nooztoosten in Portugael/ een halve streck eer min dan meer/ en soo wanneer dat ghy comt aen de Cabo das Agulhas, ofte herwaerder/ so langhe als ghy niet en comt op de gront vā modder ofte slijc/ so en zijt ghy noch aende Cabo das Agulhas niet/ daerom en laet niet/ het loot dicwils upt te worpen: want sal v altoos wel wipen wat dat ghy doen sult.

Passerende de Cabo das Agulhas naer de Cabo de bona Esperança toe/ soo en ist niet goet noozdwest aen te seplen/ terwyle dat ghy gront neemt; want en sout daer niet de Cabo de bona Esperança niet om loopen: maer die ghepasseert wiesende/ soo loopt als dan noozdt-

west aen tot op 16. graden/ op welke hooghte is gheleghe het Eplant sant Helena, ofte tot op 16 1/2 graden/ so haest als ghy comt op dese hooghte sult west en een wepnigh zupdelijcker aen loopen/ ofte d' eerste etmaal west ten zupden/ om oorsaecke van't Compas/ de Zee en sommighe stroomen; want meene wel dat ghy gheen meer hooghten kypghen sult/ al seijde ghy west ten zupden aen.

Seplende op dese cours sult op die selfde hooghte noch 50. mylen voort aē loope; maer meer niet/ ende als ghy't Eplant comt te sien/ en daer by daech niet en moght aenloopen/ so strijckt alle u kleyne seple n/ u overstaech houdende ontrent vijf mylen daer van af/ in sulcher voeghen dat ghy't snachts moght sien/ u altoos houdende naer't westen ende west ten noorden; alhier so nooztoostert het Compas ruym een halve streck/ en soo ghy u rekenighe wel maect vande cours vande Cabo de bona Esperança, tot op dit Eplant met toegevinge op't Compas naer hejoozen/ sult bebinden dattet meer dan 70. mylen westwaerder leijt/ alst inde Pascaerte staet.

Schepende van dit Eplant om te seplen naer Portugael/ ende te gaen sien 't Eplant Acenezon genaemt/ sult noozdwest en noozdwest ten westen aen loopen 70. mylen/ so sult ghy wat naer oosten af gaen.

Soort by geballe gebuerde dat die Compassen 1. van een streck nooztoostertē/ als sommighe doen/ als dan sout noodigh wesen te seplen 100. mylen noozdwest ten westen aen/ en van daer voortaan noozdwest aen/ tot dat ghy komt byde generale winden; maer en genact het lant niet meer: want en sout gheen goede repse doen/ al ist dat de zupde winden u wat langher op dese cours beyden/ welke u brengen tot op 12. en 14. graden aende 3pde van't noorden/ en wilt u daer niet op verlaten/ noch en begeeft u niet dicht onder de ruste vā Guineā, als ghy de generale wint crycht/ al ist dat ghy maer west moght aculeple/ en laet daerom niet die cours te volghen: want 't sal wel ruymen/ overmits hy somtijts niet en ruymt om datmen dicht by't lant is.

'Tis goet datmen 150. tot 200. mylen toe vande ruste af loopt: want al ist schoon datmen naer de Pascaerten 200. mylen vande ruste af loopt/ niet teghenstaende/ so is menber een goet stuck dichter by de reden daer van ist dese: als datmen scheydt vanden hoeck van't Eplant sant Helena, dat inde Pascaerte leijt/ ende niet van't Eplant dat 70. mylen westwaerder leijt/ als boven/ ende al ist schoō dat die punten secker upkomen tot het Eplant Flores toe/ en gheeft daerom gheen reden dit aldus niet te wesen/ als ick segghe: want de cours van daer de Zee vā kruijt Sargasso, dewyle de wint daer altoos nooztoost is/ soo loopen die wateren ofte stroomē naer de Antilhas, ofte voort Eplant vā Spaensh Indien toe/ upt welke oorsaecke die Schepen so wepnigh multipliceren inde cours van Sargasso/ ende soo dese wateren ende stroomen de Schepen comen te gemoeten/ loopende op dese cours van Sargasso, so gebuert het wel dat de Schepen te loefwaert komen/ doch selden; oock ghebuert wel dat somtijts by Guineā de stroomen naer't noorden loopen/ ende wiesende yet wat by't lant/ so treet u 't water terstont doozts naer lant toe/ oock mede so ruysender de winden meest uppen noozdwesten ende noozdē/ 'twelcke u belet noozdwest aen te seplen/

S. Helena op 16. graden.

Hoemen aen loopen moet alst inde Pascaerte staet.

't Eplant sant Helena leijt 70. mylen westwaerder alst inde Pascaerte staet.

Courfen omme 't Eplant Acenezon te sien.

Waerchoit sommighe oft Compas drie biereendel streck nooztoostertē.

Betmaninge datmen niet dicht onder Guineā comt sal.

Het Eplant Flores.

Oorsaecke waerom de schepen soo wepnigh multipliceren inde cours vā Sargasso.

Oorsaecke waerom dooz't noozdwest seplen belet wert.

seplen/en te Zee waert wesen sult de noozd-
oostse winden t'eerder krygen / in voegen dat
me veel noozdels heeft niet dicht onder de tu-
ste van Guynea te loopen; doe dese verclarin-
ghe hier by om dat ick het selfs altemael wel
ghenoteert hebbe: want alle die Schepen t'yp
in wat voeghen dattet mach wesen / die haer
terstont wenden te loefwaert van Guynea af /
en krygen inde cours van Sargasso geen ruy-
me windt / dan alleenlijcken noozdoostse win-
den / ende somtijts stilten / 'twelck men niet en
vint seplende te lywaert / alwaer men de win-
den oost ende oost zupdoost heeft.

De sekerste
winden byde
Spaensche
Indische Ep-
landen / waer
en up te oosten

Alle die Schepen die vande Antillas ofte
boozt Eplanden van Spaensche Indien ko-
men / die sekerste winden diese vinden zijn vā
uypen oosten / waer by men verstaet mach / dat
als wy wijt van Guynea af loopen / geen oost-
saerke en is van ee langer repse te hebbe: maer
sullen eer beter ende ruymer winden vinden /
ende so wanneer men komt op 20. graden / en
dat het Compas fixt ende ghelijck komt tot
op 3. graden toe / so en zijt ghy niet te lywaert;
alhier beginnen men het kruijt Sargasso te sien /
waer van dese Zee ghenacmt wort van Sar-
gasso, en maecht gheen rekeninge van te loef-
waert ofte te lywaert: want daer en is gheen
secker heft af.

De Zee van
Sargasso.

Tejkenen of
te Epland
Flores recht
boozt u ligt.

So wanneer ghy noozden ende noozdoost
aengaet / en dat die naelde van't Compas niet
en noozdwestert / soo zijt secker het Epland
Flores recht boozt u te hebben / ghebuende
also tot het Epland Fayael toe (dit zijn van de
blaemische Eplanden dūme notant As Ylhas
dos Alores) te weten: die Compassen die int
Santa Helena ruyim een halve streck noozt
oosteren / somen die wel weet te merken / wā-
neer ghy komt vande 36. tot op de 39. gra-
den / so suldt u Epland Flores ke me te sien / met
sommighe Schilt-padden int water dypen;
ende wesen vande Epland Flores 40. mylen
naer de cūste toe / soo sult ghy vande voghelen
Garagias ende Dughers sien / ende t'Com-
pas sal by naer fixt wesen / ende soo't eenighe
differentie heeft / sal wesen van een weynich te
noozdoosteren: want by't Epland Flores tot
het Epland Fayael toe / soo zijn de Compassen
fixt ende ghelijck als boven.

Op te 36. ende
39. een derde
deel graden
met t'Epland
Flores met
veel Schilt-
padden.

Dat 8. Capittel.

Die Courten en Navigatie van Indien naer
de Cabo de bona Esperança toe, door een
ander Portugesche Pilot oft Stuerman
aenghetelickent.

Als ghy scheijdt van Cochijn om uwe
cours te doen naer Portugael / soo doet
altoos u uperste neerstighet te loopen
op 10. graden / tot op 50. mylen west
zupdwert daer van / soo dat ghy komt op 10.
graden schaeers / op welke hoeghte zijn gele-
ghen d'Eplanden Males: want de stroomē
sullen v altoos trecken naer't midden van't
Cannal / tusschen dese Eplanden ende d'Ep-
landen van Maldiva, op 9. graden / so moecht
ghy dan ruyim passeren sonder eenich van de
Eplanden te sien / ende gaet altoos secker op
9. graden / hoe wel datse inde Pas-caertē veel
valsche Eplanden stellen.

d'Eplanden
Males
liggen op 10.
graden.

Inde Pas-
caerten veel
valsche Ep-
landen.
Hoe datmen
zijn cours van
Cochijn neemt
moet almen
den 20. Jan-
uarij t'eyl
gaet.

Ende soo't gheschiede dat ghy t'eyl ginch
van Cochijn den 20. Januarij luttel min
ofte meer / soo loopt also dat ghy d'Eplanden
komt te passeren aen't zupdwerten / ende zup-
dwert te zupde / tot dat ghy zijt onder de Linea

Aequinoctiael, om oofake dat ghy laet t'eyl
gaet / ende t'mach komen dat u de windt ende
'tweder soo wel niet voegen en sal; ende om te
houden de zude van ter Zee waert van't Ep-
land Brandaon, so moecht ghy uwen cours
nemen tusschen d'Eplanden ghenacmt Dos
Ymāos, ghelegghen op 4. graden aen't zupde /
ende van daer moecht ghy uwen cours nemē
naer d'Eplanden van Pedro Malcharenhas,
also uwen wegh volghende; soo't gheschieden
wesen op 4. graden aen't zupde / u veel Don-
deren / Blixemen / ende Regghens over vallen-
de / waer om datmenter ghemeenlijcken inde
maent Februarij also vint: want ick het al-
so ghebonden hebbe tot op de 14. graden toe /
daerom doet altoos u beste om te komen op
14. ofte 15. graden: want sult ghemeenlijcke
op 15. ofte 16. graden zupdoostse windē vin-
den / en wilt alsdan niet meer ter Zee waert in
loopen: maer loopt tusschen het Epland Bran-
daon ende t'Epland van Lopo Soares, 'twel-
ke eenen goeden cours is / so haest als ghy dit
Epland boozt zijt / soo neemt uwen wegh
langhs t'Epland van Ioan de Lisboa heen /
tusschen dit Epland ende d'Eplanden van Pe-
dro Malcharenhas, hestmen eenen goeden
wegh / so dat ghy komt te loopen 14. ofte 15.
mylen van't Epland van Lourenço, van daer
af neemt uwen cours tot op 29. graden / west
zupdwert aen / ende daer naer soo loopt west
ende west ten zupden aen tot op 34. graden ofte
soo verde als ghy wilt.

d'Eplanden
dos Ymāos
liggen op 4.
graden.

Op te 4. graden
aen't zupden
veel Donderen
in Februarij.

t'Epland van
Lopo Soares.

Met dese cours aldus aenlopende / komē
de op 50. ofte 60. mylen naer't lant genaemt
A. terra do Natal, sult seer veel voghelen sien
ende hoet meer storint ende onweert / hoe ghy
der meer sien sult / ende soo ghyder veel siet / soo
zijt versekerd verde van lant te wesen / en als
ghy se verliest / so siet vooz u: want zijt dichter
by lant / sult se altemael verliesen / behalven de
swarte Rabens mette witte berken / ende hoe
ghy dichter by't lant komt / hoe ghyder meer
der sult vinden / al hoewel datme die ooc heeft
tot 20. mylen van't lant af: maer verder niet;
so haest als ghy begint het Epland van Lou-
renço boozt zijt / so neemt de hoben
gesepde cours / ende als ghy begint te ontde-
ken den mont van't Cannal / tusschen van
Lourenço en Mocambique, soo hebt ghy ter-
stont het loopen vande stroomen naer de Ca-
bo de bona Esperança toe / en twyfelt niet in
dese contrepē uwen cours te nemen zupdwert
aen: want hebt gemeenlijckē de windt terstont
naer't zupden toe / ende al wat ghy west noozt
west aengheloopt / dat zijt ghy voozder
aen / waeromme u waerschouwē u altoos te
houden by de cūste / so sult ghy beter repse doe:
want de stroomen sullen u naer de Cabo toe
dypen / al ist schoon dat u de winden niet en
helpen; ende dit is te verstaen als ghy laet vā
Cochijn scheijte / so sult ghy hier altoos vande
grote cracht vā wester windē; Doe so is te we-
te dat alhier (in Martius en Aprilis op desen
gheheelen wegh / vanden upersten hoeck van
van Lourenço af tot de Cabo toe) ghemeen-
lijcken noozden en noozdoostse winden waer-
en / ende soot een ofte twee daghen upen zup-
doost ofte zupde waert / is by mirakel / daerom
en maecht daer gheen rekeninghe op: want
waepender in desen tijt seer selden / op alle den
voorzcheven wegh tot de Cabo toe / ende hoe
naerder de Cabo, hoe meerder noozde windē:
maer als de noozde windē met d'ist en d'ebel
komt / so verwacht voozseker wester windē:
want

By t'terra do
Natal veel
voghelen.

Almen veel
vogelen siet
in den d'vā
lant.

Courten als
hem t'Canal
tusschen S.
Lourenço en
Mocambique
que vertoont.

In Martius
ende Aprilis
waepen ghe-
meenlijcken
noozden ende
noozdoostse
winden vande
hoeck van S.
Lourenço tot
de Cabo de
bona Esper-
ança toe.

Tejkenen als
men wester
winden d'vā
waert.

Schickel
jaer periculis
luefer als an-
der jaren.

Doerlaet
waeromne.

Vermaninge
hoemen in
Februarij by
den upersten
hoeck van S.
Lourenço is
zijn cours ne-
men sal.

Courten van
Monte Delijn
bupten
t'Epland S.
Lourenço.

En Epland
op te 10. een
half graden.

Os Bairos
de Lopo Soa-
res ende Ga-
ragias ligge
op 16. graden.

want dat is zijn natuerel in dese contrepē;
sult geadveteert wesen / dat so ghy in dese co-
trepē quaemt in een schickel jaer: want die
selfe periculuezer zijn dan d'ander jaren / om
oofake dat die Conjunction vande Hemel-
sche Planete ende lichamen als dan different
zijn / als oock die inferioze lichamen / die de su-
periozen ofte opperste subject ende onderwoz-
pen zijn: waer door zyp gheregeert worden / soo
sult bevindē in dese contrepē vande 30. gra-
den opwaerts / dat so haest als ghy de windt
uypen noozden cruyt met een stof / regen / een
groot onweert daer upt te ryfen / soo siet wel
vooz u / ende weest op u hoebe / op dattet u niet
en verrast: want soot u van voren onversien
overviel / en sout gheen remedie hebben om u
boben te houden en te salveren / sonder beson-
der hulpe en ghenade van God: want komen
met groter furie en desperaetheit.

Soo't ghebuenden dat ghy v bont int be-
ginfel van Februarij / byde upersten hoeck
van van Lourenço, 70. ofte 80. mylen t'Zee-
waert in / soo neemt uwen cours nae de Cabo
das Agulhas toe: want sulter de winden alldā
altoos zupdoost vande / so dat ghy niet en pas-
seert op de 36. graden t'Zee waert in / welke
navigatie ghy doen sult / schepende upt In-
dien inde maent van December; sult by dese
Cabo das Agulhas gront hebbe 20. ende 25.
mylen van't lant af / op 100. ende 130. vaen
diepten / te weten op de hoeghte van 36. gra-
den / etc.

Dat 9. Capittel.

Die Navigatie vande Monte Delijn naer
Portugael, 'twelcke is den vernaemsten
bergh ghelegghen in Indien, te weten: op
de cūste van Malabar 6. mylen van Ca-
nanor noordwaerts, en van Goa 61. my-
len zuydwaerts.

Albarende vanden Bergh ofte Monte
Delijn naer Portugael / den wegh van
bupten het Epland van Lourenço, soo
stelt u noozdoost ende zuydwert met
den Bergh Monte Delijn, uwen cours ne-
mende oost ende oost ten zupden aen / soo sult
ghy komen by een Epland ghelegen op 10. gra-
den / te wete 50. mylen van Monte Delijn
af / sult alsdan uwen wegh nemen zuydwert /
ende zuydwert ten westen aen / so sult ghy ko-
men 25. mylen van dese Eplanden af / op de
hoeghte van 9. graden / u wachtende niet
zupdelijcker naer d'Eplanden van Maldiva
te loopen; een half mijl daer van af is het diep
ende schoon / soo haest als ghy dese Eplanden
boozt zijt / t'yp vooch ofte laet int jaer / soo
loopt zuydwert ende zuydwert ten zupden aen /
tot dat ghy ober de linea zijt / ende so ghy daer
de winden van uypen westen windt / soo loopt
zupden ende zupden ten westen aen / mogelijk
wesen / soo met / zupden aen / 'twelcke eenen
goede wegh is / ghy moecht op dese cours by
uwen wegh veruolgen sonder vrees.

Soo't gheschiede dat ghy op dese cours / te
weten vande 13. graden opwaerts veel vo-
ghels Garagias vont / blegghende by hoopen
by den anderen / en wilt daerom niet vreesen
uwen cours te veruolghen / ende wesen laet
int jaer / so hout u altoos aende zude van't zup-
den / om te sehouwen de voochghen ghenacmt
Os Bairos de Lopo Soares, ende Garagias,
ghelegghen op 16. graden; dese cours aldus
doende / moecht wel by en vancē by daegh

en by nacht sonder om sien / heen seplen: want
sult niet met allen ghemoeten / ghelijck als ick
het selver ghepermenteert hebbe.

Die 16. graden niet ghepasseert wesen /
moecht oock loopen tusschen de voochschreben
doochghen ende het Epland van Brandaon,
ende comende op de hoeghte so wilt liever ee-
nē nacht verliesen / om altoos versekerder te
gaen / ende sulter op letten dat wanneer ghy
vindt veel vande voghels Garagias, met an-
der beplachte voghels onder een vliegghen / te
weten by hoopen te samen / so zijt ghy van dit
Epland 40. mylen vooztaen / van hier af soo
loopt zuydwert en zuydwert ten zupden aen
sommige etmalen / ende wesen noch vooch
int jaer als ghy van Indien scheijte / so schout
alle dese Eplanden ende voochghen / doende u
wen cours t'Zee waert aen naer de Cabo das
Agulhas toe.

Tejkenen als
men 40. mylen
is van't Ep-
land Brandaon
in.

Soo't geschiede dat ghy u bont den 6. ofte
de 7. Februarij 100. mylen luttel min ofte
meer vanden upersten hoeck van't Epland
van Lourenço, te weten op zijn hoeghte ghe-
lijck ick die ghebonden hebbe / soo loopt west
zuydwert aen / tot dat ghy zijt op de hoeghte
vande Cabo, u altoos wachtende vande stroom-
men die u nochten bedrieghen: want se in Fe-
bruarij alder crachtichste loopen / door de
oostse winden die alldā gheweldigh regne-
ren / soo neemt uwen cours naer de Cabo de
bona Esperança toe / tot op 36. graden / ende
als ghy by de Cabo das Agulhas zijt / so besiet
wanneert op die Astrolabio middach is / ende
soot alsdan op de Sonne-wyfer ooc middach
waer / ofte schelende die dicke van eenen draet /
so ist een goet teijcken / soo wel int gaen als int
komen van Portugael / so zijn de naelden van
de Compassen hier fixt ende ghelijck / ende we-
sende aen d'ee ofte d'ander zude / sult se noozd-
oost ofte noozdwesteren / naer dat ghy vande
Linea Meridionael verscheppen zijt / soo veel
scheelt het van ghelijcken op het Sonne-wy-
fer.

Vermaninge
dat courten
niet nemen
sal den 6. Fe-
bruarij 100.
mylen van S.
Lourenço / we-
sende nae de
Cabo de bona
Esperança.

Item so wanneer ghy komt naer de Cabo
das Agulhas ofte voozder aen / so besiet water /
ende soo't groen is / so heert weder op de 36. gra-
den / ende waert loot upt / so sult ghy vin-
den 30. baden; ende wesen op de 36. gra-
den sult 90. baden hebben / en sult niet veel
swarte Rabens met witte berke noch Alcatra-
sen siet; sulter aen weer zude van dese Cabo das
Agulhas veel sien / soo aende Cūste als tot 20.
mylen t'Zee waert in: maer verder niet; sult
het water (so langhe dat ghy niet en komt op
de voozsepe diepten) licht ende groenachtigh
binden / als oock mede van dat Dā-been in't
water dypen.

Tejkenen als
men de Cabo
das Agulhas
is.

So haest als ghy gront ghebonden hebt /
sonder t'land vande Cabo de bona Esperan-
ça te willen sien / so loopt also lancy dese gront
heen tot dat ghy se weder verliest / so weest als-
dan secker de Cabo das Agulhas vooz by te
wesen / ende doet dan uwen cours west noozd
west aen / soo sult ghy 12. mylen vande Cabo
af verballen / als ghy daer begint af te schep-
de / so sult ghy in't water vande dypde de dicke
riet-struycken / te weten tot 10. ende 15. my-
len daer van af op de voozschreben cours; als
ghy dese komt te sien / so ist een goet teijcken; en
moecht by versekerd wesen dat ghy de Ca-
bo de bona Esperança om zijt; by de Cabo
das Agulhas, so mercket Sonne-wyfer ende
t'water vande gront / zyp sullen u wel thoonen
wanneer ghy daer by zijt; wāt by desen hoeck
so zijt

Tejkenen als
men de C. de
bona Esperan-
ça om is.

so zijn de naelden vande Compassen fix ende gelijck/ ende binnen ofte buiten dien so nooyt oost ofte nooydwesteren/ altoos/ als die wils gheseyt is.

Die Navigatie van de Cabo de bona Esperança naer Portugal/ is sonder perijckel tot die Linea Equinoctiael toe: want men heeft altoos eenen zijdoosten duergaende wint/ ende van de linea af naer Portugal toe wort genoegh daghelijck bebaren/ waer door de ghemeen Stuerclupden ghenoech bekent is/ doch die daer luyt toe heeft mach het hier booz lesen/ daer t ooc aetereijckent is/ als ooc in myne Itenerario ende Navigatie op mijn wederom komste vā Indiaen naer Portugal/ alwaert in't periculier verhaelt wort tot Lissabon toe/ etc.

Dat 10. Capittel.

Vande rechte teijckenē ende kennisse vande Cabo das Correntes; ende d'Eylanden As Yhas Primeiras, van alle de Havens, ende custe tot Moçambique toe.

De bancken van Soffala beginnen aen de Cabo de san Sebastiaen, en strecke tot die Eplanden Primeiras langhes de custe heen/ ende de custe streck nooyden ende zupde tot Soffala toe/ ende heeft wat van nooyden ten westen/ ende zupden ten oosten/ alhier zijn sommighe Rebiere: maer zijn alleenlijcken booz klepne schepen.

De Rebiere van genaemt Mataca ofte Monemone leit op 21 1/2 graden/ is een klepne Rebiere hebbende binnen in de Haven met hoogh water 3. badem diepten/ en heeft tot een teijcken eenen hoogen/ boom staende aende zupde/ ende langhs de strant heen sommighe santduppen/ die int schijnfel hem verthoonen als Eplandekens sonder boomē/ aende nooyd zupde ligghen sommighe ondiepten/ men loopt in de Haven nooydwest aen/ te weten aende zupde vande boomen/ en daer lanx by heen/ als ghy binne den hoeck zijt/ so moechtet ankeren op 5. ende 6. badem diepten.

Quiloan ofte Quiloane, is ghelegghen op 20 1/2 graden/ ende heeft aende zupde eenen hooghen Palm-boom/ ende vande van die selfde zupde heeft fatsoen van eenen hoec; So ghy in Quiloane begheert te loopen/ alwaert met een schip van 200. vaten/ moechtet wel doen/ wesen met hoogh water: maer moet u wachten van een dzooghte/ drie mylen vande Haven af ghelegghen; dese Haven heeft met hoogh water 5. badem diepten/ ende als ghy daer binnen in zijt so ghehaecht de punt vande Rebiere/ sulter 5. ende 6. badem diepten met modder- grondt vinden/ men loopt in west zuydwest ende zuydwest ten westen aen/ ende de boozschreben dzooghten ligghen oost zuyd oost/ ende west zuyd west ghelijck als Quiloane.

Van Mataca ofte Monemone tot Quiloane sulter landt komen te sien op 13. 14. badem diepten/ ende komende op 21. graden en op 60. badem diepten/ so sult ghy 15. mylen van landt wesen/ ende sult op de gront Cozael vinden/ en van daer binnewaerts klepne sant/ seplende van Quiloane af naer Soffala toe/ so loopt nooyden ende nooyden ten oosten aen/ te weten buiten de punt ofte hoeck om op 12. 13. badem diepten/ tot dat ghy Soffala int gesicht crijght/ en so ghy daer begheert te setten/ so loopt tot op 6. 7. badem / twelcke is 6.

afte 7. mylen van landt af.

De Haven van Soffala verloopt alle jarē/ daerom en mochter sonder Looft-man vā't landt niet wel in komen/ Soffala heeft tot een teijcken om te kennē/ een hoep Palm-boomē by den anderen staē/ te weten aen de zupde van't nooyden/ loopende van hier af naer Moçambique toe/ sult oost aen loopen/ tot dat ghy komt op de 40. badem/ ende van daer af oost nooydoost aen/ loopende 15. ofte 16. mylen vande Eplanden Primeiras af/ sult altoos in dese contreyte/ te weten: de gheheele custe lanx kleijn/ dun/ swart sant/ met aerde ghemenicht/ op de gront vinden/ al ist schoon dat ghy by dicht ende int ghesicht van't landt loopt.

Soffala is ghelegghen op 20. graden/ ende die Haven genaemt Bango op 19 1/2. en die Rebiere van Cuama op 18 1/2. graden/ men loopt langhes de custe van Soffala tot Cuama toe nooyt oost ende zuydwest/ wesen in de cours 30. mylen/ soot u noodigh waer in dese Rebiere van Cuama te loopē om versich water te halen/ so mochter met een kleijn jacht in loopē: want 'tis binnen in alternael soet ofte versich water.

Van Cuama af naer d'Eplanden Primeiras loopt men langhes de custe heen oost ende west/ ende heeft wat van oost ten nooyden/ en west ten zupden/ men heeft twee verthooninghen van landt/ ende komende op 18. graden sult 5. badem diepten vinden/ hebbende ghesicht van landt/ want die banckē van dese contreyten seer sinel zijn/ de cours is 50. mylen.

De Rebiere ghenaemt Dos bonis Synais ofte vande goede teijckenē leit op 17 1/2. graden/ ende heeft dese teijckenē om te kennē/ te weten vande zupde van't nooydoosten staen eenen hoep boomen aende mont vande Haven/ ende aen de zupde heeft eenē sant strant/ ende op den upersten hoeck naer't zuydwesten staet een Sant-bergh ofte Duyn/ welcke hem van verde verthoont als een Eplandekē/ d'in-komste is aen de zupde van't zuydweste/ langhes het sant heen/ Die Haven heeft met leegh water int inkomē 2. badem/ ende binnen in wesen machment setten op 6. ende 7. badem diepten/ Men en kan van buiten af d'in-komste niet sien/ want men siet van buiten komende den inganck vande nooydwest zupde/ welcken inganck heeft een deel boomen by een staen/ die hen van verde verthoont als een Marsch van een Schip/ en hoemen naerder 'lant genaect/ hoe datmen't minder comt te sien/ so datmen inde Rebiere wesen gheschiet niet sien en kan/ om datter van die ander teijcken belet wort.

Het Canael van de Eplanden Primeiras, ende d'Eplanden van Angoxas is alternael een/ men loopt dier oost nooydoost en west zuydwest/ ende heeft inde cours 30. mylen met 10. 12. badem diepte/ te weten: wat naerder aende Eplanden als aen't vaste landt/ so ghij by eenigh van dese Eplanden wilt settē/ met eenige wese winden/ so comt by dicht by: want isser ober al diep ende schoon.

Het eerste Epland Primeira leit op 17 1/2. graden/ ende so ghy daer begheert tusschen in te loopen/ so neemt uwen cours zuydwest aen van't Epland af/ en mochter by sonder schreben in't Canael loopē/ tisser ober al diep ghehoert: want die dzooghten ligghen wel anderhalve myl van't Epland af/ ende so ghy daer begheert in te loopen met wese winden/ so ghehaecht dicht by't Epland/ loopende tot de midde-

De Haven van Soffala verloopt alle jarē

Teijckē vā de Haven van Soffala.

Soffala leit op 20 graden. De Haven Bango op 19. graden. De Rebiere Cuama op 18. graden.

Hoemen van Cuama naer d'Eplanden Primeiras loopen moet.

De Rebiere Dos bonis Synais leit op 17. graden.

Teijckenē vande Rebiere Dos bonis Synais.

Beschryvinge vande inganck vande Rebiere.

Hoemen door d'Eplanden Primeiras en Angoxas loopt.

Het eerste Epland Primeira leit op 17 1/2. graden.

De dzooghten vande Eplanden Primeiras liggen int nooyd oosten.

Goede anker grōt by't middelste Epland op 12. badem met leegh water.

En lach van soet water opt middelste Epland.

Het middelste Epland leit naer't n.o. De dzooghte d'Coza de s. Anthony's liggen 7. mylen van't middelste Epland.

Supere diepe grōndt by d'Eplanden van Angoxas/ die 4. int gheest zijn.

Hier mylen van het eerste Epland na Mossambique d' dzooghte

De Hade Os Cozas leit na Mossambique 15. mylen vande dzooghte. Een periculisel Clippe by dese Hade.

Hoemen aen loopen moet van dese Clippe te sehouwen.

midbeweghen van dien aende zupde/ al waer ghy moecht ankeren tot op een schoot van een gotelingh daer vā af/ op 6. 7. badem diepten/ en begerende tusschen de dzooghten/ gheleggen int n.o. in ofte up te seplen/ moechtet seer wel doen/ iae met alle de seplen op wylende/ altoos wat naerder de sandē van't Epland/ als de dzooghten en het middelste Epland: want is al eben veel van wat zupde van het Epland dat het is/ en hebt nieuwers booz te bzeesen/ dan van daer ghy het water op siet bzeeken.

Begerende te ankeren by't middelste Epland/ ghy mochter by wel doe/ te weten/ comende by dicht aen landt: want heeft 12. badem diepten met leegh water/ die is te weten/ met wese windē: maer met ooste winden niet; te midbeweghen van op het vaste landt/ heeft men een hoep boomen by den anderen staen/ by de welcke sult vinden een Lach met soet water/ om u te versien noodigh wesen; is een wepnigh vande strand af binnewaerts aen; en so het u geen gelegentheyt geeft by het Lach te gaen/ so graeft maer inde selfde strāt/ sulter terstont versich water vinden: maer dit moet wesen met ooste winden: want met w. winden so smijter het water so sterck op/ datmen niet het Boot aende strandt niet houwen en can.

Het middelste Epland/ (welck is ghelegghen naer het n.o.) en heeft gants geen duergangen nae de Zee toe; Van hier af tot die dzooghte/ ghenaemt A Coroa de sant Antonio; zijn 7. mylen/ en tot d'eerste Eplanden van Angoxa 5. mylen/ ende is op de selfde cours van d'Eplanden; mochter by by het land heen loopē/ het 3p met wat Schepen dat ghy wilt: want isser diep ghenoech/ alle d'Eplanden van Angoxas hebben duerganghen/ d'een dier d'ander heen loopende/ alternael van diepe en supere gront; oock so heeft men tusschen d'Eplanden en het vaste landt/ het alderminsten 8. badem diepten; sult altoos het vaste landt naeder liggen als aen d'Eplanden; Daer is een sant dzooghte/ ghelegghen tusschen d'Eplanden vā Angoxas in/ die ooc vā beyde zupden duerganghen heeft. Dese Eplanden vā Angoxas zijn hier/ en tusschen die twee middelste ligghen de boozsch. sandt dzooghte/ daerom en wilter niet te na by comen: want zijn wat periculēus.

Daer leit een dzooghte vā sandt/ vier mylen van het eerste Epland van Angoxa af na Moçambique toe/ die mette sprinck- bloeden bedekt wort van die Zee/ hebbende daer rōcs om noch andere sanden ligghen/ die altoos vande Zee bedekt zijn/ waerom ick u advētere op u hoe de te wesen; moecht van daer af langhs het landt heen loopen/ al waert seer diep is. Van dese sandt dzooghten af na Moçambique toe 14. ofte 15. mylen weeghs/ leit een Haven/ ghenaemt Os Corais; (dat is die Coralen geest) van welke Haven af/ ontret anderhalf myl t'Zeewaert in/ leit een Clippe die seer dangereus is/ ende men en canse niet ghewaer worden/ dan als inder by na boven open is/ en metter hoogh water vā een sprinck- bloet/ so en bzechter het water niet op/ waerom u daer van sult wachten: want daer al etliche Schepen aen ghestooten hebben/ ende Don loan Periera heeft met zijn Schip op gheweest; Als ghy alhier booz by passert/ sulter altoos 3. mylen van af t'Zeewaert in loopen/ te weten/ n.o. ende n. o. ten oosten aen/ wesen by nacht: maer zijnde by daegh/

moecht altoos sekerder baren/ en van u sien/ doch altoos onder de 15. badem na landt toe niet passerende. Op dese cours sult ghy de dzooghten van Muscatte booz by loopen/ en boende de cours van nooyt oost aen/ so sult ghy recht op d'Eplanden van Moçambique aen comen.

Soa't u noodigh waer te ankeren eer dat ghy tot Muscatte comt/ so houdt u van dese Clippe af naer het landt toe/ tot dat ghy comt op 15. badem diepten/ aldaer mochter setten: want is een schoone gront/ doch even wel op wepnigh plaetsen/ dan alleenlijcken onder den hoeck vā Muscatte, te weten op 20. badem ende inder/ sult repne ende supere gront hebben. Den hoec van Muscatte met die Eplanden van Angoxas; ligghen n.o. ende 3. badem vanden anderen zijnde 18. mylen inde cours; van daer na Moçambique toe/ so loopt men langhs de Custe heen nooyt oost aen.

De oost zupde van't Epland Primeira, leit met de dzooghte n.o. ende 3. w. ende heeft wat van n.o. ten o. ende 3. w. ten w. Het landt van de Eplanden Primeiras, te weten aende zupde van Moçambique leit op 16 1/2. graden; Men loopt booz by alle dese Eplanden ende sanden o. ende west/ ende o. ten n. ende w. ten 3. so ghy u alhier bondt/ te weten/ binnewaerts in/ op 12. 13. en minder badem diepte/ en schijnt van een gotelingh vande Eplanden af/ so en bzeest daerom niet: maer waert u alleweijcken vande buiten zupde/ d'welcke veel steener ende onreynigheyt heeft/ daer men in geenderlep wylf ankeren mach/ want niet dan steen ende hoit en is.

So het ghebuerte dat ghy u vout te midbeweghen van onder d'Eplanden en dzooghten met eenighe ooste winden/ so mochter ghy tusschen d'eerste Eplanden en sandt dzooghte (die te midbeweghen van dese Eplanden Primeiras ligghen) upt ende in baren/ te weten/ vā de zupde van Soffala, als doch van't derde Epland nae Moçambique toe/ loopende aende w. zupde langhs/ op 7. 10. ende 12. badem diepten; die ander dzooghten ligghen te midbeweghen van onder de steen-clippen/ daerom en hebter niet booz te bzeesen: maer tusschen het Epland vande boomen/ (dat aende oost zupde blift) en moecht op gheenderlep manier passeren: want ober al dzooghten ende ondiepten zijn.

Vande zupde west zupde van dese Eplanden Primeiras, ende nooyt oost en zupd west/ met het eerste Epland vande west zupde/ te weten 7. mylen daer van af/ is ghelegghen een sandt dzooghte van 4. badem diepten/ wesen so inde lenghte als inde bzeede/ van een gotelingh schuēt groot; Van dese Eplanden Primeiras 10. oft 12. mylen/ leit de Rebiere van Quylimani, al waer de Custe streckenbe is oost ende west/ ende heeft wat van oost ten nooyden/ ende west ten zupen; sult altoos tot op 3. mylen van't land af. 6. 7. badem diepten vinden/ al waer men anders gheen dzooghten en heeft/ dan die van Quylimani, waer van ghy u moet wachten/ want strecken tot 6. 7. mylen in Zee; ende so ghy u bindt vā Cabo das Correntes binnewaerts/ mochter altoos setten: want sult ober al grondt vinden/ om dat ghy op de bancken zijt/ en hebt nieuwers booz te bzeesen/ door dien dat de wint hē wel sal houwen van ober het landt/ waer mede altoos alst u belieft t'Zeewaert in moecht loopen/ etc.

Dzooghten vā Muscatte

Daer datmen ankeren sal eenen vā Muscatte comt.

Den hoeck met Muscatte is leyt n.o.

Het landt vā de Eplanden aende zupde van Moçambique leit op 16. graden.

Ante ande bergende beyde Eplanden/ etc.

Sant dzooghten vā de Eplanden Primeiras.

Tusschen het Epland dat aende oost zupde blift/ mach men geen wylf seplen.

En sande dzooghte van 4. badem/ 7. mylen vā't eerste Epland.

De Rebiere Quylimani.

Wpde Cabo das Correntes goeden aen/ her grondt.

Deroute ofte die Navigatie ende Courfen van uyt Indien nae Porto Piqueno de S. Iago, (dat is de cleyne haven van S. Iacob, twelc de mont van de Rivier Ganges is,) ghelegen in't Coninghrijck van Bengalen, &c.

Die begheert te seplen van uyt Indien na Porto Piqueno, ofte die cleyne haven/gheleghe in Bengalen, te weten/van buypen om't Epland Seylon, sal't sepl gaen uyt de haven van Cochijn, vaden 10. tot den 20. April toe / zynen cours nemende langhs de Custe heen / tot een plaets gheenaemt Brinjas toe / twelc leyt by de Caep ofte hoek van Comorijn, te weten/den uyttersten hoek ofte eynde vande Indiaensche Custe zuydwestwaerts aen/nemende vā daer af zynen cours zupen aen/tot op 6. graden; en van daer 3.0. aen / tot op 5. graden; Alhier wesen/de sult oft aen loopen / tot dat ghy het Epland Seylon int ghesicht cruyght: want den hoek van Seylon, gheenaemt A punta de Gualle, (dat is de punt vande Gallese geleyt) is het berste landt van dien geleyt in't zupen op de hooghte van 6. graden/ daerom soo men dese cours oost aen doet op 5. graden/ en moecht niet laten ghesicht se hebben van het selfde Epland Seylon. Dese wegh en coursen sult aldus doen/ scheydende uyt Cochijn, vanden 10. tot den 20. April/ als vozen: want so ghy later van daer scheydt/sult ghy u meer moeten wachten / om dat de winden alsdan seer sterck vā uyt den zupen beginnē te wapē/ hebbēde op d'ander tpe de windē vā uytē 3. w. en n. w. wapēde seer furieus en geweldigh.

Als ghy dit Epland Seylon comt te siē/so sult ghy daer langhs de Custe by heen loopē; (men loopt die Custe o. en w. en heeft wat vā o. ten n. en w. ten 3.) tot die eerste dzooghtē gelegen op 6. gradē schaeers/ en d'ander dzooghtē ligghe noch voorder aen op 6. graden/ zijnde vaden anderen 7. mplen vercheptē/ op de selfde streckinge van o. en w. en o. ten n. en w. ten 3. Van den hoek A punta de Galle, tot d'eerste dzooghtē/ zyn ontrēt 28. mple. Weseude 10. oft 11. mplen voort by dese dzooghtē/ sult uwe cours n.o. aē setten/ tot op de hooghte van 16. graden/ loopēde van daer af n. aē/ waer mede ghy sult comen byde Custe vā het vaste land/ te wetē 10. oft 12. mplen vāt lādē/ gheenaemt O Pagode de Irganatte, (dat is den Afgodt ofte Afgodts tempel van Irganatte gheleyt) het welck een seer goede course is voort dese vaert.

Als ghy dit lādē comt te siē/ twelcke sommige hooghe geberchten heeft / so sult ghy ettelicke ronde hubele (te weten/ ronder ende hoogher als die selfde gheberchten) boven op siē staen/ gheenaemt Palur; sult alhier daer langhs by heen loopen; men loopt voort by n.o. en 3. w. en heeft wat vā n.o. ten o. en 3. w. ten w. tot datmen comt by't dunne en leeghe landt/ alwaer langhs loopēde/ sult by een Rivier comen/ welcke heeft tot een kenteijckē een black hooghe belt van sant / ende noch een ander pleijn met een hubele/ hebbende aende een zpe wat verder heen / schijnfel van eenen anderen dicken hubele met gheboonten; en loopende uwen wegh aen tot recht teghens over dese Rivier/ soo schynen dese voortz. hubele inwetter ander dicke landt ghelijck over een te comen; Dese verthooninghe salmen hebben/

wesende ontrēt 1. mjl daer vā af tē Zwaert in. Van dese Rivier tot d'eerste Pagode ofte Afgod toe/ heeftmen ontrēt 3. ofte 4. mplen/ en van dese eerste Pagode voortz. / so en siēmen geen hooge bergen meer / gelijck als diemen voortz. is/ en loopende daer recht vā aff/ schynen sommige als tafelen ofte pleinen vā hē op te wesen. Dese voortz. Pagode ofte Afgodt/ is gheleghe op 20. graden rugim / sult altoos u bestē doē om die te comen verkenne: wāt is u noodigh om eē goede repse te hebbē.

Voortz. by dese eerste Pagode staet eenē ander Pagode/ so groot als d'eerste/ hebbende noch andere 2. ofte 3. cleyne Pagode wat voorder aē staē; Men heeft vā d'eerste Pagode tot dese tweede ontrēt 4. mple weeghs/ en de Custe vā d'een tot d'ander is streckēde o. en w. en wilt alhier niet te dicht onder 't landt loopē; want is quāet daer wederom af te rāhē/ om dattet een inwijck maecht; Van gelijckē al eermē by de eerste Pagode comt/ salmē vā't landt afhouden: want men heeft op 2. mplen alreemender by comt/ een cleyne dzooghtē ligghe/ een mjl tē Zwaert in streckende.

Vā d'eerste Pagode tot die tweede/ siēmen sommige bewassen hubele/ en geboontē/ en vāde tweede Pagode tot Saraguan toe / ist eē leeger landt vā ondrichte wilbernisse/ wesen/boven op gants cael tot d' hoek toe/ gheenaēt A punta das Palmeiras, dat is/ de punt vāde Palm-boontē/ en men loop de custe w. aen.

Vā de voortz. Pagode tot eē punt met een Risse/ gelegen 12. mplen/ alreemē by de punt vāde Palmeiras comt/ heeftmē een Rivier liggē; Dit voortz. punt steet eē groote half mjl tē Zwaert in; men loopt de Custe o. n. o. aen/ en vāde voortz. rissige punt tot die Palmeiras toe/ looptmen de Custe n. o. en n. o. tē o. aē; Om nu het Riss en het landt van dien te kennen/ soo is te weten dat het landt van dit Riss grover en dicker is als het ander landt vāde Custe/ makende daer langhs by heen schynsel vā een eplādē/ en sult terstont wat voorder aē 9. ofte 10. boontē siē staē/ die hē vertoonē gelijck als ronde bewasse hubele; vāde Pagode tot dese Risse zyn ontrēt 12. mplen.

Van hier af voortz. / sult langhs de Custe heen loopen op 9. ofte 10. vādē diepten/ tot by de voortz. Palmeiras, waer van het voortz. vānt landt seer leegh is/ hebbende eenen kalen hubele/ welcke hē verthoont ghelijck als die Arenas gordas, ofte roode Dupnen / gelegen by S. Lucas de Barremeda, aen de ruste van Spaengien; Van dese Dupne ofte hubele af tot die Palmeiras toe/ ist altemael een kalē en leeghe strandt / sonder eenighe geboonten ofte wilbernisse. Die Palmeiras plaghen te wesen 10. ofte 12. Palm-boonten/ maer tegenwoortz. bigh so stater maer eē alleen; Dicht by de selfde Palmeiras, te weten/ aende zpe van Saraguan, staen eenighe bewassen hubele; Van daer voortz. soo en heeftmen gants gheen punten ofte hoecken / boonten / noch eenighe wilbernisse meer / dan het landt is een mjl weeghs altemael ghelijck als een Riss.

So wanneer dat ghy de punt ofte hoek vāde Palmeiras comt te siē / so sult ghy uwe cours o. aen doen / tot op de diepten van 12. baden/ ende vā daer af n. o. aen tot op 8. baden / ende wesen de by daegh / sult terstont landt siē / het welck sal wesen beneden alle de Rissen/ en so het landt bedeckt waer met eenighe dypinge ofte dampē / en sultet niet mogen siē / voortz. dat ghy op de 4. vādē dieptē comt. Dese

Dese cours salmen aldus doen / met een Cōpas dat niet en wzaecht/ en so het yet wzachten/ sult ghy u reheninge daer na maken; Dit landt daer ghy by comen/ sult / sal wesen een black leegh landt sonder eenighe gheboonten ofte wilbernisse/ en loopende langhs de Custe heen / sult aende oost zpe comen te siē eenen swarten lanchwerpēde bewassen hubele/ op't farsoen van een Champana sonder mast/ (het welcke een Indiaensche Carveel is;) en wat voorder vā desen bewassen hubele aen/ staen een hoop boontē by d' anderen/ onder welcke zyn 3. ofte 4. boonten/ die wat grover schynen te wesen als den bewassen hubele; Dese gheboonten staen wat leeghartigh; Een wepnigh van dese gheboonten af / soo begint de Risse vā't landt van Orixā; Dese in't ghesicht krpghende / sult terstont tē Zwaert aen / het water siē vzeken/ het welck is op de dzooghten vā Bengalen; want alhier is het Canael op zyn smalste/ en laet achter u veel Rissen/ te weten/ aende zpe vā Bengalen, die u altesamen tē Zwaert aen blipben/ waerom ghy die niet siē en moecht; alhier passerende/ soo ghe-naecht altoos de Risse vā't landt vā Orixā, want al ist schoon dat ghy daer dicht by heen loopt/ en hebt nieuwers af te vzecken/ dan vā dat ghy voortz. ooghen siē/ die diepten zyn dze baden/ met cleyne swart sant op de gront.

Sult vāde zpe vā Bengalen 4. ofte 5. vādē diepten hebben van modder gront / vā welcke zpe u sult wachtē: want sout vā dese modder gront op't eynde vā een banche ofte dzooghten vā Bengalen comen; so ghy dese gront vint/ sult n. o. en n. (noodigh wesen) aē loopen / tot dat ghy weder op de 3. baden comt; wāt dit is d' rechten wegh; Die voortz. Risse vā Orixā gepasseert wesen/ sult terstont meer diepten beghinnen te krpghen / en so ghy begeerden te loopen langhs het landt vā Orixā heen/ so doet uwen cours recht op d' eerste punt (die ghy voortz. u uyt siē) aen; De minste diepten die ghy sult vinden / zyn 3. vādē; dit is den rechten wegh/ tot dat ghy wel dicht by het landt zyt / alwaer ghy als vā sult vāde 5.6. vādē diepte; en so ghy eenigh barnhout van doen hadde/ soo loopt naer d' ander zpe aen't landt vā Bengalen: want men heeft aldaer beter barnhout/ als aē dees zpe vā Orixā, maer moet daer na weder nae de zpe vā Orixā comen / tot dat ghy voortz. twee Rivieren zyt/ ghelegen aende selfde zpe vā Orixā, waer vā d' eerste meer eenen inwijck dan een Rivier gelijck is; D' ander leyt ontrēt een mjl weeghs voorder aē / de welcke eenen grooten mont ofte Inkomste heeft; Twee ofte 3. mple voortz. dese Rivier voortz. aen / heeftmen eenighe vloepende Bekē met gheboonten/ en een mjl voortz. dese Bekē/ staet een bosschagie ofte wilbernisse vol en dicht vā gheboonten / in ghelijckenisse vā Palm-boonten; Vā't beghinsel vā dese bosschagie af salmē 3. mē cours dwers over doē; loopende na't d' ander zpe (vā het landt/ gheenaemt Guynette) toe/ te weten recht op eenen boom (die aende selfde zpe staet) aen d' welckē in die hoochtē bobē alle d' ander upthijcht; staet aende slinckter handt vāde Rivier ghe-naet Chandecan. Vā hier af voortz. aen zyn't altemael ondrēptē/ daerom en sult niet voortz. der aen loopen/ dan mette volle bloet.

So ghy begheerde te loopen duet het Canael vā't landt heen/ sult de cours doē als vāden gheleyt is/ en vāde Palmeiras na't n. o. toe/ sultet setten op 5. vādē/ en wesen de indē dagh/ sultet houdē op de 3. vādē / loopēde also op dese diepten langhs het landt heen/ al comt ghy schoo altemēts op wat minder dieptē / en wilt daerō niet vzecken / met welcke course sult comen te siē de Risse vā Orixā; als ghy die int ghesicht hebt/ so sultet by ghenaken/ in voegē dat ghy twee berdenendeelen nae het landt / en een berdenendeel nae de Risse toe loopt; alhier heeftmen den rechtē wegh/ als bobē gheleyt is.

Ben ander beschripte vāde selfde vaert en courfen vā Indie na Porto Piqueno ofte de cleyne haven van Bengalen door een ander Pilot aengheteijckent/ breeder en correcter verhaelt, met alle die gelegentheyt ende streckinge van dien.

Seylende vāde Custe vā Indien/ nae de Haven genaet Porto Piqueno, int Coninghrijck vā Bengalen, te wetē vā buypen om't Epland Seylon, soo sult ghy uwen cours nemē neffens de custen vā Indien / tot dat ghy comt te siē Brinjas, ghelegen by de C. de Comorijn, het uytterste eynde vāde custe vā Indie / nemende vā daer af uwen wegh/ dwers over: want is vā hier af een goede contrēpe / en maecht den coztē dwers wech/ als ooc voortz. te gaen / vā niet te verballen binnen ofte tusschen het Epland Seylon in. So wāner ghy comt te siē de Barreiras, dat zyn de Dupnen vā Brinjas voortz. so sult ghy zupē aen loopē. Doende also uwe cours vāde 15. tot die 20. mple toe/ en vā daer voortz. sult uwe wech vertooren/ naer datter u best goet duurt en geleyt hept geest/ om te comē op de 5. gradē; alhier wesen de sult o. aē loopē / so veel alst u noodigh duurt te zyn om u te versekerē / de pūt ofte hoer vā Gualle te moghen om loopē / twelcke is het uytterste eynde vānt epland Seylon, aēde 3. w. zpe/ gelegen op de hooghte vā 6. graden / als u duurt te wesen indē contrēpe vāde Pūta de Galle verseker om te wesen / so wiltet Eplandt genaet om dat te verkenne/ al eer ghy by die dzooghten comt/ te weten/ tusschen Tanadare, (het welcke 5. mple vāde Punta de Galle is) en de eerste dzooghten/ al waer int ghemēn alle die schepen het landt comē verkenne/ vā die geen dē na Bengalen willen seplen/ het 3. na eenighe hārens vā dē / als daer is Porto piqueno, ofte Porto grande, dat is / de cleyne ofte groote Haven / alwaer de Portugesen hare vaert en handelinge hebben; Het landt aende voortz. contrēpe int ghesicht hebbēde / so ghe-naechter so dicht by als ghy begeert/ doch onder de 12. vādē nae't landt toe niet passerēde/ om datter sommige clippē langhs lādē hēn ligghe/ daer men sonderlinge so geē kenisse af en heeft/ behalven de dzooghten / tusschen welcken en het lādē men doortz. heen march loopen/ als hier nae gheseyt sal worden.

Loopēde aldus/ als gheleyt is langhs 't landt/ so is te wetē dat het lādē vā Tanadare (om d' te kenne) te wetē vā daer af 5. mple voortz. aen tot de dzooghtē toe altemael aende Oeder vā de Zee eē laech landt is; En als ghy voortz. aen te landtwaerts binne/ begint te siē eenige geberghtē/ te wetē/ 3. groote bergen/ daer met ober eē comēde/ so sult ghy die eerste dzooghtē terstont comē te siē/ tusschen welcke en lādē mē wel passerē march; want die meeste schepē die voortz. by het Eplādē gaen en comen/ loopen der doortz. heen/ sultet vāde/ te wetē te midderwege

Porto Piqueno
no leyt in
Bengalen.

Brinjas leyt
by de Caep de
Comorijn.

A punta de
Gualle (is een
hoek vā't
Epland
Seylon) leyt op
6. graden.

Courfen vā
Cochijn na
Seylon.

Dzooghtē
vā de Galle
op 6. en half
graden.

A punta de
Gualle leyt
28. mple vāde
eerste dzooghtē
aen.

Wat dat O
Pagode de
Irganatte is
ende waerle
leyt.

Ronde hubele
en opte berge
vā de
naemt.

En Rivier
by't leeghe
landt.
Teckenē
vā dese
Rivier.

Ghedante
vā't landt
vā de
Rissen.

Champana
is eē India-
sche Carveel.

De Risse vā
't landt vā
Orixā.

De diepte op
de Risse vā
Orixā is 3.
vādē/ de
gront swart
sant.

Waerchou-
winge voortz.
gront aende
zpe vā 28.
graden/ etc.

Boonten op't
landt Orixā
loopen sal.

Twee Rivie-
ren by Orixā.

Vloepende
Bekē met
gheboonten.

De Rivier
Chandecan.

Courfen om
doortz. Can-
nael te loopē.

Porto Piqueno
no leyt in
Bengalen.

Brinjas leyt
by de C. de
Comorijn.

Barreiras vā
Brinjas.

Wat cours
datter op 5.
graden zynē
aen loopē sal.

Den hoek vā
Gualle leyt
op 6. graden.

Tanadare
leyt 5. mple
vānt punta de
Galle.

Habens vā
de Portuge-
sen daer vā
hebben.

Ghedante en
tekenē vā't
landt Tanadare.

van tusschen dien en het landt 11. 12. badem diepten/ van schoone/ en op sommige plaatsen steenighe gront/ en hebbet nieuwers booz te vzeesen/ dan van dat ghy booz ooghen fiet. Dese eerste dzooghte leyt op de hooghte van 6. graden ruym/ en daer recht teghens ober sult op het landt eenen eenighen steenen huc- bel sien/ sonder andere meer: op alle dese con- trepe te sien. Van dese eerste en groote dzooch- ten 6. mpleen boozder aen leyt noch een ander: maer cleynder dzooghten/ men loopt d'een met d'ander n. o. en 3. w. ende heeft wat van n. o. ten o. en 3. w. ten w. Dese cleyne dzooghte is ghelegghen op 6. graden/ ontrent twee mpleen van t'landt vercheyden/ so ghy begheert tuss- schen t'landt en dien booz te loope/ ghy moech- tet wel doen: want men heeft 5. 6. badem diepte met leegh water bā sant gront/ twelc ich weet vande geen dieper meer als 30. mael duer gepasseert heeft/ so in't gaen als in't we- derom keeren: maer somen een groot Schip heeft/ soo ist beter van bupte om t'Zeewaert daer van af te loopen.

Die boozf. dzooghten gepasseert zijnde/ so loopt langhes t'landt heen/ sonder daer af te wijcken/ wanten eenen goeden cours is daer dicht by heen te loopen/ en comende booz by het eynde vande gheberchten en het hooghe landt/ sult eenen hoogen spitfighen top comen te sien/ staende tusschen andere gheberghen in/ van de welcke loopt een opstekende punt nae t'3. w. afdalende; Dese top wort genoet O Capello de frade, dat is/ de sDonicks co- bel ofte caproen; is op de hooghte van 8. gra- den ruym. Ich en stelle alhier de coursen niet diemen langhs dese Custe tot die boozf. Ca- pello de Frade heen doet/ om dat niet op geen rechte streck langhs en loopt. Dese Capello de Frademact eenen hoer ofte punt landts/ vande welck een dāf aaloop/ stekende tot op een half mijl t'Zeewaert in/ daermen het wa- ter op sommige plaatsen op fiet bzeken. Van dese pūt af tot Trinquanamale zijn 17. mple- len; mē loopt de custe n. en 3. w. welke altemael van een leegh landt is/ hebbende daer langhs heen een banckachtige gront/ en sulter gants geen landt van sien/ dan te landwaerts bin- nen. Op 5. mpleen alermeen comt by Trinqua- namale heestien een cleyne rebier ligghen. Trinquanamale is een groote Haven/ heb- bende in de mont meer als 3. mpleen inde vze- de; is aen d'incomste van dien van een leegh lād/ weseude ober al diep; die daer in wil we- sen om te ankeren/ mach het setten onder het beschuyfel van eenich vande Eplandē; is van binnen in een rebier/ welck loopt tot Seyta Vaquatoe; tot hier toe ist altemael een leegh landt. Om Trinquanamale van verbe te kē- aende/ so is te weten datter aende mont bā dien aende noozdt 3pde ghelegen is een Duyn van gheelachtighe coluer/ ende heeft aenden eenen hoek ofte punt twee lanck streckende ghe- berchten van een verheven landt/ streckende recht te lande binnewaerts af/ sonder datmē booz ofte achter eenigh ander hoogh landt meer fiet langhs de Zee- cant heen. Comende by Trinquanamale, en dat verkent hebbēde/ mocht van daer af terfont uwen cours naer dweers ober setten: want dit de beste plaats is/ om uwen wech te verolgen; sult van hier af noozden/ ende n. ten o. aen loopen/ midts altoos u rekeninge makende van t' declineren ofte t'waken vant Compas/ en so het waer inde Monson vande winden van Augustus,

so sult alsdan n. aē gaen/ om dieswille dat die stroomen alsdan seer stert t'Zeewaert in loo- pen; sult dese coursen aldus doen tot op de hooghte van 17. gradē/ twelck is de hooghte vanden hoek ghenaeint A ponta de Guado- varijn. ghelegē aen't landt en Custe bā Cho- ramandel, beginfel vant land ende Coningh- rijck van Orixa.

Comende op de 17. graden/ sult van daer booztaē na de Custe vant vaste landt toe loo- pen/ om een goede repse te doe/ waershouwe u boven de 19. graden niet te passeren sonder lant te sien/ om dieswille datter op de 19. gra- den een rebier leyt/ ghenaeint Puacota, van welcke mont af 3. mpleen t'Zeewaert in/ is ghelegē een steen Clippe van een schips legte groot/ welck men beschepdelickē genoech sien kan; want het bouen water upt steekt; Men mach tusschen dien en het landt duer loopen/ willende/ sonder pet meer te vzeesen/ dan dat- men booz ooghen fiet. Alle dese Custe/ te weten vande punt Guadovarijn booztaen/ is alte- mael van grof dich landt en gheberghen die- men van verbe sien kan. Van die boozf. Re- bier Puacota af/ tot een ander rebier genaet Palvor ofte Palura, zijn 12. mpleen; men loopt de Custe n. o. en 3. w. Boven dese rebier van Palura leyt eenen seer hoogen bergh/ ghenaeint A Serra de Palura, dat is het gheberghen van Palura, welck is den hooghten bergh bā dese Custe. Dese rebier leyt op 19. gradē ruym. Van dese rebier tot den hoer genaet A Der- radeira terra alta, dat is/ het laetste hoogh landt/ looptmen de Custe op de selfde streck/ en is inde streckinge 7. mpleen; is ghelegen op de hooghte van 19. gradē ruym; Doe alhier dese vermaninge van t' laetste hooghe landt/ op dat de gene die by dese custe heen loopt/ mach weten dat alhier alle de geberchten en thooge landt volepudicht/ en van daer boozt aen ist altemael leegh landt en sandt strandē/ tot die plaats ghenaeint As Palmeiras ofte Palm- boomen toe.

Vant laetste hooghe landt ofte Derradei- ra terra alta af tot de rebier genaet Rio de Manicapatan looptmē de Custe n. o. en 3. w. ende is inde cours 5. mpleen. Om nu te weten wanneer datmen recht teghens ober dese Re- bier bā Manicapatan is/ so salmen eenē hoo- ghen ronden boom alleen langhs de zee kant heen sien staen/ en is een seer black landt/ heb- bende aende Zee kant een banckachtighe ofte ondiepe grondt. Dese boozf. boom staet aēde slincker handt vande mont vāde rebier. Vā Manicapatan looptmē de Custe n. o. en 3. w. tot die Pagode de Irganate toe (dat is den Afgodt ofte Afgodts tēpel van Irganate ghefeyt zijnde inde cours 3. mpleen. Dese Pa- gode vā Irganate leyt op de hooghte vā 20. gradē. Van dese Pagode de Irganate tot ce- nen anderen groote ende swarte Pagode ofte Afgodt/ looptmen de custe o. ende w. en heeft van o. ten n. en 3. is inde cours 7. mple; Dese swarte Pagode leyt op de hooghte van 20. graden schaers.

Vā dese swarte Pagode tot de rebier Ca- yegare looptmen de custe n. o. en 3. w. en heeft wat vā n. o. ten o. en 3. w. ten w. is inde cours 10. mple. De rebier vā Cayegare leyt op 21. gradē schaers/ en op 4. mple nae/ alermeeder by comt ligghen 5. bewassen hucveltgiens/ welke hem verthoonen int schijnfel ghelijck een haben vander Zee/ met hutten bebout. Ande mont vande boozf. rebier liggen twee sandt

Apunta de Guadovarijn leyt op 17. graden.

Vermaninge niet boven de 19. en half graden te loos- ven.

En rebier Puacota op 19. graden. Dese mpleen van Puacota ten groote Clup.

De rebier Palvor leyt 12. mpleen van Puacota.

Palvor leyt op 19. en half graden de Serra de Palura.

A derradeira terra alta leyt op 19. twee- der deindeel graden.

Boysake waer omme by van Derradeira terra alta ver- maent.

Comen van hooghe landt na Rio de Manicapatan

Teyckenē vā Rio de Ma- nicapatan.

Pagode de Irganate.

Pagode Irganate leyt op 20. en vze- tendel gradē.

Den swarte Pagode op 20. en half graden.

De rebier Cayegare op 21. graden.

4. mpleen van Cayegare liggen 5. huc- belten en van de rebier twee dzooghten.

sant dzooghtē/ streckede eē goede mijl weeghs supdt westwaert aen/ en heeft noch aende in- komste van dien een dāffe ligghen/ streckede langhs de Zee- ruste heen tot een half mijl t'Zeewaert in; D'incomste van dese rebier heeft 4. badem diepten/ men loopter upt en in n. w. en 3. b. De boozf. dzooghten sullen u int inloopen blyven aende slincker handt/ ende die diepten is daer langhs henē.

Om Cayegare van verbe te kenne/ so is te weten/ dat wanneer ghy de boozf. bewassen hucveltgiens ghepasseert zijt/ so schijnt Caye- gare een epland te wesen/ hebbende 3. ofte 4. boomen bōben alle d'ander uptsteken/ en een wepnigh daer booz by staet eē cleyne Pagode; Wat booz by dese Pagode heestmen een wil- dernisse ofte boschagie/ seer dicht en swart bā geboomten/ welke schijnt van Cayegare te wesen/ en hebt daer booz by anders geē swar- te wildernisse van dese. Booz by die boozf. Pagode staen sommige sandt Duppen van roode coluer/ met sommige water becken.

Vande rebier van Cayegare, tot de hoek genaet A ponta das Palmeiras, looptmen de custe n. o. en 3. w. en heeft wat van n. o. tē o. en 3. w. ten w. is inde cours 11. mpleen/ al eermen op 2. mpleen nae byde punt vande Palmeiras comt/ so sult ghy sommige bewassen swarte hucvelen comē te sien/ staende op eē landt dat hoogher is als alle het ander daer ontrent/ en bā daer af na de punt toe/ so begint weder leegh te worden; en recht teghens die bewasse hucvelē ober/ sult op de strāt sommige cleyne: maer niets te witte sandt Duppen sien; Dit zijn de teykenen ende rechte kennisse diemen heeft/ weseude dicht by de punt vāde Palmei- ras, want op de punt gants geen gheboomte noch wildernisse en staet/ en hoe wel dattet dē naem vande punt vāde Palm-boomen heeft/ en heeft niet tegenstaende rechte- boozt maer eenen boom alleen. Soo u de nacht overviel/ zijnde by Cayegare/ en even wel uwen wegh begerden te verolgen/ so loopt op de diepten van 12. badem n. o. en n. o. ten o. aen/ altoos met het loot inde hant/ met goede wacht ende opsticht; en comende op 16. badē/ sult u terstot nae t' n. o. aen houwen/ tot dat ghy weder op de 12. badem comt/ altoos makende op dese diepten te blybē/ tot dat ghy comt op 7. badē; ende weseude alhier by nacht/ sultet setten tot dattet dagh wert/ en metten dagherdet u an- kers lichtē/ loopende op de selfde wegh ende cours van n. o. en n. o. ten n. aen/ tot dat ghy comt op 4. bademen.

Sult alhier comēde/ een Man inde Maers hebbe/ om wacht te houden en t'landt te ver- kennen; Dese custe streckt o. n. o. aen/ tot dat- men comt te sien een bewassen hucvel/ welke hē verthoont int schijnfel als een Champana sonder mast/ met een boot achter aen; Dese Champanas zijn de Carabielen vāde India- nen/ daerse hare Navigatie ober Zee en lages de Custe met doen; Dit is de beste kennisse diemen heeft aen dese custe van Orixa; hebt altoos goede acht op t' diepē/ dat so u de diep- ten begorste te vermeerderē/ te wete/ tot ober de 5. badem/ so sult ghy terfont wederkeeren op de 3. 3. en 4. badem schaers/ om dat dit de rechte cours is: wāt so ghy bleef loopēde op de 5. en 6. badē/ sout int eynde aēde grōt rāke.

So wāneer ghy comt te sien de boozf. be- wassen hucvel de Champana genaet (als ge- seyt is) so sult ghy daer langhs by heen loopē/ tot dat ghy comt te sien 3. boomē by een staē/

verscheyden bandē anderen/ welke boomen genaet worden As arvores da Conhecença, dat is de boomen vāde kennisse gesept; Recht teghens ober dese boomen leyt de dāffe van Orixa, en siende t'Zeewaert aen/ sulter twa- ter op sien bzeken/ te weten/ aende 3pde van Bengalen, en sult dese boozf. teykenen niet moge sien/ bā met claeer weer/ en so t' mistich/ doncker ofte dypich weer waer/ so hebt altoos vloot inde hant/ sonder daer onacht saem in te wesen: want moet daer op in loopen/ te wete/ op de 3. en 4. bademē schaers/ sult ooc weten datmen aende 3pde van Bengalen harde sant gront/ ende aende 3pde van Orixa modder en swart cleyen sant heeft; Doe dese verclaringe/ om dat ich het selver dickwils duer gelooopen ben met groote schepen

Gepasseert zijnde bepde de dāffen (te wete/ die van Orixa ende Bengalen) sult comen te sien het Eplandt ghenaeint A Ylha dos Gal- los, dat is/ het Eplandt vande Hanen/ sulter recht op aen loopen/ sonder vzeesen: want is ober al diep ghenoech/ ende van d'ander 3pde van Orixa ist altemael banckachtigh/ daer- omme u vermane het Eplandt Dos Gallos wel te genaken/ daer langhs by heen loopēde/ waer mede ghy terfont by een rebier comen sult/ genaet Rio de Chandequan; die booz by passerende/ sultet vā daer dweers ober loopen na de 3pde vā Orixa toe/ alwaer op sult comē te sien eenen hoek ofte punt/ welke is vande rebier Angelijs genaet. Dese punt landts sal u blyven int noozden; alhier comende sult altoos metter loot inde handt loopen/ die diepten die ghy alhier sult vinden sal wesen 3. 3. en 4. badē; maer weseude volle Zee/ sal daer meer diepte wesen/ twelck alsoo sal due- ren tot dat ghy met de rebier van Angelijs ober een zijt: want men aldaer langhs heen veel diepten heeft. Comende met de rebier Angelijs ober een/ so sult ghy langhs den oever heen loopen tot een rebier toe/ ghenaeint Gilingoa, met dese rebier ober een zijnde/ soo en wilt alsdan niet te seer van landt af wij- ken nae de rechter handt toe: want men al- daer een sandt- dzooghte heeft/ daer hem Bar- tolomeus Rodrigues de Morais op verloor/ met een gheladen schip/ te wete/ int uptloopē/ waerom ich u abvertere de slincker handt te houden: want het is daer ober al diep ghe- noech.

Van dese rebier af tot eenighe hooghe Becken ofte af wateringhen toe/ machmen barn- hout krpghen/ wiltmen; mochtet van dese boozf. Becken af nae de ander 3pde van Guynette toe/ dweers ober loopen (al- waer terfont vijf ofte ses boomen bōben alle d'ander sult sien upt kijcken) tot dat ghy wel dicht aen d'ander 3pde zijt. Dese booz- sepde boomen staen by de mont vande rebier Chandeacan, te weten/ aende oost 3pde.

De diepten diemen op dese bancke sal vin- den/ zijn 24. ende dze bademen schaers tot aen de ander 3pde toe: want hebt aldaer veel diepten.

Van hier boozt aen en is u niet meer noo- digh eenigh abvertissement: want de Wis- schers u alsdan wel brenghen sullen daer ghy wesen wilt/ ghy sult daer ober heen loopen met het water van de halve bloet boozt aen/ etc.

Ich abvertere u wederomme/ dat soo ghy by ghevalle quaemt teghens den dagheract by de boozf. rebiere Cayegare, bōben

Et 3 verhaelt

As arvores da Conhecença.

Teykenen van t' dāff van Orixa.

Wende 3pde van Bengala harde sant gront.

Wende 3pde van Orixa modder en swart cleyen sant.

Eplandt vande Hanen A Ylha dos Gallos.

Rio de Chandequan.

Den hoek vande rebier Angelijs.

Een rebier Gilingoa gē naem.

Een sandt- dzooghte daer hem Bar. tolomeus Rodrigues de Morais op verloor.

Maer schou-
winge of men
inden daghe
raet by Cape
gare quam
hoe dat men
dan aenloope
sal/ etc.

Maer dat men
loopen sal/ is
dat u de nacht
overvalt.

Wende znde
van d'Inde
nae Aracan
en Martaban

De route nae
Aracan en
Martaban

Aracan leyt
op 20. graden
schraers.

Op 20. graden
3. mylen van
landt leyt een
riff 7. schreps
lenght lagh.

berhaelt/ so loopt langhes de Cufte heen/ tot aenden hoerck. de Punta das Palmeiras, ende van daer oost aen tot op 17. baden diepten/ doende van hier af uwen cours n.w. en n.w. ten noorden aen. Dese wegh moet men aldus doen met een Compas dat eē streck waert/ tot dat ghy comt op de 12. baden diepte/ ende dan noch also op de selfde cours aenlopende tot op 4. ende 3. baden/ waer mede sult terstont (so t'laer weder waer) tlandt vā Orixā moghen sien: maer soo't doncker en mistigh waer/ so en wile niet meer na't lād toe loope/ u altoos houdede op de 4. en 3. badē schaers/ loopende oost aen/ wāt her loot ende die diepten sal u wel binnen ledden/ en wacht u van op veel diepten te comen/ u houdende als geseyt is op de weynigh diepten. So u die nacht overviel/ weseude op de 17. baden/ so loopt nae de twee Eplanden toe/ in voeghen dat ghy't niet en seer want is quaet te anchoren.

Dasserende hoorby de voorz. Punta das Palmeiras, binnen door loopede inder nacht/ so en sult boven de 7. en 8. baden niet passere tot dat de dagh aen comt/ waer mede alsdan binnen door sult loopen/ ende so het gheviel dat ghy daer waert met een cleijn Schip/ soo hout u op de 2. en 2. baden/ tot int ghesichte vande Riffe van Orixā; als ghy met die begint over een te comen/ soo loopt tot op een seer niet van een loer nae by. Want tisser diep genoech en vande znde vā Orixā ist altemael banchachtige en ondiepe gront; Dese voorz. Riffe sal u bloven aen u rechter hant/ te wete/ t'Zee waert van u; van daer afschepende/ mochtet houden recht op't Eplandt Aylha do. Gall's aen/ ofte willede na de punt lāds vande Gebier Angelijn toe/ alwaer bypelickē mocht op aen loopen: want sulter 2. en 3. baden diepten hebben: maer moet wesen met eē cleijn schip/ als boven.

Dat 13. Capittel.

De Navigatie en Coursen van uyt Indien nae de Haven van Aracan toe, twelck is den selfden wegh diemen doet naer die Porto grande, ofte Groote haven, gheleghen in't landt van Bengalen.

SEplende van Indien ofte Cochijn af nae de Haven van Aracan toe/ salmē 3. mylen cours doen nae't Epland Seylon toe/ in sulcker voeghen als hier bozen (inde beschryptie vande coursen en waert nae die Porto Piqueno. ofte clepne Haven) verclaert is/ loopende also naer de punt ofte tepnde vande dzooghten toe (gheleghen op 6. graden ruijn) ende op den hoeck vā landt (welcke streck oost en west aē; By dese punt ofte hoeck comende/ sulter van daer vā lād af steken/ loopende 7. oft 8. mylen n.o. aen/ om van onder het Eplād af te comen/ en alsdan uwen cours doen n. o. en n.o. ten n. tot op de 12. graden/ so dat u Manacosta comt te blyve int 3. w. en vā hier af sult n.o. aen loopen tot op de 20. gradē schaers/ twelck is de hoochte vā Aracan, en so ghy alsdan noch geen lād en saecht/ sulter o. aen houden na Aracan toe.

Op de selfde hoochte vā 20. graden/ 3. oft 4. mylen vā landt af leyt een Riffe daert waer op breecht/ en is met leegh water ondeckt; mach wesen vāde groote vā 7. schreps lenete/ so inde breede als inde lenghte; als ghy dit riff comt te sien/ so sult ghy u daer vā wachten/ tot op een schoot van een goetelinc nae. De Haven van Aracan leyt op 20. graden/ ende

wesende 5. ofte 6. mylen t'Zee waert daer vā/ sult daer 20. badē diepten vindē/ sandt gront; En comende op de 19. graden by't landt/ so sult ghy 6. mylen vā landt diepe modder grōt vinden/ en maer 3. ofte 4. mylen vā landt weseude 30. baden modder gront; ghy moet u wachten op dese hoochte vande 19. graden nae't landt niet te loopen: maer sult doen als boven gheseyt is.

Dat 14. Capittel.

Die Navigatie en coursen van uyt Indien nae de Haven van Martavan toe, gelegen int Coninghryck van Pegu, mer alle die gheleghentheyten van dien.

SEplende vā Indien af nae Martavan oft nae't Coninghryck vā Pegu toe/ sult uwen cours doen (tot dat ghy't Eplandt vā Seylon ghepasseert sijt) gelijk als de geen die na Bengalen wil seple/ en het Eplād om weseude/ sult na d'Eplandē As Ylhas d'Andemaō toe loope/ welcke liggen/ te wete het uiterste eyndt vāde Eplāden aēde 3. znde op 11. gradē/ en het uiterste lād aēde 11. znde op 14. graden; Mē loopte aēde 3. znde vā oosten hoorby heen op de cours vā n.o. en 3. w. vande Eplandē d'Andeman, tot het vaste lād toe/ zjn over de 60. myl. weechs Loopende na Andemaon toe/ sult u best doe om aēde n. znde daer vā af te passeren/ en daer hoorby weseude/ willede loope als gheseyt is nae Martavan toe (welck leyt op 16. graden) sult op de 14. graden/ comende nae het landt toe loopen/ ofte om beters op de 13. gradē/ om oorsake vanden Inwijck van Martavan, daermen seer stercke stroomen heeft/ altoos nae het n.w. treckende/ en so ghy nae het landt toe liept/ weseude op de 14. graden/ so sult ghy veel Eplandē comē te siē/ alwaer ghy moecht by dicht by comen: want is over al schoon en diep; men heeft dicht by aēde 3. znde vāde Zee 12. 13. baden diepten modder gront. behalven het Eplandt Pulo Comuda, twelck mach ligge ontrent 6. ofte 7. mylē vande Haven vā Martavan af; tusschen dit Eplandt en het vaste landt liggen veel Riffen/ niet tegenstaende/ so het gebiet dat ghy tussche dese Eplanden vervielt/ so sult ghy de 3. znde vā't Eplandt genaken: maer niet te dicht/ alwaer ghy eē Canael sult vinden van 3. badē diepte/ ende aēde 3. znde vā't vaste landt heeft men op veel plaetsen ondiepten ende dzooghten/ loopende van hier af naer de Haven vā Martavan toe/ (dit Eplād hoorby weseude) sult by't landt hee loopen/ alwaer ghy sult comē te sien sommige clippē t'Zee waerts ligge/ die int schijn sel verthoonē als Almadias (dat zijn Indiaēsche schuytgiens/ diemē inde Gebieren gebuyt.) Dese voorz. clippē liggen vā Pulo Comuda af na Martavan, ontrent 2. mylen weeghs na het landt toe; Recht teghens over dese clippē heeft men aent vaste landt eē punt ofte hoeck vā't hooche landt; aēde n. znde vā dit punt is eē strant van sandt gelegē aent leeghe landt; Dit land behoort Xemijn Vegarum toe/ dat is op de Pegu'sche tale die Heere van Vegarū gesept: want Xemijn is so veel als Heere gheseyt/ en Vegarum, den naem vā't landt; Van hier af n. aen/ so loopt het land hooch op/ hebbende op sommige plaetsen Inwijcken/ Clippē en Eplandekens.

Al eermē comt by de habē van Martavan, so heeft men een wit hubelegien ofte verhebe landt/ dienende voor een kenteyckē ofte bāke/ hebbende dicht by hē 2. Palm-boomen staen; Ontrent

Teekenen vā
de Haven van
Aracan.

As Ylhas
d'Andemas
het uiterste
eyndt aēde 3.
znde leyt op
11. en het uiter-
ste vāde n.
znde op 14.
graden.

Op 14. gradē
stemen veel
Eplanden.

Het Epland
Pulo Comuda
da leyt 7. my-
len vā Martavan.

Shedaenten
ende op d'oe-
nighe dāre
lād by Martavan.
Almadias
sijn cleine
Indiaēsche
schuytgiens.
Pulo Comuda
da leyt twee
mylen vā
Martavan.

Teekenen
ende kēplaets
sien eermen by
de Haven vā
Martavan
komt.

Ontrent 2. mylē verder sult ghy eē dicke top landes sien aent eynde/ vā de welcke te wete t'Zee waert aē leyt een Eplandekē/ twelck mē niet sien/ noch vā't lād onderfchepde en can/ tot dat men der niet over een/ ende die Gebier vā binnen (daer die Haven vā Martavan leyt) ondeckt siet; dit Eplandegien gepasseert weseude sult een wit hubelegien comen te siē/ dat vāde ghelijcken aēde zjndznde blyft; binnen int Eplandt heeft men een lach ofte be- stoten water liggen vā een goede Vischerpe/ alemn by dese habē vā Martavan comt/ (komende vā't Eplandt Comudo af) sult te Zee waert ontrent eē myl ofte ander half vā't landt af/ een ront Eplandekē vol wildernisse sien ligghen/ ghenacnt A Ylha das Cebollas, dat is t'Epland vanden Apun/ by welck Eplandekē/ te weten aēde zjndznde daer vā/ leyt een Kalippe daermen de Zee op siet breecken; vā dit Eplandekē af tot de Haven vā Martavan toe/ mach wesen ontrent twee mylen; Comende vā Pulo Comuda af sult ver- dacht wesen/ daer vā af te loopen aēde 3. znde vā't landt/ doende de cours als boven gesept is: want en hebt nieuwers af te breeken/ vā het gheene ghy voor oogen siet; sult oock wesen dat men vā dit Epland das Cebollas voort aen nae't noorden toe anders geē Eplanden noch Kalippen meer en heeft/ twelck een seer goede kenteycken vā desen inwijck is: want weseude aen dees 3. znde/ so en sijn so haest niet by't een Eplandt ofte men siet een ander/ ende vā daer af voort aen soo en siet men der gants gheen/ als gheseyt is; moet wel voor u sien hoorby de Haven vā Martavan niet te passeren: want weseude op 12. baden soudt eē weynigh daer naer op dzoogh komē.

Dese Haven vā Martavan is ontrent een myl ofte ander half breed/ hebbende vāde noozd 3. znde een laegh ofte black landt/ weseude wa- ter pas niet de Zee/ en is een Eplandt twelck- he ghenacnt wordt Momuay, men mach het sien als men langhes landt heen (te weten vā Pulo Comuda af) nae dese Haven toe comt/ sult altoos loopen op de diepten vā 12. baden/ ende komende op 8. 9. baden/ soo sulter setten: want sijt al/ vā den inder Haven/ ende en wiltet landt niet naerder gheaken/ noch en loopt niet verder naer den inwijck/ ende die banche toe/ sulter t'elcke mael minder diepten vindē; Dese Gebier vā Martavan loopt noozd oost ende zjndzwest uyt end in: maer men en mach daer sonder Loots-man niet in loopen: want heeft binnen inde Gebier (te weten aēde de oost 3. znde) een Streck-Kalippe ligghen/ welck alle t'water naer hen toe treckt/ daerom en machmē daer sonder Loots-man niet in loopen; oock mede so heeft men in d'inkomste vā dese Gebier ende Haven (te weten aēde rech- ter hant) een banche ofte dzooghtē ligghen/ al waer te midde- wege een Canael door loopt vā 6. 7. baden diepten/ twelckē sult mogen kiemen by dese teijckenē/ te weten/ heeft op't diepste veel visch diemen sien mach. Dese Haven vā Martavan is gheleghen op 16. graden/ ende de Stadt Martavan op 16. graden. Aen't uiterste eyndt vande Eplanden vā Andeman, te weten aēde noozd 3. znde heeft men twee Eplanden ligghen/ tusschen welcke ende d'Eplanden Andeman men wel passere mach/ vā ghelijcken aēde uitersten hoeck vā't zjndzjnde vande Eplanden Andeman (ghelegen op 11. graden) heeft men oock sommighe Eplandekens ligghen/ ende vā daer

af naer d'Eplanden As Ylhas de Nicobar, te weten zjnden aen/ so streck eenen anderen te- ghel Eplanden; oock mede soo ghy quaemt te loopen vā d'Eplanden d'Andeman af/ naer de Cufte toe/ ghemoeitende sommighe berga- deringhe ofte ravelinghe vā wateren/ soo en wiltet niet voor breeken: want en is anders niet vā't selfde water/ sonder dat men alhier eenighe dzooghten heeft/ al hoewel datter aen de ruste etliche liggen; men heeft alleenlijck- ken te midde- weghen een Eplandt ligghen/ twelckē die Inghesetenē noemē Vicon- dam, is een cleijn Epland/ weseude daer ront- om over al schoon: maer heeft seer weynigh versh water/ anders niet hebbende vā d'jn- boomen/ waerom niet noodigh is daer aen te loopen.

Dat 15. Capittel.

Deroute ofte die Navigatie van Cochijn uyt Indien nae Malacca toe.

DE naer Malacca wil vāre inde groo- te Monfon (dat is de principaelste tijt dat de winden daer toe dienende cour- seeren) inde maent vā April/ so salmē (om zjn repse te versekeren) maken t'eyl te gaen vā Cochijn af tot den 26. Aprilis toe/ ende tijt de Haven weseude/ terstont de cours zjnden aen setten tot op 7. graden/ ende vā daer af zjndt zjndtoost aen tot op 6. graden/ weseude op dese hoochte salmen zjndtoost aē loopen/ tot op 5. graden schaers/ ende vā daer oost aen tot dat men het Epland Seylon voor by is/ weseude in dese contreye sult aenloope/ in voegen dat ghy komē op 5. ende 5. gra- den; vā dese hoochte sult uwen cours doen nae d'Eplandekens vā Gomespola toe/ (welcke liggen op 6. graden byden hoeck vā d'Acheijn vā't Eplandt Samatra.)

Comende by d'Eplanden Gomespola, soo ghy gheen bree en hebt vande Acheijns, dat zijn d'Inghesetenē vā't Coningh-ryck vā Acheijn, int Epland Samatra, door byanden vande Portugesen) so neem uwen cours lan- ghes t'Eplandt Samatra heen/ tot de Cabo (ghenacnt) Tanjamburo toe/ gheleghen aēde selfde Cufte vā't Eplandt op 5. graden ruijn/ ontrent sijt 30. mylen vā d'Eplan- den Gomespola, ende vā hier af sult uwen cours nemen nae de Cufte vā Malacca toe/ loopede so veel te loef waert als ghy ymmers moecht/ om te gae verkenne Pulo Sambilao, twelckē is een Eplandekē gheleghen dicht aēde ruste op 4. gradē vā Malacca, noozd west ten noorden 40. mylē: want die dese Eplanden komt te verkenne/ heeft een repse om haest tot Malacca te komē/ ende die daer vā te l'waert aen kompt naer Pulo Pinan toe/ (welckē een ander Eplandt is/ gheleghen op 5. graden/ ligghende vā Pulo Sambilao noorden ten westen 12. mylen/ soo heeft men naer Pulo Batun toe/ een ander Eplandt/ vā Pulo Pynao gheleghen noozdwest ten noorden 10. mylen op 6. gradē) sout by aboutue- ren zjndzooste winden binden/ die aen dese ruste seer veel waepē/ daerom die laet t'eyl gaet is een lange repse verwachtende/ waeromme t'beste is vooch vā Cochijn te schryden/ om een beter vopage te hebben/ etc.

Dat 16. Capittel.

Een ander breeder verclaringhe vande Na- vigatie ende Coursen, om te seylen vā Goa uyt Indien nae Malacca, met alle die streckinge en gelegentheyten van dien.

As Ylhas de
Nicobar.

Enighe
dzooghten by
Andeman.

Diaronbani
is een kleijn
Eplandekē.

Wat tijt dat
men t'eyl gae
sal nae Goa.

Coursen vā
Cochijn tot de
Eplandekens
vā Gomes-
pola.

d'Eplanden
Gomespola
ligghen op 6.
graden.

De Acheijns
sijn doot bys-
anden vāde
Portugesen.

Cabo Tan-
jamburo leyt
op 5. graden.

t'Eplandekē
Pulo Sambila-
o leyt op 4.
twee derden
deel gradē/ n. w. ten n. 40
mylen vā
Malacca.

Pulo Pinan
leyt op 5. en
half gradē.

Pulo Batun
leyt op 6.
graden.

Courfen van
Goa nae Ma-
lacca.

1. middelste
Eplandte van
Nicobar legt
op 7. een half
graden.
Daerfchou-
winghe door
de stroomen.

2. middelste
Eplandte op
6. een half
grade legt een
Cannael.

3. Eplandte
leggt op 6. een
derden deel
graden.

4. Eplandte
leggt op 6. een
derden deel
graden.

5. Eplandte
op 8. graden.

6. Eplandte
op 8. graden.

7. Eplandte
op 8. graden.

8. Eplandte
op 8. graden.

9. Eplandte
op 8. graden.

10. Eplandte
op 8. graden.

11. Eplandte
op 8. graden.

De geen die begeert te seplen van Goa, ofte uyt Indien naer Malacca, sal tot 20. mylen weeghs t'Zee waert in loopen; in sulcker voegen dat hy het Eplandt Seylon mach bukten om loopen; naer d'Eplanden As Ylhas de Nicobar toe/te weten door t' middelste Cannael heen/ welke leijt op 7 1/2 graden / sult gheadverteert wesen op dese contreye acht te hebben op de stroomen: wantse mette wesse winden naer de golbe van Bengalen toe loopen/ ende mette ooste winden t'Zee waert aen; 20. ofte 30. mylen vande Eplanden af heeft men so groote bergaderinge ofte ravelinge van water ende stroomen/ dat het drooghten schynen te wesen.

Soo ghy quaemt op t' midden van d'Eplanden Nicobar aen/ so weet datmen daer een Cannael heeft/ liggende op 6 1/2 grade/ wesen d'Eplanden vanden anderen verscheden ontrent anderhalf myl/ daermen wel tusschen door mach loopen sonder schynen: want en hebt anders niet te vreesen/ van alleenlijcken dat ghy door ooghen siet; de diepten diemen daer heeft zijn 12. 13. badem; aen't eijnt van dit Cannael/ te weten by't noorder Eplandte van d'Eplanden Nicobar, leijt een Eplandteken daermen tusschen door mach passeren/ mettet grootste schip datmen vint; het supder eijnt van dit Eplandte is ghelegen op 6 1/2 graden/ en t'boeghenoemde Cannael op seven en half graden/ als vooren.

Soo ghy quaemt by't middelste Cannael gelegen op 6. graden/ sult by't inkomen van't Eplandte vier Eplandteken sien/ waer van de drie een half myl van't Eplandte af ligghen/ zijnde twee van dien groot ende hoogh/ ende tander kleijn/ ende vierde leijt verscheden van't Eplandte ontrent drie mylen; is te groot ront Eplandteken black boven op/ ende naer't noorden sult een ander Eplandte sien ghelegen op 8. graden; d'inkomste van dit Eplandte heeft eenen dicken hooghen rugghe/ wesen de aen't eijnde black; komende int midden van't Cannael sult noch een ander Eplandte sien/ ghelegen dicht by dat vande 8. graden van een black land/ liggende vanden anderen ontrent twee mylen weeghs; van d'Eplanden Nicobar tot dit noorder Eplandte/ zijn ontrent seve mylen weeghs/ en hebt alhier nieuwer van te vreesen; aen't eijnt van dit Cannael heeft Eplandte Nicobar eenen ronden hievel/ hebbende aende voet van dien een Eplandteke ligghe/ sult gheadverteert wesen aende zijdzijde van Nicobar niet te passeren/ om te schouwen die vā Acheijn van't Eplandte Samatra, die hen alhier onthouwen: want zijn doot hyanden vande Portugesen; doet eer u beste om te passeren/ als boven gheroert is / al waert schoon dat ghy u vout op 8 1/2. ende 8 3/4. grade/ moedter evenwel passeren sonder vrees: wat zijn altemael Cannalen ofte Duer-tochten.

Ghepasseert wesen d'Eplanden van Nicobar, als gheseyt is: sult uwen cours nemen naer't Epland Pulo Cuto toe; men loopt Pulo Cuto met Nicobar oost ende west/ en heeft wat van oost ten zuiden/ ende west ten noorden; is inde cours 9. mylen/ ende leijt op de hooghte van 6 1/2 graden; Om Pulo Cuto te kennen komende van upter Zee daer op aen/ so sult ghy vāde oostzijde een hoogh ront lant sien/ wesen de aenden oever vande Zee laegh/ zijn drie klepne Eplandteken by een/ hebbende vande zijdzijde/ te weten: aenden uptersten hoek van dien 3. ofte 4. klippen ondert

ligghen/ en vande noordzijde een ander mont ofte open/ loopende tusschen t'groote Eplandte ende t'Eplandte van ter Zee; In dit Eplandte naer't land toe/ te weten: aende zijde van't zuidtoosten/ is een plaats daermen seer goet versich Water heeft / by eenen leeghen punt landts.

Moecht oock wel uwen cours nemen van d'Eplanden Nicobar af/ naer't Eplandte Pulo Pera toe/ welke is een kleijn ront Eplandte sonder eenighe gheboonten/ ghelegen op 5 1/2 graden/ wesen inde cours van Nicobar tot Pulo Pera ontrent 100. mylen; men loopt oost zuidtoost en west noordwest; Van Pulo Pera tot het Eplandte Pulo Pinaon zijn 15. mylen/ ende liggen vanden anderen oost ende west/ en heeft wat van oost ten zuiden/ ende west ten noorden; Dit Eplandte Pulo Pinaon leijt 5. mylen van't vaste landt af/ op 5 1/2 graden ruym; die kénisse van die is/ dattet hoogh int midden is / hebbende aenden hoek van't noorden eenen ronden hievel/ ende een Eplandteken te midde- weghen van't selfde Eplandte ligghen; ende komende langhes t'landt heen/ so heeft eenen grooten inwijck met een sant strant/ hebbende aen't eijnde vande strant een Eplandteken liggende daermen die plaats van't versich water heeft/ ende aende punt van't zuiden ist laegh landt/ maekende een ander Eplandteken; Men loopt Pulo Pinaon met het Eplandte Pulo Sambilaon noorden en zuid/ moet alhier wel voor u sie: want van dit Eplandte Pulo Pinaon strekt een bancke af/ strekde tot een punt ofte hoek hoogh lants toe/ (die t'Zee waert in komt) ende strekt tot op twee mylen t'Zee waert aen/ sulter op vinder 5. badem diepten/ ende wat meer naer't lant toe wesen de minder.

Sult weten dat wanneer u dese voorschre- ven punt blijft int oost ende oosten ten noorden/ soo sult ghy Sambilaon komen te sien; de cours van Pulo Pinaon tot Pulo Sambilaon zijn 22. mylen/ leijt op de hooghte van 4. graden schaeers; oost ende west van Pulo Sambilaon t'Zee waert 4. ofte 5. mylen/ leijt het Eplandte genacint A Ylha das Larres, is een kleijn ront Eplandte bedekt met Boschagie / ende heeft aende zijde van't zuidweste versich water/ doch is weynigh; naer in Pulo Sambilaon heeft men seer goet versich water / te weten op de 4. Eplanden van dien / waer van het grootste aldernaest het landt toe leijt int midden/ van't welke aen de zijde van't noordtoosten staet eenen hievel/ van welker zijde zijden men stranden van sant heeft / af dese zijde stranden heeft men versich water; Van gelijck die ander drie Eplandte/ welke int midden blybē/ hebbē aende zijde van't oost noordtoosten altemael sant- stranden/ int midde vande welke/ te weten daer't een op heeft/ vintmen seer goet versich water / aende voet van eenen grooten boom; by alle dese Eplanden/ so wel aende zijde vande Zee als van't landt/ als oock door de Cannalen daer tusschen he/ machmen byelijck passeren sonder vrees: wat is over al diep genoegh/ ende moecht setten int gesicht van't landt op 20. ende 25. badem diepten.

Begheerende te passeren doort groot Cannael van Pulo Sambilaon, so sult ghy zuiden ende zuiden ten oosten aen loopen/ naer d'Eplanden As Ylhas d' Aru toe/ welke liggen aen de ruste van't Epland Samatra, zijn drie klepne en laghe Eplanden/ bedekt met Boschagie/ als ghy

1. Eplandte
Pulo Pera
legt op 5. twee
derden deel
graden.

2. Eplandte
Pulo Pinaon
legt op 5. een
derden deel
graden ruym.

3. Eplandte
Pulo Pinaon
legt op 5. een
derden deel
graden ruym.

4. Eplandte
Pulo Sambilaon
legt op 4. graden.

5. Eplandte
Pulo Sambilaon
legt op 4. graden.

6. Eplandte
Pulo Sambilaon
legt op 4. graden.

7. Eplandte
Pulo Sambilaon
legt op 4. graden.

8. Eplandte
Pulo Sambilaon
legt op 4. graden.

9. Eplandte
Pulo Sambilaon
legt op 4. graden.

10. Eplandte
Pulo Sambilaon
legt op 4. graden.

11. Eplandte
Pulo Sambilaon
legt op 4. graden.

12. Eplandte
Pulo Sambilaon
legt op 4. graden.

13. Eplandte
Pulo Sambilaon
legt op 4. graden.

Pulo Par-
celar is een
hooghe Bergh
aende ruste vā
Malacca.

Cabo Rachado
legt op 2. een
half grade.

1. Eplandte
Pulo Par-
celar is een
hooghe Bergh
aende ruste vā
Malacca.

2. Eplandte
Pulo Par-
celar is een
hooghe Bergh
aende ruste vā
Malacca.

3. Eplandte
Pulo Par-
celar is een
hooghe Bergh
aende ruste vā
Malacca.

4. Eplandte
Pulo Par-
celar is een
hooghe Bergh
aende ruste vā
Malacca.

5. Eplandte
Pulo Par-
celar is een
hooghe Bergh
aende ruste vā
Malacca.

6. Eplandte
Pulo Par-
celar is een
hooghe Bergh
aende ruste vā
Malacca.

7. Eplandte
Pulo Par-
celar is een
hooghe Bergh
aende ruste vā
Malacca.

8. Eplandte
Pulo Par-
celar is een
hooghe Bergh
aende ruste vā
Malacca.

als ghy so verde zijt als dese voorschrebe Eplanden / tot op een myl daer voorsz wesen/ sult uwen cours nemen zuidtoost/ zuidtoost ten oosten/ ende oost zuidtoost aen / loopende op de diepten van 10. badem/ naer Pulo Parcelar toe / welke is eenen hooghen Bergh/ gheleghe aende ruste van Malacca, en schijnt van verde een Eplandte te wesen / staet in een black landt/ so datmen't landt niet en siet dan alsmender dicht by is; Van Pulo Parcelar tot den hoek ghenacint Cabo Rachado, dat is de ghecloven hoek/ gheleghe op 2 1/2 graden ruym/ loopt men van daer tot Malacca oost zuidtoost en west noordwest; lants de ruste heen ist altemael een puntigh ende hievelachtigh landt: maer niet te hoogh; Comende te midde- weghen / te weten: vande Cabo Rachado naer Malacca, sult terstont onderken d'Eplanden die ontrent een half myl voorsz Malacca (dicht by't landt heen) ligghen.

Dat 17. Capittel.

Om te seplen van Pulo Sambilaon af door't groote Cannael naer Malacca toe.

SEplande vā Pulo Sambilaon af naer d'Eplanden As Ylhas d' Aru, gelegen aende ruste van't Eplandte Samatra, sult uwen cours doen zuiden aen tot op 13. myle toe/ waermede op de bancke sult komen/ soo datter al evelens is te seplen van Pulo Sambilaon zuiden aen / als van't Eplandte Ylha das Larres (dat is t'Eplandte vande potten) zuidtoost ende zuidtoost ten zuiden aen: want komt altemael op een plaats uyt / ende als d'Eplanden d' Aru blyben west ende west ten noorden van u / so werpt loot uyt/ sulter sant gront vinden; van hier af sult uwen cours doen zuidtoost aen / altoos het loot ghestadigh uwerwoepende/ ende bindende 10. badem (de selfde cours behoudende tot op de 13. badem/ welke modder gront sal wesen) sult zuidt zuidtoost ende zuidtoost ten oosten aen loopen: maer bindende 16. 17. badem sant gront/ soo wentet naer die zijde van Malacca toe tot op de 12. 13. badem/ doende alhier weder uwen cours naer't zuidtoost en zuidtoost ten oosten; ende soo't gebiet dat ghy quaemt op de 10. badem/ soo keert weder naer't zuidtoosten/ altoos u best doende om te loopen op die 10. 12. tot 13. badem toe: want is de beste diepten en gront van dit Cannael; Soo wanneer ghy komt te sien recht voorsz uyt eenen ronden Bergh / welke hem verthoont als een Eplandte/ soo sult weten dattet Pulo Parcelar is/ tot welke contreye die voorsz schreben drooghten streckende is/ niet teghstaende en sult daerom niet laten uwen wegh te verholghen / Pulo Parcelar niet genakende tot op 2. mylen naer't noordtoosten toe: want alsdan soo ismen de voorsz schreben drooghten voorsz by / van hier af voorsz aen so genacint het landt tot op een myl/ naer uwen cours nemende zuidtoost aen / naer den hoek Cabo Rachado toe/ al ermen op drie mylen naer byde Cabo Rachado comt/ soo heeft men een Riffe 4. mylen vande ruste af ligghen / welke niet meer als 4. badem diepte heeft / te weten met hoogh water / endet Zee waert daer van af loopt een Cannael van 10. badem diepten/ loopende van d'Eplanden d' Aru naer Pulo Parcelar toe/ sult u beste doen dattet grootste Eplandte van Aru zuidwest ende zuidwest ten westen van u blijft / uwen cours doende

zuidtoost aen/ altoos op 18. ende rontdiepste op 17. badem; Willende loopen van Pulo Parcelar naer d'Eplanden d' Aru toe/ sult maken dat u Parcelar int noordtoost ende noordtoost ten oosten blijft/ noordwest ende noordwest ten westen aenloopende/ altoos op de 16. 17. 18. tot op 15. badem diepten; dese wegh en is anders niet te doen: want ick hebbe altoos so selver ghepasseert / ende ny daer wel met bevonden.

Dat 18. Capittel.

Deroute ofte de Courfen vande Navigatie van Malacca naer Goa, met alle die strekkinge ende ghelegentheyte van dien op't breest verclaert.

Scheydende vā Malacca naer Goa of te Indien / soo is den besten cours te seplen een myl en anderhalf / de ruste van Malacca langhes heen/ altoos int ghesicht houdende de strugeken ende ronderste vande boomen die op't landt staen/ te wete tot Pulo Parcelar toe; men heeft alhier vande 16. tot 27. ende 28. badem diepten / sult gheadverteert wesen beneden de 14. badem niet te passeren / aen d'een noch aen d'ander zijde/ loopende van uyt Malacca af tot ontrent derde half ofte drie mylen / so heeft men twee ofte drie drooghten van steen en klippen (ontrent een half myl t'Zee waert in streckende) liggende recht teghens over de Cisterne ofte Coninc back ghenacint/ vande Portugesen Tanque del Rey gheceert; Van gelijck sult u wachten van te ghenaken den inwijck vande Cabo Rachado, (welcke Cabo leijt op 2 1/2 graden aende selfde ruste van Malacca, noordwest te noorden af 10. mylen) soo veel vande zuidtoost zijde als vande zijde van't noordwesten/ en compt op gheen myl naer by't landt/ als gheseyt is; alhier soo heeft men een goede myl weeghs tot anderhalf toe/ t'principaelste vā't Cannael tot Parcelar toe.

Comende by Pulo Parcelar, ende begerende de drooghten dwers over te loopen / sult u ontrent twee myle van Pulo Parcelar af houden/ over midts datter vande ruste van Parcelar een bancke af steert/ streckende tot ontrent een half myl in Zee/ wesen de als gesept is/ tot ontrent 2. mylen van het land af/ om over de drooghten te passeren; zijnde mettet wassen van het water/ soo sal u Pulo Parcelar blyben int oosten / ende mettet vallen van't water int oost noordtoosten/ waerom u noodigh is goede oplicht te hebben mettet ghyt/ op dattet u niet en bedrieghe; Comende op deser manier in dese contreye/ sult west noordwest aen loopen/ u altoos naer d'el ofte d'ander zijde houdende/ naer dattet ghyt loopt; ende soot sacche waer dat ghy quaemt (int dwers over loopen) te sien Pulo Parcelar, so ist goet dattet u blijft int oosten ende oost ten zuiden/ ende komende ten half weghen naer d'Eplandteken van Aru toe/ (ghelegen dicht aende ruste van Samatra op 3. graden/ te weten west noordwest 30. mylen van Malacca) al ist dat u Pulo Parcelar alsdan blijft tusschen't oost zuidtoosten/ ende oost ten zuiden/ soo hebt ghy niet teghstaende eenen goeden cours / in voegen dat komende naer Pulo Parcelar, soo ist goet datmen der met over te comt/ oost noordtoost ende west zuidwest/ dit is te weten twee mylen daer van af/ naer int afwijck naer d'Eplanden d' Aru toe / so ist best dattet u blijft int oost

Courfen van
Pulo Par-
celar naer d'E-
planden d' Aru.

Courfen van
Pulo Par-
celar naer d'E-
planden d' Aru.

Vermaninge
vā niet be-
den de 14. ba-
dem te passeren

Ontrent drie
mylen van
Malacca h-
ge 3. drooghten

Tanque del
Rex.

Cabo Rachado
legt op 2. een
half grade.

Courfen om
dwars over de
drooghten te
loopen.

1. Eplandte
Pulo Par-
celar is een
hooghe Bergh
aende ruste vā
Malacca op
3. graden.

2. Eplandte
Pulo Par-
celar is een
hooghe Bergh
aende ruste vā
Malacca op
3. graden.

3. Eplandte
Pulo Par-
celar is een
hooghe Bergh
aende ruste vā
Malacca op
3. graden.

oost ende oost ten zuyden/wesende int ghesicht van de boozschreben Eplanden d'Aru, u heu-
dende naer t'grootte Eplandt van d'Aru toe/
moechter op een myl ofte twee naer by komē
soo dicht alst u behest: want is daer rontom
diep gheuoegh; die diepten diemen sal vinden
by de boozschreben d'zooght/lopende dooz't
Cannael/sal wesen bande 10. tot 21. badem/
doch sult wepigh woopen van 21. badē heb-
ben/en die meeste diepten diemen heeft dooz't
Cannael loopende/is 12. 13. 14. 15. 16. 17.
badem; ende al ist schoon dat ghy komt op de
10. 9. ende 8. badem d'ze ofte vier woopen/te
weet van kleyn/fijn/en wart sant ofte mod-
der-grondt/ is eck wel eenen goeden cours:
want sult terstont weder op 12. 13. 14. ba-
dem komen/hebbende dese diepte ende gront/
ende doende dese cours als gesept is/al ist dat
ghy sommige woep van kleyn/fijn/wit sant
trijgt/ist noch al eenen goeden cours: maer
so ghy grof sant ofte schulpen trijgt/so weet
dat ghy bupten t'Canael zijt, weest op u hoe-
de/dat soo wanneer ghy de gront van swarte
schulpen/ende grof sant vindt/dat ghy weder
kleyn/dun/wart sant ofte modder gaet soe-
ken: want de gront van grof sant en schulpen
is bupten t'Canael/daerom sult in alles goet
advys hebben/het loot ghestadigh upwoz-
pende/om u te versekeren; is oock goet niet
twee looden te diepen/te weten: van elke 3p-
de van t'schip of met goede opsicht en wacht/
ende u Anckers altoos gheest te hebben/met
een Cabel van 12. oft 15. badem bors/soo't
noodigh waer/om u daermede te helpen; Pu
om dat wy hier veel reysen mentie maken vā
Pulo Parcelar, so hebbe alhier by willen voe-
ghen waer ende op wat hooghte t'selbe gele-
gen is/hoe wel dattet genoegh inde Pas-caer-
ten afgheteykent staet; tis een landt twelcke
zenen hoerck maerck/ in ghelijckenisse van een
Cabō, gheleghen aende selsbe ruste van Ma-
lacca, te weten by de 15. mylen noordwest ten
n. daer van af/ op de hooghte van 3. graden
ruym; oock mede doe u gedenckē dat nemens
de uwe wegh vā Pulo Parcelar af/naer d'Ep-
landen d'Aru toe/commende ter halver wegen/
so moet u Pulo Parcelar blyben int oosten en
oost ten zuyden/ende wat naerder d'Eplandē
komende/so blyft u Pulo Parcelar bynaest int
oost zuydroostē/dit is te weten als ghy d'Ep-
landen begint te ghenaken:want loopende op
dese manier hebt eenen goede cours/ende zyt
versekeret en byp vande d'zooghten/ende soo
ghy dese d'zooghten inder nacht over loopt/so
sult des daeghs t'landt mercken als boven/
hebbende eenen goede wint/ altoos acht heb-
bende op de ghetypen van t'water/ op dat het
u niet en bedrieghe/ en aen d'een ofte d'ander
zypde d'zijt: want de stroomē alhier seer sterck
loopen/soo wel int vloepen als int ebben/u in
als confoormerende naer t'ghetyp/ doende uwe
cours in sulcker boegen/dat ghy altoos t'loot
moecht up woopen.

Als u t'boozschreben groote Eplandt d'A-
ru int zuydweste blyft/wesende ontrent twee
mylen daer van af/so sult ghy u stellen mette
Pulo Sambilao recht over een/ in boeghen
dat ghy niet en wijckte ofte verbalet vāde Ep-
landen af/naer de 3pde van Samatra toe/uwe
cours als ghesep is/vervolgende naer Pulo
Sambilao toe/sonder pet te vreesen/om dat
de Monson ofte den tijt vande winden/als dā
han over't landt nae de Zee toe waepen/ende
sonnen hier in onachtscin waer/sonde groot

achterdeel ende veranderinge inde reyse kon-
nen doen; de diepten ende gront diemen heeft
van d'Eplanden d'Aru naer Pulo Sambilao
toe/is van 27. tot 40. badem modder gront/
ende op sommighe plaetsen sant/ende loopen-
de byde Eplanden d'Aru, so heestmender van
de 40. tot 50. badem diepten; Van dese Ep-
landen Pulo Sambilao af/naer d'Eplanden
van Pulo Pinao toe/sult altoos lange t'clād
heen seple/sonder daer af te wijcken/u wach-
tende van een bancke/ gheleghen recht tegens
over t'landt ghenamt Baruas, tusschen Pulo
Sambilao ende Palo Pinao is van mod-
der-gront/ende segghen datmen daer d'ze ba-
dem diepte op heeft/sult u altoos metter loot
behelpen/onder de 15. badem naer t'landt toe
niet passerende/noch boven de 30. badē t'Zee-
waert/om diestwille dat de buyen alhier alte-
mets van over't landt/uptet gheberchte van
Queda komen valse/upten n. o. ende n. n. o.
en sommighe noch scherper/by wplen wel rup-
mer lanchs de ruste loopende/als ghesep
is; sult uwen vaert sonder schromen moghen
doen/vande ruste van het Eplandt Samatra,
daermen in dese Monson aldermeest booz
vzest/daerom sult uwen cours doen sonder
van het landt af te wijckē/te weten tot d'Ep-
landen van Pulo Pinao toe/daer by wesen-
de ofte op de hooghte ende lenghte van dien/
ende de Monson (dat is: de winden die alsdan
regneren en u fabozabel zijn)krpgde/moecht
dan wel van het landt af wijckē/u best altoos
doede om te loefwaert van Palo Pera te pas-
seren/twelcke eenen goeden cours is:maer so
u de wint diende om te gaen verkennen t'Ep-
landt van Palo Batum, is noch beter: want
moecht van hier af uwe cours nemens na het
Canael/van op de 7 1/2 graden:maer de Mon-
son crpgghende als boven/al ist wat te rugge/
sult den tijt verliesen: want de Monson som-
tijts int eerste scherp is/ende begint daer nae
allenskins te rupmen/gelijck als men het land
ende ruste afwijckende is.

Op dese cours sult ghy loopē naer Canael
van op de 7 1/2 graden daer dooz passerende/
ende eer dat ghy komt van op de 7 1/2 graden/
tot op 7 1/2. ende minder d'Eplandē gepasseert
wesende/sult u altoos houden op de boozschre-
be 7 1/2 graden/om diestwille datmen in dese
Golffo ofte contrepē altemers/ende veel tijts
n. n. o. en n. winden heeft; Jude cours naer
Eplandt Seylon toe/sult loopen op 7 1/2. en op
7. graden/ met welcke gangh sult komen opt
Eplandt Seylon aen/by een plaets ghenamt
Matecalou, twelcke te loefwaert van de
d'zooghten is; alhier en heestmen gheen gront
dan vande 2. mylen naer het landt toe/sult
oock gheadverteert wesen/dat van te midde-
wegen vande Golffo af/tot het Eplandt Sey-
lon toe/ de stroomen ende wateren (in desen
tijt ofte Monson) naer bupte toe t'Zeewaert
in loopen/van gelijcken so waerck het Com-
pas elke reys meer naer noordwesten/opt
welcke ghy altemael sult goet regard nemen/
ende komende by het Eplandt Seylon, dat int
ghesicht krpgghende sult niet weder verlatē/
altoos de gront houdende/te weten vā onder
de 30. badem/ (wel booz v'fende/ en u wach-
tende vande d'zooghten die quaet ende per-
culeus zijn/ wesende d'uytste van dien van
steen ende klippe/ de lenghte van een Galep/
sonder eenige andere meer te hebben dan dat-
men siet) loopende op de diepte van 14. ende
16. badem/ten halfwegē ofte te midde-wegē
van

De diepte vā
d'Aru tot Pulo
Sambilao
is van 27. tot
40. badem.

Daer schou-
winge dooz de
bancke Baro-
bas.

Beschryvinge
vā Barbas.

Superior
t'gheberghe
van Queda.

Veranderinge
om zyn bestē
doen datmen
loefwaert van
Pulo Pera
passeert.

De Canael
Pulo Ba-
tum op 7. en
half graden.

Consen naer
Eplandt Sey-
lon.

Loefwaert vā
de d'zooghten
van Epland
leget Mate-
calou.

Veranderinge
hoe de stroom-
men hier loo-
pen inde
Monson.

Daer schou-
winge dooz
periculose
d'zooghten.

En verhoort
d'zooghten.
Daer schou-
winge dooz de
bancke Baro-
bas.

Hoe datmen
den reguleren
sal almen by
nacht ontrent
dees d'zooghten
kompt.

Daer schou-
winge om nā
naer d'Eplandē
van d'Aru toe
te verballen.

Negumbo
Eplandt Seylon.

Van Negum-
bo niet dooz
de 15. Februar-
ij af daer.

Dicht af d'Ep-
landē d'Ar-
bergen.
De forresse
Columbo.

Gedaente vā
land Tanada-
re tot d'punta
de Galle.

Drie hooghe
berge tegen o-
ver de d'zooght-
ten.
Van dese ber-
gen tot Tanada-
re is sant
gront.

Geliefcomme
hept van d'p-
punta de Galle
ende Tanada-
re.

Rechteckē vā
Tanadare.

By Tanada-
re 2. of 3. sant
Bapen.

Et witte Pa-
gode in het
bosch vande
Palm-boome.

van dien ende t'land sult de boozschrebe diep-
ten binden/ende een ander d'zooghtē die u ach-
ter blyft/ welcke is d'eerste/en machmen niet
sien dan datter de Zee op b'recht; seggen dat-
men met klepne schepen tusschē dien en t'land
mach passeren/wesende van 4. badem diepte/
niet teghenstaende is beter t'Zeewaert daer
van af te loopen; is van hier af tot het landt
een myl weeghs/sulter tot op 16. ende 18. ba-
dem naer aenkommen/ende so ghy u alhier by
geballen bont tegens den nacht/sult noodigh
wesen metter Fock-sejl alken te seplen/te we-
ten alsmen ghesicht van onbekent landt heeft/
onder die 18. badem naer t'landt/noch boven
de 30. badem t'Zeewaert niet passerende.

Van dese d'zooghtē af salmen langhs de cu-
ste heen loopen/op de diepten van 15. 16. ende
20. 25. 30. badem:maer in sulcker boegē dat
ghy de gront niet en verliest: want mochter
sulten crpgē/dat verliende gront/u de stroom-
men en wateren mochten d'ypen naer d'Ep-
landen van Maldiva toe/waer dooz noodigh
is goet opsicht te hebben tot datmen comt by
Negumbo (twelcke int Eplandt Seylon is)
van daer goet is d'wers over naer t'vaste lāc
te loopen/ tot Negumbo komende en sulter
van t'landt niet afwijcken/ dan vanden 15.
Februarius voort aen:want van dien tijt af/
so beginnen de stroomen ende wateren weder
binnewaerts aen te loopen/ende wesende vā
den 15. Februarius voort aen moecht van t'
landt (te weren van t'Eplanden Verberijn)
twelcke dicht aende ruste van Seylon seijt) af-
loopen/tot die forresse vande Portugesen ge-
naemt Columbo toe/naer dattet u best gele-
ghenhept sal gheven/ op dattet u niet en we-
derbare alst met veel schepen gheschiet is/ die
dooz onachtscinhept gedreghen worden naer
d'Eplanden van Maldiva toe.

Van dese laetste d'zooghten af naer Tana-
dare, ende tot den hoerck genaemt A. Punta de
Galle toe/te weten langhs de ruste ende Zee-
kant hee/ist landt over al bynaest even gelijck
en hoogh/en recht teghens die boozschreben
d'zooghten over/te landwaerts binnen siet-
men d'ze hooghe bergen; Van hier af tot Ta-
nadare toe heestmen sant strandē/sult altoos
langhs t'landt heen loopen sonder schromen/
tot int ghesicht van Tanadare, twelcke seer
wel beken is/ en laet selsbe u niet bedriegen;
want hem van bupte aen komēde verhoont
als die Punta de Galle; de teekenen en rechte
hemisse daer van is als volcht/te wetē heeft
een upsteeckende hoerck van dun landt/maer
kende t'faten van een tonghe/ met een Gisse
van steen daer van t'Zeewaert af steekende/
de lenckte van eenen goeden steen woep; Dese
punt landts ofte upsteeckende tonghe is vol
Indiaensche Palm-boome/die hem seer schoo-
en eierlijck int ghesicht verthoonen/ende eer
datmē daer op eē myl ofte twee naer by comt
so verhoont hem dese hoerck ofte punt landts
int schijnfel van een tonghe/te weten bupten de
Palm-boome naer de Zee toe:maer het bosch
vande Palm-boomen in zyn selven is dich en
schoon int aensien/ende aler men by Tanada-
re komt/so heestmen twee oft drie sant bapē/
waer van niet noodigh is mentie te maken.

So wanneer ghy komt met dit bosch van
de Palm-boomen over een/sult int midde vā
dien een witte Pagode/dat is eenen Indiaen-
schen Afgoden Tempel ofte Afgodē/sien van
dese Pagode af naer de 3pde van t'noorden/
sult ghy sommighe Doelen ofte Dypnen van

witte en roode aerde sien/twelcke goede teij-
kenē ende de rechte kennisse van dese contrepē
is; sult niet te dicht aen t'landt komen: want
heest een klepne d'zooghtē wat te Zeewaert in
stecken/doch wepigh; als ghy dese boozschre-
Doelen onbedekt/so sult ghy loopen op 18. en
20. badem diepten:want soo de wint begonst
te stillen/ende de gront dieper te werde/sulter
Ancker upt woopen: want so ghy sulckē ver-
supinde/sout metter haest gront af wesen/om
dat de stroomen en wateren seer sterck t'Zee-
waert in loopen.

Van Tanadare tot Belliguao zyn ontrent
6. mylen; dese plaets van Belliguao is een
seer grooten inwoegh/ende vande zuydzyde
van dien verthoonen hem sommighe groote
Doelen ofte hiebelen van roode aerde/te we-
ten binnen inde inwoegh: want men en mach-
se niet sē/ van alsmen den inwoegh geheel ont-
dekt heeft; ende vande noordzyde heeft 2.
klepne Eplandē/die dicht by t'landt vā wel-
cke Eplandē een klepne d'zooghtē af steet:
maer is vande zuyd-zyde naer t'landt toe;
Van Belliguao tot Galle zyn 5. mylen; de
se wegh van Belliguao tot Galle is altemael
langhs de Zee-kant heen vol Palm-boome/
ende tusschen beyden leget een Eplandē
(dicht by t'landt) van Steen-klippen.

So wanneer ghy loopt naer Galle toe/so
sult ghy komen te sien een hoogh blāc landt
vol Boschagie/ende een effen wildernisse/en
vande 3pde van t'noorden vande Bap heeft
een groot bosch van Palm-boome/ende soo't
u noodigh waer inde Bap te Anckerē/moech-
ter wel in loopen tot op 15. ende 14. badem
diepten:maer die zynen wegh begeert te ver-
volghen en heester niet van doen in te loopen;
Van Tanadare tot dese Haven van Guallee,
(twelcke zyn 12. mylen) looptmen van d'een
tot d'ander n. w. ende 3. o. ende heeft wat vā
n. w. ten w. ende 3. o. ten o. sult geadveteert
wesen desen wegh langhs dese ruste tot Gual-
lee toe/niet te doen sonder gront.

Van Guallee tot die punt ghenamt Beli-
toe, zyn vijf ofte ses mylen/twelcke punt een
dicke Boschagie van Palm-boomen heeft/
(ende daer recht tegens over ontrent een half
myl weeghs/heest een groote klippe) ende
tusschen beyden ligghen veel Steen-klippen/
langhs t'landt heen; by dese punt de Guallee
liggen twee d'zooghten baert water op b'recht/
d'een is gelegen eer datmen byde punt comt/
welcke 2. myls t'Zeewaert in steekt/ende
d'ander recht teghens over de Bap/aende
noordzyde een klepne myl t'Zeewaert in steet-
kende/ende van dese moet ghy u principalij-
ken wachte; mē mach alhier wel inder nacht
boozh loopen/te pas komende op de 20. ba-
dem diepten/so en isser geen vrees te hebben;
op dese d'zooghtē b'recht de Zee altemet seer
verlanchsaem/te weten alst hoogh water is.

Alhier langhs heen salmen zynen cours
nemens tot Columbo toe/ghelijck als de ruste
steekende is/ende vā Eplandt Verberijn
voort aen/so is de gront bankachtigher ofte
ondieper; Comende dicht by Columbo te we-
ten op 3. ofte 4. mylen naer tot by Negumbo
soo machmen altoos Anckeren op 8. ende 9.
badem:maer by Columbo en sulter niet do/
dan soot grootelijck vā doer waer/so moecht
ghij setten vande 18. badem naer landt toe;
men heester steen gront/t'selbe is het oock vā
gelijcken boven de 25. badem t'Zeewaert in/
en dit op de meeste plaetsen/sult altoos op u
hoede

Dypnen van
wit en roode
aerde aende
noordzyde.
Daer se ber-
ken.
Een klepne
d'zooghtē.

Veranderinge
dooz de stroom-
men.

Beschryvinge
vā Belliguao.

Gedaente en
gelegenthept.

De noord-
zyde 2. klepne Ep-
landē met
een d'zooghtē.

Een Eplandē
ken vā Steen-
klippen.

Beschryvinge
vā de gedaente
van Galle.

Consen vā
Tanadare tot
de Haven van
Guallee.

T'punt Beli-
toe.
Rechtecken
vande boozsch-
re.

Twee d'zooght-
ten/ die gelijck
te gelegenthe-
hept der selver

Daer schou-
winge dooz
dese d'zooghtē.

Eplandē
Verberijn.

Negumbo
leget 4. mylen
vā Columbo.

Steen-gront
by Negumbo.

Daerfchou-
winghe om
niet dicht aen
het land te
loopen.

Befchypinge
van Belli-
guon.

Wende n. yde
twee Epland-
deken met
een Riffe.
Strekinghe
vā Belliguon
tot Gualle.

Een Clippich
Eplandeken
aende zupde
ypde van
Gualle.

Een groot
bosch van
Palm-boom-
en aende ja-
ypde van een
Bap.
Een wit berey-
ken van onse
A. Drouwe.

Daerfchou-
winghe voer
een dzooght.

Plaetsen om
goede anchor-
greont te vinde

De Haven vā
Gualle leyt
op 5. een der-
den deel gras-
den.

De Straet
Sincapura.

salmen comen te sien een witte Pagode / (dat is een Indiaensche Afgoden tempel;) en aende nooyd ypde van dese Pagode, staen sommighe doelen ofte hiebelen van witte en roode aerde; Alhier voer by loopende/ en sult niet seer dicht by't landt comen: want daer sommighe dzooghten ligghen. Dit punt ghepasseert wesfende/so loopt terstont tot op 20. vādē diepte: want is over al seer goede en supbere grondt/ en so u de wint stilden/ist daer goet anchoren.

Van Tanadare tot Belliguon, zijn ontrent 6. mplen. Belliguon is eenen seer grooten Inwijck/hebbende van de zupdt ypde sommighe groote hiebelen van roode aerde/ staen van binnen inden Inwijck: want men niet sien en mach/ voer aler dat men den Inwijck geheel ontdekt heeft / ende aende nooydt ypde heeft twee Eplandekens dicht by't landt legghen; langhs dese Eplandekens loopt een Riffe ofte dzooght aende zupdt ypde daer vā af. Van Belliguon tot Gualle zijn 5. mplen. Dese wech van d' een tot d' ander/ is het lād altemael dicht/ ende vol van Palm-boomen/ te weten langhs de Zee-custe heen. Ontrent ter halver wegen van Belliguon tot Gualle, leyt een Clippich eplandeken dicht by't landt/ en noch een ander aende zupdt ypde vā Gualle, daer na toeloopende/ sult een hoogh plat landt sien/ vol geboomten/ ende van een effen wildernisse/ en aende nooydt ypde vande Bap heeft een groot bosch van Palm-boomen staen/aenden Oever vande Zee/ende sult binnen in de Haven een wit huys sien / 'twelcke een kerck sien vā onse lief Drouwe is. Loopende van Belliguon nae Gualle, (ende comende met dit punt over een) aende zupdt ypde nae de Bap toe / so sult ghy u wachten van te Zee waert in te loopen / om te schouwen een dzooghten daermen het water op siet byken/ ende om te anchoren / sult loopen n. ende n. n. w. aen/ in sulcker voegen dat ghy altoos sommighe Clippen (die aende nooydt ypde staen) ontdekt siet/ ende vande Bap binnewaerts/ sult het gheboomte vande Palm-boomen sien/ 'twelck u sal blyven aende zupdt ypde na Belliguon toe / dat u niet de punt bedekt blijft; sulter vinden 14. 15. vādē diepten/ en loopende tot op 13. vādē diepten/ ende sandt grondt vindende/ sult het setten: want ter Zee waert ist altemael steen. Van Tanadare tot dese Haven van Gualle, (twelck zijn 12. mplen/) loopt men van d' een tot d' ander n. w. ende 3. o. ende n. w. ten w. ende zupdt oost ten oosten. Dese Haven van Gualle leyt op 5. graden. Van Gualle verbolghende de Custe om loopende nae de Fortresse vande Portugesen toe (ghenaemt Columbo.) Dese strekinghe ende Navigatie hebben wy ghenoech in't besonder verclaert/ inde Navigatie van Malacca naer Indien / waerom niet noodigh en is sulchs weder te verhalen.

Dat 20. Capittel.

Die Navigatie ende rechte Courfen van Malacca af nae Macau in China, met alle die gheleghentheit vande selfde vaert, alles in't breedte ende op't correctste aenghewesen.

Schepdēde ypt Malacca na de Straet van Sincapura ende naer China toe/ sult uwen cours nemen nae het Eplandt ghenaemt Ylha grande,) ghe-

legghen drie mplen vande Haven van Malacca) passerende (tot meerder sekerheyt) d'Eplandekens byten om. Van dese Eplanden tot de Rivier van Muar zijn drie mplen/ de welke heeft tot een kenteijcken eenen hiebel vol gheboomte / staende aende ypde van het zupdt oosten / sonder eenigh ander hoogh landt meer daer ontrent te hebben.

Vande Rivier Muar, tot de Rivier ghe-naemt Ryo Fermoso, loopt men de Custe nooydt west ende zupdt oost/ ende nooydt west ten westen/ende zupdt oost ten oosten / is inde distantie 9. mplen. Dese Rivier Fermoso is groot ende schoon / hebbende in't incommen 6. 7. vādē diepten / als oock binnen in; men loopt in by de voer vā eenen hoogen bergh langhs/ te weten aende zupdt oost ypde; is ghelegghen aende zupdt ypde van Malacca, heeft sommighe banchen (vande punt van het n. o. het welke een plat ende vāck landt is) afsteken tot een half mijl t Zee waert in/ van welcke u sult wachten.

Van dese Ryo Fermoso af tot het Epland Pulo Picon, loopt men de Custe op de selfde strekinghe van zupdt oost ten oosten toe; (Dit Eplandt Pulo Picon is ghelegghen een half mijl vande Custe af/ hebbende drie Eplandekens by hem liggen / te weten / twee vande ypde vande Zee / ende een vande ypde van het landt / ende sult tusschen dien ende het landt niet loopen: want het altemael dzooghtē zijn) is inde distantie seven mplen.

Van Pulo Picon, t Zee waert zupdt oost af/ leyt een groot ende seer hoogh Eplandt / met veel Eplandekens om hem / ghenaemt Pulo Carimon; Langhs het selfde Eplandt / te weten aende west ypde heen loopt men nae die Straet van Sabon toe / 'twelck den wech nae Sunda ende het Eplandt Java is / welke Navigatie en coursen wy op een ander beschypen/ waer om die voer dese mael voer by slac/ heerende weder op onse begonnen Navigatie ende vaert nae China toe.

Van dit Eplandt Pulo Picon af / tot een yptstekende punt landts toe/ ghenaemt Tanjamburo, loopt men de Custe oost aen/ wesen- de ontrent drie mplen. Dit voer ypde punt maect eenen hoek/ ende van daer voert aen soo wijckt het landt ende Custe binnewaerts aen/ ghelijck een Inham / comende daer nae weder recht nae het zupen ypt. Ontrent een mijl van dese punt af leyt een Rivier / ende een klein mijl voerder aen / heeft men een ander Rivier/ met eenen grooten mont / alwaer een Eplandeken leyt / ghenaemt oudt Sincapura, hebbende diepe ende supbere gront. Dese Rivier comt inde Haven van Lantana weder ypt / alwaer eens onverhoers in ghe-loopen is Antonio de Mello, met een Schip van acht hondert Bharen groot / (wesfende elke Bhare drie en half Quintalen / ghe-wicht van Portugael /) ende quamen inde Rivier van Lantana weder ypt. Van dese voer ypde Rivier af steekt het landt nae het zupen ypt (als gheseyt is) 'twelck eenen hoek maect / alwaer de mont ofte inganck vande eerste Straet (daer ghy voer moet) beghint. Het landt vande nooydt ypde van desen Inwijck is hoogher als dat van het zupen/ het welke leegh ende oneffen is / hebben de eenen hiebel van gheboomten / boven alle de andere uprijcken; Alhier heeft men het eynde ofte den yptersten hoek van dit landt: want

Een groot en
hoogh Epland
Pulo Carimon
berghes
fcheyt met
veel Epland-
dekens.

Een Rivier
niet ver
Eplandt Sincapura
de rivier
eyndicht in
Lantana.

Gheschiede-
nisse van An-
tonio de Mello
lo inde Rivier
van Lantana.

De Mont
vande eerste
Straet.

Ghebaente
van het landt
aen de ypde
den.

Ylha Grande
lept 3. mplen
vā Malacca.
De Rivier vā
Muar leyt
3. mplen vāde
Eplandekens.
Kenteijcken
vande Haven
om Muar.

Strekinghe
ende courfen
vande Rivier
Muar tot
Ryo Fermoso.

Ghebaente/
diepte/ ende
gheleghent-
heit van Ryo
Fermoso.
Sommighe
Banchen.

Het Eplandt
Pulo Picon
met 3. Epland-
dekens/ ghe-
leggentheyt
ende plaets.

Een groot en
hoogh Epland
Pulo Carimon
berghes
fcheyt met
veel Epland-
dekens.
Cours nae de
Straet van
Sabon.
Het Eplandt
Java.

Tanjamburo
is een punt
landts.

Een mijl van
Tanjamburo
een Rivier.

Een Rivier
niet ver
Eplandt Sincapura
de rivier
eyndicht in
Lantana.

Gheschiede-
nisse van An-
tonio de Mello
lo inde Rivier
van Lantana.

De Mont
vande eerste
Straet.

Ghebaente
van het landt
aen de ypde
den.

Eplanden en
steen-clippen
strekinghen
vande selfde.

Befchypinge
hoem in Ju-
lias vā Pulo
Picon voer
Sincapura
loopen sal.

Gheleghent-
heit vande
mont vande
Straet.

Ghebaente vā
het Eplandt
Carimon.

Twee Riffen
int incommen
vande Straet.

Gheleghent-
heit vande
Straet maken.

Vermaninge
om in dese
Straet te
wachten.

Een dzooght
tusschen twee
Eplanden.

Portinge tot
het loot ghe-
stādigh inde
handt te heb-
ben.

Een rond ey-
landt hier ont-
rent modder
grondt met 8.
ofte 10. vādē
diepten.

Ghebaente
van het landt
aenden ypde.

want oostwaerder voert aen/ soo rijght men Eplanden ende steen-clippen/ welke strecken eerst zupen aen / en comen daer na weder nae het oosten ypt/ makende 'tsafoen van eenen Inwijck. Vande voer ypde, hoer van Tanjamburo af / tot de mont ofte inganck van dese Straet/ is de cours o. ende w. s. mple weeghs/ met 7. ende 8. vādē diepten.

Die voer Sincapura naer China wil loop- pē/ (comēde by Pulo Picon, int beghin sel vādē maent Julius) sal genāē de ypde van't groote Eplandt Carymon, om dieswille d' die windē vande Monson vā Java, (welck in desen tijt is) altoos vādē ypde van Sumatra af wapen. Vā gelijcken / so wannermen de ypde vā Carymon hout (daer voer ypde wesen) heeft men terstont de mont ofte inganck vande Straet voer hem open/ niet die voer ypde teechen. Op desen wegh heeft men veel diepten; en loopēde aende ypde vā Tanjamburo, so leyt het landt vande inganck vādē Straet (in't schijn sel) ge-lijck of het d' een voer d' ander staet / 'twelck een gemeen en seker merckteijcken is / hout u te loef waert/ om also nae uwen wille daer in te loopen.

Dese eerste Straet heeft in't incommen twee Riffen/ te weten van elcke ypde een/ die vande yptstekende punten ofte hoecken van't landt af comen; 't landt vande zupdt ypde / (begun- nende vande incommen af) zijn altemael Eplanden/ eenen geheelen regel oost aen streckende/ welke de Straet maken; Om nu daer in te comen/ sult altoos wat meer genaken de ypde van't zupen/ als d' ander ypde/ sulter in't eerste incommen 12. 10. ende 9. vādē diepten vindē; en wesen so verde binnen in / dat het landt vande zupdt ypde / (twelck d' Eplanden zijn) maer een punt alleen maect / so sult ghy aen d' ander ypde voer u heen een hoeck sien ofte punt sien/ daer eenen cleppen roode hiebel op staet; als ghy dit comt te sien/ so wilt allerey- kens vande rechter handt af na desen cleppen hiebel toe wijcken/ om dieswille dattet d' eerste Eplandt / 'twelck ghy langhs ghelooopen zijt volepndt; en van het selfde Eplandt voert aen/ so beghint een ander Eplandt. Tusschen dese twee Eplandē leyt eē Riffe ofte dzooght/ diemen eensdeels niet leegh water ontdekt siet/ ende strekt tot in't midden vā't Canael toe/ sult altoos met het loot inde hand loopē/ 'twelck u wel wpsen sal waer dat ghy zijt. Comende by de voer ypde, punt vanden cleppen hiebel/ so wijckt weder nae het landt vande rechter handt toe/ (twelck d' Eplanden zijn) als gheseyt is / want heeft alleenliken tusschē die voer ypde. Eplanden de boven-ghenoemde Riffe/ sult aldus oost aen loopen / ontrent een half mijl op de voer ypde diepten van 8. en 9. vādē diepten/ ende van daer voert aen / so streck desen re- gel Eplandē (die ghy langhs seylt) 3. o. waert aen/ en sult terstont (wat voerder aende selfde Eplanden vande rechter handt) een rond Epland sien/ eē wepnigh vā d' ander yptstekēde/ 'twelck u oock sal blyven aende rechter handt; ghy sulter langhs heen loopen / met goeder opficht; sulter altoos vinden 8. ende 10. vādē diepten modder gront. Het landt vande linker handt/ te weten vande nooydt ypde, is van inwijcken ende openen; heeft eenen grooten Inwijck / die yppen keer nae het zupen neemt / aen welke ypde is ghelegghen een ander rondt Eplandt / dat u vande selfde ypde blijft. Sult u van dese ypde van't nooyden (twelck als gheseyt is / altemael Inwijcken

zijn) wachten: want zijn altesamen vol Riffen ende ondiepten/ loopēde als gheseyt is / laghs d' Eplanden vande rechter handt heen. Comende by't voer ypde, rondt eplandeken vande rechter handt/ sult recht voer u ypt (te weten/ aen't eynde vande reghel Eplanden/ daer ghy by heen loopt/ comen te sien een klein vāck en gherampanteert Eplandeken / met wepnigh geboomten/ hebbende een witte sandt straet/ 'twelck leyt oost en west / met de mont vande Straet van Sincapura; Sult op dit Eplandt aen loopen / en soo wannet ghy daer aen be- gint te ghenaken / so begint u die Straet te openen en te ontdecken / sulter nae toe seplen/ boech ghewijs om loopende/ om te schouwen die Riffen en ondiepten vande nooydt ypde/ als oock om niet te verballen (nae de zupdt ypde vande mont vande Straet af) met het ghetp batter loopt: want hebt veel diepten ende vuple gront; Sult u altoos houden na de nooydt ypde toe/ alwaermen een sandt strāt heeft (vande lenghe van een schuet grof gheschuts /) makende aen't eynde van dien 'tsaf- soen van een sandt-bap / daermen versch wa- ter heeft/ ende so verde als dese straet is streck- nende / ist daer over al langhs heen supbere grondt om te anchoren noodigh wesfende. Comende by dese strādē, so rijght men die stroom- men / die u langhs het landt na de mont vādē stract toe dypen/ het welck men niet en heeft daer verde van af loopende: want dypen u dan nae die diepe ende onsupbere grondt toe/ die het aende zupdt ypde heeft/ als voer. Ald- bertere u noch eens niet te passeren (van het eynde van dese strādē af) nae het nooydt toe/ want hebt altemael Riffen ende ondiepten/ als gheseyt is.

De mont ofte inkomste van dese Straet/ comt tusschen twee hooghe berghen in / wesfende van ontrent een steenwoep inde breedte/ ende strekt oostwaert aen / mach hebben inde lenghte ontrent een schuet van een guete- ligh. Het Canael van dese Straet heeft op het leeghten 4. vādē diepten. In't in- comen aenden voer van den bergh vande nooydt ypde / is ghelegghen een steen-clippe/ welke inde verthoornige een Placat schijnt te wesen; Dese woert int gemeen van alle Na- tien (die dese passagie bebaren) ghenaemt die Varella vande Chimen; ende vande zupdt ypde/ te weten/ een stuck weeghs vande mont/ van de Straet voert aen maect eenen Inwijck. Int midden vā desen Inwijck leyt een Clippich onder water / van welck een banchē af loopt nae het midden van het Canael toe. Wat voerder aen/ aende selfde ypde/ de lenghe- de van een hoer schuet / heeft een open / het welc tot inde Zee af d' ander ypde voer loopt/ makende een Eplandt. Dit open is over al vol ondiepten; dient alleen om niet clepne Riffen door te passeren. Te middeweghen van desen Inwijck daer dit open staet / leyt een Clippe ofte steen-plaet / twee vādē onder water / welke steen plaet soo verbe bup- ten den Inwijck comt/ als de punten van het landt yptsteken / ende wat meer nae het mid- den van het Canael toe. Voer by desen In- wijck wesfende / soo heeft het landt eenen hoek ofte punt van eenen seplen afgebeekten hie- bel/ alwaer de Straet volepndt; ende int om- loopen van dien/ heeft eenen rooden hiebel/ by de welke men diepe ende supbere grondt heeft / en alsinender om gelooopen is / so streck hem het landt van daer af 3. o. waert aen.

Een steen-
clippich in't in-
comen/ ghenaemt
de Varella
vande Chimen.

Een Clippich
aende 3. ypde
onder water.
Een banchē ofte
dzooght.

De 2. Men

Deel Clippich
en dzooghten
aende nooydt
ypde.

Daerfchou-
winghe voer
de selfde.

Befchypinge
van een klein
Eplandeken
by de mont
van Sincapura.

Cours om te
schouwen de
ondiepten vā
de 3. ypde/ en
het verballen
nae de 2. ypde.

Een sandt-
bap daer ver-
water is.

Wat stroomt
nae de 3. ypde
afsinen by de
Straet comt.

Tweede ver-
maninge.

Ghebaente vā
de mont vādē
Straet / wyde/
geleghentheit
en diepte.

Een steen-
clippich in't in-
comen/ ghenaemt
de Varella
vande Chimen.

Een Clippich
aende 3. ypde
onder water.
Een banchē ofte
dzooght.

Een Clippich
vanden Inwijck
daer dit open
staet / leyt
een Clippe ofte
steen-plaet / twee
vādē onder
water / welke
steen plaet soo
verbe bup-
ten den Inwijck
comt/ als de
punten van het
landt yptsteken
/ ende wat meer
nae het mid-
den van het
Canael toe.

Ghebaente
daer de Straet
volepndt.

Een rooden
hiebel.

Die inwijck
aende noozd
zyde.
Ghelegent-
heyt vande
grootste/mits-
gaders een
Clippe by de
felbe.

In't uytloopen
vande Straet
twee Riffen
plaetsen vande
felbe.

Wepde de rife-
fen maken
einen cours.

Diepten bant
Canael/
mitsgaders
de grondt.

Goefake
waeromme
dit particulier
berhaelt wert

Waer/ef hoe
dannen dooz
de Straet loo-
pen sal.

Gheftadigh
het loot inde
handt hebbē.

Diepte bant
midden vande
Canael.

Waerfchons
winge booz
Clippen/In-
wijcken/et-
dooz de Straet
varende.

Waerfchons
winge booz
de Zee int
Oosten.

Men heeft aende noozd zyde vā dese Straet/ te weten/ van't beginfel tot het eynde toe drie inwijcken/ waer vā die twee eerste cleyen zijn/ wesen de derde groot/ welck is ghelegghen recht teghens over den hoek ofte punt vanden roode hiebel/ daer de Straet volepndicht; Dese derden inwijck heeft een bancke van steen/die metter leegh water van een spynckbloet ontdeckt is/ende streckt van d'een punt tot d'ander; men sal hem wachten daer op te verballen/ alle twelcke vāde noozd zyde is/ ende bukten den Inwijck ist over't gheheel Canael van d'een punt tot d'ander supber ende schoon.

In't uytloopen vande Straet/ soo heeft men daer bukten zijnde/twee Riffen/waer vā d'een recht teghens over den uytganck vāde Straet leyt/ een schuut van een lepel-stuck nae het ooste toe/ comende van't land vande noozd zyde af/ streckende zupen aen; D'ander is ghelegghen in't zupen/te weten/ een schuut van een goetelingh/ vande uytganck van't land/ vande Straet af/ streckende oostwaert aen/ soo datse beyde gaer duer den anderen een cruys maken/ en tusschē dese twee Riffen doozloopt het Canael heen/ ende men mach beyde dese Riffen (metter leegh water van een spynckbloet) ontdeckt sien. Dit Canael/ welck tusschen beyden dooz loopt/ heeft schaeys 4. vadem diepte; De grondt binnen in't Canael is modder/ende bukten 't Canael sandt; Hebbe dit alles also in't particulier willen verhalen/ tot dienst ende gheuef vooz den genen die daer van nu voozt aen beghieft dooz te passeren; want die beschryptie vande oude Derouten ofte Nabigatie vooz dese ghemaecht/ zijn seer royt ende dupster te verstaen/ vooz de genen die daer noyt dooz geweest en hebbē/ dooz welke oozfakē daer veel schepen aende grondt ghe- raecht/ gheftooten/ ende groot perijckel ghe- passeert hebben/ jaer elckie verloren. Akerende weder op onse materie/ende vervolghende de voozgenoemde repse/ als ghy so berde zijt als de mont ofte Inganck vande Straet/ so sulter recht te middewegghen dooz loopen/ altoos eē wepnighs sien naerder de noozd zyde/om ooz- fake vande dooghthen (daer van geseyt is) die binnen in dese Straet liggghen/ altoos met het loot inde handt/ en d' oogen rondtom gaede; want 'alder ondiepste van't midden van het Canael zijn 4. vadem. Oock mede/bewyle dat het so smal is/datmē qualick plaets heeft het loot upt te wozen/so soude na mijn goet- duncken het aller sekerste te wesen/ op elcke dooghthe een schuut ofte ander teijckē vast te legghen/ om u te dienen tot Wakens/ die te moghen schouwen; en comende een wepnighs- ken vooz by dē Inwijck/ die't open heeft (dat aen d'ander zyde vande Zee upt comt/ te we- ten/ daer de Clippe ofte steen-plate twee va- dem onder het water leyt (so hout u terfont nae den hiebel (aende rechter-handt) toe/ welke den hoek vande voozsepde Inwijck maecht/ daer alsoo langes heen loopende op het Compas aen/ ghelijck als te vozen by het land vande linker handt/te wetē/ daer wat naerder aen/als aen d'ander zyde/tot dat ghy upt de Straet zijt/ u altoos wachtende van't landt ende Inwijck vande zyde vā het nooz- den ghelegghen/ recht teghens over desen hie- bel/want is altermael vol steen ende Rudefen/ als gheseyt is. Van ghelijcken sult u wachten vande Zee in't oosten/te weten/recht teghens over den uytganck vande Straet; want een

schuut van een lepel stuck daer af/ zijn het al- temael Riffen/ als boven gheseyt is/als ghy upt de Straet zijt/ ende begeerden te anke- ren/ so loopt nae de zyde van het zupen/te we- ten/langhs het landt heen/ soo dat ghy upt de stroomen raecht/ so moecht ghy't op 6. vade- men setten; want so ghy inde stroomen vā de Straet bleef/ mocht wel ghebueren dat ghy eenige ankeren quaemt te verliesen dooz het draepen ende slijgheren van het schip/ ofte dat ghy upt slijberde en op het doogh dreeft; Op dese Rie ifinen recht teghens over een strandt daer versch water is/ soo men't van doen hadde.

Wt de Straet wesen de/ in voegghen als boven verhaelt is/ so sult uwen cours nemen langhes het landt vande rechter handt heen/ altoos het loot uytwozpende/ende beneden de 4. vadem schaeys nae het landt noch te Zee- waert niet wijckende; ende als ghy ten half weghen vande strandt ghepasseert zijt/ co- mende bukten de Straet/en sult niet meer als ruym vier vadem diepte hebben; Ghepas- seert wesen de eerste strant/met een hiebel ende Clippen/ die aen het eynde staen/ en een sandt-bap ghelegghen teghens desen hiebel over/ comende ten half weghen van den an- deren hiebel/ die aen eynde vande voozsepde sandt-bap staet/ achter welcken (dat open dat binnen de Straet comt) weder upt loopt/ so neemt alsdan uwen cours oost aen/ te we- ten/ onder de 4. vadem/aen d'een oft d'ander zyde niet wijckende; wat sout terfont doogh- ten ende sanden vinden; het Canael is mod- der gront; sult altoos met het loot inde handt loopen/ tot dat ghy meer diepte crijght/ het welke niet langhe sal duren/ en om het seker- ste/so is het beste met een schuutgien vooz upt te loopen om het Canael te sien; want sal u beyde de Canalen wysen. Als ghy comt op de diepten van 12. tot 15. vadem toe/ soo wacht u vande zupde zyde/ tot dat ghy over een mijl vande Straet oost af zijt; want vande 5. va- de sout op 10. komē en van daer opt doogh: want zijn altermael Riffen van sant.

Dese Straet heeft 6. Eplandekens/ gelegen aen het eynde van het landt van Lantana, het welke de zyde van't noozdē is/ en mē looptē langhs 0. en 10. is inde distantie ontrēt 8. imp- len/ en sult tusschen dien en het landt niet pas- seren; De Zee daer by/ te weten/ ontrēt een half mijl nae het zupen/ is altermael supber en schoon/ van 15. vadem diepte/ met sant grōt. Te middewegghen van desen wegh vande Straet/ nae d' Eplandekens toe/ luttel min ofte meer/ leyt de Rievier van Lantana, den welcken eenen grooten mont heeft/ wesen de d'incomste van dien langhs het landt vande oost zyde heen/ alwaer diekwils groote sche- pen in ghelooopen zijn/ ende aende west zyde/ daer een hiebel van roode aerde staet) heeft over de geheele mont vāde Rievier een bancke van hart sant/ ontrēt ander half mijl t' Zee- waert in streckende/daer veel schepen op ghe- raecht zijn/waer van ghy u sult wachten. Vā den hoek van d' Eplanden boven geroert (ge- legen aen't eynde van het land van Lantana,) loopt een Risse af/ stekende 0. n. o. t' Zee waert in twee groote imple/ en alst stil weer is/ so en canmender het water niet op sien beken/dan maect alleenick wat wit schuims bobē op/ het welck men terstōt kan sien en onderfchep- dē/ en alst hart weer is/ so breekt het water over al op. Tusschē dese Risse en de Eplāden loopt

Plaetsen om
te ankeren
alsmen dooz
de Straet is.

Wat diepten
dannen bupte
de Straet heeft

Clippen/en
hiebel met eē
Santbap.

Beschrybinge
vande grondt
van't Canael

Vermainge
om seker dooz
de Straet te
baren.

Des Eplandē
aent landt
Lantana.

Te middeweg-
ghen vande
Straet leyt de
Rievier Lanta-
na.

En swarte
sant banck
over de mont
vande Rievier.

En Risse ten
eynde van het
land Lantana.

Seekeneri
vande sandt
banck.

Et groot Ca-
nael met een
steenachtighe
gront.
Diepten van
het selbe.

Cours om
dooz het Ca-
nael te loope.

Verhael van
'ghene Fran-
taguar in
dit Canael
wederwaert is.

Gelegthēyt
van Pedra
brangua.

Des ghelijcks
van't Eplandē
Binton/ende
de ghebaente
der selver.

Coursen als
men over 15.
vadem diepte
is by de Rie-
vier Lantana.

Waerfchons
winge vade
Eplandē om
twee oozfakē.

D'eerste ooz-
fakē is vande
winden.

De tweede
oozfakē is/
alsmen met eē
slap gheyt en
wepnigh
septs daer
ontrent waer/
souden op de
Risse byden.

Ghelegthēyt
miste vā die-
go de Rie-
tes ontrent
des Eplandē
den.

Coursen van
Pedra bran-
qua nae het
Eplandē Pulo
Tinge

loopt een groot Canael/ altermael vā een ste-
nigen gront/ en het aller ondiepste dat ic daer
gebonden hebbe/ zijn 5. vadem/ en vā dese diep-
ten continen op 7. vadem/ ende dan weder
op ses en 8. vadem; het mach wesen vande
bzeete vā een schuut grof gheschuts/ te weten/
recht dwers over. Die dit Canael wil passe-
ren/ moet een half mijl vā d' Eplanden af loo-
pen/ sonder daer naeder by te comen: want
soudt op't doogh loopen. Mijne goetdunckt
waer datter gheen groote schepen met haren
wille dooz en liepē/ ten waer dat huer dē noot
daer toe dwongh/ ghelijck als Francisco Da-
ginar dede/ die daer aende gront stiet/ en was
in perijckel van't schip te verliesen/ om dies-
wille dat hy te na aende Riffen geloopt was/
en dat hem de wint scherpte. Van dese Eplā-
dekens 2. implen 3.3.0. aen/ is gelegē die Pedra
Branqua, (dat is/ witte steen geseyt) welck is
een Eplandekē van witte steen-rootsen ofte
Clippen/ hebbende daer dicht by noch elckie
andere Rudefen en Clippen/ ghelegghen aende
zupde zyde van af/ van welke zyde ins-
ghelijcks ghelegen is 't Eplandē van Binton,
welck seer lant is/ hebbende in't midden vā
dien eenen hoogen hiebel/ by de welcke langs
heen mē diepe gront heeft: maer is quaet om
te ankerē vooz die vā China comē; Mē heeft
rōtsom die Pedra brangua, en daer dicht by 6.
vade diepte/ supber grōt; sult u altoos wacht-
ten vāde Clippen en Rudefen daer by gelegē.

Ich heb hier vooz bevolen in't uytloopen
vande Straet (als ghy over de dooghthen op
de 15. vadem diepten zijt/ in voegghen als ghe-
seyt is) oost aen te seplen naer d' Eplandekens
toe/ die ghy terfont sult comen te sien/ te we-
ten/ so ghaest als ghy de Rievier van Lantana
ghepasseert zijt/ en als ghy se beghint te gna-
kē/ so sult ghy u houdē na die Pedra branqua
ofte witte steen toe/ in voegghen dat ghy daer
een half mijl van af loopt/ u wachtende vāde
zyde vande Eplanden/ om twee redenen; Ten
eersten/ om dat de winden (in desen tijt datmē
na China vaert) altoos vāde zyde vā Binton
af wapen/ welke is de Monson van uypen 3.
en 3. w. en so u de wint scherpten/ en nae het 3.
o. liepē/ (alst diekwils in dese contreppe gebuert)
wesen de aende zyde van d' Eplanden/ en sout
de Riffen niet vooz by moghen comen/ waer
dooz gedwongē soudt wesen te loopen dooz't
Canael (dat tusschē Pedra branqua en d' Ep-
landen loopt) ofte sout so veel tijts te soecken
makē in daer te vertoevē/ d'z ghy de Monson,
(dat is/ den tijt vande Vopage) verliesen sout
nae China te baren. Ten tweeden is/ dat so
ghy u daer bont met een slap ghetp en wint/
ofte met wepnigh seplen op/ so soude u water
en stroomen op de Riffen byden/ sonder dat
dens ghewaer te worden/ gelijck alst ghebuer-
den met het Schip van Don Diego de Me-
nefes, vā welke Stuer-man was Goncalo
Vyera, die't water op 10. vadem dreef/ daer
hy het sette/ en quam een wepnigh daer na op
7. vadem/ waer dooz hy by de 3. daghen om
bracht/ om hem met d' ankers weer upt te
winden. Dooz dese twee Redenen adverteer u/
dat ghy u hout aende zyde van Pedra bran-
qua, ofte de witte Clippen boven verhaelt.

Van Pedra branqua af nae het Eplandē
Pulo Tinge, soo looptmen u. en 3. en n. ten o.
en 3. ten w. is inde cours 13. implen. Dit Ep-
landt is rontachtigh en hoogh/ hebbende int
midden eenen hoogen spitsen bergh vol ghe-
boomten/ is ghelegen by de Custe van't vāste

landt/ en tusschē dien en het vāste landt is een
goede Nabigatie: maer en is niet oozbaer.
Dit Eplandt leyt met Pulo Timon, n. o. ende
3. w. 3. inde ontrēt 7. implen inde cours.

Om te seplen nae Pulo Tinge, sult uwen
cours nemen (vā Pedra branqua af) eē groote
mijl oost aen/ en van daer n. en n. ten o. af/ al-
toos met het loot inde handt/ tot dat ghy de
Riffen ghepasseert zijt; en comende op 14. va-
dem/ wesen de nae u gissinge in dese contreppe/
so sult u terfont t' Zee waert daer van af hou-
wen; daer vooz by wesen de/ en hebt niet meer
te breefen/ dan dat ghy vooz ooghē sien. Op
dese cours nae Pulo Tinge toe/ te weten/ in't
ghesicht van't Eplandt liggghen 4. ofte 1. Ep-
landekens/ welke u sullen biyden aende zyde
van het landt/ende alsmē dicht by Pulo Tin-
ge is/ so machmen Pulo Timon terfont sien.

't Epland Pulo Timon is groot en hoogh/
hebbende van dese zyde daermender nae toe
loopt/ twee ooren van landt/ staende vol ghe-
boomten van groote houtē/ om cleyne mastē
en ankers af te maken (om datmen in dese
contreppe sodanighe ankers van hout is ghe-
bruyckende/) is den mersten tijt met mist en
damp bedeckt; heeft over al eenen supberen
modder gront; Daer zijn twee plaetsen daer-
men versch/ende seer goet water vindt/ te we-
ten/ d'een plaets is aende zyde van het land/
in het midden van een langhe strandt/ een
wepnigh te lādelwaerts in/ by de welke men
een goede Rieede heeft: maer als men voozch
comt/ te weten/ in de macnt van Junius, ende
het beghinsel van Julius, soo ist daer pericu-
lous te ankeren/ om oozfakē vande weste
winden/ die daer in desen tijt seer furien en
verbolghen wapen/ daer om waert ingh
beduncken beter te loope na d'ander plaets
daermen oock versch water heeft/ te weten/
aende oost zyde van te Zee waert/ loopende
recht op't aenghesicht van het Eplandt aen/
ende langhe de oost zyde heen/ ende ghepas-
seert wesen de eenen hiebel/ den welcken eenen
hoek maecht/ so sult ghy een sandt-bap hie-
ghen/ al waer ghy mocht in loopen nae het
landt toe/ ende soo wanneer u de voozsepde
hoek ofte punt blijft int zijd oosten/ so sulter
setten alwaermen gheneerch mach liggē vooz
de winden vande Monson, sulter 20. vadem
diepten modder gront hebben; Men heeft
oor een groote visscherie vā seer goetē visch/
ende binnen inde sandt-bap/ soo heeftmen die
plaets om versch water te halen/ comt inde
Zee uytloopen; oock mede soo heeftmen bant
dese zyde veel beter hout/ ende naeder by de
handt/ ende leggher seker en verschut vāde weste
winden. Vande zyde van het landt heeftmen
der elckie Eplandē langhs heen leggē. Vāde
noozdē hoek van dit Eplandt Pulo Timon
(ontrent een schoot van een stuck grof ghe-
schuts af) leyt een ander Eplandt/ en byden
hoek van het zupen heeft ooc een Eplandē-
ken. Van ghelijcken ontrēt 3. implen nae het
3. d. t' Zee waert in/ liggghen noch 3. ander Ep-
landen/ waer van het eene groot/ hoogh ende
ront is/ wesen de de ander twee wat cleynder/
wozde gheseyt Pulo Laor. 't Eplandt vā Pulo
Timon leyt op die hoorchte vā 2. gradē aēde
n. zyde vāden Equinoctiael, en n. w. daer van
af 12. imple/ is gelegē die Rievier Pan aēt vāste
lādē/ tegē welke Rievier Pan aēt vāste
t' Zee waert in/ is gelegē eē cleyen ront Eplāde-
kē/ hebbende eenē rōndē effen boō int midde/ en
ē 1. mijl daer vā/ heeftmē 6. vade supber grōt

Ghelegent-
heyt van Pulo
Tinge/ met
Pulo Timon.

Oeste cours
nae Pulo Tin-
ge 4. ofte 5.
Eplandekens.

Sedaente/ ge-
legentheyt/ en
kentrickē vā
Pulo Timon.

Goede Rie-
ontrent Pulo
Timon in
Junius.

Oozfakē
waerom dat
het in Julius
hier quaet an-
keren is.

Een sandt-
bap met tēp
water en goet
den visch.

Vande noozd
hoek van
Pulo Timon
leyt een ander
Eplandē.

't Eplandt vā
Pulo Timon
lept op 2. twee
derdendeel
graden aēde
noozd zyde,
vanden Equi-
noctiael.

Ghelegthēyt
vande Rievier
Pan.

Cours van
Pulo Tima
on tot Pulo
Condor.
Pulo Condor
op 8. twee de
bedeel grade.

De habbe vā
de Malaposa
is de Kieper
Cambaja.

*Tis seer peri
culous ontrent
Cambaja.

Diepte van
Pulo Tima
tot Pulo Co
dor.

Waerchoon
tuinghe alfine
by Pulo Co
dor komt het
water dicht en
trouwel vint.

Coursen om
tint zupdt op
landt te be
landen.

Dermininge
en waerchoon
tuinghe van
2. Eplanden
kens aende
west zude van
Pulo Condor.
Doe supbere
sant grondt
by dees Epl
landen.

Cours van
Pulo Condor
na Pulo Se
cir.
Gedaente
van't Epland
Secir.

Een groot ey
landt met een
Sanddijap.

Wettellughe
van een Jand
to/ ende een
Zee-roover vā
Parane.

Van Pulo Tima, tot Pulo Condor, is de
cours n. n. o. en 3. w. 1. 5. mylen. Het Epland
Pulo Condor leyt op de hooghte vā 8. gra
den; is een groot Epland met hooge bergen/
hebbende dicht by hem 5. ofte 6. Eplanden en
Clippen liggen; van de 3pde van het n. o. heef
tet een Eplanden ofte steen-clippe/ twelck
hem van verbe verthoont / ghelijck een seple
schip/ heeft ober al rondt om supbere grōt vā
10. en 12. badem diepten/ aende 3pde van't n.
w. heeft een placse van versck water / leyt
n. en 3. met die Kieper van Cambaja, (die
men noemt de Haven vāde Malajos.) 12. my
len / en is niet seker daer vers water te halen;
want alst laet inden tijt is / so heestmen alhier
stercke Winden met donderen van upten n. en
n. w. / so dat men se niet een seyl alleen niet ver
wachten en mach; want sonder seplen wesen
de soude u te gront sinpen en vernielen / ende
alst vooet inden tijt is / soo heestmen der die
ooste Winden. Van Pulo Tima af tot Pulo
Condor toe / sult altoos gront vinden op 3.5;
tot 3.8. badem toe; om nu uwen rechten cours
nae Pulo Condor te doen / so sult altoos n. n.
o. aen loopen / sonder eenighe wyake ofte af
slach van't Compas te rekenen: want so ghy
sulckas dede / soudt daer aen de 3pde / te
weten / t'Zee waert daer van voozby loopen
sonder dat te sien / ghelijck alst veel schepen ge
buert is / twelck eenen quaden cours en navi
gatie is: want de Winden altoos in desen tijt
vande 3pde van't landt waepen / als bovē ge
roert is / ende soo het sake wāer dat (alcker ghy
het Epland Pulo Condor comt te sien) ghy
het water turbulent / dicht ofte grondich bont /
sa werpt het loot upt / ghy sulter 18. en 19. ba
dem diepten vinden / met de gront vā wecke
modder / so loopt dan ter halver streck vāde
cours aen / tot dat ghy comt op 17. badem;
daer op wesende / so loopt n. o. aen / en comēde
op 16. badem / aler ghy het Epland fiet / soo
doet n. w. cours o. en 3. w. n. aen / altoos op
de vooz3. 16. badem diepten / waermede sult
comen te belanden aende 3pde van het
Epland / weest wel op u hoede / van twee
clepne eplandkens / ghelegen 7. mylen aende
w. 3pde vā Pulo Condor af; sijn met wilber
nisse bewassen / en ligghen een mijl ofte daer
ontrent vanden anderen versckepden / en soo t
moghelich waer / soo en wilter niet tusschen
hebben dooz loopen: wāt men heeft daer buy
ten om en dicht by heen / supbere sandt gront;
Ick hebbe daer selfs niet stilte geanciert ge
legghen / te weten / ontrent een clepne mijl vā t
Epland / dat aldernaest het landt leyt; De
stroomen loopen alhier seer met het ghetp / te
weten / n. o. en 3. w. Van dit Epland Pulo
Condor af nae het Epland Pulo Secir toe /
is de cours n. o. en 3. w. en noozdt oost ten oo
sten / ende 3pde west ten weste / 4.5. mylen; Dit
Epland is een leegh en lauchwerpig landt /
streckende noozden ende zupen; heeft aenden
hoeck van't noozden / een Eplanden van
roode steen / ligghende een half mijl van het
landt af; Men mach tusschen dit ende het Epl
landt dooz passeren; Aende 3pde van't Ooste
heest een sanddijap / alwaer eens een Ianco,
(dat is een Indiaes ofte Chijns groot schip)
op't strandt ghehaelt is om te contere en
te versien / toebehoorende eenen Zee-roover
van Parane, (een landt ghelegen aende Custe
vande oost 3pde vā Malacca, na het Coningh
rijk van Sian toe;) Ick hebbe een half mijl
t'Zee waert van dese vooz3. sanddijap af ghe

passiert / is altemael van een supbere grondt.
Dit Epland leyt verschepden vande Custe
van Cambaja ofte Champa neghen mylen.

Die gheen die t'Zee waert van Pulo Con
dor af loopt sonder dat te sien / te weten / op de
hooghte van 8. graden / sal 2.5. ende 26. badem
diepten vinden / met swarte modder gront / en
veel van dat Zee-schuijm ofte Sas-been op't
water dypben / ende wesende by de 12. mylen
daer voozby / op de hooghte van 8. graden / so
sult ghy sommighe Zee Slanghen int water
sien dypben / met 28. en 30. badem diepten / en
noch 10. mylen voozder aen veel van't kruijt
Sargasso onder het water / op de selfde diepte /
welcke diepte also vinden sult tot op 9. gra
den / tot hier toe sult de cours van't n. o. be
houden: want wy en moechten niet hoogher
aen loopen / om dat de weste wind seer sterck
waepen / en liepen van hier 3. o. aen nae Pulo
Cam toe / om dat wy wanhoopen de Custe
van Champa te moghen kerpghen. Als ghy
comt op 2. mylen na by twee Eplandkens /
(ghelegghen van Pulo Secir zupdwaert aen 9.
mylen / so sult ghy grondich water vinden; en
by dese Eplanden comende / sult de gront ver
liesen: Dese twee vooz3. Eplanden wozen
vande Chynen ghenaeint Tomsitom, liggen
3. mylen vanden anderen verschepden; Men
looptse langhes 0.3. o. en w. n. w. Het Epland
van't oosten is hoogh en rondt / zijnde aende
Zee kant steil af ghebicht / ende den oppersten
top heest t'faroen van een bonet / ghelijck de
Mandorijs, (dat sijn de Heeren) vā Chynen
draghen; Een half mijl daer van af / leyt een
Clippe / ghelijck een Eplanden / en heeft aēde
west 3pde roodtrachtighe Clippen / hebbende
vande noozdt 3pde noch een ander cleijn Ep
landeken; Kontsom alle dese Eplandkens en
Clippen en heestmen gheen grondt; Doe al
hier dese verclaringhe / om dieswille dat ick
desen wegh ende contrepē bebaren / ende alle
het selfde wel ghenoteert hebbe / als oock alle
wat in dese beschryvinghe ende coursen ver
haelt wert; (Wy deden dese vooz3. coursen
dooz faulte vande mast / want en dozsten onse
seplen niet voeren / dooz die stercke weste win
den) op dat / so hem permandt bont in dierghe
lijcke noot ende moepte / niet en wil wanhopē
de Custe weder aen boozt te kerpghen. Vā dese
Eplandkens af / sult uwen cours n. aen doe /
om te gaen verkennen Pulo Secir, ende van
daer nae de Custe van Champa toe, wāt sult
weten dat de stroomen (van Pulo Condor af
ende vāde Custe van Champa, tot Pulo Se
cir, ende dese Eplandkens toe) loopen nae het
oosten / dooz welcke oorsake men terstont nae
de Custe toe loopt / als wy hier nae sullen ver
klaren / ende als men passeert vooz by dese Ep
landkens van Pulo Secir, noozdt oostwaert
aen / soo trecken die stroomen terstont nae de
Custe van Champa toe / die u derwaerts aen
sullen dypben. Van dese voozschreven Ep
landen tot Pulo Secir toe / en heestmen gants
gheen voozghen noch ondiepten / als vele
meenden / het quaet datter is / is dat men
der gheen grondt en heeft. Dese Eplan
den liggen acht mylen verschepden van
de Custe af.

Van Pulo Condor af sult terstont nae de
Custe van Champa toe loopen / te weten / soo
ghy daer voozby passeert aēde 3. pde / so doet
uwen cours ter halver streck van n. n. o. tot
dat ghy de Custe int ghesicht hebt / sult ter
halver wege van dese cours vande 28. badem
diepten /

Pulo Condor
leyt op 8. gra
den.

Tesskent als
men op de
hooghte van
8. en half gra
den is.

Wat wanhoep
van de Custe
van Champa
te kerpghen
ten 3p na
Pulo Cam.

D' Eplanden
Tomsitom
plaats ghele
gentheyt ende
ghedaente.

Oorsake
waerom alle
dese Eplande
verhaelt wer
den.

Coursen om
het Epland
Pulo Secir
en de Custe
van Champa
te verkennen.

Van de Custe
den tot Pulo
Secir sijn ge
voozghen.

Wat teentigh
quaet is tuss
schen beyde
dese plaatsen.

Cours van
Pulo Condor
tot Champa
toe.

Dieoghte
daer hem
Mathews de
Brito op ver
loot.

Dermininge
ofine by nacht
by't landt
quaen.

Gedaente vā
de Custe van
Champa.

Een punt op
de 10. drie die
reel graden
die een Cabo
maecht.

Vā dese C. tot
Varella ist al
hoogh landt
met groote
gheberghten.

Een Epland
vā klippen dat
hem ghy een
bevoonde
stad verstoet.
Van dit Epl
landt tot Pulo
Secir leyt
een banck.

Plaats waer
de Kieper Si
draon leyt.

Tessken van
de Kieper Si
draon.

Diepten om
trent t' Epland
mette klippe.

Soe Ancker
gront aende
Custe van
Champa.

Weschrybinge
vā 2. punten.

D' Haven daer
men thout
Deiraon laet.

Selegentheyt
vande kust
van't punt tot
Varella.

Weschrybinge
vā verschep
plaatsen.

diepten / ende so ghy daer vooz by passeerden
aende 3pde van't noozden / so loopt n. o. ende
n. o. ten n. aen / ende niet hooger te loefwaert /
om te schouwen de voozghen daer h. m. Ma
theus de Brito op verloot / so ghy inder nacht
by't landt quaent / soo werpt loot upt / ende
vande 15. badem / soo en loopt niet meer
naer't landt toe / dan loopt terstont oost noozd
oost aen / ghelijck als de Custe streckende is:
want de voozghen leyt op de contrepē van 13.
badem langhes de Custe jeen / te weten 4. my
len daer van af.

Dese custe van Champa is langes de Zee
kant hee / van een laegh landt / ende van groo
te sant stranden; men loopt langhes jeen o.
n. o. ende w. 3. w. tot een punt ghelegghen op
de hooghte van 10. graden / ende aler men
op twee ofte drie mylen naer by dese punt cōt /
so volgejden de sant stranden en t'lage landt:
want dese punt is van een seer hoogh landt /
streckende t'Zee waert in / so dattet een Cabo
maecht; van hier af vooztaen ist altemael seer
hoogh landt / (tot de Varella toe) met groote
gheberghten; binen dese punt ofte hoek / te
weten naer't west zupdwesten leyt eenen in
wijck / ende 2. mylen herwaerts aen eer dat
men daer by komt / so heestmen dicht by't land
een kleijn / lauch ende leegh Epland / altemael
van louter Steen-klippen / twelcke hem van
verbe verthoont ghelijck een bevoonde stad;
Van dit Epland tot Pulo Secir toe / loopt tē
banck af van 10. ende 12. badem diepten;
Aen de voozschreven Custe vande sant-stran
den / te weten 15. mylen aler men by't vooz
noemde punt is / so heestmen een Kieper ghe
naemt Sidraon, al waermen wel met schepen
van 600. Wharen mach in loope; aen dese Kie
per is ghelegen de schoonste ende beste stee
de van't gheheele Coningh-rijk van Champa,
heest tot een kentejcken een langh werpenden
huetel / met twee ofte drie toppen boven op;
Ick hebbe op een schoot van een Goringh
naer ghepasseert by't Epland vande Steen
klippen / boven verhaelt / ende boet altoos 8.
badem diepten / altemael effen siet gront met
veel van't kruijt Sargasso, so dat ick het loot
daer qualijck konste dooz rocken / ende langes
de voozschreven hooge punt ofte hoek heest
men 20. badem diepten.

Als ghy byde Custe van Champa zijt / soo
sulter langhes heen loopen o. n. o. aen / tot op
twee ofte drie mylen nae / ten alderhooghte /
is altemael supbere ende goede Ancker gront
tot die voozschreven punt ofte Cabo toe; sult
het Epland vande Steen-klippe aende 3pde
van't landt laten / daer niet binnen dooz passe
rende; Van dese voozschreven punt af voozt
aen tot een ander punt sijn 12. mylen / en men
loopter noozdrooft langhes heen; Van dese
tweede punt noch 12. mylen vooztaen heest
men een ander punt; dese cours doemten ter
halver streck van n. n. o. tusschen dese 2. en
3. punt sijn ghelegghen twee inwijcken / waer
van d' eerste de Haven is daermen t' swartē
hout laept / (twelcke men noemt het hout
Deiraon; Van dit derde punt af tot die Va
rella toe / looptmē de Custe noozden aen / ende
al eermē by de Varella comt op 7. myle naer /
so heestmen eenen inwijck daer een vleck ofte
steele leijt / ende 2. mylen vooztaen leijt een
Eplanden van Steen-klippen / dicht aen't
landt / twelck hem van verbe verthoont ghe
lijck een man die staet en vischte ofte hengelt /
waer van ghenaeint wort vande Portugesen

O Pescadar, ofte den Vischer; ende so men he
gheert te loopen naer de Varella toe / (dit Epl
landeken voozby wesende) so salmen terstont
t'landt genaken / al waermen een groote strant
met een supbere gront heest.

Dese Varella is eenen hooghen Bergh die
t'Zee waert in steekt / ende heest opt bovenste
banden top een seer hooghe Steen-roote /
in ghelijckenisse van eenen roozn ofte pilac /
diemen van seer verbe kan sien: waerom vā
de Portugesen Varella gheheten wort (dat is
soo veel als een Caep baecche ofte mercktey
ken gheseyt;) aenden voer van desen Bergh /
te weten aēde 3pde heest een seer groo
ten inwijck streckende noozdē in / ober al met
supbere ende schoone modder-gront van 15.
badem diepten / men en kanse van verbe niet
sien / om dat hem teene landt dooz't ander
steekt: maer als ghy byde voozsepe strandt
komt / ende die Varella begint te ghenaken / so
begint hem den inwijck te openen / den welckē
heest een seer vye inkomste / ende heest vā
nen in twee loopende beechē / van seer goet en
versck water; die daer met een schip cōt / waer
mijn abwijs daer niet in te loopen: want sal
moeyten hebben om weer upt te komen / om
dat men daer de wint scherp heest; men mach
het wel buypen setten / te weten aende inkom
ste ofte mont van dien / als ick gedaen hebbe /
ofte men mach d' ander plaatsen daer versck
water is gaen besochten / te weten die aē d' an
der 3pde vanden Bergh (naer't noozden staē)
aende voer van dien / daer't hooghe landt dat
in Zee steekt volgejndicht / al waermen een
seer groote voer-strant begint te erpghen; om
dese wateringhe te kerpghen / soo moemē de
punt van desen Bergh wel dicht ghenaecken /
ende soo ghy daer langhes heen loopt / sult int
om loopen van dien een klepne sant Bap sien /
met die vooz3pde groote strandt ende plaete
vande wateringhe / alwaer ghy't naer uwen
wille moeght seite. want heest seer goede An
ker gront: maer heest een groot inronvent
ofte quaet / dat ghy legt om besprongē te wer
den van die van't landt: want sijn hier ober
al vanden vande Portugesen ende voozberg;
daerom sulter altoos op u hoede wesen / met
goet oplicht int versck water te halen / so wel
van binnen als van buypen / om dat die van't
landt vooz een manter hebbe het volck t' over
vallen / en te verrasschen; Dese Varella leyt op
de hooghte van 13. graden.

Dit landt vande Varella is eenen hoek / en
van daer vooztaē tot Pulo Carao, is de cours
n. ende n. ten w. 4.8. myle ende t'landt begint
van hier af veel leggher te wesen / dan dat ghe
passeert is / hebbende op veel plaatsen sandt
strandten / al waermen ober al Anckerē mach;
Chien mylen van dese Varella vooztaen / te
weten een mijl van landt is gelegen een lauch
ende blacke Eplandt ghenaeint Pulo Cambir,
tusschen dit Eplandt ende t'landt heestmē 12.
badem diepten sant-gront / ende int midden
van't Eplandt vāde 3pde van't landt / al waer
een klepne sant Bap is / heestet versck water
daermen t' mach setten noodigh wesende: wāt
is supbere gront / ende te midde wege van't
Canael van tusschen t' Eplandt ende t'landt
ist altemael schoon / wesende van een klepne
mijl weeghs; Van dit Eplandt ontrent twee
mylen noozden aen machtet landt een punt /
ende van daer naer't Eplandt toe / heestet ee
nen grooten inwijck / ende van binnen naer't
noozdwesten / te weten daer't hooghe landt
volgejnt

t' Eplandt
Pescadoz.

Gedaente van
Varella.

Wat dat Va
rella gheet is
en beteckent.

Een groote
inwijck aende
voer van Va
rella.

Twee loopende
beechen.

Abwijs om
niet inden in
wijck te loope.
Doe laech
waerom.

Een clepne
sant Bap by
een groote
strandt.
Hier by is
goede Anker
gront / doch
periculens
vande in
woonders.

De Varella
leyt op 13.
graden.

Gedaente van
Varella tuss
gaders de
cours vā daer
na Pulo Car
tao.

Plaats vā het
Eplandt Pulo
Cambir.

Soet Ancker
gront.

Gelegentheit
daer een Rivier
by gheboort
ken landt.
Diepte der
felver.

Ghebaente
bant inkomsten
bante Rivier.

Dermaninge
tot verfoeging
ge ba Cabels
en Couwen
almen hier
sintrent is.

Deel Wsch en
wilde gebiet
en hier dinct.

Doer waer
door 't welck
vande vande
Bontage en
geu. d'oe 39.

Deere Eplan
den met som
hage Cluppi.

Sommighe
Eplanen 12
milen van
Pulo Caton.

Waerschoon
winge voor
deze Eplande

Beschrybinge
van Pulo Caton
en de plaats.

Nende 3. o. 39
lept een Ruffe
ofte d'oochte.

Diepte van't
Canael tus
schen beyden.

Teghen ober
t' Eplandt een
Rivier van 6.
badem daer
Gomes Bar
retto geweest
is.

Pulo Caton
lept op 15.
Weere derden
deel graden.

Hoocste/ ghe
baente/ en ge
legentheit
van't Epland
t'Campello.

boleijnt (welcke van dese punt af naer binne toe west aen gaet) heeft een open ofte geborren leegh landt; alhier is een Rivier van drie badem diepten/ inde Haven naet (a. t. gronde/ ende is van eenen grooten mont ofte inkomste/ ende heeft binne in een put van 13. badem diepte; Dese Rivier leyt verde te landwaerts in/ ende 4. ofte 5. mylen vande mont af naer binne toe/ leyt een groot b'woont vleck / daer veel virtualpe ende lyfcrachten syn; Int inkommen van dese Rivier heeft eenen hoogē huse/ bel aende oostzyde/ wesen aende west zyde van een leegh landt en santstrand/ sulter recht te midde/ wegghen doot heen in loopen/ al hoe wel datter wynt is/ binne in wesen aende sul t wel vast binden en versien van Anchers en Couwen/ te weten vande westzyde: wat foot noch vooch inden tyt waer/ so heftmen alhier seer stercke weste winden/ so datse u souden dypē aen d'ander zyde vande Rivier; Dese Rivier heeft veel vuyt/ en men heeft oock opt landt menighe van Venesoenen/ wilde Derckens/ Cypri en/ Kephrosen/ en diergelijcke jacht; 't welck vant land placht goet te wesen/ maer wy hebben se suspect ghemaeckt door arghe nisse die wy hen aengedaen hebben. Van dese Rivier af vyf mylen voortaan/ te weten langghes de Custe heen/ so heftmen twee Eplanden met sommighe klippen ligghen/ ontrent een half myl van't landt af/ ende men mach tusschen dien ende 't landt door passere; Van dese Eplanden 12. mylen voortaan/ liggen and' er Epland. bekens by't land/ al waer se namige vlacken van root sant staen met een strant/ aldaer heeft men een klepne Rivier daer veel Katte is/ (dat is onghestooten) dijs met doppē/ met al gelijc als het vast; dit is noch 12. mylen van Pulo Caton af/ waer mede hen veel bedrooghen hebben daer dwers naer toe loopende/ alstet saghen/ en quamen op de d'oochten.

Pulo Caton is een langhwerpent Epland/ hebbende twee hooghe berghe aent eynenden van dien/ ende int midden ist een leegh landt/ so datter van verde twee Eplanden schijnt te wesen/ heeft een vlacke ende effen wildernisse/ streckt noordwest ende zuidooft; Vande zyde van't zuidooften heeft een Ruffe daer't water op breekt/ steckende tot een schoot vā een stuck gi of ghechuts verde te landwaert in; Vande zyde van't landt heeft verch/ water/ leyt verscheyden vande Custe derdehalf myl weeghs; dit Canaal van tusschen beyde heeft 30. en 35. badem diepte/ met supbere gront; recht tegen over dit Eplandt leyt een Rivier met een groote mont ofte inkomste/ hebbende inde Haven 5. ende 6. badem diepten/ is seer bewoont en bebout/ alhier heeft Gomes Barretto met zijn schip in gheweest; dit Eplandt is ghelegghen op de hooghte van 15. graden/ ende n. n. w. daer van anderhalf myl/ leyt e ander kleijn ende vlack Eplandt/ en mē mach tusschen beyden wel door passeren; Naert n. n. w. wessen 14. mylen weeghs/ te weten langghes de Custe heen/ is ghelegghen het Epland van Champello, op de hooghte van 16. graden ruym; Dit Eplandt Champello is groot en hoogh/ hebbende boven op wistreckende toppe/ streck n. n. w. ende 3. o. heeft twee hooghe berghe met een dal int midden/ waer vā die van't zuidooften veel hooger is als d'ander/ heeft oock veel gheboonten; Vande zyde van't noordwesten heeft een seer hoogh Eplandt/ met noch twee klepne Eplanden

daer dicht aende voet by ligghen.

Nende westzyde heeft veel ende seer goet versch water/ leyt vande Custe verscheyden ontrent twee mylen; is een seer leegh land langghes de Zee- kant heen van sant stranden; w. n. w. daer van af is ghelegghen de Rivier van Coaynon, hebbende twee badem diepten/ inde Haven sant- gront/ daer men oock handel dyft; maer 't volck van die is wepnigh te be trouwen; naer't noordwesten van dit Eplandt Champello af/ so is het twee ofte drie mylen weeghs vol gheboonten/ en twee mylen voort aen so maect de Custe eenen groven ende dicken hoek vol van gheboonten; drie mylen voort by desen hoek leyt eenē grootē inwyck/ welcke int inkommen een Eplandt (tot een beschutsel) heeft ligghen/ ende is ober al schoon/ alwaermen veel virtualpe ende goederē heeft die vande Rivier Sinoha van binne af comē; desen inwyck wort alrege geheeten die Enscada ofte inwyck van Don Jorgie; heeft veel hout/ ende seer goet om schepē af te bouwen; by mylen voortaan de Custe langghes leyt de Rivier van Sinoha, welcke heeft inde Haven 14. span waters/ alrege sant gront; in dese Haven is den gantschen handel ende traiffich vande goederen van Cauchinchina, ende tot hier ende Champello toe looptmen noordwest aen; Dit Eplandt van Champello heeft een goede lāce ende beschutsel/ uptghenomen voore en wessen ende zugdwessen wint/ ende al hoewel dat de wint van ober't landt comt/ gheeft u niet teghenstaende groote moeyten door de leeghe van't landt.

Men sal weten dat op thien mylen (al eer men comt by de Varela) te weten 13. mylen t' Zee waert in/ so beginnen etliche d'oochten die seer periculēus syn/ de welcke strecke gelijc als de Custe tot op de 17. graden/ en loopen wat naer't noordooften toe/ aent eijnde vande welcke (den wegh naer China toe) zijn ghelegghen 8. Eplanden/ te weten drie groote ende vijf klepne/ altemael met gheboonten ende sant- stranden: maer sonder versch water/ tusschen dien ende rontom ist ober al vlack ende vuyt/ dat soo haest almen't Anker laet ballen/ so is terstont de Cabel aen stucken gesneden; men heeft tusschen dese Eplanden in vier badem diepten; Dese informatie hebbe ick gerregen van etliche personen van Sian die haer lunco ofte schip alhier met stilte ver lozen/ om dieswille datse Ankerden/ en alle de Cabels (vande gront) aen stucken sneden/ hen int boot salberende/ en liepē alle dese Eplanden door om versch water te soeckē/ sonder enigh te binden; men loopt den hoek ofte teijnde van dese d'oochten met Pulo Caton, n. o. ende 3. w. ende n. o. ten o. ende 3. w. ten westen; want strecken boeghs ghewijs om/ daerom en wilt u niet berrouwen op d'oude discriptie van dese Navigatie/ welke stellen datse Cannalen hebben; men heeft van daer af tot Pulo Caton toe int dwers over loopen 30. mylen.

Keerende weder op de Navigatie vande Varela naer Pulo Caton toe/ wanneer ghy so verde zijt als daer de Custe begint noordē aē te strecken/ so sult ghy uwen cours doen op 2. mylen naer langghes de Custe heen/ loopende also tot Pulo Caton toe/ want soo ghy vooch indē tijt comt/ so hebt ghy daer de weste winden so sterck/ dat so zy u quame te rypen wat verde vande Custe af/ souden u niet gelve op de d'oochten dypē/ sonder enige remedie te hebben

versch water
aende w. zyde.

Gelegentheit
vande Rivier
Coaynon.

Ontrent velle
by dese Rivier

Plaets vande
Rivier Sinoha
ba.
d' Inwyck vā
Don Jorgos
heeft veel hout
om schepē af
te bouwen.

Inde hāte vā
Sinoha is de
gantsche hāte
del vande goe
den van d' aen
ghechijna.

Waerschoon
winge voor
deze d'oochte
ten omtrent
Varela.

Naer de wegh
na China lig
ge 8. Eplandē

Gebaente der
felver.

Gua Anker
gront.

Sommighe
Coursen van
Pulo Caton.

Coms om na
Pulo Caton
toe te loopen.

Waerschoon
winge voor de
weste wind.

't Canael tus
schen 't Epland
en vande landt
is 2. een half
myl dyet.

Gelegentheit
van Pulo
Caton.

De zyde
hoek van het
Eplandt vā
niet leyt op
18. een half
graden.

't Eplandt vā
niet is van
ghebaente als
een Quadant.

Plaets vande
Havē Anchio
met eenighe
d'oochten.

7. mylen van
Anchio ligge
groote d'ooch
ten.

Men't zijnde
ende van't
Eplandt de
hāte Taathio
met een cleg
Eplandeken.

De noordooft
39 van Aynon
lept op 19. een
derden deel
graden.
Coursen van
Pulo Caton
toe.

De 7. Eplan
den van Pulo
Caton haer
beschryb
vinghe.

Enscada dos
Ladros.

7. mylen van
Pulo Tio een
Ruffe die 7.
mylen van't
landt leyt.

Beschrybinge
vā 2. Rivierē.

hebben/ ghelijc alst ghebuerte mettet Schip Santa Crus, sult passeren tot twee ofte drie mylen ten alderhooghten/ t' Zee waert van Pulo Caton af/ ende soo't ghebuerte dat ghy u vont aende zyde van't landt/ moechter oock seer wel door passeren/ te weten door 't Canael dat tusschen 't vaste landt en 't Eplandt loopt/ 'welcke derdehalf myl inde breedte heeft/ altemael van schoone ende supbere gront/ als voren gheseyt is.

Pulo Caton is gelegen met de zyde punt van't Eplandt Aynon, n. ende 3. en n. ten o. en 3. ten w. wat over de 50. mylen weeghs; dese voozsepe zyde punt van Aynon leyt op de hooghte van 18. graden schaeers; Dit Eplandt streckt van dese voozsepe punt af/ zugdwestwaert aē 12. ofte 13. mylē weeghs/ ende vande oostzyde af soo is de wegh naer China toe/ 'welcke men langghes loopt n. o. ende n. o. ten n. aen/ tot op de 19. graden/ en aende zyde van't vaste landt so streck het Eplandt om/ tot de punt ofte teijnde vande 19. graden vande noordooft zyde/ in voegen dat dit Eplandt maekende is de figuer van een Quadant; 't Canael van tusschen dat en 't vaste landt heeft op zijn smalste 6. mylē weeghs/ (al waer een Haven ghelegghen is ghemacnt Anchio,) hebbende etliche d'oochten tusschen beyden/ doch met duergaende Canalen daermen met groote schepen deur heen mach; Vā Anchio 7. mylen oost aen is ghelegghen eenen goeden inwyck met beschutsel/ ende noch een myl voort aen (ontrent drie mylen van't landt verscheyden) heeftmen groote Ruffen ofte d'oochten ligghen; Keerende weder op de voozsepe punt van't voozsepe Epland/ (welcke is int aenghesicht van een seer hoogh landt/ boven alle 'ander van't Eplandt upt- streckende) soo heeft aende voet van dien (te weten naer't noordooften) een seer goede Haven ghemacnt Taathio; aen welker mont is ghelegghen een kleijn ront Eplandeken; Van dit voozscheyden hoogh landt af strecket also noordooftwaert aen 12. mylen weeghs/ en van daer voortaan ist altemael een leegh lād langghes de Zee- kant heen/ hebbende van bin- nen in/ Huelen en Berghen.

Want eijnde van't Eplandt Aynon (te weten vande noordooft zyde/ ghelegghen op de 19. graden) af/ naer't Eplandt Pulo Com toe/ op de selfde cours van n. o. en n. o. ten n. aen 3. mylen/ ende is ghelegghen vijf mylen van't vaste landt af/ is van een hoogh lād makende 't fatsoen van een kloke/ ende heeft vande zyde van't land eē Ruffe met een beschut- sel/ daer't schip Santa Crus ghelegghen heeft; men loopt van daer af naer de 7. Eplanden/ (diemen noemt Pulo Tio) op de selfde streck- kinghe van n. o. ende n. o. ten n. aen/ wesen de inde cours vijf mylē; Pulo Tio 7. Eplan- den onder groot ende kleijn/ ligghen verschey- den vanden anderen sonder eenighe geboont- ten; Van hier voortaan so streckt de custe n. o. ende n. o. ten n. aen/ tot die Enscada dos La- droins; (dat is den inwyck vande Roovers.) Van Pulo Tio 7. mylen voortaan is gelegen een Ruffe/ welcke vijf ofte ses mylen van't lād af t' Zee waert in steckt/ ende men heeft aen- de oostzyde daer van/ te weten een half myl af 4. badem vlacke sant- gront/ ende een myl weeghs daer van af voortaan/ is gelegen een groote Rivier/ daer veel Schepen haer daert maken en in loopen; Wat van dese Rivier af/ voort aen/ leyt een ander Rivier daer ick

selber in geweest hebbe/ den welcken een goet beschutsel heeft tegens de Monson vā China; ende is met een zupdelijck wint ondeckt/ oock mede so loopender stercke stroomē; d' inkom- ste daer van is dicht aende oostzyde langes te punt landts heen/ isser supber ende schoon; de- se punt landts omwesevde/ sult loopē tot dat ghy comt by eē sant Bap/ alwaer ghy terstot sult sette; want binne in ist ondiep en d'ooch; aende custe van tusschen dese twee Rivieren/ zijn ghelegghen twee ofte drie Eplanden dicht aen't landt; van dese tweede Rivier 6. mylen voort aē leyt de Enscada dos Ladrosins, (wel- ke seer groot is/ heeft aende w. 3. w. 3. zyde van- de mont etliche Steen- klippen ligghen/ waer van een Ruffe af steekt/ streckende t' Zee waert in/ daer een vande Portugische schepen op ge- weest is; vande voozscheyden tweede Rivier af tot desen inwyck toe/ so heeft men tot op een half myl aende custe/ seven ende acht vadem diepten supbere gront; 't Landt van desen in- wyck/ te weten vande oost noordooft zyde/ heeft een seer hoogen hoek ofte punt landts; desen hoek omlopende tot op een half myl langes 't landt heen (is het ondiep/ doch mod- der gront) soo looptmen naer de Haven van Comhay, (waer van dese Custe genaet wort de Custe van Comhay,) al waer de schepen van Sion ofte Sian plaghen te komen is/ van gelijcken een inwyck die seer groot is/ hebben- de een ander punt ofte eijnde vā hoogh landt/ 'welcke streckt noorden ende zupden; Recht tegghen over dese Haven/ te weten zupden aē is ghelegghen het Eplandt van Sanchoan ont- trent vijf ofte ses mylen daer van af/ ende is vande boven- gheoerde punt vande Enscada dos Ladrosins ofte inwyck vande Roovers af 7. mylen/ op de streckinge van zupdooft; Dit Eplandt Sanchoan is groot ende hoogh van veel gheberghe/ onder welcke staet een crome- men Bergh met hooghe Heuvelen boven op/ makende de gelijckenisse vande knokels van- de vingeren/ van een befforen hant ofte vuyt/ 'welcke een sechtere ende seer goede kientey- ken is; dit Eplandt heeft veel gheboonten en groote inwycken ofte Bapen/ alwaer men eer- tijts placht te handelen; tusschen dit Eplandt ende 't vaste landt ligghen noch vier ofte vijf andere groote ende hooghe Eplanden/ sonder eenighe wildernisse ofte gheboonten/ ligghen op de selfde streckinge ende reghel van't va- ste landt ende t' Eplandt Sanchoan, in voege dat Sanchoan de uyttersten hoek ofte eijnde maect/ ende streckt van daer naer't landt toe/ noordwest ende zupdooft/ so dat het vā her- de altemael een land schijnt te wesen; Dit zijn d' eerste Eplanden van Canton, welke liggen op 21. graden; Van hier af voortaan naer Lamon toe/ so looptmen bukten d' Eplanden heen oost n. oost aen; men heeft van Sanchoan af naer't landt toe drie Cannalen ofte Duer- ganghen die dese Eplanden maken/ door alle welcke men met schepen passeren mach; 't be- ste Canaal is langghes 't Eplandt Sanchoan heen/ 'welcke t' uytterste van te Zee waert is) van 6. ende 7. badem diepten; heeft inde in- komste van die (aen't selfde Eplandt) een Eplandeken ligghen met wildernisse bewassen/ ende vande zyde van't noordwesten ligghen twee groote en hooge Eplanden/ die de mont ofte inkomste maken; men heeft int inkommen langghes de strant heen/ sommighe klepne Eplandeken ende vanden ligghen; voozscheyden vande twee Eplanden naer't landt toe/ is ghelegghen

Plaets vande
incomste van
de Rivieren/
ende van een
sant- bap.

Dese Eplan
den.

Gebaente van
Enscada dos
Ladrosins.
Eenige d'ooch
ten met een
Ruffe.

Diepte tus
schen de Rivier
en de inwyck.

Gelegentheit
vande Haven
van Comhay.

Plaets van
t' Eplandt
Sanchoan.

Gebaente vā
t' Eplandt
Sanchoan.

Ontrent vā
dit Eplandt.

Ontrent vā
thāon noch 5.
groote en hoog
ge Eplanden.

Gebaente vā
alle d' Eplan
den t' samen.

D' eerste Epl
anden van
Canton ligge
op 21. een der
den deel gradē.
Coursen van
hier nae Ma
cau.

Beschrybinge
van 3. Cana
len en verschey
den Eplanden.

Door wat mont ofte Cas nalt de groote schepen passeren.

Wentseke van Sanchuan en d'ander Eplanden.

Midbet om te weet of men voer of achter de epland is.

Geijcke als men recht teghens over d'Eplanden is.

Coursen van Pulo Caton nae China.

Waer dat de stroomen en d'anderson toe loopen.

Cours om d'anderson te sien.

Gelegentheit van't Epland d'anderson.

Cours om na Sanchuan te loopen.

Plaets/ghes daent/ en beschypinghe van't Eplanden Do d'anderson. Cours om in de haven van d'anderson te loopen.

Waerschoonwinghe van't Eplanden.

ghelegghen een ander Epland/maeckende een ander mont ofte inkomste van tusschen dit en die twee voorschreven Eplanden; Van dit Epland naert landt toe soo is de derde mont ofte inkomste; door dese twee inkomsten passeren de groote schepen mettet ghetp vant water is altemael van wecke modder gront.

Om t'Epland van Sanchuan wel te kennen/ behalven die voorschreven teijckens/ ofte om te weten oft dese Epland achter of voer uyt ligghen/ soo sult dese achttinghe hebben/ te weten/ als dat Sanchuan een upter sic hoek maect/ ende datmen van daer af naert landt toe noordwest en 3. o. aenloopt/ en van daer voortaen 0. n. o. en w. 3. w. meret de ruste mettet Compas/ so sult ghy terstont comen/ te weten oft ghy voerwaerts of achter zijt/ ende so ghy soo verdet t'zeelwaert zijt/ dat ghy siet dat d'ene Cusfe is streckende 0. n. o. ende d'ander n. w. so zijt ghy daer recht teghens over/ met dese merkinghe heb ick het altoos comen te verkenmen; want ick ben d'eerste geweest die afghemerckt heeft/ ende die't altans weten/ hebben van my gheleert.

Keerende weder tot Pulo Caton, tot die haert van daer af naer China toe/ twelcke sal wesen op dese maniere/ te weten: sulter twee ofte drie mylen ten hooghesten t'zeelwaert af passeren/ om reden als vozen verhaelt is; daer voer wesen/ soo loopt n. n. w. ofte n. w. aen/ tot dat ghy tusschen t'Epland ende t'vaste landt een open craght/ ende alst u begint te openen/ soo loopt terstont ter halver streck van n. n. o. aen/ naer den hoek van t'Epland Aynon toe/ ende passerende tusschen t'Epland Pulo Caton ende t'vaste landt/ sult de selfde cours aengaen/ om die wille dat de stroomen in dese Monson naer den inwijck van Cauchinchina toe loopen/ op dese cours sult Aynon comen te sien/ te weten daer 7. ofte 8. mylen t'zeelwaert van af wesen/ en t'mach wel ghebuieren dat so ghy quaemt inde conjunctie van een spynck- bloet/ ofte niet slappe wind/ dat ghy meerder naer binnen gedreven wort; als ghy t'landt ghewaert wort/ soo pghit het terstont mettet Compas/ en soo de ruste streckende waer 0. n. oost/ so loopt terstont op de selfde cours aen/ tot dat ghy t'nae u gissinghe voerzijt/ ende so u de ruste streckende waer n. o. ende n. o. ten n. ghelijck alst Eplandt gelegen is/ so loopt also hien tot dat ghy t'landt wel en beschepdelijcken sien moeght/ daer vijft ofte ses mylen van wesen/ ende soo ghy van hier af begeerte de sepleen naer Sanchuan toe/ so loopt op de selfde cours van ter halver streck van n. n. o. aen/ waermede sult comen te sien Pulo Tio; so ghy u bont vier ofte vijft mylen daer van af t'zeelwaert in/ so loopt n. o. ende n. o. ten n. aen/ ende so ghy daer maer 2. mylen af waert/ so doet uwen cours van ter halver streck/ van tusschen n. o. ende n. o. ten n. Op dese cours sult op het Epland van Sanchuan aen comen/ ende sult comen te sien het Epland d'anderson genaemt/ twelcke een klein/ ront/ ende hoogh Epland is/ ende is gelegen vijft ofte ses mylen van d'Eplanden af/ ende begheert te wesen inde Haven van Macau, so loopt n. o. enden. o. ten n. aen/ loopende t'zeelwaert van Sanchuan vijft ofte ses mylen af/ als ghy op 15. ofte 20. mylen naer by d'Eplanden comt/ soo sult ghy de gront van modder vinde op 25. vadem diepten/ als ghy d'Epland comt te sie/ (op u hoe- de wesen/ als vozen ghewaerschoont is) soo

sulter by ghenaken/ en daer langhes heen loopen tot op een myl naer; men heeft van Sanchuan tot Macau toe 18. myle/ ende daer zijn vijft Canalen ofte door- gangen/ te weten t'eerste is van tusschen Sanchuan ende t'Epland van Vasco de Faria, van vijft myle breet; Dit Epland van Vasco de Faria is wat meerder naer t'landt toe ghelegghen als Sanchuan, en heeft eenen hooghen spitfighen bergh/ en vande 3de bande t'zeelwaert eenen hooghen ronden hievel/ wesen/ tusschen dien en den bergh seer leegh land/ so dat het hem van beide verthoont als twee Eplanden/ ende almen daer dicht by comt/ datmen t'leeghe landt begint te ontdekken/ maect het een verthooninge ghelijck een Canael/ heeft een klein stuck weeghs t'zeelwaert daer van af/ twee ofte drie Eplanden ligghe; dit Epland is ghelegghen n. ende 3. met Sanchuan, een myl daer van af leyt een kleyn langhwerpent Epland/ sonder eenighe wildernisse/ twelcke int gheheel eenen kronnen opgaende rugghe maect/ gaende weder al dalende aende eyden af/ dit Epland wort ghenamt Pulo Baby; voer by dit Epland/ te weten lanchs t'landt van Sanchuan heen/ leyt een Clippe een weynigh boven water uytliggende; Stelle alhier alle dese mercken en teijckenen van dit Canael/ om datmen te beter soude moghen kennen/ ende die van doorn is daer door te loopen/ mach het bypelicken doen/ ende ghepasseert wesen d'Eplanden van t'Epland van Vasco de Faria; d'eerste diemen van langhes d'Eplandt heen siet ligghen/ is inde vierde mont ofte inkomste/ welcke hem niet open/ om die wille dat het een Epland doort ander streckt; Vier ofte vijft mylen voortaen ligghe andere Eplanden langhes t'Eplandt (dat u sal blyben aende west zupdrwest 3de) heen/ altemael op een rpe/ ende schijnt van verbe d'een door d'ander te strecken/ maer almen daer recht teghens over komst/ so ligghen als geseyt is; zijn onder groot ende cleyn vijft ofte ses int ghetal; Van dese Eplanden ligghe af/ ontrent twee mylen weeghs oost noordtoest aen/ zijn gelegghen twee Eplanden dicht by den ander/ streckende n. ende 3. Voer dese heeftmen daer noch andere op de reghel naert landt toe/ streckende altesamen op de selfde streck hee. In d' inkomste dicht by dese twee eerste Eplanden/ is gheleggen een groot/ hoogh/ ende ront Eplandeken; Tusschen de voerz. reghel Eplanden/ ende d'Eplandeken boven verhaelt/ maect het een groot gat ofte open/ door t'welcke men naesten wegh naer Macau toe heeft.

Tot meerder kennisse van dien/ so heeftmen drie ofte vier mylen (0. n. o. voortaen) drie Eplanden verschepden vanden ander liggende/ welcke van t'landt af op een reghel t'zeelwaert in steken/ so datse veel meer uytwaerts aen ligghe/ als alle d'ander daer langhes heen comt/ in voegen datse dwers teghens u over blyben. Keerende weder op de mont ofte inkomste van Macau, almen daer by comt/ ende daer begint in te loopen/ (so ist altemael open sonder enigh Epland om te loopen) sepende also recht naert vaste landt toe/ twelcke van daer af acht mylen weeghs noorden aen is/ al waer de mont ofte t'gat gelegghen is daermen naer Canton toe loopt/ van d'Portugesen genaemt As Orelhas de Lebre, (dat is der Haven ooren). In dese mont heeftmen 8. 9. ende 10. vadem diepte/ ende somen daer comt met die ebbe van een spynckbloet/ so loopender de stroomen

Sanchuan leyt van Macau 18. mylen. Vijft Canalen by Macau. t'eerste Canael is ghelegghen by d'water. Waer d'Faria ghebaent.

Gedaente/ gelegentheit/ en beschypinghe van Pulo Baby. Langhes t'landt van Sanchuan een Clip/ een weynigh boven t'water.

Doorsake waeromme de vierde mont haer niet open int verthoont. Beschypinghe van d'eerste Epland.

Twee Eplanden.

Beschypinghe vande naeste wegh nae Macau.

Gelegentheit van't Epland.

Gedaente als men by de mont van Macau comt.

Plaets waer de mont leyt.

De mont nae Canton wert ghenamt As Orelhas de Lebre.

Waerschoonwinghe van een Clip. Plaets vande selbe.

Geijcke als men voer de mont van't tweede Canael is.

Coursen tusschen de Eplanden d'anderson.

En Wanch van 28. spannen waters. Ende zupdr 3p van't landt 4. of 5. Eplanden.

Gedaente van't Haven daer de Portugesen haer habitatie hebben.

Coursen om inde Haven te loopen.

Diepte der fiber.

En Wanch van 28. spannen. Waerschoonwinghe van't Haven d'anderson.

Gedaente als men by de mont van Macau comt.

Plaets waer de mont leyt.

stroomen ende t'water so sterck en gewelich af/ datter gheen wind toe mach helpen om te ghens op te comen/ waerom goet is aldaer te anchoren met opstaende sepleen/ tot datmen kennelijcken siet vloepen/ loopende langhes die reghel Eplanden (die aende oostzypde ligghe) heen naer binnen toe/ alwaer d' inkomste langhes heen loopt/ u wachtende van een Clippe ghelegghen dicht by dese Eplanden boven water/ daer t'zeelwaert van af loopende: want men tusschen dien ende d'Eplanden niet geen schep en passeert; Doch mede so sal u een ander Clippe blyven aende 3de vande weste/ wesen/ ter halver weghen/ ende comende recht voer u uyt te sien een cleyn ende leegh Epland/ ghelegghen op de selfde reghel Eplanden van t'ooste daer ghy by heen loopt/ so weet dat ghy zijt by de mont ofte duergangh vant tweede Canael/ dat naer Macau toe loopt; dese inkomste streckt oost en west/ ende mach wesen van een myl inde breete; sult op dat cleyn Eplandeken aen loopen/ dat latende aende noord 3de/ nemende uwen cours tusschen dit Eplandeken ende d'ander Eplanden in naer binnen toe/ houdende altoos t'Eplandeken alder naest/ al waer u de diepten sal beginne te minderen/ ende dan noch veel meer als ghy t'Eplandeken gepasseert zijt/ want hebet een vande ke van 28. spanne waters/ van wecke modder gront; Tlandt vande zupdr 3de van dit Canael zijn 4. ofte 5. Eplanden/ dicht by d'anderen ghelegghen; welcke strecken oost ende west/ hebbende aende noordzypde een groot en seer hoogh Epland/ welcke streckt tot die haven daer der Portugesen habitatie ende ghe-meente is) heeft eenen Inwijck ofte Wap/ n. in streckende; In de inkomste van dese Haven is ghelegghen een groot ende hoogh Eplandeken/ te weten dicht by t'Eplandt vant noorden/ tusschen t'welcke en t'Eplandt ist droogh ende ondiep/ ende alermen met dit Eplandt ober een comt/ soo heeftmen aende 3de vande noorder Eplandt/ een Clippe onder t'water ligghen/ te weten t'zeelwaert naert midden vande Canael toe/ daerom sult u van dit landt vant noordt af houdt/ en wat meerder naert zupen genaken. So wanneer ghy der Portugesen Steede ende Woonplaetsen begint te ontdekken/ met die Haven daer de schepen geanchert ligghe/ so sult op die oosterhoek van d' inkomste van dese Haven aen loopen/ u daer dicht by heen houdende naer binne toe/ sulter 4. ende 5. vadem diepten vinden/ u wachtende vande westzypde: wat zijn daer ober al banchen ende sanden/ ende langhes de punt heen heeftmen modder gront; Dese punt ofte hoek is een hoogh landt/ ende van daer af binne waerts aen/ een schuet van een stuck grof geschuuts verdet/ leyt een ander punt van fant/ en van het leeghe landt loopt een banch af (van 18. spannen waters/ streckende dwers over naer d'ander 3de toe/ tot so verbe als d'eerste hupfen staen/ ende alermen daer by comt/ so heeftmen int midden vande Hevier een Risse ligghe; daerom sult het landt vande oostzypde houden/ daer by heen loopende tot datmen anchert/ is een seer goede modder gront vande 4. diepten.

Dat 11. Capittel.

Die Navigatie ende Coursen van uytet Coningh-rijck van Sion naer China toe; met die ghelegentheit van dien.

Schepende uyt de Haven ofte Hevier vande stadt Sion ofte Sian, sult uwe cours stellen naer de wester riste toe; daer by comende sult u wachten van een Risse/ ghelegghen aende noordzypde vande Haven ghenamt Bancolea; twee myle vande landt af/ tusschen welcke ende t'landt heeftmen een Canael van 4. vadem diepten; niet tegenstaende sulter buyten om passere/ so verbe als ghy daer boven comen; Dese haven van Bancolea leyt met de haven van Sion noord oost ende 3. w. ende heeft wat van n. o. ten o. ende 3. w. ten w. Byde Cusfe wesen/ sult u wien wegh daer langhes heen nemen: want hebet ober al supere gront; almen de voorschreven Risse ghepasseert is/ so is dese Cusfe aenden oever vande Zee van een leegh landt/ hebbende binnen in cleyn hievelen/ streckt n. ende 3. Vier myle weeghs voer by Bancolea zupden aen/ maectet leeghe landt een punt ofte uytstekenden hoek/ gheleggen op 14. graden; van daer af voortaen sult een grof ende dick landt sien/ twelcke t'zeelwaert in schijnt te steken; alermen hier by comt so heeftmen een Hevier/ diemen noemt Chaot, aen welcke mont staen etlijke boomen die hen verthoonden als Palm-boomen; Comende by t'voorschreven land/ so sult noch een ander dick/ grof landt comen te sien/ twelcke inde verthooninghe schijnt oost en west/ te landwaerts in te strecken/ hebbende veel scherpe hoorsen; alhier maect het landt eenen hoek ofte eynde/ welcke int gheheel ghenamt wort de punt van Cuy, tot hier toe so streckt het land naert zupdrtoest toe/ ende van daer voortaen soo loopt de Cusfe zupdrwest aen; Dese punt van Cuy leyt op de hooghte van 12. graden; tusschen dese punt ende het voorschreven grof ende dick landt/ dat u achter blyft/ te weten/ een myl vande landt af/ sult 1. ende 12. vadem diepten vinden/ van schoone gront.

Als ghy dese punt van Cuy voer by ofte daer ontrent zijt/ so sult terstont uwen cours doen 3. 3. o. aen/ tot op 25. myle daer van af/ doende al dan uwen cours 3. o. ende 3. o. ten 3. aen/ waermede sult comen te sien een Eplandt/ het welcke hem van verbe verthoonden de is als drie Eplanden; is langhwerpigh en black/ vol gheboomen/ gelegghen op 10. graden ruym/ sal u blyben aende 3de vande oost; op alle desen wegh sult u wachten van te lyp waert te verballen.

By dit voorschreven Eplandt wesen/ sult zupdrtoest aen loopen/ ende liebet de loef vande zupden houdende/ als naert wesen te verballen/ om oorsake vande scherpe winden diemen hier gheemeenlijcken heeft; op dese cours sult noch een ander Eplandt comen te sien/ twelcke grooter is als t'eerste/ streckt oost en west/ is van een dick black landt boven op/ wesen/ de de wester punt van dien/ een groven dick hoek/ te weten aende Zee kant steijl afgebit/ ende naert oosten gatet al dalende af naer een swartachtigh landt toe/ twelcke een bichte ende dicke wildernisse schijnt te wesen/ leyt op 9. graden ruym.

Dit Epland loopt in mettet Eplandt Pulo Wy zupdrtoest en noordwest/ sulter op dese streck naer toe loopen/ is inde cours 25. mylen; Pulo Wy zijn twee Eplanden/ waer van t'grootste streckende is noorden ende zupden/ hebbende eenen hooghen hievel aende zupdr 3de/ en vande n. 3de t'wee leeghe hievelen/ met een bal int midden; dit is de verthooninghe vande

En Risse aende 3p vande Haven van Bancolea.

En Canael van hier vadem diepten.

Gelegentheit inde haven van Bancolea/ met de Haven van Sian.

Gedaente vande Cusfe vande Haven.

En punt op 13. graden deel graden.

Plaets vande Hevier Chaot/ met de gedaente.

En dick grof landt met veel scherpe hoorsen.

De punt van Cuy leyt op 12. graden vande deelen graden. Diepten tusschen Cuy en t'grootste landt.

Coursen van Cuy tot ten Eplandt op 10. graden leyt.

Beschypinghe vande Eplanden vande d'anderson en ghelegentheit.

Leyt op 9. graden.

Cours naer t'Eplandt Pulo Wy. Beschypinghe van't Haven.

Gedaente vande zupdr 3de van't Haven.

vande westzyde: maer vande zyde van't zuyden/schijntet altemael hoogh ende ront te wesen/hebbende een klepne dal int midden / maer twee kloofsen/int schijnsel vā twee mannen; tander ende t'leynste Eplandt is gheleghen aende zuydtoost zyde / wat verheffen heppen/daermen wel dooz passerē mach: wat is schoone gront; Dit lileyn Eplandt heeft aē de zyde vānt zuydtoosten/een Eplandekē vān Steen-clippen liggen/waer vān een klisse vā steenen afloopt/daermen hem alleenlijckē vā moet wachte: want alle d'ander plaetsen zijn schoon/hebbende de diepten vā 12. vādēm diept by't Eplandt; ende int grootste Eplādte weten aēde zuydwest zyde/heestmē versche water met eē sant Bay; als ghy naer dit Eplandt toe loopt / soo sult ghy/daer ontrent comende 14. vādēm diepten vinden/miet harde gront/ende so ghy modder gront vint/soo zyt ghy aende zyde vānt landt.

Van Pulo Wy tot het vāste landt vā Camboja zijn 7. mylen; dese Custe vā Camboja is vā leegh landt vol geboomten / ende daer langhs hē is het banchachtigh vān modder gront/strecket n. w. ende 3. o. tot renen hoek toe/welcke leyt met Pulo Wy o. n. o. ende w. 3. w/ streckende vān ghelijcken op de selfde cours vānde boozscheyde hoek af/ tot de haven vā Camboja toe; die daer 12. myl vā daen leyt; Dese Haven wordt ghenamēt Dos Malys, (dat is vānde Malacquiters ofte die vān Malacca) gheleghen recht teghens ober Pulo Condor, twelcke leyt met dese Haven ofte Revier n. w. ende 3. o/ ende n. w. ten n. en 3. o. ten 3. vān Pulo Wy noozdroofswaert aen / is gheleghen aende Custe een seer groote Revier / welcke heeft dze vādēm diepten inde Haven/te weten/aende zyden sant gront/ende int midden modder; De Chynen die vān Sian naer China varen/passeren aende noozdzyde vān Pulo Wy, ende alser recht met ober een kornen/soo loopense oost aen / om te gaen verkennen den bōben-genoemden hoek/loopende op de selfde cours naer Pulo Condor toe/welcke 3p kornen te sien aende noozdzyde; als ghy met dese Cabo. ofte hoek ober een zyt/so sult ghy 10. vādē diepten hebben modder gront/ende wat boozder aen 13. vādēm sant gront / ende sult vān dese 13. vādēm niet leegher naer landt loopen / hout liever de 14. vādēm; want is sekerder; wacht u wel vānde twee Eplandekens / die 6. mylen vān Pulo Condor af ligghen / welcke u sullen blyuen aē de zyde vānt zuyde; sult recht booz u uyt hebbe de noozder punt vānt Eplandt Pulo Condor, gheleghen op de hooghte vān 8 1/2 gradē/ende hē loopt het met Pulo Wy oost en west/ende heeft wat vān oost ten zuyden en w. ten n. So ghy quaet te sien Pulo Wy aende zuydzyde/te wete dat het u aēde noozdzyde blyft/so sulter tot op eē myl ofte half myl naer booz hy loopen/ u altoog wachtende vānde bōben-ghehoemde klisse/vānde Eplandekens/ulwen cours nemende (oost aen) naer Pulo Condor toe / niet goet opsicht vānde Eplandekens; te Eplandt daer ghy op aen sult comen aende zuyder punt (passerende aende zuydzyde vān Pulo Wy tot op dze mylen naer) sulter vindē tot op 16. vādēm diepten; ende doende ulwen cours naer Pulo Condor toe; op dese boozscheyde dieptē / so sult ghy comē te passere tot op eē half myl aende zuydzyde / vānde Eplandekens die 6. mylen vān Pulo Condor af ligge.

neemt liever (tot meerder sekerheyt) de dieptē vān 17. vādēm schaeers/waer mede sult comē aende zuydzyde vān Pulo Condor, op 3. ofte ten hooghten 4. mylen naer; als ghy't gesicht vānde Eplandekens hebt/so moecht ghy naer Pulo Condor toe loopen/naer ulwen wil/latende d'Eplandekens aende noozdzyde.

Soo ghy passerde aende zuydzyde vān Pulo Condor, om naer vāste landt te loope/ (te weten aende Custe vān Champa) so loopt n. n. o. ende n. o. ten n. aen; op welcke cours sult de Custe comen te sien/om te sehouwen de dzooghren daer hem Matheus de Brito op verloor/welcke zijn gheleghen 4. mylen vānt landt af; so men langhs 't landt heen loopt op de 13. vādē diepten/so salmen op dese dzooghren aencomen: maer als men dese dzooghren gepasseert is/so is alle de reste langhes de ruste vān Champa heen/schoon en supber; in dese contrepe wesen/sult ulwen wegh en cours nemen / ghelijck als wy inde discriptie (inde Navigatie vān Malacca naer Chinen) hier voren verclaert hebben. Die boozscheyde dzoogh te gheleghen aende Custe vān Champa, loopt men met Pulo Condor noorden ende zuyde/ende n. ten o. ende 3. ten westen/ende wat vānter halber streck/ete.

Dat 22. Capittel.

De Navigatie ende Courssen vānt Eylandt Pulo Condor af, tot de Haven vā Sian toe.

Van Pulo Condor tot Pulo Wy zijn ontrent 20. mylen ruijn/liggen vānden anderen oost ende west/ende heeft wat vān oost ten noorden ende west ten zuyden; om nu te loopen naer Pulo Wy, so doet ulwen cours recht west aen/sonder te rekenen eenigh affslag vānt waken vānt Capas/ende comende wat meer als ter halber weghen / sult een banchē vinden vān modder gront/vān 8. ende 9. vādēm diepten/en siende noozdwaerts aen vān achteren op't schip aff/sult de bodimen (op't landt vānde Custe vān Camboja) moghen sien staen/twelcke een seer leegh landt is; Dese boozscheyde banchē gepasseert zijnde/so en salt niet langhe dueren / ofte ghy sult Pulo Wy recht booz uyt komē te sien/ende so haest als ghy't int gesicht trigghe/sulter aende noozdzyde op aen loopen.

Sult weten dat dit land vān Camboja eenen hoek maect/vān welcke de boozscheyde banchē af comt loopen; Vān desen hoek af naer de Haven vā Sian toe/looptmē langhe de Custe n. n. west aen; by de welcke men veel Eplanden heeft liggen / te weten daer langes heen/streckende tot op 12. ende 12 1/2 graden; In dese contrepe zijn de meeste ende grootste Eplanden by een gheleghen/en maken alhier eenen hoek: want het landt eenen inwijck heeft ghenamēt A Enscada de Lian, welcke een goet stuck weeghs innewaerts aē loopt/ende is gheleghen op 12 1/2 graden; De noozder punt vānt landt vānde mondt vān desen Inwijck leyt op 12 1/2 graden; 't Landt vān dese boozscheyde punt / te weten dat innewaerts o. n. o. aen streckt; heeft veel geboomten met een sant strandt; Vān dese punt af te Zee waert in/zijn geleghē twee hooge en rōnde Eplandē/sonder eenige geboomtē; men en mach tussche 'teerste Eplandt ende het landt niet passeren: want het Canaël ofte die passagie is tussche 'teerste ende tweede/ (ofte om beter te verstaen tusschen

Diept om aē Pulo Condor te comen.

Gelegentheyt vādē dzooghre daer Matheus de Brito op verloor.

Courssen om dese dzooghre te sehouwen. Langhes de Custe vān Champa is schoon en supbere gront.

Streckinghe vān Pulo Condor tot Pulo Wy.

Cours om na Pulo Wy te loopen. Een banch vān modder gront.

't Landt vān Camboja maect een hoek/daer de banch af loopt.

Veel Eplanden tot op 12. en 12 1/2. graden.

Den inwijck A Enscada de Lian genoot leyt op 12. en 12 1/2. graden. Noch een op 13. dze diepte deel graden.

Twee hooghe rōnde Eplanden. Gebaente vānt Canaël tussche vānde Eplanden.

tusschen beyden dooz is eē smal Canaël/doch seer diep vān 60. vādēm / ende daer loopt een sterke stroom booz. Op de hooghte vān dese boozscheyde punt vān desen Inwijck / luttel min ofte meer / te weten / een half myl vānt landt vānde binnen zyde af/is gheleghen een seer langhe Clippe/streckende ghelijck als het landt/welck men met leegh water sien mach. Men loopt vān dese boozscheyde punt af nae de Haven vān Syan toe/noorden ende zuyden langhs het landt heen. De bōben-gheroerde Eplanden strecken tot op 10. mylen nae vādē selfde Haven/ altesamen langhs het landt heen/en zijn niet te groot/noch en hebben gants geen gheboonte noch versche water/en men heeft daer langhs by heen/ tot op een half myl/daer vān af schoone gront; en sulter niet dichter by comen / noch u tusschen dien ende 't landt in strecken; maer laten se altesamen blyuen aende oost zyde.

Comende by Pulo Wy, tot de 10. februario toe / soo heestmen daer veel ooste winden/waer mede u de wester Custe tot een leegher wal blyft/daer o sult uwe wegh nemen aende oost zyde vān de boozscheyde Eplanden (die langhs de Custe liggen) heen / u altoos wachte de vān daer tusschen in te loopen / doede aldus ulwen cours noozd noozd west aen/daer langhs by heen/als gheseyt is/en comende aen't uysterse eynde vān dien / (welck is op de hooghte vān 12. graden ruijn) sonder eenighe Eplanden meer te sien / so weet voorzeker dat ghy inden Inwijck vān Lyon zyt; alhier wesen/sult terstont n. w. ende n. w. ten n. aen loopen / om vān desen Inwijck te gheraken / op dat u de stroomen niet nae binnen toe en dypen; Op dese streckinge sult ghy comen te sien de twee bōben ghementioneerde Eplanden / gheleghen aende noozder hoek vānde boozscheyde Inwijck/ende is in't overloope 12. mylen weeghs. Als ghy de Custe vādē d'ander zyde beghint te ontdekken / te weten / booz by den Inwijck noorden aen/soo ligghender die Eplanden langhs heen/als gheseyt is. De punt vānde Inwijck booz by wesen/sult daer nae toe loopen / en daer by comende / sult daer vān blyuen heen loopen / tot ontrent een half myl daer vān af. Dese Eplanden voleynden tot op 10. mylen eermen by de haven vā Syan comt / als boze/ en die laetste vā dien zijn 4. ofte vijf cleyne eplanden / ligghende d'een booz d'ander langhs 't landt heen. Dese Eplanden en hebbe gants geen geboomten / ende zijn vān roodachtige aerde. Comende aen't eynde vān dese Eplanden/so loopt nae't landt toe/tot dat d'Eplanden recht zuyden vān u blyuen / als vān soo neemt ulwen cours recht noorden aen / waer mede ghy sult comen te sien de Haven vān Syan, welck is gheleghen vān dese Eplanden af 10. mylen weeghs.

Dese Haven vān Syan is gheleghen aen een leegh landt vol vā geboomten/en heeft gants geen sant stranden: maer is altemael vān wecke modder ende slijck / ende heeft oock mede een banchē vān modder gront/streckende derdē half myl zuyden aen; In't eerste op comē vān dese banchē/so ist harde modder; Men en mach in dese Haven niet gheen groot schip comen / dan met het ghep vān een sprinck bloet / ende al ist schoon datmen op't dzoogh vān dese modder racht / en is daerom niet periculues; wat moet doch ewē wel op dzoogh comen / om met die ghetypden uyt ende in te vāren. Vānde boozscheyde Eplanden comende nae

de Haven vān Syan toe / in voughen als gheseyt is/noozdē aen seplende/als 3p u in't zuyden blyuen; wesen/sult by nacht / moecht wel by op de modder op't dzoogh aen setten: want sult u des mooghens recht teghens de Haven over vinden / soo dat ghyse beschepdelicken ghenoech sien sult; want is een mont ofte inkomst vān een groote Revier; sult daer al seplende over modder over al heen in loopen / niet de ghetypden ende zuyeliche winden/ die u ghenoech opwaerts aen sullen bryngen.

Dat 23. Capittel.

De Navigatie ende Courssen vānde Haven vā Camboja af, tot het Eylandt vān Pulo Tymon en die Pedra branca toe.

Schepdende vānde punt vānde Haven vā Camboja af/ comende tot op een half myl ofte daer ontrent te Zee waert in/ sult ulwen cours nemen zuyd west aen / waer mede ghy sult comen te sien twee cleyne Eplandekens / gheleghen tusschen Pulo Condorende Pulo Wy, sult daer een half myl vān af loopen / evenwel zuyd west aen seplende / sonder yet nae't zuyden te houden / om oozsake vānde sterke stroomen / die nae het Eplandt vān Bornon toe loopen; ende so het sake waer dat de wint begonst te stillen / ende dat ghy't begerden te ankeren in het midden vānde Golfo/moecht wel doen: want hebet grondt op 38. ende 40. vādēm diepte/daerom en laet niet op de boozscheyde streck vānter zuyd westen aen te loopen: want met dese cours sult recht op Pulo Tymon aen comen. Het Eplandt Pulo Tymon is groot ende hoogh/ende vol gheboomten; heeft seer goet versche water / soo't u vān doen waer/moecht daer ghenoech cryghen / te weten / recht teghens ober een Eplandekē / gheleghen in eenen Inwijck vānt selfde Eplandt. Als ghy nae dit Eplandt Pulo Tymon toe loopt/so sult ghy aenden hoek vānt noozd oosten sien een rōnde Eplandt / en begherende tusschen dat ende 't Eplandt/ ofte tusschen dat ende het vāste landt te loopen / moecht wel doen: want moecht ober al vāpkeken passeren. Comende by Pulo Tymon, sult ulwen cours zuyden / ende wat nae het 3. ten w. aen setten nae Pulo Tyngē toe/het welck een seer hoogh ende ront Eplandt is / in gelijcknisse vān een Turijn / ofte als eē hoop Corce; heeft sommighe cleyne Eplandekens by hem liggen. Op dese selfde streck vān 3. en 3. ten w. aen/sult comen by de Pedra Branca, ofte witte steen Clippe; Vān hier af so beghintmen de vaert nae de Straet vā Sincapura toe/loopende ontrent dze ofte vier myle westwaert aen / etc.

Dat 24. Capittel.

De Navigatie ende courssen vān uyt de Haven vā Macau in China; nae't Eylandt vān Pulo Tymon; ende die Straet vān Sincapura toe.

Die uyt Macau schept nae de ander Custe toe / die sal booz het ooster gat uyt loopen/so de wint nae het noozd westen loopt/so niet/daer en is niet aē bezyden: wat moecht gat vānt zuyd weste booz seplen/twelck eenen goede uytganch is/loopende

Cours vānde Eplanden vā Syan toe. Vermanninge om't by nacht op de banch quāen.

Gebaente vānde vāste landt.

Twee cleyne Eplandekens tusschen Pulo Condor ende Pulo Wy.

Waerchons winge om een half myl vān dese Eplandē te loopen. Oozsake waer omme diepte aende Golfo. Cours om recht op Pulo Tymon aen te comen. Gebaente vān Pulo Tymon.

Cours vān Pulo Tymon nae Pulo Tyngē.

Gebaente vānt Eplandt Pulo Tyngē.

Het begin vā de Straet vā Sincapura.

Cours om de Clippe vānt Rechiōz vān Sincapura te sehouwen.

loopen de bande punt vande Varella af/ recht nae het landt vande ander 3pde van Macau toe / om te schouwen de Clippe van Belchior Dalmeida, ende als ghy op een schiet van een Boer nae aen d'ander 3pde comt / soo sult ghy also langhs heen loopen tot een punt landts/ (welcke teynde is) toe/ alwaer ghelegen is het Eplandt van Castro. Van dese punt steekt die banch af/ om welcke oorsake sult het Eplandt van Castro naerder loopen/ als de punt landts/ om niet op d'boogh te raken: wat men heeft in dese contreppe de merste ondiepte aen't landt vande stincker handt/ en het diepste aen de rechter handt; Men heeft op dese banch met het hoogh water van een sprinck bloet 4. baden diepten; byten de banch wesen/ sult na het gat toe seplen/ loopende alsdan na de punt vande banch toe / om niet te loopen op de Clippe/ (diemen terstont sien mach; wat sult daer 'water op sien byken/) tot datse u blijft aende rechter handt; Byten 'gat van desen uptganc wesen/ sult volgen de coursen hier nae verlaert: Oock mede/ als ghy seijpt vande Varella; (een hoer/ schiet daer van af wesen/) so moecht ghy loopen naet Eplandt/ ghenacht Do Bugio, (dat is vande Meerharte) en daer met over een comende/ so loopte dicht by; want is eenen goeden wech/ booz de noozde wind die daer heeft/ over midts dat men de winden aen d'ander 3pde scherp heeft. De boozs. Clippe is ghelegen te inddeweghen van't Canael/ ghy moecht aen dese 3pde van't noozden langhs tlandt heen loopen nae het Eplandt van Castro toe.

Da dat ghy 't Canael ofte 't gat upt zyt/ sult inden cours 3. w. aen langhs d' Eplandt heen doen/ so't clae weer waer/ tot dat ghy comt te sien het Eplandt van Sanchon, en als ghy't siet daer op 8. mylen nae/ t'Zee waert van wesen/ so hebt ghy een goede navigatie: want ick doe dese cours altoos / en vinde my wel met. Seven ofte 8. mylen t'Zee waert van Sanchon wesen/ sult 3. w. aen loopen te weten twee etmalen lant/ ofte tot dat ghy na u gislinghe 12. mylen vanden upersten hoeck ofte t'eynde vande drooghten af zyt; alhier wesen/ sult alsdan 3. w. aen gaen / so veel als u dunckt dat ghy van't uperste eynde vande drooghten na Pulo Caton toe binnewaerts zyt/ toende alsdan weder de cours van 3. w. aen/ en naet 3. en 3. ten w. op welke cours sult comen te sien d'Epland van Ieronimo Pretto, welke coursen ick albus ghedaen hebbe met goede ende boozspodighe winden/ comende altoos in't ghesichte van d'Eplanden van Ieronimo Pretto, ende somtijds daer byten hebben/ sonder noozde te wesen/ so salt hem seluen wel wipen wat u te doen staet.

Als ghy dese Eplanden in't gesicht crijcht/ moecht wel by ghenaken so ghy wilt: want hebt alhier over al surbere ende schoone sant grondt van 15. baden diepten. Van hier af na Pulo Cambir toe/ loopt de Cusfe n. ende 3. en heeft wat van n. ten w. en 3. ten o. Dit Eplandt Pulo Cambir is lant en blach / heeft vande 3pde vande Zee / sommighe roode blaeken / wesen/ de wilbernisse van dien effen en ghelijck. Aecht tegens over de punt van dien/ te weten naet noozden op't vaste landt/ is ghelegen een Rivier/ welke is de selfde van Pulo Cambir. So ghy alhier quaemt inde Mofon vande zupen winden/ moecht hier wel verber singhe van water nemen/ want is goet. Sult

ooc weten/ dat wesen/ 8. mylen van't Eplandt Sanchon t'Zee waert; moecht oock wel van daer af woe cours nemē altoos naet 3. w. toe/ so sult vā gelijcken d'Epland van Ieronimo Pretto comen te sien: maer moet wesen met een Compas dat fix is. Abbertere u noch eens/ dat so wanneer ghy in't gesicht van Pulo Cambir comt/ daer op 3. ofte 4. mylen nae by wesen/ so heeft men daer sommighe Eplanden/ ligghe/ ende een half myl t'Zee waert vande punt van't zupen af/ liggē etliche steenclippen boven 'twater/ die hē verthoonē ghelijck als Boeken hoozen/ ghy moecht wel passeren tusschen alle d'Eplanden en het Eplandt dooz/ want is altemael schoon.

Van hier af nae de Varella toe / looptmen de Cusfe n. en 3. en wat van n. ten w. en 3. ten o. is inde distantie 12. mylen. Dese Varella is eenen seer hoogē toorn/ staende op een hoeck landts/ die van binne tlandt upt comt/ t'Zee waert in stekende. By dese Varella heeftmen een Havel/ de welke men niet sien en kan/ als men daer van byten af na toe comt/ om oorsake dat het een landt dooz/ t'ander steet: Oock mede so heeftmen aē desen uptstekende hoeck/ te weten/ vande zupde 3pde een wateringe vā seer goet en versh water aen een sant strand. Vande noozde 3pde vanden selfden hoeck / is een ander plaets van versh water / aen een ander sande strād; Het land heeft alhier sommighe Clippen en clype Eplanden liggē/ en so wanneer men alhier comt water halen/ moet wesen met een goede conjunctie en tijdt: want men en heeft geen ancker grondt/ dā seer dicht by het landt; tbeste is binnen inde Wap te loopen: want is een goede Haven/ ick hebber selver in gewest; heeft goet beschutsel booz n. ende 3. winden/ met 14. 15. 16. baden diepten/ sandt grondt/ en so ghy begeert wat naerder aen't land te comen/ sult daer 8. en 7. baden diepten vinden vā goede gront. Dese Haven vande Varella is ghelegen op 13. graden. Op dese wech vande Varella, tot het Eplandt Pulo Sefir toe/ heeftmen sommighe Eplanden/ liggende omtrent 9. ofte 10. mylen vande Varella af. Van de punt vāde Varella tot dese Eplanden/ looptmen de Cusfe n. en 3. ende van dese Eplanden na Pulo Sefir toe/ beghintmen by het landt heen te loopen n. n. o. ende 3. w. aen. Dit Epland Pulo Sefir vā het landt ghenaeht / om dat het aende Cusfe leyt/ want daer is noch een ander vande selfde naem t'Zee waert in ghelegen/ is een clippigh Eplandt/ sonder eenighe wilbernisse/ hebde int midden van dien eenen spitfighen bergh ghelijck een Varella; is een blach Epland van ghelachtighe coluer van't Zee water. Om Pulo Sefir te kennē/ daer op een myl ofte 2. van wesen/ so sult ghy aen het vaste landt een schuerfel ofte open sien; is in dese contreppe goet op te paer mylen na langhs tlandt heen te loopen/ alwaer ghy sult op 7. baden gront hebben van grof sant/ en wilt u van Pulo Sefir af niet t'Zee waert in steken/ want is eenen quaden wech/ om datmender maer 4. baden diepten/ (met steenighe grondt) heeft. Pulo Sefir van het landt / leyt op thien een derden deel graden / ende de streckinghe van de Varella tot Pulo Sefir toe/ is omtrent 50. mylen weeghs.

Van Pulo Sefir nae Pulo Condor toe/ sult uwen cours nemen 3. w. ende 3. w. ten 3. aen/ op 18. ende 20. baden diepten / waer mede het Eplandt Pulo Condor sult comen te sien. Abber-

terere u dat wanneer op dese d'wers wech van Pulo Sefir na Pulo Condor over loopt/ uwen cours te doe vande sant punt af 3. w. aen / sulter hebben 18. en 20. baden diepten/ en so wanneer ghy 15. baden vint/ so zyt ghy dicht byde cusfe vā Cabaja, en sult Pulo Condor niet sē/ vā vāde 3pde van't landt: maer om beters wille/ sult u altoos houdē op de 18. en 20. baden/ boven de 20. baden t'Zee waert/ noch onder de 18. na het landt toe niet loopē de; Met dese cours sult recht op't aenghesicht van Pulo Condor aē comē; is een groot Eplandt/ hebbende veel Eplanden/ rondt om hem liggē/ en over al veel ancker gront/ van ghelijcken so heeft men daer versh water / te weten/ aende w. 3pde/ is ghelegē op de hooghe te van 8. graden. Van Pulo Sefir tot Pulo Condor zyn 50. mylen/ ende van Pulo Condor tot Pulo Tymon, sult uwen cours doen zupdt zupdt west aen op 30. ende 35. baden diepten/ modder gront. Op dese cours ende diepten sult comen te sien een Eplandt/ gheleghe recht teghens over die seven punte vāde Cusfe; heeft dese verthooninghe/ te weten/ drie berghen / welke staen op de spatie van twee openen die't landt int midden heeft / en aende 3pde van't noozdtwesten/ heeft een Clippigh Eplandeken. Van hier nae Pulo Tymon/ sult uwen wech nemen/ 3. ende 3. ten w. aen/ op de diepte van 28. en 30. baden/ wesen/ vā d'eren tot d'ander 15. mylen; sult altoos als gesept is / loopen nae het Eplandt vande seven punten/ ghenaeht Pulo Tyngaron, 3. w. aē/ om oorsake vande wateren en stroomen/ die naet Eplandt van Bornon toe loopē/ en wilt gesins vāde cours af wijckē/ tot dat ghy't comt te sien: want leyt van Pulo Tymon 20. mylē.

Dese cours is eē goede Navigatie. Abbertere u wederom / dat soo wanneer ghy zyt op den wech van Pulo Condor nae Pulo Tymon toe/ sult (tot middeweghen van het eene tot het ander) vinden de diepten van 25. baden/ ende van ter halber wegen (na Pulo Tymon) toe/ sult hebben de diepten van 35. baden.

Pulo Tymon leyt op de hooghe van 24. graden aende noozde 3pde; is een groot Epland/ hebbende ander Eplanden by hem ligghe/ heeft aende noozde 3pde versh water / te weten aen een sandt strand / daer de schepen (die van Sunda af comen/ en naer China loopen) haer water comen halen.

Comende in't ghesicht van Pulo Tymon, sult vande byten 3pde by heen loopen / tot boozde de zupder punt langhs hē dier t'Canael dat tusschen dese punt en een ander Eplandt dooz loopt/ welck Eplandt u sal blyben ter Zee waert; Soo haest als ghy in't Canael zyt/ so sult terstont aende 3pde van't 3. w. een ander seer hoogh Epland sien: genaemt Pulo Tinge, alwaer ghy sult nae toe loopen/ tot op anderhalf ofte twee mylē na; Alhier wesen/ sult uwe cours nemē (na de Pedra Branca, ofte witte Clippe toe) zupen aen / op 18. ende 20. baden diepten / altoos niet het loor inde hant/ en soo ghy op dese cours quaet op mīnder gront/ so hout u te Zee waert / in boeghen dat ghy loopt op de 18. baden / omtrent vier mylen versheypden vande Cusfe/ om te schouwen de Risse die vande punt ofte hoeck van Jantana af comt / daer de Eplanden ligghe / die ghy terstont sult comen te sien / alhier goede opsicht hebbende / dat ghy de Pedra Branca niet boozde en loopt; als ghy se comt te sien/ sult ghy daer nae toe loopen / die

Plaets vāde ghelegentheit van het Epland Castro. Plaetsen daer de meeste ondiepten zyn.

Waerschoon ghe vooz de Clippe.

Het Eplandt Do Bugio. Dats 't Epland vande Meerharten.

Plaets vāde Clippe.

Cours van het Canael tot het ghesicht vā Sanchon.

Ghelegentheit van d'eylanden van Ieronimo Pretto.

Pulo Cambir.

Diemen omtrent d'Eplanden van Ieronimo Pretto.

Ghebaente vā het Eplandt Pulo Cambir.

De Rivier van Pulo Cambir.

Cours alhier 8. mylen van Sanchon na d'Epland van Ieronimo Pretto.

Waerschoon winge van sommighe clype Eplanden.

Bermininge hoe de Cusfe na Varella loopen. Gebaente vā Varella.

Enn haben in Varella.

Oorsake waer omme datme dees haben niet en siet.

Sommighe Clippen ende Eplanden sonder ancker grondt.

Eē goede haben met 14. 15. 16. baden diepten.

De haben vā Varella leyt op 13. graden.

Sommighe Eplanden ligghe tusschen Varella ende Pulo Sefir. Oorsake waeromme dit Pulo Sefir heet. Nocht een ander Pulo Sefir.

Ghebaente van het selve/ midsdaders de coluer.

Kenteijcken van Pulo Sefir.

Waerschoon winge van Pulo Sefir met t'Zee waert in te loopen. Pulo Sefir leyt op 10. en derden deel graden.

Cours van Pulo Sefir na Pulo Cambir.

Waerschoon winge vande d'wers coursen van Pulo Sefir na Pulo Condor over loopt/ uwen cours te doe vande sant punt af 3. w. aen / sulter hebben 18. en 20. baden diepten/ en so wanneer ghy 15. baden vint/ so zyt ghy dicht byde cusfe vā Cabaja, en sult Pulo Condor niet sē/ vā vāde 3pde van't landt: maer om beters wille/ sult u altoos houdē op de 18. en 20. baden/ boven de 20. baden t'Zee waert/ noch onder de 18. na het landt toe niet loopē de; Met dese cours sult recht op't aenghesicht van Pulo Condor aē comē; is een groot Eplandt/ hebbende veel Eplanden/ rondt om hem liggē/ en over al veel ancker gront/ van ghelijcken so heeft men daer versh water / te weten/ aende w. 3pde/ is ghelegē op de hooghe te van 8. graden. Van Pulo Sefir tot Pulo Condor zyn 50. mylen/ ende van Pulo Condor tot Pulo Tymon, sult uwen cours doen zupdt zupdt west aen op 30. ende 35. baden diepten/ modder gront. Op dese cours ende diepten sult comen te sien een Eplandt/ gheleghe recht teghens over die seven punte vāde Cusfe; heeft dese verthooninghe/ te weten/ drie berghen / welke staen op de spatie van twee openen die't landt int midden heeft / en aende 3pde van't noozdtwesten/ heeft een Clippigh Eplandeken. Van hier nae Pulo Tymon/ sult uwen wech nemen/ 3. ende 3. ten w. aen/ op de diepte van 28. en 30. baden/ wesen/ vā d'eren tot d'ander 15. mylen; sult altoos als gesept is / loopen nae het Eplandt vande seven punten/ ghenaeht Pulo Tyngaron, 3. w. aē/ om oorsake vande wateren en stroomen/ die naet Eplandt van Bornon toe loopē/ en wilt gesins vāde cours af wijckē/ tot dat ghy't comt te sien: want leyt van Pulo Tymon 20. mylē.

Op wat diepten datmen loopen sal nae Pulo Condor.

Gebaente en hooghe van Pulo Condor.

Gebaente vā een Eplandt liggende over de 7. punten.

Plaets van een Clippigh Eplandeken.

Eplandt Epigaron dat t'Eplandt byde 7. punte.

Bermininge en waerschoon winge vande diepte tusschen Pulo Condor en Pulo Tymon.

Hooghe ende gebaente van Pulo Tymon.

Plaets van t'Eplandt Pulo Tinge.

Cours nae de Pedra Branca.

Waerschoon winge vooz t'Wap van Jantana.

Bermininge om na de pte Pedra Branca te loopen.

altoos houdende aende ly van u af/ want wesen/ met de bloet/ so loopender de stroomen gheweldigh nae het Epland van Binton toe/ waer mede de Pedra Branca niet boozde en sout moghen comen: want dede my alhier/ dat ick het met twee anckers settē moest/ sult altoos (als ghesep is) met het loot inde handt loopen/ en so wanneer dat ghy vint 15. 16. baden/ soo zyt ghy aen't eynde vande Risse/ ende mocht wel wesen dat ghy alsdan die Pedra Branca noch niet en sacht. Comēde op de 18. baden/ so en loopt niet meer t'Zee waert/ albus heen loopende tot dat ghy binnen de Pedra Branca zyt/ loopende alsdan nae een punt landts toe / die ghy sult sien aen't landt van Jantana, welck is het land vande noozde 3pde/ sulter by heen loopen/ tot dat ghy comt te sien sommighe roode doelen ofte hiebelen/ gheleghe aende Haven van Ior, alet ghy by dese haben van Ior comt/ sulter u eē wepnigh van afhouwen / u niet inde Haven stekende: want heeft alhier een banch liggē/ sult boozde de roode doelen wesen/ nae het landt toe loopen/ het welck een sandt strand is/ daer alsdan langhs heen loopende / tot dē mont ofte incomste vande straet van Sincapura toe/ gorde opsicht hebbende/ dat soo haest als ghy de Pedra Branca binnen zyt / nae het landt van Jantana toe loopt / sonder nae d'ander 3pde te wijcken / want hebt daer seer quade grondt / ende de wint soude u beletten over te comen. So ghy begheert den te loopen vande binnen 3pde vande Eplandt Pulo Tymon, moecht wel doen/ etc.

Dat 25. Capittel.

De route ofte de Navigatie ende Courfen van Malacca af na Sunda toe, gheleghe in't Eylandt van Iava major, met alle die ghelegentheyt ende streckinghe van dien op't correcte verlaert ende aen ghewesen.

Loopen de van't groote Eplandt (gheleghe drie mylen nae het zupdt oosten van Malacca) af / tot die Rivier ghenaeht / Rio Fermofo, soo doentmen de cours noozdtwest ende zupdtoost / ende noozdtwest ten westen ende zupdtoost ten oosten/ ende zyn 13. mylen / moecht op alle dese wegh (so ghy begheert) anckeren/ ende en hebter boven de 30. baden diepten niet/ met fupbere modder gront; Dese boozsepe Rio Fermofo is gheleghe aende selfde Cusfe van Malacca, welke heeft in d'incomste aende 3. o. 3pde hoogh landt / wesen/ vande 3pde van't noozdtwesten leegh landt; heeft inde Haven 6. 7. baden diepten; int incoemen van dien sult ghenaken de 3pde van't zupdoosten/ u wachten vande noozdtwest 3pde; want zyn daer ondiepten.

Van dese Rio Fermofo af / tot het Eplandt Pulo Picon toe / (welcke is gheleghe aende selfde Cusfe / te weten / een myl weeghs van't landt versheypden) looptmen noozdtwest ende zupdtoost / ende noozdtwest ten noozden ende zupdt west ten zupden / tusschen dit Eplandt ende t'vaste landt ist ondiepe grondt/ is inde cours 6. mylen.

Van dit Eplandt Pulo Picon tot Pulo Carymon, (welcke een groot ende hoogh Eplandt met gheboonten is / hebbende sommighe Eplanden/ rondt om hem

Plaets waer de stroomen na toe loopen.

Kenteijck alhier aen't eynde vande Risse.

Cours naet punt aen't landt van Jantana.

Bermininge vande Haven ende t'Wap van Jantana.

Waerschoon winge tot de mont van Sincapura.

Cours van Eplandt 3. mylen van Malacca nae Rio Fermofo. Streckinghe der seluer.

Seleghe nheyt van Rio Fermofo/ diepte der seluer.

Waerschoon winge vooz de 15. w. 3pde.

Cours van Rio Fermofo nae Pulo Picon.

Cours van Pulo Picon tot Pulo Carymon.

hem liggen) so loopt men noorden en zuyd/ ende u. ten w. ende 3. ten o. is inde distantie 3. mylen. Van dit Eplandt Carymon af heeft men omtrent 3. mylen weeghs / tot de Cufte van Samatra; Sult na dit Eplandt toe / ende daer langhs by heen loopen / te weten / aende west 3pde. want is over al schoon.

Nen't punt van't zupen van dit eplandt Carymon, liggen sommige eplandkens. Van dese eplandkens / twee mylen voot aen / leyt een ander klein ende lanchwerpent eplandt / gheheint Pulo Alonalon, alhier ist Canael op zijn smalste. Van dit Eplandt af / so begint de Straet diemé noemt Estrecho de Sabon, dat is die smalste ofte doorgaende enghete van Sabon, wesen de so verde als het selfe eplandt / so sult ghy omtrent 6. half myl van af wesen.

Van dit epland Alonalon af / tot het grootte eplandt van Sabon toe / zijn omtrent twee mylen / in't midden van dit Canael zijn ghelegghen inder e. cleyne eplanden / die u altoos wachende daer niet op te verballen / als ghy door dit Canael heen loopt / so weest gheadvortert / dat te middewegghen van dien ghelegghen is een verborghen Clippe onder water, daer eens 6. Schip zijn hoer op aff stiet.

Coincide by het eplandt Alonalon, sult ghy aende 3pde west 3pde daer van af / (te weten / aende 3pde van Samatra,) komen te sien twee cleyne eplandkens / met noch een ander cleynder van gheboomten / wesen de gants gherampantert / met etliche Clippen daer by ghelegghen. Als u dese eplandkens blyven in het zupdt wesen / ende zupdt west ten wesen / so sult uwen cours zupen aen doe; sult daer 9. badem diepten vinden / u altoos wachende vande Cufte van Sabon, (welck d'oost 3pde is) want isser ondiep; sult maken dat ghy te middewegghen van't Canael heen loopt / is altemael modder gront.

En half myl weeghs van't eplandt Sabon af / is ghelegghen een cleyne eplandt / gheheint Pulo Pandha. Dit eplandt heeft in't midden een Steen-clippe. Als ghy soo verde zyt / dat u Pulo Pandha in't oost zupdt oosten blyft / doende uwen cours zupen aen / soo sult ghy daer 9. badem diepten vinden / loopende een half myl van't eplandt Sabon af. Het vooz 3pde eplandt ende Clippe ghepasseert wesen / sult harde gront vinden / doende alsoo uwen cours zupen aen / tot dat u het Eplandt ende Clippe van Pulo Pandha in't n. n. o. blyft / alwaer ghy terstont modder gront sult vinden / van daer voozt af moecht ankeren nae u believen. Als u de vooz 3pde Clippe op de vooz 3. streckinghe blyvende is / so sult ghy comen te sien westwaert aen twee eplandkens ofte Clippen / waer van d'eerste sommighe boomten op heeft / ende het ander / welcke de mont van Campat in't eplandt Samatra aldernaest is ghelegghen / en heeft gants gheen gheboomten / liggen dicht by den anderen. Van daer af nae Samatra, heeft men veel Steen-clippen liggen; Als ghy comt om dese eplanden vooz 3p te loopen / (die u sullen blyven aende 3pde van Samatra,) sult maken door't midden van't Canael heen te loopen / (te weten / tusschen die eplanden ende de Cufte van Sabon,) zupen aen / als gheseyt is / uwen cours altoos doede langhs de Cufte van Sabon, tot omtrent een half myl daer vā heen / alwaer ghy altoos sult vinde 8. badem modder gront / tot dat ghy comt by een cleyne

eplandken / ghelegghen dicht aende Cufte van Sabon, hebbede veel Clippen rondom hem; als ghy daer vooz 3p loopt / soo sult ghy u wat buypen af wachten / dat latende aende 3pde van Sabon, hebt alhier noch modder gront / ende een schuut grof gheschuts vooz 3pder aen / so sal u terstont de diepten beginnen te minderen / tot op 7. badem 6. badem. Van hier af sult ghy loopen naer eenen hoek (van het eplandt Sabon) toe / ghelegghen recht teges over een vande monden van Campar; Dese monden ofte gaten zijn ghelegen aende Cufte van Samatra, (recht in't aenghesicht van desen hoek / te weten / omtrent twee boech schoten verde van't landt af / liggen twee clippen / diemen altemets met volle Zee niet sien en kan; zijn gheheint Batoringe; Men heeft tusschen dien ende het landt 6.7. badem diepten / ende tusschen beyde 9. badem; Men mach met een Schip tusschen beyden door passeren / ende Zeewaert daer van af na Samatra toe / heeft men daer dicht by 12. 13. badem diepten.

Om wel te mogen na dese Clippen toe / en daer vooz 3p loopen / so sult ghy uwen cours nemen / (te weten / soo haest als ghy't vooz 3. Eplandken (dat by't epland van Sabon leyt ghepasseert zyt) ghelijck als men langhs Sabon heen loopt / met het loot inde handt / op 7. 6. en 6. badem diepten; tot hier toe sal u de diepten minderen / altoos modder gront / welck ghy sult hebben / tot dat ghy metten hooghsten huebel (van die op den hoek van Sabon staen) en met een punt van't land van Samatra, van een vande monden van Campar, (genaemt As bocas de Campar) over een comt / waer van het eene landt met het ander ghelegghen is o. n. w. In dese contrere heeft men de vooz 3. Clippen van Batoringe, als boven; Alhier wesen / sal u terstont de diepten beginnen te vermeerderen tot op 7. en 8. badem; op welke diepten sult loopen / soo langhe dat u de Clippen achter uyt blyven / daer t'Zeewaert af loopende / te weten / nae de 3pde van Samatra toe / die latende aende 3pde van Sabon, u daer altoos van wachende; want en hebt alhier anders gheen dinct dat u schadich kan wesen / van dese Clippen daer de stroomen nae toe loopen; Oock mede sult ghy u wachten van beyde 3pde / soo wel van Sabon als van Samatra; want zijn daer oer al dicht langhs heen banken en ondiepten.

Dese vooz 3. twee Clippen gepasseert wesen / (die u by haest recht achter uyt sullen blyven) sult terstont 3. o. aen / loopende nae het landt van Samatra toe / met het loot inde hant / niet passerende onder de 5. badem nae het landt van Samatra noch boven de 7. badem t'Zeewaert / sonder het loot nimmermeer uyt de hant te late; wāt in dese contrere regiertmē hē meer na het loot en diepte / als nae't Cōpas.

Als dit Eplandt van Sabon vooz 3p / soo heeft men terstont een ander Eplandt / genaemt Pulo Dure, welck strekt tot 6. ander Eplandt / gheheint Pulo Boyon, en van noch 6. ander eplandt / gheheint Pulo Buron, welke zijn gelegd so dicht aē Samatra, dat het altemael een landt schijnt te wesen. Nen't ende vā dit Eplandt Dure, ligge 3. eplandkens / te weten / 6. groot en 2. cleyne. Dit eplandt Dure looptmē met den hoek van Sabon, daer die 2. cleyne clippē liggen / n. n. w. en 3. 3. o. is inde distantie omtrent 6. ofte 7. mylen / met die diepten van 6. 7. 8. badem diepten / modder gront.

Als ghy

Plaetsen van een cleyne eplanden.

Wat gront datmē ontrent dit Eplandt heeft.

Ghelegghen vanden vande monden van Campar.

Dan twee Clippen die gheheint werden Batoringe.

Cours om wel vooz 3p dese Clippen te loopen.

Diepte langhs Sabon / des ghelijcks de gront.

As Bocas de Campar is 6. vande monden van Campar.

Wachende vooz 3p de Cufte van Sabon ende Samatra.

Cours als men achter de clippen is na Samatra. Wat diepten datmen nēmt moer.

Selegentheit van Pulo Dure. Pulo Boyon ende Pulo Buron.

Dise Eplanden.

Cours als men met het Epland Pulo Buron oer de cour / etc.

Strekingh van Tanjanbaro tot Pulo Buron.

Cours na de drie Eplanden Calantigas.

Ghebaente van alle drie.

Beschrybinge vanden hoek Tanjanbasso.

Plants vande rebier Andar-gijn.

Cours vande hoek na Calantigas.

Hooghte vā de Calantigas.

Wachende vooz 3p de Eplanden Linga etc.

Cours vande Calantigas na Varella.

Plaetsen van het Eplandt van Varella.

Ghelegghenheit vā Jabe ende noch 2. Eplanden.

Cours van Varella nae de Straet Palimbou.

Monte de Manopijn staet recht op ghelijck van het Eplandt Baurā.

Als ghy met het Epland van Pulo Buron oer een comt (welck dicht aende Cufte van Samatra leyt) / so loopt 3. o. ende 3. o. ten 3. aē. Dese cours aldus doende / tot dat ghy comt op 10. badem diepte / als dan so loopt 3. o. aen / tot by eenen hoek van't landt van Samatra, gheheint Tanjanbaro. Van desen hoek tot het Epland Pulo Buron, zijn 3. mylen / 'twele buypen het Canael is. Als u desen hoek van Tanjanbaro blyft in't wesen / so loopt 3. ende 3. ten o. op de drie Eplanden aen / diemen noēt de Calantigas, waer van het eerste een Eplandken by hem heeft liggen / te weten / aende 3pde 3pde / en het middelste heeft niet met al / en het derde ofte 't alderzupdelichste heeft een ander Eplandken aende 3pde van't noorden by hem liggen; Dese Eplanden sullen u in't vooz 3p passeren blyven aende oost 3pde.

Van desen hoek Tanjanbaro, wat vooz 3pder aen / leyt eenen anderen hoek / gheheint Tanjanbasso, welke seer ghelijck ende effen met de Zee over een comt; Tusschen dese twee hoeken is ghelegghen de rebier van Andargijn. Den vooz 3p hoer Tanjanbasso, leyt met d'Eplanden oost en west / wesen vanden eenen hoek tot den anderen 9. mylen. Als ghy desen hoek in't ghelijck cruyght / so en sult ghy van daer vooz 3p gheen landt van Samatra meer sien / om datter Inwijcken zijn. Van desen hoek looptmen na d'Eplanden Calantigas, n. w. ende 3. o. ende is inden cours omtrent 7. mylen. Dese Eplanden zijn ghelegghen op een graet aende 3. 3pde vande Equinoctiael. Aende oost 3pde van dese Eplanden Calantigas, heeft men veel steen-clippen boven en onder het water liggen / daerom en sulter t'Zeewaert niet van af loopen; want tusschen dien ende het Eplandt Linga ist seer buigl ende periculues.

Willende vande Calantigas nae het eplandt Pulo Varella loopen / soo loopt 3. o. en 3. o. ten o. aen / waermede daer op aen sult comē / is in de distantie 9. mylen. Ghy sult op desen wegh vinden 7. ende 8. badem diepten / ende dicht by't Eplandt 16. 17. badem / te weten / aende 3pde van't noorden / ende vande 3pde 3pde sult ghy minder hebben; Dit Eplandt heeft versich water.

Dit Eplandt vande Varella is ghelegghen recht teghens over eenen hoek van't landt van Samatra, gheheint Tanjanbon, van welken hoek tot het Eplandt zijn twee mylen / ende mē loopt het n. n. w. ende 3. 3. o. Sult loopen tusschen dit Eplandt ende den hoek heen / latende t'Eplandt t'Zeewaert / aende 3pde van't back-voozt. In't aenghesicht van desen hoek liggen drie eplanden / waer van het grootste gheheint wort Iambe, ende langhs het landt van Samatra, en heeft men gants gheen eplandkens noch Clippen.

Om te loopen van het eplandt Pulo Varella, nae de Straet van Palimbou toe / soo loopt 3. o. aen / altoos op de diepten van 7. badem modder gront; Op desen cours sult ghy comen te sien den bergh / gheheint Monte de Manopijn, welke staet recht op het aenghesicht van het eplandt Banca. Als ghy desen bergh in't ghelijck cruyght / so en sult ghy de Cufte van Samatra nautwelijken comen sien / om oofsake vande Inwijcken. Sult op de vooz 3. cours nae de vooz 3. bergh toe loopen / te weten / daer anderhalf myl van af heen loopende / nae de Cufte van Samatra toe / latende den bergh aende 3pde van het noozdt

oost / u daer van wachende als boven; want heeft een groote Riffe een myl daer van af liggen. Als ghy met den bergh van Manopijn over een zyt / soo zyt ghy recht teghens over de monden ofte Inwijcken / (gheheint As bocas de Palimbou,) ghelegghen aende Cufte van Samatra. Een myl van den vooz 3pden hoek van Palimbou voozt aen / is ghelegghen een smalle ofte dunne punt lands. Men de zuydt 3pde van de selfde punt steken veel Clippen ende Rudsen af / tot een myl t'Zeewaert in / altemael onder water ghelegghen / welke maken die boven gheheintio nederde Riffe / waer om u andermael advertere; daer anderhalf ofte tot twee mylen van af te passeren / ende en laer u vāde groote diepten diemen langhs dese Riffe heeft niet beziogghen; want van veel diepten soude op't droogh raeken / ghelijck alst ghebeerde met een Schip, 'twele seiden aen dese 3pde / dicht by't eplandt Banca op 15. badem diepten / stiet met zijn hoer aende steenen. Sult oock op u hoede wesen / niet te seer te ghenaken het landt gheheint As bocas de Palimbou, ofte de monden van Palimbou, want zijnder altemael ondiepten ende sanden; Debe altoos het loot inde handt / ende en loopt niet onder de 5. badem nae het landt vande monden ofte Inwijcken toe / tot dat ghy ghepasseert zyt / noch boven de 8. badem t'Zeewaert / ende so ghy daer op quaemt / soo hout u terstont weder op minder gront / als gheseyt is.

Sult weten datmen van desen bergh Manopijn af (welcke staet in't eplandt Banca,) loopt nae de monden ofte Inwijcken van Palimbou toe / (die aen d'ander 3pde van Samatra liggen) / n. n. o. ende 3. 3. w. ende mach wesen in't overloopen vijf mylen weeghs. Van hier af soo begint de Straet (diemen noemt) van Palimbo. Dese Straet streckt nae het zupdoosten / hebbende somtijts wat van't oosten / ende by wipen wat van't zupen / tot datmender door is. Den bergh van Manopijn ghepasseert wesen / tot op twee mylen vooz 3p; sult uwen cours nemē naer d'eerste mont ofte Inwijck van Palimbou toe / met het loot inde hant / te weten / een myl weeghs daer van af heen loopende / ende comende op 5. badem diepten / so en gheheintet landt vande monden ofte Inwijcken niet naerder; want zijn altemael ondiepten ende sanden; waer om u vermaen ander de vijf en half badem niet te loopen / ende vande 3pde van Banca, en sult over de 8. badem niet loopen. Doende uwen cours op dese diepten / tot op een groote myl / vooz 3p de laeste mont vā Palimbou, wesen in dese contrere / sult nae het landt van Samatra toe loopen / tot op een half myl daer vā af; alhier wesen / so maect het landt een myl recht vooz uyt een punt; by dese punt comende / sult noch een ander punt recht vooz uyt sien / welck mach liggen van d'eerste punt vier mylen weeghs / ende men loopt van d'een tot d'ander oost zupdt oost / ende west noozdt west.

Comende soo verde als dit tweede punt / soo heeft men een myle weeghs voozt aen / aende selfde Cufte een cleyne rebierken liggghen; tusschen desen hoek ende de rebier looptmen altoos een half myl vande Cufte van Samatra af / met het loot alreijds inde handt.

Van dese vooz 3. rebier af vooz 3p / sult vande Cufte af wijcken; want zijn van dese rebier

Wachende vooz 3p de Cufte van Palimbou.

Tussen als mē recht over As Bocas de Palimbou is.

Een smal punt met veel Clippen en Rudsen.

Twee vermaeninge van't Riffe.

Wachende vooz 3p de Cufte van Palimbou.

Op wat diepten datmen hier omtrent loopen moer.

Cours van Manopijn na't Eplandt Banca.

Het begin vā de Straet van Palimbou.

Op wat diepten datmen t'landt vāde eerste mont vande Straet Palimbou aen loopen mach.

Beschrybinge van 2. punt.

Plants vā cleyne rebier. Van dese rebier tot een punt 5. mylen verber; niet dan banket en ondiepten.

Aebier af/ tot een ander punt toe / (ghelegghen byf impen voor uyt / altemael bancken ende ondiepten van modder grondt / daerom sult daer altoos metter loot inde handt seplen / en onder de 5. badem nae de cufte van Samatra niet loopen: want sout op't droogh comen.

Beschrybinge van een groot Eplandt Banca.

Cours nae't Eplandt La sapara.

Gedaente van La sapara.

Cours om booyb La sapara te loope.

Beschrybinge hande rechte diepte van dese baert.

12. mylen van La sapara noch een Eplandt.

Kenteijcken van't selve.

Een Riffen trent dees Eplanden.

Kenteijcken almen verbe by het Riffe is.

Waershouwinghe booyb Inwijck.

Een Aebier met een bank inde selve.

Als ghy by dese booyf. punt ofte hoeck comt/soo loopt 3.3.0. aen. Dese cours aldus doende tot op het Eplandt van La sapara, het welck u recht booyt uyt lept / wesen de vā desen hoeck ofte punt 9. mylen. Dit Eplandt is cleijn / van een leegh land / hebbende daer ober al rondt som drooghtē en ondiepten. Als ghy dit comt te sien / so loopt 3. en 3. ten 0. aen / loopende daer langhs heen tot op 2. mylen nae / te weten / aen de 3pde vā Samatra, op 6.7. badem diepte: want dit is den rechten wegh en cours om booyb dit Eplandt te loopen / ende so ghy vout 10. 12. badem / soo keert terstont weder na de Cufte van Samatra toe / soeckēde de 5. badem / om te loopen op de 6. en 7. badē diepten; alhier comende / sult u op desen wegh houden / latende dit Eplandt van La sapara aende oost 3pde; Als ghy daer begint tusschen in te komen / so sult zupen aen loopen / ende comende met het Eplandt ober een / soo sal u de diepten beghinnen te minderen tot op 5. badem / en laet u dat niet verdzieten: want is de rechte diepten diemen daer heeft / en als u het Eplandt blijft in't oost / so zyt ghy daer recht met ober een.

Van't Eplandt La sapara, 12. mylen booyt aen / so heeft men een Epland (gelegen dicht by't landt van Samatra,) welc maect eenē clepne Inwijck ofte Bay / heeft tot een kenteijcken / dat die gheboonten van dien hooger zyn / als die vande Cufte / en schynē boskens te wesen / men loopt dit Eplandt metter Cufte van La sapara, n. n. o. en 3.3. w. Van welck Eplādē ē Riffe af loopt / streckēde 2. mgl. 'zeelwaert in / daer om so ghy daer begheerden nae toe te loopen / wesen de inder nacht / sult uwe cours zupen aen doe / altoos metter loot inde handt / op 8. en 9. badē diepten / en al ist dat ghy comt op 1. badē / en is daer om geen quade cours: maer en sult onder de 7. badē niet loopen. Als ghy nae u giffinge booyt by't Eplandt zyt / soo sult ghy terstont weder / uwen cours nae het landt toe nemen / sult daer altoos vinden 8.9. badem diepte. Comende nae dit Eplandt toe by daegh / sult daer soo verbe 'zeelwaert af loopen / dat ghy alleenlijcken die toppen en het opper ste vande boomē daer van sien muercht / en soo haest alst u blift in't n. w. soo zyt ghy booyb de Riffe / soo loopt dan weder nae het landt toe op 8.9. badē diepten / als voze: wāt den rechten wegh en cours is altoos langhs de Cufte heen. Booyt by dit Eplandt booyt aē / so heeft het landt eenen grooten Inwijck / den welcken ghy schouwē sult / want het daer altemael ondiepten zyn / en den hoeck van dien nae het zupē / heeft een dicke grove punt lādē / dz bobē alle het ander daer ontrēt uyt kijckē. Binnen desen booyf. hoeck / te weten / nae den inwijck toe / is gelegen een Aebier / vādē welke een bankē af comt / streckēde tot op 2. mylen

'zeelwaert in van 4. badem diepten / altemael hart sandt / te weten / in dese cōtrepe daer ickse ghepasseert hebbe; Daerom u noch eens abbertere / die diepten vande 8. en 9. badē niet te laten / welke den rechte cours en wegh is; en mē loopt van't booyf. Eplādē met dese Riffe 3.3. w. en n. n. o. wesen de inde distācie 10. mgl.

Van dit punt vādē Inwijck af tot twee Eplandekens (gelegen aende selfde Cufte van Samatra booyt aen /) so loopt men op de selfde streck van n. n. o. en 3.3. w. ende is inde cours 10. mylen; Op alle desen wegh sult ghy vīdē de diepten van 9. 10. ende 11. badem diepten. Dese Eplandekens zyn ghelegghen verscheppen vande Cufte 3. ofte 4. mylen.

Comende by dese twee Eplandekens / soo maect het land en Cufte van Samatra eenen dicke crommē rugge / en so't clāer weer waer / sult recht booyt u uyt comen te sien 2. hooghe landen / waer van het eene u sal liggē in't 3. w. welck is het landt van Samatra, en het ander in't zupen / welck is het landt van Sunda, van't Eplandt Java major. Vande booyf. twee Eplandekens af / sult altoos uwe wegh nemen langhs desen crommen en dicke rugge vande Cufte van Samatra heen / en comende aen den hoeck van dien / soo begint het landt weder seer leegh te worden / als dan so begint men seer perfect en clāer die twee booyf. landen te sien. Tusschen dese twee hooghe landen loopt een Canael ofte booygaende straet nae bupten 'zeelwaert in / te weten / tusschen het Eplandt Samatra en Java major, welke ghe-naemt wozt de Straet van Sunda. Ghepasseert wesen de die grove dicke rugge vande Cufte van Samatra, en weder by't leeghe landt comende / soo en loopt niet verder langhs de Cufte heen; En so ghy ē goede en booygaende wint hebt / so wilt terstont vā daer af dweers overloopen / nemende uwen cours 3.3.0. aen nae't hooghe landt van Sunda toe / te weten / aende 3.0. 3pde van een punt ofte hoeck die't landt aldaer heeft / by de welke langhs heen is den wegh nae Sunda toe / daer om abbertere u / hebbende eenē goeden booygaende wint dweers over te loopen: want soo u de wint begonstet te stillen ter halver wegghen / hebbende tghetp met u / sout vande stroomen nae het Canael toe ghezeven worden / welke eenen quaden cours is: want de minste diepte van't Canael zyn 40. badem en meer / ende de stroomen en ghetpden loopen daer seer geweligh / so wel uyt als in / en so ghy 't selve daer binnen in settet / als de stroomen uyt loopen / wesen de met eenen nooydt oosten ofte oosten wint / soo soudt ghy die baren ende golven vande Zee soo hol ende verholghen hebben / datter gheen Cabels sterck ghenoech soude wesen om te ghen te houden / ende souden u met ghelwelt nae bupten toe dypden / dat u een groote moeyte soude gheven. Ick doe u dese vermaninghe / om oozake dat ick het selfs soo hebonden hebbe / daer binnen in comende / booygaende giffinghe die wy ghemaect hadden / in't dweers overloopen nae het hooghe landt / (ghelegghen aende zupde vā Sunda) toe / en deden onsen cours recht op het midden vā dien: maer de stroomē zeben ons derwaerts heen / sonder dz wpt eēs gewaer woze / daer om u waershouwe / datmē daer op aē loopt met de cours van 3.0. want het gene dat ghy meer nae het oosten loopt / sult ghy in minder diepten hebben om te anchoren / soo u de wint quaem te stillen / en is een supere grondt.

Comende

Cours vande punt vanden inwijck nae 2. Eplandekens.

Gedaente vā 't landt van Samatra en Sunda.

Wat wegh dāmen nemē sal na Sunda.

Een Canael tusschen Sunda en Samatra.

De straet van Sunda.

Cours nae Sunda.

Waershouwinghe om niet een booygaende wint dweers over te loopen.

Beschryfinghe booyt Canael die seer periculous is. Diepte van het selve Canael.

Oozake waer om dat een Dierman in dese Canael verbaalsen was.

Beschrybinge van een groot Eplandt.

Naer't n. o. noch een Eplandt.

Beschrybinge van een kleijn Eplandekens.

Gedaente vā de wooninghe van Sunda.

Coursen om booyb een Canael nae de Haven te loopen.

Cours van Bantam nae Calapa.

Diepten om trent de Eplanden.

Een groote Bank vande krommen hoeck af loopende.

Plaets van't Eplandt Pulo Tunda / met eenen heelen reghel Eplandē.

Diepten om trent dese Eplanden.

Geleentheyt vande krommen hoeck tot Calapa toe.

Comende by't booyf. zeven landt sult terstont comen te sien / te weten daer dicht by hee een groot ende black Eplandt / vol gheboomten / niet veel geberghē / hebbende 'zeelwaert daer van af naer't n. o. een ander black Eplandt; Van hier af tot de Haven van Sunda, mach wesen ontrent 4. mylen / sult uwe cours doen naer d' Haven toe / langhs 't Eplandt (dat aende Cufte leyt) heen / 't 'zeelwaert daer van af tot op een half myl: want is daer ober al langhs heen supber ende schoon / van 6. 7. badem diep / sulter also langhs heen loopen tot het eijnde van dien / aldaer wesen de sult comē te sien tot op een myl weeghs naer't zupdoost / een kleijn Eplandekens vol geboomten / 'twelcke sult laten aende 3pde vānt zupdoosten / daer binnen heen loopende / te weten / recht op eenē spitsigen hoogen Bergh (die binnen int landt staet) aen / ende als ghy begint te ghenaken / so sult terstont de wooninghen vande Stede comen te sien / welke is ghelegghen langhs de strant heen / sulter settē op 4. ofte 3. badem naer u beliste / is altemael modder gront.

So ghy begheert te loopen naer de Haven toe / booyb een Canael (welcke loopt tusschen 't groote Eplandt en 't hooghe landt van Sunda heen) moechter wel doen / altoos langhs 't landt heen loopende / tot dat ghy byde havē comt: want sult het booyf. zeven Eplandt / en noch ander 6. clepne Eplanden (die wat booyder aen staen) 'zeelwaert laten: maer en sulter niet meer als 2. badem diepten hebben / van steenighe gront / waerom de bupten om wegh alder best is / als booyen / etc.

Dat 26. Capittel.

Deroute ofte die Coursen vande Havē van Bantam af / tot die Havē van Calapa, diemen noemt 'Sunda Calapa, beyde Havē ghelegghen aende noordzyde van't Eplandt Java major.

Splende uyt de Haven van Bantam naer Sunda Calapa, sult uwen cours nemen tusschen 't Eplandekē en 't Eplandt (gheleggen tegen ober den krommen hoeck) booy / om dieswille dat de stroomē naer't Canael ofte Straet toe loopen / splende ontrent een schuet vā een stuck geschuts / van alle d' Eplanden af daer langhs heen: want isser ober al supber ende schoon van 5. 6. badem diepten / modder gront / overmits datter (vande hoeck vande bocht / ofte den krommē hoeck) een groote bankē ofte drooghtē af streckt; Desen hoeck om wesen de / sult gā loopen op 6. 7. badem diepten / tot een goede myl daer van af: want van desen krommen hoeck af / tot eenen anderen (diemen daer naer aen't selfde landt heeft) ist altemael bankachtigh ende ondiep van sanden / ende 'zeelwaert van dese punt af / lept een langhwerpigh Epland / ghenaeamt Pulo Tunda, ende 3. ofte 4. mylen oostwaert daer van af / streckt eenen geheelen reghel Eplanden / onder groote en hepne / welke altemael op de selfde streckinghe heen lighen; teynde vā dese Eplanden (welcke zyn 4. Eplanden by een / te weten / een groot ende drie clepne) zyn aenden ander ghehecht met Riffen / ende sult dicht langhs dese Riffen heen 24. ende 25. badem diepten vinden / sult alle dese Eplanden (die op desen reghel heen strecken) laten 't 'zeelwaert van u af.

Van de booyf. punt ghenaeamt den krommen hoeck af / so strekt alle de cufte tot Calapa toe.

toe oost aen / en heeft wat van 0. ten 3. sulter langhs heen loopen op de 7. en 8. badē diepte: want so ghy verder 't 'zeelwaert in waert / soo loopen de stroomen te seer naer de Straet ofte 't Canael (dat tusschen lava en Samatra naer bupten is loopende) toe / 'twelcke u tegens is / ende is van veel diepten; Hier mylen vanden krommen hoeck ofte punt booytaen / so heeft de cufte een ander punt landt / alwaer recht tegens ober / te weten / een myl 't 'zeelwaert daer van af / is ghelegghen een ront Eplandt / en sult tusschen dit Eplandt en 't landt niet booy loopen: want is ober al seer ondiep / en steenighe gront; daer loopen alleenlijcken clepne Riffen booy / sult een half myl 't 'zeelwaert daer van af loopē: want is daer langhs heen altemael steen; Een clepne myl weeghs booyt by dit Eplandt / heeftmē ē ander lāck Eplandt / en dan noch wat booyder aen / te wetē daer dicht by / lept noch een ander kleijn Eplandt; Vā dese 2. Eplandē af een myl weeghs 3.0. waert aē / te wetē dicht by't landt / liggē noch 2. ander Eplandē; tusschen die boben genoēde Eplandē en dese twee Eplanden heen / heeftmen een Canael van 6.7. badē diepten; daer booy loopen de / sult altoos d' Eplanden van ter 'zeelwaert alder naest loopen / ende so ghy daer niet en begheert booy te passeren / so loopte bupten om 't 'zeelwaert daer vā af / al waer sult vīdē 12. 13. 15. badem diepten. Van dit lāck Eplādē af n. aen / voleijnden d' Eplanden vā ter 'zeelwaert / die de Riffen hebben / als gheseyt is / en maken een mont ofte open van een Canael vā ēē groote myl weeghs / sult alhier d' Eplandē die nae't landt lighen alder naest loopē: want loopēde by d' Eplandē vā die't 'zeelwaerts in lighen / sout terstont de Riffen comen te siē / die van sant en oock van steē zyn / welcme 't meer stendeel mettē leegh water ontdeckt siet.

Ghepasseert wesen de het langhe Eplandt / ende 't ander datter een schuet vā een stuck geschuts booyt by leyd / als oock die tweede die booyder aen lighen / ende 't land vande Cufte die de punt heeft / so heeftmen wat booyb dese punt / noch ander vier Eplanden lighen / tusschen welke ende 't landt men gāts niet passere en mach / en een clepne myl oostwaert aen / zyn gheleggen noch ander vier Eplanden / te weten / twee ende twee op de 17. op't eijnde van dese 4. Eplanden 't 'zeelwaert in / leyt een witte sant drooghtē die altoos ontdeckt leyt; alle dese gheintioneerde Eplanden sult ghy laten aende rechter hant / te weten aende 3pde vā't landt; Wesen aende zupde booyb dese witte sandt drooghtē / sult komen te sien binnen int landt twee hooghe bergen / welke lighen oost ende west vanden anderen verscheppen / en aende voert vanden bergh int oost sien / is ghelegghen de Haven van Calapa, alwaer ghy't settē sult.

Als ghy binnen in de Haven wilt loopen / de booyf. drooghten en dan noch ē Eplandt dat vā daer naer't landt toe leyt / booyb wesen de / so sullen u blyven int zupdoosten 4. Eplanden die nae't land toe strecken / en noch een ander dicht by't landt / so sult u wachten van een sant drooghtē / ghelegghen int nooydroosten / seer dicht vande Haven af / welckmen altoos sien mach / wozt vande bloet wegh ghepoelt alst hoogh water is / sult naer dese Eplanden toe loopen / welke zyn ghelegghen 't 'zeelwaert vande Haven af / wesen de by daegh om die booyf. drooghten te schouwen / etc.

Dat

Bier mylen vande krommen hoeck een punt lants / en daer tegē ober een Eplandt.

Waershouwinghe booyt niet te loopen.

Beschrybinge van verscheppen den Eplandē.

Diepten bupten om de Eplanden.

Waershouwinghe booyb Riffen byde Eplanden / ge

Geleentheyt van vier Eplanden.

Beschrybinge van vier Eplanden met een drooghtē.

Gedaente vā de Havē van Calapa.

Coursen om inde Haven te loopen.

Waershouwinghe booyb een sandt drooghtē.

Dat 27. Capittel.

Deroute ofte die Courssen van 't Eyland Pulo Tymon af, naer de Haven van Sunda toe int Eylandt Iava Mayor.

Courss van Pulo Tymon naer 't Eylandt Binton.

Plaets van sommighe Clippen ende Ruyden.

Van een Eylandeken met twee berggen.

Tussche Pulo Panjon ende 't Eylandt Binton ligge 2. Eylandeken.

Diepte tusschen beyden.

Gelegentheyt van 't Eylandt Panjon.

Wende 3. o. 30. v. Pulo Panjon ligge veel Eylandeken ende Clippen.

Courss om naer 't Eylandt Linga toe te loopen.

2. mple bant Eylandeken ga noemen een Steen-rijf schouwen.

Moeten den Courss langs een o. d. Eylandeken houde moet midde berclaringe van sommighe merckelijcke Eylandeken.

Van 't Eylandt Pulo Tymon af/ looptmen naer 't Eylandt Binton toe/ (te weten/ naer een punt landts die van 't selfde Eylandt aldermeest oostwaert in Zee upt comt) 3. 3. o. ende n. n. west; dicht by dese punt zijn ghelegghen sommighe Ruyden van clepne Ruyden ende Clippen/ en heeft aende noozdzyde van dese punt een opste mont ligghen/ inde welke ghelegghen is een groot Eylandeken van twee berggen/ ende een dal int midde/ ende langhs dese punt/ minder als een half mijl van landt/ heeftmen 8. badem diepten/ van blache ende supbere sant gront/ ende en heeft anders gheen vuplicheyt/ als die Steen-clippen ende Ruyden/ die dicht langhs 't landt heen ligghen.

Van dese boozzyde punt van 't Eylandt Binton af/ naer die 3. oostert punt van 't Eylandt Pulo Panjon toe/ (welcke een Eylandeken 't Zee waert daer van af heeft) looptmen zupdoost ende n. w. ende 3. o. ten o. ende n. w. ten w. tusschen dit Eylandt Pulo Panjon ende 't Eylandt Binton leyt een open/ twelcke te middewegen twee blache clepne Eylandeken heeft ligghen/ staende vol gheboonten/ ende souden Pulo Panjon niet en mach passe ren aende oostzyde/ so machmen daer binnen door daer langhs by heen loopen/ heeft 5. ende 6. badem diepten van goede gront/ ende hebeter nieuwers af te vreesen/ daer van dat ghy booz ooghen siet.

Dit Eylandt Pulo Panjon is gelegen dicht by 't Eylandt Binton, ende soo 't ghebuurde datmen hem so dicht by 't landt vont/ datmen daer aende zyde van ter Zee waert niet booz by en mocht/ soo salmen loopen naer den hoek van 't noozdwesten toe/ alwaer een ront Eylandeken leyt/ twelcke ghy sult laten aende zyde van 't Eylandt/ tusschen dat en 't Eylandt niet loopende/ daer buyt om dicht by hee: want isser schoon/ loopende alsoo van binnen langhs 't Eylandt heen als gheseyt is; Aende zupdooster hoek van dit Eylandt Panjon, zijn ghelegghen dicht by 't landt veel Eylandeken ende Clippen/ ende twee mple zupdoost daer van af/ is ghelegghen een ront Eylandt vol gheboonten; sult tusschen dese twee Eylandeken door loopē/ naer 't Eylandt van Lynga toe/ twelcke een schoone supbere wegh en Zee is/ monte soomen hem vont booz by dese booz 3. mont ofte open/ so salmen buyten 't Eylandt om loopen: (want isser schoon) zyden wegh booztaen; Van dit ront Eylandeken af twee mple naert zupden toe/ leyt een Risse van ste/ vande lenghte van een schiet van een Gote lingh/ ende heeft maer een Ruyse die ontdeckt is/ doch men siet het water ofte die Zee op de reeste bryken/ waer van u sult wachten.

Van dit Eylandt af naer 'teynde vande Eylandeken van 't landt van Lynga, (gelegen dicht aende oostzyde van 't selfde Eylandt) sult uwe courss doen 3. ende 3. ten o. aen/ ende buyten om loopende 3. aen/ altoos langhs d' Eylandeken heen/ die u altesamen sullen blyven aende zyde vande westen.

Soo wanneer ghy twaelf mple gheseyt hebt/ so sult ghy recht booz upt comen te sien/ te wetē aende zyde vande zupd west/ een cleijn ront Eylandt/ liggende wat te Zee waert van

d' ander verscheyden/ welck Eylandt by naer een gelijchenis heeft van 't Eylandt Das larras ghelegghen by Malacca, ende alsermen daer op 4. mple naer by comt/ soo sult ghy comen te sien twee andere clepne ront Eylandeken/ liggende langhs 't landt heen verscheyde vanden anderen/ eventwel niet te veel.

Als ghy so verde zyt alst eerste ront Eylandt/ wesende claer weer/ so sult ghy 't hooge landt van 't Eylandt Lynga comen te sien/ w. 3. w. van u liggende/ te weten/ boven ober d' Eylandt (daer ghy langhs heen loopt) hee/ welcke altesamen zijn van leeghe hubeelen en dalen/ sult albus langhs d' Eylandeken heen loopen; Comende tot op drie mple booz by 't ront Eylandt/ sult comen te sien wat verscheyden vande landt af/ een cleijn Eylandt/ twelcke hem int eerste ghesicht verthoont als 2. Clippen/ ende 't landt heeft alhier een hoek streckende van daer af innewaerts aen/ makende eenen Inwijck (A Enleada de Linga genaet) als ghy so verde zyt als dit cleijn Eylandt/ so sult comen te sien int west noozdwest/ het hooge landt van Lynga, 'twelcke maect de verthooninghe van twee hooge Ruyden ofte Berggen/ liggende verscheyden vanden anderen/ welcke strecken n. ende zupden/ ende die van 't n. heeft twee spitse/ makende 't fassien van hase ooren/ ende sult int west een ander landt sien/ 'twelcke maect eenen krommen hooghen rugghe/ by wipen wat af dalende.

Op alle desen wegh tot het booz 3. ront Eylandt toe/ sult vinden vande 17. tot 18. badem diepten/ van harde ende schoone gront/ te weten/ tot by desen hoek ofte eijndt vande Eylandeken toe/ ende daer booz by sult 28. badem diepten hebben; Comende booz by desen hoek (daer ghy 't landt ontdeckt/ 'twelcke naert w. 3. w. streck) om te loopen naer Pulo Pon toe/ 'twelcke is een Eylandt/ ghelegen vande landt van Lynga 8. mple/ hebbende vande noozdzyde twee clepne Eylandeken; ende als men daer aende zyde vande noozdoosten af is/ soo schijnt rondt te wesen/ niet eenen spitfighen bergh int midden/ ende vande zupdoost zyde machtet de verthooninghe van twee berggen met een dal int midden/ ghelijck het in effect is/ so wilt dan 3. 3. w. aen loopen/ wesende vande booz 3. hoek drie ofte 4. mple booztaen/ sult dit eylandt van Pulo Pon terstondt booz upt sien liggen; op dit eylandt heeftmen verscheyden water/ en isser rontom schoon/ als ghy 't int gesichte rijght/ so sult na toe loopē/ te wetē op de w. zyde aen/ sult een half mijl daer van af vande diepte van 15. badē; by dit eylandt wesende/ so loopt 3. en 3. te o. aē/ op welke courss sult comen te sien den Bergh van Manopijn, ghelegghen op den hoek vande eylandt Banca, alwaer de Straet van Palimbon zijn begin sel heeft/ ende die seven eylandeken diemen heet Pulo Tayo, sullen u blyven aende zyde vande zupdoosten/ welke zijn ghelegghen van Pulo Pon af 7. mple; somen op dese wegh vint de diepten van over de 10. badem/ so ismen aende oostzyde/ en hebbende 10. badem/ so ismen van Banca 6. ofte 7. mple/ ende comende op 8. badem/ so en salt niet lange toeben/ oft ghy sult het landt van Samatra comen te sien/ soo heeft als ghy int ghesicht van Manopijn zyt/ so loopt tot op 2. mple naer toe/ eer dat ghy de Straet ofte t'Canal in loopt/ vande op dese manier uwen courss naer de monden ofte inwijcken van Palimbon, naer de Custe van Samatra toe/ u wachtende van eenen grooten inwijck

Waer en waer neemen het eylandt van Linga sien mach.

Gedaente der Eylandeken van den Inwijck Enleada de Linga.

Gedaente hoe hem 't hooge landt van Linga verthoont.

Vande strecken/ klingen/ diepten/ ende gronden nae Lynga.

Pulo Pon leyt 8. mple van Linga/ ende vande merckelijcke opdoemingen des selfden.

Wetich water aen 't Eylandt Pulo Pon.

De Straet van Palimbon begint aenden hoek van Banca/ by den Bergh Manopijn.

Hoemt by die diepte verstaen waer ontrent datmen is.

Hoemt 't Canael van Samatra/ naer de Inwijck van Palimbon/ schouwen moet.

Alst men naert de Inwijck van Palimbon/ schouwen moet.

Gelegentheyt der Landouwen/ inwijck ende vanden Custe van Samatra.

Vande boozten ghenoemt Os Baixos de Tristan de Capde/ ende heemt dreont legghen moet.

Hoe de 2. gont Eylandeken en de Straet van Sunda ghelegghen zijn.

Ontrent de Custe van Samatra moetmen om de stercke stroomen van Cabo das Correntes dicht langhs de Custe seylē.

Eerst van nootliche boozsichtich in seylē naer de Straet van Sunda.

inwijck/ ghelegghen naert noozdwesten vande monden van Palimbon af/ aende selfde Custe van Samatra, de welke een seer groote Haven ende inkomste heeft/ soo datter veel schepen met bezoghen zijn gheweest/ die daer in liepen/ en heeft gheen ondiepten; sult terstont comen te sien (soo ghy langhs de Custe heen loopt) dat het landt van dien 3. 3. w. aen streck; Van hier af booztae so doetmen die Courssen ende Navigatie naer Sunda toe/ ghelijck als by de op de vopage ende beschrypie van Malacca naer Sunda ende Iava verclaert hebbē/ waerom niet noodigh is hier weder te verhalen.

Dat 28. Capittel.

Deroute ende Courssen langhs de Custe van Samatra heen, te weten vande buytē zyde/ beginnende van 't uiterste eyndt/ ghelegghen op 5. graden, aende noozdzyde vanden Equinoctiael, tot die Straet van Sunda van 't Eylandt Iava major toe, met alle die ghelegghentheyten van dien.

Inden eersten wesende byden uitersten hoek ofte 'teynde vande Eylandt Samatra, te wetē/ vande buytē zyde/ so looptmen langhs de Custe zupen aen/ is van een seer hooghe en lustighe Landbouw te aensien/ met veel groote Inwijcken ende Vapen langhs de Custe heen.

Van desen eersten ende uitersten hoek (genaemt van Achein) 12. mple booztaen/ tot eenen anderen hoek (die t'Zee waert in seer) looptmen de Custe zupen langhs heen/ en van daer tot die booghten ghenaemt Os Baixos de Tristan de Tayde (dat is de booghten van Tristan de Tayde) looptmen de Custe 3. o. en 3. o. ten 3. aen/ ende is inde courss 50. mple; byde Eylandeken van Tristan de Tayde, heeftmen veel booghten ende ondiepte daer ront om heen ligghen/ te weten aende zyden vande westen/ noozdwesten/ ende noozden/ met veel Eylandeken ende Clippen vande selfde zyde; Dese booz 3. eylandt willen wat gelijckenisse hebbē met d' Eylandt van Pulo Sambilon, ghelegghen aende Custe van Malacca; t'Zee waert van dese Eylandeken van Tristan de Tayde af/ zijn ghelegghen twee Eylandeken genaemt Yhas Douro, dat is de gont Eylandt/ waer van het naeste 10. ofte 12. mple daer van af leyt/ en 't ander noch 12. ofte 13. mple boozder t'Zee waert in/ ligghen op de hooghte van 2. ende anderhalf graden/ aende noozdzyde vanden Equinoctiael. van daer af looptmen naer de Straet van Sunda toe/ hebbende veel Eylandeken daer langhs heen ligghen/ te weten/ inden eersten so heeftmen drie Eylandeken/ ghelegghen op de hooghte van anderhalf graed/ aende zupdzyde vande Equinoctiael; oost en west van dese Eylandeken leyt een hoek aende Custe van Samatra, genaemt Cabo das Correntes, (dat is den hoek vande stroomē/ om die wil le dat de stroomē alhier seer sterck naer 't zupdwesten loopen/ waerom men anders geen remedie en heeft/ dan dicht langhs de Custe hee te loopen.

Somen begeert te loopen naer die Straet van Sunda, so moetmen goede oplicht hebbē: want men heeft langhs dese Custe so veel eylandeken/ datse ontelbaer zijn; Van d' Eylandeken van Tristan de Tayde, tot die eylandeken van Manacabo zijn ontrent 100. mple/ en men loopt de Custe n. w. ende 3. oost/ en heeft wat

van n. w. ten n. ende 3. o. ten zupden/ sult tusschen d' Eylandeken As Yhas Douro en 't landt heen loopen; op welke courss sult comen tot aende hoek O Cabo das Correntes, welke seer hoogh is stekende buyten alle 't ander land t'Zee waert in: maer en wilt de punt niet te dicht ghenaken: want daer booghten ende Clippen van af steken; desen hoek is gelegen op 17. graden aende zupdzyde vande Equinoctiael.

Ich en verhaele alhier anders geen teijckenē ofte kennisse van dese Custe van Samatra, om die wille dat my de stroomen t'Zee waert in dreyen/ buyten alle dese Eylandeken om/ ende en konsten niet beter doen/ als te loopen tot by het Eylandt ghenaemt Yha Douro de Manacabo, dat is het goude Eylandt van Manacabo, quame daer op aen/ aende zyde vande Zee/ daer vier ofte vyf daghen by heen loopende; is een seer hoogh ende schoon Eylandt int ghesicht/ so datmen bescheydelijcken ghenoech sien ende kennen mach datter gont heeft; is altermaal van een steil afgebicht land langhs de Zee kant hee/ heeft ontrent 10. ofte 12. mple inde leuchte; men loopt het noozdē ende zupden/ ende heeft wat van noozden ten westen ende 3. ten o. heeft vande zyde vande Zee vijf ofte ses Eylandeken liggē/ ontrent een mijl ofte anderhalf verscheyden van 't landt/ op de hooghte van 3. graden; welke is de hooghte die icker ghehouden hebbē; mach liggē verscheyden vande vaste landt van Samatra 8. ofte 9. mple; De Ruyse van Manacabo, ghelegen aent landt van Samatra, hier tegens over dunckt my een seer groote Ruyse te wesen: want schiet eenen grooten stroom van hem/ met veel dyf hout ende ander vuplicheyt/ en dat wel 10. ofte 12. mple t'Zee waert in.

De beste teijckenē en kennisse die by vonden van dese Custe van Samatra, is dese/ te weten/ datmen de Custe minnermeer en moet laten upt het ghesicht/ van daer altoos langhs heen loopen: want men sal op dese courss aent Eylandt Yha Douro aen comen/ op schaers 3. ende 3 1/2 graden; Doe dese vermaninge op dat ghy u niet en betrouwt op 't loopen vande stroomen/ die naert zupdwesten trecken/ als gheseyt is.

Van 't Eylandt Yha Douro, ofte 't goude Eylandt af/ looptmen naer de Straet van Sunda toe/ 3. o. ende 3. o. ten 3. aen/ ende wat booz by 't goude Eylandt zijn ghelegghen twee eylandeken/ welke strecken noozden en zupden d' een met d' ander/ op de selfde streckinge van t'goude Eylandt/ ontrent vyf ofte ses mple weeghs. Om nu te loopen naer de mont ofte inkomste vande Straet van Sunda, so en wilt de Custe vande vaste land niet verlaten/ altoos met goet oplicht van d' Eylandeken en Clippen diemen daer seer veel booz upt heeft liggē/ so datmen niet en weet waer men de mont vande Straet vinden sal/ dan alleenlijcken by de kennisse van d' Eylandt/ twelcke is een hoek Eylandeken/ ghelegghen recht tegens over een punt landts van Samatra, te weten aende n. zyde daer van af; dit vaste land van Samatra volijndicht alhier daer het die Straet (mettet Eylandt Iava major) maect/ heeft aende n. w. zyde van dese Custe twee ofte drie eylandeken/ ontrent een mijl vande landt ghelegghen/ ende op 't eylandt dat aldermeest aent landt leyt/ worden eens een schip met Fransoyen ghevangen/ waer van het geschut de Coninch van 't

Gedaente en latitudo van Cabo das Correntes.

Verclaringhe hoe de stercke stroomen ons afbronge naert aent Eylandt van Manacabo/ ende vande des selfden gelegentheyt.

Wenijcs der beste teijckenē en kennisse op de Custe van Samatra/ met waer seerduingh datmen op 't loopen vande stroomen niet mach betrouwen.

Courssen/ merckelijcke Clippen/ met ander nootliche oplicht der passagen vande gont Eylandt na de Straet van Sunda.

Een schip met Fransoyen ghevangen/ waer van het geschut de Coninch van 't

van't Eplandt Banda en die van Calapa creghen/ende een nyl vant landt af zupden aen/leijt dat Eplanden/ welke eenen hooghen top ofte spitfighen Bergh heeft/ als gesept is; Nende noozdzyde van desen spitfighen bergh ofte Eplanden/ zijn ghelegen 4. Eplanden/ waer vā het een seer hoogh is/ strecken noozdoost en zupdwest/ liggen wat voorder daer vā af/ te weten/ byde drie noozs. Eplandeken/ dicht byden hoek aende zyde vant noozdoost/ tusfchen alle dese Eplandeken en tland heeftmen eenen groote inwyck/ van veel ondiepten ende verborghen Clippen onder't water liggen/ waer vā etliche ontdeckt zijn/ en latet u niet bedrieghen om dooz desen inwyck te loopen/ ten waer met een fuste ofte seer cleijn Schip: want is beter te loopen naer't Eplandt ghelegen aende zupdzyde daer van/ langhs de punt van dien hee/ van welke niet vzeelen en doost: want en heeft niet dat u beschadighen ran/ sult terstont vooz u upt comē te sien oost noozdoost aen een punt landes/ ghelegghen aende zyde vant noozdoosten/ ende schijnt twee ofte drie Eplandeken aende punt te hebben.

Gelegentheit ende gedaente der Straet en des Eplands Sunda.

Habz int Eplandt Java daer de dooztugefen den Deper des zelfden landes laden.

Menlofs hoe men vorders licht nae Bantam seple mach.

Menlofs der plaetsen ende diepten daer men inde mont der Straeten van Sunda seplen en ankeren mach.

De mont der Straeten van Sunda als nocht hooge spits liggende Eplanden ligghe op 5. en vā gwaet.

ses ofte seven impen weeghs/ heeftmen eenen gantschen regel Eplande met sommige Clippen daer ontrent ligghe/ ende naer zupden ander ses ofte seven impen/ liggē andere hooghe ende groote Eplanden/ als oock mede int zupdwesten daer van zijn ander Eplanden/ tusfchen alle dese Eplanden in/ heeftmen veel Cannalen/ welke so smal tusfchen den anderen dooz loopen/ datmen daer in verwert om wret upt te raken/ Het beste Canaal om dooz te loopen/ hebbe ghevonden by de noozs. hooghen top ofte spitfighen Eplanden heen/ te weten aende zupdwest zyde/ streckende noozdoost en zupdwest/ in alle dese Canalen en hebt anders niet te vzeelen/ dan dat ghy vooz ooghien fiet/ etc.

Verhael van vercheppen Eplanden ende Clippen/ diene op bysonder strecken nae de Straet van Sunda passeert.

Deel smalle Canalen tusfchen de Eplanden daer men in verdwael/ misgaders en aenwys van den rechte en beste Canaal.

Dat 29. Capittel.

Om te seylē van Calapa uyt het Eylandt Java major naer China toe/ met alle die Courfen ende streckinge vande selfde Navigatie int particulier verclaert.

SEplende uyt die Haven van Calapa, sult loopen naer een Eplanden gelegen naer de punt van Caravon toe/ (te weten 'maeste aen't landt) waer mede sult terstont roimen te sien twee hoeken van sant-bupnen/ welke naer d'Eplandeken van te Zee waert toe strecken/ als u de selfde aende rechter hant blyben/ so moecht ghy tusfchen d'Eplanden in comen loopen/ te weten/ voozt Canaal daer u de wint best plaets toe gheeft: want zijn altemael schoone en supbere gronden/ Dese Eplanden ghepasseert wesende sult langhs de Custe heen loope/ naer de punt ofte hoek van Caravon toe/ welke is oostwaert aen/ streckende ontrent derdehalf ofte drie impen weeghs/ om van daer uwen cours dwers ober te nemen naer't Epland van Lufepara toe.

Wenlofs der Courfen/ passagen/ heuten/ ende beiegingen van Calapa naer't Epland van Lufepara

Sult weten datmen van dese punt vā Caravon af/ (welcke is ghelegghen aende selfde Custe van Java) loopt naer't Epland vā Lufepara ofte Lafapara toe/ noozden en zupden/ ende heeft wat van noozden ten westen/ ende zupden ten oosten/ en is inde cours 50. impen/ Men doet dese cours aldus/ om dieswille dat d'ooste ende oost zupdooft windē in dese contrepē alsdan beginnen te waepen/ te weten/ so heeft als de Mey-maent aen comt/ van gheleghen so beginnen alsdan de waterē en stroomen te loopen/ met die Monson vant jaer (dat is die Coniunctie ende tijt vande besette winden) naer't Straet van Sunda toe/ te weten/ naer't Canaal van Lanpon genaemt/ twelcke begint vande mont af/ ende streckt tot cenen dicken hoek ende inwyck niet een Riffe toe/ ghelegghen aende Custe van Samatra, ontrent 18. ofte 19. impen van Lufepara af/ wesende inde contrepē boven verhaelt/ byde punt ofte hoek van Caravon, (welcke ghelegen is drie impen vande Haven van Calapa af) sult uwe cours nemen noozd noozdoost aen/ 8. ofte 9. impen weeghs/ waer mede sult comen te sien een ront Epland/ twelcke u sal blyben aende zyde vant landt van Sunda ofte Java, vooz by dit Epland wesende sult westwaert daer van af/ eenen gheheelen regel Eplanden sien/ die altesamen noozden ende zupden aen strecken/ tot vooz by de contrepē vande mont vande Straet van Sunda, by dit voozs. ront Epland sult grondt vinden op 20. vadem diepten/ op welke diepten sult uwen cours nemē noozden

Op wat tijt int jaer dāme na de Straeten van Sunda oft den Canaal vā Lanpon seple/ ooc hoe de passagen gelegghen zijn/ ende waer men ontmoot.

noozden ende noozden ten westen aen/ waer mede altoos sult blyben int gesicht vande bovengementioneerde Eplanden/ tot het eynde van dien/ altoos met die voozse diepte van 20. vadem/ Als ghy dese Eplanden beghint te berkefen uyt het ghesicht/ daer vooz by wesen de/ soo sult terstont op de 14. ende 13. vadem comen/ ende op de 13. vadem wesende/ sult de selfde cours van noozdē ende noozden ten oosten aen loopen/ tot dat ghy naer u gissinghe t'Epland van Lufepara op 15. ofte 16. impen naer zijt/ op dese contrepē comēde/ so loopt terstont bypelyken op de streck van noozden aen/ alhier sal u de diepten beginnē te minde ren tot op 11. vadem/ twelcke eenen goeden cours is/ want op meer diepten loopēde/ sout buyten Lufepara om loopen/ Seplende aldus noozden aen als gesept is op 11. vadem diepten/ so hebt ghy den rechten cours tot dat ghy ront op de diepten van 9. vadem/ aldaer wesende so fiet vooz u upt: want en sult niet langhe loopen/ ofte ghy sult het Epland van Lufepara comen te sien/ twelcke hem sal opdoen ghelijck twee clepne hubele/ streckende oost ende west metten anderen/ wesende die vā t'oosten grooter als d'ander/ op alle dese voozse wegh/ hebbe inde Mey-maent gevondē ooste ende oost zupdooft winden/ als boven gheoert is/ ende naer dat die ghetypden vā t'water/ windē/ ende stroomen zijn/ sult u reguleren/ in sulcker voegē dat ghy altoos in uwe cours noozden behout: want dit is den rechte cours ende wegh/ te weten/ vande punt ofte hoek van Caravon af/ tot het Epland Lufepara toe/ ende so ghy later t'seijl ginch/ hebende de winden rupiner/ sonder eenigh abatement ofte afslag/ sult uwen cours recht u aen doen: want is seer periculues buytē t'Epland van Lufepara om te loope/ daerom sult uwen wegh nemen/ in voeghen dat u t'selfde Epland aende oost zyde blyft/ om dieswille datmen van Lufepara 12. impen oost af een ander Epland heeft/ twelcke genaemt wort Lufepara falca, dat is: valsch Lufepara, om datter veel Schepen met bedrogghen zijn gheweest/ die meenden dat het t'rechte Lufepara was comende vā t'Epland Java af/ waer o dat 30. t den naem van Lufepara falca gegeve hebben/ men moeter hem van wachten: want heeft noozden daer van af eenen grooten inwyck/ ghelegghen int Epland van Banca, en die daer in loopt cā qualijc weder op de rechte wegh gheraken: want de winden daer seer scherp zijn/ soo datmen daer groote moeyten ende perijckel dooz heeft/ om in de Straet te comen/ ghelijck als sommige schepen wel gebuert is/ die haer met valsch Lufepara bedrogē vondē/ daerom waershouwe te vder/ dat so waermeer ghy naer Lufepara toe loopt/ dat ghy boven de 11. vadem dieptē niet en loopt/ makende dat u t'Epland van Lufepara int oosten blyft/ om uwen cours en wegh te verseken.

Waer ontrent en waer men onbeschoonit nae t'Epland Lufepara den rechten loop nemen mach.

Mercken en opdoeningē des Eplands Lufepara/ en wat ghetypden en strekingen daer men dient te houden.

Waerschonwinge om dāz een Epland valsch Lufepara ge noemt niet bedrogghen te werden.

Op drie imple by Lufepara moemen wachten n. en 3. niet over een te bienghen/ Ende van den cours diemen houden moet.

af ghepasseert/ so dat top die gheheele strant/ als oock een witte sant banche gants ontdeckt sagghen/ welke banche is ghelegghen aende n. zyde/ hebbe altoos ghevonden op desen wegh ende cours 5. vadem in modder gront: maer so haest als ons t'Epland bleef int zupdooften/ cregghen maer 4. ende 4. vadem schaers/ ende raekten tweemaal mettet hoer aende gront: maer waren clepne stootē/ vondē ober al sant gront: maer so haest als top ons wendē naer't landt van Samatra toe/ quamē terstont op dieper grondt/ darom abverteer u altoos byde twee impen vant Epland af/ naer Samatra toe te loopen/ als ghy t' selfde begint te ghenaken/ so sult ghy in die contrepē vindē schaers vijf vadem in modder gront/ ende alst u blyft int ooste/ so zijt ghy daer recht met over een/ alsdan sult ghy terstont aen't landt van Samatra een punt landes sien/ daer ghy naer toe sult loopen/ so sult ghy terstont meer diepten vinden/ ende naer de Custe loopende/ so ghenackte de voozs. punt landes op een half nyl naer/ sulter 10. vadem diepten vinden/ van harde blacke gront/ tot dat ghy een goet stuck weeghs vooz by de punt zijt/ men loopt de custe van Samatra, te weten/ vande Straet van Sunda af tot dese punt toe/ noozd noozdoost ende zupd zupdwest.

Merckteffen om te behouden de Courfen te seple by Samatra/ neffens het punt des Eplands Sunda/ ende meer als der punten.

Wā dese eerste punt drie groote imple vooz aen/ heeft de selfde Custe van Samatra een ander punt/ sult uwen wegh nemen daer langhs heen/ ontrent een half nyl vande Custe af/ altoos mettet loot inde hant/ alwaer sult vindē de selfde diepten van 9. ende 10. vadem harde gront/ als ghy de voozse tweede punt beghint te gewake/ so sult ghy modder gront vinden/ ende daer recht teghens ober/ te weten/ aent Epland van Banca, leijt een ander hooghe punt landes ofte hoek/ alwaer het Canaal op zijn smalste is/ mach wesen vā t'ene land tot het ander ontrent drie imple weeghs/ vande eerste punt tot die tweede punt is de cours noozden ende zupden.

Strekinghen ende ontmoetinghen des tweeden punts.

Van dese tweede punt ses impen vooz aen/ so heeft de Custe van Samatra noch een ander punt/ welckmen niet de tweede punt loopt/ n. n. w. ende 3.3.0. ende is tusfchen beiden altemael van bankachtighe ende seer ondiepe modder grondt/ twelcke alsoo tot ontrent te middewegghen vā t'Canal heen streck/ hebende meer dan 4. impen inde lenchte/ te weten/ langhs de Custe van Samatra heen tot t'ebvier 100. die ghy sult comen te sien/ wesende soo verbe als die voozse punt/ so en weest niet onachtzaam om t'loot altoos uyt te wozen/ sult comen tot op 5. vadem modder gront/ ende beneden dien niet loopen: want sout terstont op 4. vadem comen/ moecht u reguleren naer de diepten die ghy vindt/ altoos uwen cours nemende aende zyde van Samatra, boven de 7. vadem niet comēde/ als ghy de voozs. ebvier int ghesicht cryghet/ en daer begint by te comen/ so sal u de diepten terstont beginnen te vermeerderen/ altoos daer dicht by heen loopende/ tot dat ghy daer vooz by zijt/ de punt tot op een half nyl naer ghenaken.

Waerschonwinge op wat plaets men wel oyt loot moet passen/ ende beneden 5. vadem niet loopen mach.

Van dese derde punt vier impen vooz aen/ leijt noch een ander punt/ de welke mē loopt niet dese punt oost zupdooft ende west noozd west/ uwen cours doede langhs de custe hee/ tot op een half nyl van landt/ op 7.8. vadem diepten/ is altemael tot die vierde punt toe in modder gront.

Strekinghen ende wreeken des derden punts.

Van dese 4. punt af tot die eerste mont ofte inwyck

Streckinghen
en merckte des
hierde punt/
mits waers
schandwongh
om de monde
Palimbon, ge-
te schouw/ en
wat diepte en
Courfen men
houden moet.

Wijck van Palimbon toe/ (genaemt A pri-
meira Boca de Palimbon) mach wesen on-
treint twee mylen/ en men loopt het oost ende
west/ ende o. ten 3. ende w. ten 11. Wefende tot
op een myl weers voortaef voort by dese vier-
de punt/ so sult u vande Cufte afhouwen/ naer
de Zee toe/ om te schouwen de monden van
Palimbon, (As Bocas de Palimbon ghenaemt)
sult maken dat ghy daer twee mylen van af
loopt/ om voortake vande veel sande ende on-
diepten diene daer heeft/ altoos niet het loot
inde hant/ onder de 6. baden naer't landt toe
niet loopende/ om versekert te wesen: want
vande 5. baden comen ten stont op de 4.
ende van daer op voort/ en wilt oock niet te
diep loopen naer de 3de vande Epland Banca
voertwintmen aldaer steenen en kuddisen heeft
ligghen/ alwaer die luncos (dat is r'schip) van
Antam de Payva op liep/ twelcke was op 15.
badem/ ende raekten niet het hoer aende
steenen ofte Clippen/ daerom adverteer u bo-
ven de 8. badem noch onder de 6. tot vijf ofte
3. badem toe niet te loopen/ tot voort by de
tweede mondt ofte inwijck ghenaemt A Se-
gunda Boca de Palimbon, tot dicht by de
de mont: want als u den bergh van Manopin
(dat is den hoek van't Epland Banca) blijft
int oosten by en vnaect/ alsdan sult ghy't
dwers over settē/ nimmerde uwen cours twee
mylen daer van af/ om te schouwen een Riffe
die daer zupdtwest van af sterckt.

Den inwijck
of tweede mondt
genaemt A Se-
gunda Boca
de Palimbon.

Wande stre-
kinghen ende
mercken inde
contrep/ ont-
rent de bergh
Manopin.

Wande twee
huele als twee
maen/ liggen 7.
mylen van
d'Eplandkens
Pulo Pon.

Wanneer't
landt linge
int ghesichte
erght/ en van
des selfden
ghedaente.

Streckinghen
en diepte voort
tepland linge
na t'Epland
ban Banca/ en
wanneer men
d'Epland
ban Pullo Capo
seker heeft.

Cours ende
merckte vande
Eplanden
Pulo Tayo
na d'Eplanden
Banten ende
Pulo Panjon

Epland vol gheboonten/ moecht tussche bep
d'Eplanden/ ofte bupten/ tronde Eplandeken
heen passeren: want is over al schoone ende
diepe grondt: u wachtende van een Riffe ghe-
legghen int zupde/ ontrent twee mylen van dit
ront Epland af/ daermen de Zee op siet bze-
lien/ mach wesen van een schuut van een Go-
telingh lanch; uyt dese Eplanden van daen
zijnde/ soo loopt terstont noorden aen/ waer-
mede sult comen te sien die Pedra Branca,
dat is: de witte steen ofte Clippe/ daer wy in
de Navigatie van Malacca naer China dick-
wils mentie van ghemaeckt hebben; Wa hier
af voortaen sult uwen wegh ende cours neme
als inde beschripte en Courfen van Malacca
naer China geleert is/ waerom niet noodigh
is alhier weder te verhaalen.

Wanneer't
Pedra Branca
vande is: de
witten steen
int ghesichte
erght.

Wanneer't
Pedra Branca
vande is: de
witten steen
int ghesichte
erght.

Wande Eplanden Pulo Tayo horen ghe-
seft/ tot het voortse Epland Pulo Panjon.
mach wesen inde cours ontrent 37. mylen/
lancet int oost ende meer/ etc.

Dat 30. Capittel.

Die Navigatie ende Courfen, midtsgaders
de beschripte van d'Eplanden van Can-
ton, met alle de Cufte, hoecken, Havens,
ende Eylanden van Coningh-rijck van
China tot Liampo en Nanquin toe, met
alle die streckinghe en gelegentheyt van
dien, op't breeste en correcte verlaert.

Die beschripte vande Navigatie ende
Courfen van Malacca naer Chynen
toe/ hebben wy aengetwefen d'incomste
ende Canalen vande eerste Eplanden
diemen noemt van Canton. ghelegen op 21.
graden/ welke is het Epland genaemt Ilha
de Sanchoan, ende die andere van daer af/
naer't landt toe ghelegen/ als oock het epland
van Vasco de Faria; Sult weten dat van dit
eplandt Sanchoan, (welcke als ghesepd is
reerste epde tupterste t'Zee waert ghelegghen
is) tot eenen hoek ghelegghen 12. myle van't
eplandt Lamon, so loopmen bupten alle dese
eplanden af oost noordtoost ende west zupdt-
west; Dese eplanden strecken tot op 38. ende
39. mylen voort by't epland Sanchoan voort-
aen/ ende van't selfde epland tot Lampacon
zijn 11. mylen/ ende tot die Habé van Macau
18. mylen/ ende van Macau tot het eijndt van
d'eplanden zijn 21. mylen; Dese eplanden van
Sanchoan af tot Macau toe/ te weten/ van die
t'Zee waert op de ry volghen zijn veel en dicht
by den anderen/ welke van verde altesamen
een land schynen te wesen/ en van daer voort-
aen so beginnen se minder ende verschepteder
te worden/ soo dat men se beschepdelijck ghe-
noegh can sien ende onderschepden dattet ep-
landen zijn; op alle desen wegh tot aen't eijndt
van dien/ te weten/ t'Zee waert daer van af/ en
hebt u niet wens vā te wachtē/ dā vā dat ghy
voort oogen siet: maer hebt alleenlyck 10. ofte
12. eplandkens ofte Steen- clippen/ gelegen
10. mylen van Macau voortaef/ te weten/ t'Zee-
waert van een epland af/ tussche welcke Clip-
pen en epland machmen genoegh passere/ by't
eplandt heen loopende: want is een schoon en
groot Canael/ ofte willende machmen t'Zee-
waert van bupte de Clippe hee by passere/ so
niet daer niet en begeert tussche door te loope.

Sullen als nu alhier verclare de Navigatie
ende Courfen/ met die Canalen diemen heeft
tusschen dese eplanden (diemen noemt As Yi-
has de Sanchoan, ofte van Canton) door/
so is

Hoe de stre-
kinge der Ca-
nalen vā d'As-
laca nae d'Chi-
na ligghen/
midtsgaders
verder Cour-
sen langhs
d'Eplanden
Sanchoan/ en
Vasco de Fa-
ria/ etc.

De eplanden
vā Sanchoan
tot d'Aslaca
schynen eerst
samen een land
te wesen/ ende
wat Clippen
en Eplanden
voort oost-
moet werden
ontrent d'As-
laca.

Beschrypinge
der: Courfen/
Canalen ende
Eplanden tuss-
schen d'Epla-
den ghenoemt
Sanchoan of
Canton.

Streckinghe
des Havens
Comay tot
Macau.

Den Inwijck
tot Comay
wert van
Chynsche
lichters beba-
re/ om de goe-
der aende sche-
pen vā d'As-
laca te bryngghen.

De Rebiere
vā Canton is
genoemt Ca-
mon/ hebbende
voorts voort-
by daer de ha-
den van Pin-
hal/ met een
doochte ter
Zee waert
diemen schou-
wen moet.

En clepnen
inwijck nae
Canton/
twee spitse
bergh toppen
de hase ooren
genet/ daer-
men een Ruff
schouwen/ en
een Canael vā
anderhalf ba-
den houden
moet op hoogh
water.

Van streck-
inghen/ Courfen/
diepte water/
diepten/ baen-
ken/ en gron-
de des hoecks
Taaquinton/
ende des Ca-
naels van
Sanchoan by
t'Epland
Vasco de Fa-
ria en voorts.

Van't Epland
Sanchoan na
Macau zijn
twee passien/
en welck tuss-
daer van is
wert verhaelt

soo is te weten dat 14. myle noord noordtoost
van't Eplandt Sanchoan af/ is gelegen eenen
hoek lands/ welke van daer af n. aen streck/
tot de Haven van Comay toe/ oock mede soo
loopt het landt van daer af o. aen/ vijf mylen
weeghs/ al waert een eijndt maecht/ streckende
van daer af 4. mylen innewaerts n. aen/ van
waer het weder o. waert uyt comt tot Macau
toe; In dit landt dat n. aen streckt heeftmen
eenen clepnen inwijck/ van waer men o. aen
loopt tot Comay toe/ voort bebaren vande
Lanteas en Bancoins, dat zijn de Chynse bart-
ken ofte lichters die de coopmanschappen en
goederen aende luncos ofte schepen (die van
Syan aldaer comen laden) afend aen voeren;
dit landt maecht een verscheptē epland welck
men noemt Taaquinton, drie mylen voort by
de voortse epland inwijck voortaen/ is ge-
legghen een vande monden ofte incomsten vā
de Rebiere van Canton, die ghenoemt wordt
Camon, is van eenen schoone incomste: wat
daer groote Bancoins ofte Chynsche lichters
door heen vare/ naer de stad vā Canton toe/
voort by dese mont ofte incomste van Camon
voortaen/ leit de Haven van Pinhal, en t'Zee-
waert/ te weten/ dicht by de incomste van die
is ghelegen een sandt dooghte daer men hem
van moet wachten; twee mylen voort by dese
Haven van Pinhal voortaen/ heeftmen d'ander
mont ofte incomste daerme naer Canton toe
loopt/ met die clepne Lanteas ende Bancoins,
welcke woert ghenoemt vā de Portugezen/ As
Orelhas de Lebre, dat is: die Hasen oort/ om
dieswille dattet binnen int land 2. hooge spit-
sige toppen van bergen heeft/ makende de ge-
lijckenisse van Hasen ooren; een wepnigh bin-
ne dese mont ofte incomste leit een Riffe/ die-
men ghenoemt sien mach; Van hier af tot de
Haven van Macau toe/ zijn ontrent 3. mylen/
men loopt langhs t'landt heen/ door een smal
ende ondiep Canael/ welcke maer ander half
badem diepten heeft/ te weten/ niet hoogh
water.

De wester hoek van Taaquinton voort 3.
leit noorden en zupden metter midden van't
Canael/ vande Incomste van Sanchoan
ende t'Eplandt van Vasco de Faria; Dit Ep-
landt van Vasco de Faria streckt oostwaert
aen/ ghelijck als Taaquinton, en liggen noor-
den ende zupden metter anderen; Dese In-
comste ofte t'Canael (dat bepde dese Eplandē
maect) is van een schoone ende supbere mod-
der grondt/ om daer in te ankeren/ soo moet
men dicht by't Eplandt van Vasco de Faria
setten/ te weten/ te midbewegen alwaert goet
versch water heeft; Vande ooster punt ofte
hoek van dit voortse Eplandt af/ tot die
punt van Taaquinton toe/ heeftmen een
bancke van drie badem diepten/ modder
grondt/ wesende het diepste daer op by't
Eplandt van Vasco de Faria voortsept/ ende
daer over gepasseert wesende/ heeftmen meer
diepten.

Die gheen die begheert te baren van't Ep-
landt Sanchoan af naer Macau toe/ heeft twee
wegghen/ waer van die alder sekerste is/ uyt-
waerts aen/ te weten/ door de mont ofte t'Ca-
nael van tusschen t'Eplandt van Vasco de
Faria, loopende t'Zee waert langhs d'Eplan-
den heen/ ghelijck als de gheen die van bupten
uyter Zee comt; den anderen wegh is oost
aen door't Canael van Taaquinton, en Vasco
de Faria heen/ Comende aen't eijnde van dien/
te weten/ vier mylen weeghs noordtoost aen/

sult comen te sien de Haven van Lampacon,
welcke zijn twee hooghe ende groote Eplan-
den met veel gheboonten/ streckende o. en w.
De mont ofte incomste vā dese Habé (welck
he tusschen die voortse Eplanden is) heeft
4.5. baden diepten binnen in/ van moerwe
modder gront/ waerom daer quaet te anke-
ren is/ en daer gaet een gheweldighe stroom/
heeft aende incomste van't w. een groot eplā-
dekte ofte Steen-clippe ligge/ te weten/ recht te
midbewegghen vande mont; die in dese Haven
begert te loopen van dese w. 3pde/ sal tussche
dese groote Clippe/ en het 3. epland hee loope/
alhier heeftmen een bancke van 8. spanne wa-
ters modder gront/ naer't 3. van dese 2. eplā-
den heeftmen een ander groot en hoogh Ep-
landt/ welcke streckt n. d. en 3. w. Tusschen
dit Eplandt ende Lampacon machmen wel
doort passeren. Aende oost 3pde vande mont
oost incomste vande Haven van Lampacon,
lept een groot en hoogh Eplandt/ streckende
noorden ende zupen. De zupder hoek van
dit Eplandt leyt oost ende west/ met den
ooster hoek van het noorder Eplandt van
Lampacon, ende het Canael dat tusschen
dese twee Eplanden door loopt/ t'welcke
streckt noorden aen/ is diep ende schoon/
hebbende ontrent een schuut van een Lepel
stuck inde byrede.

Dicht aende ooster-hoek van't zupder Ep-
landt van Lampacon, leyt een ronde steen-
clippe/ en wat oostwaert aen/ is ghelegghen
een groot en hoogh Eplandt/ streckende aende
noord 3pde o. en w. en aende w. 3pde n. w. en 3.
oost. Dese Canalen/ welcke dese steen-clippe
maecht/ zijn diep en schoon. Van dese Steen-
clippe af 3. o. waert aen/ heeftmen eenen upe-
ganch ofte Canael/ streckende t'Zee waert in/
altmael van sant grond/ met 3. badē diepte/
waer door alle de Schepen loopen/ die van
Lampacon af comen/ en bupten begheeren te
wesen/ t'3p na wat wege dat het wesen mach;
want vande west 3pde ist ondiep/ als ghesepd
is. Van Lampacon 7. mylen oost aen/ is ghe-
legghen Macau, en men heeft een reghel Eplā-
den op de selfde streckinghe tot Macau toe; alle
dese Eplanden blyven u aende zupd 3pde/ ende
van daer af tot het vaste landt toe/ zijn ontrent
5. ofte 6. mylen. Dese Solve/ ofte spatie van
tusschen d'Eplanden en het vaste landt/ als
oock van Lampacon af tot Macau toe/ is al-
temael een opē Zee/ en heeft niet meer dan
2. ofte 3. eplandkens/ doch is over al een
bankachtighe gront: want het alderdiepste
van dien is 2. badem/ t'welck is tot op een
myl na aen't vaste landt/ ende het Canael/ het
welcke loopt vande Zee af nae de mont ofte
incomste vande Rebiere van Canton toe/
(diemen heet/ der Hasen ooren) loopt lan-
ghes de Eplanden vande Haven van Ma-
cau heen.

Akerende weder te rugghe/ aen't Eplandt
van Vasco de Faria, comende met het eynde
van dien over een/ soo heeftmen daer by
een ander hoogh ende rondt Eplandt/ tus-
schen dese twee Eplanden door loopt men
t'Zee waert in/ ende voort by dit voortse
Eplandt/ heeftmen een reghel van ander
Eplanden/ welcke strecken tot die mont
ofte het Canael toe/ (daermen door loopt/
alsmen van uytter Zee na Macau toe comt)
ende strecken oost noordtoost aen.

Alle dese Canalen ofte doorganghen/ die
van uytter Zee daer tusschen heen loopen/
ff 3pde

Waar ontrent
danne de Ha-
ben van Lam-
pacon siet/ en
vande merckē
daer gelegghen

Quaet anker
gront.

Hoemen inde
Haven loopen
sal.

Een modder
doochte.

Streckinghe
des Eplandes
en Haven van
Lampacon.

Tusschen tri-
steen-clip en
een hoogh ep-
landt/ schou-
dier Canael

Endiepten en
streckinghe vā
Lampacon
tot d'Aslaca.

Gelegentheyt
ende diepte
eens golfs

Streckinghe
eens Canals
nae de Rebiere
van Canton.

Streckinghe
mercken/ Ep-
landen/ Cana-
len/ en diepten
van't
Eplandt/ Vasco
de Faria/ nae
Macau ende
voorts.

Een punt
lands van
wite strand
daermen op
afseple moet.

Hoemen
boogse strecke
sal en wat pe-
rijckelen te
schouwen zijn.

Daermeeren
inde Canael
(de gaten van
ten genooten)
is dat nae
Macau.

De noot-
d' gaten
kanten / d' d' d'
ken Eplande
clippen ende
d' d' d' d'
d' d' d' d'
d' d' d' d'
Canton.

Een hoogh
Eplande met
ander merke
en diepten
zupdt oost
waert van
Macau.

Een steene
clipp dien
schouwen
moet.

Zijn altermaal supber en schoon / en en hebt daer
meerders voor te vreesen van dat ghy siet.
Sult langhs dese Eplanden heen loopen / die
latenot aende zupdt zude / hebbende aen de zude
van't noorden d' Eplanden van Lampacon.
Als ghy niet die selfde over een comt / soo sult
ghy niet n.o. comen te sien en Epland / twelck
een punt landts van ee seer wite fant-strant
heeft / op welke punt sult aen loopen: want
men heeft van daer af / nae d' Eplanden van
Lampacon toe een sandt banche / waer vā het
alderdiepste langhs dese punt hee is / sult daer
by heen loopen / tot op een schuut van een gues-
telingh naer. So wanneer ghy dese punt ghe-
passiert zijt / so loopt n.o. aen / so sal u bliven
vande zude van't n.w. ee groot en hoogh Ep-
landt / twelcke is ghelegghen o. en w. met het
zupder Epland van Lampacon; tussche dit
en Lampacon en heestmen anders geen ver-
hindringhe / dan die groote sien-clippe / hier
boven gheroert; Sult loopen op de 3. o. punt
van dit Epland aen / dat latente aende zude
van't nootd west loopde door t Canael dat
tusschen dit en een ander Epland (dat west-
waert aen leyt) door loopt; Hier door we-
sende / so sinnen in het Canael / twelck vā uprer
Zee af nae de mont (ghenaet der Hasen coze)
noorden aen loopt / en van't Canael af west-
waert aen / so is de wegh nae Macau toe. Ic en
stelle alhier desen wegh ende cours niet; want
hebbe die op een ander verclaert en aengewe-
sen / te weten / inde Navigatie vā Malacca nae
Chyna. Die tusschen dese Eplanden door
baert / is hem altoos noodigh met het loot
ghestadigh inde hande te gaen en te diepen.

Van Macau 7. mpen n.o. aen / is gheleggen
een seer groot en hoogh Epland / van een seer
hooghen en spijghen top / leyt inde groote
mont ofte trompsie van de Rivier vā Can-
ton, door welck de groote luncos (dat zijn die
Spanische coopbaeders) in loopen / daer onse
schepen / (te weten / de Portugische) oock wel
door mogen passeren / en vande wester hoek
van dit Epland te weten / een half mijl zupen
aen zijn ghelegge etlike sien-clippen / tussche
welcke en t Epland het over al diep en schoon
is als oock langhs t Epland vande zupdt
zude heen. Door by dese sien-clippen t Zee-
waert aen / heestmen sommige clepne Eplan-
den liggen; en wat voer by dese Eplande wat
meer t Zee waert aen / zijn gheleggen etlike an-
dere groote Eplande / en sult tusschen de door-
sepde sien-clippen / ende die clepne Eplanden
niet passeren: maer tusschen de clepne ende de
groote Eplanden moecht vrpelicken sonder
schroomen door loopen.

Van Macau 4. mpen 3. o. aen / leyt ee groot
en hoogh Epland / wesen in twee gedeelte
met een seer cleijn doorloopt water vande
Zee / en verthoont he van verbe als een schip /
en heeft noch wildernisse noch geboomte / een
half mijl daer van af nae het land toe / heeft
men een ander langhwerpent Epland met
geboomte / te midt wogen van't Canael; van
tusschen dese twee Eplanden / te wete / inde in-
comste aende zude van Macau, is ghelegge een
steen ofte clippe daer't water over spoelt /
waer van u alleen sult wachten: want de rest
over al supber ende schoon is.

Van dit groot Epland (dat hem in twee
deelt) af / o. 3. o. aen 6. mpen / leyt een ander
langhwerpent en hoogh Epland (met een seer
swart schynende bosschagie van geboomte /)
welck men noemt Tonquion, en van daer af

een half mijl t Zee waert aen / leyt een regel vā
10. ofte 12. Eplandekens ofte Clippe / sult loo-
pen tussche die en t Epland hee / alwaer schoon
is / ofte moecht oock t Zee waert bukten alle
d' Eplandekens heen loopen willende. Vā die
voorz. epland af nae t landt toe / tot op ee mijl
ofte daer ontrent is gelegen ee ander laech en
lanck Epland met geboomte / te midt woge
van't Canael; Van tusschen dese 2. Eplanden
heest een Eplandeken ofte Clippe liggen / en
noch ee ander by t Epland vā te landwaerts;
Tusschen dese Clippe van te midt wogen van't
Canael en t Epland van t Zee waert ist diep
en schoon / en aende o. n. o. punt van't Epland
t Zee waert / aende zude van't landt / heestmen
eene clepne Inwijck ofte Bay / alwaer een
goet beschutsel is door de Monson vāde zup-
winden / en heest goet versck water; Kronts-
om dit Epland Tonquion, ist ober al schoon.

Keerde weder op het groote Epland vā-
den hoogen top / gelegen inde mont vande Re-
vier van Canton, te weten / vāde wester punt
van het selfde Epland af 7. ofte 8. mpen / o. 3.
o. aen / is ghelegghen een hoogh groot en lanck-
werpent Epland / twelck is streckende n. w.
en 3. o. is gantsch sonder gheboomten ofte ee-
nighe wildernisse. Vande zupdt ooster punt
van't selfde Epland af / ee half mijl t Zee waert
aen / leyt een ander rondt en hoogh Epland.
t Canael dat tusschen dese twee Eplande door
loopt / is diep en schoon. Aende n. o. zude van
dit groot Epland / te weten van't midden vā
dien nae het landt toe / zijn gheleggen twee ofte
drie lanckwerpende ghecloben Eplandekens
ofte Ruidsen / daer dicht by van een rofackri-
ghe aerde / sonder eenighe gheboomten. Tus-
schen het eynde van't n. w. vā het voorsz. Ep-
landt en het landt loopt ee cleijn Canael / door
het welcke die clepne Bancoins (dat zijn de
Chynische Barken en lichters) heen loopen.
Van Canton tot dit voorsz. Epland / maecht
het water een Golbe ofte inwijck; Door dese
contrepe looptmen alsinen van lapon af rōt.

Van dit lanckwerpent en rondt Epland af /
te weten / van de mont van tusschen verbe / 7.
mpen o. n. o. aen / heeft het landt eenen hoek
van een hoogh en effen land boven op / vol vā
een swart schynende wildernisse / hebbende aen
dees zude van het w. 3. w. een steijl afgeheicht
landt / en na het o. n. o. loopt het al dakende af.
Van dit landt af steekt een punt t Zee waert
in / ende recht teghens dese punt ober / tot on-
trent een Roer schuut verbe / is ghelegghen een
groot en lanck Epland / streckende ghelijck
als de Custe. Het Canael van tusschen dese
punt en t voorsz. Epland heeft schaers 3. va-
dem diepte. Binnen dit punt na het land toe /
te weten aende w. 3. w. zude / heestmen veel en
goede Rieden te anchorē (voor de Monson vā
Chyna) op 7. ende 8. vadem diepten / modder
gront; Ic heb daer aen anchor gheleggen / co-
mende van het Epland lapon af / en quamen
door t voorsz. clepne Canael gelooopen; Alhier
voledn alle de Eplanden van dienen heet
As Yhas de Canton, ofte d' Epland vā Ca-
ton. Dese wegh vande 2. voorsz. Epland af /
tot dese punt ofte hoek landts toe / maect een
Golbe / door den grootten Inwijck die t heeft;
is op dese dwers wegh ober al supber ende
schoon / ende alst eenigh hart weer is / soo gaet
alhier een seer hol water / namentlicken / dicht
by t Canael vande twee Eplanden.

Van dese voorsz. punt van landt en hoek
vā de Epland af / 6. mpen de Custe voortaf /
is ghe-

Streckingen /
Barken /
Eplanden /
Canalen ende
die ten etc.
vā het groote
Epland nae
Tonquion en
ander Eplan-
den.

Goede bes-
chutsel door
de Monson /
en ghetief vā
versck water.

Bejegeninge
van t groote
Epland nae
de Rivier vā
Canton / tot ee
ander Epland
en de plaetsen
daermen van
Japan af rōt.

Neucomende
mercken ende
ghedaenten
van't lanck-
werpent Ep-
landt o. n. o.
aen / tot een
wylckende
punt landts.

Canalen
schaers 3. va-
dem diep
een goede
Riede.

Het eynde der
Eplanden vā
Canton.

Golfe door
den grootten
Inwijck is
door gans
supber ende
schoon / maer
gaet hol in
hart weder.

Een Inwijck
hebbende som-
mige Eplā-
dekens ende
Clippe / zijnde
ghetieffelijck
in storm ende
onweder.

Clippe op 22.
en half gradē /
verthoont he
als een sepiant
schip.

Dooghten
en Ruidsen vā
root fant / die
gheen Canael
hebben.

Et punt lāds
op de 25. en
half graden
daermen by
ten alle hoer-
ken loopt.

Ghelegghen
heyt vā lāds
do Sal / zijnde
een groote
haven.

De Rivier
Porto de Pe-
cas / daer de
Chynische
Zude werck
ghemaecht
werden.

Het Epland
Lamon leyt
op 23. en vie-
rendeel gradē.

Goet hem het
Epland Lā-
mon verthoont
almen van
Macau comt
als mede vā
de Clippen
en perckelen
daer ontrent.

is ghelegghen eenen Inwijck / hebbende som-
mige Eplandekens en Clippen inde mont
van dien ligghen / te weten / aende zude van't
o. n. o. de welcke een goet beschutsel zijn voor
eenige stormen en onweder; Men heeft alhier
virtualie en ander lijflichten van doen / we-
sende 4. mpen t Zee waert daer van af / is ge-
legghen een steenrootse ofte Clippe (die he van
verbe verthoont gelijk een sepiant Schip) op
de hooghte van 2 1/2 graden. Dese Custe is
langhs de Zee heen / alkmael van een leegh
landt en sandt-stranden / wesen van binnen
een hoogh land / streckt o. n. o. aen / tot ee punt
landts toe / gheleggen 1 1/2 mpen van't Epland
Lamon; men mach het over al anchoren / en
is inde bistatie tot dese punt land toe 18. mple.

Sult weten / dat vāde contreye van't eynde
van d' Eplanden van Canton af / tot het Ep-
landt Lamon toe / te weten / 18. mpen t Zee-
waert in / zijn ghelegghen etlike dooghten en
Ruidsen vā root fant / die met leegh water ont-
decht zijn / op welke plaetsen de Visschers vā
alle dese Custe haer visscherpe houden; Alle
dese voorsz. dooghten en Ruidsen zijn gheslorē /
sonder eenighe Canalen ofte passagien te
hebben.

Vande boven gementioneerde punt lāds
(die 1 1/2 mpen van't Epland Lamon leyt) af /
tot die Enfada dos Camorijns, dat is den
Inwijck vande Barnaet / toe / die vāde Chy-
nen Cayto ghemaect wort / ghelegghen op de
hooghte van 2 1/2 graden ruym / looptmen de
Custe n. o. en 3. w. en n. o. ten o. en 3. w. ten 3. te
weten / bukten alle de punten en hoeken hee /
is inde cours 86. mpen. Nu keerde weder
tot den hoek / so heestmen van daer af tot La-
mon toe 1 1/2 mple. Thien mpen vā de voorsz.
hoek voort aen / leyt een Rivier / ghenaet Ryo
do Sal, (dat is / de Rivier van't Sout) van
waer het Sout na Canton toe geboert wert;
is van een groote Haven en incomste. Dese
Rivier van't Sout ghepasseert wesen de / te
weten / 4. mpen voort aen / heestmen een an-
der Rivier / gheleggen by een ander punt lāds
ofte hoek / welcke Rivier van de Chynen ge-
maect wort Chaochen, en vande Portugi-
sen O porto de Pegas, dat is de Haven vande
Stucken: want alhier ghemaecht worden de
goede Chynische stucken van Zude / en ander
costelijck tuch. Dese Rivier is seer groot / en
heeft veel bewoonde plaetsen ende blecken te
landwaerts in / langhs de water cant heen
ligghen; is ghelegge mer de zupdt wester hoek
van het Epland Lamon, o. 3. o. en w. n. w.

Het Epland van Lamon is ghelegghen op
de hooghte van 2 1/2 graden; is groot en seer
hoogh / bedert van wildernisse en gheboomte /
streckt ghelijck als de Custe leyt / ontrent een
mijl weeghs versckeyden van't baste landt /
alsinen (van Macau af comende) daer langhs
by heen seylt / te weten / aende zude van't w. 3.
w. soo doet het hem op ghelijck als twee Ep-
landen / alhoewel dat het maer een en is; heeft
aende 3. w. zude / ofte de zude van't landt som-
mige sien-clippen recht by heen liggen / die
met leegh water ontdekt zijn / en met hoogh
water / so breekter de Zee op. Voorts soo is
alle de reste van't Canael vā tusschen t Epland
en t baste lādt / schoon / supber en diep genoeth /
evenwel so en machmen daer niet door passe-
ren: want is vol van wildernisse / en ander
dwistigh tuch / al hoewel dat ic daer door ge-
weest hebbe door nootshalven: maer was
met groote moepten / waer omme nienand

rade daer door te loopen / ten waer met een
Soma, dat is een Chynische Carveel / daer 3p
met langhs de Custe varen / en haer hande-
linge dypen; aen desen voorsz. 3. wester hoek
van't Epland / so liggen t Zee waert daer van
af / etlike clepne blacke Eplandekens en an-
dere Ruidsen / tusschen de welcke en het Ep-
landt men niet passere en mach / en heeft aende
nootd ooster hoek / aende zude van't landt /
een seer groote Inwijck / al waermen ee goet
beschutsel en louwe hee heeft door alle win-
den / daermen van gelijcken met onse schepen
mach in loopen / noodigh wesen; heester 3 1/2.
vadem diepten / modder gront; Om nu daer
in te comen / soo sult ghy ghenaken en loopen
aende zude van't 3. w. want ich hebber selver
in gheweest.

Van dese zupdt wester punt van't voorsz.
Epland af / ander half mijl t Zee waert in /
heestmen een Risse / die he boven water ver-
thoont; is van sommighe (war te steenen / die
op een ry oostwaert aen strecken / tot ontrent
3. mple weeghs / en heeft aen't eynde vā dien /
3. blacke lanckwozpende Clippen op een ry
ligghen / waer van d' yperste de grootste is;
Men en mach in geenderlep wyse ober noch
tusschen dese Risse en Clippen door loopen;
maer tusschen de Risse en t Epland / heest
een seer goet Canael: want ich hebber selver
door ghepasseert / heester 20. vadem diepten
van cleijn dun en black sandt gront / en heber
anders niet te doe / dan u allenlick te hoeden
voor t Epland / en de voorsz. Risse; 'Cis goet
(door de gheen die van lapon af comt) daer
by daegh door te loopen: want soomen t Zee-
waert bukten om loopt / om de Risse te schou-
wen) so ghebuert het wel datmen de winden
alder scherp vint / en daerom qualick aende
Custe can gheraken / waer door 3p / so hem het
weer verheft / groote moepten passeren.

Van dit Epland Lamon af / 6. ofte 7. m-
pen o. n. o. aen / is gheleggen de Haven vā Cha-
baquon, twelck is een arm vander Zee / die
seer diep te landwaerts in loopt / n. o. waert
aen / heeft aende incomste van dien / te weten /
aende 3. o. zude ee dicke en grove punt landts
ligghen / die hem van daer voort aen seer ver-
heft en hoogh op loopt / ende aende zude van't
n. w. ist een leegh landt van sandt stranden.
Vāde voorsz. punt landts af op de selfde stre-
kinghe / een schuut van een goetelingh verbe /
is gheleggen een Risse vā sandt daer't water op
breekt. Die in dese Haven beghert te loopen /
moet ghenaken de zude van't 3. o. loopende
langhs de punt vande incomste heen / heester
derde half vadem diepten. Een half mijl bovē
de voorsz. punt landts / te weten / aen't landt
van't zupdt oosten / is gheleggen eenen clepnen
inwijck ofte Bay van modder gront / welcke
haven een goet beschutsel is voor eenigh on-
weer / en tot meerder verscketheyt / so mach-
men daer soo dicht aen het landt loopen / dat
men inde modder blijft steken / en springe also
aent landt van het n. w. het welcke voer by
een Eplandeken is / daer een bewoont bleck
ofte stede leyt / alwaermen veel probande en
lijflichten vint. Dese vaert doetmen aldus
met luncos ende Somas, dat zijn Chini-
sche schepen ende Booten; Dese Haven is ge-
legghen op 23 1/2 graden.

Achter desen inwijck / te weten / aende zude
vāde Zee / leyt een ander Inwijck / alwaer
langhs hee / te wete ee schuut vā ee Lepel-stuck
daer vā (zijn gelegge 4. ofte 5. Eplandekens ofte
Clippen)

Eplanden en
Ruidsen daer
qualick te
passeren is.

Inwijck daer-
men door alle
winden goede Riede
heeft van 3. en
half vadem
diepte.

Een swart
steenich Risse
3. mpen lanck
met 3. Clippe
aen't eynde.

Goede Ca-
nael tusschen
het Risse en het
Epland vā
20. vadem.

Rebent waer-
om betet door
het Canael
van bukten
om het Risse
te loopen is.

De haven vā
Chabaquon
lept 7. mpen
van't Epland
Lamon / heb-
bende aende
3. o. zude een
punt landts.

Een Sandt-
rif op de selfde
streckinghe.

Boemen best
inde Haven
loopen mach.

Een clepnen
Inwijck by
de punt lāds
zijnde goet
schutsel in
storm.

Een bewoont
bleck daer-
men probāde
can becomen.

De Haven
lept op 23. en
half graden.

Een ander
inwylt met
sommighe
Clippe/daer
men tusschen
t'landt en de
selve passeren
mach.

Ghebaente
des landts
tusschen de
twee inwylt

Van de Habé
van Chaba-
queo tot Chin-
chon/looptme
22. mple n. o.
en n. o. ten o.
aen.
Goede diepte
ende quade
stroomen by't
landt.
Vande swar-
ten inwylt
een swarte
wildernis ge-
lyckende / heeft
goede reede.
Twee mple
daer liggen
twee witte
steen-clippige
Eplanden/
zynde tussche
twaiste landt/
en de selve o-
ber al schoon.

Vande streck-
kinghen/clip-
pen/steeden/
diepte/berch
water/ende
gronden tuss-
schen den
swarten in-
wylt ende de
Eplanden
Chiocon.

Clippe/ tusschen de welke en t'land men pas-
seren mach: want isser schoon en diep. Dese
Inwylt vande Eplanden is een beschutjel
door de Monson van Malacca, (dat is door
de winden die inde tyden datmen van Malacca
af nae Chyna comt wapen/) heeft binnen in
seer goede schoone grondt: t'landt ghelegghen
tusschen dese twee voorsz. Inwylten/ is van
een hooghe en groene landbouw/ sonder eeni-
ghe wildernisse ofte gheboomten/ en de voorsz.
sepde Eplandekens zyn ront en hoogh/ stre-
kende altemael op een rplanghs t'land heen.

Vande voorsz. Haben van Chabaquico
af tot Chinchon toe/looptmen de Cusse n. o.
en n. o. ten o. aen/ is inde distantie 22. mple; is
altemael van een hoogh landt/ en men heeft
dicht by't landt 16. vade diepten/ en daer loo-
pen veel quade en groote stroomen; lieerende
op Chabaquico, so heeftme van daer af 6. oft
7. mplen voort aen/ A Entada Pretta, (dat is
den swarté Inwylt gesept/ vā die van't lādē
Lauho ghenamē) boven welke is ghelegen
een hoogh landt/ met een seer swart schynende
wildernisse/ en heeft inde mont vande incōste
twee Eplandekens ligghen; is binnen in van
een schoone ende goede gront/ wesen een be-
schutjel door etliche windē/ alwaer Ruy Lo-
bo met zyn schip/ en noch een groote lunco
ofte Chyns Schip verwoert heeft. Twee
mple n. o. Zee waert daer van af/ ligghen twee
Eplandekens van witte Steen-clippen/ dicht
by den anderen/ tussche welke en t'waiste lādē
ist ober al schoon.

Van dese Entada Pretta, ofte swarten in-
wylt/ 7. mplen voort aen/ zyn ghelegen twee
hooghe en clepne Eplanden/ (wat meer lanc-
werper dan rondt/ sonder eenighe wilder-
nisse ofte gheboomten) seer dicht by den ande-
ren/ streckende n. w. en 3. o. hebbende tusschen
beyden 3. ofte 4. steen-clippen. Dese Eplan-
den en Clippen ligghen verschepde van't vaste
landt/ ontrent een half mijl weeghs/ en daer
recht tegens over leyt eenē clepne Inwylt/ vā
eenen seer leeghe hoek ofte punt lādē langhs
de Zee heen/ en aen't Eplandt dat aldermaest
het landt leyt/ te weten/ vande 3. w. zyde/ is
ghelegghen een sandt-bay/ t'welck een goede
Ree is van 7. en 8. vadem diepten/ so dat u de
Clippen die Zee waert byhen/ een beschutjel
maken; sult het landt vande Sandt-bay wel
dicht ghenaken: want ick heb daer selfs in ge-
legghen/ om dat ic daer met een groot ontwer
in liep/ comende van lapon af. De Japonen
hebbender oock wel by wylen met hare sche-
pen in verwoert. D'incōste daer van is
aende zyde van't n. o. wel dicht by de pūt vā't
Eplandt (die nae't landt toe leyt) heen; sult al-
toos in't incomen wel dicht nae't Eplandt aē
loeven/ om de Habé niet te missen/ en moest
altoos (so aende n. o. zyde/ als aēde zyde van't
3. w. tusschen t'Eplandt en t'landt) up en in-
comē. Men heeft oock op dit Eplandt versch
water. Dese Eplanden worden ghenamē
Chiocon; isser ober al supere gront/ upghe-
sondert alleenlickē een steen-clippe daer men
het water op siet byken/ ghelegghen een schuet
van een guetelingh w. waert vande Ree af.

Van dese Eplanden van Chiocon af/ drie
mplen voort aen/ leyt de Haben vā Chinchō,
ende twee mplen verschepden van't landt af/
zyn ghelegghen twee Eplandekens van wit-
achtighe Steen-clippen/ tusschen welken en
t'landt/ als oock daer bukten om t'Zee waert
ist ober al schoon. Van dese Eplandekens af

twee mplen voort aen/ ende eē half mijl vā't
landt/ heeftmen een hoogh en rondt Eplāde-
ken ligghen/ waer van een tūffe af steekt/ tot
op een half mijl t'Zee waert in/ daer men het
water op siet byken; sult u van wachten.
Tusschen t'landt en dit Eplandeken zyn't al-
temael ondiepten; Tusschen dit Eplandeken
en den hoer vande mont van Chinchon leyt
eenen clepne Inwylt/ daer de Schepen (inde
Monson van Chyna) setten. Alle dese Cusse
van Chabaquico af tot Chinchon toe/ is vā
een hooghe landbouw/ met diepe ende schoone
gront/ upghefondert alleenlickē de voorsz.
tūffe van't Eplandeken.

Die Haben van Chinchon (comende van
dese zyde van't 3. w. af) heeft boven hem ober
legghen een seer hoogh landt/ met een steen-
rootse boven op/ in ghelijckenisse van een pp-
laer ofte colonie (als de Varella aende Cusse
van Champa) dit hooge land ofte geberghe/
gaet al dalende (na eenen upstichenden hoek
ofte punt landts) af; en comende van de zyde
van't n. o. te weten/ van upter Zee/ soo heeft
een groot open/ met sommighe Eplāde inde
mont. Vande voorsz. hoek af/ soo streckt het
landt noorden aen/ ontrent anderhalf mijl/ en
van daer keert het weder nae't w. n. w. heb-
bende een arm vāder Zee/ die een groot stuck
weeghs te landwaerts in loopt; Op de selfde
streckinge/ so heeftmen (aen dit land dat vāde
punt vander Zee/ tot dat ander punt/ daer't
landt nae't w. n. w. streckt) een lancwerper
en hoogh Eplandt/ sonder eenighe wildernisse
ofte gheboomten/ streckende ghelyck het selfde
landt/ en leyt een clepne half mijl van't lande
verschepden/ en heeft vande zyde van't landt
een goede Sandt-bay/ te middewegghen vā't
selfde Eplandt/ te weten/ een schuet van een
Bas/ weest waert aē/ leyt eē verborghē Clippe
ofte Steen-plate/ van 18. span waters/ be-
slaende wepnigh plaats/ alle d'ander reste is
schoon en supere om te mogen ankeren. Dit
Epland heeft goet versch water; Alhier heeft
Diego Pereira met zyn Schip verwoert;
Men en loopt by dit Epland niet aēde 3. zyde:
maer vande oost zyde bukten om heen; Co-
mende alsoo vande noozdt zyde binnen in de
voorzepde Haben.

Van dit Eplandt een quartier mijls nooz-
den aen/ zyn ghelegghen drie Eplandekens/
streckende metten anderen oost ende w. Van
daer af nae't land van't westen toe/ heeftmen
een Canael van ontrent een half mijl breed/
diep ende schoon; Men mach ooc wel tusschen
teerste ende d'ander twee Eplandekens door
passeren/ willende; Tooster eplandeken ist
langhste en t'grootste van alle drie. Dese ep-
landekens ligghen verschepden vā't nooz-
derlandt/ ontrent een groote mijl/ welck land
is een seer hooghe landbouw. Een schuet van
een Bas vā't ooster Eplandeken noorden
aen/ is ghelegghen een groot ende hoogh Ep-
landt/ streckende noorden ende zupen/ het
welck heeft aende west zyde een Sandt-
bay/ te weten/ dicht by het landt heeftmen
een goede Ree om te ankeren/ met een seer
schoone gront/ alwaer dickwils de Portu-
gelsche schepen gelegen hebben/ aldaer goede-
ren en waren ladende/ van die daer te lande
ballen. Van desen Inwylt een schuet vā een
guetelingh/ 3. w. aen/ ende een schuet van een
Bas vande ghementioneerde Eplandekens/
lept een Sand-plate van 12. span waters.

Voort

Van streckin-
ghen/ tusschen/
Eplanden/
Clippe/ diep-
ten/hoeken/
gronden/ tuss-
schen d'Eplā-
den Chiocon/
en de haben
van Chinchō.

Van streckin-
ghen/ landt/
hoeken/ punt-
ten/ tusschen/
Eplanden/
Bapen/ Clipp-
pen/ versch
water/ gronde
ende diepten
des haben
van Chinchō
3. w. waert.

Vande streck-
kinghen/ Ep-
landen/ Bap-
donden/ Ca-
nalen/ diepte/
gronden/ tuss-
schen/ plat-
ten/ vanden/
des haben
Chinchon/ tot
het Eplandt
Tantaa/ noozd
waerts.

Ontrent het
Eplandt Ta-
taa groote
wildernisse
Zee waert in.

Vande ghele-
gentheyt der
inwylt w.
waerts vā't
Epland Tan-
taa/ tot een
punt landts
en inwylt
daer de Chyna
na onthoudē.

En Bapen en
punt landts
daer de schep-
pe beschutten lig-
ghen.

Goede plaetse
om de diche-
pen op te hāle
ende te ver-
sien/ hebbende
oock goede
dyflichten.

Onder het
Eplandt Ta-
taa dientmen
geen onweder
te verwachten.

De haben vā
Chinchō leyt
op 24. o. w.
rendeel grad.

Goede reede
en haben vā
Chinchon
voorzepde E-
pland Tantaa
om een punt
landts in een
inwylt Lialoo
ghenamē.

voorts so is alle de reste schoon. Op de Ree en
langhs d'Eplandekens heen/ heeftmen groo-
te stroomen. De beste plaats om te ankeren
ende het aldersekerste te ligghen/ is dicht
byde zupder hoek/ om van de stroomen be-
vrij te wesen/ ghy en sult den hoek vande
strant (van den Inwylt) nae het noorden
toeniet te passeren: want is ondiep. Die van
Liampo en lapon af comen/ loope in dese ha-
ven/ door't Canael/ van tusschen dit Eplandt
en die drie Eplandekens/ welke schoon is/ vā
5. en 6. vadem waters/ t'welck men van ghe-
lijcken heeft langhs de Eplandekens heen/ te
weten/ soo wel aende zyde van't landt/ als te
Zee waert/ upghecomen de sant plate boven
verhaelt. Dit Eplandt wort van de Chynen
ghenamē Tantaa; Twee mplen van die Ep-
landekens t'Zee waert af/ leyt een cleijn en ge-
clooft Eplādeken/ gheheten Tanchaa. Van't
Epland Tantaa tot het noozder landt/ is on-
trent eē mijl weeghs/ t'welck altemael ondiepe
gront is/ so datmen der gheensins door passe-
ren mach/ noch ooc op eē groot stuck weeghs
Zee waert daer van af.

Van dit Epland Tantaa af/ eē mijl weeghs
westwaert aē/ is gelegen de mont ofte incōste
be- den arm vande Zee/ welke mach wesen
van een half mijl inde breedte; en t'landt vāde
3. zyde/ heeft een punt landts/ tegens t'welck
over (te weten/ aen't ander land vāde n. zyde)
is ghelegghen eenen Inwylt ofte Bap/ met
seer goet beschutjel/ daer heen die Armade vā
des Coninghs vā Chynas Schepen onthou-
den. Een mijl weeghs vāde voorsz. punt lādē
af/ de d'vier innewaerts aen/ leyt een eplandt
(by't zupder lant) met sommighe roode Dup-
nen; Te middewegghen van dit epland/ te we-
ten/ aende zyde van't zupder landt steekt een
punt landts up; Wat door by dit punt w. af/
heeftmen een cleijn Bap aen't selfde Epland/
in welck mont de Schepen ankeren; alhier
leptmen bukten alle stroomen/ onder het be-
schutjel vāde voorsz. punt landts. T'gebuert
oock wel dat de Schepen somtijts door on-
acht saemheyt opt d'ooch blyven/ om dat se te
dicht aen't land comen/ doch en doet hen geen
schade ofte leel: wāt is wecke modder grōt.
Van dese voorsz. punt af nae den ooster hoek
van't selfde epland toe/ heeftme een seer goede
plaetse om de schepen op't landt te halen en te
versien/ alwaer de Portugezen huer schepen
dickwils versien en gersonferteert hebbē. Van
ghelijcken soo heeftmen alhier veel p'ovande
en listochten; Sult weten dat die Schepen/
(by't eplandt Tantaa liggende) aldaer het on-
weder niet en verwachten: maer so haest als
zy eenigh quāt vermoeden van tempest oftē
quaet weber kypgē/ so lichtense terstont haer
anker op/ en comen setten by dit Eplandt:
te wetē/ inde mont vande voorsz. clepne Bap/
wel dicht by't zupderlandt heen; op alle desen
wegh ist ober al schoon. Dese have vā Chin-
chon leyt op de hooghte van 24. graden.

Van't Eplandt Tantaa, en het eplandekē
van dese Haben van Chinchon af 5. mplen
o. n. o. aen/ is ghelegghen een punt landts/ aēde
welck leyt eenen goeden Inwylt/ (door't
quaet weber en de Monson van Chyna) ghe-
namē Lialoo. De Reede van desen Inwylt
is dicht by de voorsz. punt landts: want alle
t'landt van desen Inwylt af tot het eplandt
Tantaa toe/ is altemael (te weten/ daer langhs
heen) van een bankachtighe ende ondiepe

gront/ streckende alsoo tot het eplandt toe/
want tusschen t'selfde eplandt ende het landt
ist oock altemael d'ooch ende ondiep/ als vo-
ren gheseyt is.

Van desen Inwylt van Lialoo af voort
aē/ so beghint het land wat leger van hooch-
ten en hievelen te worden/ sonder eenighe hoo-
ghe gheberghten/ (als de voorgeande) meer te
hebben/ ende is van luttel wildernisse/ en op
plaetsen gantsch geen; is eē seer schone Cusse/
en hebet met te byeen/ dan dat ghy voort
doochen siet.

Van Chinchon tot de Haben vā Foquie,
zyn 40. mplen/ en men looptet n. o. ende noozd
oost ten oosten aen.

Van de punt van Lialoo af/ twee mplen
voort aen/ is ghelegen een vāck eplandeken/
te weten een half mijl verschepde van't land/
en noch een ander halve mijl voortder aē/ lig-
ghen twee eplandekens by den anderen/ wat
dicht by't landt; Dicht by de selfde heeftmen
een cleijn/ hebbende aende mont van dien
sant stranden/ met een leegh land. In dese Re-
vier loopen de Somas ofte Chynische schepē/
die na de Stadt van Enon wille wesen/ wel-
ke daer binnen in is gelegen/ al waermen veel
Chynische waren en goederē heeft. De Cusse
7. ofte 8. mplen voort aē/ so heeftmen de punt
van Chencheu ghenamē/ welck is van een
hoogh en kael landt/ van een witte en rofacht-
tige rolier/ stekende wepnigh ter Zee waert
in; heeft vande noozdt ooster seer eenen clep-
nen Inwylt ofte Bap/ en daer boven ober
een seer hoogh ende steijl afgebricht landt; In
desen Inwylt leyt een groot eplandeken/ tuss-
schen t'welck ende de punt landts men daer
in loopt. Van dit eplandekē af/ een schuet van
den hoer na't n. o. is ghelegen een steen plate/
een halve vadem onder water/ ende nae het
noozdt westen van't selfde eplandeken af/ te
weten/ tusschen dien ende het landt/ leyt een
ander steen; en aēde zyde van't land heeftme
by dit eplandeken een goet beschutjel om te
ankeren. Ick hebbe in dese Haben selber ge-
legghen/ te weten/ wat naer der aen't eplandekē
als by't lādē/ met twee luncos, (dat zyn groo-
te Chynische schepen) wesen een peder wel
van 500. en 600. Bharen, rekeningē van In-
dien/ t'welck is ober de 90. vadem/ en liep der
langhs de punt landts heen in; Boven op dese
punt landts/ te weten/ opt opperste/ leyt een
groote bewoonde Stede. Noozdt noozdt oost
van dit eplandeken af/ zyn ghelegghen twee
lancwerpende ghecloben eplandekens van
rootachtighe rolier: maer en hebben gheen
scheone gront noch eenigh beschutjel; Twee
mplen alcer men by dese punt van Chencheu
comt/ soo heeftmen te landwaerts in/ te we-
ten/ nae Chenchen toe eenen bergh ligghen/
van ghelijckenisse van Monte Fermolo, ofte
de schoone Bergh.

Dese voorszepden Bergh is ghelegghen
van Chinchon af 13. mplen. In dese con-
trepe soo heeftmen ses ofte seven mplen van
het landt af sommighe Bopē met ghecoluer-
de blueghelē ende blagghen ligghen/ welke
zyn van de Disschers van het landt/ daer zy
hemlieder metten ende want met af teijkenē;
ende de Somas, (dat zyn de Chynische Car-
veelen) van dese contrēpe zyn niet overloopen
ofte verdecken gants teemael ghesloten/
met slechts een seijl alleen/ sonder eenigh an-
der ghereetschap meer.

ff 3

Vanden

Chinchon/ en
de Haben vā
Foquie/ lig-
ghen 40. mple
ten verschep-
den.

Vande streck-
kinghen/ Ep-
landen/ Bap-
den/ stranden/
plate/ Reede/
Berghen/ In-
wylt/ bewoon-
de Stadt ende
Chynische
wart/ voorsz.
punt van
Lialoo/ tot het
punt van
Chinchon.

Gedaente vā
sommighe
schepen ende
blagghen vā't
eenige Diss-
chers.

Wanden hoek van Cheuchon af 7. mpen
voort aen / is ghelegen 't zupd west epndt vā t
Epland (vande Portugesen geheeten) Iha dos
Cavallos, dat is / het Epland vande Peerde /
en wort vande Chynen ghenaemt Tachoo.
hebbende den naem nae een groote stad / also
geheeten / die daer niet verde van daer en leyt /
te weten / de rivier 2. mpen innewaerts aen.
Sint weten / dat dit Epland ghelegen is bin-
nen de Custe / omringht wesen van een arm
vande Zee (ghelyck als het Epland van Goa
in Indien) / welke arm vande Zee 3. mpen
voort aen aende selfde Custe weder upt comt /
welcke uytcomste ofte mont gheheeten wort
Puyfu. 't eerste mont van 't 3. w. mach wesen
van omtrent 1/2 half myl breet / en vande punt
van 't Epland af nae binnen toe / tot op een
halve myl / heeft men daer langhs een goede
anker grondt / om te setten door de winden
vande Monson vā China, vā 10. 11. vadem
diepten / schoone grondt; men sal hem wachē
van 't landt van 3. w. twee leegh is vā sant-
stranden / en is daer langs heen over al bāck-
achtighe en ondiepe gront: want ic hebbe dit
gantsche Epland van binnen in gheheel om-
gheloopt; heeft veel ondiepten / ende daer is
re Canael / waer vā het alderdiepste twee va-
dem is; Die daer begheer binne in te loopen /
is noodigh een man van 't landt te hebben die
daer kuntschap heeft. Wy liepē de mōt van 't
n. o. in / 't welck de smalste en ondiepste is / en
heeft een verborghen steen clippe onder 't wa-
ter ligghen / te weten / dicht aende 3pde van 't
Epland / ontrent een schuet van 1/2 guetelingh /
de punt binnewaerts aen. Van dese Steen-
clippe af nae de punt toe / moghen wel Sche-
pen ankeren. Byde dese Haven is sonder
doooghten ofte ondiepten. De Custe van tus-
schen beyden / te weten / van d' ene mont tot
d' ander; is van sommighe roode Dypnen / en
van een hael landt / is daer langhs by heen o-
ver al schoon. Vā dese mont van 't n. o. af. een
myl Zee waert in / leyt een cleijn Eplandekē.
Wande maent van April af tot September
toe / so wort in dit voorsz. Epland veel Wee
ghewoet / als oock Peerden en dierghelycke /
waer van 't Portugesen dē naem van Iha
dos Cavallos, ofte vande Peerden ghegheben
hebben / als vooren.

Wande mont van Puyfu van 't voorsz. Ep-
landt vande Peerde 8. mpen de Custe voort-
aen / heeft men een grove en dicke punt landts
met een wildernisse boven op. Dicht by dese
punt is ghelegē een groot rondt Eplandeken /
waer van het Canael van tusschen beyde seer
smal (doch schoon) is / daermen (noodigh we-
sende) tusschen heen door mach loopen. Vāde
voorsz. punt af nae 't 3. w. toe / so is het 1/2 hoogh
landt met wildernisse / ende van daer af nae de
Zee toe / heeft er groot groē velt ofte pletin;
Langhs dit groen velt heen / ist seer goet an-
kerē door de windē vāde Monson vā China.
Is modder grondt. Op de voorsz. punt landts
leyt 1/2 bewoonde Stadt / ghenaemt Pinhay.

Van dese punt van Pinhay af / de Custe 3.
mpen voort aen / leyt de Haven vā Foquyen;
de welke een groote See heeft / en is altemael
van een grof dick landt met wildernisse / ende
binne by 't lād van 't 3. w. so heeft het 1/2 groot
rondt Eplandeken / met een swart schynende
wildernisse. Door by dit Eplandeken na bin-
nen toe / soo leyt de mont vande Rivier / aende
welcke is gelegē 1/2 seer groote stat omringht
met gheweldighe mueren en torens / en heeft

1/2 Brugge van 't landt af stekende / aende welcke
(die schepen die hier daer onthoude) geboden
ligghen; dese incomste is schoon ende byp.
Van dese Haven van Foquyen af / 5. mple
voort aen / is ghelegghen den Inwijck (vande
Portugesen genaemt / A Enseada dos Cama-
roins, dat is den Inwijck vande Camaraer) en
vāde Chynen Cayto geheetē. Op desen wegh
zijn gelegghen sommighe clepne en hooge Epla-
de / sonder eenige geboomte ofte wildernisse /
te weten / ontrent 3. groote mpen van 't landt
af 1/2 Zee waert aen; Men heeft tusschen dien en
daer rondt om over al rissen en Steen-clip-
pen / en schijnt op eenige plaatsen Canale ofte
door gangē te hebben: want ic ben daer selver
door gheloopt met een Pilot van 't landt.
Men sal hem van dese Eplanden wachten.
Van 't epnde van dese Eplanden af / 2. mpen
voort aen / so heeft het landt een punt van een
dick en grof landt / gants sonder eenighe wil-
dernisse ofte geboomte; aen 't epnde van elke
myl / soo heeft men 3. w. aen twee Eplande-
kens ligghen / en aende 3. w. 3pde van dit punt
is een goet beschutsel / door de winden vande
Monson van Chynen / hebbende schoone sant
gront: maer hebt de windē scherp om byten
d' Eplandē om te loope / door welcke oorszaks
wy daer tusschen door liepen: maer en is niet
goet door onse schepen. Ken d' ander 3pde van
het n. o. van dese voorsz. punt / te weten / seer
dicht by 't landt is ghelegghen een cleijn hoogh
Eplandt / streckende n. w. en 3. o. Het Canael
van tusschen dit Eplandt en het vaste landt /
wesen van een Was schuet breet / met 3. va-
dem diepten / het meekendeel steenighe gront /
in voegen / dat so haest als men de ankers laet
vallen / soo zijn de touwen en Cabels terstont
aen stucken ghesneden / vande scherpte vande
steen. Dit Canael en kan men van berde niet
sien / het Eplandt heeft aende 3pde van het lād
een clepnen Inwijck ofte Wap. Die gheen die
hier met een onghewal quam / ghelyck het my
ghebuerde / sal daer in loopen / te weten / dicht
by het Eplandt heen / so seer aen loevende / dat
hy met die voorsz. hiel op 't doogh vande strāt
vande voorsz. clepnen Inwijck loopt / om op
het diep vande harde grōt d' ankers te sette:
want soo ghy 't quament te setten inde Zee / soo
sullen u de Cabels terstont aen stucken ghe-
sneden wesen / als het my ghebuerden.
Dit Eplandt blijft onder een punt bedekt.
Van daer af noord oost / ende noord oost ten
oosten aen / so heeft het landt een ander punt /
wesende ontrent ander half myl vanden an-
deren verscheyden / makende tusschen beyden
eene Inham.

Van dit voorsz. Eplandt ende punt af /
tot ontrent een half myl oost noord oost aen /
lept een Risse daermen het water op siet bze-
ken / streckende noord west ende zupd oost /
ontrent een half myl lanch. Van dese Risse
af / tot de noord ooster punt vanden boven-
geseyden inwijck / is ontrent 1/2 myl weeghs;
alle de reste vande inwijck is schoone en supber.

Dit is den Inwijck diene noet A Ense-
da dos Camarains, ofte den inwijck vande
Camaraer; Die See vā die is onder beschutsel
vāde n. o. punt ofte hoer hōvē verhaelt: want
is goet door de tijt vāde windē vāde Monson
van China, te weten / door de schepen die van
Liāpo en Iapon af comē / om daer in te comē /
so sal men 't landt genake (alermē by de selfde
punt cōt daer by lāghs comēde / tot datmē de
pūt om en daer binne in is daer niet ankerē;
men heeft er

Streckingen /
mercken / stra-
den / Canale /
steen-grondt /
Eplanden /
diepten / in-
wijcken / See-
den / landt-
punten / etc.
des Haven
van Foquyen
tot d' inwijck
Canto.

Steenen gront
den die de ca-
bels in stucke
snyden.

Periculueuse
doooghten ende
hoochste best
in loopen sal.

Hoe datmen
den Inwijck
vā Canto best
in loopen sal
ende van de
hoeken / Ep-
landen / Risse-
den / diepten /
ende quade
steede diene
onder wagen
tot d' Eplandē
Canto / Sion
ontmoet.

men heeft er een seer goede modder grondt / te
weten / by dese noord ooster punt heen / so dat
u de Risse sal comen te blyben int zupdwestē;
hierom so sult het landt vande punt wel ghe-
naken / om op de Risse niet te verballen. Van
desen Inwijck af voort aen tot den hoek ofte
punt van Sumbor toe / ghelegen op de hoogh-
te van 18 1/2 graden / looptmē de Custe noord-
oost ende noord oost ten noorden aen / te we-
ten / byten 't voorsz. Eplandt / ende de punten
vande voorsz. den inwijck heen; Men heeft er
weder op den inwijck / soo heeft er landt van
daer af 12. ofte 13. mple voort aen een hoer /
ende van daer streckt het landt n. n. w. inne-
waerts aen / comende daer naer weer n. o. en
n. o. ten n. uyt; twee mpen daer van af zijn
ghelegghen die Eplanden by den anderen / te
weten / twee groote ende hooge / en een cleijn /
wesende daer rondt om over al schoon: maer
en hebben gants gheen beschutsel noch weede /
om de Schepen daer voor eenigh weer be-
schermt te wesen; Dese Eplanden zijn ghe-
naemt Canton Sion, alle dese Custe vande
Enseada dos Camarains af / tot dese eplandē
ende voorsz. den hoek toe / is altemael van 1/2
leegh landt met hievelen / ende dalen van een
effen wildernisse / ende men heeft daer langhs
heen een schoone Zee ende grondt.

Gelegentheit
der landen en
diepte tussche
Canto ende
d' Eplanden
Canton Sion.

Streckingen /
mercken / pun-
ten / Canalen /
See / etc.
doooghten / Canto
Sion tot de
Wap Pudeon

Waer schout-
winghe door
periculueuse af
gront / punten /
met aenwys
van goede
steede.

Wesche was-
teren.

Op de contrep van ter halver wegen / vā
de Enseada dos Camarains af / tot d' Epla-
den van Canton Sion toe / te weten / daer die
mpen 1/2 Zee waert af / zijn gelegghen twee Ep-
landen byden anderen / ende het Eplandt ghe-
legghen alder naest het landt / heeft int midden
eene hooghen bergh / welke gaet al dalende
naer d' epnden vāde Eplandt af / ende hebben
gants geen boomen noch wildernisse / wesen-
de daer ronts om over al schoon.

Wande Eplandē van Canton Sion voort-
aen / so streckt landt ende ruste binnewaerts
aen / ende van daer af 10. mpen voort aen / te
weten 2. mpen vāde landt af / zijn ghelegghen
twee hooge ende groote Eplanden byden an-
deren / sonder eenigh geboomte ofte wilder-
nisse / streckende gelijck als de Custe / waer van
het eerste (ghelegen aende zupdwest 3pde) seer
lanchwerpigh is / ende 't ander (vande noord-
oost 3pde) maect een forme van Triangula,
ofte driekantigh / ende 't Canael dat hier van
den anderen scheijt / is van een wegnigh meer
als een stern-worp breet: maer is diep ende
schoon: want hebben selver door gheloopt;
Wel dicht byde noord ooster punt vāde eerste
lanchwerpigh Eplandt / (welcke by 't ander
uyt comt) heeft men een sant Wap / hebbende
daer dicht by een seer goede weede: want dese
sant Wap heeft beschutsel voor alle winden /
ende om dat het van ghelijcken een Haven is /
so wort het vande Chynen ghenaemt Pudeon,
dat is: soo veel gheseyt als een sack; Van dese
sant Wap af / ontrent een Gotingh schuet n.
w. aen / leijdt een put van seer groote diepten /
daerom sult op u hoebe wesen den inwijck te
ghenaken / alwaermen seer goede gront heeft
van 5. 6. vadem diepten; In desen inwijck of-
te sant Wap vintmen seer goet versich water /
als oock daer recht teghens over aen 't ander
Eplandt / heeftmē een groote plaats vā versich
water / 't Canael van tusschen dese Eplanden
ende 't vaste landt / is altemael schoone en diep /
als oock van ghelijcken 1/2 Zee waert daer van
af; Ken 't landt van 't noordwesten van dese
voorsz. de Haven af / heeft men een ander Ha-
den ghenaemt Fuychon, te weten een Rivier:

maer is van een clepne incomste / zijnde van
de brede van ontrent een schuet van een Go-
telingh / niet een schoone ende diepe grondt;
Wande mont af innewaerts aē / so heeft er een
groot water / loopde een groot stuck weeghs
binnen int landt / ende is over al schoon; die
daer begeert in te loopen om te ankerē / moet
hem naer 't loot ende diepten reguleren; Dese
Bap heeft veel steden ende bewoonde vlieden
langhs de Rivier heen ligghen; Van 't voorsz.
sejde eerste Eplandt af / 5. ofte 6. mpen 1/2 Zee-
waert in / zupden aen / ligghen twee clepne Ep-
landen / een half myl vanden anderē verschey-
den / zijn beyde gaer sonder geboomten ofte
eenighe wildernisse; Het Eplandt vande 3pde
van 't landt is black / en dat van ter Zee waert
is seer hoogh / ende heeft eenen inwijck: maer
is cleijn / ende is alleenlijck met eenen noord-
westen wint onbeschut; d' incomste van dien
is seer cleijn / wesende van binne in ront / met
goede ende schoone gront; Dit Eplandt heeft
het fastoen van een hoer / pfer: wat vande bin-
nen 3pde vanden inwijck af / naer de bukten
3pde van te Zee waert / mach wesen van een
hoer schuet verde / te wete / inde brede van 't
Eplandt; beyde dese Eplanden zijn cleijn.

Van dese Haven van Pudeon af de Custe 5.
mpen voort aen / ontrent een myl van 't landt
af / zijn ghelegghen twee Eplanden / waer van 't
eerste lanchwerpigh is / streckende gelijck als
de Custe / ende 't ander streckt van 't landt af /
naer de Zee toe: want tussche dat ende 't landt
en machmen gheensins passeren; de punt van
dit Eplandt streckt tot by de noord ooster punt
vāde voorsz. lange Eplandt dat 1/2 Zee waert
leijdt / heeft van tusschen beyden een cleijn Ca-
nael: maer is diep en schoon / als oock langhs
ende rontom d' Eplandt / so wel van binnen
als van bukten; Van dit Eplandt naer 't land
toe / heeft men een schoone modder gront / met
4. vadem diepten / en is door de Monson van
China een goede Haven: maer is onbeschut
van eenen 3. w. wint / met welke wint ick al-
hier twee luncos (dat zijn Chynsche schepen)
verlozen hebbe; Dese Haven wort ghenaemt
Guotimony, alermē op twee mpen naer
dese Haven ghenaemt / so heeft men aende Custe
twee inwijcken / ghelegghen dicht by den an-
deren / welke streckt tot ontrent een myl te lan-
dewaerts in / zijnde wat meer als een schuet
van een Gotelingh breet: maer en dienen door
onse schepen niet / de grondt is seer schoone / heb-
bende binne in bewoonde vlieden.

Van dese Haven van Guotimony af / 7. of-
te 8. mpen oost aen / leyt een seer groot ende
hoogh Eplandt / hebbende vande zupdwest
3pde 3. ofte 4. Eplandeken / dicht by hem lig-
ghen / is ghelegghen ontrent 7. ofte 8. mpen
van 't landt af / ende seer verscheyden van d' an-
der Eplanden; heeft aende noordwest 3pde
twee inwijcken / ghelegghen seer dicht by den
anderen / waer van die vāde noord oosten het
beste beschutsel heeft / niet goede ende schoone
gront / streckt tot op 1/2 half myl innewaerts /
ende hebben binne in goet versich water / met
een sant Wap / al waermen de schepen op half
mach om te versien / noodigh wesende; is daer
ronts om over al schoon; men sal hem alle-
lijck wachten te loopen tusschen d' Eplande-
kens ende 't Eplandt; dit Eplandt wort ghe-
naemt Lanquijn.

Van dit Eplandt Lanquijn af by 1/2 mpen
n. ende n. ten o. aen / so heeft men veel Epla-
dē by een liggē / onder groot en cleijn / hebbende
sommighe

Streckingen /
mercken / Ep-
landen / pun-
ten / Canalen /
Haven / In-
wijcken / die-
pten / ende ge-
den door de
Haven van
Pudeon / tot
de Haven
Guotimony.

Streckingen /
ende ontmoet-
tingen van
Eplanden /
Inwijcken /
vlieden ende
gronden voer
by de Haven
Guotimony /
tot het Ep-
landt Lan-
quijn.

sommighe gheboonten: maar staen ondiep ende leegh / strecken langhs de Custe heen / tot op 10. mylen weeghs voortaan; d' eerste zijn gelegen dicht by den anderen / by een ryp t' Zee waert van d' ander af. De Canalen van tusschen dese Eplanden zijn van drie baden diepten / en sommighe wat minder / modder gront / die nooddigh waer aldaer beschutsel te soeken / met de winden vande Monson van China, salt moeghen setten inde monden van dese Canalen / daer men seker ghevoegh leyt: want op dese Monson ofte Cynagietie van die tyden / en heestmen gheen onweer op de sterck van de generale winden. En sult van desen eersten reghel Eplanden af t' Zee waert ghelegghen / naer t' landt toe niet passeren: want is over al banchachtighe gront van sant plaetsen: want talder diepste van dese banchen zijn twee baden; Ende zyde van t' noordtoost / te weten / van dese Eplanden binnewaerts / heestmen twee Eplanden langhs t' landt heen liggghen / welke strecken n. o. ende 3. w. waer van dat van t' zuydwesten veel grooter ende hoogher is als t' ander van t' landwaerts; t' Canael vā tusschen beyden door / is diepe en schoone modder gront; den upganc van t' noordtoost van dit Canael / heeft alle de gront van rozael ende kefel-steynen / hebbende veel clepne Eplandekens ende Steen-clippen / de stroomen loopen alhier met de Monsons vā de winden alder sterckste.

Van dese twee Eplanden een mijl ofte wat meer oostwaert aen / soo heestmen een gorde schoone Zee ende gront; t' is tusschen dese Eplanden seer periculues met groote schepen door te seplen: want men daer niet met passeren mach; Aen t' landt van teghens over dese Eplanden / heestmen een Haven ghenaemt Hunchon, en d' Eplanden zijn gheheet Lyon.

Van dese eerste Eplanden van Lyon af tot de punt ofte hoek van Sumbor toe / zijn ontrent 13. mylen / ende men loopt het als boven geseyt is / noordtoost ende zuydwest; Dese Eplanden strecken tot op 3. mylen naer den hoek van Sumbor toe: maar zijn van ter halver weghen voortaan minder ende verscheper vanden anderen; alcermen comt op 6. mylen naer de punt van Sumbor, so heestmen een Eplandt van rootachtighe aerde / hebbende twee berghen / int fatsoen van twee mammen / makende int midden een dal / en streckt noordwest ende zuydtoost; heeft aende zuyd-oost zyde een goede haven / voor de winden vā de Monson van China; Dit Eplandt is een goede kentegheken voor de gheen die vā lapon af comt; De punt van Sumbor steect eē groot stuck t' Zee waert in / is van een dick land / met een hooghe ende verheven rugghe boven op / heeft aen t' eynde vande zuydwesten punt / te weten / seer dicht by een lanch ende hooghe Eplandt / ende vande noordtoost hoek van dit Eplandt af leyt een Eplandeken ofte Clippe / makende tusschen dit Eplandeken en de voortseyde punt een seer engh Canael / daer de barchen van t' landt wel door passeren; van de punt binnewaerts van dese zuydwest zyde / ende van t' Eplandt af / so maecthet landt eenē grooten inwoyck / die int omgaens byde 4. mylen groot is; Twee mylen vā de punt af naer zuydwesten toe / liggghen twee ofte drie clepne Eplanden; tot dese Eplanden toe / te weten / van byten aen comende / so heestmen een diepe ende schoone gront: maar van daer af naer de punt ofte hoek toe / en over alle den inwoyck

ist altemael ondiep / soo dat het met leegh water d'ooch (ende de modder gront ondiep) blijft; boven op t' pleyn vande voortseyde punt vande zuydwest zyde / leyt een groot bewoont bleck ofte stede / hebbe alhier veel ende groote barchen / die overdekt ende niet overloopen en nagelen gebout zijn; Daer zynder die 200. Tharen groot zijn; Aende noordtoost zyde vā de voortseyde punt ofte hoek / heestter van gelijken eenen inwoyck / te landtwaert in loopende / aen desen hoek van Sumbor so maecthet landt een eyndt ofte hoek / is gelegen op 28. graden; Van dese punt 4. mylen t' Zee waert oost noordtoost af / zijn ghelegghen twee groote Eplanden / sonder eenighe gheboonten ofte wilderisse / waer van het eerste streckt oost ende west / ende vande oosterhoek van dit eplandt af / so beghint het ander / twelcke streckt noorden ende zuyden; t' Canael van tusschen beyde mach wesen van een Gotingh schuēt byet / diep ende schoon; Dit eplandt twelcke streckende is oost ende west / heeft aen t' oost-eynde een uytstekende punt naer noord toe / in welke punt men eenen clepne Zuywijk heeft van 5. 6. baden diepten schoone gront / alwaer men beschutsel heeft voor alle winden / behalven van eenen n. w. wint; Het noorder eplandt heeft vande westerhoek af / twee eplandekens op een ryp liggghen / waer van t' een groot ende t' ander cleyn en lanch is / tusschen welke ende t' eplandt men met clepne schepē passeren mach / oock mede so is het ronts om alle dese eplanden over al schoon; Ende men heeft in dese Eplanden seer goet versh water; Dese Eplanden zijn ghenaemt Timbasam; Van dese eplanden af 1. ofte 2. mylen noorden aen / zijn ghelegghen twee andere clepne eplanden / welke strecken o. 3. o. ende w. n. w. Daer van het ene grooter ende langher is als t' ander / liggghen seer dicht byden anderen / ende het Canael van tusschen beyden is diep en schoon / met beschutsel voor noord / noord-oost / ende zuydweste winden: want ich heb daer selver gheanchert gelegen met een groot onweer.

Van dese punt van Sumbor af naer Liampo toe / soo looptmen byten d' Eplandekens heen / n. n. o. ende 3. 3. w. ende de Custe is van een hooghe Landbouw; Nu van desen hoek van Sumbor 5. ofte 6. mylen de Custe voortaan / soo heestmen binnen int landt een hooghe Steen-roofse / welke int schijnfel hem verthoont als de Monincks Kobel van t' eplandt Seylon, ghenaemt O Capello de Frade; Voort by dese Monincks Kobel ofte Steen-roofse ander ses mylen voortaan / leyt de have van Chapoly, welke een Rivier van soet ofte versh water is / ende heeft van binnen in een groot ende bewoont bleck ofte stede / alwaer hen van ghelijken een Armada van t' landt schepen onthouden / tot een bewaringhe vande Custe; De kenisse en rechte tekenen van dese Haven zijn dese / te weten / so wanneer men di. ht by Chapoly comt / soo heeft de Zee sommighe rootachtighe gheverwde blacken op t' water byden / ende sommighe stucken van Riet-struycken / gelijk als Cassia Filtola ofte Spaensch Riet / twelcke de selfde Rivier uyt smijt; Van dese Haven af twee mylen oost zuydtoost t' Zee waert in / zijn ghelegghen twee clepne ende hooge Eplanden / dicht by den anderen / gantsch sonder gheboonten ofte eenighe wilderisse; men heeft daer ronts om 20. baden diepten modder gront / en vande mont vande

Derhael van een bewoont blecke / ende groote Eplandeken barchen.

En Zuywijk noordtoost waert van t' punt / ende tegende van t' punt leyt op 28. een vieren deel graden.

Strekinghen en onmetingen van eplanden / Canalen / diepten / punten / inwoyck / vanden / gronden / en versh water / voort by t' punt van Sumbor tot d' Eplanden Timbasam / ende 2. mylen voort.

Strekinghen en onmetingen van eplanden / Canalen / diepten / punten / inwoyck / vanden / gronden / en versh water / voort by t' punt van Sumbor tot d' Eplanden Timbasam / ende 2. mylen voort.

Mercktekenen die men daer by men de haven van dese Zee vier kenissen mach.

Vande diepte ende gronden daer ontrent.

vande Rivier af een half mijl vā landt zuyden aen / leyt een lanch Epland / streckende gelijck als de Custe / tusschen dit ende t' landt ist schoone modder gront van drie baden diepten / waer van d' incomste van t' zuyde t' diepste is / ende langhs t' landt heen ist ondiep.

Van Chapoly 18. mylen de Custe voortaan / liggghen d' Eplanden van Liampo, alwaer de Portugesen haren handel plaghen te byden; Dese Eplanden worden ghenaemt Syongicam, en t' vaste land Liampo, twelcke langhs de Zee aen t' heen van een hooghe landt is; De Portugese schepen en vā de daer niet langhs by heen: maar tusschen d' Eplanden door; men heeft int eerste beghinsel wepigh ende clepne Eplanden: maar die ghepasseert wesen / soo heestmen (op de ryp van d' Eplande alder uytterste t' Zee waert ghelegghen) een seer groot Eplandt met veel hooghe bergen / en inwoyck / kens langhs de Zee aen t' heen / ende is daer ronts om over al schoon / en vande zyde van t' westen soo heestet eenen inwoyck / int midden van den welcke heestet een groot ende hooghe Eplandeken / tusschen twelcke en t' landt men de Zee heeft / voor de Monson vande zuyde en zuydweste winden; dese incomste is van vijf baden diepten: maar is te smal om t' schip te moghen om wenden / daerom moetmen hem wel vast binden / ofte d' anchor voert en aen t' uyt te byenge; Van dit Eplandt twee mylen west noordwest af / is ghelegen een ander groot Eplandt met seer hooghe geberghten / ende vande zyde van 3. 3. w. van t' selfde Eplandt / soo heestet een schoone Haven voor de Monson vande noorde ende n. o. winden / van welke zyde het een seer goede lucht en versh water heeft: ende t' ander boven ghementioneerde Eplandt voor de Monson vande zuyde winden / is onghesont; Het Canael van tusschen beyden heeft 35. baden diepten: maar op de Zee heestmen de diepten diemen selver begheert; Van dit noorder Eplandt af / tot het landt toe zijn ontrent drie mylen / hebbende sommighe clepne Eplanden onder weegh liggghen; men heeft aen t' vaste landt naer t' west noordwesten toe / een cleyn inwoyck liggē / ghenaemt Camocon; Van hier af soo looptmen naer de Haven ghelegen aende Custe (vijf mylen voort by t' Eplandt) twelcke een Rivier is gheheeten Tinay, heeft 4. baden waters inde incomste van dien / sonder eenighe droochten ofte ondiepten; Dese twee voortseyde Eplanden van Syongicam, (daer men plagh te handelen) zijn ghelegghen op 29. graden; Sult weten dat dese Eplanden van Liampo comen te strecken tot op 31. graden rupin / noorden aen / en zijn niet als d' Eplanden van Canton, wiens Canalen supber ende schoon zijn / sonder peters voor te doyen vreesen / van vā datmen alleenlyck voor ooghen siet; Maer tusschen dese Eplanden heestmen op plaetsen Steen-clippen ende Riffen onder t' water liggghen / te weten / vande Eplanden van Syongicam voortaan; oock mede soo loopen daer de getyden ende stroomen seer geweldich / te weten / een derbendeel waters int ballē / ende een derden sulc op de dwers stroomen / die vande veel Canalen ende doortochten pcederen / die seer sterck en gheweldich loopen / so datse een dickwils doen byden op de punt en hoeken van d' Eplanden / daer men voort by begheert te loopen / daerom die door dese Eplanden heen wil seplen / moet ymandt by hem hebben die

daer kintschap af heeft; t' Zee waert van dese Eplanden af ist over al schoon.

Loopede uyt het Epland vande verwinteringhe / voor de zuyde winden (te weten / vande Zee de van t' Eplanden ofte Clippe af) t' Zee waert in / so moet ghy daer altoos dicht by heen loopen / ende als hem t' Eplandt beghint te strecken naer t' oosten / soo maecthet een uytstekende punt; al cermen by dese punt comt / so heestmen een cleyn leegh ende lanch werpigh Eplandt / twelcke int midden eenen clepnen inwoyck heeft / wesen de binnen in van een gheloben afgebrichte Steen-roofse / hebbende aende voet van dien 20. baden diepte / leyt verscheperden van t' groote Eplandt ontrent een schuēt van een Gotingh; dit clepne Eplandt sal u byden aende noordzyde / ende sult u altoos naert groote Eplandt toe houden / so veel als ghy moecht: want dese voortseyde inwoyck treckt het water na hem toe / dat so ghy daer dicht by waert / souden u daer in halen / alst my selver ghebuert is / waer door ich daer groot perijckel ende moeyten om hadde / eer ich daer weder uyt rontse comen.

Van dit Eplandt af een half mijl noorden aen / beghint een ander groot ende hooghe Eplandt / welke vā daer af oostwaert aē streckt / makende een Canael van tusschen beyden t' Zee waert in loopende; welke Canael van uytter Zee af / tot dit cleyn Eplandt toe / altemael schoon ende supber is: maar van daer af naer de punt van t' ander noorder eplandt / en van beyde dese Eplanden naert wesen toe / (twelcke een groote spatie vander Zee is) zijn altemael Riffen ende steenen onder t' water / streckende alsoo tot het Canael toe / (twelcke vā eplandt vande verwinteringhe voor de noorde winden af loopt) langhs d' Eplanden die aende zyde van t' Landt liggghen heen / daerom almen vā t' Eplandt vā zuyden af comt / naer de Zee toe / so moetmen daer dicht by heen loopen / tot die boven gheseyde punt ghelegghen aen t' selfde Eplandt.

Vā t' eplandt vande verwinteringhe (voor de noorde wind) af / loopt een Canael noordt noordtoost aen / tusschen d' Eplanden door / so dat het d' eplanden schept / latende sommighe aende zyde vā landt / en etliche t' Zee waert / welck Canael hem altemets en opent / hem selven verthoont.

Van dit voortseyde eplandt (vande verwinteringhe voor de noorde wind) vijf myle voortaan / te weten / op de selfde strekinghe / soo beghint een ander groot ende hooghe epland / van vijf mylen lanch / legghende op de selfde strekinghe van n. n. o. ende 3. 3. w. Dit eplandt is seer bewoont vā een guet aerdygh volck. Vande zuyder punt van dit groot epland af / een schuēt vā een Canael oostwaert aen / heestmen een verborghen Clippe ofte Steen-plaete onder water liggghen / alwaer enig een Portugese schip by verloren is / wesen de met peper ende Speceryen geladen / (twelcke van Indien af voort dese contreye een goede coopi-manschappe is.) De boven verhaelde Riffen en steenen / strecken tot dese Steen-plaete toe / daerom die door dit voortseyde Canael ofte diep wil seplen / sal altoos dicht by d' eplanden (vande west zyde) heen loopen.

Vande punt van dit groot eplandt af / drie mylen n. o. aen / heestmen noch een ander groot ende hooghe eplandt / (is een vā d' Eplanden die t' Zee waert op de ryp liggghen) alwaer een Ghinghe Tempel ofte Kerck op staet / van groote

Dermael dat men een kint digh saloot dient te hebbe

Hoemen uyt het epland dra verwinteringhe loopt / ende van het punt daer uyt de Zee daer t' Eplandt aen comt.

En clepne inwoyck daer men op periculues stoot moet letten.

Wat strekinghe en onmetingen vā t' Eplandt / Canalen / Riffen / en steen-roofse / voort by t' punt van Sumbor tot d' Eplanden Timbasam / ende 2. mylen voort.

Menlois hat vā t' eplandt vā zuyden af comt / naer de Zee toe / so moetmen daer dicht by heen loopen / tot die boven gheseyde punt ghelegghen aen t' selfde Eplandt.

Vā t' eplandt vande verwinteringhe (voor de noorde wind) af / loopt een Canael noordt noordtoost aen / tusschen d' Eplanden door / so dat het d' eplanden schept / latende sommighe aende zyde vā landt / en etliche t' Zee waert / welck Canael hem altemets en opent / hem selven verthoont.

Daer aen digh volck.

Verborghen Clippe.

Voemt door Canael seplen sal / en vā de mercken daer ontrent gheslegghen.

Strekinghen en onmetingen van eplanden / Canalen / diepten / punten / inwoyck / vanden / gronden / en versh water / voort by t' punt van Sumbor tot d' Eplanden Timbasam / ende 2. mylen voort.

Schoone Canael gront.

Periculue plaets om met groote schepen door te seplen.

Merck te nemen op een Eplandt van rootachtighe aerde / daer men aen t' punt vā Sumbor comt.

Ghevaente des punts vā Sumbor.

Menlois van een Clippe. Enge Canael en ander onmetingen.

Inwoyck van 4. mylen groot.

Vā t' schoone diepte ende blacke ondiepte.

grote ende cirkelike Edefitte ofte bouwvel/ waerom van de Portugesen ghenaemt wort/ A lha da Varela, (dat is het Eplandt van de mercken ofte kenmercken) alermeest hier by comt soo laetmen aen de spde van't landt/ twee ofte drie diepde Eplanden/ ende het grootte Eplandt vande vyf mylen/ streckt hem van achter dese Eplanden (van te landwaerts) heen/ ende t'elwaert van dese Eplanden af/ is ghelegghen een ander groot Eplandt/ streckende vande Stren-plate af/ tot aen't Eplandt vande Varela toe; tusschen dese twee Eplanden loopt een klein Canael ofte duertocht; 'tgantsche Canael/ te weten van dese drie mylen af/ tot d'incosie ofte door ganck vande Varela toe/ heeft drie vadem diepten met volle Zee/ ende dat vande Varela als oock de mondt van't Canael/ (welcke oostwaert aen daer door heen loept/ naer de Zee toe) is ober al diep; Ende Incosie van dit Canael van dit Eplandt (te weten/ aende voert vande Varela) heeft het eenen Inwyck met een sandt Wap/ welcke een goede kee is; Vande zupder punt van dit Eplandt vande Varela, oft Chynische Tempel af/ t'Zee waert aen/ sijn ghelegghen drie Eplanden/ op een ry dicht by den anderen/ streckende oost ende west; welcke Eplanden vande ghelijcken ghenaemt worden vande Varela, by de welcke het Canael verkenet wort. Dit Eplandt vande Varela ofte Chynische Tempel/ leit op de hooghte van 30. graden ruyt/ ende is ghelegghen acht mylen vande Eplanden Syongicam, boven verhaelt.

Vande Eplanden Syongicam af 11. ofte 12. mylen voortaan/ soo sijn altemael grote ende hooghe Eplanden/ liggende seer dicht by den anderen: maer van daer af tot op 31. graden ruyt/ soo beghinnen se minder/ verscheppender/ ende oock cleynder te worden; Ken het eynde van dese Eplanden/ liggende t'wer Eplanden by den anderen/ waer van het Canael van tusschen beyden een seer goet beschutsel ende kee heeft/ wort genaemt Lepion, sijn ghelegghen dicht by een groote Revier/ die van veel Volcks ende Coopluyden bewoont ende gheschequenteert wort. In dese Haven van Lepion hebben de laponen dickwils ghehandelt/ en hare vaert ghehad/ als oock noch; Van het eynde van dese Eplanden af/ soo is de Custe voortaan van een leegh landt langhs de Zee-kant heen/ ende van een bankachtighe grondt: want men heeft een myl van het landt maer anderhalf vadem diepten/ wesen de grondt van harde kiesel steenen; Die van het landt varen daer ober heen met ghenaghede barken/ van bepekte oberloopen ofte deksels/ twee Roers/ Seplen van stiet ofte matten/ ende een pfeert dregghe met scherpe tanden; Dese Custe streckt noorden aen/ tot op 34. graden/ alwaer ghelegghen is een groote Revier die van Nanquijn af comt/ welcke heeft inde mondt ofte Incosie van dien/ een bewoont Eplandt liggende/ van veel Volcks/ soo te voert als te peerde; Dit Eplandt maect dat de Revier twee monden ofte incosien heeft; Van hier af voortaan soo streckt het Landt noordt noordtoost/ noordtoost/ ende oost aen/ Comende tot daer het zupdtoost aen streckt/ al waer dit landt een eynde ofte hoeck heeft/ maken de op deser voegghen eenen grooten Inham; Van desen hoeck af voortaan/ soo streckt de Custe weder naer het noorden toe/ wijkende

daer naer innelwaerts noordtwestwaert aen/ aen welcke Custe comen die van lapon, traefschycken niet het Volck van die contrep/ diemen noemt Cooray, ende men heeft daer vaders ende beschutsel/ hebben een tuch van sinalle ende ondicke stucken gheweert werck/ 'twelcke die laponen aldaer komen verhandelen/ waer van ick goede/ bzeede/ ende waerachtighe informatie hebbe/ als oock vande Navigatie naer dit Landt toe/ vande Piloten die t' aldaer ondersocht ende bevaeren hebben/ als volghet.

Van desen hoeck van den Inham van Nanquijn af/ 20. mylen zupdtoostwaert aen/ sijn ghelegghen etlike Eplanden aen het eynde/ vande welcke/ te weten/ aende oostzypde leijdt een seer groot ende hoogh Eplandt van veel Volcks bewoont/ soo te voert als oock te peert.

Dese Eplanden worden vande Portugesen gheheeten As lhas de Core, ofte d'Eplanden van Core: maer het voorschreven groot Eplandt is ghenaemt Chauhen, heeft vande spde van het noordwesten eenen cleyenen Inwyck/ hebbende een Eplanden in de mont liggende/ welcke de Haven is: maer heeft weynigh diepten; alhier houdt de heer van het landt sijn residentie; Van dit Eplandt af 25. mylen zupdtoost aen/ is ghelegghen het Eplandt van Goto, een van d'Eplanden van lapon, welcke leit vanden hoeck vanden Inham van Nanquijn af/ oost ten noorden t'elwaert aen/ 60. mylen weeghs ofte weynigh meer.

Dese voorszeyde informatie hebbe ick ghecreghen van een Portuges Edelman/ ghe-naemt Pero da Cunha, die t' altemael selfs ghesien ende ghepeijlt heeft/ hebbende by hem alle instrumenten daer toe dienende/ als de gheen die daer wel in gheoeffent ende ervaren was: want arriverden ende verstacken in de voorszeyde contrep met een onweer/ teghens haren danck/ willende naer lapon vare/ ende seijden van daer weder af naer het bovengeseyde Eplandt van Goto toe; Die Eplanden ghelegghen van dit Eplandt af naer het landt toe/ hebben tusschen den anderen/ en daer dicht by hem/ ober al veel Riffen ende steenen; d'Informatie van den Inwyck ofte Inham van Nanquijn, hebbe ick ghehad van een ervaren Stuer-man/ natureel van het landt van Algarve in Spaengien/ den welken sijn Schip verloor op de drooghten die vande Revier van Nanquijn af steken/ hebbende alle desen Inwyck met een Warcke om ghe-loopende/ ende seiden oock dat binnen in wesen de Son in het op gaen van ober't landt heen quam/ ende datter vande Revier van Nanquijn af/ sommighe sandt Platen ende drooghten af quamen/ die zupden aen strecken tot op 32. graden/ ende ter halver weeghe vande Goffo van lapon toe.

Hier mede volepndt de beschripte ende kennis vande uiterste Navigatie ende vaert der Portugesen langhs het Landt/ de Custe ende Eplanden van het Coningh-ryck van Chynen, tgene van die contrep tot hupdens daeghs bekent ende ontdeckt is.

Dat

Custe Cooray daer die van lapon comen handelen.

Goede Haven ende keede.

Streckinghen der Eplanden/ te weten hoech des Inhamis/ sijn tot een der Japonsche Eplanden Goto genaemt.

Ramen somtingher Eplanden.

Inwyck ende Haven van weynigh diepten.

Alwils waert Eplandt Goto leijdt.

Reden hoe de kius deser passagen in weterichap ghecomen sijn.

Weel Riffen ende steenen daermen verstacken verhoeden moet.

Platen ende drooghten omtrent de Revier van Nanquijn op 32. graden.

Dat 31. Capittel.

Beschryvinghe van een voyage ofte Schipvaert, ghedaen door een Portugelche Stuerman, van Liampo af tot Japon toe, in een Soma Chinchea, (dat is: een Schip van Chinchon) met de verclaringe vande Custen van Bungo, Miaco, Cacay, ende van't Eylandt Toca, altesamen landen van lapon, met alle de Coursen, streckinghen, ende ghelegghenthey van dien.

Inlepinghe der voigender boogje beschryvinghe.

Door wat stroomen en wateren noordwaert gebrouwen werden.

Menstont der Zee-baren/ door Conjunctie des spynckbloets.

Stromen die men inde maent Julij aen alle Indische eijde verwachten is.

Beschryvinge der streckinge beregningen/ en ongeballen die voer en na omtrent sijn op de reys na Japon.

En dertigste Junij des woensdaegs/ wesen den derden dagh vande nieuwe Maen/ inden dagheraet/ ginghen tseijl van upt het Canael van noordt oosten vande Eplandt Syongicam, met eenen 3. o. wint/ ende comende hupten d'Eplanden cregghen de wint van upten zupd zupdoosten/ doede onse cours oost/ en altemers wat naer't oost ten noorden aen; teghens den nacht hadden eenen 3.3. w. wint/ loopende o. o. ten 3. en o. 3. o. aen/ hebbende seer groote Zee-baren van upten zupden/ soo dat wy qualijck onsen wegh konsten behouden/ hadden de Seplen maer half op/ mercken dagaet liepen ter halver streck van oost ten zupden/ ende o. 3. o. om dat de wint wat ruynde naert zupdwesten toe/ comende met blaghen van reghen en ghewelbige opheffende Zee-baren/ upt welcke oorsake de wateren ende stroomen (in dese contrep) naert noorden toe loopen/ wy maecten onse gissinghe ende rekeninghe van gesepelt hebben/ op dese Coursen van o. ende o. ten n. aen/ 26. mylen int etmaal/ welcke was tot des donderdaeghs smiddaeghs/ wesen den eersten Julij/ hadden altoos groote aenstoot/ ende overbal vande Zee-baren/ om dattet de Conjunctie vā een spynckbloet was/ hebbende de geheelen nacht over veel Weer-lichten/ van upten oosten comende/ van op alle de streken van't Compas van noorden tot het zupden toe.

Den eerste Julij des donderdaeghs/ te wesen/ van des middaeghs af tot des nachts toe/ hadden eenen zupdwesten wint/ loopende o. ende o. ten 3. aen/ ende wat naer't o. 3. o. toe/ met groote blaghen van reghen/ sonder eenighe verheffinghe van wint/ ende wesen twee uren inder nacht/ so besloot hem t'weder van alle zypden met een seer grooten plas reghen/ waer mede de wint begonst te stillen/ loopen de naer't noorden/ welck siende d'Officieren vande Soma, (dat Chynische luyden waren) begonsten seer verturbeert te worden: want de Chynen houden voer gewis in dese Maen vande maent Julius/ tot datse 12. dagen out is/ (te weten/ aende Custe van geheel China) daer een groot onweer naer te volghen/ ende is naer mijn gissinghe tot den dagh van sint Jacob toe/ datmen daer altoos is/ verwachten de storme en onweder: want ick daer op de voorsz. daghen twee groote stormen ghepasseert hebbe. Keerende weder op onse materie vande noorde windt/ welcke allencxkens begonst te vermeerderen/ hebbent terstont ghe-went op den boegh van't westen weder naer d'Eplanden toe/ ende mochten geloopten hebben vanden middagh af/ tot dese tijt ontrent 10. mylen weeghs/ in voegghen dat wy (naer onse rekeninghe) van't landt van China af waren ontrent 36. mylen; deden aldus onse cours van west ende west ten noorde aen/ cregghende daer naer een betrocken ofte besloten

Lucht/ met weynigh wints/ soo dat wy sonderlingh niet voortgingen. Des vyfdaeghs begonst de noorde wint wat meer te waeren/ loopende noch also op de selfde streck tot des middaeghs toe/ hebbende op dese cours van west aenghesijlt/ ontrent ses mylen weeghs.

Des vyfdaeghs van des middaeghs af voortaan/ liepen met de selfde noorde wint alle desen avont ende nacht tot des saterdaeghs smiddaeghs/ doen cregghen wy eenen noordtoost/ ende daer naer oosten windt/ ende liepen noch also west aen/ tot des middaeghs toe/ so dat wy gisten ghesijlt te hebben 18. mylen weeghs/ ghevende t'schip zynen wegh op w. en w. ten n. aen/ hadden in alle desen tijt noot Son noch Sterre/ om de hooghte te moghen nemen.

Des saterdaeghs twee ofte drie uren nae den middagh/ so liep de wint weer naer't zupden/ beginnende t'weder wat op te claren/ liepen noch also een sant-looper lanck/ en siende dattet weer een schijnseel gaf van bestandichept/ wonden ons weder (inden naem Gods) op den boegh naer lapon toe/ wesen als doe naer mijn gissinghe vande Custe van China af/ ontrent 12. mylen; deden aldus onsen cours dien avont ende naer volgenden nacht/ te wesen/ oost ende oost ten zupden aen/ met eenen slapen wint ende stille Zee.

Des anderen daeghs des sondaeghs smiddaeghs/ nam de hooghte vande Son op 30. graden min 1/2. ende waren ghescheppen vande hooghte van 29. graden ende 1/2. rekerende voer d'etmaal 13. mylen/ soo dat ick my giste te wesen van't landt van China af 21. mylen.

Des sondaeghs naer den middagh deden onsen cours op de selfde streck/ van oost ende oost ten zupden aen/ alle dien avont ende aen volgende nacht/ tot des ander daeghs smiddaeghs met eenen slapen wint en sterck water/ en hadden geen Son om de hooghte te nemen/ maecten mijn rekeninghe van 18. mylen op't etmaal/ te weten/ ter halver streck vā oost/ en oost ten noorden aen/ wesen de wint scherp zupden.

Des maendaeghs van des smiddaeghs voortaan/ hadden noch al eenen zupden slapen wint/ gheduerende alsoo dien avont ende nacht door/ ende teghens den dagheraet des dinrdaeghs/ soo ruynden de wint wat tot des middaeghs toe/ dat ick de hooghte vande Son nam/ en vont my op 29 1/2. graden/ doen de onsen cours oost ende oost ten zupden aen 22. mylen weeghs.

Des dinrdaeghs vande middagh voortaan/ wesen op de voorszeyde hooghte/ hebde bevolen oost aen te gaen/ (hebbende den selfden windt/ doch wat stiller) allen dien nacht tot des woensdaeghs middaeghs toe/ doen begonsten wy te sien dypden inde Zee/ van dat Zee-schuyt ofte Saf-been/ hebbende 15. mylen ghesijlt/ maecten mijn gissinghe noch te wesen van't Eplandt Tanaxuma 30. mylen/ en hadden noch Son noch Sterren om de hooghte te nemen.

Van des woensdaeghs middaeghs voortaan/ so begonst de wint wat op te koelen van upten 3.3. w. en om dat ick onderrecht was/ dat de stroomen en wateren (in dese contrep) naer't Eplandt van Lequeo toe loopen/ ende siende oock op etlike plaetsen geelachtigh schuyt op't water dypde/ (welcke int schijnseel hem verthoont als rype Lemone) so hebbe terstont bevolen d'agebe te houden/ en oost noordtoost

Wanneer ja der Sonnen hooghte ontrent 30. graden vande peijde/ te

Wanneer ja 29. die die reendeel graden vanden.

Gissinge naer Eplandt Tanaxuma.

Stentessen/ daer by geket wort dat de stroomen na t'Eplandt Lequeo loopen.

noordtoest aen te gaen/teghens den abont sa-
ghen veel teykenen van landt/te weten/riet-
struicken/afpen/ende ander soodanigh d'ijf
tuigh/ben nacht aencomende/ hebbe bevolen
oost ende oost ten noordē aen te loopen; d'eer-
ste wacht gedaen wesende/ so heeft de Chijn-
se Pilot in zijn quartier veel weeghs bupren
de coursen aen ghegaen: want liet het oost aen
loopen tot den dagheraet toe; Doen beval ick
weder oost ten noorden aen te seplen/ (gedue-
rende noch den selfden hoelen windt) tot des
donderdaeghs ten 10. uren toe/ doen begon-
sten wy te sien (al hoewel dat het eenen don-
keren ende bestoten Lucht was) een land dat
seer benebelt/ende met d'ijf ofte dampen bedect
was/ligghende zupdoost van ons/ ende wa-
ren daer ontrent drie mylen vā af; tselfde landt
hadde langhs by hem heen ligghen twee Ep-
landekens/ deelt onse coursen op de selfde streck
aen/ tot dat wy quamen te sien by't selfde eer-
ste land/ te weten/ oostwaerder aen/ een ander
groot/hoogh/ende lanch-streckent land/ende
sagen noch aen't eynde van't boozsepde hooch
landt/oostelijcker aen/ twee ander Eplanden
ligghen/ waer van't een seer groot was/ strec-
kende noordtoost ende zupdoost/ende tander
daer dicht by strecken noorden ende zupden/
tweelcke teleynde was/wesende vā veel hoe-
cken; Alende noordtzyde van dit clepne Eplād-
te weten/ ontrent een myl weeghs daer van
af/heeftmen by clepne Eplandekens ofte stre-
clippen op een ry ligghen; Van't eerste landt
ofte Eplandt dat wy saghen/ (tweelcke is het
laeste Eplandt van diemen noemt As Sere
Yrmaas, dat is die seven gheslusters/ ghelegen
aende zyde van't noordtoostē) tot het boozs.
cleijn Eplandt bande veel hoecken toe/ mach
wesen ontrent ses mylen oostwaert aen/ als
wy met het boozsepde eerste Eplandt bande
Steen-clippen over een quamen/ so mochtet
wesen inde tijt ontrent vijft uren nae den mid-
dagh/ hebbende gheloopt naer onse gissinge
tot dat wy't landt int ghesicht cregen ontrent
24. mylen; Des donderdaeghs boozs. hebbe
des mooghens de hooghte bande noordster-
re ghenomen op 30 1/2 graden.

Comende op 2. mylen naer by't Eplandt/
(dat wy eerst saghen) bande Eplandekens of-
te Steen-clippen/ liepen noordtoost en noord-
oost ten oosten aen/ als wy met dit Eplandt
over een waren/ so dat het zupden van ons
bleef/daer ontrent drie mylen af wesende/ sa-
ghen aende noordtzyde van dit Eplandt af/
een ander groot/ hoogh/ende lanchwerpigh
Eplandt van veel gheboomten/ tweelcke ghe-
naemt is (als wy daer naer quamen/ te wete)
Ycoo, streckt oost ende west/ waren daer on-
trent drie mylen van af; maer en konstet door
die groote donckerheyt van't weer ende mist
niet ghesien; daer wat dichtter by comende/ sa-
ghen noch een ander Epland/ ghelegghen dicht
by de wester hoek van't boozsepde Eplandt
af/ wesende veel clejnder alst ander/ ende om
dat wy ons vonden by de boozsepde wester
hoek/ (te weten/ van tusschen beyden) waren
gantsch gherefolbeert te loopen door't Ca-
nael/ dat hem verthoonden van tusschen dese
twee Eplanden heen: maer om dieswille dat
ter niemant int Schip was/ die daer eenighe
kuntchap van hadde/ byzende booz eenighe
Riffen ofte ondiepten/ en doxtent niet bestae/
wendent weer op den boech van't oosten/ om
thooghe Eplandt om te loopen by de winde
heen/ aenloebende al wat wy mochten niet

eenen zupden wint/ hebbende groote Zee-
ren die ons naer't land toe setten; deden albus
onse distantie o. 3. o. aen/ hadden ontrent noch
twee mylen om by't Eplandt om te loopen;
maer den nacht overviel ons met een groote
bupsternisse/ soo dat wy gantsch gheen landt
en mochten onderschepden/ hoewel dat wy
daer dicht by waren/ ende om ons daer van
te wachten/ liepen op de selfde streck aen/ tot
ontrent over een ure naer den middernacht/
alsdoen soo claerden't weder (met de Maen)
op: maer en consten noch evenwel t'Eplandt
niet sien/ liepen terstont daer naer n. aen/ met
wepnigh seplen op/ naer't Eplandt van Ta-
naxuma toe/ dat naer mijn gissinghe recht
booz ons upt moste ligghen/ hier mede byzach-
ten wy de rest bande nacht over/ tot dat den
dagheraet aen quam/ waer mede wy quamē
te sien t'Eplandt van Tanaxuma, dat recht
booz ons uptlach/ daer ontrent twee mylen vā
af wesende/ was seer benebelt/ liepen daer al-
so n. op aen/ om dat aende westzyde booz by te
passeren: maer en consten't niet by zenghen/
om dat de wint 3. w. was/ ende wy aende 3.
hoek van't selfde Eplandt waren/ daer aen-
de oostzyde langhs heen loopende/ te weten/
een half myl daer van af; Dit Epland streckt
n. ende 3/ wesende lanchwerpigh/ ende vā een
leegh land/ hebbende witte sant stranden/ met
een seer groene Landouwe vā Dalepen; heeft
veel Bijn-boomen: maer staen verschepden/
ende seer ondiept vanden anderen/ mach we-
sen van ontrent 7. ofte 8. mylen lanch/ heb-
bende te middelweghen/ te weten/ bande oost-
zyde dicht by't Landt/ een Eplandeken ofte
Steen-clippe ligghen/ tweelcke hem van ber-
de verthoont/ ghelijck als een seplende fuste.
Dit Eplandt is ghelegghen op 30 1/2 graden/ te
weten/ recht int midde/ t'is daer langhs heen
over al schoon.

Van dit Eplandt Tanaxuma af n. aen/ sa-
ghen wy een seer groot en hoogh landt/ strec-
kende o. ende w. ontrent 10. mylen weeghs/
makende int schijnfel aende selfde Custe (te
weten/ n. o. ende n. o. ten n. van Tanaxuma
af) een open/ tweelcke is de mont vanden in-
wijck van Xabuxij genaemt; Dese inwijck
heeft tot een kenteijcken/ als dat het land vā
de o. zyde van dien/ loopt al dalende af/ tot den
hoek ofte punt van den inwijck toe/ wesende
van een blacke Landouwe/ ende bande west-
zyde/ soo is het landt soo hoogh/ alst eerste dat
wy saghen n. ende 3. met Tanaxuma liggen;
Dese boozsepde Custe mach liggen verschep-
den van't Eplandt Tanaxuma, inde dwers
wegh ontrent seven ofte acht mylen.

Wande noozder hoek van dit Eplandt af/
deden wy onse distantie naer de boozsepde in-
wijck toe/ ende comende ter halver wegghen/
liep ons de windt naer't w. 3. w. waer booz
wy mosten by liggen/ ende was een stil weer/
so dat ons het water (tweelcke met het ghetp
bande bloet naer't o. toe liep) seer af dreef/ dat
wy qualijck de Haven consten cregghen; maer
d'ebbe die daer naer seer ster in liep/ dede dat
wy de Haven cregghen met de schemelinge
vanden abont ende lichte Maen/ wy quamen
in eenen seer grooten Inham/ inde welcke is
ghelegghen de boozsepde Inwijck/ te weten/
aende n. zyde/ ende heeft binnen in aende oost-
zyde een Eplandekē vol gheboomten/ liggende
ontrent een schuet van een Dap van't landt
af; Van dit Eplandeken af oostwaert aen/ so
heeft landt eenen hooghghen hiebel/ en aende
zupdzyde

kupdt zyde banden boozsepden hiebel/ is ghe-
legen een groot opē/ tweelcke heeft aen d' an-
der zyde een punt van lech landt ende witte
sant stranden met geboomten. Alhier heeft-
men die haben ghenaeint Minatto, tweelcke
een hevier is/ wat beter als die van Batecola
ghelegghen aende Custe van Malabar. Alende
noozd zyde van desen hiebel af ontrent een
clepne myl/ soo heeftmen een ander open/ co-
mende in een landt dat wat leger is als den
hiebel/ met sommighe geboomten. Dit open
heeft recht in't midden een Eplandeken lig-
gen/ binnen tweelcke is de plaetse van Xibu-
xij; Dit Xibuxij is een groot bewoont blech
van veel volcks/ ende is een hevier van soet
ofte versch water: maer is ondiep: want men
moet daer met een spinkel bloet in loopen.
Van Xibuxij boozt aen/ so strekt de Inwijck
west aen/ altemael van een leegh landt van
sant stranden/ ontrent 2. mylen weeghs. Vā
daer heert het weder naer't zupen toe/ tot datse
comt te stuyten aen een hoogh gheberchte/
tweelcke is het ghene datmen siet/ comende
van't Eplandt Tanaxuma af aende boert van
dit gheberchte/ leyt een clepne hevier van on-
diepe grondt. Van dese hevier af/ so loopt het
landt weder oost aen/ tot de mont van daer-
men in comt/ welcke mach hebben een half
myl inde bzeede. De gront van alle desen In-
wijck ende incomste/ is sant ende van quade
aneker grondt; alle dit boozs. hooghe landt
wozt ghenaeint Quimonhiquy.

Van desen Inwijck van Xibuxij af 7. my-
len/ o. n. o. boozt aen/ is ghelegen den Inwijck
van Tanora, tweelck een bande beste Havens
van Japon is: men loopt de Custe oost en oost
ten noorden aen. Ter halver wegghen van Xi-
buxij af nae Tanora toe/ soo heeftmen eenen
clepnen Inwijck ofte Dap/ welcke in't eerste
ghesichte een goet beschut selijnt te hebben;
maer alstien daer met over een comt/ so siet-
men terstont hoe't daer ghestelt is/ te weten/
heeft veel steen-clippe ende landt/ en loopt
wepnigh te landwaerts in; Stelle alhier dese
verclaringhe van desen Inwijck/ op datter
hem niemant niet en beziege/ die nae Tanora
begheert te wesen/ ghelijck als wy ghedaen
souden hebben.

Booz by desen clepnen Inwijck wesende/
sult terstont comen te sien dat het landt een
eynde ofte hoek van hoogh landt maect/ van
welken hoek boozt aen/ soo wijckt de Custe
hinnewaerts aen/ al waer ghy eenē sant strāt
sult sien/ hebbende daer lanchs by heen (twee
Eplandekens vol gheboomten) liggen. Ken't
eynde van dese Eplandekens/ sult ghy noch
andere clejnder Eplandekens sien/ (die van't
landt af t'Zeewaert in steken) met noch an-
der groote steenen ende kuddsen. Binnen dese
Eplandekens en steenen/ is ghelegghen de Ha-
ven van Tanora, om in dese Haven te comen/
so moetmen loopen nae de punt ende het eynde
van dese Eplandekens ende steenen (die
t'Zeewaert upt steken) toe/ daer by wesende/
so sal u t'Zeewaert daer van af nae het noozd
oostē een steen-clippe blyben/ met een Ep-
landt/ sonder eenighe gheboomte ofte wilder-
nisse/ van een steijl afgebicht landt/ strecken-
de noorden ende zupen; Tusschen dit Eplandt
ende het landt/ soo maectet eenen grooten
Inwijck/ al waer men het setten mach: want
heeft recht tegghens over 2 1/2 baden diepte/
maer de rechte Haben en is alhier niet/ dan
als ghy de punt ende het eynde bande boozs.

Eplandekens ende steen (die t'Zeewaert upt
steken) om zijt/ soo sult ghy alsdan terstone
daer langhs by heen naer't landt van binnen
toe loopen/ tweelck men by sonder schoo-
men mach doen: want isser schoon ende luy-
ber; doende uwen coursen west aen/ so sal u een
punt landts comen te blyben aende rechter
handt. Booz by dese punt wesende/ sult daer
dicht by heen loopen/ schouwende het lande
bande west zyde; Alhier wesende/ soo ismen
binnen inde Haben/ tweelcke eenen langhen
Inwijck ofte Dap is/ streckende noorden aen
nae binnen toe; sult het anchorē te midwegen
van dien/ op 4. baden diepten/ soo blyft ghy
bestoten met eenen ronden booch; het is daer
altemael van modder gront.

Schepdenbe vā Tanora af na Fyunga toe/
so looptmen de Custe noozdē aen/ tot ee punt
landts toe/ ghelegghen van Tanora af ontrent
5. mylen. Tusschen dese punt landts en Ta-
nora, zijn ghelegen twee Havens/ de eene ge-
heeten Gico, niet verbe van Tanora, en d' an-
der wat boozder aen/ (booz by sommighe Ep-
landekens en steen-clippen) genaemt Vmbra;
Dese twee Havens zijn onbeschut booz d' ooste
winden/ die veel aen dese Custe wapen. Vāde
boozs. punt landts af tot Fyunga toe/ mach
wesen noch ander vijf mylen weeghs: waer
van de Custe en't landt innetwaerts aē wijet/
ghelijck eenen Inham/ comende wat booz-
der aen weder noorden upt. Dese Inham is
van een lech landt (te weten/ langhs de Zee-
rant heen) met sant stranden/ en een myl booz
by de boozs. punt landts/ so heeft de Custe ee
open ligghen/ aen de zupd zyde van dit open/
so staet daer eenen grooten ronden boom dicht
aende Zee-cant; Alhier heeft men een goede
haben/ welcke ghenaeint wozt Vndo, en wat
boozder aen/ so leyt een ander haben/ ghehe-
ten Toconofuchy, welck landt hoogher is/
als van d' ander Haben; heeft aende zupd
zyde sommighe hooghe en groote boomen/ en
aende noozd zyde een lech landt/ het welcke
van berde/ ende van bupre af hem verthoont
ghelijck als Eplandekens met gheboomten.
Dese Haben en is niet goet om in te loopen.
Een myl weeghs booz by dese Haben boozt
aen/ heeftmen een ander Haben/ ghenaeint
Myme, tweelcke een goede Haben is om met
clepne schepen in te loopen/ ende heeft twee in-
comsten diemen terstont van bupren aen
siet/ ende onderschepden can/ hebbende in't
midden een black Eplandt vol gheboomten;
Dese gheboomten maken twee openen/ ende
men siet boven over't Eplandt heen/ te lande-
waerts in (tweelcke hoogher ende blacker is);
enen grooten boom staen/ tland bande zupd
zyde heeft een hooghte met een dal.

Van dese Haben af berdehalf myl boozt
aen/ leijt een ander clepne hevier ghenaeint
Tomxijma; Booz by dese hevier anderhalf
myl weeghs/ boleijnde het leeghe landt/ ende
dan beghint het weder hoogh te zijn; Van
hier af twee mylen booztaen/ soo maectet
het landt een punt ofte hoek vā hoogh
landt/ ende schijnt van verbe te wesen den
hoek ghenaeint Cabo de Ramos, ghele-
ghen aende Custe van Indien by Goa.
Dese hoek om loopende/ heeftmen daer
dicht by een hevier/ (te weten/ noorden aen)
ghenaemt Camyco, welcke heeft twee vā
den diepten inde Haben; Dit is het uytter-
ste landt van het Coningh-rijck van Fyunga;
Vāde boven-ghenentioneerde punt landts

g g ghelegen

De Haben
Minatto/ en
ren ander os-
yen daer by.

Ghelegghen-
heyt van Xi-
buxij en zijn
hevier.

Streckinghe
van Xibuxij
booztaen.

Sant strand-
den en hooge
gheberchte.

Ondiepe he-
vier ende de
streckinghen
van daer
boozts.
Wā quade
aneker grōt/
ende dat het
hooghe landt
Quimonhiquy
ghenoemt is.

Streckinghe
vā de Inwijck
Xibuxij tot de
Inwijck Tan-
ora.

Cleijn Inwijck
vol steen-clip-
pen ende kuddsen.

Wanneer wy
naer't Eplandt
van Tanaxuma
ma liepen/ en
tselfde int ge-
sichte cregen.

Wande grōt-
te/ streckinghe/
en groote des
Eplandts
Tanaxuma.

Steen-clip-
pe en se-
plende fuste.

Streckinghe
van Tanaxuma
na tot een
ander eplandt.

Inwijck
Xabuxij/ ende
hoe dat beke-
wozt.

Streckinghe
nae den In-
wijck.

Stercke bloet
ende ebbe.

Schoone In-
ham by den
Inwijck.

Medeclē oost-
waerts van
een Eplandt.

Hoe de coursen
en streckinge
volgens ghe-
houde werde.

Waar zy't ge-
sicht van landt
en van twee
Eplandekens
creghen.

Gesichte van
meer ander
Eplanden.

Byt Eplandt
of Clippen op
een rpe.

eerste eplād-
dat 30 saghen
was tlaeste
Eplandt der
seven susterē.

Wanneer zy
de hooghte der
n. ster op 30.
een seplendeel
graden hadde

t'ghesichte
van't Eplandt
Ycoo.

Waar zy noch
een ander Ep-
landt saghen.

Waar zy ont-
behoeden
vā Riffen/ ec.
booz t'Canael
niet loopen
doxten.

Punt landts

Wanneermen
inde Haben is/
en de gelegent-
heid daer
būw.

Streckinghe en
ontmoetinghe
van Tanora
nae Fyunga.

Booz by den
punt de twee
Havens Gico
ende Vmbra.

Gelegentheyt
eius Inhamis

Gelegentheyt
der Havens
Vndo ende
Tocanofuchy.

Gelegentheyt
des Havens
Myme en de
streckinghen
booztaen.

Hevier Tom-
xijma.

Punt oft hoek
hoogh landts

Gelegentheyt
des Heviere
Camyco.

Shedant
des hoers van
Camico ende
daer omtrent.

Stroom alst
dunnen.

Schoone diep
te ende ancker
grondt.

Streckinghe
van Cabo de
Camico tot de
haven van
Saquay.

Strate tot de
haven van
Saquay ende
tlandt van
Miacco.

De haven
Saquay leyt
lags de Cufte
van Japon.

Bancachtige
grondt ende
van een volck
die niet te be-
trouwen zijn.

Comes de To-
sa na i. iaco
ende vande
havens daer
ontrent.

De haven
Focora vol
robben.

Een strate
na de Stadt
Sacay.

Gelegentheit
des havens
Ava.

Kemade van
Boelloghe
Roof-schepen.

Streckinghe
des landts
Japon tot de
hoer Cumano.

Havens van
spick volck.

Gelegentheit
des havens
Sacay.

gelegen vijf mylen van Tanora af tot desen
hoer van Camico toe/soo heeft het landt de
manier van eenen Anham/makende 'twater
al hier eenen dwerfche stroom: want langhs
'tlandt heen/soo loopt het water altoos nae't
zupen toe; Men loopt desen hoer met de
voorzepde punt landts noorden ende zupen
ende noorden ten oosten/en zupde ten westen/
ende zijn ontrent acht mylen van d'een tot
d'ander/over alle desen Anham machment
setten langhs 'tlandt heen op 12. ende 15. va-
dem diepten/schoone landt grondt.

Van desen hoer/ghenaemt C. de Camico
af voort aen/soo looptmen de Cufte n. n. w.
aen/alsinen met desen hoer over een is/soo
salmen terstont comen te sien/int noord oost/
ende noord oost ten oosten/het landt van To-
ca, welck een Epland is/mach hebben on-
trent 40. mylen inde lencite/ende stretcht oost
ende west/en oost ten noorden/ende west ten
zupen/heeft aende noordt ynde met het landt
van Japon een Straet ofte doorgaende encke/
welcke stretcht tot die Haven van Saquay, en
'tlandt van Miacco toe/ende vande ynde van't
Epland/te wetet daer langhs by hem/heest
veel clepne Eplanden; De Navigatie diemen
doet door dese Straet nae de Haven van Sa-
quay ofte Sacay toe/ is altemael langhs de
Cufte ende het landt van Japon heen/welcke
veel goede Havens heeft/aen't eynde van
dese Straet hebben beyde dese landen elck een
uytstekende punt landt/zynde van d'ene tot
d'ander ontrent een myl weeghs; By de punt
van het landt Toca is het bancachtighe
grondt/ende alle het volck van dit landt (te
weten/vande noordt ynde) en is gants niet te
betrouwen. Van ghelycken so machmen loo-
pen vande ynde ynde van dit Epland Toca,
nae het landt van Myaco toe/alwaer langhs
een goede Navigatie is/ende heeft seer goe-
de Havens; D'eerste Haven van dien/is ghe-
legghen aende eerste punt landts/van de west
ynde van't Eplandt/de welcke dicht by hem
etliche Eplanden ende Clippen heeft ligghen;
Dese Haven is ghenaemt Focora, heeft een
goet beschutsel voor alle winden: maer niet
voor de Roobers: want hebbe daer veel fu-
sten daer zy met loopen rooben ende stelen/
tooste eynde van dit Eplandt Toca, met het
landt van Japon ghelegen daer teghens over
maecht een ander Straet ofte doorgaende (ge-
lyck als die vande west ynde) daermen nae de
Haven ende Stadt van Sacay toe loopt. Te
middewegghen vande voorzepde oost ynde van
Toca, leyt een Haven ghenaemt Ava, welcke
bewoont is van een seer fors ende stouter-
tigh volck van oorloghe/alhier soo onthout
haer een groote Armee van toegheruste o-
looghs schepen ende fusten/daer zy met loo-
pen rooben ende stelen de gehele Cufte langs.
De schepen ende fusten die hier door begeere
te varen/vereffschen alhier by passien/waer
mede bypelicken sonder eenighe hinder mo-
ghen passeren. Vande voorzepde oost ynde/so
stretcht het landt van Japon seer zupwaerts
aen/makende eenen hoer ofte eynde/ghenaemt
Cumano, ende de Cufte die tot daer
toe stretcht/is gheheeren Bandol, heeft etliche
Havens die ba seer rijk ende machrich volck
bewoont worden: maer en zijn niet seker noch
by. De Haven van Sacay is ghelegen van
den Hoer ofte het eynde van het Eplandt
Toca af noordt oost aen/ontrent neghen ofte
thien mylen weeghs. Dese Haven van Sacay

is met de weste winden onbescht/(die daer
veel tijds wapen/) ende heeft een ondiepe
sandt gront/door welke oorfake men die
Schepen (die aldaer met goet gheladen co-
men/) terstont met aller haesticheit lost/ende
het volck spinticht op't landt/latende de
Schepen vast ghebonden/ofte halense by
wplen op't landt.

Vande voorzepden hoer O Cabo de Ca-
mico af vijf mylen voortaan tot een punt
landts toe/so looptmen de cufte noordt noord
west aen/ende men heeft onderwegghen vier
ofte vijf Eplanden ende Clippen langhs de
Cufte heen ligghen/ende recht teghens het
voorzepde punt over/zijn ghelegghen twee an-
dere Eplanden/dicht by't landt/hebbende
van tusschen beyden een smal Canael/ende
heeft daer dicht by/soo aen het noorden als
aen het zupen veel Eplandekens ende Clip-
pen (onder groote ende clepne) ligghen. Dese
twee Eplanden met de Eplandekens ende
Clippen ligghen oost ende west met de hoer
ende het eynde van Toca, op de hooghte van
33. graden. Alle dese cufte is van een hoogh
landt/met die Eplanden daer langhs by heen
ligghende/ende heeft daer 60. 70. vadem diep-
ten/dicht by't landt. Van hier af voort aen/
soo beghint de Straet ofte doorgaende engh-
te/van tusschen het Eplandt van Toca,
ende het landt van Bungo, ende soo het u
noediglyk waer op dese contreppe te ankeren/
so ghenaecht het landt van Toca, alwaer ghy
een modder gront sult vinden. Als ghy den
voorzepden hoer vande twee Eplanden om
zyt/soo beghint het landt westwaert aen
in te wijcken/altemael van een hoogh landt/
hebbende binnen in dicht aende ynde ynde
een cleijn Eplandekens; Sult u van desen In-
wijck wachten/op datter u de stroomen niet in
en trecken. Desen Inwijck voor by zijnde/
sult recht voor u uyt (te weten/te middeweg-
ghen van't Canael vande Straet) comen te
sien een cleijn rondt Eplandekens/het welcke
u sal blyven aende ynde van het oosten/
ende langhs de Cufte heen vijf mylen voort-
aen/sult ghy een ander Eplandt sien/dicht
by't landt ligghen/'welck t'zeelwaert van
hem af stretcht/veel steene Clippen ende Rud-
sen. Voor by dit Eplandt noordt oost aen
anderhalf myl weeghs/zijn ghelegghen twee
ander Eplanden by den anderen.

Voor by dese twee Eplanden noch ander-
half myl voort aen/lept een ander lanck
Eplandt van een vleck pleijn ofte velt bo-
ven op/streckende noordt west ende ynde
oost/wesende het ynde ooster eynde van dien
het allerhoogste. Binnen dese Eplanden na
het westen toe leyt den Inwijck van Viquy,
alwaer den Coninck van Bungo zijn residen-
tie hout/die daer in begheert te wesen/sal nae
het eerste Epland toe loopen/u altoos wach-
tende vande voorzepde Eplanden/ende die
Eplandekens ende steen-Clippen daer by
ghelegghen/doende uwen cours tusschen dit
ende die andere twee Eplanden/(die voor-
der aen ligghen) binnen door. Dit Eplandt
met de Eplandekens en steen-clippen voor
by wesende/nae binnen toe/soo sult ghy co-
men te sien in't westen/te weten/binnen in
den Inwijck/en groot rondt ende hoogh Ep-
landekens vol gheboonten/op het welcke
ghy sult aen loopen/altoos meer ghenakende
die twee Eplanden/dan het Eplandt vande
Steen-clippen/want by't Epland vade steen
Clippen

Streckinghe
ende omtrent
tuyghen van
Cabo Camico
tot den In-
wijck Vique

Punt landts/
Clippen, Ep-
landen ende
Canael.

Toca leyt op
33. een seker
deel graden.

60. oft 70.
vadem diepte
langs tlandt.

Strate tussche
Toca ende
Bungo.

Waerschoon
door een In-
wijck.

Verschepten
Eplanden.

Inwijck van
Viquy daer
de Coninck
van Bungo
heyt verhoert.

Waerschoon
door Epland
ende Clippen.

Hoemen so
kerit op een
hoogh rondt
Eplandt aen
loopen sal.

Clippen heen/heestmen 70. vadem diepten/
ende binnen de twee Epland westwaert af/
sult ghy 25. vadem vinden/modder gront/boorde
also uwen cours op't voorzepde Eplandeken
(dat inden Inwijck leyt/aen/houdende de
noordt ynde: want is daer over al schoon.
Mer dit Eplandeken over een zijnde/sult 20.
vadem diepten vinden/al waer ghy't sult set-
ten/op datmen u van daer af de Haven mach
wyse/welcke twee zijn/te weten/d'ene ghele-
ghen (een clepne myl van dit Eplandeken af
nae't 3. w. toe) by een punt landts/daer ses oft
seven boomen verschepten vanden anderen)
op staen/met een wepnigh wilbernisse; Sult
op dese punt landts aen loopen/ben welcken
binnen in eenen clepnen Inwijck ofte Wap
heeft/hebbende aen't Eynde van dien/een Risse
van steen t'zeelwaert daer ba af uytstekenbe/
binnen den welcken is ghelegghen den voorz.
clepnen Inwijck/welck heeft een seer goet be-
schutsel en dize vade diepten/goede en schoone
gront/alwaer ghy sult ankeren: maer en is
niet voor groote schepen; D'ander Haven is
nae't n. w. toe/te weten/aen d'ander ynde van
den Inwijck/binnen sommighe Eplandekens
en steenen in; is een groote Wap/die te landt-
waerts in loopt/makende eenen bocht met
seer goet beschutsel. Dese Have is voor groo-
te schepen.

Van desen Inwijck van Viquy af/wat
voordt noorden aen/is ghelegghen een an-
der groter Inwijck/welck loopt west noord
west innewaerts aen/'t Landt ende den hoer
van tusschen dese twee Inwijcken/mach we-
sen van d'ene Zee tot d'ander/ontrent een
schuyl van een Guetelingh byet in't om loo-
pen/ende een half myl van't eynde vande punt
af nae't westen toe/te weten/aende ynde ynde/
welckie ende het landt loopt een Canael van
12. vadem diepten/met schoone grondt van
grof sandt/alwaer ick aen't ancker ghelegghen
hebbe. Hier regens over dit Eplandt (te we-
ten/aen't landt van't noordt westen) ontrent
een schuyl van een Guetelingh daer van af
leijt eenen clepnen Inwijck/met een bewoont
vleck/genaemt Sanganaxequa, alwaer Don
Francisco Mascharenhas met zijn Schip ge-
legghen heeft met de Monson. Dese Haven is
met eenen noord weste wind onbescht. Van
desen Inwijck af ontrent een half myl voort
aen/so beghintmen een letgh landt te crpgen/
hebbende langhs de Zee-rant heen over al
sant-stranden ende gheboonten. By alle
dese Cufte ende het laeghe landt langhs/ist
over al bancachtighe gront/waerom u daer
van sult wachten/een goede hatue myl/daer
van af loopenbe; te midde weegghen van dit
laeghe landt/heestmen twee Monsonen ofte
Inkomste vande Rebiereen liggē/die seer on-
diep zijn/waer om men daer in gheenderlep
wijs en mach in loopen. Aen't eynde van dit
laeghe landt heestmen een Rebiere van versch
water/van 12. spannen waters inde Haven/
te weten met een spinkbloet/ende binnen
inde Rebiere blyven de Schepen met leegh
water op droogh/zynde landt grondt; Dicht
by de Rebiere oft Inkomste van dese Rebiere leyt
een bewoont vleck/genaemt Aquina fama,
ende de Rebiere een half myl innewaerts aen/
is ghelegghen de grootste ende gheweldichste
Stadt van het ghehele Coninghryck van
Bungo, alwaer de voorzeden Coninghen

Daer men
setten moet
om aelwyn-
ghe der habes
te becomen.

D'eerste habe
ghelegghen by
een punt landts
met 6. ofte 7.
boomen.

Inwijck met
goede ferebe
van 3. vadem
voorz clepne
schepen.

Daer d'and-
er haben
voor groote
schepen ghele-
ghen is.

Streckinghen
ende omtrent
tuyghen van
den Inwijck
Viquy tot de
Rebiere by het
vleck Aquina
fama.

Diep Canael.

Inwijck Sa-
ganaxequa.

Waerschoon-
dinghe door
banken ende
door twee
monden van
Rebiereen.

Ondiepe Re-
biere van versch
water.

Het vleck A-
quina fama.

Plaets der
grootste Stadt
des Rycks
Bungo.

plaghen haer Hoff te houden/daer nu alle
de Ooeluyden van dese omliggende con-
trepe (die seer rijk ende seer treffelijck zijn)
haer residentie hebben.

Van dese Rebiere af/te weten/aen d'an-
der ynde van desen Inwijck/is ghelegghen
een seer goede Haven met beschutsel voor alle
winden/is een clepne Wap/want de pun-
ten ofte hoeken van dien/steken door den
anderen/waerom de selfde een goet be-
schutsel maken voor de zupen winden. D'in-
komste van dese Haven is schoon/en hebt
anders niet te doen/dan te loopen te midde-
wegghen heen nae binnen toe/alwaer men
heeft van vyfrehalf tot vyf vadem diepten;
Men heeft seer een groot voordeel: want come
daer voor wint in/te weten/met de Mon-
son ofte conjunctie vande zupen winden/ende
loopte weder voor wint uyt/ mette Mon-
son vande noorde winden. Om dit te de-
ghe te verstaen/soo is te weten datmen alle
dese contreppe (als oock van gheheel Chyna,
Malacca, India, ende alle de omliggende
Orienteelsche plaetsen) bevaert/met de con-
junctie vande winden/die daer ettelicke
Maenden over eenen hoer wapen/alwaer
uypen noorden/alsdan uyt den zupen/en
dat op sekere eyden ende daghen van't jaer/
sonder dat men daer eenighe salicant aen
heeft/welcke conjunctie ghenoemt worden
(als op een ander ghehoert is) Monson/te
weten/Monson vande zupen winden/dat is
als de winden van uyt den zupen reghne-
ren/ende Monson van de noorde winden/
van ghelycken/waer mede men in gants
Juden ende Orienden zijn rekeninghe maect/
om van d'een plaets op d'ander te varen/
ende door dien datter veelmaels in dese de-
schiptien mentie ghemaect wort van som-
mighe Havens/Inwijcken/Rebiere/Wap/
ende Eplanden/daermen goet beschutsel en
verwinteringhe heeft voor de Monson van
de noorden ofte zupen winden/te weten/ben
tijt dat de selfde courseren/is daer om gesept/
(so zy pemaent contrarie ende teghens waren/
nae dat hem zyner wech soude moghen stre-
cken) om gheadverteert te wesen/welcke Ha-
vens dat goet zijn/om sodanighen tijt te ver-
beyden en te verwinteren/(want men noemt
in Orienden winter/almen contrarie want
heeft/datmen zijn repse niet en can volbrin-
ghen/en nootwendich moet wachten nae de
wint ende het weder/dat is/de Monson/die
een met en favorabel is/en waer datmen een
goet beschutsel heeft/om te verbeyde de Mo-
son die hem soude moghen dienen/alodan
zijn repse weder te volbringhen/waerom my
goet ghedocht heeft alhier dese berclaringhe
te doen/om datmen te beter soude verstaen de
meewinghe vande Portugesche ende Indiae-
sche Piloten/die dese coursen ende Naviga-
tien eerst aengheteghent/ghenoteert ende
selfs bevaren hebben/ghelyckende daer
om alhier de selfde manieren ende rekenin-
ghe van die contreppe/sonder eenighe ver-
anderinghe met het selfde voor van Mon-
son/niet teghenstaende dat wy op ander
plaetsen hier bozen by wplen oock mentie
af ghemaect hebben.

Daerom dat
men in Orien-
ten winter
noemt.

Rebiereen
waerom die
verhael ghe-
schiet is.

De Haven
Bungo niet
by den Mon-
son.

g 2 voorz.

Streckinghen
ende omtrent
tuyghen van
dese Rebiere/
tot de Haven
Bungo: en het
punt van
Rebiere.

Verclaringhe
hoe de Mon-
sonen oetwint-
den op de eu-
ren van In-
dien/China/
ende Malacca
ca/ langhs
12. oft 13. vadem
diepte wipen.

Hoemen ach-
tegen op de
Monsonen
nemen moet/
ende dese res-
den daer voer
soeken moet.

Daerom dat
men in Orien-
ten winter
noemt.

Rebiereen
waerom die
verhael ghe-
schiet is.

De Haven
Bungo niet
by den Mon-
son.

voorz. Gebiet tot dese Haven / heeft men ontrent 3 mylen inde dwers wegh. Men heeft op de see bande Gebiet 20. vadem diepten / te weten / dicht by't landt heen: maer is een quade gront / ende ten is niet goet aldaer de winden te verwachten: want men en soude daer niet een dinc conuen berghen. Van desen inwijck af / so machmen het land in't oost sien; en'teinde vā daer desen grooten Inwijck volendt / is een lech landt / welcke ghenamt wort Morjee, ende is daer langhs heen over al schoon; De voorszepde Gebiet en stadt zijn ghelegghen op de hooghre van 33. graden.

Goede diepte
maer quade
heede.Boeck van
Japonee.Strekinghe
ende omtrent
zinghen van't
punt Morjee
tot het Epland
Tanaxuma.Maer Cam-
boca ende
Cambuco ge-
legghen en get
volck niet te
betrouwen is.Sommighe
Eplanden.Gedaente des
Eplands Fi-
mexima ende
de omtrent
alder.Van quade
gronden/ende
hoe den gant-
schen cours
langhs To-
saa strecke.Strekinghe
van Fa-
cunda tot Ma-
guchen.Een bande
Japonee
Silber / Jap-
ne.Goede Haven
by het Epland
Meagyma
daer de Por-
tugesen stapel
plach te we-
sen.Maer de stra-
te van Fa-
cunda begint.Boemt loopt
van't punt
in oopen nae
de Haven van
Caminaxique

mylen weeghs. Dit landt daer ghy nae toe loopt / is een seer groot ende hoogh landt / ende men loopt alle die voorszepde Custe lāgs / tot eenen hoeck ofte punt landts toe / oost en west / ende oost ten noozde / ende west ten zup- den / ende men heeft bande Haven van Caminaxique af / tot de voorszepde punt / ontrent veertigh Portugese mylen / te weten / van 17. in een graedt / ghelyck het oock altemael zijn van die in alle dese beschrypten ghementioneert worden / aen welcke Custe zijn ghelegghen dese naevolgende Havens / het welcke altemael Wapen zijn / te weten / van Caminaxique tot Tozaque / zijn ontrent derdehalf myl. Van Tozaque tot het Epland Meagyma, heeft men ses mylen ende een halfve. De see van dit Epland / is tusschen dat ende het vaste landt. Van Meagyma tot Caminaxique, zijn anderhalf myl. Van daer tot het Epland van Anooxyma, vijf mylen.

Distantie eff
ghedaente der
landen tot een
nen inboeck
ofte punt.Particulier
berhael der
distantie ende
namen der
placsen op
dese passagie.

Van Anooxyma tot Tqumoo, zijn oock vijf mylen.

Van daer tot Xynaco, ander 5 mylen. Van Xynaco tot die Haven van Vxymado, vijf mylen.

Van Vxymado tot die Haven van Mu-roo, vijf mylen. Dese haven mach ligghen ander vijf mylen bande punt bovē verhaelt. Doort by de voorszepde punt / te weten / drie ofte vier mylen oostwaert aen / leyt de Haven van Fyongo, ende van daer af ses ofte seven mylen voort aen / heeft men de Haven en Wap van Sacay, alle dese voorszepde Custe is schoon ende supber / hebbende over al anchor gront. Dit zijn altemael als ghelept is / Portugese mylen. Men sal weten dat twee Japoneische mylen maken juist een Portugaelsche myl / welcke gheverificeert ende also bevonden is / door de Portugese Piloten / die aldaer de hooghte van de Son ghepeylt / en nae de Japoneische rekeninghe haer calculatie ghehaect hebben / etc.

Strekinghe
van't voorsz.
punt tot de
Havens Fungo
en Sacay.Ghelegghent
der Custen en
gronden.Twee Japane-
sche mylen
sijnst een Por-
tugaelse myl.

Dat 32. Capittel.

De Navigatie ende Coursen van Lampacon af, (welck is ghelegghen by Macon, aende Custe van China) nae het Eyland Japon, tot het Eylandt Firando toe, met alle die strekinghe ende ghelegghent- heyt van dien, van een ander Pilot aengheteckent.

S Eplende van Lampacon af nae het Epland van Japon toe / sult loopen door d'eerste upganc oftē Canael / (van het supder Eplandt) het welcke streckt zupde oost aen / hebbende een Clippe ofte Eplandeken te middewegen van dien / tussche het welcke en die punt van't Eplandt sult doort loopen / om oorsake bande scherpe wind / genaecte so veel als ghy inmers moecht het eynde van het Eplandt / altoos niet het loot inde handt. Comende ter halver weghen van het Canael bande Eplanden die Zeewaert strecken / sult een Bancke van sandt vinden / die te middeweghen onder de drie vadem diepten niet en heeft. Sult u best doen om te loopen boven een groot ende hoogh Eplandt / dat u in het oost zupde oosten leyt. Dit Eplandt (met d'ander die Zeewaert op de selfde ry ligge) om wesen / sult langhs d'Eplandt vā Zeewaert

Strekinghe
ende omtrent
zinghe van
Lampacon
tot de Custe
van ChunchaOy't lootte
passen.Course langs
een regel E-
planden.Merck eens
Eplandts.Canael by het
Eplandt Tan-
quon.Coophandes-
linghen op de
Haven by de
mont van
Lanton.Custe tussche
Chinchon en
Chabaquon.Maer schou-
winghe voort
en aft.Het Eplandt
Toanthea en
goet merck
ontrent
Chuncha.Strekinghen
ende omtrent
zinghen van
Chuncha tot
de Haven van
Tanora.Het Eplandt
Lequeo Pe-
queno.Hoemen van
de 25. en half
graden nae
Bungo loopt
sal.Eplanden
streckende
vande 29. en
half graden
tot de 30. en
half graden
met haer ghe-
daente ende
strekinghen.Ghelegghent
heyt ende ge-
daente van
andere Epla-
den.

Zeewaert heen loopen. Van dit Eplandt af 6 mylen voortaen / sult vinden een Regal Eplanden / Eplandeken en Clippen / welcke zijn in als negen / stekende byt alle d'ander (daer ghy langhs heen loopt) Zeewaert in / welck strecken n. n. o. en 3. 3. w. en moerhtse niet om loopen / noch en is u oock niet noodich / sult tusschen dese en een groot hoogh Epland vol gheboonten (dat u aende 3pde van't landt blijft) doort loopen / welck Eplandt hem verthoont als men daer nae toe comt / ghelyck of het ront waer / om dat men daer recht op de punt aen comt / niet teghenstaende is lanchwerpent / streckende ghelyck als de Custe; een stuck weeghs daer van af geloopt hebbende / heeft een Canael / van tusschen dat en e ander Eplandt (daer dicht by ghelegghen) achter dit laetste Eplandt nae't o. n. o. toe / leyt een Haven daer sommighe schepen Chinische goederen en waren comen laden en verhandelen; leyt niet verbe bande mont ofte rgat van Lanton af. Dit boven ghenomde Eplandt wort vande Chynen genoet Tonquon. Vā hier af so loopt o. n. o. aen / om te comē verke- nē de Custe vā tussche Chinchon, en Chabaquon, die schoo en supber is / daer 2. myle van af loope / om te schouwen e Cusse die dicht by Chinchon leyt / welck heeft een ront ende hoogh Eplandeken seer dicht by't landt ligghen; Men loopt dese Cusse van Chabaquon af tot Chinchon toe / n. o. en 3. w. en n. o. te o. en 3. w. en w. Alsinen niet Chinchon over een is / so heeft men 2. mylen Zeewaert in een hoogh ende ront Eplandeken ligghen / ende binnen int landt eenen hoogen bergh mer een Steen-rotsen boven op / ghelyck als Palo Varella, ghelegghen aende Custe van Chamipa, en d'incomste is door sommighe Eplanden heen. Dit voorsz. ront Eplandeken wort vande Chinen gheheeten Toanthea.

Als ghy met Chincheo over een zijt / als voert / so loopt oost noord oost aen / tot dat ghy zijt 8. ofte 10. mylen vande Custe af / om byten alle d'Eplanden te blyven; In dese contrē wesen / so loopt noord oost aen / op welcke cours sult comen te sien het Eplandt van Lequeo pequeno, dat is / cleyn Lequeo, ghelegghen op te hooghte van 25. graden / is een seer hoogh ende lanchwerpent Eplandt / liggende vericheden vande Custe van Chynā antent 18. mylen weeghs; als ghy Lequeo pequeno voort byt / comende op de 25. graden / so ghy beghint te wesen nae't landt van Bungo toe so loopt noord oost / en noord oost ten oosten aen / op welcke cours sult comen op d'Eplanden (ghelegghen aende zupde 3pde van't Epland Tanaxuma af aen / welcke Eplandt beginnen op 29. ende strecken tot by de 30. graden / zijnde in als seven hooghe ende cleyn Eplanden / welcke strecken met den anderen / te weten / d'eerste drie met een Eplandeken ofte Clippe / noord oost ende 3. w. ende n. o. ten noorden / ende 3. w. ten zupden) en die ander drie / o. n. o. ende w. 3. w. ende een aen't eynde van dien noorden ende zupen. Dese seven Eplandt voort by welcke / sult comen te sien ses mylen noord noord oost aen twer ander Eplanden / liggende oost ende west nietten anderen / waer van dat van het oosten het cleynste is; Het oost eynde van dit Eplandt heeft eenen hooge hubeel / welcke gaet al dalende nae't oosten af / makende een leegghen punt / ghy moecht wel tusschen

dese twee doort passeren / begheerende: want heeft een goet Canael van tussche beyde heen; Het grootste van dese twee Eplanden (het welcke een hoogh ende lanchwerpent Eplandt is) is ghenamt Ycoo. Van den ooster hoeck van dit Eplandt af drie ofte vier mylen noord aen / is ghelegghen het Eplandt van Tanaxuma, 'twelc is een leeghachtigh Epland / streckende noorden ende zupen van 7. ofte 8. mylen lanch; Te middeweghen van't selfde Eplandt / te weten / aende oost 3pde / heeft men de Haven / het welck is een cleyn Inwijck / ghelegghen binnen sommighe Steen-clippen; maer en is de beste niet om in te loopen. West noord west van dese Haven af / ander half myl weeghs / is ghelegghen een cleyn black Eplandt / 'welcke heeft een hubeelstien in't midden. Van Tanaxuma af seven ofte 8. mylen noorden aen / sult comen te sien een groot ende seer hoogh landt ('welcke streckt 10. mylen oost ende west. Dit is het landt van Japon, aenden hoeck ofte eynde van dese Custe / te weten / aende west 3pde, is ghelegghen den Inwijck van Cangoxuma, ende die Haven van Amango, hebbende boven dien eenen hooghen spitstighen top / ende recht teghens over het Eplandt van Tanaxuma, te weten / noorden / ende noorden ten oosten aen / leyt den Inwijck van Xebuxij, die seer groot is / hebbende van binnen in de Havens van Minato, Boxima, ende Xaboxij, alle drie hebber voort cleyn schepen / altemael ghelegghen aende oost 3pde / te weten / aende rechter hant van alsinen westwaert aen binnen in de Inwijck comt; Noord noord oost langhs de Custe heen 6. oft 7. mylen voort aen / leyt de Haven van Tanora, 'welcke de beste Haven van gheheel Japon is.

So ghy begheert te loopen nae de voorszepde Haven van Tanora toe / so sult ghy u nae de Custe toe houden / en daer wel dicht by ghenaken; want is over al schoon: maer en heeft gheen anchor gront ofte Reeden / om dat het diep is. So wannet ghy daer langhs by heen zijt / wesen voort by den Inwijck van Xebuxij, by de Custe heen loopende / so sult ghy by eenen cleynen Inwijck comen / welcke in't eerste ghesicht ende verthooninge goet beschutsel schijnt te hebben: maer daer niet over een comende / ontdeckt het terstont al wat het heeft / te weten / veel steenen ende Rudsen / streckende wepnich te landwaerts in. Doe alhier dese vernaminghe op dat daer hem nietmant niet en bedrieghe. Voort by desen cleynen Inwijck wesen / krachte men terstont eenen groven / dicken ende hoogen hoeck ofte punt landts. Van desen hoeck af voort aen / so wijck het landt binnewaerts aen / al waer ghy sult comen te sien een sandt strant / ende twee Eplandeken niet gheboonten daer langhs by heen ligghen. Aen het eynde van dese Eplanden / comen noch andere cleynere Eplandeken / ende groote steenen van het landt af steken Zeewaert aen. Binnen dese Eplandeken ende steenen in / is ghelegghen de Haven van Tanora, om daer in te loopen / sult uwen cours nemen nae het eynde van dese Eplandeken ende steenen / die Zeewaert in van het landt af steken / als ghy niet het eynde van dien over een zijt / so sal u Zeewaert nae het noord oosten blyven een ander Eplandeken ofte steen-clippe / sult binnen dit Eplandeken

Het Epland
Tanaxuma.Inwijck met
steen-clippen.Ghesicht en
gedaente des
landts Japon.Inwijck van
Cangoxuma
en die Haven
van Amango.Grooten ins-
lagh Februy
begheende
de Havens
van Minato
Boxima ende
Xaboxij.De Haven
Tanora / ende
is de beste vā
gheheel Japon
ende heem
daer toe loope
sal.Canael anchor
gront.Cleyn In-
wijck.Weel steen-
rudsen.Grooten hoe-
ghen hoeck
landts.Mercken bij
Eplanden en
strandten.Ghelegghent
heyt des Ha-
vens vā Tan-
nora en hoe
men daer in
loopt.BIBLIOTECA NACIONAL
MADRID

Maerck eens
Eplands en
inwoeg van
25. badem.

Maerck by de
rechte haven
te kennen is.

Tusschen het
punt landts
ende somtijt
ghe Eplanden
kens int Ca-
nael te seplen.

Moemen nes-
sens het punt
landts
langhs het
landt op goe-
de diepte se-
len sal.

Streckinghe
vande inwoeg
Tanora lags
de Cufte van
Frimiga en
Bungo.

Moemen naer
Sacay tussche
het Epland
ende de Cufte
van Bungo
loopt.

Wisselen nae
Bungo lags
de Cufte van
Sanora ende
Funga loopt
moeten de
Cufte van
Coca schou-
wen.

Streckingen
ende omtrent-
tingen van
Epland Le-
queo piqueno
tot het epland
Firando.

Ghebrakte ep-
landen ende
twee Clippen
op 31. een we-
rendel grad.

Steen Clippe
met 4. ofte 5.
upstreckende
spitsen.

Ghelegghen
heft des Ep-
lands Coja-
quijn ende de
haven An-
gone.

heen loopen / tusschen het welke ende het
landt men eenen grooten Inwoeg heeft/
daerment op bysentwintigh badem mach
ancheren / noodich wesende: maer de rechte
Haven en is alhier niet / dan als ghy de
Eplandekens ende steen (die t'Zeewaert upt
steken) om zyt / soo sult ghy daer terstont
langhs by hen loopen / te weten / tusschen
een punt landts: (ghelegghen aende rechter
handt ofte aende noozdzyde) ende d'eplan-
dekens heen tot naer binnen in't Canael dat
ghy open siet sonder schroomen. Dese vooz-
sepde punt landts om wesende / sult terstont
eenen Inwoeg sien / streckende noorden in
nawaerts aen / sult alsdan ghenaken het
landt van dese punt / die u sal blippen aende
rechten handt: ghy moechter byn in
loopen: want hefter vier badem diepten/
altmael modder gront / ende set het by het
landt van't oosten / u wachtende vande west
zyde.

Van desen Inwoeg van Tanora af voort-
aen / loopmen de Cufte noorden aen / ende
is het landt van Fyunga ende Bungo, alte-
mael een schoone Cufte / ende en heft daer
niet wiers van te vreesen / dan van dat ghy
voort ooghen siet: ende 8. mylen voort aen/
sult een seer groot Epland vinden / dat u sal
blippen aende oost zyde / twelcke is het landt
van Toca, welck streckt oost ende west / en
oost ten noorden / ende west ten zuden over
de 40. mylen inde lenghte / comende tot by
Sacay ende Miaco upt; De zupdt zyde van
dit Epland is altmael van een supbere Cufte/
by de welke langhs men na Sacay toe loopt;
Tusschen dit Epland ende de Cufte van
Bungo, ghelegghen aende west zyde daer van
af hefter een straet ofte doorgaende enchte
van vier byf / ende meer mylen vree: ende die
gheen die nae Bungo toe wil / moet hem al-
toos houwen langhs de Cufte van Tanora
ende Fyunga heen / hem wachtende vande Cu-
ste van Toca.

Keerende weder op de contere van 25.
graden voort by't Epland van Lequeo pe-
queno, als vozen gheseyt is; Wegherende te
seplen naer't Epland Firando, so salmen loo-
pen van daer af op de voozsepde cours van 11.
o. ende n. o. ten oosten / tot op de hooghte van
28. graden / alhier wesende n. o. aen / op welke
cours sult comen te sien twee clepne lanch-
werpende / hale ende ghebroken Eplanden/
ligghende noorden ende zuden met den ander-
en / ende hebben aende zupdt zyde twee Ep-
landekens ofte Clippen ligghen een half myl
vanden anderen verschepten. Dese voozsepde
twee Eplanden zijn ghelegghen op 31. gra-
den. Van dese Eplanden af 3. ofte 4. mylen n.
o. aen / leyt een Eplandeken ofte steen-clippe
overmidts ghecloven / hebbende boven op 4.
ofte 5. spitsen / ofte upstreckende toppen; Als
ghy met die voozsepde Eplande over een zyt/
so zyt ghy noch 10. mylen vande Cufte van
Lapon af / te weten / naer't westen toe / ende loo-
pende op de voozsepde cours van n. o. aen / sult
recht op een seer groot ende hoogh Epland
comen / ghenamt Cojaquijn, (twelcke is
ghelegghen oost ende west met die Haven van
Angone, ligghende drie ofte vier mylen ver-
schepten vande Cufte af wesende / van drie
ofte vier mylen lanch / heeft aende oost zyde/
te weten / naer het landt toe / veel Eplande-
kens ende Steen-clippen; Soo het gheviel

dat ghy quacint te verballen binnen het Ep-
landt u vinden de by de Cufte van Lapon, soo
dat ghy't Eplandt niet en moecht van byn
ten om loopen / soo neemt uwen cours van
binnen tusschen 't landt en het Eplandt dooz/
te weten / byten alle d' Eplanden ende steen-
nen heen tot op een schoot vā een Gueclingh
daer van af: maer en ghenaeckt de Cufte niet:
want men heeft van't noozder landt aen de
ander zyde een punt af steken; Die lenghte
van het Eplandt gepasseert wesende (langhs
d' Eplandekens ende Steen-clippen heen / als
gheseyt is) sult terstont aen loeven langhs
het Eplandt heen / t'Zeewaert nae byten
toe, waer mede sult comen te sien in't noorden
de punt landts boven gheroert / welke son-
wichte Clippen ende Rissen heeft / binnen de
welcke ghelegghen is noorden aen de Haven
van Amacula. Dese punt landts leyt recht
teghens een ander punt landts ober / die van
het Eplandt upt steckt / ligghende noorden
ende zuden met den anderen; Soo wanneer
ghy dese punt landts om ende voort byt / so
sult ghy't draghende houden / om also langhs
de Cufte heen te loopen tot op een myl weegs/
t'Zeewaert daer van af. Dese Cufte loopt
men te weten / van den eenen hoek ofte punt
landts tot den anderen / noozd noozd west en
zupd zupd oost; Ende so ghy byten t'Eplandt
Cojaquijn om liept / sult den selfden wech
nemen (dat voort byt ende om wesende) nae de
Cufte toe te comen / en daer langhs heen
lopende / als vozen. Van de voozsepde punt
van Amacula (die de Clippen ende Rissen
heeft) af / drie ofte vier mylen voort aen / soo
heeft de Cufte een ander punt van een grof
ende hoogh landt; Voort byt dese punt wesen-
de / sult een groot open ofte Zuomste van
een Canael sien / het welke ghenamt wort
O Eltrecho d' Arima, dat is / de Straet van
Arima, binnen in dese Straet zijn ghele-
ghen twee goede Havens / waer van d' eerste
ghenamt wort Xiquij, welke een vande
beste Havens van Lapon is; Dese Haven
leyt ontrent een half myl weeghs vande
Zuomste af binnen in aende zupd zyde vā
de rechter handt / te weten / t'Zeewaert aen
aen't eyndt van eenen grooten Inwoeg/
welcke heeft beschutsel voort alle winden / met
vier ende vijf badem diepten modder gront:
maer in dese Haven worden ons drie Por-
tugesen doot ghesmeten / dencke dat het toe-
gheromen is / dooz hare stinckende hobar-
bye ende trotshept / want op alle plaetse die
Heeren ende Meesters willen wesen / tot
verachtighe ende vercleynighe vande In-
gheseten / twelckmen ober al niet lyden
en wil / namelijcken in Lapon, daer't een
hantmerckigh ende opstinaet volck is. Keer-
rende weder op de baert / soo heestmen aen-
de noozdt zyde van desen Inwoeg / te weten
aen't landt van d' ander zyde / een hoogh
ende ronde Eplandeken ligghen / tot hier toe
soo ist ober al schoon ende supbere gront
ende Zee.

Om in Arima te loopen / soo sult ghy
het landt van't noorden ghenaken: want
men heeft aende zupdt zyde (soo haest als
men den Inwoeg van Xiquij gepasseert
is) twee Steenen ligghen / ende zijn daer
rondsom ober al vol Rissen / ende ander
byplecht. Dese voozsepde straet streckt
(te weten / als men der eerst in comt) oost af / en
keert

Moemen hem
draghende sal
alsmen by de
Cufte vā Ja-
pon oerviel
ende byten
om het Eplā
Cojaquijn
niet loopen
coft.
Waer sechont
winge voort
een punt.

Maer men een
merckelick
punt te sien
draghende
vā des seer
ghelegghen
heyt.

Streckinghe
langhs de
Cufte van
d' een tot het
ander punt.

Moemen byn
ten om het ep-
landt Coja-
quijn loopen
sal.

Cours van
het punt landts
dat tusschen
clippen heeft
tot een punt
van hoogh
landt.

Strate van
Arima ende
de Haven
Xiquij.

Inwoeg hebbende
goede diepte
ende
Reede.

Japonen
heer ende
woert volck.

Een rondt
Eplandt aende
noozdt zyde
vande Inwoeg.

Moemen in
Arima loopen
sal.

Mercken en
streckinghe
voort byt
inwoeg van
Xiquij.

keert

Op gewel-
ge periculose
stroomt goe-
de achtighe te
nemen.

Om de punt
landts heeft
men de Have
Cochinoquijn
en de have vā
Aryma.

Inwoeg die
quade Reede
heeft.

De Have van
Simonbara
zynde doogh
met leegh
water.

Veel Eplan-
den ende
Clippen.

Grooten In-
woeg.

Van't Eplā
Cambexyma
ende somtijt
Eplandekens
daer by.

Goede Reede/
bewoont blec
ende een In-
woeg.
Hier begint
d' Eplanden
nae Fyando.

Voort byt Cam-
bexyma een
punt landts
daer men nes-
sens veel Ep-
landen ende
Clippen op
te loopt.

Overmidts
gewoonliche
mist en don-
kerheyt/can-
men hier qua-
lyck 't landts
kens onder-
schepden/ende
hoemen dan
best daer sal.

Mercken vā
twee Eplan-
den.

Twee Rissen.

keert daer na naer't noorden toe / ende langhs
de punt landts heen (daer de Straet zynen
keert noorden aen neemt) gaen ghewelidighe
stroomen / jaer soo seer dat soo ghy niet wel op
u hoebe waert / souden't Schip om en weer-
om doen draepen / soo verbe ghy niet eenen
spiben doozgaende windt en hadde / om de
stroomen haer tracht te keeren; dese voozsep-
de punt om wesende / soo heestmen aen't self-
de landt een seer goede Haven ligghen / ghe-
namt Cochinochy, ofte Cochinoquijn;
ende dan noch d' Haven van Aryma, waer
van dese Straet den naem heeft / is ghele-
ghen een half myl van Cochinochy af voort-
aen / wesende eenen Inwoeg / die onbeschut
voort d' ooste winden is / sonder eenigh be-
schutsel te hebben voort eenigh onweerd;
wat voort aen heestmen de Haven van
Simonbara, welke heeft drie Eplandekens/
die voort de noozde windt een beschutsel ma-
ken: maer de Schepen blippen daer met leegh
water op doogh; men en heeft in dese Straet
anders gheen Havens die seker en voort al-
le winden beschut zijn / dan alleenlijck Xiquij
ende Cochinochy, als gheseyt is.

Van dese Straet af naer't Eplandt Fy-
rando toe / heestmen langhs de Cufte heen
veel Eplanden ende Clippen ligghen / ende
eenen grooten Inwoeg / vande upcomste
vande Straet van Aryma, ses mylen voort-
aen / is ghelegghen een Eplandt dicht by de Cu-
ste ghenamt Cambexyma, twelcke is van
een groot ende hoogh landt / hebbende aende
zyde van ter Zeewaert daer dicht by / vier
ofte vijf Eplandekens ofte Clippen ligghen;
tusschen dit Eplandt ende t'vastelandt heeft
men een goede Reede / ende int selfde Eplande
leijt een goet bewoont vleck van veel volcks/
met een goet cleijn Inwoeg / ofte Haven/
daermen veel Visschers Barcken / ende Fu-
sien heeft ligghen; Van hier af so beghinnen
d' Eplanden naer Fyando toe.

Van dit Eplandt Cambexyma af / vijf of-
te ses mylen voort aen / soo heeft de Cufte een
upstreckende punt landts / met veel Eplan-
den ende Clippen / die van't landt af t'Zee
waert in strecken / sult naer deselfde punt
toe loopen / te weten / noozdt noozdwest aen;
Desen wegh van Cambexyma af / tot de
voozsepde punt landts toe / is altmael van
eenen Inwoeg / om dat het landt binnen aen
wijcht / ende overmidts datmen aen dese Cu-
ste van Lapon (ghemeenlijcken inden tijdt
datmen daer aen komt) donckerachtigh en-
de mistigh weer heeft / soo kanmen qualijck
de ghelegghentheyt van't landt onderschep-
den / dan soo't clauer weer waer / sult terstont
d' upstreckende punt (die d' Eplanden ende
Clippen van hem af streckt) comen te sien/
endesoo't mistigh ende doncker weer waer/
soo en wilt alsdan de Cufte niet volghen/
dan doet uwen cours ter halver streck van
noozdt noozdwest aen / als boven / ende als
ghy daer dicht by comt / sult terstont alle
d' Eplanden ende Clippen onder't sien; d' al-
der uperste t'Zeewaert van dese Eplanden
ende Clippen / zijn twee clepne Eplanden/
verschepten vanden anderen / zijn tusschen
hoogh ende leegh / meer lanchwerpig dan
rondt / gantsch sonder eenighe gheboonten/
ende dat van het alder uperste t'Zeewaert
streckt twee Rissen van hem af / streckende
d' een naer het oosten ende d' ander naer het

west noozdwesten / tot ontrent een half myl
veer; by het ooster Eplandt (van dese vooz-
sepde twee Eplanden) is het daer dicht by
schoon / soo my gheseyt is / als oock naer
het scheen te wesen / ende aende noozdzyde
daer van heeft het beschutsel voort de Mon-
son vande zupde winden / soo het u noodich
waer / moechter daer wel setten; Van dese
voozsepde twee Eplanden af naer het Landt
toe / zijn ghelegghen twee Eplandekens ofte
Steen-clippen mit satoen als Pilaren; tus-
schen dese Clippen ende noch andere Cana-
len (die u d' Eplanden altmetz beghinnen
te openen) loopen veel Luncos ofte Chyn-
sche Schepen dooz / gheladen met roopman-
schappen / naer Fyando ende de Haven van
Vmbra toe / niet teghenstaende sult alle dese
Eplanden ende Clippen laten aende oostzyde
ofte rechter handt / daer ontrent een half myl
t'Zeewaert af loopende; met dese Eplanden
ober een wesende / soo heestmen drie ofte vier
mylen op de selfde cours van noozdt noozd-
west aen / een ander punt van een Eplandt/
streckende recht van het landt af westwaert
aen / wesende van een hoogh ende black landt
boven op / verthoont hem in't opdoem ghe-
lijck als drie Eplanden / al hoewel dat het al-
temael maer een is / heeft twee schutsels of
te boken / waerom het t'schijnsel van byren
maekt.

Van de punt van dit Eplandt af / naer het
westen drie mylen t'Zeewaert aen / sult co-
men te sien een rondt Eplandeken / hebben-
de dicht by hem een cleijn ende lant wer-
pigh Eplandt / ende soo het clauer weer waer/
sult naer het west zupdwesten / ende wesen
komen te sien het Eplandt van Goto, welck
he seer groot ende hoogh is / van veel schuer-
fels ende cloven / zynde boven op altmael
van een blacke effen landt.

Soo wanneer ghy het voorszcreben Ep-
landt (twelcke drie schijnt te wesen) int ghe-
sicht hebt / soo loopt recht op d' upstreckende
punt van dien aen / ende soo het waer dat het
gheryntegghen waer / met wapi. igh windt/
soo maekt het water (by desen upstrecken-
den hoeck ofte punt landts van het voozsep-
de Eplandt) groote ravelinghe / ende ghe-
rappelt water ende schuyf / dat het ondiep-
ten schynen te wesen daer't water op bjercht/
niet teghenstaende isser ober al schoon ende
diep / daerom moecht daer byt stout erde
sonder schroomen op aen loopen / u alle-
lijcken een wepnigh vande punt af houden-
de; op deser voeghen de punt landts om loo-
pende / soo wilt het daer langhs by hen
aenloeven / alwaermen eenen grooten ende
goeden Inwoeg heeft / alwaer sult in loopen
tot dat ghy vint thien / elf badem diepten/
is van een harde gront / daer ghy het naer
uwen wille moecht anchoren / heeft een goet
beschutsel voort de winden vande Monson / al-
hier wesende sult terstont ghenoech Barcken
ende Fusten aen voort erpghen / dien naer Fy-
rando sullen brenghen; Ende selfde Inwoeg/
te weten / binnen in oostwaert aen / heestmen
een Reede om te anchoren / met goet beschutsel
voort alle winden; van gelijck een schuer van
een Lepel-stuck naer het noozdoosten / leijt
een ander Haven die een goet beschutsel heeft
voort alle winden / alwaer meer Schepen
moghen liggen dan op de Reede van het oosten
voort.

Plaetse daer
schoon est goet
de Reede voort
de Monson
is.

Ghebanten
van 2. Steen-
clippen

Plaetse daer
veel Chyn-
sche Schepen
nae Fyando
en de Haven
van Vmbra
loopen.

Verthoont
des punts
t' Eplandt
quaert
3. Eplanden
schijnt te wesen

Front Eplā
ende ander
mercken daer
ontrent.

Ghebante
des Eplands
Goto.

Moet op het
punt landts
aenloopen sal
sonder beschu-
tende onghen-
ballen te
schroomen.

Inwoeg van
men op 10. of
13. badem in
loopen ende te
willen anchor-
en mach.

Goede Reede
inde Inwoeg.

Naer een ha-
ven en goet
Reede.

Soo

Plaetsen van goede Reede: maer perichel boorzooers.

Enlandt Firando leit 5. mylen van Eplandt Faquijn.

In doncker wiet quaet therck van Eplandt Firando te nemen.

Font eplandt

Landt/hoogh en black Eplandt.

Hooghe ronde Clippe.

Inwijck ende Canael daer dooz men de Haven van Dmbya loopt.

Een hoek daermen op aenloopen moet by een groote Clippe

Een landt twelck de Canael van't Eplandt Firando maect daer men d'oostzjde wachje moet.

Twée Eplanden in waer van't Eplandt Carogina daer een een Clippe schouwen moet. Twee ander Clippen.

Waermen Eplandt Firando te erijght en by op aenloopen wach.

Clippe Canaelen daermen schouwen moet.

Gedaente des Eplands Firando.

Soo't ghebuerden dat ghy alhier in dese contreye quaemt/ten tyden dat ghy vrees of te vermoeven hebt van eenigh onweer/soo moecht ghy u bypelyck in een van dese boorzepde Havenen comen berghen/daer ghy byp ende byanch leght/ behalven vande roovers ende Dieben/ die daer moghen comen; Dit Eplandt twelcke dize schijnt te wesen/is ghe-naemt Faquijn, ende van hier af tot het Eplandt Firando heeft men byf mylen.

Van dit Eplandt Faquijn af/ (soo't claeer weer waer) sulst seer wel moghen sien het Eplandt van Firando, te weten/ n. daer van af ligghende:maer om dieswille datmen daer de meesten tijt betrocken ende donckeren hemel ofte Lucht heeft/so en is hier gheen sekerheyt van: maer vande Haven daer ghy leght/ sulst terstont comen te sien een hoogh ende rondt Eplandeken/hebbende sommige steenē conftom hem/liggende ontrent een half mijl vande Ree/ vande boorzepde Cufte daer ghy aen zyt af/welcke streckt n.n.o.w.ende n. ten w. aen. Ontrent derdehalf mijl van u af/ sulst een ander lanch/hoogh/ende black Eplandt sien/wesende over midden gheclooft/waerom het schijnsel van twee Eplanden maect/strekkende oost ende west/ontrent een half mijl vande Eplandt af/ is ghelegen een groote ende hooghe ronde Clippe/ tusschen dese Clippe ende rronde Eplandeken/ (dat een half mijl vande Haven van't boorzepde Eplandt af leit) heeft men eenen grooten Inwijck/ende maect een Canael/waer dooz men loopt naer de Haven van Vmbra toe; So wanneer ghy comt te sien het Eplandt/twelcke in twee schijnt gedeelt te wesen/so loopt recht op aen naer den hoek ofte teijnde van't o. toe/daer by ghena-kende tot op een schuut van een Voet-boegh naer/ als oock byde groote Clippe die u int oosten blijft/naer binnen loopende/ alsdan so sulst ghy een seer lanch lād comen te sien/twelck de Cufte is/ die de Straet ofte tCanael maect van tusschen tlandt ende tEplandt van Firando; sulst u wachten van alle tlandt dat u blijft aende oostzjde: want naer daer over al buyle grondt/ als ghy't bovenghe-noemde Eplandt om loopt/ twelcke ghe-naemt wordt Caroxijma, dat latende aende westzjde/so sulst ontrent een schuut van een Voet-boegh van't eijnde van dien af/twee clepne Eplanden hebben/waer van dat van't westen lanchwerpigh is/wesende tander dat u dooz upt blijft cleijn ende rondt/ende heeft een Steen-clippe daer ghy u van moet wachten. ende sulst terstont noch twee andere Clippen sien/ twelcke u altemael sal bliven aende westzjde/ op dese contreye wesende/ so sulst het Eplandt van Firando comen te sien dooz u upt ligghen/ daer ontrent twee clepne mylen van af wesende/sulter byp sonder vreesen naer toe loopen: want is daer langhs heen over al schoon/ende de Cufte van't vaste landt vande doostzjde loopt boven heen. Als ghy nu by de Eplandeken ende Clippen zijt/so heeft etliche clepne Canalen/waer vā u sulst wachten/ u aldoos wel dicht houdende by't Eplade van Firando/twelcke u aende westzjde blijft/ende is een seer groot ende lanchwerpigh Eplandt/ende verthoont hem (te weten/van dese zjde daer ghyder naer toe loopt/) met eenen grooten hoogen huevel/ staende te middeweggen op een upeftekende punt van't selfde Eplandt; Als ghy wel dicht by't Eplandt zijt/so sulst langhs by heen loopen/alwaer ghy een

open sult vinden/ streckende innewaerts aen ghelyck een Reier/sulter tot ontrent een mijl weeghs boorzp passeren/ alwaer ghy eenen clepnen Inwijck ofte Bap sult hebben/ ghe-naemt Cochijn, daer ghy tot op 12. vaden diepten sult in loopen/ende settent daer neder/ al ist schoon datmen daer met de zupde winden onbeschuut leit/ even wel so gater geen hol water; alhier wesende/ sulst ontbieden ryp te water ofte te lande/ naer de stede vande havē toe/om eenighe Fusten ofte Barchen te erpge die u inde Haven brengen/welcke Haven wat boozder aen ghelegen is: want heeft d'incomste vā die seer periculues/ om de groote stroomen die daer loopen.

So ghy in dese Haven begeerden al seplande in te loopen/te weten/ alst water by naer hoogh is:want hebt inde mont vande Haven de windt seer seker om in te comen/ende alst water begint te vallen/so helpt het u inbrengen/so sulst op sulcher doeghen langhs tEplandt heen loopen/als vozen verhaelt is/ende als ghy den Inwijck van Cochijn gepasseert zijt/te weten/tot die eerste punt landts toe die u ghemoeten sal/die van't selfde Eplandt upt streckt/ (van welcke punt twee clepne Steen-clippen af steken/n. aen) so sulst de Steen-clippen genaken/om de Haven des te beter te moghen erpghen/ sulst terstont recht booz u upt comente sien/ aende zjde van Firando, een groot ende hoogh Eplandeken vol geboomten/als ghy dit int gesicht hebt/so neemt uwe cours recht op de wester hoek van't selfde Eplandeken aen/ tot dat u t'boorzepde Eplandeken gantse en dal ontdeckt blijft van te hwaert/waermede terstont innewaerts aen sulst comen te sien den hoek ofte teijnde vande stede ofte tbeuont vleck/ende als ghy de hupfen daer van beghint rondencken/so wilt het wat bet aenloeven/ recht regghens over t'boorz. Eplandeken/ te weten/ aende 3. zjde vande slinckerhant/so heeft tEplandt eenen clepnen en leeghen punt landts/comende van eenen hoogen huevel af/tZee waert in steken/ vā welcke punt lādts een drooghte ofte banch is af stekende/ daerom sulst de zjde vande hupfen vanden boorzmoenden hoek ofte eijnt aldernaest genaken/ om u buypen de stroom te houden/ als ghy daer upt zijt/wesende int stille water (so u de windt niet en diende) so moecht setten/ende u van daer af met Fusten ende Barchen ofte met het Voet-laten in roepen/ d'incomste van dese Haven is west en west zupdwest aen/etc.

Alle dese verclaringhe ende beschrijptie van dese Navigatie beslypt hem in dese corte vermauninghe/te weten/ dat als ghy comt by de Cufte van Japon; so sulst ghy alle d'Eplanden die u op de rp vande Cufte ligghen/ laten bliven aende oostzjde/ te weten/ aende rechterhant/ende loopen daer van buypen af heen/en d'Eplanden ghelegghen tZee waert daer van af/waer van d'eerste beghinnen van't eijnde van't Eplandt vande Ree af/ (Saguijn ghe-heeten/ende tlanghe Eplandt van Caroxijma dat boozder aen leit/d'welcke strecken n. en n. ten w. aen/te wetē/van't eijnde vande Ree/ende de twee clepne Eplanden/met noch twee clepne Eplandeken/af Clippen boozder af ghelegghen/zijnde in als sebert/ die altesamen latende aende slinckerhant/ ofte aende westzjde/met welcke cours recht op het Eplandt van Firando sulst upt comen als vozen/etc.

Instreckende open/als een Reier/twelck men boorzp loopt.

Den Inwijck des Cochijn loopt men in op 12. vaden.

Waermen betooven moet en eenighe barchen te becomen/die een op byngē inde Haven.

Voemen best inde Haven al ende oploopen sal.

Merck op een punt met twee Clippen/om de Haven te beter in te loopen.

Cours op een w. hoek van tEplandt van Firando.

Waerint den hoek des beuont vleck/te sien erijght en vande ghe-daenten der mercken daer ontrent.

Voemen aen hant sal oir langhs seker banchē bytē de stroomen te houden/et in stil weder dooz barchen ingehaelt can worden.

Coet begijp en beslypt vā dese booz vrees haide strekkinghen.

Dat 3. Capittel.

Een voyage ofte reyse gedaen door een Portugees Piloot/ met een Soma, dat is: een Chijs Schip, van Macau af uyt China, naer't Eylant van Japon ende tlandt van Bungo toe, met alle de Coursen ende ghelegghentheyte vande selfde vaert.

Hoe tEpladt Yha das Outeas gelegheit is.

Selegentheyt ende perichel des Eplands der Dieben.

Canael tusschen twee Eplanden.

Lanchwerpigh Eplandt. Een steen te middeweggen eens Canael daer de Zee over spoelt.

Deel clepne Eplanden ende Clippen.

Goet Canael by't Eplandt Conquian.

Gedaente vā sommighe ander Eplande.

Goede Reede ontrent het punt van't Eplandt van Conquian.

Streckinghen ontrent het Eplandt Lamoni/om de Dieben te schouwen.

Wildernisse vā Boschagari.

En negenthienden Junius des saterdaeghs/ schepden wy van't Eplandt/ghenaemt A Yha das Outeas, (gheleggen aende westzjde vanden uytganch ofte tCanael van Macau,) loopende na buypen toe tZee waert in/ te weten/ boorzp gat daer de schepen van Malacca naer binnen toe comen: maer om dat wy boben tEplandt A Yha grande dos Ladroins (dat is tgroote Eplandt vande Dieben/ ghelegghen 4. mylen o. 3. o. tZee waert aen/van't Eplandt ende de Haven van Macau af) niet en konsten comen/so zijn wy dat te lwaert boorzp gheloopen/ tot op een schuut van een Bas daer van af zijn twee Eplanden die haer vanden anderen schepden/ met een seer smal Canael dat tusschen dooz loopt/ dooz't welcke men met clepne Bankoins ofte Chijsche Barchen dooz loopt; van hier af ontrent een half mijl n. aen/ is ghelegghen een ander lanchwerpigh Eplandt/van seer veel wildernissen ende gheboonten/ende so wanneer men daer van dese zjde/van't w. 3. w. in loopt/so heeft het te middeweggen van't Canael/een steen liggē daer de Zee over heen spoelt.

Van dese Eplanden af 6. mylen o. 3. o. aen/ is ghelegghen het Eplandt van Tonquian, twelcke een hoogh en lanchwerpigh Eplandt is/vol van geboomten ende wildernisse/ende heeft aende zjde van ter Zee waert daer dicht by 9. ofte 10. clepne Eplanden ende Clippen ligghen/ ende om dat wy de hooghre niet en konsten erpghen/ om tusschen tEplandt ende de Clippen dooz te loopen/ (twelck een goet ende schoon Canael is) so passerden wy't te lwaert/tusschen dit ende een ander Eplandt/ ghelegghen ontrent een clepne mijl weeghs n. daer van af/ twelcke een groot Eplandt is/en daer ligghen twee Eplandeken ofte Clippen by/te weten/tgrootste leyt daer dicht by/en tander wat verder af/ wy lieten dese te lamen aende slinckerhant/ loopende langhs tEplandt van Tonquian heen/daer't over al schoon is/ welck Eplandt heeft aende punt van't o. n. o. te weten/aende zjde van't landt een sandt Bap/twelcke een seer goede Ree is/ boorz de Monson vande zupde winden.

Als wy buypen dese Eplanden waren/so namen wy onse cours o. 3. o. aen/ tot dat wy soo verder tZee waert waren/ als d'uyterste Eplandeken tZee waert aen ghelegghen/ende wesende in't ghesicht van dien/ namen onse cours o. ende o. ten n. aen/ 60. mylen weeghs tot inde hooghre van't Eplandt Lamoni; wy deden onse cours aldus/ om te schouwen de Zee-roovers ende Dieben/ (die op desen tijdt ende in dese contreye hen aldaer onthielden/voerende oorloghe met die Portugezen van Macon,) sagen niet tegenstaende/ altoos met dese cours t'baselant/ te weten/ het boben ste ofte die toppen vande Wildernisse en Boschagari/wesende op plaetsen leegh land; Comende op dese contreye van't Eplandt Lamoni, (hoewel wy't niet en sagen/) liepen terstont n. o. aen/ op welcke cours hadden wy ghesicht van't hooge landt van Chabaquon,

aende Cufte van China, wesende in dese contreye vande Cufte/bonden veel quade water/ende stroomen/ende quamē te sien de Varella ofte Roodt steen/die bobē de Haven vā Chinchon staet/sonder yet anders meer te sie dan hooghe gheberghen; van hier af voortaan so en sagghen wy't landt van Chynen niet meer/loopende op dese boorzepde cours van't n. o. (die wy van Lamoni af altoos deden)/quamē te sien het Eplandt van Lequeo pequeno, ofte cleijn Lequeo, te weten/ op de vierde etmaal naer dat wy van't Eplandt Macau afgeschepden waren:want sagant des woensdaeghs sinorghens inden dagheraet/wy antkerdent 8. mylen daer van af/ naer de Cufte van China toe:want quamē daer by den hoek van't zupdwest aen; Dit Eplandt Lequeo pequeno, streckt n. o. ende 3. w. ende n. o. ten n. ende 3. w. ten 3. is een seer hoogh Eplandt van ontrent 15. ofte 16. mylen lanch/ den uytersten hoek ofte eijnde van't n. o. vā't selfde Eplandt/ is ghelegghen op 25. graden rugin:want heb daer de hooghre vande Son selver ghepeijlt met stil weder/wesende 5. ofte 6. mylen dwers daer van af/van dese noorden ooster hoek af/so streckt de Cufte van't selfde Eplandt naer't 3. o. toe/hebbēde aen't eijnde van dien een ander groot ende hoogh Eplandt/ makende een cleijn Canael van tusschen beiden dooz/ende schijnt van dese zjde van't n. o. een goede Ree te hebben/boorz de Monson vande 3. ende 3. w. winden; wy hadden alhier langhs dit Eplandt Lequeo drie daghen stilten/die ghepasseert wesende/erēgen eenen roelen windt vande Monson; ghelooode dat wy dese stilten erēgen om dat wy so dicht onder't landt waren.

Vanden hoek van Lequeo (te weten/van de 25. graden) af/ deden onse cours n. o. ende n. o. ten o. aen/ loopende op dese cours tot op 29. graden rugin/ende vande 10. mylen boorzp Lequeo af voortaan vanden oer al veel Sas-beenen op't water bypben/en veel andere dierghelijcke schulphens/die seer wit waren/so dat het hen van verbe verthoont of het Catoen waer:maer duerde wepnigh dat se dicht ende veel by een dieben:want vande se daer naer allencxkens minder/ hier en daer verschepten vanden anderen/duerende albus tot op 26. ende meer graden.

Comende op 29. graden rugin/ deden onse cours op de halve streck van oost n. o. aen/ loopende aldus 8. ofte 9. mylen tot het ondergaen vande Son/doen sagghen wy recht boorz ons upt liggen/ een ront ende hoogh Eplandt/ende waren daer ontrent noch 6. mylen van af/dit is t'eerste ende tuytste Eplandt/ ghelegghen int w. vande 7. Eplanden/ brennen althans noemt As Sete Yrmaas, dat is: de seve ghefusters/welcke ligghen op 29. graden.

Dit boorz. eerste Eplandt heeft eenen spitelighen top/ int midden hebbende aende voer van dien/aende westzjde/ eenen steen ghelijck een Pilaer/ int satsoen als de Varella vande Straet van Singapura by Malacca, en aen't oost n. o. heeft etn half mijl daer van af/ een ronde swarte Clippe ligghen.

Dit boorzepde Eplandt int gesicht hebben de liepen terstont n. ten o. aen/ als te vozen/ alle den nacht over/ ende metten dagheraet (wesende met het boorz. Eplandt over een/) sagen alle d'ander Eplanden/die in als 7. zijn als ghepeijlt is/alhier wesende liepen noch n. o. aen/tot by't laeste vande boorzepde Eplandt/ van

Daer en heb hem tlandt Chabaquon op de Cufte van China verthoont. Ontmoetinge van quade stroomen ende de Roodt steen ontrent de Haven van Chinchon. Verthoeninge/ gedaente ende streckinge des Eplands Lequeo pequeno/ na/ op 25. een half graden.

Canael ende goede Reede tusschen tEplandt Lequeo en een ander Eplandt.

Ontmoetinge tusschen den 25. een half graden/tot de 26. en verder graden.

Daer en heb hem t'uytste Eplandt ten w. vande 7. fusteren beuonthoont.

Daer hem d'Eplanden der 7. fusteren openbaren.

Shedaente en streckinge. van twee Eplanden den boort by de 7. fusteren.

Langen punt.

Streckinghe van't langhe punt tot het Eplandt Pcoo/ en ontrent de 7. fusteren.

Gelegentheyt eens goeden Canaels tusschen een Epland en't langhe punt.

Hoogh tontde Eplandt twee diepte Swabel-haen upt weyl.

Gelegentheyt eens Eplandt Canaruna/ ende des Eplandts Pcoo.

Goedekeede.

Streckinghe ende geboude des Eplandts Tanaxuma.

Haven hebbende sommighe Clippen.

Gedaete eens Eplandts ontrent dees haven en't banden daer ontrent.

Japon leeft 7. of 8. mplen van't Epland Canaruna/ ende hoe't selck de streck.

van welke contreppe af/te weten/6. mplen n. o. aen/ zijn ghelegghen twee Eplanden / streckende o. ende w/ waer van dat van't o. seer lanch ende hoogh is / vol van swert schynende geboomten zynde/ dat van't w. veel cleyn der ende leeghet / teghede ofte den hoeck van't oosten van dit cleynste Eplandt / heeft eenen hoogh hiebel/ die naer't w. toe al dalenden af gaet/ makende eenen leeghen ende langhen punt/ dese Eplanden ligghen ontrent een mijl weeghs ber schepden banden anderē; van desen langhen punt af/ derdehalf mijl w. waert aen/ heeft men een ander Eplandt/ so groot en hoogh als dit voorsz. Eplandt/ dat vooz ghementioneerde groot en hoogh lanchwerpighe Eplandt is gheenaemt Ycoo, ende die voorsz. 7. Eplanden sullen u altermaal blippen aende 3pde van't 3. o. ende mogen hebben inde streckinge van d'eerste tot die laeste 7. of 8. mplen/ als wy met het eyndt vande 7. Eplanden ober een waren/ namen onsen cours n. o. aen/ naer't Canael /welcke loopt tusschen 't grootte hooghe Eplandt/ ende 't Eplandt vande leeghe ende langhe punt heen / daer wy door liepen / comende aen d' ander 3pde van't n. weer upt; Dit Canael van tusschen dese Eplanden door/ is diep ende schoon/ sonder eenige Clippen ofte steenen te hebben / vier mplen n. w. aen van dit Canael ofte door ganch af / leydt een seer hoogh ende tontde Eplandt / 'twelcke schijnt aende westpde Clippen te hebbe; Dit Eplandt heeft den meesten tijt een Vulcano, dat is: een Swabel ofte vierighen Bergh/ te weten/ op't opperste van't Eplandt; Van dit vuyghe Eplandt af een mijl weeghs n. aen/ is ghelegghen een ander cleyn ende leeghe Eplandt; Van dit voorszpde vuyghe Eplandt af recht oost aen 8. mplen weeghs / leydt het Eplandt van Tanaxuma; dat voorsz. groot ende hoogh Eplandt Ycoo, ghelegghen aende oostpde van't Canael/ als vooren heeft aende n. 3pde een leeghe landt/ ende daer langhs by heen goede keede/ zijnde ober al schoone grōt/ streckende vier ofte vijf mplen o. en w. Van't oost eynde van dit Eplandt Ycoo af/ drie mplen n. aen/ leydt het bovenghenoemde Eplandt van Tanaxuma, als oock gheseyt is inde beschryvinghe vande Courfen ende Navigatie naer het Eplandt Fyrande toe; Dit Eplandt van Tanaxuma streck n. en 3. zijnde altermaal van een leeghe landt van hiebelen ende dalen/ hebbende Pin-boomen op/ die seer onduydelicheit ende verscheppen vanden anderen staen/ ende heeft 7. of 8. mplen inde lanchte/ en int midden van dien/ te weten/ aende westpde / leydt een Haven ghelegen binnen sommighe Steen-rooftern ofte Clippen in/ ende van dese Haven af/ anderhalf mijl w. n. w. aen/ is ghelegen een seer cleyn ende black Eplandt / niet een hiebelgien int midden; Dit cleyn Eplandt heeft aen't eynde van't n. sommighe upstreckende steenen en hiebelen/ streckende so verde als een schuut van een Godelingh bereijckē mach/ al le de reste is schoon; van gelijcken tusschen dit Eplandt ende Tanaxuma ist ober al schoon ende suver; Van't Eplandt Tanaxuma af 7. of 8. mplen n. aen/ leydt het groote ende hoogh landt van Iapon, welcke Custe streckit (te weten/ aende 3pde 3pde) o. ende w. 10. mplen weeghs; Van't Canael bobē verhaelt dat tussche de twee Eplanden door loopt/ en ranmen Tanaxuma niet sien/ van soo't clae en helder weer waer/ wy liepen o. n. o. aen/ ende comēde tot ontrent drie mplen verscheppen van't

voorszpde Canael af/ soo ontdercken wy eerst Tanaxuma, als oock van gelijcken het grootte landt van Iapon, 'twelcke als gesept is seer hoogh is/ streckende oost ende west 10. mplen weeghs / ende om dieswille dat Tanaxuma streckende is n. ende 5. wesenle leegh/ en 't lād van Iapon hoogh/ so verthoont het hem in die contreppe daer wy waren / altermaal een landt te wesen / om dat het door den anderen streck/ welcke was d' oostake dat die Chijsche Pilot die wy by ons hadde / meende dat het altermaal een landt was: maer als wy't begonsten te genaken/ so begonst hem 't Canael van tusschen bejden allenckens te openē / wesenle van d' een tot het ander/ van duers ober 7. of 8. mplen / wy liepen op deser voeghen op de halve streck van o. n. o. aen/ naer't landt van Iapon toe/ wesenle int wassen van't water/ waerom het oostwaert aen liep/ te weten/ naert cleyn Epland (dat by Tanaxuma leijt) toe/ daert ons naer toe dreef/ so dat wy moeytens ghenoech hadden om daer boven te komen / passerende tot op een Godelingh schuut naer daer langhs by heen / waerom noodigh is n. o. aen te loope/ tot datmen 't voorsz. cleyn Eplandeken voorszp is.

Als wy Tanaxuma om waren/ soo liepen wy n. n. o. aen naer de Custe toe/ daer noch 3. mplen van af wesenle/ ende cregghen recht te ghens den inwyck van Xebuxij ober/ een stilte; dit was den laesten Junius/ gheschepden wesenle van't Eplandt genaemt A Ylha das Outeas, 'twelcke leijt aende westpde vande mondt ofte 't Canael van Macau af/ den 19. vande selfde maent / hebbende onder weghen ghewest tot dit landt van Iapon toe 11. daghen/ waer van drie dagen stiltē hadden/ dat de seplen vooz de mast hinghen / onder't Eplandt van Lequeo, als gheseyt is/ etc.

Dat 34. Capittel.

Een ander beschryvinghe vande Navigatie ende Courfen vande Haven van Macau af, langhs 't landt van China heen, naer't Eylandt Fyrande, ende d'omligghende Eylanden toe, tot die Haven van Vmbra, ghelegghen aende Custe van Iapon, met verclaringe van andere Havens daer ontrent ghelegen, daermen handel en trafijcke drijft, met de ghelegentheyt van dien.

De gheen die begeert te seplen van upt Macau, ofte de van dien af naer Iapon toe / inde Monson van Junius ende Julius / ende so ghy int uptseplen niet en moecht loopen te loefwaert van't Clippe/ diemē van Macau af genoech sien can/ welcke 't schijnsel van een Bejil maect/ en derst daer niet eens om bekonnert wesen: want latende 't Eplandt Lanton aende 3p / moecht terstont loopen waer ghy wesen wilt: want is ober al schoon/ ende en hebt daer nieuwerge af te vzeesen/ als ghy buyten d' Eplanden upt zijt/ sult utwen cours nemen naer't Eplandt Ylha Branco toe / (dat is: 't witte Eplandt/ ofte eghentijck de witte Steen-clippe gheseyt) loopende o. n. o. aen/ tot naer't Eplandt Lamon toe/ en al ist dat ghy seer goede windt hebt / schepdende des abonts vande voorsz. Eplanden af/ soo sult ghy eerst des moezghens 't voorsz. Ylha Branco comen te sien/ als ghy daer met ober een zijt / so sult ghy aen't vastelandt een groot hoogh landt sien / wesenle

Wannen Tanaruma en Japon niet sien can/ ende waer 3p een landt schynen te wesen.

Streckinghe des Canaels tusschen de twee Eplanden

Ontrent tinge waer/ es hoe best daer men n. o. aen dient te loope.

Stille ontrent den Inwyck Februy.

't Epland das Outeas leijt westwaert van't Canael van Macau.

Womē onbeschrymt vooz by een Clippe van Macau loopende sal.

Wanneer men den cours naer 't witte epland seuten sal/ ende wanneer men int ghesicht cregghet.

Shedaente des selfden Eplandts/ en de gronden daer ontrent.

Streckinghe en ontrent/ ge van't witte Eplandt nae Lamon. Diepte en gedaente des saints ontrent 7. en 8. mplen van Lamon/ met aenwys hoemen loope moet.

Diepten van Lamon tot Macau, ende vande gedaente des gronds daer ontrent.

Ontrent tinge waer/ neemen upt den rechter cours is/ ende hoemen strecken moet om den rechten cours te bewaren.

Teghene als men int midden van't Canael is.

Beschryvinghe wat landē datmen naer d' dagh seplen sien sal/ sonnen de wint vande Monson heeft.

Hooghte van 't Epland dos Cavallos.

Plaets van 't Epland van Baboryll.

Deel Eplanden van't eyland dos Cavallos tot de C. de Sumbor.

Cours om 't Eplandt Puloma ende andere te bewaken.

aende oostpde seijl afgeheicht/ hebbende int midden eenen ronden hiebel int factoen van een broot; de diepten diemen daer langhs heeft/ te weten/ twee mplen daer van af / (luts tel men ofte meer) zijn 30. ende 35. vadenen modder grondt; Van dit Eplandt ofte Ylha Branco af naer Lamon toe / so heeft de Custe van't vastelandt cleyn Eplandt daer langhs by heen ligghen; Men heeft op dese contreppe (te weten/ 12. mplen of daer ontrent aen dees 3pde Lamon, ende 7. of 8. mplen van't vastelandt af/) cleyn swart sant met sommighe schulpkens ghemenck/ op de grondt met 27. ende 28. vaden diepten/ en sult alhier wesen/ de/ niet laten te loopen op de begonnen cours van o. n. o. aen/ al en siet ghy schoon geē land: want hebbende die voorszpde diepten en grōt/ soo gaet ghy by ende behouden vande Risse van't Eplandt Lamon, ende soo't sake waer datmen geen landt en saegh/ so kunnen evenwel/ door de diepten ende grondt weten waer datmen is: want van't Eplandt Lamon af naer Macau toe/ so heeft men de voorsz. diepten ende grondt van 21. tot 28. vaden/ ende vooz by Lamon ende daer ontrent/ is de gront van wit/ cleyn/ dun/ met sommich swart sant gemenck/ ende somen by ghevalle alhier pasfeerden met bysich ende doncker weder/ so salmen zynen cours doen als verhaelt is van o. n. o. aen/ want dit is den besten wegh; alsmen hem ghyt by't Eplandt Lamon te wesen / ende bindende de diepten van 15. 16. vaden/ so ist een teghken dat ghy verde 't Zeewaert zijt/ (want in dese contreppe so loopen de stroomen seer crachtigh naer't o. 3. o. toe/) daerom sult al/ dan n. o. aen loopen/ om weder den rechter cours te gheraken.

Loopende op de diepten van 25. of 28. vaden sandt grondt / is eenen goeden wegh/ doende de cours van o. n. o. aen/ want zijt op dese manier op den rechten wech/ van te midelwegghen van't Canael/ alsmen 't Eplandt Lamon voorszp is/ te weten/ van naer Chinchon toe / so heeft men de stroomē ende wateren niet hem in zyn favoir / en somen de wint vande Monson heeft / salmen terstont des anderen daeghs landt sien / van beyde 3pden/ te weten/ 't landt datmē heeft van suer voort/ is het eynde ende den hoeck van het Eplandt Lequeo pequeno, ofte cleyn Lequeo/ en 't bejinsel van't Eplandt genaemt Ilha Fermosa, dat is: 't schoone Eplandt/ ende aende 3pde vā het backboort/ leydt het landt in factoen ghehijck een hoeck/ al hoevel dat het gheen en is/ dan is het Eplandt A Ilha dos Cavallos ofte 't Epland vande Beerden/ 'twelcke seer hoogh is/ legghende op de hooghte van 25. graden/ en heeft aen d' een 3pde/ te weten/ vier ofte vijf mplen 't Zeewaert daer van af het Eplandt van Baboxijn, dit landt int ghesicht hebbende salmen zynen cours noozdooft aen doen/ 'twelcke eenen goede wegh is/ om buyten alle d' Eplanden om te loope: want van dit voorszpde Eplandt vande Beerden af voortaen/ tot de Cabo de Sumbor toe / heeft men veel Eplanden 't Zeewaert upsteken/ waerom dit den beste cours is om naer de Cabo de Sumbor te loopen; alsmen naer zyn giffinghe met den hoeck ofte Cabo de Sumbor ober een is/ al en siemense niet en is niet aen bedreven: want mē isser ontrent 8. of 10. mplen vā af.

Op dese contreppe wesenle / salmen zynen cours n. o. aen doen/ om te komen verkenen het Epland van Puloma, ofte Meaxuma, ofte

het Eplandt Guoro: want dit is eenen goeden cours vooz de winden vande Monson / ofte somen eenighe stormen ofte contrarie winden creegh / soo datmen zynen rechten wegh niet houden en mocht / so salmen hem in sulcher voeghen reguleren / datmen daer naer weder op zynen wegh comt/ om eenigh van dese Eplanden te komen verkenen; Dit voorszpde Eplandt van Puloma is ghelegghen n. n. o. en 3. 3. w. met het Eplandt Guoro, ontrent 10. of 12. mplen vanden anderen verscheppen/ ende schepde hem in vier ofte vijf ghebeelten/ hebbende veel gaten ende sturcken daer conts/ om heen/ men en heeft daerom niet te vzeesen: want heeft daer dicht by noch veel meer ander sturcken / 'twelcke ick weet om dat iche selver altermaal wel perfectelijken ghesien hebbe.

Van dit voorsz. Eplandt af/ naer de Haven van Vmbra ofte 't Eplandt van Fyrande toe/ salmen zynen ouden cours van n. o. aen loopen/ waermede sult comen te sien het land beneden Vmbra, 'twelcke seer hoogh is/ hebbende byde Custe langhs heen veel cleyn Eplanden ligghen/ onder welke zijn twee Clippen/ die seer scherp ende puntigh upsteken gelijck als Diamanten; van hier af tot Vmbra toe zijn 6. of 7. mplen; in dese contreppe comende/ te weten/ tot ontrent een mijl naer't landt/ so salmen zynen cours n. aen doen / loopende op dese streck de Custe langhs; byde Custe comende / salmen hem daer wel dicht by heen honden/ om 't landt ende de mercken van dien wel te verkenen / welke zijn dese/ te weten/ alsmen dicht by't land vande rechterhandt is/ so heeft men een punt landts / waer van twee Eplanden 't Zeewaert af liggen/ welke is by d' incomste van Vmbra: want van dese punt af naer binnen toe/ so loopt men n. o. aen daer nae toe/ op dese hoeck ofte punt staē drie Pin-boome/ ende met desen hoeck ober een we ende/ salmen 't Zeewaert daer van af/ (te weten/ aende sturckerhandt/) een cleyn Eplandt met een ronde Clippe sien ligghen/ sult binnen dese voorszpde Clippe heen loopen / waermede sult recht vooz u upt comen te sien het landt van Vmbra.

Alsmen comt te sien een groot Eplandeken ofte Clippe/ 'twelcke seer seijl ende afgebeicht is/ 't Zeewaert in ghelegghen/ so salmen aende 3pde van't land veel cruyt int water sien byz/ ben; dit Eplandeken salmen laten aende 3pde van't backboort ofte sturckerhandt/ loopende tusschen dat ende 't landt heen: want isser by een half mijl bree; van dit Eplandeken af tot de mont ofte incomste van't Canael zijn twee mplen/ op de cours van noozdooft aen/ waermede men terstont d' incomste sien sal/ die seer bree is.

Van dit Eplandeken ofte Clippe af/ loopt een Risse van steen/ streckende tot de mont vā de incomste toe/ liggende een/ deels boven water/ en op sommighe plaetsen bedekt/ doch moecht het ghenoech sien/ daerom en heeft mē daer nieuwerge van te vzeesen van van datmē vooz ooghen siet; tusschen dese Risse en 't land vande rechterhandt heen/ heeft men te midelwegghen 15. of 18. vaden diepten modder gront/ alsmen d' incomste van't Canael comt te sien/ soo salmen daer recht naer toe loopen/ sonder schroomen: want is een seer goede incomste / in dese Straet ofte Canael wesenle/ so datmē de Gebiet van binnen comt 't onder/ ken/ soo doemen zynen cours al by de rechterhandt

Ordonnantie hoemen hem reguleren sal in contrarie winden.

Gelegentheyt vande Eplanden Puloma en Guoro.

Deel sturcken en gaten hier ontrent.

Cours naer de Haven van Vmbra.

Gedaete vā een Eplandt beneden Vmbra. Twee schepde Clippe/ sturckende vā hier tot Vmbra.

Rechtelickheit 7. mplen van Vmbra zijnde

Twee Eplanden 't Zeewaert af liggen/ welke is by d' incomste van Vmbra: want van dese punt af naer binnen toe/ so loopt men n. o. aen daer nae toe/ op dese hoeck ofte punt staē drie Pin-boome/ ende met desen hoeck ober een we ende/ salmen 't Zeewaert daer van af/ (te weten/ aende sturckerhandt/) een cleyn Eplandt met een ronde Clippe sien ligghen/ sult binnen dese voorszpde Clippe heen loopen / waermede sult recht vooz u upt comen te sien het landt van Vmbra.

Gelegentheyt vā een ronden Eplandeken.

Teghene als men int midden van't Canael is. Beschryvinghe wat landē datmen naer d' dagh seplen sien sal/ sonnen de wint vande Monson heeft.

Gedaete vā d' incomste vā 't Canael.

En ist ter de incomste vā 't Canael.

Diepte tusschen 't landt ende rechterhandt.

Contre tot de incomste vā de rechterhandt.

Een Eplan-
deken met een
crups boven
op.

hant heen / al waermen terstont een ront Ep-
landeken sal sien / twelcke een crups boven op
heeft / ende al ist datme d'incomste niet en fiet /
so salmen ebenwel op dit Eplandekē aen loo-
pen: want als men daer met over een is / so sal-
men terstont de Rie comē te sien / daer de sche-
pen ligghen / als oock een Portugese Kere-
ke op t landt sien staen / alhier binnen wesen-
de soo loopenmen zupden aen / tot ontrent een
schuut van een Gotslingh verder / al waerme
het mach setten op 10. vadem diepten / van
seer goede modder gront; men sal hem alhier
vast binden bande 3pde van t n. o. ende 3.3.
w. ende naer dat de wint waert / salmen hem
met het voozste van t schip heeren / dat met de
anchers onder de steenen vast makende: wāt
is daer enghē / niet teghestaende en dozt als
dan niet vzeesen / al ist schoon dat het harde
waert.

Vermainge
datme vande
C. de Vmbra
nae Japan de
rust verbolge
sal / al waer
datmen gheen
Eplanden en
sach.

De Haven van
Vmbra ligt
12. mylen van
Vmbra.

Selegentheit
van Cabexuma

Contes om na
Cochinchoy
te loopen.
Selegentheit
van Cochino-
chy.

Een seer goe-
de Haven tot
Cochinchoy.

Vermainge
datmen geen
vzees hebben
sal vooz een
Zuwigk van
Vmbra.

Selegentheit
vande groote
Haven Grij.

Tweede ver-
mainge vooz
Vmbra.

Over al de
Eusten van
China ist
schoon en sup-
ber.

Vermainge u wederom / dat so wanneer ghy
comt vande Cabo de Sumbor, vande Cufte
van Chynen af / naer t landt van Iapon toe /
al ist sake dat ghy de vooz-ghementioneerde
Eplanden niet en fiet / so en laet daer om uwē
cours van n. o. aen / niet te vervolgen / tot dat
ghy aende Cufte van Iapon comt: want al ist
dat ghy verbalt by de Haven van Aryma,
(twelcke is twaelf mylen van Vmbra,) en is
daerom niet aen ghelegghen: want men heeft
in dese contrepē seer goede Havē; by de vooz-
schreben Haven van Aryma, is ghelegen een
Eplandt (te weten / een wepnigh meer naer t
n. als naer t 3.) ghenaeint Cabexuma, twel-
ke aende binnen 3pde een seer goede Haven
heeft / daermen seker ende by mach ligghen
ende handelen / en so ghy van hier af begheert
naer binnen toe dooz te loopen / so doet uwen
cours n. n. o. ende n. o. ten n. aen / waermede
sult comen by een Haven genaemt Cochino-
chy, ghelegen int Coningh-rijck van Aryma;
van Cabexuma af schepdende / sult langhs
t landt vande noozdtpde heen loopen / tot 7.
ofte 8. mylen toe / waermede met Cochino-
chy over een sult comē / twelcke ē beter Ha-
ven is als die van Vmbra, om dieswille dat
de schepen aldaer tharen wille mogen ligge /
ende oock dat meer is / so is te wetē / dat al eer
ghy dese Haven ghenaeint / soo comen u veel
Barken en Schuyten aen boozt / die u bype-
lijcken sullen binnen brenghen / en hebt gheen
vzeesen vooz den Zuwigk van Aryma: want
d'oude Piloten hadden daer vzeese vooz / om
dat 3pde soo wel niet en conste als ick / ober-
mits dat ick daer selfs met een fuste ober al
binnen in en rontsom hebbe ghevaren / met
ghenoegh moctens; recht teghens Cochino-
chy ober / leijt een ander seer goede Haven ge-
naemt Oxij, toebereynde den Coningh van
Bungo, alwaerme oock by ende seker mach
handelen ende traffickeren.

Advertēre u wederom gheen vzeese te heb-
ben vooz d'incomste van Aryma: want behal-
ven de bovenghenoemde Havens / daermen
by ende seker in liggen mach / so sullen u me-
nighen van Fusten ende Barken terstont
aen boozt comen / die u sullen voeren daer ghy
wesen wilt / ende u in alles naer u begeerte te
rechte helpen.

Van ghelijcken sult ghewaerschoot wesen /
datmen hem langhs alle de Cufte van Chy-
nen heen / nieuwers af heeft te schroomen:
want isser ober al schoon en supber / u alleen-
lijcken bupten alle d'Eplanden heen houdē-
de: want so ghy daer tusschen in raeten / sout

daer qualijck weder naer uwen wille kunnen
upt comē / daerom ist best hem daer van bup-
ten af te houden / doende 3pden cours daer
langhs by heen / so en heeftme daer nieuwers
af te vzeesen / ende is ober al ē schoone wech /
soo wel naer t Eplandt Fyrando, als naer de
Haven van Vmbra toe / alleelijcken dat Fy-
rando 7. ofte 8. mylen vande hoerch ofte punt
vande boomē noozderwaerts aen leyt / in die
contrepē wesende / sult Fyrando terstont co-
men te sien; int aencomen van dien heeftmen
een Varella, dat is: een merchtejcken van een
dootse ofte spitsighen berch / eijndelijcken sult
u reguleren als vozen gheseyt is: want is ter-
stont kennelijck / zynde een seer hoogh landt /
welcke streckt o. n. o. ende w. 3. w. hebbe de te
middeweghen van dien veel cleyne Eplanden
ligghen / met Canalen van daer tusschen heen
dooz / om van d'een naer d'ander 3pde te mo-
ghen loopen: maer somen van t Epland Ca-
bexuma af naer Vmbra toe wilt loope / moet
men hem altoos wel dicht by t landt heen
houden: want int Eplandt vande Diamant
ofte t'pitsighe Eplandt ghenaeint / heeftmen
een andere seer goede Haven / daermen terstont
(als men daer int ghesicht is) met menighen
van Barken ende Fusten ontfangen wozt /
om t'schip binnen in te brenghen.

Die havens diemen in dese contrepē heeft /
zijn dese naerbolgende / te weten / so aen t land
van Iapan, als aende Eplanden daer naest by
ghelegghen / waer van in dese beschryvinghe
mentie ghemaect is. Inden eersten / so heeft-
men een seer goede Haven int Eplandt van
Cabexuma; Item Cochinochy gelegghen int
Coningh-rijck ende de Straet van Aryma,
is noch beter Haven; De Haven van Oxij,
welcke leydt recht tegens ober Cochinochy,
is oock een goede ende beter Havē; Ken t Ep-
landeken genaemt O lha do Diamon, (dat
is: t'Eplandeken vande Diamant / dooz zijn
spitsighe ende scherpe dootzen / heeftmen oock
een seer goede Haven / welcke is van t landt
van Vmbra; Item de Haven van Vmbra is
oock een goede Reede/etc.

Dat 35. Capittel.

Een corte waerschouwinghe ende onder-
rechtel vande vaert van Macau uyt Chi-
na af, naer Iapan, en t'Eylant Cabexu-
ma, tot de Haven van Langhesaque ofte
Nangefache toe, welcke is de gheen die
huydens daeghs aldermeest vande Por-
tugesen ghefrequentert wordt, met alle
de Courten ende streckingen op t'cort
verhaelt; door een expert Pilot ende be-
dreven Stuurman, met verclaringhe van
de winden, Tuffon ghenaeint.

Soo haest als ghy t Eplandt Ilha do
Leme voozhy zyt / (twelcke is comē-
de van upt Macau af) soo doet uwen
cours o. n. o. aen / waermede sult het
Eplandt van Lamon comen om te loopen / en
soo t by nacht waer / sult het loot upt werpē /
ende vindende 22. 23. vadem diepten / met
schulphens ende swart sandt op de gront / soo
zyt ghy recht teghens de Riffe ober / ende als
ghy die voozhy zyt / sult wit ende cleyne sandt
vindē / doende als dā uwē cours n. o. en n. o. ten
o. aen / u altoos wachtende vande Cufte van
Chinchon af / soo veel als ghy minner
moecht: want den besten wegh is te loopen te
middeweghen van t Canael heen / te weten /
so veer

Waerscho-
winghe datme
duden de Epl-
landen om
loopen sal.

Een schoone
baert beyde
na Vmbra en
Fyrando.
Selegentheit
van Fyrando.

Teeckent van
Fyrando des-
ghelijcks de
streckinge vā
t'selve.

Een goede
Haven en
spitsighe Ep-
landt.

Beschryvinghe
van beschep-
den Haven
op verheeye
plaatsen.

Een goe habe
int Eplandt
O lha do
Diamon.

Contes van
t'Eplandt de
Leme na t'ens
landt Lamon.

Teeckent als
men tegē oer
t'afis.

Waerscho-
winghe vooz de
Cufte van
Chinchon.

Diepte by 30
Zijha doo yst-
tadoes.

Gozaeck
waerom dat-
me 't loot upt
werpen moet
als men vooz
by Lamao is

Wat comes
datmen nemē
sal / vnde dat-
men vande
stormwinden
overballeu
wozt.

Wommen hem
reguleren sal
in Iapanwin-
den.

Oplegginge
vā het woort
Tuffon.

Goe dres
stormwinden
waeren.

De Tuffons
wopen tussche
China en Ja-
pon.

Cours van 30
Ilha fernu sa
nae de Straet
van Aryma.

Wat diepten
datmen heeft
als men recht
op Macau
na aen looft.

Ghebanne en
plaats van t
Eplandt van
P. Clara.

so verre van t Eplandt vande Duffers / als
vande Cufte van Chinchon af / ende so ghy t
Eplandt vande Duffers (A lha dos Peica-
dorez ghenaeint) naerder waert / sult minner
diepten vindē / daerom sult op u goede wesen /
so wanneer ghy t'Eplandt Lamao vooz by
zyt / t'loot upt te wozen / om oozsake vande
Duffers Eplanden / As lhas dos Pescado-
res. Soo het ghebuerde dat u in dese contrepē
de stormen vande winden Tuffon ghenaeint
overbaleu / en so 3p quamen van upt den n. o.
af / so neemt uwen cours op den boech van ter
Zee waert aen / en dat so veel als ghy minner
moecht / om de Cufte te schoutwen: want de
wint sal sonder twyfel nae het 3. o. loopen / het
welcke dwers op de Cufte is / so datse u blift
vooz een leegher wal / ende op dat het u niet
op de Cufte en jaecht / so is het goet alle de se-
len te stricken ende in te nemen / en also stil te
byben / tot dat de wint naer t zupen loopt / om
alsdan uwen wech weder te vervolgen; ghe-
be u desen raet ofte advijs / om dieswille dat
ick int twee jaren achter een ghebonden heb-
be in dese contrepē altoos met de tomenten
Tuffon, so dat wy d'ene repse by naest teene-
mael verlozen waren / om op de Cufte te ghe-
raken. Om nu te verstaen wat die woort Tuf-
fon te segghen is / soo is te weten / dat het een
Chyns woort is / twelck de Portugesen son-
der veranderen oock alsoo aenghewent heb-
ben / en is een toment ofte onweder / diemen
ghemeenlijcken cricht op dese vaerden van
Chynanae Iapan toe / oft is ten minsten seer
selden / datmen se mist; Comt ende beghint vā-
den eenen hoerch ofte d'ander / loopende alsoo
met een gheduerige storm by naest alle de stre-
ken van t Compas om / altoos eben ghesta-
digh wapende / so dat het de Zee-lupden ghe-
noech te doen gheeft / en dat in sulcke boege /
datter op alle de vaerden van gants Oientē
ofte d'Indische quartieren geen toment ofte
onweder soo seer ontsien en bezyest wozt als
dese Tuffons, van tusschen Chynen en Iapan,
waer om wel noodich is daer op verdacht en
voorzien te wesen / op datme daer niet onver-
siens vā overstulpe en wozt / alst seintijts wel
ghebuerd is / van die daer met in groot perije-
kel en lyden ghetomen zijn / als dese selfde Pi-
loot ghetuycht hem gheschiet te wesen / ghe-
lijck als oock een peder vā die de vooz 3. baert
ghevaren hebben ghenoech weten te vertellē /
en sulcks altoos ofte den meesten tijt bevon-
den hebben.

Als ghy met het Eplandt A lha fermosa
(ofte t'schoone Eplandt) ober een zyt / so loopt
n. o. aen / met welcke cours sult recht op de
Straet van Aryma aen comen / twelcke eenē
goeden gangh is. Nu soo haest als ghy comt
gront te nemen / te weten / aende 3pde van te
loefwaert / en dat ghy cricht 75. vadem diep-
ten / soo sult ghy recht op t midden van t Ep-
landt Meaxuma aen comen / en hebbe min-
der diepten / so ist eenen quaden wech / waerō
u noodich sal wesen uwen cours te verbeterē /
en weder te recht te comen: maer wesende
van te loefwaert. is goet / te weten / soo wan-
ner ghy het Eplandt Santa Clara comt te
sien / het welcke een cleyne Eplandt is / het ben-
de aende 3pde van t noozd oosten twee ofte
drie Clippen ligghen / ende wat voozder aen
het Epland Cojaquijn, het welcke seer groot
is / zijnde in dien gedeelt. Jeli hebber aen-
de 3pde van het landt by hem ghepassert het
welcke eenen seer goeden wech is / en hebt

u nieuwers van te wachten / van van som-
mighē steenen / die langhs het Eplandt heen
liggen / welck men beschepdelijcken ghenoech
sien kan: want de Zee daer op byreckt / sult
daer uwen wegh langhs heenen doen / laten
de dese Steenen aende 3pde van t back-boozt /
ontrent een schuut van een Was daer af loo-
pende; Als ghy dese ghepassert zyt / so loeft
soo veel als ghy minner muecht t'Zee waert
aen / om te schoutwen drie Eplandekens ofte
Clippen / die aen d'ander 3pde recht teghens
het dick ende grof landt ober ligghen: want
is tusschen beyden altemael vol Riffen / daer-
om is het beste te loopen t'Zee waert van t
Eplandt Cojaquijn af / te middeweghen van
het voozse grof ende dick landt (dat vooz-
by d'Eplandekens ofte Clippen vande Riff-
fen leyt) is ghelegghen de Haven van Ama-
cusa, die seer goet is / al waer begint den Zu-
wigk van Aryma. Van hier af sult ghy ter-
stont / (te weten / int n. n. w. comen te sien het
Eplandt van Cabexuma.

Als ghy met Cabexuma ober een zyt / soo
sult ghy voozder aen comen te sien ses Ep-
landekens ofte Clippen / daer ghy aende 3pde
van ter Zee waert sult by comen / soo sult ghy
terstont comen te sien nae het doosen / ende
oost ten noozden aen het Eplandt / ghenaeint
Ilha dos Cavallos, ofte vande Peerden / het
welcke heeft aende 3pde vande Zee eenen gro-
ten habel / ende aende ander 3pde nae het
Eplandt Fyrando toe / twee Clippen langhs
de Cufte heen liggen / die in t'schijn hem ver-
thoonen als twee seplende Schepen: Oock
mede soo heeftmen wat voozder aen nae Fy-
rando toe / twee blacke Eplanden langhs de
Cufte heen ligghen / welcke ghenaeint wo-
den As lhas das Restingas, dat is / d'Ep-
landen vande Riffen ghelept.

Soo t u noodich waer (als ghy van upter
Zee aen comt) te anchoren / al eer ghy inde
Haven looft / (wesende by d'Eplandekens
ofte Clippen) soo set het met nieuwe Cabels /
die wel versekerende / op dat ghy daer gheen
anchers en verliest: want isser seer diep ende
seherp.

Met de voozse 6. ofte seben Eplande-
kens ofte Clippen ober een zijnde / soo loopt
recht op t Eplandt A lha dos Cavallos aen /
als ghy daer by comt (te weten / vande punt
binnewaerts) / soo sult ghy langhs het selfde
Eplandt heen een dzooghe boven water sien
ligghen / alle d'ander Eplandekens ende Clip-
pen die ghy fiet / sullen u blippen aende 3pde
van t bagboozt / twelck is aende 3pde van t
Eplandt Facinda, sult aldus loopen tot inde
Haven vā Langasake, en en hebt daer nieu-
wers van te schroomen / van van dat ghy
vooz ooghē fiet: want men heeft alhier de
Zee ende grondt ghelijck aende Cufte van
Spaengien.

Dat 36. Capittel.

Een voyage ofte Schipvaert, ghedaen van
Macau uyt Chyna af, nae de Haven van
Langasake ofte Nangasache int Ey-
landt Iapan met het Schip Santa Cruz,
waer van Capiteijn was eenen Portu-
gescher, met namē Francisco Pays, ende
Constapel van dien, eenen Dirrick Ger-
tiszoon, Burgher deser Stadt Enck huy-
sen, in het laer 1585. met alle de coutsen
en gheschiedenisse alles gheappointeert
Hh ends

Sommighē
steenen langhs
desen cant.

Waerscho-
winghe vooz
3. Eplanden
en veel Riffen.

Plaets vā de
haven van
Amacusa.

Des Eplans
oekens d'een
het almeest
d'aberrant
over een is.

Ghelegghen
vande Epland
As lhas das
Restingas.

Waerscho-
winghe oft
noodich waer
te anchoren.

Plaets vā de
Ilha doo
Cavallos /
mozt d'een
by t'selve Epl-
landt.

Goede scho-
ne gront inde
Haven van
Langasake.

ende aenghteteekent door den Piloot ofte Stuurman van't ſelfde Schip ende vaert.

Den 5. Julius / anno 1585. wefende des vyfdaeghs ſmozgengs / gingen wy te ſeijl / te weten / vande punt die teges t'looster van S. Francisco over lept af met reſolutie om te loopen te loefwaert vā een rondt Eplandeken ofte Clippe / ghelegghen 0.3.0. daer vaer van afmaer om dat de wint ſcharp was / en conſtent niet volbzenghen / in voegghen dat wy't dzagende hielden / om dooz her Canael ofte t'gat van Lanton te loopen / ghelijck als wy deden. De diepten die wy alhier vonden / waren van 5. tot 6. badem toe / en die was wicht by't ronde Eplandeken dat t'Zeewaert van't Epland Lanton af lept / en van daer voort aen / ſoo beghint het dieper te worden tot 18. ende 20. badē toe. Wy hadden deſe diepte / tot dat wy bytē t'Epland A lha do Leme, (dat is t'Epland van't Roer) waer.

Diepten in't Canael van Lanton.

Plaetſe van het Canael van Lanton.

Diepten tot bytē t'Alha do Leme.

Ghebante alhier by't Canael van Lanton comt.

Het Eplandeken t'Alha branco ofte witte Clip.

Hier de Son niet recht bove'thoofte.

Creghen hier land van Lamon in't gheſicht / te lauck ende black.

Ontrent 7. oft 8. mylen vant landt Lamon. 27. badē diep en wit oock ſwart ſant.

Dit Canael vā Lanton heeft in't aencomē van dien tē bocht / alwaer de wint ſeer ſcherp was / ſo dat wy ons qualick conſten wachten van een Epland / ghelegghen aende ſincker hant van't Canael / ten waer dat de wāter en en ſtroomē ſo groote cracht niet gehad had den / die't ſchip dwers over te loefwaert daer van af dzeven / ſonder dat ſouden wy grooten arbeit en moeyten ghepaſſeert hebben om't Canael dooz te comen / eyntlicken dat wy te ghengs den nacht mochten weſen ontrent 4. mylen van't Epland t'Alha do Leme af voort aen. De cours die wy deſen nacht deden / was ooft / en 0. ten 3. aen / om dieſe wille dat wy een ſcherpe wint hadden / hebbende de diepten vā 20. tot 26. badem modder gront / niet de d'aghet quamen wy by naest recht dooz upt te ſien het Eplandeken t'Alha branco, ofte de witte Clippe / en dooz die voozſepde diepten / maecten onſe giſſinghe / daer een groote half mijl van af te paſſeren.

Den 6. Julius des ſaterdaeghs / en conſten de hooghte vande Son niet nemen / om datſe ons recht over'thoofte was / hadden enen 3. 0. ende 3. 3. 0. wint / met ſeer goet weder des daeghs / maer des ſnachts waſt wat koelber / deden onſen cours 0. n. 0. 0. ende 0. ten n. aen / nae dat de wint wapde / Wy vonden des mid daeghs van 25. tot 27. badem diepten / met ſwart cleijn ſand op de gront. Dit was altoos in't gheſicht van't landt / ende met den dagheraet ſaghen wy't land van Lamon, het welke een lauck en black landt is / in ghelijck eniſſe van een taſel ofte black belt / hebbende aende 3pde van't ooft noozd ooften een dunne punt landts t'Zeewaert upt ſieken / en aende 3pde van't weſt zupdt weſten / loopt oock een ander dunne punt t'Zeewaert in / ende daer dicht by / te weten / aen't dichteſte van dien / ſietmen t'ſaſoen van een witte plaet / welke is het Epland van Lamon, ende t'Zeewaert daer van af / heeſten drie Clippen / gheleghen aen het eynde vande riſſe van Lamon; alhier woopen wy't loot upt ende vonden 27. badem diepten / hebbende wit cleijn ende ſomnigh ſwart ſant / met ſlepe ſchulphens onder een ghemenght / weſende van't landt af ontrent 7. ofte 8. mylen.

Den 7. Julius des ſaterdaeghs / hadden wy ſtilte / ende altemet een wepnigh / maer niets te veel wints van upten zupdt ooften / ende zupd zupd ooft / doende onſen cours ooft noozd ooft / noozd ooft / ende noozd ooft ten

deſten aen / op de diepten van 24. tot 26. badem. Zoo haest als wy het Epland van Lamon ghepaſſeert waren / kregghen terſtont wit / cleijn ende dun ſant op de grōt / met ſomnigh ſchulphens ghemenght; Wy waren des ſmozgengs ontrent 7. mylen van't landt af / te weten / van het landt van Chincheo, ende ſagghen van ghelijcken het Eplandeken / twelcke een ghelijckeniſſe heeft van't Epland / ghenacint t'Alha dos Lymois, dat is t'Epland vande Lymois / ghelegghen by Malacca, ende wat voozder aen / ſagghen een dun landt / met eenen ſpitſighen top boven op / welck men ſept te weſen A Varela do Chinchon, (dat is / die kentenckē ofte dootſe van Chinchon;) Dit was den achtſten vande maent des Maendaeghs; Des ſnachts daer aen kregghen wy ſtilte / waer mede de wint nae het noozden liep / comende wat coelber aen / altemet niet blagghen regghens; maer met de zupd ooft wint / en hadden noyt regē; kregghen des ſnachts twee donderſlagghen vande ſelfde 3pde van't zupd ooften / met weerlichten van upten 3. 0. ende noozden.

Den 9. des dingsdaeghs / hadden wy de hooghte vande Son op 23. graden / hebbende de wint des ſnachts ghehabt ooft ende 0. 3. 0. met een goede koelte; lagghen alle de nacht en dzeven ſonder ſeplen / woopende altemet het loot upt / op de diepte van 20. tot 24. badem toe / en kregghen enen 18. badem / waer van de gront wit cleijn ſant was / met ſomnigh ſchulphens onder een ghemenght. Des ſmozgengs met den dagheraet / kregghen wy enen noozden wint / waer mede wy ons wende op den boech van't ooften / hebbende alleen t'forſeijl ende de beſaen op / tot tegghens den abont; Op de voozſepde diepten namen daer nae de ſeplen in / om ſilte te dypen; Des anderē daegs ſagen wy landt / te weten / dat van den voozleden dagh / ende lach ons in't noozden / ende ter halber ſtreck van noozden ten weſten.

Den 11. des donderdaeghs / en namen de hooghte vande Son niet / om vozſaethe / dat wy lagghen en dzeven ſonder ſeplen / met eenen ooften en 0. 3. 0. wint / en hadden de Zee-barē van upten 3. 0. lagghen met het ſchip ghewent nae't n. 0. Dit was des ſnachts; maer des daeghs hadden wy eenē n. 0. ende n. n. 0. wint / in voegghen dat wy als nu op den eenen / als dan op den anderen boech liepen / nae dat de wint ende twee ons plaets gaf / op de diepten van 20. tot 24. badem toe / van wit cleijn ſant / hebbende ſomnigh woopen op 18. badem; Wy hadden die voozleden nacht veel weerlichten van uptē weſten ende zupen / weſende den 13. vande nieuwe Maen / hadden des daeghs te voren de hooghte vande Son op 23. graden ruijn / het landt dat wy ſagen roſſen qualick onderſchepde / eventwel docht ons te weſen / het landt dat wy die vozighe dagghen gheſien hadden.

Den 12. des vyfdaeghs / en hebben de hooghte vande Son niet ghenomen / om dieſe wille dat wy noch lagghen en dzeven ſonder ſeplen / met eenen ooft zupdt ooft wint / te weten / des ſnachts / weſende des daeghs noozd ooft / op de diepte van 20. tot 24. badē / met ſomnigh woopen op 18. badem / waer van de gront cleijn / dun / wit ſant was / zijnde de gront vande vier en twintich badem wat grober ſand / met ſomnigh ſchulphens gemenght. Als het begonſt te dagē / ſo waer wy nae ons giſſinghe 5. ofte 6. mylen van't landt af / wy had-

den wy hadden die voozledē nacht veel weerlichten van alle canten / hebbende des mozgengs ſomnigh blagghen regens / ſonder wint / met een overtogghen hemel ofte lucht / ſoo dat het ſcheen veranderinghe van weer te weſen; Tegghens den abont kregghen wy enen 3. 0. wint / loopende terſtont na het 3. 3. 0. waer mede wy onſe ſeplen lieten vallen / nemende onſen cours n. 0. ende n. 0. ten 0. aen / ende oock ooft n. 0. maer den meeſten tijt n. 0. in voegghen dat ons de diepten begonſt te vermeerderen / tot op 32. badem / met wit cleijn ſand / weſende in den tijt vande volle Maen; Wy hadden de Zee-baren altoos van upten 3. 0. eyntliche dat wy alhier met deſe voozſepde winden vijf dagghen om brochten.

Op ſien hier het land van Chincheo / welck wel geleyck t'Alha dos Lymois.

Hebben hier de hooghte op 23. en half gradē / 18. 20. 24. badem waters.

Hebben alhier ſilte.

Hebben alhier vele weerlichten upt den weſten ende zupden.

Wele weerlichten ende deſe blagghen regghens.

Hier vermeerbert de diepte tot op 32. badem.

De Son vanden op 24. graden / 20. mylen gebare hebbende 8. mylen van't landt van Chyna zijnde.

Verkennen die Lagarto met die twee geſuſters / dat is de Cocodril / Eplanden alſo geſeeten.

Den t'Alha fermoſa / by t'Alha pequeno.

Den t'Epland ten eynde t'Alha fermoſa / ofte t'ſchoon Epland.

Den de Eplanden der drie Coningē.

Den 13. des ſaterdaeghs / namen wy de hooghte vande Son op 24. gradē ruijn / loopende deſen nacht 0. n. 0. aen / tot des mozgē toe / behoudende t'Schip de cours van 0. ende 0. ten n. wy bebonden 20. mylen ghebaren te hebben / zijnde vande Cuſte van Chyna af 8. mylen / ſagghen terſtont des ſmozgengs't landt van d'ander 3pde. De grōt vā deſe 3pde / was wit / dun / met ſomnigh ſwart ſant gemenght / en ontrent in't ondergaen van de Son / wietpen't loot upt / vonden 35. badem diepte / met ſeer fijn ſwart ſand op die gront.

De 14. des ſondaeghs / namē de hooghte vande Son op 25. graden ſchaers / hebbende enen 3. w. wint / met ſeer goet weder / doende onſen cours n. 0. en n. 0. ten n. aen / den gheſeelen nacht over op de diepten van 37. badem / niet ſeer dun ſand / en ſomnigh ſwarte modder op de gront / en inde laeſte waechte vanden dagheraet / quamen wy op modder gront / op de voozſe diepten van 37. badem / zijnde met ſwart ſant ghemenght / en beghinnende te dagghen / ſagghen't landt vande Cuſte vā Chyna / daer ontrent 4. oft 5. tot 6. mylen toe van af weſende / quamen te verkennen die Lagarto, met die twee Geſuſters (dat is / die Cocodril / etc. gheſeet) Eplandeken alſo genaemt / woopen't loot upt / ende vonden de diepten van 42. badem modder gront / die noch ſandachtich was / ſagghen van ghelijcken op den ſelfden dagh / het Epland t'Alha Fermoſa ghelegghen by Lequeo pequeno, ofte cleijn Lequeo, de wint ſcheen hem te willen voegghen om beter te wapen.

Den 15. des ſmaendaeghs / namen wy de hooghte vande Son op 25. graet / en kregen de wint des ſnachts van uptē n. met ſeer goet weder / loopende alſo om nae't n. w. liepen 0. n. 0. n. 0. en n. 0. ten 0. aen / en als het begonſt te dagghen / ſagen't landt / te weten / repnde van't Epland t'Alha Fermoſa, ofte t'ſchoon Epland / twelcke een lauckwerpent en leech landt is / weſende in't midden gebroken ofte geſchuert / twelcke een open ſchijnt te weſen; maer en is anders niet / dan als verhaelt is; Wy ſagghen terſtont in't ooften een ander hoogher landt / twelcke zijn d'Eplanden / As t'Alhas dos Reys Magos, dat is / d'Eplanden van de drie Coninghen / wy paſſeerdē daer vooz by hem / ontrent 7. ofte 8. mylen van af; Hadden deſen nacht de diepten van 34. badem / ende begeerende te weten / wat diepten datmen heeft int gheſicht van't bovenghementioneerde landt / ſo vonden wy daer 40. en meer bademen / liggende t'voozſ land (van t'Alha fermoſa) 0. 3. 0. van ons af / en was modder gront. Wy hadden op deſen dagh enen toelen wint van de Monſon; maer en hieldenſe niet langer dā tot

den nacht toe / doen wordent weder ſtil / gheuerende alſo tot des ſmozgengs / doen cregen wy hem van upten n. w. loopende alſo vande weſt 3pde om / tot dat hy 3. w. worde / en wapden tot des ſnachts / wordende doen weder gantſch ſtil. dit was des dingsdaegs / den 16. wefende in't gheſicht vande bovengenoemde eplandē; Op deſen dagh hadde wy de hooghte vande Son op 26. graden min 2. en repnde van't groot Epland bleef ons in't 0. en 0. ten 3. en tander cleijne in't 0. 3. 0. Dit cleijn Epland is hoogher aende 3pde van't 3. 3. 0. als vande 3. w. 3pde. De punt ofte hoek van't 3. w. heeft een buerke ofte ſchuert / twelcke / hoe men daer dichter by comt (voozder aen loopende) hoe dat het grooter wert.

Dit Epland is ſeer hoogh in't midden / en loopt al dalende af nae d'eynden toe / de punt ofte het eynde van't n. 0. is leger / als die vā't 3. 0. in voegghen dat het een upſtehende tonge maect / die ſeer leegh is. Van daer af nae't 0. n. 0. toe / heeſten andere Eplanden ligghen ghelijck als Clippen / de diepten alhier zijn 25. badem / modder gront.

Des woendaeghs den 17. kregen wy weder enen n. n. 0. wint / loopende terſtont nae't n. 0. en begonſt ſo ſterck te wapen / dat wy gedwongen waren alle onſe ſeplen te ſtricken / en het ſchip den gheheelen dagh te laten dypen 3. 0. aen / en des nachts hebbe beboden op den boech van't n. w. te ſtuken den gheheelen nacht over; tegghens den dagheraet begonſt de wint ſo dapper op te ſteken / met ſo gewel-dighe Zee-baren / dat wy ghedwongen waren te loopen met het halbe forck / ſeijl op / met alle de touwen wel vaſt aen gheregē / gebondē en verſien / in voegghen dat deſe tempeſt ofte Tuffon ſo ſterck en dapper was / dat wy't al moeſten binden wat in't ſchip was / ofte was terſtont geramponeert ende aen ſtukken gheſmeten. Deſe tempeſt begonſt eerſt op te comen van upt den n. n. 0. en liep alſo om volcpende in't n. n. w. gedende op't laeſte ende t'afſcheyden den grootſten en gheweldichſte ſtoot / roinēde met water hoelen / dat zijn wolken die't water ſchynen te dymken en op te ſloppen; Dit was des donderdaeghs / weſende den 22. dagh vāde nieuwe Maen. Des nachts daer aen volghende / liep de wint nae't weſte; maer om dat de Zee noch ſeer hol en verbolgen ginck / en lieten onſe ſeplen noch niet vallen / dan des mozgengs cregghen de wint van upten 3. w. lieten onſe ſeplen vallen / makende ghereetſchap om onſe reyse te verolgen / niet een generale blyſſchap dooz het ghehele ſchip / want meenden voozſeker dat wy de wint vande Monſon ghewiſſelicken hadden; maer tegghens den nacht wordent weder ſtil / kreggende de wint weder upt den noozden / doende alſo onſe cours ooftwaert aen; maer woorden een wyl daer nae weder gants ſtil / hadden niet tegghenſtaende de Zee-baren altoos van upt den zupen / in voegghen dat wy ontrent ten twee uren de wint upt de 3. 0. kregē / waer mede onſe ſeplen op huiſten / loopde n. 0. en n. 0. ten n. aen / alſt begonſt te dagen / quamē te ſie t'Epland datmen ſept te weſen A t'Alha dos Reys magos, (dat is vāde drie Coningē) twelc t'merre (liggende 3. 10. oft 12. mylen vā ons af) en vont daer de hooghte van 26. graden / weſende den 21. vande maent.

De ſtoom-wint eyndet met aen comen van wolcken die water op ſloppen.

Den wint goet warpten verbigt hem al wat in't ſchip was.

Comen hier by't land t'Alha dos Reys magos / is't landt vande drie Coningē.

Wy ſagen altoos de bozige bagen t'Epland t'Alha fermoſa, twelcke t'ſeer hoogh landt is / ſo datmen boven de wolckē ſiet upt ſieken / en

Hy 2 hadden

hadden daer de diepten van 45. ende 50. badē modder gront. Des vrydaeghs met de dage- raet woerpen loot upt / en vonden 21. badem met swart sandt op de gront. 't eerste teijcken ende booz- bode die wy hadden vande boozfz. tempeest ende onweder / was eenen cleynen Reghen-boogh / dicht by den Horizont vade Zee heen / van een schoon paersche coluer / met noch twee andere grooter Reghen-boghen / waer van de punten ofte eynden by naest hen verthoonden / als Olhos de Boys, (dat is / kaatten ooghen gheseyt) / welck zijn clepne wolckens / die hen in 't schijnsel in 't eerste gesicht op doen van een vuyft groot / te weten / aende Cabo de bona Esperança, die vande Zee luyden vande oost Indische vaert seer dinsten werden: want zijn teijckenen van su- bptelike obervallende tempeesten ende onp- delijcke toornen / als wy inde voyage van Andien nae Portugael eensdeels aengheroert hebben / waerom goet is daer van gheadver- teert te wesen / om hen daer booz te wachten en op te voozien / tot welcken eynde het selfde alhier in 't besonder hebbe willen vermanen. Keerende weder op onse materie / soo ad- vertere ick u dat als ghy comt in dese contrere / so langhe als de wint van upten noozden (co- mende) nae 't 3. westen loopt en machter geen rekeninghe op / want sal terstont weder nae 't noozden / noozd oosten en oosten loopen: maer als het gants stil wort / soo sal u de wint van upten 3. o. comen / loopende van daer af nae 't zupen en zupdt westen toe / welcke de Mon- son ende winden van dien tijt zijn: maer so hy dan weder quam te stillen mocht wel gebue- ren / dat hy nae 't oost zupdt oosten liep / doch sal terstont weder nae 't 3. o. keeren met goedt weder / welck wy alsoo bevonde hebben dese Moncon van Julius / anno 1585.

Des Maedacchs den 22. hadde de hooghe- de vande Son op 27. graden ruijn / hebben- de eenen zupdt oosten / en 3. oosten wint met goet weder / deden onsen cours noozd oost aen / ende hadden nae mijn gissinghe gheloo- pen / (sint het goet weder en wint) 22. mylen / wesen vande landt van Chyna af / te we- ten / vande Cabo ghenaeit de Sumbor, on- trent 12. mylen / zijnde ontrent noch 100. my- len van 't Epland Meaxuma, wozen op de- sen dagh vloot upt / ende vonden daer 55. ende 57. badem diepten / ende saghen veel swarte ende witte Zee boghelen / die haer aen aldaer hadden / waer van de swarte boghels vande Portugelsen ghenaeit worden Alcatrafes.

Den 23. des Dijnadaghs hadde seer goet weder / in voegen dat wy op dese etmaal sepl- den ontrent 15. mylen / wesen vande vande landt van Chyna af ontrent 12. mylen; Des moorgens wierpen wy vloot upt / ende bonde 51. badem met wit ende swart sandt onder een ghemenck. Des woensdaeghs den 24. had- den de hooghe van de Son op 29. graden schaers / met eenen oost zupdt oost en zupden oost wint / en goet weder / doede onsen cours noozd oost / ende n. o. ten noozden aen / en som- tijts (maer niet veel) n. o. ten oosten aen. Ick maecte mijn rekeninghe van noozd oost ten noozden bevonden / ende 16. mylen gheseyt te hebben / wesen noch van 't Epland Meaxu- ma 70. mylen / liggende van ons af noozd oost aen / wierpen al hier vloot upt / ende vonden 49. badem van sandt ende modder gront.

Des donderdaeghs den 25. Julius / en na-

men de hooghe vande Son niet / om dat wy laghen en dreeven sonder seplen met eenen oost wint / liggende zupen aen ghewent / ghe- duerende aldus tot den 26. toe / ende dreeven westwaert aen / ende cregē twee badem min- der inde diepten.

Den 26. wende wy ons op de boech van 't noozden / sonder seple / doch een weynigh tijts daer na lietē onse schover seplen vallen / maer was gants teghens mijn wille / door impo- tunatie vande Chynsche Pilot / seggende dat wy op desen boech de wint ruyner soude cregghen / welcke alsoo niet en ghebuerden / want was gants in 't contrarie / om dat wy (met alle 't ghene dat wy aldus aen liepen) daer nae te meer moesten dooz hadde / waer om het beter is booz de gheen die hem op dese contrere van 29. graden vint / te verwachten de zupdt oost winden / dan noozd noozd oost / noozd oost / ende n. o. ten n. aen te loopen / om oozake dat de wateren en stroomē seer sterck nae Liampo toe loopen / ende als ghy zijt op de 30. tot 31. graden toe / hebbede eenen 3. 3. o. wint / soo sult ghy groote mochte hebben om het Epland Meaxuma te mogen ghecrpgen: want is ons alsoo ghebuert / dooz dien dat de wint so crachtigh was / dat wy niet meer als de schover seplen en halve mars seple mochte voeren / oer daerō dat de Zee seer hol en ver- bolghen gingh / en 't schip seer ontfelden / als mede om oozake dat de stroomen zupd oost- waert aen liepen; Dit mocht wesen ontrent 25. ofte 30. myle van 't Epland Meaxima af.

So haest als ons de wint ruijnde / soo dat wy oost en o. ten n. en n. o. aen liepen / comēde met dese coursen vande 40. tot op 34. badem diepten wesen de gront ghelijck als schijf- sant / loefde so veel af / als wy minners mocht- ten nae 't oost toe en altemets nae 't o. ten 3. waermede ons de diepte begonst te vermeer- deren / doch so verlancksaem / dat het ons ver- dzoten soude hebben / soo 't schip eenen harden booztganch ghehad hadde: maer om dat het water seer hol ging / waer door het schip met wel befrist was (daer wy ons alleen op ver- troosten) so quamen wy eyntlichen op 50. en 60. badem diepten / modder gront / en daer na tot op de 70. en 75. badem / met cleijn dun sant op de gront / een poos daer nae cregghen 80. badem: maer gheloope dat het was dooz dien dat het loot een weynigh achter upt bleef.

Dese wozy hadde de grōt wat grover sant / ende om dat wy nae onse gissinghe dicht by 't Epland Meaxuma waren / liet ick de Mars seplen ende blint in nemen / teghens d' opinie van sommighe Piloten / wozen ghestadich (gheduerende alle de quaerten ofte waerken vander nacht het loot upt / ende terstont met het dagheraet de Maers seplen weder op ge- hijft / seplende alsoo een weynigh tijts / saghen het landt / welck was van 't Epland Meaxi- ma, hoe wel dat d' ander Piloten / die met in 't Schip quamen / seplede te wesen het Eplandt van Guoto: maer waren hier so seker in / als in alle hure andere dinghen. Dit landt van Meaxima hadde in d' eerste ontdekkinghe een hoogh streijl afgebricht landt / wesen na het 3. w. toe / alderlaecht / soo wanneer men daer met ober een comt / so heeft een Clippe aen- eynde van dien / welcke hem in 't schijnsel ver- thoont ghelijck als eē Fortrefse: Dus worde gheseyt datter een weynich van dese Clippe af / een verborghen Clippe onder water leyt / daer het water op breecht.

Dit boozfz.

Wescheide
ghebante van
Meaxuma.

Coursen van
Meaxuma
nae 't landt van
Macau.

Ghelegent-
heyt ende ge-
bante van
Meaxuma.

Beschryf-
finghe van
de plaats van
een Clippe.

Wat wat
diepten dat
men recht op 't
Eplandt aen
loopt.

Ghebante van
een lanch-
werpende ey-
landt.

Ghelegent-
heyt van twee
clippen ende
een Epland-
ken.

Wat Epland
dannen vint
alsmen over
de 70. badem
diepten vint.

Beschryf-
finghe meer
als 70. badem
vint.
Hooghe van
Meaxuma.

Cours van
Meaxuma nae
Langasague.

Dit boozfz. Epland van Meaxuma maecht het schijnsel van drie ofte vier Eplandt / waer van het eerste (te weten / aende 3pde van 't zupdt westen hem verthoont / als gheseyt is / hebbede boven om hooghe ofte 't opperste van dien / twee ronde huevelen als bozsten / ofte ghelijck een sael. Die ander twee Eplandt ofte schijn- selen van te middewege zijn als groote Clip- pen / met veel rootsen en upstekende scherp- ten / ghelijck als Orghelen / en het ander Ep- landt ofte 't schijnsel van 't noozd-oosten / heeft de ghelijcknisse van een seer langhe: maer niet te hooghe Clippe. Wy liepen by dit Eplandt heen / doende de cours van n. o. aen; daer ontrent twee mylen van af. Als wy Meaxuma lieten blipen / om dat de wint 3. o. was / so liepen wy n. o. / n. o. ten o. ende o. n. o. aen / ende metten dageraet / seplede 3p dat wy de lenghte van 't land van Amacula hadden / ende siende te luywaert / wozen ghewaer een grof dick landt / ghelegghen dicht by 't Eplandt Cabexuma; Dit Eplandt Cabexuma is blac ende lanchwerpend / van een effen landt / heb- bende aen 't noozd eynde een Clippe ligghe; Dit was den laesten Julius / ende quamen den selfden dagh binnen in de Havē van Lan- gasague, welcke is de Haven ende plaats daer hupdens daghs de Portugesen haer meeste daert ende handel hebben.

Dat 37. Capittel.

De rechte kennisse van 't Eylād Meaxuma, so by de diepten, als by 't fatsoē ende op- doeninghe van 't landt, met een onder- rechtinghe van de incomste ende rechte coursen om te loopen in de Haven, ende op de Ree van Langasague ofte Nanga- sache, ghelegghen in 't landt van Iapan.

Den eersten / so wanneer datmē is op de diepten van 75. badem / soo salmen recht op het midden van 't Epland aen comen / ende comende op dese diepten landt te sien / so salt wesen een hoogh streijl af- gebicht landt: maer niet te groot / hebbede op 't opperste van dien twee marmen / ende als men daer by ghenaeckt / so salmen terstont een ander lanchwerpende landt sien / wesen de blach en effen boden op / hebbede van tusschē beyden twee groote met veel clepne Clippen / by een ligghe in 't fatsoen als Orghelen: maer om dese Clippen te sien / moet men daer dicht by heen loopen / te weten / tot op twee mylen nae het allernaeste luttel min ofte meer. Dit Eplandt heeft aen 't eynde van 't zupdt westen een Clippe ligghe / ende een stuck weeghs daer van 't Zee waert aen / is ghelegghen een ander Steen-clippe onder water / daer de Zee op breecht / ende aen 't eynde van 't noozd oost / heeft het een ander Eplandekē ofte Clip- pe. Sult weten / dat comende nae Iapan toe / ende bindende meer diepten als gheseyt is / en quamen het landt te sien / soo en sal 't Eplandt van Meaxuma niet wesen: maer sal eer we- sen 't Eplandt ghenaeit Santa Clara / ende soo men comt op minder diepten als de 70. badem landt te sien / so salt van gelijcken Me- axuma wesen: maer sal wesen aende 3pde van het stuerboort. Het Eplandt Meaxuma leyt op de hooghe van 31. graden; Die geen die na de Havē van Langasague begeert te seple / passerēde van dit Epland twee mylen na het oosten daer van af / sal 3pde cours noozd oost / ende noozd oost ten oosten aen loopen / ruyne

wint hebbende: maer somen by de wint heeft / salt noodich wesen o. n. o. aen te loopen. Op dese cours salmen op 't Eplandt van Cabexu- ma aen comen / ende men sal van ghelijcken comen te sien de gheberghen van Amacula, als oock etliche clepne Clippen / ghelegē recht teghens ober Cabexuma, diemen terstont mit ghesicht sal hebben / ende so men in Langas- que wil wesen / soo salmen hem langhs d' Ep- landekens ofte boozsepe Clippen heen hou- den / te weten / 't Zee waert daer van af. Dooz by dese Clippe wesen / salmen terstont co- men te sien den hoeck ofte 't eynde van 't Ep- landt Ailha dos Cavallos, ofte vande Peer- den / 't welcke heeft op het eynde van 't noozd westen sommighe Dijn-boomen staen: men sal op dese punt ofte eynde aen loopen / ende so wanneer men met die selfde ober een comt / so en sal men terstont niet aen loeven / om ooz- saecke vande bupen / die van ober 't Eplandt Caffury comen / diemen hier gheineelijcken rijcht ende ghewisselicken ober comen; als men de boozsepe bupen crijght / soo salmen aen loeven alle het ghene noodich is / om int midden vande Haven te comen; als ghy te middeweghen zijt / soo mocht ghy daer bypē- lighen op aen loopen: wāt en hebt daer nieu- wers af te breezen / als ghy daer nae binnen toe begint in te loopen / so sult ghy terstont het water sien breken op de steen plate / welcke leyt so verbe als te middeweghen het Eplandt Ailha dos Cavallos, eyntliche / datmen in dese incomste van Langasague anders niet en heeft te doen / dan te middeweghen dooz te loo- pen / tot op de Ree daerment set / ankerende op 4. ofte 5. badem / 't welck is / dat soo wan- neer u blijft (eenen boom die recht teghens de groote ende principaelste kerck duer ober staet) met het dach (te weten / het opperste van die boozsepe kercke) effen en ghelijck ober een / als dan heestmen de rechte plaats / ende is seer goet om te ankeren. Sult op u hoede wesen / dat als ghy zijt dicht by de punt lads / die recht vande kerck af comt / u als dan wat nae de sincker handt toe te houden / om te schouwen een Risse ofte drooghte / die vande selfde punt af comt / ankerende als bozen ge- seyt is.

Advertere u / dat soo het gheviel dat ghy quaemt by de boozsepe Clippen (daer hier bozen af geroert is) inder nacht / ende beger- dent daer langhs heen te setten / (ghelijck als d' oude beschryvinghe raden) op 40. badem diepten / liggende op perijchel ende met sorge van eenen oosten wint; So waer mijn advijs (booz beter) te loopen tusschen de boozfz. Clip- pen / en het eynde van 't Eplandt Cabexuma, en sommighe Eplandekens (die op de 3p vande Eplanden Ihas do Cavallos ligghe) dooz heen / welcke een seer bzeet en goet Canael is van 20. badem diepten / ende men mach daer in laveren ende wenden vanden eenen boech op den anderen / nae zijn eyghen wil / in vee- ghen datmen mach comen te setten op 12. ofte 15. badem nae u gheliefsten / op een blacke en effen grondt / te weten by het Eplandt Caf- fury, so datmen op dese manier beschut blijft vande n. o. af tot het 3. o. en 3. toe / blipende ver- sekerder en dichter by om des moorgens te loopen / tusschen de Eplanden van Ailha dos Cavallos, ende van Caffury dooz nae bin- nen toe / welcke een seer goet Canael is / van 10. badē diepten / hebt anders niet te doe / dan recht dooz midde hē te loope / en om te bypē

Dit 3. ende

Goetliet aen
loopen sal om
in Langasague
in te loopen.

Ghebante van
het Eplandt
dos Cavallos

Wat wint
waerom dat
men hier niet
terstont aen
loeven sal.

Kentelicken
alsmen vint
de Haven
loopt.

Ghelegent-
heyt van een
clip.

Op wat diep-
ten datmen
in de Haven
anckeren sal.

Tegghen als
men de rechte
ancker plaats
heeft.

Waar schou-
winghe booz
een vint.

Plaets van 't
selve sal.

Vermaninge
aenmen by
nacht ontrent
de Clippen is
hoe men hem
reguleren sal.

Ghelegentheyt
van een Ca-
nael van 20.
badem diep-
ten.

Goet ankeren
gront by het
Eplandt Caf-
fury.

Een goede
Canael tuss-
schen Caffury
en Ailha dos
Cavallos van
10. badem
diepten.

en fcherder te wesen / so moecht ghy een Boot ofte schuytgeen booz heen fepnde / om te gaen ligghen daer t op zijn finalste is / om u te dienen tot een Dake ofte merck-tecken/ etc.

Dat 38. Capittel.

De Navigatie ende rechte Courfen om te feylen van't Eylandt Meaxuma af, nae de Haven van Cochinochij en nae Facunda, met alle de streckinghe ende gheleghenthey van dien.

Hoe na datmen aen het Eplandt Meaxuma loopen mach.

Cours van Meaxuma nae Cochinochyp.

Hoe men hem naechts reguleren sal / als men weten wil of men by't landt is.

Op wat diepten datmen setten mach.

Gheleghent heyt van Cabexuma.

Een Clippe in ghevaente als een seyl.

Gheleghent heyt van sommige Clippe.

Op wat diepten datmen landt en den Inwijck van Arryma fien.

Hoe na datmen aen het punt van Cabexuma loope moet / om hem booz een Clip te wachten.

Plaetse daer men Cochinoch booz ooghe heeft.

Cours nae Facunda toe.

So wanneer ghy comt te sien het Eplandt Meaxuma, soo ghenaechter op ander half ofte twee mylen na by / ofte wat dichter / soo ghy begheert: want en hebt daer nieuwers van te vreesen / dan vā dat ghy booz ooghe fien. Begheerende vā hier af te feylen na Cochinochij toe / soo fult ghy uwen cours doen oost en o. ten n. aē / u altoos houdende nae't oost toe / waer mede ghy fult comen op den Inwijck van Arryma aen / en so het inder nacht waer / en begheerden te wesen / wanneer ghy by't landt zyt / so wozyt het loot ghestadich upt / en comende op 40. badē / so zyt ghy ontrent derde half ofte tot 3. mylen toe van't landt af / ende wese de inde mont vanden Inwijck / soo fult ghy hart ende grof sandt op de gront binden; Soo wanneer ghy comt op de 40. baden / soo moecht het setten / soo't goet weer waer / ende u dunct dat het ballent water is / om den dagh te verheyden: want de stroomen loopen alhier seer gheweldigh nae de Zee toe / uptwaerts aen / vloot sal u altoos wel onderrecht wat u te doe staet.

Soo het by daegh waer / fult terstont het landt van Cabexuma comen te sien / 'welck een Eplandt is / gheleghen dicht by't landt; langhs desen hoeck ofte eynde van Cabexuma heen / (te weten / aende zyde van ter Zee waert) is gheleghen een Clippe / welke hem verthoont in't schijnsel ghelijck al een seyl. Dese Clippe en machmen niet sien / dan als men dicht by de punt is: Te lypwaert van dese punt af / te weten / nae het noozden toe / liggen sommighe Steen-clippen: mer ten is niet goet datmen die fien als men nae Cochinochij wil feylen / om dat se te lypwaert ligghen / als gheseyt is. So wanneer ghy comt land te fien / (welcke sal wesen op de 40. baden) so fult ghy terstont den Inwijck van Arryma comē te onderken / als oot de punt van Cabexuma van d'een zyde / ende het landt van Amacula ende Xiqny aen d'ander zyde / 'welcke seer hoogh is. Dit landt leyt aende zyde / en Cabexuma aende noozd zyde. Als ghy dese punt van Cabexuma comt te sien / soo loopt ghy daer tot op een myl nae by / (om oozsake van een Steen clippe / gheleghen in den mont van desen Inwijck) uwe wech nemende dichte by Cabexuma heen / te weten / tot op ander half myl daer vā af / ofte by't landt vā Amacula heen. Soo u de wint alhier in desen inwijck fcherp waer / soo wacht tot dat de bloet begint in te loopen / welke u brengen sal daer ghy begheert te wesen / al hier wese de hebt ghy Cochinochij booz u ooghen / daer u de Barcken ende schuyten terstont by menichtē ghenoech nae uwen wille fullen in brengen.

Die nae Facunda begheert te wesen / sal zynen cours nemē oost noozd oost / ende noozd oost ten oosten aen / ende als men dicht by het landt is / sal men binden de diepten boven verhaelt / ende wese de te lypwaert van Cabexuma af /

fult daer eenen harden gront binden / ende soo het waer recht teghens over de mont vanden Inwijck / fult fant gront hebben / als boven gheseyt is. Soo wanneer ghy comt te sien de punt van Cabexuma, so fult ghy nae het lād toe loopen / ende fult terstont by het land heen te weten / een myl daer van af / etliche Steen-clippen comen te sien / by de welke Steen-clippen fult uwen cours daer langhs heenen doen / te weten / te Zee waert daer van af. Booz by dese eerste Steen clippe is gheleghen een ront Eplandeken / met eenen boom boven op.

Wat booz by dit ront Eplandeken met den boom / heeft men een ander Eplandt (welcke streckt noozd west ende zupdt oost) genaemt A lha dos Cavallos, dat is / 't Eplandt van de Peerden. Sult dit Eplandt ghenaken / te weten / by een punt landt / die aende noozd zyde van het selfde Eplandt upt ftecht. Dit Eplandt heeft aēde zyde van't noozd westen tot een kentejcken sommighe Dijn boomen staen. Als ghy dicht by de boozsepe noozd punt zyt / soo fult ghy van daer af oost noozd oost aen / nae binnen toe loopen / alwaert eenē Inwijck maecht. Recht teghens dit Eplandt over nae't noozd noozd oost toe / is gheleghen eenen spitsighen en fcherpen hiebel / stehende te Zee waert in / van welchen hiebel u fult wachten: want een half myl van daer af boozt aen / zyn gheleghen twee Steenen / die men terstont sien mach; Alsinē desen Inwijck in loopt / comende binnen een Eplandeken ofte Clippe / 'welcke u sal blyben in't oost noozd oost / fult daer by ghenaken tot op een schuēt van een Guctelick nae / en daer alsoo langhs heen nae binnen toe loopen. Sult terstont binnen in (te weten / op't landt vande rechter handt) sommighe Duppen sien / ende aende linker handt een wildernisse / hebbēde by de strandt langhs de Zee cant heen / veel groote steenen / gelijck als kēsel steenen. Recht teghens dit Eplandeken over / aende linker handt / ligghen de twee Steenen boven ghevoert / diemen niet en mach sien / dan met leegh water van een spynck bloet; Aldus nae binnen loopende / fult een cruys sien staen / te weten / op een punt landt / recht teghens dit cruys over is de Zee / ende van dit cruys af oost waert aen / heeft men een seer goede havē / daer men hem wel vast moet binden / en verzoeghen vande zupdt zyde / dit is de Haven van Facunda, &c.

Dat 39. Capittel.

Een instructie ende sekere onderwysinghe vande Navigatie ende Courfen van uyt de Haven van Langafaque ofte Nangafache af tot de Cabo de Sumbor, aende custe van Chyna, ende so voorts nae Macau in Chyna, alwaer de Portugesen haer residentie houden.

Splende van uyt de Haven van Langafaque af nae Chynen toe / hebben de eenen noozden wint / soo't u noozdich waer te anchoren / beneden by de drie Eplandekens ofte Clippen / gheleghen recht teghens over het Eplandt lha dos Cavallos, aen de zyde van Facunda, soo set het daer langhs heen: want is over al diep ghenoech / ghelijck als ick het selver met het loot onderfocht hebbe / fult het alhier d'eerste nacht onthouden / om datmen des morgens / met dat

Wat gront dānen te lyp waert vā Cabexuma heeft.

Gheleghent heyt vā sommige Steen-clippen.

Beschrybinge van bescheyden Eplandeken en steen-clippen.

Kentejcken van't Eplandt dos Cavallos.

Gheleghent heyt vā een fcherpen hiebel. Waerfchone winge booz den seiden hiebel.

Hoe nae datmen by't Eplandeken dat in't o. n. o. blyt loopen sal.

Plaets van twee Steen.

Weghelske het tecken vande Zee.

Plaets waer men anchoren sal als men uyt Langafaque seylt.

Goede diepe gront aende zyde van Facunda.

met dat den dagh amcomt / de wint van het landt af crijght / waer mede fult 't seyl gaen / altoos soo veel aenloebende als ghy pinners moecht / tot dat ghy't Eplandt lha dos Cavallos om zyt: want om dat by sulchs niet en deden / (int schip van Trifan Vaaz da Veiga,) waren in perijckel van't Eplandt niet te moghen om loopen.

Booz by't Eplandt dos Cavallos wesen / de fult uwen cours west / west ten zupden / en w. 3. w. aen doen / ende so de wint rugm waer: so en wilt niet loopen naer't Eplandt Guoto: toe: want men heeft in dese tyden sommighe zupde winden / 'welcke ick weet / om dief wille dat ick hier in ander tyden geweest hebbe / (int schip van Mandel Travassos,) met groote moeyt / booz dien dat het ene dwerfen wint recht op de Custe is / en men en heeft gheen gront / oock mede om des nachts niet te verballen byde Pannellas, (dat is: de potten gheseyt / Clippen also genaemt;) Soo is den besten wegh te loopen te loefwaert van't Eplandt Meaxuma, te weten / daer langhs by heen / aende zyde van't 3. w. van't selfde Eplandt Meaxuma leijt een Clippe; Van hier af booztaen fult uwen cours nemen w. 3. w. aen / al ist dat u de wint fcherpte / fult even wel dese cours behouden: want comende ter halver weghen vande Solho naer de Custe toe / fult sonder twyfel rugmē wint gheuoerh trypghen.

Sult op desen wegh (te weten / als ghy wel te loefwaert loopt) ontrent 35. ofte 40. mylen vande Cabo de Sumbor af / een Banche binden / van 35. 37. ende 38. baden diepten / 'welckmen fouden meenen (van die daer niet van gheadveteert en zyn) dat het de gront vande Custe van Chynen waer.

Dese Banche ghepasseert zijnde / fult weder meer diepten trypghen: naer als de diepte daer naer begint te minderen / so fiet booz u: want als dan zyt ghy boozseker by't landt; Als ghy 't landt van Sumbor comt te sien / soo fult ghy des nachts 3. 3. w. ende des daeghs nae't land toe loopen / om also altemets een ftrac weeghe't Zee waert van't landt af te gheraken / om te fchouwen de Clippen As duas Yrmaas, (ghesheeten / ofte die twee gefusters) die seer te Zee waert in fteken / als oock mede 't Eplandt genaemt lha do Baboxijn, 'welcke u dwerft boozt upt blyft / liggende verfcheyden van het baselant / 't Zee waert aen 4. ofte 5. mylen weeghs / streckende n. w. ende 3. o. Men loopt alle de Custe van Sumbor n. o. ende zupdwest ende heeft wat van n. o. ten n. ende 3. w. ten 3. Als ghy 't boozsepe Eplandt van Baboxijn boozt zyt / soo loopt op de hoven ghesepde tours 3. ofte 4. mylen booztaen / ende vā daer af w. 3. w. aen / waer mede fult comē op't Eplandeken Chinchon aen / alwaert fult fant op den gront binden / (welckmen op alle die achter ghelaten wegh ende Custe niet en heeft) met 18. ende 20. baden diepten.

Van't Eplandeken van Chinchon af / nae 't Eplandt van Lamōn toe / fult uwen cours nemen 3. w. aen / ofte alsoo't u goet dunct; en als ghy met die Eplandekens ofte Clippen / ghenaeint Os Ylhas de Ruy Lobo, over een zyt / so fult ghy op de gront binden / grof sandt ende fchulphens / en van daer tot Lamōn toe / (welcke zyn 12. mylen) heeft men 't selfde; By't Eplandt Lamōn heeft men fchulphens met waert sandt ende Oester-fchulphens onder een gemēt; so ghy u vint in dese contreye

wesende des nachts / so en loopt nimmermeer onder de 21. baden diepten: want hebt langhs de Riffe heen / 21. ende 22. baden / met fchulphens en waert sandt op de gront / loopt altoos 3. w. aen / sonder daer van te wijcken / ende soo't ghebuerde aleert daeghde / ofte wese de des daeghs met een betrouken en done heren Lucht / zupdwest aen loopēde / dat ghy creeght clegm / wint / dun / sandt / so weet dat ghy Lamōn boozt zyt / soo doet als dan uwen cours w. 3. w. aen / so fult ghy recht op't mōden van't Eplandt lha Branco aen comen / van lha Branco af / so loopt west aen naer't Canael ofte 't gat toe / daer men naer Macau toe loopt.

Dat 40. Capittel.

Een ander voyage vande Haven van Langafaque af, naer Macau toe, 'welcke is van Iapan naer China, met sommighe verclaringhe ende gheschiedenisse by't Eylandt Goto, ende die gheleghenthey vande Havens van dien ghedaen int jaer 1584. door een Portugische Pilot ofte Stuer-man.

Up fcheyden uyt de Haven van Langafaque, den 25. Februaris / Anno 84. ende loopende boozt by d' Eplandt van Facunda, cregghen eenen w. n. w. wint / soo dat wy't anchorden; den 26. soo begonst het soo dapper te waepen / dat wy onginghen berghen binnen Tomache; den 27. lichten onse anchorer weer op / met eenen o. n. o. en a. wint en claer weder / ende comende by 't Eplandt lha dos Cavallos, cregghen weder eenen zupden wint / waer mede wy weder nae Facunda toe liepen / daer wy't setten.

Den 28. des bydaeghs / ginghen wy weder van Facunda af / 't seyl wese de drie bagen booz de nieuwe Maen / met eenen o. n. o. coelen wint; comende tot op drie mylen van het Eplandt lha dos Cavallos af / cregghen eenen 3. o. couden wint / loopende op den boegh van het zupdwesten / alle dien gheelen dagh over / en begonste wat op te coelen; wy gisten ons alsdoen te wesen 3. ofte 4. mylen boozt by het Eplandt Goto: maer inde waerch vande mooghen stont / so quamen wy eerst den hoeck van Goto te sien / te weten / eenen hiebel gheleghen int noozdweste / alhier cregen wy eenen fcherpen wint / ende begonst hem te verheffen van uytē 3. 3. o. / so seer als 't schip met alle zyn seylē verdragghen mocht / wy lieten de mars seylē op staen / om het te moghen aen loehen; een poos daer naer liep de wint naer't 3. w. ende w. 3. w. met twee Donder-flagghen ende veel Blitrens en Weerlichten / so dat het ons ghenoech verwonderden / dat het daer mede niet en stilden; Des faterdaeghs quamen wy te bagen / recht teghens den hoeck van Goto over / te weten / bynaest aen't eynde van't Eplandt aende n. w. zyde / wese de ontrent twee mylen vande wal af / hebbende met de w. n. w. wint eenen dwerfse stroom / met de Zee-barē van uytē 3. w. seer hol ende verheben / 'welcke het schip seer onstelden / al hoe wel de wint niet te veel en was / dan fcheen booz de cracht en gewelt vande stroomen en Zee te comē / die ons achterwaerts deijden: want vonden alhier groote ende gheweldighe stroomen / om dief wille dat de wint flap was / soo zoegghden wy dat wy boven de punt van't Eplandt niet en fouden moghen comen / noch van d'een noch van

Wat bin fant is een tecken dat ghy Lamōn boozt zyt. Van lha Branco is de cours w. tot 't Canael toe.

Ankeren onse der facunda; dan om quaet weder moeten nae Tomache loopen.

De facunda af seyle tot 3. mylen vā Eplandt lha dos Cavallos nemen haer cours boozt by 't Eplandt Goto.

Binden hier gheweldighe stroomen die 't schip afwaert dwerft.

Winden hier een onbewoond Epland. 2. mpen lanch met een goede Waden.

De Waden van Goto n. w. en 3. o. ghy hebben meergens voor te wachten dan dat ghy fiet.

De 3. ynde van Goto is Clipp. achtigh.

Die van Goto sochten ons te beschadighen van 30 des machts hadde ghygadt.

van d'ander ynde: want hadde de wint d'wers op't Epland; wy saghen aen't eijndt van dit Eplandt/ noch een ander Eplandt van een leegh ende bebout landt/ hebbende ontrent 2. mpen inde lanchte/ zijnde gelege ontrent anderhalf mijl verscheppen van Goto, sommighe van ons schip affimmerden dat daer een seer goede Haven was/ loopende aen d'een ynde in/ en comende aen d'ander ynde weer upt/ waerom wy besloten daer in te loopen/ om meerder verskerheyt te hebben/ ghelijck als wy deden/ wy liepen w. n. w. aen naer binnen toe/ heeft aende mont van d'incomste een seer groote habel met twee Clippen/ gelegen aende ynde vande punt van't zupdtoosten/ het Eplandt dat bukten leijt bleef aende slincker hant/ tot ontrent een mijl daer van af/ tussche 'welcke ende 'clandt is het ober al schoon/ moecht het Eplandt Goto bypelijken genaeken/ soo vaer als ghy wilt/ en hebter u nieuwets van te wachten/ dan van dat ghy vooroghden fiet/ d'incomste vande Haven streckt n. w. ende 3. o. hebbende binnen in een groote Bay/ die ober al seer diep is van 20. 30. vadem/ ende en hebter u nieuwets van te wachten/ dan van dat ghy fiet/ heeft binne in een bebouwt vlek; Van dit Eplandt af tot het landt toe/ septimen ober al de diepten van 30. tot 40. vadem te hebben/ doch ick heb hier onderforcht van ter halver wegen af tot Goto toe/ ende boint vande 18. tot 30. vadem/ met sandt ende schulpkens op de gront/ hebbende op sommighe plaetsen goede gront/ Van binnen in heeft in op plaetsen sant/ ende op contreyen modder gront/ wy lieten ons alhier met schuyten weder upt half/ een groote half mijl weeghs/ so dat ons daer naer de n. wint bleef dienende om ons te salver en te bevryen/ vande punt vande zupdynde/ twelcke sommighe Steen-clippē zijn/ wy liepen langhs 'clandt van't n. o. heen/ ende slaechden ons wel: want tregen 20. ofte 30. schuytgiens van d'Eplanden/ die ons voor 20. Taes Chynsche munte seer wel hielpen/ ende ons Boot voorzachtde/ wy gaven hen van ghelijcken vijftigh Taes/ ende ontrent 20. Depelas/ voorz schip geanehert ende vertuigt te hebben/ al hoewel dat zy daer wel 300. eyschten/ waer over wy een vante onse Portugezen aen landt sonden/ die zy in hostagie vast hielden/ doch wy cregghen hem door een goede middel ende prachtiche weer upt haer handen/ ende als wy ons daer naer hier van beclaechden/ baden ons om vergiffenis/ ende sonden hem terstont wederom/ hoewel wy ghenoech verstonden/ datse vrienden van interesse waren: want zy saghen seer wel datse gheen macht hadden om ons te beschadighen/ en dat wy ons ghenoech sonder heur hulpe consten behelpen/ wy vermerkten soo veel aen haer/ dat soo zy ons eenighe hindernisse hadde connen doen/ en souden't niet nae-ghelaten hebben/ ofte men souden't niet ghewicht van Silver hebben moeten te vreden stellen; wy quamen alhier te weten dat dit Eplandt Goto 6. ofte 7. Havens heeft/ die seer goet zijn/ passerende van d'een ynde tot d'ander: maer de voorzscheyden haben en hadde gheen uptgauch/ evenwel was ons so veel dat wy alhier de nieuwe Maen verskerben/ 'welcke was den eersten Martius/ ende wy ghinghen den derden weder t'sepl/ wesende Wastelavent dagh/ met eenen noozdt noozdt-oosten windt/ ende eenen claren ende helderen moezghen stont/ bukten upt wesende/ deden

onsen cours zupdtwest aen/ vervolghende onsen wegh/ met welcken cours quamen wy te sien het Epland Meaxuma, ende die Panellas (ofte de potten/) ghelegen zupdtwest van ons af/ quamen daer recht te middeweghen op aen; dese Panellas zijn twee clepne steenen; Meaxuma is een Eplandt/ ende alsmen daer noozdtwest ende zupdtwest met over een is/ so heeft een schijnsel van 2. ofte 3. Eplanden/ waer van dat vande noozdtwest ynde lanchte werpigh ende t'grootste is/ ende schijnt aende selfde ynde een Clippe te hebben; Dit Eplandt is 'clanchste: maer niet seer hoogh/ en dat van te middeweghen is cleijn/ hebbende drie spitsen ghelijck als D'ghelen/ met oock een Clippe naer t' noozdtwesten ghelegghen/ 'clander Eplandt van't zupdtwesten is rondt ende steijl afgeheicht/ schijnende 'thooghste van allen te wesen/ ende schijnt van alle kanten Clippen te hebben/ aen d'ander ynde zijn ghelegghen de voorzscheyden Panellas, al hoewel boven ghevoert is/ dat het maer twee steenen zijn/ niet tegghenstaende zijn drie/ te weten/ twee by den anderen/ ende d'ander wat verder daer van af verscheppen/ ende liggghen met het Eplandt Meaxuma noozdtwest ende zupdtwest; Van hier af voortaf deden wy onse repse en Courten naer China ende Macau toe/ als wy hier bozen op een ander verhaelt hebbe/ ende hier naer noch eensdeels verhalen sullen/ etc.

Dat 41. Capittel.

Een ander voyagie ghedaen van uyt de Haven van Langalaguet, van het Eplandt Iapan naer Macau in Chynen, in't Schip Sancta Crus, waer van was Constapel Dirrick Gerritsz. vā Enchuysen, int jaer 1586. met alle de Courten ende gheschiedenisse van dien, door den Pilot van het selfde Schip ende vaert aengheteyckent.

Den twintighsten Martius scheyden wy upt de Haven van Langalaguet, wesende den eersten dagh vande nieuwe Maen des donderdaeghs/ met eenen noozdtwesten/ ende noozdt noozdtwesten windt/ ende waren te 9. uren soo verde als de punt van het Eplandt dos Cavallos, loopende west zupdtwest aen; Comende twee mpen van het Eplandt dos Cavallos af/ worden't gantsch en dal stil/ ende van daer liep de windt naer't noozdtwesten/ in boegghen dat wy zupdtwest ende zupdtwest ten westen aen liepen/ ende somtijds ter halver streck met eenen slappen wint/ des anderen daeghs met den dagheract/ saghen wy d'Eplanden van Cojequijn ende Goto, ende ontrent te acht uren des voorz-middaghs/ saghen wy van ghelijcken het Eplandt Meaxuma, in boegghen dat wy dese drie Eplanden teffens quamen te sien/ tegghens den nacht-stont waren wy met het Eplandt Meaxuma oost zupdtwest/ ende west noozdtwest ober een/ deden aldus onsen cours zupdtwest aen/ hebbende eenen herden noozdtwesten windt/ ende regghen/ met eenen seer donkeren ende bedekte Lucht/ al hoewel de Wolcken ofte swerch altoos van upten 3. w. ober d'even. Des son- daeghs worpen het loot upt/ ende vonden een wepnigh meer als 40. vadem diepten met modder gront/ mocht wesen van Meaxuma ontrent 40. mpen/ dese diepten is van een

Varen cours 3. w. verdoelge de comen aen t'Eplandt Meaxuma.

Meaxuma is een Eplandt hebbende te midden 3. spitsen gelijck als D'ghelen.

Loopen van't Eplandt dos Cavallos.

Op sien de Eplanden van Cojequijn en Goto ende Meaxuma te ghelijck.

De Banche legt van't baste landt van China ende Meaxuma halfwegghen.

Banche ghelegghen inde contreye van ter halver weghen/ van tusschen t'Eplandt Meaxuma, en de Cabo de Sumbor van't baste landt van China.

Des maendaeghs den 24. vande maendt/ en hadde de hooghte vande Son niet/ om dat zy bedekt was/ hebbende so slappen wint dat het schip effen geregieert mocht werden/ ende om dat wy wepnigh voortgauch hadde/ wierpen het loot upt ende vonden 40. vadem modder gront; dit was des middaeghs ende tegghens den avont/ int ondergaen vande Son wierpen het loot wederom upt/ ende vonden 55. vadem/ waer door wy verstonden dat wy begonsten ober een Banche te comen/ op dese tijt so hadden wy al eenen n. o. en n. n. o. wint met een goede hoelte/ niet tegenstaende dat de Wolcken altoos upten 3. w. ende 3. w. ober d'even/ so sterck datse ons verscherichten/ vreesende dat ons de wint van daer af souden nae comen: maer wy hadden elijckhe personen in ons schip/ die t'selfde alhier wel meer ghesien ende onder vonden hadden/ sonder datter yet naer volchden/ waermede ons te vreden stelden/ in boegghen dat wy met dese voorz. wint onsen wegh vervolchden/ des middaeghs wesende des donderdaeghs/ nam de hooghte vande Son op 29. graden schaers/ hebbende vande voren mijn gissinghe ende punt inde Caert ghesiet/ onsen wegh te wesen 100. mpen van de Haven van Langalaguet af: maer de Son en gaf so veel niet.

Sien hier hoe 100. mpen te sijn vade lant van Langalaguet.

Sien hier hoe te d'af-been vopen.

37. vadem diepte is een teeken van 6. mpen van't landt te sijn.

Ilhas dos Camarons/ dat is: d'Eplanden vande Camarons.

Des woensdaeghs den 26. en hadden de hooghte vande Son niet/ om dat het een betrocken Lucht was: maer hadden eenen goeden n. o. windt ende voortgauch/ soo dat het scheen dat wy 30. mpen int etmaal aen liepe/ evenwel soo en rekenen ick niet meer als 25. mpen/ om dat my docht dat het schip niet te hert en seijden/ wy saghen op desen dagh veel d'af-been vopen; dede onsen cours 3. w. aen/ tot des moezghens toe/ ende om dat de windt begonst te verstyven/ so docht het my goet het landt wat naerder te ghenaken/ om t'selfde te verkennen/ daerom liepen wy (van dat den dagh aenquam/) terstont west aen tot des abonts toe/ sonder nochtans land te vernemen/ door dien dat het met mist ende damp bedekt was: maer door de diepten ende gissinghe vermoeyden vijf ofte ses mpen van't land te wesen/ de diepten waren 37. vadem/ ende wesen de tegghens den nacht met een doncker weder/ liep 3. w. en 3. w. ten 3. aen/ dien gheselē nacht ober/ ende alst begonst te dagen/ twelcke was des donderdaeghs/ gisten ons met die Lagarto ofte Crocodile (een Clippe also genaemt/) ober een te wesen/ te weten/ vijf ofte ses mpen t'Zee waert daer van af/ doch bevonden dat het een wepnigh meer was.

Des donderdaeghs twelcke was den 27. vande maent/ liepen terstont (van dat het begonst te daghen/ w. aen naer't landt toe/ ende ontrent te vier uren naer den middagh/ sagen t'clandt/ te weten/ d'Eplanden As Ilhas dos Camarons, (dat is: d'Eplanden vande Camarons naer;) Dese Eplanden en zijn niet te hoogh/ so haest als wy die int ghesicht cregen/ deden onsen cours 3. w. aen/ ende een wepnigh gesijlt hebbende/ saghen een ander ront Eplandchen ghenaemt A Ilha do Baboijn, 'welcke ons recht voor upt lagh/ soo haest als wy dit int ghesicht cregghen/ deden onsen cours terstont 3. aen/ om t'selfde te schouten/ om dat wy daer boven een quartier mijls niet van af en ware;

wy vonden alhier soo stercke stroomen/ ende loop van't water/ en dat in ons faueur/ dat wy t'voorsepde Eplandenken in een wepnigh tijds/ twee ofte drie mpen achter upt lieten/ in boegen dat wy alle dien nacht 3. ende 3. ten w. ende oock 3. 3. w. aen liepen/ ende in't upt-comen vande Maen deden onsen cours zupdt west aen.

Den 28. des bydaeghs/ begonste wy met den dagh w. 3. w. w. ende w. ten 3. aen te loopen/ des middaeghs ofte daer ontrent wierpent loot upt/ ende vonden 29. vadem modder gront/ loopende aldus op de selfde cours een wepnigh tijds/ quamen landt te sien: maer was so bedompt datment niet en conste verkennen/ dan ontrent ten 2. ofte 3. uren/ beginnende wat op te claren/ saghen ende kenden het Eplandchen van Chinchon, liggghende n. van ons af/ worpen alhier t'loot upt/ ende vonden 19. vadem in sandtgront/ lagen een wepnigh daer naer van ghelijcken/ de ghezele Custe ende 'wasteland van Chynen/ liepen also op dese diepten alle dien gheheelen nacht ober/ op 19. 20. ende 22. vadem diepten/ met eenen soo claren ende helderen Hemel/ dat wy bynaest den gheheelen nacht de Custe saghen/ ende alst begonst te daghen/ so waren wy een wepnigh verder als d'Eplandenken/ ghenaeft Os Ilhas de Ruy Lobo, ende quamen terstont te sien het Epland van Lamou, alhier begonsten wy sommighe stroomen tegghens te cregghen/ Men heeft naer mijn gissinghe vande Ilhas de Ruy Lobo, tot het Eplandt Lamou 10. mpen weeghs; wy saghen alhier by't Eplandt Lamou dat het water schuynden ende bernden/ te weten/ naer de Zee toe/ in boegghen dat wy dicht voor by de Cusse heen liepen/ Die geedie van Iapan afcomt/ moet altoos eerst by d'Eplanden comen als byde Cusse; dese Cusse streckt n. o. ende 3. w. is periculies voor die gheen die van Macau af nae Iapan vaert/ wy liepen daer op drie mpen naer by heen/ met een stercken n. o. ende o. n. o. windt/ so dat wy een voortgauch hadde/ dat het scheen 50. mpen in't etmaal te seplen: maer de cracht van't water en tegghen-stroomen waren so gheweligh/ dat wy maer 25. mpen ende loop vante water comt/ naer informatie dese ons deden/ upt de Rivier van Tancoan; Dese stercke stroomen dueren aldus/ tot datmen voor by t'Eplandenken van Ilha Branco is/ daer voor by wesen/ de/ loopen terstont de stroomē naer t'Epland Ilha do Leme toe/ welcke is ghelegghen dicht by Macau, wy liepen alstog van Lamou af/ w. 3. w. aen/ ende vonden inder waerheyt; Dese wegh van Lamou af tot Ilha Branco toe/ seer cozt: want strecken des nachts terstont alle onse seplen/ en bleven also liggghen en d'even/ sonder seplen 3. w. aen ghelwent/ altoos op de diepten van 25. ende 26. vadem/ ende int quaert ofte waerke vanden naemiddernacht/ begonsten onse schober seplen met het groote mars seijl op te hysen/ loopende also west aen om op de 20. vadem diepten te comen/ 'welcke is het middewegghen van't Canael daerme door moet/ sagen terstont metten dagh t'Eplandt Ilha do Leme, (dat is: t'Eplandt van't Boer/) een wepnigh aende ynde van het bache/ boort ghelegghen; Dit Epland do Leme schijnt (alsmen daer o. en w. op aen comt/) cleijn te wesen: maer alsment daer naer begint te ghe-naken, ende t'Canael dieper in comt/ soo begint het groter te werden/ heeft int incomen

De stercke stroomen deden haer in haest verdeden van't landt van Ilha de Baboijn.

Sien hier t'clandeken Chinchon noozdt van haer.

Loopen d'af by een Cusse heen/ die seer periculies is voor die gheen die van Macau af naer Iapan vaert.

Die lange bad de stercke stroomen dueren.

Een seer cozt wegh van Lamou (altmen w. 3. w. aen/ loopt) na Ilha de Branco.

Op wat diepte daerme loopen moet om in het midden van't Canael te comen.

Ghedachten van't Eplandt Ilha de Leme.

Twice Eplan-
deken uit in-
romt van Alha
do leue.

aende rechterhandt / twee Eplandekens ofte
Clippen ligghe / ende van daer af voortdaen /
soo begheuen d'Eplanden te strecken op een
ry tot Macau toe / als op een ander gheeyde
is/ etc.

Dat 42. Capittel.

Een instructie ende breede verclaringe van-
de vaert van het Eylandt Fryando uyt la-
pan af, naer de custe van China toe, tot
de Haven van Macau, met alle de Cour-
sen, streckinghe, ende gheleghentheydt
van dien, seer correct gheapointeert en
aengewelen, door een Portugesch Pi-
loot ofte Stuerman.

Op wat diep-
ten datmen
loopen moet
van Fryando
nae Macau
ofte Canton.

De gheen die begeert te seplen van het
Eylandt Fryando af, naer Macau of-
te Canton in Chynen toe, sal (so haest
als hy upt de Haven van Fryando
schept / so hy tye gheuegh heeft om te comē
by t'Eylant Goto,) terstont voorttaen barē/
en soo niet, salt een myl weeghs van Fryando
af setten / op de diepten van 28. badem / al-
waer men hem gheret ende veerdigh maken
mach / en zyn Boot vast binden / om des ande-
ren daghs met den dagheraet t'sepl te gaen.

So haest als ghy van hier ofte van Fryan-
do af t'seijl zyt ghegaen / om uwen weegh te
vervolghen / sult langhs t'landt van Fryando
heen loopen / tot het eynde van dien / ende als
ghy 3. w. aen loopt / (tot dat ghy by t' landt
comt) / soo sult ghy wat meer draghende hou-
den naer t' 3. w. toe / soo sullen u blyuen aende
westzyde 3. ofte 4. Eplanden / ende comen-
de by t' uiterste van dien in t' 3. sult terstont
romen te sien het Canael / dat tusschen dit E-
plandt ende t'Eylant van Goto dooz loopt /
dooz t'welcke sult passeren; Dooz by dit Ca-
nael is gheleghen een ander Eplandt / tusschen
t'welcke ende t'Eylant Goto sult van ghe-
lijcken heen loopen / als ghy dooz ende buyten
dit Canael zyt / ende dat u d'Eplanden blyuen
aende westzyde / so sult ghy langhs Goto heen
loopen / (tot dat ghy daer dooz by zyt) t'Zee-
waert in / om uwen cours te stellen en wegh
te verhoorden; soo t' gheuegh dat u de windt
quam te stillen int dooz gheuegh dat u de windt
mocht het daer wel ankeren / te weten / dicht
by t' land van Goto; men heeft in dit Goto seer
goede Havens / die dooz ende weer dooz passe-
ren / waer om het gheen een Eplandt alleen en
is: maer is gheuegh in veel afsteytels; Als
ghy twee mylen van Goto af zyt / sult uwen
cours w. 3. w. aen doen / tot dat ghy de twee
Eplandekens (diemen noemt Xuma en d'an-
der van Meaxuma,) dooz by zyt / welke zyn
gheleghen van dit Eplandt van Goto af acht
mylen weeghs; Dese Eplandekens dooz by
zynde / sult 3. w. aen loopen / ende naer t' 3. van
de dooz 3. Eplandekens af / sal u een ander
Eplandt blyuen ghenaemt Meaxuma, daer
ghy oock langhs heen mocht loopen / by dese
dooz 3. Eplandekens ist over al seer schoo / son-
der eenige vuylicheit te hebbē / noch by t' E-
plandt van ghelijcken; Dit Eplandt is gelegen
op 3 1/2 graden / sult tusschen t'Eylant ende
d'Eplandekens heen loopen; als ghy dooz by
dese ende t'Eylant Goto zyt / so sult ghy 3. w.
ende zuydwēst ten zuyden aen loopen.

Gheleghent-
heyt van een
Eplandt by
Goto.

Plaetse in
stille winden
te ankeren.

So faack
waerom Go-
to gheen E-
plandt is.

Streckinghe
van Xuma en
Meaxuma
tot Goto.

Meaxuma
ist op 31. een
derden deel
graden.

Hooghte bāde
C. de Sumbor
aende Chyn-
sche zyde.

aende Custe van Chynen / op de hooghte van
2 1/2 graden / ende soo t' clae weer waer / ende
begheerden t'landt alhier te comen verkenne/
moecht het wel doen / so niet / so en wilt de Cu-
stie niet te naer ghenaken / om oorsake vande
veel Eplanden / die daer langhs by heen lig-
ghen: want sulter van buyten af by heen loo-
pen / u daer altoos so verde van af houdende/
alst u dunckt noodigh te wesen / om daer by
van te wesen / en des nachts niet tusschen in te
vervallen: want zyn aen dese Custe (te weten /
vande C. de Sumbor af tot Chinchon toe) /
altemael Eplanden; sult van ghelijcken op u
hoede wesen / niet te veer t'Zeewaert in te loo-
pen / om te gheueren de winden die van oort
landt waepen / en men heeft t'Zeewaert d'E-
planden van cleijn Lequeo, (genaemt Lequeo
pequeno,) en dat vande Wisschers / welke
liggen vante vaste landt verschepden ontrent
20. mylen weeghs. Somen eenen claren ende
helderen nacht hadden / so machmen wel dooz
by d'Eplanden heen loopen / doch altoos met
goeder acht ende oplicht; talderpericulueste
Eplandt dat aen dese Custe leijdt / is het E-
plandt dos Camarons ghenaemt / ofte vande
Garnact / t'welcke buyten alle d'ander t'Zee-
waert in steekt; Ick heb tweemael tusschen
dat ende t'landt ghepasseert / is een Eplandt in
tween gheuegh / dooz een schuerfel ofte open
die t' heeft; Vier mylen dooz by dit Eplandt
voorttaen / is gheleghen een cleijn Eplandekens /
t'welcke black ende effen niet de Zee is / heb-
bende sommighe steenen n. o. waert van hem
af steken / doch niet te veel / soo t' gheueghen
dat ghy alhier inder nacht by heen liept / sul-
ter u van wachten met goeder oplicht: want
is cleijn ende black sonder eenighe gheboon-
ten / sult van gelijck op u hoede wesen / dooz
Eplandt Baboxijn, t'welck insghelijck t'Zee-
waert in steekt / in voeghen dat soo wanneer
ghy daer op verdacht zyt / met goeder wacht
ende dooz-raet / moecht alhier vuylicheit hee
loopen: want en hebt u nieuwers van te vree-
sen dan van dat ghy dooz ooghen siet / als ge-
sejdt is.

Doofaack
waerom dat
men niet dicht
aende C. de
comen mach.

Van Cabo de
Sumbor tot
Chinchon
zynt al Eplanden
den.
Waer schou-
winghe moet te
dye in de Zee
te loopen.
Geleghentheyt
van d'Epland
Lequeo pequeno
ende vande
Wisschers.

Waer schou-
winghe voeg
talderpericul-
ueste eplandt
dos Camarons.

Gedaente bā
een Eplandes
ken 4. mylen
van Alha das
Camarons.

Waer schou-
winghe voeg
dit eplandekens.

Descheltier
dooz t'eyl vande
Baboxijn.

So wanneer dat ghy zyt 1. mylen vande
Cabo de Sumbor af / (te weten / vande punt
van het vaste landt te rekenen / en niet vande
Eplanden daer by gheleghen) / so sult ghy af-
dan uwen cours 3. w. aen doen / loopende al-
soo buyten alle d'Eplanden heen / waermede
versekert sult wesen van het eplandt Lequeo
pequeno, ooc mede so sal u den tijt en t'weber
wel wpsen wat dat u te doen staet. Als ghy
Lequeo pequeno dooz by zyt / ofte wat eer / so
het te pas comt / sult her land comē te verke-
nen: want is u noodigh dat te sien / om oorsake
van het Eplandt Lamou, als oock mede
om niet te seer t'Zeewaert in te wijcken; men
loopt dese Custe van Sumbor af tot Chin-
chon toe / n. o. ende 3. w. ende heeft wat van
n. o. ten n. ende 3. w. ten 3. doch niet veel.

Coursen van
Sumbor tot
Chinchon.

So wanneer ghy met Chinchon ober een
zyt / ende dat ghy t'byde mercken van t'landt /
ofte dooz de hooghte vande Son verker hebt /
wesende 4. mylen van t'landt af / soo sult ghy
uwen cours 3. w. aen doen / om buyten t'E-
plandt Lamou heen te loopen / ende so ghy be-
gheerden binnen dese Eplandekens dooz te
passeren / moecht het oock wel doe: want isser
schoon ghenoech / ende en hebt nieuwers van
te vresen: maer soo ghy sozgh haddet Lamou
te missen / so ist beter te loopen / als boven ghe-
sejdt is: want sult alsdan verschepden genoech
vande

Cours om
buij t' Lamou
om te loopen.

Geleghentheyt
van een qua-
de Cuf.
Dermininge
datmen de
cours alstien
dooz by Lamou
is / na Lamou
nemen sal.
Hamen bāde
Eplandt rec-
mē by Lamou
comt.
Gedaente bā
de Eplanden
vā Sumbor.
Diepte ende
gront by dese
Eplanden.

Geleghentheyt
van een Cuf by
Lamou.

Streckinghe
vande Cuf vā
Lamou 15.
myl vee tot
Alha Branco.

Hooghte van
Alha Branco.
Geleghentheyt
vā d'Enfada
de boia ven-
tura.

Waer dat de
Eplanden vā
Canton be-
ginnen.

Streckinghe
van verschep-
den plaetsen.

Gedaente vā
2 Eplanden.

Wanneer dat
men de mont
van t' Canael
te sien comt.

Cours om na
Macau toe te
loopen.

vande Risse van Lamou af loopen / die seer
quaet is / sult alhier seer goede oplicht hebbē:
want als ghy Lamou dooz by zyt / so sult ghy
uwen cours nemen naer de Eplanden van
Lamou toe; d'Eplandekens diemen heeft al-
ernien by Lamou comt / zyn ghenaemt Os
Yhas de Ruy Lobo, dat is: d'Eplandekens
van Ruy Lobo, vande welke dat van t' n. o.
het cleijste is / wesende tander een wepnigh
groeter / op het grootste siemen sommighe
wilbernisse staen; Van hier af tot Lamou toe
zyn 7. ofte 8. mylen / heester vande zyde van
ter Zeewaert 20. badem diepten / niet schulp-
kens op de grondt / sult van hier af loopen 3.
w. aen / ende houdende een wepnigh naer t' 3.
w. ten 3. toe / en soo t' by daegh waer / sult ter-
stont d'Eplandekens (die aen t' eynde vande
Risse van Lamou liggē) comen te sien / waer
van de dooz 3. Risse af comt / streckende van
anderhalf tot twee mylen toe veer / op dese
dooz 3. dooz 3. dooz 3. dooz 3. dooz 3. dooz 3.
by nacht waer moecht u van wachten / en
op u hoede wesen.

Loopende op de dooz 3. dooz 3. dooz 3. dooz 3. dooz 3.
aen / so sult ghy t'Zeewaert vande steenē van
Lamou af loopen / wilt altoos u beste doe om
alhier des daeghs dooz by te passere / ende als
ghy t'Eplandt Lamou gepasseert zyt / so hout
u terstont naer t'landt toe / om daer langhs
by heen te loopen; Van Lamou af tot ontrent
15. mylen weeghs voorttaen / so streck de Custe
van t' vaste landt n. o. ende 3. w. ende van daer
voorttaen o. n. o. ende w. 3. w. tot hēre Eplandes
ken Alha Branco toe / t'welcke is gheleghen ver-
schepden vande Cufe af / ontrent by mylen
op de hooghte van 2 1/2 graden / te weten / recht
teghens over den inwyck / A Enseada de bo-
na Ventura ghenaemt / dat is: den inwyck
ofte Vap van het goet abontuer; Men mach
dicht by dit Eplandekens Alha Branco hee pas-
seren / so wel vande zyde van t'landt als t'Zee-
waert / naer t' 3. w. pas comt; dooz by dit E-
plandekens wesende / so beginnen terstont d'E-
planden van Canton, op een ry geleghe; Van
dit Eplandt Alha Branco af / tot het Eplandt
Alha de Sanchon toe zyn 50. mylen.

Als ghy Alha Branco dooz by zyt / soo sult
ghy w. 3. w. aen loopen; men heeft van Alha
Branco af tot Macau toe 14. mylen / te weten
12. mylen / tot datmen in t' Canael ofte t'gat
van tusschen d'Eplanden in comt / ende van
daer af ander 2. mylen tot Macau toe; sult u
beste doen om te loopen dooz t' eerste Canael
dat ghy vint / by t'welcke zyn gheleghen som-
migh hooghte ende ronde Eplandekens; dese
Eplandekens sullen u blyuen aende zyde van
het n. o. ende heeft aende zuydwēst zyde twee
Eplanden / waer van t' een seer hooght en steijl
af gheuegh is / hebbende aende zyde van ter
Zeewaert een Steen-slippe ligghe / met dese
hooghte ende hale Eplandekens over een zyn-
de / sult aende noozdzyde daer van af / een gat
ofte mont van een Canael ofte doozgauch sē/
daer sel noot dooz geloopt hebbē / dan laten-
de de dooz 3. dooz 3. dooz 3. dooz 3. dooz 3.
lopende also 3. w. aen / sult terstont de mont
van t' Canael (daer ghy duer moet) comen te
sien / al ist schoon dat het u smal schijnt te we-
sen / is niet teghenstaende seer goet: want ick
heb daer wel by nacht in gheloopt / sult als
ghesejdt is / die dooz 3. groote Eplanden t'Zee-
waert laten / en loopen met de bloet naer bin-
nen toe / west / west ten noozden / en west noozd
west aen / soo sult ghy recht op Macau aen

comen / oock mede soo sal de windt ende t'we-
der u wel wpsen wat u te doen staet.

So wanneer ghy comt van lapan af / recht
teghens de Cabo de Sumbor ober / daer 15.
mylen t'Zeewaert af wesende / soo doozt het
loot uyt / sult daer van 40. tot 45. badē diepte
bindē modder grōt / met veel stroomē vā vuy-
water / als ghy t'landt int gesicht hebt / so sult
ghy daer langhs by hee loope / tot die laeste E-
planden van Chinchon toe / die 8. myl t'Zee-
waert in steken / byde welke sult bindē bopen
van netten ende fuycken / niet blueghels ende
blagghe / die de Wisschers vande die contrepē
daer tot merck-teekenen op stellen; Van hier
af tot Chinchon toe zyn 12. mylen.

Diepten 15.
mylen van
Sumbor wes-
sende.

Geleghentheyt
vande Eplanden
van Chinchon.
Teekenen
van t' selve
Eplandt.

Geleghentheyt
vande Stadt
Guara.

Kentseikenen
vande Chines-
sche Carvelen
en Barken.

Gedaente bā
de Varella vā
Chinchon.
Plaets vande
selve.

Recht teghens dese dooz 3. dooz 3. dooz 3. dooz 3. dooz 3.
de blagghe ende blueghels ober / is gheleghen
een Stadt ghenaemt Guara; van dese Stadt
af sult u terstont naer t'landt toe houden / en
om te kennen de Somen / (dat zyn de Chyn-
sche Carvelen en Barken) / die in dese con-
trepe ghebyrcken / so is te weten / datse maer
een seijl en voeren; nu om naer uwen wille by
her landt te comen / soo sult ghy west aen loo-
pen / oock mede sult weten dat de Varella van
Chinchon (dat is: de baetke ofte kentseikenen
van Chinchon) een hooght landt is / geleghe
langhs d'incomste van Chinchon heen / heb-
bende vande zyde van t' 3. o. een hooght landt /
loopende naer t' 3. w. al dalende af / streckende tot
teghens een Eplandekens ober / gelegen 3. ofte
4. mylen t'Zeewaert in; langhs de punt vade
Varella heen is gheleghen een Eplandt / te we-
ten / een myl weeghs vande punt verschepde /
van t'welcke streck een Risse van sant af / heb-
bende met leegh water twee badem diepten /
streckende tot ontrent een schoot van een Go-
telingh verde / naer t' ander boven gheuentio-
neerde Eplandekens toe / gheleghen recht ober
d'incomste / t'welcke streck inde lentsche ooff
ende west / hebbende int midden eenen scherpe
bergh / ende naer t' zuydwēst / soo loopt het
dooz 3. landt (van Laylo genaemt / seer leegh
af / alhier wesende / soo sinnen daer dicht by / en
en hebt anders niet te doen dan de punt om
te loopen / ende setten t' op 4. badem modder
gront; aende zyde van t' noozdzyde ligghe
sommighe Eplandekens / te weten / dicht by
de punt van Laylo, ende twee mylen t'Zee-
waert daer van af / heestmen de diepten van
20. badem; t'water van dese contrepē is seer
blau; Van hier af naer Lamou toe / te weten /
3. ofte 4. mylen van t'landt af / so en passeert
men boven de diepten van 18. tot 20. badem
toe niet / ende wesende van Chinchon naer
Lamou toe / so sult ghy op de grondt binden /
dan cleij sandt / niet sommighe schulphens
onder een ghemengt / ende zynde teghens
Chinchon ober / ofte naer t' noozdzyde toe /
soo sult ghy daer modder gronde binden / met
die selfde diepten van 18. ende 20. badem /
ende recht teghens Lamou ober / heestmen
sommigh swart sandt op de grondt / etc.

Soe het landt
van Laylo af
loopt / intsga-
ders de plaets
van sommighe
Eplanden.

Diepte ende
coluer vā wā-
ter 2. mylen
van t' landt
van Laylo.

Diepten tegē
ober Chinchon
wesende.

Dat 43. Capittel.

Een verclaringe om te loopen uyt ende in,
door die Canalen ende gaten van tussche
d'Eylanden ende Clippen van Macau,
met alle de merck-teyckenē ende rech-
te kennisse van dien, om daer door te
seylen tot in ende uyt de Haven van Ma-
cau, &c.

So ghy

Plaets daer
de fcheepen in
Macau op de
Vier ligghe.

Wefchpuitge
van 3. hueden
len.

Centant punt
by Varella
dos Mandos
rgia.

Diepte heden
tweeden hued
vel.

Plaets van't
Eplandt do
Bugio.

Gelegentheit
vande Inwo
van Confalo
Daaz.

Sehere merck
ken om de
dieprente
vinden.

Is een fteen
gheleggen in
aen't Epland
in Jha do
Bugio is bā
berde aen te
fien als eē be
waffen huedel

Soo ghy begeert te feplen upt Macau,
fo weet dat foo haest als ghy u an
kers licht vande Aee daer de fcheepen
ligghen af/ (twelcke is recht teghens
over het Wolwerck van Gaspar Borgies,) foo
fult ghy terfcondt (noordtoest) comen te sien
een witte blecke/ftaende boven aenden berch/
ende heft terfcondt naer het oosten twee hueden
vanden / makende met den bergh vande witte
blecke by te famen.

Men heeft den tweeden huedel (twelcke
den middelsten is) bloot en gantsch ontdeckt
ftaen/ fchynende door de ftoodfen ende Clip
pen (van het opperste van't velt dos Patanas
ghevaemt) heen / twelcke te middelweghen
van het Cawael is/ zijnde tot by de laeste hueden
vande Stede; Soo wanneer ghy met de
voorzepde hupfen over een comt / foo fult ghy
terfcondt den derden huedel ontdecken/ in voer
ghen dat foo wanneer ghy met die fant punt
(ghelegghen dicht byde Varella dos Mandos
rijns ghevaemt) over een zijt/ fo is den voer
fepden huedel bynaest gheheel ontdeckt / al
waer fult hebben vijftich half baden diepten/
te weten / met hoogh water van een fprink
bloet; Soo haest als ghy de fant punt ghe
passeert zijt/ foo fult ghy beginnen meer diep
ten te rypghen / te weten / vijf ende seftich half
badem/ loopende op deser manier / fult recht
op een ghebooken landt (ghelegghen aen d' an
der zyde / teghens over t' Eplandt ghenacmt
Ilha do Bugio, dat is: t' Epland vade Meer
katten/aencomen.

Als ghy comt op de voorszepde diepten/ foo
fult ghy in het zupden comen te sien een open/
twelcke ghenacmt wort A Enscada de Gon
falo Vaaz, dat is: den Inwijck ofte Wap van
Gonsalo Vaaz, heeft binnen in een berchfken/
(twelcke hem verthoont ghelijck een Epland
deken ofte Clippe) ftande aende oostzyde/
ende aende weftzyde heeft het twee upstee
kende punten / als ghy dese twee punten aen
den anderen brenghet / foo zijt ghy int midden
van het Canael/ fult daer acht op hebben dat
d' een altoos met d' ander over een comt: wāt
fult met dese mercken op het diepste ende het
hefte heen loopen/ twelcke is op 27. fpan wa
ters/ te weten/ met een fprinkbloet / ghelijck
als ick daer gheboonden hebbe inden tijdt van
de Monfon / ofte Conjunctie / datmen naer
Iapan vaert / hebbende eenen oosten windt/
want met de noorbe winden heefmen daer
minder waters ofte diepten.

Om nu te weten wanneer dat ghy soo ver
de zijt als de Bancke / foo is te weten / dat
noord aen naer het Eplandt A Ilha do Bu
gio toe / ghelegghen is een Steen-clippe/ die
hem in't fchijnfel verthoont ghelijck een be
waffen huedel / welcke leijdt talder-noorde
lijckste van alle d' ander/ en langhs de strandt
heen heeft het een ghecloven ftootse/ van twee
punten; Als ghy de voorszepden Steen-clip
pe/ (twelcke een bewaffen huedel schijnt te
wefen) niet die voorszepde ghecloven ftootse
(recht in't midden) over een brenghet / alsdan
foo zijt ghy op de voorszepde Bancke/ ende foo
wanneer het voorszepde merck-tercken van
d' een ofte d' ander zyde oneffen ftact / foo fult
ghy terfcondt meer diepten vinden/ twelcke
fal wesen aldus / te weten / loopende uwer
toers van zupdtoest recht op het dichtste ende
grootte landt van d' ander zyde aen / tot dat
ghy comt op de vier ende vijf badem diepten/

twelcke is de punt diemen noempt vande
Varella, ende begherende te loopen door het
ooster Canael / foo fult ghy zupdtoest / ende
oost zupdtoest aen loopen / tot dat ghy t' Ep
landt genaemt Ilha do Lastro ontdeckt hebt/
te weten / tot gheheel by het eynde van't Ep
landt do Bugio, alsdan foo en ist niet goet
meer zupden aen te loopen / om te fchouwen
die fteen die teghens het landt vande Varella
over leijdt; Soo wanneer ghy t' Eplandt do
Lastro ontdeckt hebt / als ghesepdt is/ foo
moecht ghy by die voorszepde fteen heen loo
pen/ tot op die lenghte van twee Cabels nae;
fult alhier hebben die diepten van 28. tot 29.
fpan toe/ te weten/ met een fprinkbloet / ende
om te weten wanneer men de fteen aldernaest
is/ foo weet dat het fal wesen/ foo wanneer
ghy d' eerste Clippe (vande twee die aende
noordzyde van het Eplandt do Lastro lig
ghen) gantsch ende al ontdeckt fiet / alsdan
zijt ghy ontrent een fteen-woep vande voorz
fepde fteen af / op de diepten als ghesepdt is/
ende foo wanneer ghy de tweede Clippe ghe
heel ontdeckt / fo zijt ghy boven de fteen; Van
ghelijcken foo machmen het weten by een an
der merck-teijckē / twelcke is een witte blac
ke/ ftande aenden bergh diemen boven over
de Stadt heen fiet/ende heeft een fteen/ twel
cke hem verthoont ghelijck als een Maas
hooft.

Soo wanneer ghy de voorszepde witte blec
ke brenghet te middelweghen van't dach/ vant
hups van Don Ioan d' Almeyda, alsdan foo
zijt ghy met de voorsz. fteen over een / als men
daer voorsz. is / foo ist goet t' landt van het
zupden te genaken/ in sulcker boegen dat ghy
de twee derdendeelen laet aende zyde vande
Stadt / ende een derdendeel aende zupdzyde/
loopende op dese manier / fult meer diepten
hebben dan te middelweghen / tot dat ghy op
de Bancke comt / welcke niet meer dan 26.
fpan waters heeft / te weten / met het hoogh
water van een fprinkbloet / ende begheren
de te weten wanneer dat ghy daer beghint
over te comen / foo weet dat het fal wesen dat
wanneer u de dwers ofte 3p-duer vade groo
te kiercke / met het dach van een hups (dat
aende strandt ftact) over een comt/ twelcke
refpondeert op de wech die vande felfde duer/
recht naer de strant toe comt / in boeghen dat
u de duer gheheel ontdeckt blijft/ alhier heeft
men 17. ende 28. fpan waters ofte diepten/
twelcke fal wesen/ foo wanneer ghy comt te
fien en te ontdecken het Clockhups ofte top
perste vande kierck van San Paulo, met een
nen bergh / die achter de felfde kiercke ftact/
ende foo haest als u het felfde Clockhups be
deckt blijft / foo fult ghy terfcondt meer diep
ten vinden / te weten / 32. fpan/ dat zijn vier
bademen / dit fal wesen teghens over de
plaets daermen het versel water haelt/ ende
loopende een weynigh voorzder aen/ fult 4 1/2
ende vijf badem diepten vinden / te weten/
niet een fprinkbloet; Dit was de Aee daer
het Schip Sancta Crus (een Schip van fe
ven ofte acht hondert vaten) gheanchert
lagh / ende foo wanneer het felfde ombraep
den met d' ebbe / foo bleef het halve Eplandt
van Lastro ontdeckt / al hoe wel het een fteek
weeghs van het landt af was; Men heeft een
feer goet tercken ofte merck / om te weten
wanneer men het landt vande zupdzyde al
dernaest is / foo falmen naer het Eplandt
do Lastro

Door 'tooster
Canael loo
pde fult ghy
3. o. en 3. o.
aengabe bin
den Jha do
Lastro/ gheel
ligghende by
en van't Ep
landt do Bu
gio.

Mercken om
te weten oft
ghy by de fte
30.

Dach en hups
bā Don Ioan
d' Almeyda
canne merck
by nemen.

De zupdus bā
de groote
kierck/ en een
hups op strā
wysen u de
diepte vooz
haer over een
comen.

Noch ander
merck vande
kiercke van
San Paulo.

Twēe Clip
pen door den
anderen fteec
ken/so is men
recht in't diep
fte van't Ca
nael.

Do Lastro toe/ te weten/ noorden daer van af
twee Clippen sien. Als hem dese twee Clippe
door den anderen fteken/ alsdan foo is men op
het diepste van't Canael / tot datmen over de
bancke is/ etc.

Dat 44. Capittel.

Van't loopen vande stroomen ende vvate
ren, op de vaert ende vvech van Malacca,
na Chyna toe, op den tijt vande Monfon
ofte conjunctie, datmen van Malacca
nae Chyna vaert.

Vande Cufte
van Champa
ofte Camboja
fo loopen de
stroomen fter
kerck nae't
zupden.

Sit weten dat van't Eplandt Pulo
Carao' af/ ghelegghen aende Cufte van
Champa, van't landt Camboja, tot
die Varella toe (twelck is een plaets/
ghelegghen op den wech van Pulo Carao' af
nae Malacca toe/ aende felfde Cufte bā Cham
pa ofte Camboja,) fo loopen de stroomen seer
sterck nae't zupen toe. Van't Eplandt Pulo
Carao' af 5. mylen voort aen / foo loopen de
stroomē seer gewelich na't Eplandt Cham
pello, ende den Inwijck A Enscada de Cau
chinchina toe.

Die maende
loopen hier
de stroomen
nae het n. w.
toe/ daer nae
nae't z. w.

Item inde Monfon van Chyna, dat is/
als men van Malacca af fcheijt inde maenden
van October/ November/ ende December/ fo
loopen daer de stroomen nae't n. w. toe.

Vande maent Januarij voort aen/ fo loo
pen nae't z. w. (dat is nae de bzooghten) toe/
daerō moetmen daer op verbaecht wesen met
goet abbijs vooz de gheen die alhier begeert
te baren / dat als ghy begint te ghenaken de
contrepe vande bzooghtē (die tegens de Cufte
van Champa over legghen) tusschen dien en
de Cufte incommende) fo loopen de stroomen fo
crachtich nae't zupen toe / als een fteen-woep
vander hant.

Hier loopen
de stroomen
crachtich nae
het zupden.

Advertēre u dat ghy niet en wilt comē int
ghesicht van't Eplandt Aynao', soo't niet en
waer met eenen noorden wint: want hebben
de eenen oosten wint) soude in groot perijckel
wefen.

Dat 45. Capittel.

Vande ghetyden ende het vvasfen vande
vvateren van Malacca.

Hier loopen
de wateren
en stroomen
aigt nae't
zupden.

Iden eersten/ vande Habē van Patane
af/ (gheleggen aende oost zyde van't land
ende Cufte van Malacca,) tot het Ep
landt Bintao' toe / (twelcke leyt byde
Straet van Singapura, onder de Linea E
quinocliael,) loopen de stroomen en wateren
altoos nae het zupen alle de voorszepde Cufte
langhs/ tot het voorsz. Eplandt toe/ te weten/
inde maenden van November en Decēber.

Van't Eplāt
Pulo Condoz
tot het epland
Borneo ist
voozstroom.

Van't Eplandt Pulo Condoz af / (ghele
ghen teghens over d' Haven ende t' landt van
Camboja) tot het Eplandt Pulo Timao' (ge
legghen aende oost zyde vande Cufte van Ma
lacca, te weten/ ten ryden datmen van Chyna
af comt / op de cours van ter halver fteerck
van't zupen) foo loopen de stroomen nae het
Eplandt Borneo toe / ende comende op de
halve fteerck nae't z. w. toe/ fo loopen de stroom
en na de Cufte van Pan toe/ welck leyt aēde
Cufte van't landt vande o. zyde bā Malacca.

Voort by Pulo
Defir/ den
wech na Chi
na / loopen de
stroomen nae
de Cufte van
Champa toe.

Van Pulo Condoz af/ nae't Epland Pulo
Sefir (ghelegghen teghens over de Cufte van
Camboja,) fo loopen de stroomē nae't oostē/
en voorsz. Pulo Sefir, de wech na Chpria toe/
loopen de stroomen na de Cufte bā Champa

toe. Vande valsche Varella, (twelck leyt 15.
mylen vande rechte Varella, ghelegghen aende
Cufte van Camboja) fo loopen de stroomen
oost aen / te weten / vijf ofte ses mylen vande
Cufte af; Dit is te verstaen in't eynde vā Ju
lius/ ende de maent van Augustus.

Inde Monfon vande 3. winden / als men
van Malacca nae Chyna vaert/ foo loopen de
stroomen/ te weten/ inde Golve bā Pulo Ca
tao', tot het Eplandt Aynao' toe/ na den In
wijck A Enscada de Cauchinchina, dit is te
verstaen tot het laetste van December toe; en
van Januarij voort aen/ foo beginnen de
stroomen in dese Golve en voorsz. contrepe/ te
loopen na de bzooghten toe/ die teghens over
de Cufte van Champa en Camboja, (te we
ten/ van d' ander zyde heen ftecken/ ende hoe
het later (van Januarij af) in't jaer wort/
hoe datse stercker ende gheweldigher nae de
bzooghten toe loopen.

Als men van
Malacca nae
China vaert/
loopen de
stroomen nae
de bzooghten
toe.

Inde Monfon van Chyna, te weten / als
men van Chyna af nae Malacca vaert / foo
loopen de stroomen seer sterck/ van't Eplandt
Pulo Carao' af / tot nae't Eplandt Pulo Ca
bir toe/ zijn beyde gaer ghelegghen by de Cufte
van Camboja ofte Champa.

Inde Mon
fon vā China
na Malacca
varende/ loo
pen de stroom
en seerck
van Pulo
Carao' nae
t' Eplandt
Pulo Carao
bir toe.

Tgheschiedt fontijts datmen vanden 28.
Julius/ tot den 4. Augustus / vande Varella
af / tot Pulo Carao' toe / stiltten crijcht / ende
alsdan fo crijchtmen de Terreinhs, dat zijn
winden/ die van ober't land wapen/ van upre
westen ende noordwesten/ ende de Viraçoins
(dat zijn de winden van upter Zee) van't oost
zupdt oosten / ende o. n. o. ende comende in't
noorden/ loopen terfcondt nae het zupen/ waer
nae terfcondt de ftilte volcht / tot dat de Ter
reinhs ofte landwinden weder op comen.
Dit is te verstaen tot op 2. mylen vade Cufte
af/ en niet verder: want zijn winden/ die alleē
lick aende Cufte regneren / als wy op ander
plaetsen ghenoech verclaert hebben / daer wy
vande winden Terreinhs ende Viraçoins
ghehadt hebben.

Sehere windē
die alleen aen
de Cufte vande
landt.

Als men vaert voorsz. t' Eplandt Lequeo
Pequeno, (ofte cleijn Lequeo, nae't land van
Bungo toe/ ghelegghen in't Eplandt Iapan, fo
loopen in die contrepe de stroomen (te weten/
tot het Eplandt Tanaxuma toe) oostwaert
aen.

De stroomen
loopen oost
waert aen
voorz het
Eplandt Les
queo Pequeno
nae't land
Bungo.

Vande 30. graden noorden aen / tot een
weynich meer als te middelweghen vande
wech nae Iapan toe/ foo loopen de stroomen/
(te weten van die contrepe af / tot die Cufte
van Chyna toe) noorden aen na den Inwijck
A Enscada de Nanquijn toe. Dit is te ver
staen inde Monfon vande zupe ende zupdt
weste winden.

Loopen van
stroomen nae
den inwijck a
Enscada de
Nanquijn toe

In dese Monfon vande zupe ende zupdt
weste winden/ fo loopen de stroomen van het
Eplandt Pulo Tayo af/ (ghelegghen voorsz. het
Epland van Aynao', aen de Cufte bā China)
tot na het Eplād vā Sanchoan en d' Eplandē
van Cantao', nae't zupdt westen toe.

Dat 46. Capittel.

Vande ghetyde vande vvaterē, van't vloeyē
ende ebben byde daghen en uren vande
Maen inde Haven van Macau in China,
met de hoochte vande felfde haven by
experientie onderfocht door een expert
Piloot ofte Stuerman.

Wanneer het
hoogh water
inde Haven
van Macau is

Den 19. September/ hebbe experientie ghedaen vande geyden van Chyna/ te weten/ binnen inde Haven van Macau/ wesen op den dagh vande volle Maen / en hebont dat het volwassene water was/ des voormiddaghs te half neghen/ en een wepnich meer nae negenen toe/ Dese dese experientie vande volle Maen / om te sien oft 30 oock met de nieuwe ober een quam.

De beel gra-
den dat Ma-
cau vande Li-
nie ligt.

Den 3. Februarj / anno 1585. hebbe de hoochte van de Son ghenomen / die doen ter tijt was op de 13. graden vande Linie af / en hebont dat dese Haven van Macau gheleghen is op de hoochte van 22. graden ruyim/ hebbe alsdoen ooc ghelijckelicken d' experientie ge- daen vande ghetpden van't water inde selfde Haven / ende hebant dat het volwassene ofte hoogh water was een wepnich ober den mid- dagh/ wesen den 3. dagh vande nieuwe Maen / in voegen dat na de calculatie van't selfde / so comt het te wesen den eersten vade nieu Maen volle Zee ofte hoogh water te 10. uren des voormiddaghs/ welke experientie ick alsoo merke nieu Maen bevonden hebbe.

Maet es volle
Maen te
Macau
hoogh water
midden op de
dagh te 12.
uren.

Den 16. Februarj / anno 85. hebbe expe- rientie ghedaen vande ghetpden / binnen inde Haven van Macau / wesen inde oppositie vande volle Maen/ en hebont dat het den eer- sten dagh vande Maen vol ofte hoogh water was/ te half twaelven des middaghs.

Inde Haven
van Macau
is oock op alle
de custen van
Chyna/ ende
ebbet niet
altoes allez.

Den 2. Junius anno 85. hebbe experientie ghedaen vande ghetpden binnen in de Haven van Macau. en hebont hoogh water te wesen/ recht op den middag/ wesen den 4. dagh vande nieuwe Maen/ in voegen dat het self- de ghecalculert blijft / makende den eersten dagh vande nieuwe Maen hoogh water te 9. uren des voormiddaghs/ maer is te verstaen/ dat dese water geyden van Chyna niet effen upt en comen nae de rechte rekeninghe / dan hier daghen voort / en 5. dagen nae de conjunc- tie vande Maen: want alsdan heftmen soo veel waters als den derden dagh/ twelcke ick voort ghewis affirmere/ om dat ic het wel en dickwils geperimeteert hebbe / D' oorsake daer va is/ om dat het voort aen altemael epla- de en Canale zijn/ dat so wanneer de wateren beginnen te vallen/ en loopense geen drie uren npt/ ende wesen met winden van upten oo- sten/ so vallen en loopense noch rasscher af.

Dat 47. Capittel.

Vande teijckenē ende Prognosticatie, van- detyden, vveder ende vvint, aende ghe- heele Cufte van Chyna, ende op de vaert na Iapan toe.

Van de inden tijdt vande Monson/ vande 3. ende 3. w. Winden / soo heeft men voorscher (aende ghehele Cufte van Chynen ende vaert na Iapan toe)

Is voort ons
breint datme
hier weet wat
winden hier
sullen waeren
en wanneer.

dat soo wanneer de winden vande Monson wapen/ ende datse van daer na het oosten loo- pen / datse van't oostē niet weder nae't zupen sullen keeren: maer sullen ba daer nae't noor- den loopen/ en van daer af wat gewaert heb- bende / sullen weder nae't oosten keeren/ ende dan van't oosten nae het zupen/ en soo't eenen n.o. wint waerden/ soo ghebuert het wel van daer af nae't 3. w. te loopen/ sonder nae't o. te keeren/ doch seer seldom: maer het sekerste is/ als boven geseyt is/ comt ooc dickwils van't noorden af nae het zupen toe / sonder nae het oosten te keeren / welke het gemeenste is. So wanneer men in't ondergaen vade Son/

daer over heen heeft sonnighe roode wolckē van een coluer/ als ghesoden granaet/ dat is/ seer sijn root/ ende dat de Son veel stralen va hem gheeft / so dat hy schijnt furicus en drep- ghende te staen / so ist een teijckē ofte voorsc- ghinghe van een groot onweer / en nabolgen- de tempeest/ Van ghelijcken als de Maen int op ofte onder gaen / haer op de selfde manier verthoont/ beduigt het selfde van tempeest en onweer.

Wende Sonne
te keimen oft
ontweder sal
zyn/ des ghes-
lijcks aende
Maen.

Als de Son int opgaē so schoon ende claer upt comt/ datmen daer beschepdelickē in sien mach / ende 31. circuit ofte rondichept per- fectelicken moecht onderscheyden/ soo ist een teijcken van goet weder. Van ghelijcken heb- bende die selfde effecten in't ondergaen. Soo wanneer de Son in't op/ ofte ondergaē root/ ende van een doode coluer is / ende datmen se rondts om mach sien / sonder eenighe stralen van hem te gheven/ beduigt stil weder/ Desge- lijcks vande Maen.

Ken de Son
te sien oft goet
weder sal sijn
en oft ooc stil
sal sijn/ oock
het selfde aen
de Maen te
sien.

Inde tyden vande Monson/ te weten / als de n.o. winden ghemeenlijcken wapen/ so dan de wolcken in't ondergaen vande Son van een roode coluer blyven / so beteykent het n. winden / als men op't water hier en daer siet dypen sommighe schuyim soo wit al Catoen/ vande leughe van een vinger langh aen een/ so beduigt het tempeest ende onweer. Dese schuyimen comen vande cleyne Zee-slacken/ die men daer veel heeft.

Wende wolcke
en het schuyim
der Zee te sien
wat weder en
wint 31. sal.

Soo daer inde Maent van Julius ander winden wapen / als die vande Monson/ loo- pendē van d' een op d' ander/ tot datse ten laet- sten comen in't n.o. soo heestmen voort gewis storm ende onweer.

So men van't Eplandt Lamac' af/ tot de C. de Sumbor toe / inde Monson vande 3. en 3. w. windē/ eenen o. wint crijcht met hette/ en sommighe groote droppelen waters / beduigt onweer.

Teekenen va
onweer.

Dat 48. Capittel.

In vvat maenden en daghen datmen tem- peesten eede onvveder is vervvachtende aende Cufte van Chyna.

Vanden 7. tot den 11. Junius / heeft men ghemeenlijcken en dickwils aende Cufte van Chynen grdote tempeeste.

Vanden 7. tot
11. Junij ist
ghemeenlijck
onweder aen
de cufte van
Chyna.

In't begintel van Julius/ tot den 26. vade selfde maent / so en ismen aende Cufte va Chynen/ noch dagh noch ure verskeret va toornent en onweder: want men alle desen tijt doort veel stormen en tempeesten heeft/ sonder dat de wint peters plaets hout/ loopende va d' een op d' ander. Vanden 12. Augusti voort- aen/ met die gantsche maent van September tot het eynde van October toe/ so en heestmen op alle desen tijt gants gheen verskerthept van tempeest ende onweder.

In Septem-
ber en Octo-
ber ist ghe-
meenlijck on-
weder in
Chyna.

Dat 49. Capittel.

De tyden van't goet vveder aende Cufte van Chyna.

De ghehele maent va Julius/ upt ghe- sondert vanden 7. tot de 11. heestmen seer seldom onweer / want behalve die ghenoende dagen/ so heeftme de win- de vade Monson/ met eē claer en heler weer sonder toornent. Om te seplen van't Eplandt Pulo Cantao' na d' eplanden van Cantao' en Macau toe sonder onweer/ salmen tseijl gaen vande 26. Julius af voort aē/ tot de 12. Aug. toe / so ismen vye ende verskeret vande tēpe- sten. Te midweghen van't Epland va Iapan af/ tot

Vanden 26.
Julius tot de
12. Augusti
gantsch geen
onweder van
Japan tot
Iapano wapen
en dan aligt
weste windē.

af/ tot na de Cufte ende het landt van Lyam- po toe/ vintmen altoes de weste windē/ wel- ke in Iapan wapen / de maenden van No- vember ende December/ etc.

Dat 50. Capittel.

Een instrudie ofte corte onderwysinghe vande Navigatie ende coursen van Ma- cau upt Chyna af, nae het landt van nieu Spaengien, met alle de streckinghe ende gheleghentheyte vande selfde vaert.

De Maen
nae nieu
Spaengien te
seplen/ moet
ghy int eerst
u cours hou-
den n. o. oft
n. o. ten n. tot
dat ghy 300.
milen gheva-
ren hebt.

Lopende upt het Canael vande Haben van Macau, te weten/ van't ooster Ca- nael af / soo salmen 31. coursen t Zee- waert in doen / alle het ghene datmen mach/ ende wesen de wint corarie/ so loopt so langhe als u de wint plaets gheeft / dese coursen te behouden: maer ingeballe u de wint scherpte/ so dat ghy de cours van't n. o. ofte n. o. ten n. niet en moecht behouden / soo went het op den anderen boech/ terwylten u de wint plaets gheeft/ om 3. o. aen te loopen/ te weten/ den tijt van drie ofte vier daghen: want sult weten dat het beter is nae het 3. o. te houden/ dan noorden aen te loopen: Dese coursen sult ghy aldus doen / na dat u de wint voeghende is / tot dat ghy nae u gissinghe drie hondert mpen van dit landt af zijt / In dese contrepe wesen/ sult noch twee hondert (ofte wat meer) mpen boven Iapan heen loopen / al ist schoon dat ghy uwen cours noortē aen doet/ en is daerom niet aen gheleghen/ altoes goe- de rekeninghe houdende met het waerckē vade cours nae't westen toe: want soudē u veel moghen verhinderen/ Soo dickwils als ghy 3. oost ofte te loefwaert moecht aen loopen/ so en wilt de coers van't noort oosten/ ofte so als ghy best moecht niet late te verbolgē / tot dat ghy op de hoochte comt. Ghy sult inde Golfe sommighe groote swarte Voghelen vinden/ twelck een teijcken is/ dat ghy verbe t Zee waert zijt/ ende so ghy die quaemt te sien reghens den abont/ ende datse de beenen rech- ten/ by de steert uptstede/ so weest op u hoe- der/ want beduigt storm en onweer. Meer men op ontrent twee hondert mpen nae (ofte wat meer) by't ander landt comt / soo salmen de selfde Voghels weder upt het ghesicht verkie- sen/ sonder die meer te sien. So u' weder ende de wint quam te dypen op veel hooghen/ en dat ghy quaemt te sien veel hoopē cruys opt water dypen/ twelck men 100. en 120. mpen t Zee waert in placht te sien/ so moecht ghy bukten Iapan om loopen / op den boecht van het zupdt oosten / tot op de 31. ofte 32. gra- den toe / ende comen als dan t' landt verken- nen / dat daer dicht by sal ligghe / ende als ghy't comt te sien / soo loopt van bukten af heen/ u wachtende om niet te loopen op't Ep- landt ghenaeint Isla de Sedros/ dat is / t' Ep- landt vande Seberboomen / en maect gants gheen rekeninghe op de coursen vande Zee- ofte Pascaerten: want het Eplandt vande Seber is gheleghen by de Cabo de San Lu- cas, liggende seer valsch inden cours / om dat het landt (soo't daer by lach) meerder ende ghelijcker by upt comt / dan't nae het zupen doet. De Cabo de San Lucas, is van een hoogh landt / ende schijnt (als men daer dicht by is) uptstekende Steen-clippen te hebben / wesen de het eynde van dien seer swart schynende ende doncker in het aensien/

Het landt na
derende ver-
heft ghy de
voghels.

Maerscho-
winghe om
niet te loopen
op't Eplandt
Isla de Se-
bras.

van waer af het lande weder terstont inhe- waerts noorden aen wijckē: Soomen versch water van doen hadde/ soo is te weten / dat- men binnen de Clippen vande voorsede Ca- bo de San Lucas/ een groot sant strant heeft/ daermen eē seer goede stede heeft om te an- keren / al waermen dicht by de Zee- rant veel versch waters vint. Sult van hier af dwers ober loopen nae d' ander 32. toe / op den boech van het zupdt oosten/ te weten/ bukten die Marias om / het welcke eenen beteren cours is als binnen doort / Ale dese Cufte is schoon/ so datme daer wel by heen mach loo- pē/ tot datmen comt by elicke Clippen/ gele- ghen by de Haven El puerto de la Natividad ghenaeint / alwaer men (binnen in den In- wigk) terstont de Haven van San Iago de Colyma heeft. De teijckenē ende kennisse van dien/ zijn dese / te weten / heeft aende oost 32. eenen ronden steplen afgebicten havel. Soo het u noodich waer daer in te loopen/ soo weet dat het eenen grooten mont ofte in- comste heeft van meer als twee oft drie m- len groot / alwaer u nieuwers van en hebt te bresen / dan van dat ghy voort ooghen siet; Men loopt daer in tot gheheel binnen inden hoek / al waer men een hevier van versch water heeft/ die inde Zee upt comt/ daer men Spaensche Disschers sal vinden. Soo ghy begheerden voort aen te passeren / soo weet datmen van hier af (nae de Haven van Aca- pulco toe) loopt / te weten tachtich mpen langhs de Cufte heen: want seer supber ende schoon is / tot so verbe als het krooghe landt een eynde neemt / dat is / tot die Haven El puerto del Marques ghenaeint / het welcke hem van verbe verthoont ghelijck als een Eplandt: maer als men daer soo nae by ghenaeint / datment ghenoech onderschey- den ende kennen can vast landt te wesen / so salmen op het opperste van dien sommi- ghe witte Steenen sien / welke hen ver- thoonen / ghelijck als witte Runderen / die inde wep gaen / sult daer by op aen loopen tot dat u de mont beghint te openen / en loo- pender alsdan binnen in.

Wilt C. Sini
Lucas tot by
El puerto de
la Natividad
is de cours
3. o.

Om te kennē
de Haven van
S. Iago de
Colyma.

Hier bindt
fransche
Disschers.

De Haven A
puerto del
Marques
op't opperste vade
hooghe wits
te sien oft
Schapen was
ren die gaen
weyden.

Wat is in het roze tghene mpy ducht die rechte ende beste coursen te wesen / die men op dese voyage soude moghen ghebruiken/ het welcke ick alsoo achter- volghen soude/ soo ick de vaert onderhanden hadde/ etc.

Dat 51. Capittel.

Een waetrachtich verhael ende verclarin- ghe vande Navigatie vande Eylanden Los Lucones (ghenaeint,) af nae de Haven van Acapulco in nieu Spaen- gien, ende hoe men de selfde vaert soude moghen doen van Macau upt Chyna af, met een vermaninghe van- de profyten ende verdiensten aende goederen ende Waren van Chyna, met die Streckinghe ende Coursen, tijdt, ende mylen van dien, alles in't par- ticulier aenghevvesen om te onder- soecken.

Men salt seijl gaen upt de Haven van Manila, gheleghen aen het Eplandt vande Lucones, op viertien en half graden / aende noort 32. vanden Equinoctiael, hebbende den mont nae het 3. w. inde maenden van Junius ofte Julius, te weten

Epland van
Lucones leyt
by n. den E.
quinoctiael oft
14. en half gr.

te wetē als de wint en het weder plaats geeft om uyt te comen / loopen de langhs de Cufte van't selfde Eplandf en tusschen het Eplandf van Mindoro heen / ofte op den boech van't oosten tot datmen uyt het Canael is daer mē door in comt als men van buyten af comt / gelegghen 100. mylen van Manilla af / op de hooghte van 13. graden) te weten / tusschen die laetste ende uperste punt van't selfde Eplandf Lucones, en die punt vā een ander Eplandf ghenaemt Tandaya, tusschen de welke rbooyrde Canael door loopt. So wanneer datmen uyt het Canael is / so salmen oost aen loopen / so lange als de wint sulchs toe geeft / op welke cours men hem altoos houde sal / so de wint sulchs niet en verhindert / om datmen vande 13. graden is afscheydende / loopende nae de Haven van Acapulco, gelegghen op 17. graden; maer de wyle dat de winden in dese contrere in den somer / twelcke den tijdt is datmē tseyl gaet als bobē seer slap wape / al hoe wel datse vande Monson zijn / in sulcker boegghen / dat soo wanneer datse yet scherpen / en machmen die selfde cours van't ooste niet behouden / en tot soo langhe datse niet en loopen nae't zuydt oosten toe / so doetmen altoos de cours van nooydt oost aen / soo langhe alst duert : maer als 30. loopen nae het oost zuydt oosten / ende oost / soo went men't op den boech van't zuyden / tot dat de wint weder rugint / om nooyd oost aē te loopē. Op dese manier seylmen 1700. mylen heen / nae de Cufte van't landt van nieu Spaengien toe / doch altoos tzeelwaert van't Eplandf Japon afseylende / so veel als men immers mach / om dieswille dat etlike schepen die laet tseyl ghegghen waren (comende dicht by Japan) aldaer stonnen en onweder kregghen / ende quamē te sien het Eplandf A Iha do Fogo ghe-naemt / (dat is / twierighe Eplandf gheseyt) loopende een vande booyz. Schepen inde haven van Xaxima, in't Eplandf Japan, om hem daer te berghen / ghelijck als hy dede / daerom die gheen die daer 100. mylen tzeelwaert van af loopt / heeft eenen goede cours : want loopende seer te loefwaert vā dese Eplanden af / so comt men aen de Cufte van nieu Spaengien op wepnich hooghte / en so wanneer men daer op aen comt / op de hooghte vā 35. graden / so heeft men een seer goede Pavigatie : maer so men by't selfde landt comt / op de hooghte vā 38. ende 40. graden / (het welke is / tuysterste landt dat ondeckt ende bekent is / ghenaemt El Cabo de Mendosino,) so salmen mroeyte hebben / om datmen aldaer begint hol water te kypghen / door oorsake datmen de winter aldaer op handen heeft / als oock om dat die Schepen (van d'Eplanden Lucones af comende) qualick van alle nootdruft voor sien gaen.

Als men tghesicht van't landt / en de Cufte van nieu Spaengien kriyght / so begintmen n. w. winden te kypghen / twelcke van daer af voor de wint is / om datmen by nae alle dese Cufte op de booyz. cours langhs loopt / doch op sonunighe plaatsen daer wat van af / om oorsake vande Inwijcken die daer zijn / Men loopt langhs alle dese cufte heen / (die ober al seer schoon is) tot de Haven vā Acapulco toe / het welck zijn ses ofte seven hondert mylen weechs.

Soo men dese reyse begeerde te doen van Macau uyt Chyna af / soo moestmen ghereet ligghen om tseyl te gaen / so haest als de 3. w.

winden beginnen te wapen / om uyt te loopen met de Maen ende conjunctie van Iulius oft Iulius, nemende 30. cours nae den hoerck ofte tuysterste eynde van't Eplandf dos Lucones toe / ghelegghen op de hooghte van 20. graden / ghenaemt Cabo de Bojador, twelck zijn 90. mylen vande Haven van Macau af.

Van d'Eplanden ghenaemt Ilhas dos Baboranes af / (ghelegghen by de Cufte van't selfde landt ende Cabo de Bojador,) nae't Eplandf de Cajagon, (dat is / vande keutel gesept) toe / looptmen oost ende west. Als men dese Eplanden gepasseert en daer tusschen door heen is / so salmen 30. cours nemen / gelijck als men doet / comende van't Canael vande Haven vā Manilla af / als vozen verhaelt is / altoos aenloevende alle het ghene dat u den tijt ende het weder toe geeft / twelck is den wech die men seyt dat die Spaengiaerden nu in't sin hebbē te bevaren / loopende tot aen d'Eplanden van Maluco, ende van daer diuers ober nae nieu Spaengien toe / twelcke de selfde vaert ende cours is / die Francisco Gualle (Capiteijn en Pilot van't Schip dat van Spaensh Indien alhier inde Haven van Macau gecomen is) ghedaen heeft / van waer hy wederom ghescheyden is den 25. Iulius / met eenen 3. westē wint / inden tijdt ende conjunctie vande volle Maen / met welken van ghelijcken tseyl is ghegaen t'Schip van Ayres Goncalves de Miranda, welcke Gualle men seyt niet meer dan bierd' half maent onderwegen gheweest is / te weten / tot aen de Cufte toe / en van daer af anderhalf maent tot in de Haven van Acapulco, ende een ander Schip dat int selfde jaer van Manilla af tseyl ginck / was tusschen de acht ende negghen maenden onder weghen / comende noch te langhen laetsten inde Haven van Acapulco, met by naest alle twelck door endeberfmaecht / en gants gheramponeert / en noch een ander Schip was maer vijf maenden onder weghen / om dat het een beter schip was : maer de ordinaris is 6. maenden / luttel min ofte meer op de reyse te wesen ; De reden dat dese Pavigatie van Macau af beter is dan van Manilla, is om dieswille datmen gheen verhintringhe noch vertoevinghe en heeft / om ter stont 30. cours aen te setten / ghelijck als men doet in die 100. mylen / diemē heeft van Manilla af / van doort Canael heen naer buyten toe / waer mede sonunighe schepen soo veel tijts verbleten hebben / dat het daer nae een oorsake was / van wederom te moeten keeren / sonder de vaert te volbringhen : maer wesende inde mont ofte uytganc van't booyrde Canael / soo ist een beter Pavigatie als van Macau af / om dat het 150. mylen meer te loefwaert aen leyt / soo het niet en hadde het ander belet vā daer af uyt te comen / als gheseyt is.

Als de Schepen van daer seylben (te wesen / van nieu Spaengien af) op de heen comst nae Manilla ofte Macau toe / soo gaense tseyl inde Vasten / seylende altoos voor wint / met de winden ghenaemt Brylas, twelcke zijn oost ende oost nooyd ooste winden / die aldaer mette Monson ofte ghetypden wapen / ende is dickwils ghebuert datse vijftich ende tseftich daghen achter een gheseylt hebben / sonder eens een vande seplen te strycken / altoos met eenen doozgaende wint / ende sonder eenich landt te sien ofte ghemoeten / noch dat tot huyden toe eenich Schip perijckel ofte onghelbal ghehabt heeft.

Het schip

Dat 52. Capittel.

Meeringhe hoe ende waer mede el schip moet versien zijn.

Het Schip daer men dese reyse ofte vaert met beghinnen soude / moest seer goet zijn / om aende wint te seplen / ende oock seer wel booyzen van alle toebehooren ende t'schips ghereetschap / namelijk van een Portugelische Stuurman / ende een dozyen Boordsghelellen (wozt daerom gheseyt / om dieswille datmen op alle de contreyen van Ouynten ende Oost Indien / ghebruycckende is Boordsghelellen van Indie / als daer zijn Arabers / en andere die ghelijcken / die op andere vaerden wagnigh bedieven zijn / als oock ongheloge soude wesen / die uyt hare ghewoonliche vaerwaert te brenghen / onder welke waer goet eenighe Spaengiaerden te hebben (te weten / van die / die desen wech ghevaren hebben) om het landt te verkenmen / welke men altoos wel binnen Macau binden souden / als 30. in Indien niet te becomen waren ; wat de reyse belanghende is / als van alle nootdrufsten en ander ghereetschap / heeft men van als genoegh binnen Chyna.

In deel waer groote verduftie aen alleen ongesponnen Zpde die is niet raet / aen daer te brenge

De winsten ende verdiensten aende goederen en waren van Chyna zijn seer groot van alle Coopmanschapen / uytghesonder onge-spinnen Zpde / waer van men aen wepnich ghenoeth heeft : want willen daer liever ghe-maecte hebben / al waert schoon datmē daer veel souden styten / so en waer nochtans geen reden / die daer veel te brenghen / om niet te vermindere die vopagen en trafficken van die van Japan en oost Indien : wat men doch wel andere goederen ghenoeth heeft om daer te brenghen / daer veel meer verdiensten op zijn als aen de Zpde.

De waer uyt Lucones brygende in nieu Spaengien gheeft 6. maent de helft verdienst.

Vande ghemeene goederen en Coopmanschapen die de Spaengiaerden inde Eplanden vande Lucones ofte Philippinas op coopen / (en dat veel dieder als mēse in Chynē coopen souden) maken 30. in nieu Spaengien vā een meer als ses / en in Peru vā een thie / waer aen gantsch gheen twyfel is : want die Portugesen die van hier derwaerts gheweest hebben in't schip dat hier gheromen is / hebben so veel ghewonnen aende goederen die 30. met hadden / dat hen dē tijt en stont (die 30. verbruden om weder op de vaert te wesen) schijnt duysent jaer te wesen / en na dat 30. segghen / so heeft daer de Vigorey vā nieu Spaengien / en alle d'ander groote Cadetten een goet genoeghen in / en zijn sulchs grootelicks begeerde.

Oorsake waer om datmē op nieu Spaengien ende met op Peru en haert

Hier zijnder veel van opinie / om dese vaert na Peru te doen / welke veel langher souden vallen : want men moeste (nae datmen met Acapulco ober een is) noch eenen anderen wech en cours doen van 700. mylen weeghs / diemen van Acapulco tot de Haven vā Callan de Lyma heeft / (twelcke is Metropolis ofte de Hoofst-stadt van Peru, ghelegghen op 10. graden aende zuydt 30. vanden Equinoctiael,) alwaer men in't selfde jaer niet en soude moghen comen / ende behalven dat / soo ist een landt van veel oncosten en dierē / waer mede men weder (alle die meer winsten diemen daer / van nieu Spaengien af) souder moghen hebben) verlieten ende verteren souden / om dat het landt van nieu Spaengien veel overbloediger van alle lijstochten is als Peru, waerom men daer beter coop teeren / ende alle dinghen naebenant heeft / aldus geschreven himē de Stadt vā Macau in China anno 1585. &c.

Dit is gheschreven in Macau.

Een verhael ende warachtighe beschryvinghe, ghedaen door eenen Francisco de Gualle, Spaensh Capiteijn ende Pilot, aen zijn Excell. den Vigorey van nieu Spaengien ende Mexico, van een Voyage ofte Schip-vaert, door den selfden ghedaen, (te weten) van ayt de Haven van Acapulco van nieu Spaengien, nae d'Eplanden vande Lucones ofte Philippinas, tot in de Haven van Manilla, ende van daer tot inde Haven van Macau, in't landt van Chyna, ende wederom van uyt Macau nae de voorz. Haven van Acapulco toe, met alle de coursen ende gheschiednisse op de selfde Voyage, seer correcte ende in't particulier verclaert, welke reyse voleyndt is in't jaer 1584.

En 10. dagh vande maent Martius / anno 1582. ghinghen wy tseyl uyt de Haven van Acapulco, (ghelegghen in't landt van nieu Spaengien) onsen cours aensettende / (nae d'Eplanden Las Philippinas, alias Lucones toe) van 13. w. aen / loopende aldus om uyt de striken van onder het landt te gheraken / ontrent 25. mylen weeghs / tot op 16. graden. Vā daer af booyz aen / deden onsen cours west aen / ontrent 30. mylen. Op dese contrere wesende / liopen west en w. ten 3. aen / 1800. mylen / tot by't Epland / ghenaemt Isla d'Engaño, twelc is het uperste nae't Meridional oost zupen ghelegghen / (vā d'Eplandf de los Ladrones, dat is / vā de Boovers / alias, Islas de las Vellas ghenaemt) op de hooghte van 13. graden de latitudo Septentrional / en op 164. graden de longitudo Oriental op de fire Meridiael / die met het Eplandf Tercera, (een vande Vlaensche Eplanden) ober een comt. Van hier af deden wy onsen cours west aen 280. mylen / tot dat wy quamen te verkenmen den hoerck / ghenaemt El Capo d'Espirito santo, dat is / den hoerck vanden Heylighen Gheest / ghelegghen aen't Eplandf van Tandaya, (teerfse Epland van diemen noemt de Philippinas, Lucones ofte Manillas,) twelck is een landt van wepnich gheberchten / hebbende sonunighe clappe Vulcanos ofte Vier-berghen in't midden van dien. Vande booyrde hoerck af / seylben wy west aen 18. mylen weeghs / tot den hoerck el incommste van't Canael / twelcke loopt tusschen dit Eplandf en het Eplandf Lucon in. Welck hoerck ofte in't opste tseyl op 12. gradē seylende.

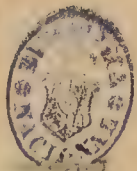
De Cufte / welke streckt vande incommste vā het Canael af / tot den hoerck El Cabo d'Espirito santo, en is niet te schoon. Acht mylen vande booyz. Cabo voort aen / seylt vā daer vā middelbare groote / ghenaemt Bahia de Lovos, dat is / de Bay van de Welken gheseyt) welcke heeft een eleyen Eplandeken inde mont van dien / ende in't Canael (te weten / op een half mijt nae het eynde van't selfde Eplandf) is ghelegghen een Eplandekē ofte Eplandf / ende alken comt tot booyz by den hoerck van te middelwegghen van't Canael / soo heeft men daer de diepten van 25. vaden / niet buijn sant op de gront. Wy bonden alhier so groote stroome w. waert aen loopen / dat het daer een schip niet water maecte / ghelijck of het een brooghte gheweest hadde / so dat het ons een vrese aenjaegghen : maer het loot uytwerpende / vonden de booyrde diepten van 25. vaden.

De 10. Maent gaet tseyl uyt Acapulco nae de Eplanden Las Philippinas.

Daren wel 1800. mylen w. en w. ten 3. aen / tot by't Eplandf d'Engaño.

Eplandf d'Acapa / eerfse Eplandf d'Philippinas / een landt van wepnich gheberchten.

Incommste van't Canael af tot Cabo de Espirito santo / ist was buylarich.

Stronck van't Canael / ist was buylarich.

De Epland
Antandua
nes leyt en
mijl van laus
Alcon.

De Epland
Capuli 4. m
len n. w. aen
3. Epland
bekens aen
Epland 10
cous.

De Epland
Capuli 4. m
len n. w. aen
3. Epland
bekens aen
Epland 10
cous.

De Epland
Buryas 3. m
len n. w. aen
3. Epland
bekens aen
Epland 10
cous.

De Epland
Buryas 3. m
len n. w. aen
3. Epland
bekens aen
Epland 10
cous.

Vande boorz. incofste van't Canael af
noorzen/ende noorzen ten oosten aen / ontrét
10. mpley / is ghelegghen 't Epland van Ca-
canduanes / ligghende ontrét een mijl weechs
van't landt Lucon af / te weten / aen't uiterste
eynde van Orieuten ofte nae't oosten / ende
vande selfde incofste van't Canael af nae't
westen ende 3. w. leyt het Epland Capuli, te
weten / ontrét ses mpley daer van verschepe-
den / streckende west 3. w. ende o. n. oost / zijnde
van vijf mpley inde lenghte / ende vier inde
breede / bleef ons in't booz by loopen aende
noor 3 pde / ligghende op de hooghte van 12.
graden / is van een wepnich verheven landt.
Van't boorz. Epland Capuli af 4. mpley
noor 3 pde west aen / zijn ghelegghen de drie Eplan-
dekens / van de Haven van Bollen, aen het
Epland van Lucons, streckende noorzen
ende zupen / in't begrip van 4. mpley weechs /
ligghende verscheppen van't vaste landt on-
trét een half mijl / waer van het uiterste
van't zupen ghelegghen is op de hooghte van
13. graden juist. In dit Canael heefmen 20.
badem diepten / met wit sandt op de gront /
met groote water stroomen / loopende nae
het zupd oosten toe. Wp passeerden dooz het
midden van't Canael heen. Van dit Canael
af naemen wp onsen cours 3 w. ende 3. w. ten
westen aen 20. mple weechs / tot dat wp qua-
men by't west eynde van't Epland Tycao,
welck is streckende oost en west 13. mpley.
Dese punt ofte hoek daer wp aen quamen /
lept op 12. graden / te middewegen van tus-
schen dit Epland / en 't Epland Capuli lig-
ghen drie Eplandekens / gheenaemt de Faran-
jas. Mde loopt op de boorz. cours / aende noor 3
pde booz by alle dese Eplanden heen / op de
diepten van 12. badem / met wit sandt op de
grondt. Vā de boorz. wester punt van't Ep-
land Tycao' af / tot de punt van Buryas toe /
heefmen oost ende west ontrét een mijl
weechs ofte anderhalf. Wp liepen dit Canael
in / doende onsen cours 3. ende 3. ten westen aen /
ontrét drie mpley / tot dat wp 't selfde Canael
uyp quamen / op de diepten van 16. badem /
met de gront van half wit en rosachtich sandt /
te weten / in't Canael ende d' uytcomfste van
dien / waer van het midden ghelegghen is op
12. graden / ende de stroomen loopen alhier
noorzen aen / 't boorz. Epland van Buryas,
streckt n. w. ende 3. o. is van een leechachtich
landt / waer van de punt ofte 'tepnde van't n.
w. op drie mpley nae aende Cufte van Lucon
uyp comt : maer men en mach daer tusschen
hebben met gheen schepen passeren / dan wel
met clepne Jufften / ende bareken van't landt.
Dit ondiepe Canael lept op 12. graden / loo-
pende dooz 't boorz. Canael van tusschen
d' Eplanden Tycao' ende Buryas heen / als
gheseyt is / zupen aen quamen / tot ontrét
twee mpley van't Epland Mas bare, welck
streckt oost en west 8. mple weechs inde lenct-
hebbende inde breede 4. mple / en is ghelegen
op de hooghte van 12. graden / te weten / het
midden van dien / wesende van een wepnich
verheven landt.

Van't boorz. Canael van tusschen Ticao'
en Buryas af / deden onsen cours w. n. w. aen
13. mpley weechs / latende 't Epland Mas ba-
te aende 3. pde / en 't Epland Buryas aende n.
3 pde / op 't eynde vande 13. mpley quamen wp
by een Eplandekens genaemt Banton, welck
heeft het fatsoen gelijck als een soyme van een
hoedt / liggende op de hooghte van 12. graden /

Als wp de boorz. 13. mpley gheseyt hadden /
en noch 8. mpley daer toe / soo lieten wp aende
zupd 3 pde / 't Epland gheenaemt Rebutan,
het welcke streckt n. w. ende n. w. ten n. ende
3. o. ende 3. o. ten zupden / hebbende op de selfde
streckinghe 8. mpley weechs / welcke van
een hoogh ende cromachtich landt / waer van
het noor 3 pde ghelegen is op de hooghte vā
12. graden / en mē heeft daer op desen cours de
diepten van 35. badem / met wit sandt op de
gront.

Van't boorz. Epland Banton af / nae't zupd
toe 9. mpley / beginnen achter een volgende 3.
Eplanden / te weten / Bantonfilla, (welcke is
een kleyn Eplandekens / makende 't fatsoen vā
een hooft suphers) ende Crymara, (dat wat
grooachtich is / hebbende inde streckinge vā
o. en w. ontrét 2. mpley weechs) en Yta2, ofte
anders vande Septen gheenaemt / (welcke
ettelijke hievelen heeft.) Wp alle dese boorz.
Eplanden machmen met alle schepē passere /
waer van het uiterste in't zupen ghelegen is /
op de hooghte van 12. graden. Van't boorz.
Eplandekens Bantonfilla, ofte kleyn Banton
af. Dedē onsen cours n. w. aen 4. mple weechs
tot het Canael van tusschen d' Eplandekens /
gheenaemt de Virejes en 't Epland Marindu-
que, ligghende de Virejes aende zupd 3 pde /
op 12. graden / (welcke zijn twee clepne Ep-
landekens / in't fatsoen van twee Fregatten.)
ende het Epland Marinduque aende noor 3
pde / op 12. graden / welck een groot Ep-
landt is / streckende w. n. w. en o. 3. oost. heb-
bende inde longitudo ofte lencthe 12. ende in
de breede 7. mpley. Heeft aende noor 3 pde
met het Epland Lucon, een langh ende smal
Canael / een wepnich crom om loopende / het
welcke altemael vol ondiepten ende d' oogh-
ten is / in voeghen dat daer gants gheen sche-
pen dooz mogen passeren / Die uiterste punt
ofte 'tepnde van't westen van het selfde Ep-
landt lept op 13. graden / is van een hoogh
landt / hebbende aende oost 3 pde de ghelijcke-
nisse van eenē Vuleano ofte Vierigen-bergh /
en aende west 3 pde loopt het landt al dalende
af / volepnde aen't uiterste eynde / ghelijck
als een rondt hooft : Men heeft in't boorz. pde
Canael tusschen dat ende de Virejes aen-
thien bademen diepten / met cleyn swartach-
tich sandt.

Van't boorz. Canael vande Virejes ende
Marinduque af / naemen onsen cours west
noor 3 pde aen 12. mpley weechs / tot het
landt van Mindoro toe / tot aen die punt ofte
hoek / gheenaemt Dumarijn, ghelegghen op
13. graden ruym / van't boorz. Canael af vijf
mpley booz aen / lieten wp aende zupd 3 pde
het Epland / gheenaemt Isla del Maestro del
Campo, (dat is / 't Epland vande Cozonel
ofte opperste Velt-heer) ghelegen op 12. gra-
den / welck is een kleyn en vlack Eplandekens.
Men heeft op desen cours de diepten van
vijf en veertich bademen / met wit sandt op de
gront.

Wp dese punt ofte 'tepnde van't Epland
Marinduque, beghint het Epland van Min-
doro, welcke heeft inde longitudo ofte lengh-
te van oost en west 25. mpley / ende inde lati-
tudo ofte breede 12. mpley / waer van 't uiter-
ste eynde vande zupd 3 pde ghelegghen is op
de hooghte van 13. graden / ende het uiterste
eynde van't noorzen op 13. graden / ende den
uiterste hoet in't w. op 13. graden. Dit Epland
maect een Canael met het Epland Luco, vā
vijf

Die Eplan-
den ligghen
van Banton
nae't zupd / ge-
heeten Praa /
Crimara /
Bantonfilla
welck heeft
het fatsoen vā
een hooft
suphers.

De Epland
Marindu-
que lept op
12. graden /
welck een groot
Eplandt is /
streckende w. n. w. en o. 3. oost. heb-
bende inde lon-
gitudo ofte len-
cthe 12. ende in
de breede 7. mpley.

Tusschen Ma-
rinduque en
het Epland
Lucon is de
baert crom
om loopende
vol ondiepten
en d' oogh-
ten.

Dumarijn is
ghelegghen op
13. graden
ruym / leyt
van't Canael
5. mpley.

De Epland
Mindoro
heeft inde lē-
ghe 25. mpley /
ende inde bre-
ede 12. mpley /
ende 3. pde is de
hooghte 13.
graden.

Van Mar-
duque 5. mple
boorzwaert
leyt de Rebut-
van de stede
van Anagacu
is seer ondiep.

De Rebuter vā
Baco is seer
ondiep / datter
gheen schepen
mogen in
comen.

De Stadt
Mindoro
heeft 25. graden
Haven booz
gemeene sche-
pen vā 150.
vaten.

De d' oogh-
ten van Tulep
ghelegen aen
het Epland
Lucon.

Limbonen zijn
Eplandekens
in fatsoen als
Oghelen / heb-
ben goede ha-
vens.

bijf mpley inde hzeete / ende 10. 12. badem
diepten met modder / van vale coluer / ende
wit sandt op de grondt ; Van Marinduque
af vijf mpley boorzaen / is ghelegghen de Re-
buter vande Stede van Anagacu, welcke soo
ondiep is datter gheen Schepen moghen in
comen ; Van daer af twee mpley boorzaen /
ligghen d' Eplandekens van Bacco genaemt /
welcke zijn drie Eplandekens ghelegghen in
Triangulo ofte drie kantigh / ligghende twee
van dien van het Landt af verscheppen on-
trét 300. Cubiten / ende tusschen dien ende
het landt machmen met clepne Schepen wel
dooz passeren / ende van het landt af tot het
ander Eplandekens toe / zijn ontrét 200. Cu-
biten / al waer het altemael ondiepten ende
d' oogh-ten zijn / soo dat daer de Schepen van
bupten (ontrét 150. Cubiten) af heu moe-
ten passeren / men laetse beyde gaer aen de
zupd 3 pde / loopende tusschen het derde Ep-
landekens ende Rebuter genaemt Rio del Bac-
co heen / altoos wat meerder van te midde-
weghen van het Canael af nae't Eplandekens
toe / welcke is ghelegen een mijl weechs
verscheppen vanden anderen / heeft in het Ca-
nael de diepten van thien badem / met mod-
der ende schulpkens op de grondt ; de Rebuter
van Bacco is soo ondiep / datter gheen Sche-
pen moghen incoemen ; Van dit Eplandekens
af op de selfde cours twee mpley boorzaen /
soo continue byden hoek gheenaemt El Ca-
bo de Rescascio, alwaermen't gheloot ende
ghediept heeft / soo datmen daer wel dieft by
het landt heen mach passeren / men sal daer
groote ende sterke stroomen vinden / en half
mijl weechs op de selfde streckinge boorz-
aen / is ghelegghen de Stede van Mindoro,
welcke een goede Haven heeft booz Schepen
tot de groote van 150. vaten / recht iegheng
over de selfde Haven / te weten / drie mpley
noorzen aen / leijt het Epland gheenaemt
Cataa, streckende oost ende west / wesende van
een berghachtich landt.

Vande boorz. schepen Stede van Mindo-
ro af / naemen onsen cours west noor 3 pde
aen / acht mpley weechs / tot dat wp quamen
by de punt ofte hoek vande d' oogh-ten van
Tuley gheenaemt / ghelegghen aen het Epland
van Lucon, welcke d' oogh-ten ofte Banche
een half mijl vande Cufte af / 't Zeerwaert in
streckt ; men sal daer op 100. Cubiten naer
af blyven / al waermen't heeft 8. badem diep-
ten / van modder ende schulpkens op de grōt ;
men loopt by dese boorz. pde d' oogh-ten noor-
den ende noorzen ten westen heen / twee m-
pley weechs / tot by de Rebuter gheenaemt Rio
de Anasebo, alle de reste vande Cufte (dienen
heet de los Limbones,) tot de mont ofte Ju-
comfste vande Bap van Manila toe / (welcke
he zijn vier mpley /) looptmen op de selfde
cours langhs ; Die Limbones (dat zijn Ep-
landekens alsoe gheenaemt / zijn hoogh / ma-
kende het fatsoen als Oghelen / hebben goe-
de Havens booz clepne Schepen / loopende
langhs de Limbones heen / (twee mpley ghe-
passeert wesende) soo laetmen aende zupd-
3 pde het Eplandekens van Fortan, ende noch
vier ander Eplanden : maer die drie Eplan-
den van Lubao, welcke seer leegh zijn / lig-
ghen op de hooghte van 13. ende 13. gra-
den ; Ende die Limbones zijn ghelegghen by
de mont ofte Jucomfste vande Bap van Ma-
nilla, op 14. graden.

Van daer af liepen wp noor 3 pde aen se

mpley weechs / tot die Haven van Cabye-
re / ons houdende langhs het landt vande
west 3 pde heen / alwaert ondiep is / ende woort
ghenaemt Los Baños del Ryo de Canas, dat is :
de ondiepten vande Rebuter van het
Rebut ; men heeft dese gheheele Bap ober (op
de boorz. pde cours) de diepten van 10. tot 4.
badem.

Wesende by de punt ofte hoek van Cabye-
re, soo houtmen hen daer maer 100. schree-
den van af / loopende zupd 3 pde / zupd 3 pde
west / ende zupden aen / tot dat de punt ofte
hoek die gheheele mont (ofte het gat van de
Jucomfste) vande Bap comt te bedecken /
alsdan salmen het setten op vier badem / on-
trét 200. Cubiten ofte elle-booghen verde
van het landt af / soo blijft alsdan de Stede
van Manila (twee mpley weechs) noorzen
van u af etc.

Dat 53. Capittel.

Die Navigatie ofte vaert vanden selfden
Francisco Gualle, van uyt de Haven en-
de Ree van Manila af, tot die Haven
van Macau in China toe, met alle de
Courfen ende ghelegghenthey van dien.

SEplende uyt die Haven van Cabye-
(ghelegghen inde Bap van Manila,) naemen onsen cours west aen 18. m-
pley weechs / tot den hoek gheenaemt
El Cabo de Samballes, ende als wp acht
mpley gheseyt hadden / lieten wp aende zupd-
3 pde de twee Eplandekens / de Maribillas
geheeten / liepen daer ontrét een mijl weechs
van af ; De boorz. schepen hoek van Sambal-
les leijt op 14. graden / wesende van een
leegh Landt / hebbende een Eplandekens ofte
Clippe ligghen aen het eynde van de selfde
Cufte van Lucon, te weten / aende west 3 pde
daer van af.

Vande boorz. schepen hoek ofte Cabo af /
liepen wp noorzen ende noorzen ten westen
aen 35. mpley / (te weten / tot op een mijl
weechs vande Cufte van Lucon af) tot den
hoek gheenaemt Cabo de Bullinao' toe / alle
dese Cufte ende Cabo is van een hoogh ende
berghachtich landt / welcke Cabo is ghele-
ghen op de hooghte van 16. graden ; Van
dese Cabo de Bullinao' af / deden onsen cours
noorzen ende noorzen ten oosten aen / 45 m-
pley tot den hoek El Cabo de Bojador toe /
welcke is het uiterste landt van het Septen-
trionael / ofte naer het noorzen van het Ep-
landt Lucon, ghelegghen op 19. graden.

De Cabo de Bullinao' ghepasseert wesende /
soo maect de Cufte eenen grooten In-
wijck ofte bocht / ende van desen Inwijck af /
so streckt de Cufte noorzen aen tot den hoek
van Bojador toe / ende is een landt van Clip-
pen ende hooftsen die het Zeerwaert in stre-
ken / ende het landt vanden hoek ofte Cabo /
is hoogh ende berghachtich ; Vanden hoek
van Bojador af deden wp onsen cours west
noor 3 pde aen / 120. mpley tot dat wp qua-
men aen het Epland O Ilha Branco, (ofte
het witte Eplandekens) / welcke een kleyn
Eplandekens is / ghelegghen in het beginsel
van de Cufte ende Bap van de Rebuter van
Canton, op de hooghte van tweentwintigh
graden ruym / hebbende de diepten van vier-
entwintigh badem byzupne modder gront.

Van

Los Baños
del Ryo de
Canas.

El Cabo de
Samballes
tot Cabo de
Bullinao' is
18. mpley van
Manilla.

Van Cabo de
Samballes
tot Cabo de
Bullinao' is
18. mpley van
Manilla.

Epland O
Ilha Branco
is ghelegghen
inde Bap vā
de Rebuter vā
Canton / op de
hooghte vā
22. graden / is
noch 16. mple
vā Manila.

Brava toe/ (dat is: 't woefte Eplandt gheseyt) nemende met haer 't woefte. Schip van hem Nuno da Silva, alhier comende vanden sommighe vaten met versck water/nemende van daer af heuren cours t' Zee waert in/ hebben de te voeren 't volck vanden woefte. Nuno da Silva, met een Schuyt aen landt ghebracht/ behoudende alleenlijck den selfden Nuno da Silva met hem int Schip/ van ghelijcken zijn Schip met de Wpnen die daer in waren/ ende den woefte. Nuno da Silva seyt/ dat d' oorsake datse zijn persoon met namen was daerom/ om datse wist dat hy een Pilot vande Brasilijsche vaert was/ om hem liever aldaer te geleiden om versck water te crpgen.

Van't Eplandt Brava afgheschepten wesende/ namen haren cours naer het landt van Brasiliën toe/ 't welcke zy quamen te sien den eersten Aprilis/ te weten/ op de hooghte van 30. graden/ en sonder eens landt noch versck water te nemen/ vervolghden haren cours woort aen/ tot by de rivier van Rio de la Plata. (dat is: de Rivier van't Silber gheseydt/)

ghelagen op 35. graden luttel min ofte meer/ alwaer zy aen landt spronghen ende versagen hen van versck water/ Van daer af deden haren cours woort aen/ tot op de hooghte van 39. graden/ alwaer zijt setten by sommighe Clippen/ alhier wesende/ verlieten twee schepen/ (vande ses die zy hadden) ende vervolghden huren wegh met die vier resterende schepen/ (te weten/ met dat van Nuno da Silva ghereeckent/ tot by de Bay die men noemt Bahia de las Illas. (dat is: de Bay van d' Eplanden gheseyt/ gheleghen op de hooghte van 49. graden/ al waermen seyt dat Magallanes verwinterde/ als hy alder eerst die Straet ontdecken/ die naer hem den naem behoudt heeft/ Zy liep in dese Bay wesende de 20. Junius/ ende anckerden so dicht by het land/ datmen daer met een Roer op schieten mocht/ saghen dat het landt bewoont was van Indianen/ die met vellen bedeckt waren/ hebbende die cleederen tot die knien ende halve armen toe/ ende d' ander rest van't lichaem ende 't hooft gantsch bloot en ontdekten/ hadden boghen en ppen hoort haer gheweert inde handen/ was een cloeck/ groot ende luygh volck/ wel ghesatueert van personen; Voeren alhier met hen seffen aen landt/ om versck water te soeken/ ende al eer dat zy op't landt spronghen/ soo ghenaeckten daer by't Boot vier Indianen/ de welke d' Engheleschen Broet en Wijn gaven/ ende als de woefte Indianen wel ghegheten en ghebronzken hadden/ soo schepden zy daer weder van daen/ loopende een hooghte opwaerts aen/ roepende een vande selfde Indianen Magallanes Esta heminha Terra. dat is: Magallanes dit is mijn landt/ ende om datse d' Engheleschen vervolghden/ so zijn de woefte Indianen soo't scheen/ woort ghelopen en gheblucht naer boven toe/ en een wepnigh om hoogh ghelopen hebbende/ zijn d' Indianen weder om ghekeert/ en smeten daer 2. van d' ander doot/ waer van d' een een Engelsman/ ende d' ander een Heerlander was/ ende de reste ontquamten en verghden hen int Boot/ daer zy terstont met af staken/ bleven alhier lighen tot den 17. Augustus/ op welken dagh ginghen weder te seyl woort aen/ loopende langhs de Custe heen/ tot ontrent anderhalf mijl weeghs van het landt af/ want is daer over al schoon en supber/ van 20. tot 25. vadem diepten/ en waren

ontrent vier ofte vijf daghen onder weghen/ tot de mont ofte incomste vande Straet toe: maer om dat de windt contrarie was/ verwoefden tot den 24. Augustus/ al eer dat zy daer in liepen.

d' Incomste ofte mont vande Straet/ heeft ontrent een mijl weeghs inde breeide/ hebbende van beyde zyden een kael ende black landt/ Aende noortzyde saghen Indianen die grote vieren maectten: maer aende zuytzyde en saghen gantsch geen volck; Den 24. woort begonsten zy de Straet innewaerts aen te loopen/ met eenen o.n.o. windt/ ende dat hem dunkt dat dese Straet mach hebben ontrent 110. mylen inde lenghte/ ende inde breeide/ te weten/ in d' incomste een mijl weeghs/ en dat alleenlijcken de helft van de Straet recht upt (sonder bochten) loopt/ ende van daer woort aen tot op 8. ofte 10. mylen naer't eynde/ heeft zy sommighe bochten ende cromten/ onder welke een so grooten bocht is/ dat het schijnt teene landt doort/ ander te strecken/ en heeft alhier minder dan een mijl weeghs/ van't een landt tot het ander/ ende van daer woort aen soo looptse weder recht uptwaerts aen/ ende al hoewel dat daer noch sommighe bochten comen/ zijn cleyne ende hebben niet veel te beduyden/ heeft d' uptcomste vande Straet naer't westen toe/ ende op 8. ofte 10. mylen naer eermen aen't eynde comt/ soo was de Straet wat breeider als te vozen/ is altemael van een hoogh landt tot het eynde toe/ te weten/ van datmen daer 8. mylen binnen in is af/ want d' eerste 8. mylen van d' incomste is van een black ende effen land/ als vozen gheseyt is/ ende inde incomste vande Straet/ so vintmen dat de stroomen vande zuyder Zee/ naer de noort Zee toe loopen/ ende naer datse begonsten te seplen met die o. n.o. wint/ (binnen in wesende/)

liepen daer naer haren wil doort/ sonder eenigh bedwanghe ofte overlast van weer ofte wint/ ende dat het hooge landt van beyde zyden met snee bedeckt lagh/ en dat alle dese Straet supber ende schoon is/ liepen tot op een Roer schoot van het landt vande n. zyde af/ doende haren cours daer langhs by heen/ hebbende de diepten van 9. ende 10. vadem/ met schoone grondt/ als gheseyt is/ ende datmen over al noodigh wesende souden moghen ankeren/ ende dat die gheberghen van beyde zyden vol gheboomten staen/ comende op sommighe plaetsen die berghen ende tgheloomte tot aenden oever vande water cant upt/ hebbende op elijcke contrepren ppen en plat landt boven op/ en sagen daer gantsch gheen groote Rivieren/ van sommighe cleyne Rivieren/ die in de broocken ende schueren van het landt upt quamen/ ende inde contrepren daer den grooten bocht ofte crome is/ sagen aende zuytzyde sommighe Indiaensche Wiffchers/ in haer Canoes ofte schuytgiens/ ende waren van ghestaltenis als de woortgaende/ diese te vozen aende noortzyde ghesien hadden/ ende datse op gheen ander plaetsen vande zuytzyde de meer volck ghesien hebben.

Comende luyten de Straet aen d' ander zyde upt/ (tweelcke was den 6. September van't woortsepe jaer/)

deden haren cours bye daghen langh noortwest aen/ ende cregen op den derden dagh eenen n.o. wint/ die hen met ghewelt w. 3. w. waert aen dreef/ loopende al so 10. ofte 12. dagen met wepnigh seplen op/ ende om dat de windt seer verbolghen begost op te strecken/ soo namen se alle haer seplen in/ ende

Den 6. September comen doort de Straet.

Beschrybinge vande Straet Magallanes

S. Incomste vande Straet zijnde is doort al hoogh landt met snee bedeckt.

Dit bint dat de stroomen vande Zee naer de n. Zee loopt/ heeft de diepte van 9. en 10. vadem/ men est te veel plaetsen ankeren/ ghebront/ de gebreken tot beneden toe staende vol gheboomten.

Bien op de 30. zyde Indiaensche Wiffchers inde Straet Wiffchen.

ende laghen ober staegh en dreeben tot den laesten September toe/ (hebbende den 24. vande selfde maent haer jacht upt het ghesicht verlozen/ 't welcke mocht wesen van 50. vaten groot/)

alsdoen hysten zy weder haer seplen op/ om dat de windt wat rupnier was/ doende haren cours den tijdt van 7. dagen noortdoost aen/ int eynde vande woortsepe 7. daghen cregen ghesicht van sommighe Eplanden/ alwaer zy naer toe liep om te ankeren/ inat 't weer en gaf hen gheen plaets/ alhier wesen de liep de windt naer't noortwesten/ waermede zy west 3. w. aen liepen/ Des anderen daeghs daer aen verlozen een ander Schip van haer Compaignie upt het gesicht/ (tweelcke mocht wesen vande groote van 180. vate) want het onweer begonst dapper op te strecken/ in somma dat het Schip vanden Admirael alle bleef/ want het Schip van hem Nuno da Silva, was blip siten inde Bay/ daer zy verwinter hadden eer zy doort de Straet quamen/ liepen aldus met het onweer tot op de hooghte van 57. graden/ alwaer zy in een Haven van een Eplandt liepen/ ende settent een Godelingh schoot van het landt af/ op 20. vadem diepten/ onthielden hen alhier 3. ofte 4. daghen/ ende loopende de windt naer't zuyden/ lichten haer anckers weer op/ doende haren cours noortden aen/ twee daghen lanch/ in het eynde van dien cregen ghesicht van een cleyne ende leegh Epland/ alhier wesende strecken haer seplen/ ende settent Boot upt/ en vinghen daer veel Woghelen ende Zee-wolven/ Des anderen daeghs ghlinghen weder 't seyl/ doende haren cours n. n.o. ende n. aen/ tot by een ander Eplandt ghelegen vijf ofte ses mylen van het vaste landt af/ te weten/ aende n. zyde vande Straet/ daer by comende ankerdent ontrent een vierendeel mijls daer vā af/ op de diepten van 12. vadem/ Dit Eplandt is cleyne ende van een leegh landt/ ende is seer bewoont van Indianen/ zijnde 't landt van dien altemael bebout/ zy sette 't Boot terstont upt/ alwaer de Capiteijn ofte Admirael met noch elf Engheleschen in spronghen/ vande naer't landt om versck water ende virtualpe te soeken/ aen't Eplandt comende/ so brachten hen d' Indianen in wisselinghe van ander dingen twee Spaensche Schapen/ ende een wepnigh Maps ofte wortelen daer se hen luyden Boot af mahen/ ende om dat het laet was/ keerden weer naer't Schip toe/ sonder dien dagh pet inder upt te rechten/ Des anderen daeghs soo vder den woortsepen Capiteijn/ met die woortsephen elf personen (tweelcke Arckebussiers ende Boerschhuten waren/)

weder nae land toe/ ende setten daer twee van dien op't landt/ met de vaten om versck water te halen/ ende by de plaets daer zy het water souden halen/ laghen een deel Indianen verbergen/ welke de woortsepe twee Engheleschen overvielen/ en vinghen se/ dit die van't Boot siende zijn huer te hulpe gheromen/ maer worden met steenen en ppen vande boghen soo wel ghegroet/ dat zy meestendeel ofte altemael ghequeest en gewont woort/ zijnde den selfden Capiteijn met een Pijl int aensicht/ ende een ander Pijl int hooft gheraecht/ so dat zy daer doort gedwongen waren wederom te rugghe te keeren/ sonder dat d' Engheleschen eenigh van d' Indianen ghequeest ofte gheraecht hadden/ niet te ghenstaende dat se hen soo dicht aen het Boot quamen/ dat zy daer vier die men upt namen/ Dit aldus ghepasseert wesende/ ginghen naer

datum van dien van hier af wederom 't seyl/ doende haren cours langhs de Custe heen/ met eenen zuyden windt/ seplende aldus 6. mylen weeghs/ tot woort by de Haven die men noemt van Sant Iago. ofte sint Jacob/ alwaer zy een Haven namen/ alhier comende vinghen een Indiaen/ die in een Canoa ofte Schuytgiens lagh en visten/ ende brachten hem aen boort/ maer lieten hem teghens den about weder los en by met zijn Canoa. naer dat zy hem een wepnigh luywaert en sommighe Welsch houwers Messen/ en ander snijsterpe ghegeven hadde/ een wepnigh daer naer is een ander Indiaen aen boort gheromen/ ghenaeamt Felipe. die Spaensche sprack/ den selfden gaf notitie aen den Capiteijn van d' Engheleschen/ waer dat een Schip lagh/ (te weten/ inde Haven van Sant Iago. welke zy 6. mylen te rughe ghelaten hadde/)

met dese tydinge en den Indiaen die de Guye ofte Leydt-man was/ zijn des anderen daeghs weder 't seyl gegaen/ ende liepen naer de woortsepe. Haven van Sant Iago toe/ daer in comende hebbent woortsepe Schip ghenomen/ in't welcke vonden 1770. Bottigas ofte Spaensche potten met Wijn/ ende ander dinghen/ Dit ghebaen hebbende spronghen op't landt/ alwaer zy sommighe saken met veel namen/ met alle het gene dat zy meer vonden/ namen van ghelijcken die Ornamenten ende ander kerck-goet/ met alle 't welcke zy daer weer van daen schepden/ nemende het woortsepe ghenomen Schip en twee personen (die zy daer in vonden/)

met hen/ liepen van dese Haven af/ (welcke leyde op de hooghte van 32. graden/)

langhs de Custe heen/ tot op die hooghte van 31. en 30. graden/ welke was de coutrepe daer zy malcanderen bestemmt ofte verbaecht hadde/ om te vergaderen en den anderen te verwaekten/ so zy doort eenigh onweer ofte storm malcanderen quamen te verlieten/ ende van een schepden.

Comende op dertigh graden/ vonden daer een seer goede Haven alwaer zy in liepen/ ende ankerden op de diepten van ses vadem/ te weten/ een Roer schoot van't landt af/ tweelcke was recht tegens over een Rivier/ alwaer zy ses ppen waters namen/ ende om die ge (die't water souden halen/)

En Indiaen die Spaensche sprack is daer aen boort gheromen/ ende hact de plaets ghe noemt daer es Schip lach/ in de Haven van S. Iago/ zyt daer naer toe gelopen ende 't Schip ghenomen/ vonden 1770. Bottigas met Wijn en ander dinghen/ ende te lande comende vonden sommighe saken met veel/ oock kercken Ornamenten/ en kerck-goet nemende het schip met 2. personen die zy daer in vonden.

Comen in een Hab daer zy verlieten een Engelsman int vullen daer hare ppen met water.

Staffen hier een jacht toe/ daer zy hont upt Enghele land mede ghebracht hadde.

Welck van Nuno da Silva te lande gheseyt: maer hem mede genomen om dat hy een goet Pilot vande Brasilijsche vaert was.

Verlieten hier 2. Schepen vande 6. die zy hadden.

Voeren met den Boot met haer 6. te lande/ Ende Bay de las Illas geben de Inwoonders Wijn en broot die met vellen geclert war/ en met bogen en ppen ghesatueert/ ende ghebronzken hebbende loort wegh/ haer verbolghende keerz haer out en smeten een Engelsman/ en een Heerlander doot.

Meeren te rug-
ge en soecken
de 2. Schepen
van hare com-
paengie.

met den Hoogh-bootsman Jan de Griek/
(welcke was den Schipper van't Schip dat
3p ghemooten hadden inde Haven van Sanchi-
lago, als voer/) met het welcke 3p weder te
rugge ghekeert zijn / om te soecken de twee
Schepen die van huer compaengie / met de
stojnende / konweder versterken waren / als
voeren gheoert is / ende willede van ghelijc-
ken op't landt springhen om versche water te
halen / en dorsten niet bestaen: want saghen
daer volck / so dat 3p tot testen wederom kee-
den / sonder eenige notitie van d'ander Sche-
pen te hebben / alhier wesen de trocken alle tge-
schut upt het Schip / en concerteerden en ver-
saghen huer Schip / dit gedaen hebbende / lep-
den 3p een klein stuck gheschuts op de jacht /
waermede weder tsejl gingen / verbolghende
hueren wegh voortaan.

Derghen daghen gheseyt hebbende / qua-
men by een Eplandt ghelegghen ontrent een
Was schoot van't landt verseyden / alwaer
zijt setten / alhier vonden 3p vier Indiaensche
visschers / in twee Canoa's ofte Schuytgiens /
de welck huer seiden / datter aen't vaste landt
versche water was: maer verstaende dat het
niet te veel / en oock een half mijl vande Custe
af / te landwaerts in was / en wilden daer
gheen moeyten om doen / en zijn weder tsejl
ghegaen / latende de voorsz. visschers met
huer Canoa's blyben / verbolghende hueren
wegh ende cours de Custe langhs.

Doen een
landrygang
men een deel
visch en som-
mige Indias-
nen vande landt

Remen een
Barcke met
Indianen en
visch en seylde
die achter aen
daer inder nacht
maeckten 3p
haer stilckes
los en salver-
den haer.

Vercoort inde
Haven Azijska
2. Schepen
nemde daer upt
200 Spaense
potten met
Wijn / en 37.
stucken Sil-
bers / elck van
10. oft 12.
pont.

Des anderen daeghs wat voorsz. aē we-
sende / cregghen ghesicht van sommighe Indi-
aensche visschers / die op't landt in haer huijs-
kens waren / dit siende d'Engelsche Capiteyn
is terstont inde jacht ghespronghen / en naer't
land toe gebaren / alwaer hy drie vande voorz-
sepe visschers aentaste / nemende daer by de
heft vande visch / die op't landt al bereijt en
ghepakt lagh om te vervoeren / met welcke
Indianen ende buyt 3p weder naer het Schip
toe quamen. Des anderen daeghs daer aen
volghende / soo saghen 3p een Barcke die met
visch gheladen was / die de Spaengiaerden
toe quam / met vier Indianen die 3p daer by
gheset hadden: Dese Barcke met de Indianen
alle de visch / namēse ende bondense aen't voorz-
sepe (van't genomē Spaensche Schip) vast /
ende slepten se alsoo naer / latende de voorsz-
de vier Indianen daer in blyben / de welcke
des nachts de Barcke weder los bondē / ende
gingen heimelijcken dooz met Barcke en met
visch en al sonder datse die opt meer saghen.
Des anderē daeghs so spronck den Capiteyn
int jacht / om dat hy in een open ofte buerke
van't landt sommighe huyshens sach staen /
alwaer hy naer toe voer / op't landt comende
vont daer twee mans in / waer van hy den een
nen ghevanghen nam / latende den anderen
blyben / nemende daer en bobē noch drie duy-
sent Pesos in Silber (zijnde elcke Peso de
waerdye van een sheael van achten /) ende se-
den Indiaensche Schapen / Hoenderen / ende
alle tghene datse meer vonden / waermede 3p
weder daer van daen scheyden / verbolghende
hueren wegh voortaan: twee daghen daer na
quamen by de Haven ghenaemt Azijska, al-
waerse twee Schepen vonden / wesen de reene
gheladen met goederen ende coopmanschap-
pen van Spaengien / upt het welcke 3p alleen-
lijck 200. Bottigas (ofte Spaensche potten)
met Wijn namen / ende van't ander 37. Baras
(dat zijn stucken van 10. 12. pont elcke Bar)
Silbers / ende willede op't landt springhen /

(met twee Barcken die 3p inde voorsz. Ha-
ven vonden) met ontrent 37. Hoers en boech-
schutten / saghen op't landt een deel Peerde-
volck aen comen / waermede 3p huer voorne-
men achter lieten / ende namen alleenlijck een
Swart dief inde Barcken vonden / daer 3p
weder met aen boort keerden.

Des anderen daeghs inden morgen stont /
so hebben 3p't Schip met de coopmanschap-
pen ende goederen van Spaengien inde brant
ghesetken / ende namen tander met haer / en
zijnder met dooz ghegaen / verbolghende huer-
en wech voortaan: de Capiteyn doer met het
jacht langhs de Custe heen / loopende d'ander
Schepen anderhalf mijl daer van af t'Zee-
waert in / om te soecken een Schip daer 3p
notitie af hadden / aldus gheseyt hebbende
ontrent vijf en veertigh mylen weeghs / heb-
bent selfe Schip ghevonden / twelcke in een
Haven gheanchert lagh / die daer al twee uren
van te voeren gheadvertieert waren van den
Engelschen Pirat ofte Zee-roover / en had-
den al acht hondert Baras ofte stucken Sil-
bers (die zijn majestept toe quamen) / daer upt
ghelicht en gebercht / van welck Silber d'En-
gelschen te voeren gewaerschoot waren: maer
en dorsten daer niet aen landt comen / om die-
wille datter veel Indiaensche boechschuyters
ende Spaengiaerden op stonden en wachtē /
vonden alleenlijcken int selfe Schip drie py-
pen waters / 3p namen t'voorsz. sepe schip met
haer / ende comende tot ontrent een mijl t'Zee-
waert in / settent alle zijn seplen op / en lient
also heen byben / doende alsoo van ghelijcken
met het Schip dat 3p in Azijska ghemooten
hadde / als oock dat ander van Sant Lago, die
3p mede lieten byben / verbolghende hueren
wegh met huer Schip / ende het jacht alleen-
lijck.

Comende op seben ofte acht mylen nae by
de Haven van Callan de Lyma, cregghen ghe-
sicht van drie Schepen / ende varenden een van
dien aen boort / namen daer drie mans upt / en
vervolghden alsoo hueren wegh naer Callan
de Lyma toe / alwaer 3p in liepen / wesen de on-
trent twee uren inder nacht / seilden tusschen
alle de Schepen (die daer laghen) in / die seve-
thien int ghetal waren / onder de Schepen co-
mende / draechden terstont naer't Schip dat
het Silber gheladen hadde: maer als 3p voorz-
antwoort cregghen dat het Silber op't landt
was / so hebben 3p huer de Cabels aen stucken
ghehouwen / ende de twee grootste Schepen
de masten af / waermede 3p se lieten blyben / op
deser stont so arriveerden daer een Schip van
Panama, gheladen met waren ende goederen
van Spaengien / twelcke quam te settē dicht
by den Engelschman; dit was terwylen dat
d'Engels Capiteyn in d'ander Schepen Sil-
ber socht: So haest alst voorsz. sepe Schip van
Panama geanchert was / quam daer t' Boot
van't landt om dat te visiteren: maer om dat
het inder nacht was / lietent achter blyben / en
steltent upt tot des morgghens toe / en comen-
de by't Engelsch Schip / draechden 3p wat
Schip dat het was / waer op een vande ghe-
nomē Spaengiaerde (dooz hebel van d'En-
gelsche Capiteyn) antwoorde / dat het Schip
eenen Michiel Angelo toebehoorden / dat van
Chyle quam / twelcke eenen bekenden nam
ende Schip was: dit hoorde die van't Boot
sonden een man naer boven toe / den wel-
ken int opclimmen tegens een stuck gheschuts
aenleyp / waer dooz hy verseytct worde / en is
haestich

Om dat het
Schip van
Sant Lago
waeren / seken
daerom aen
brant met goet
met al het een
schip / d'ander
namen 3p niet
haer.

Laten hier 3.
Schepe die 3p
gherooft had-
den byben.

Waren inde
Haven van
Callan de Lyma
namen 3.
mans upt een
Schip / sochtē
een Schip met
Silber / dan
waer al te
landt.

haestigh weder in't Boot ghekeert / (om die-
wille dat die Schepen die aldaer laghen / ende
in die contreye varen / gants gheen gheschut
en plaghen te voeren:) Hiermede 3p met
verbaesthept daer weder van af ghescecken;
dit hoorde die van't Schip van Panama,
dat eerst in gecomen was / vermoedende dat
het eenighe Zee-roover moeste wesen / hebben
haer Cabels aen stucken ghehouwen / en zijn
t'Zeewaert in gheloopen; d'Engelschen dit
siende / smeten terstont een deel volcks in het
jacht / en hebbense naer ghejaecht; daer by co-
mende / hebben t'Schip opgheeyt / huer bevel-
ende te strycken / het welcke die van't Schip
niet doen wilden / ende schoten met een Hoer
een van d'Engelschen doot / waermede d'En-
gelschen weder te rugge keerden naer haer
Schip toe / ende zijn terstont t'seijl ghegaen /
in't verbolgh van't voorsz. sepe Schip / dat 3p
niet langh daer naer onder haelden / die van't
Schip dit siende woopen het Boot upt / ende
spronghen daer in ende voeren naer het landt
toe / verlatende t'Schip met alle dat daer in
was / het welcke d'Engelschen terstont ge-
uomen hebben / en met haer ghevoert / verbol-
ghende haren wegh voortaan.

Des anderen daeghs des morgghens / sa-
ghen een Boot comen gheseyt / waer dooz 3p
terstont vermoeyden / dat het een verspieder
was: een weynigh tijts daer naer / sagen twee
grootse seplende Schepen op haer aen comen /
doen vermoeyden d'Engelschen dat 3p huer
quamen naer jagen / dit siende hebbent Schip
van Panama laten byben / daer in latende
Jan de Griek / met die twee Wang diese ge-
nomē hadden / op den dagh datse in Callan
de Lyma quamen / als gheseyt is: hijsen ter-
stont alle de seplen diese hadden op / en ghin-
ghen dooz / sonder dat 3p de voorsz. sepe Sche-
pen opt meer saghen: want die terstont dra-
ghende hielden naer het Schip van Panama
toe / datse hadden laten byben; Van daer af
liepen se weder langhs de Custe heen / verbol-
ghende hueren wech voortaan: sommighe ba-
gen geseijt hebbende / gemoeten een Fregatte
die naer Lyma toe wilden / was geladen met
goederen ende waren van't landt / waer upt
d'Engelschen een Silveren Lampet ende
Fonteyn namen / ende draechden den Stuer-
man (twelcke een Spaengiaert was) oft 3p
een Schip gemoet hadden dat vooz upt was:
daer 3p notitie van hadden dat het Silber ge-
laden hadde / waer op den Stuer-man neen
seplen / ende een ander seplen jae / en dat het
ontrent drie daghen verleden was: Dese Fre-
gatte en quam niet aen't Schip / dan by het
jacht daer d'Engels Capiteyn selfs in was:
want het jacht liep altoos dicht langhs de
Custe heen / ende het Schip by d'ander half
mijl daer van af / waer mede 3p de Fregatte
weder lieten varen / verbolghende hueren wech
voortaan.

Twee dagen daer naer quamen by een Ha-
ven / genaemt Payta, alwaerse vonden een ge-
laden Schip / met goederen van Spaengien /
twelcke t'jacht aen boort clampde / ende cre-
ghent sonder eenighe resistenctien in: want soo
haest als t'volck van't Schip / ghesicht ende
kennisse van d'Engelschen hadden / zijn daer
terstont met t' Boot upt geblucht naer landt
toe / ende twee van dien spronghen inde Zee /
blyvende alleenlijcken int Schip de Schip-
per / Stuer-man / met sommige Swarten: vā
welck Schip namen d'Engelschen de Pilot /

En Schip vā
Panama
hont hare Ca-
bels af van
diesen gen-
men te worde
loopen Zee-
waert in /
worden vers-
volcht en van
de Engelschen
ghemooten.

Drie Schepen
vervolghden
dese t'Schip
van Panama
laten byben.

Beschrypinghe
hoe datse vooz
der ghedaen
hebben.

Daer dat 3p
een Fregatte
ghemooten / en
wat 3p daer
upt namen.

Wanneer dat
3p inde Haven
van Payta
quamen / ende
verhael watse
bedeiden heb-
ben.

als oock t'Boot / Hoenderen / en een Verckē /
en gingen daer met t'seijl: Comende ontrent 2.
Hoer-schoten berde / lietent weder varen / son-
der daer pet anders upt te nemen / en draech-
den naer't boven gementioneerde Schip dat
3p sochten / waer op 3p hen informatie gaben /
dat het 2. dagen verleden upt die selfe plaets
geschepten was / waermede hueren wech ver-
volghden / en al eert nacht worden ghemooten
een Schip van Panama, twelcke 3p terstont
overbielen / al hoe wel datser anders niet upt
en begheerden dan een Swart / waermede
zijt weder lieten blyben / doende hueren cours
voortaan.

Des anderen daeghs twelcke was de eer-
sten februarij / gemoetē noch een ander schip
dat naer Panama toe liep / hebbende visch en
ander victualpe gheladen / met noch 40. Bar-
ren Silbers / ende sommighe Gout: maer en
weet niet hoe veel dat het mochte wesen / het
welcke 3p altesamen namen / en de Passagiers
met twee Dominickaner Monicken / die
met in quamen sonden 3p met een Barcke af
landt: des anderen daeghs hinghen daer een
(van die int Schip quamen) op / om oofsake
dat hy niet en hadde wille bekennen dat hy 2.
platē Gouts hadde / diese daer na by hē von-
den; dit gedaen hebbende lieten t'Schip weder
byben / verbolghende hueren wech voortaan.

Den eerste Martius tegens den middach /
cregen in't ghesicht t'Schip dat het Silber in
hadde / wesen de ontrent 4. mylen t'Zeewaert
in / en om dat het Engels Schip wat voorz-
sich ginch / waer dooz het niet ghenoech naer
haren sin en seilden / so namen 3p een deel Bo-
tigas ofte vande Spaensche Olpe potten / en
hinghen se vol waters met coorden achter aen
Schip / om te beter te seple: en t'voorz. Schip
(dat naer Panama wilden) hielt het draeghen
naer den Engelschman toe / om te weten wat
het vooz een Schip was: want meenden dat
het een vande Schepen was / die langhs de
Custe en contreye vare / en over en weer traf-
fijcheren; daer dicht by comende / heeft hem dē
Engelschman beboelen te strycken / ende alsoe
den anderē niet doen en wilde / heeft hem met
een Lepel-stuck de Besaens mast ten eersten
aen stucken gheschoten / en den Schipper met
een pijl van een boogh gewont hebbende / heb-
bent Schip terstont opghegeven / twelcke 3p
in namen / en zijnder met t'Zeewaert in ghe-
seijt / te weten / allen dien nacht en des anderē
daeghs en nacht daer aen volghende / seplende
al watse mochten. Den berden dagh wesen de
upt het gesicht van't land / begonsten t'Schip
te plunderen en te roben / ende tgoort daer upt
in haer schip ober te nemen / twelcke was 13.
hondert Barren ofte stucken Silbers. Item
14. kisten ofte kassen met Realen van archen
en Gout / hoe wel dat hy niet en weet die gu-
ticept en somme van dien / dan alleenlijck dat
hē de Passagiers seplen datter seer veel was:
seplen oock dat vande voorz. somme 3. hon-
dert Barren Silbers zijn majestept toe qua-
men / zijnde de reste van andere particuliere
Coopliden: Dit ghedaen wesen de lieten
Schip met het volck die daer in ghemooten
waren weder varen / ende setten daer van ge-
lijcken de drie Piloten in / die met huer qua-
men / in voeghen dat 3p alhier alleenlijcken
bleven / met het volck die 3p op de reys met
hen ghebracht hadden / dit was den 6. Mar-
tius: Van hier af namen haren cours naer't
landt van Nicaragua toe.

Beschrypinghe
watse upt een
Spaensche
schip in Pa-
ta ghemooten
hebben.

Watse upt een
Schip vā Pa-
nama begreft
hebben.

Beschrypinghe
van een Schip
datse den eer-
ste februarij
ontmoeten.

Beschrypinghe
watse daer in
vondē / en hoe
3p met t'volck
seiden.

Op wat tijt
datse t'Schip
met Silber in
het ooch creggē

Verhael wat
3p met het
Schip dat naer
Panama wilden
de te wech
gebracht heb-
ben / en hoe 3p
t'seijl in een
ghien.

Wanneer dat
3p t'voorz. sepe
Schip be-
gamen te be-
roben.

Beschrypinghe
wat 3p upt het
Schip ghemoet
men hebben.

Op wat dagh datse landt van Pararaga ontdecken. Gedachte bant landt op 8. graden.

Beschryvinge vande Fregatte die op 20. Martij.

Beschryvinge vande Fregatte die op 20. Martij.

Beschryvinge vande Fregatte die op 20. Martij.

Beschryvinge vande Fregatte die op 20. Martij.

Beschryvinge vande Fregatte die op 20. Martij.

Beschryvinge vande Fregatte die op 20. Martij.

Beschryvinge vande Fregatte die op 20. Martij.

af voortaan zijn de voorszede Engelsen/ de reste vande reyse ghepasseert / naer de Eylanden van Malucos heen / ende van daer af voorszede Cabo de bona Esperança, ende also naer Engelandt toe/ghelijck als sulchs ghenoech notorie ende oircont is/ en dit is al leenlyck het inhoudt vande vopagie van den tijdt/ datter den voorszeden Pilot Nuno da Silva by gheweest heeft.

Hier naer volcht een Coppe van eenen brief gheschreven door den Capiteyn Fransoys Dzaeck Engelsen-man / wesen in de zupder Zee van nieu Spaengien/ in zijn Schip ghe naemt / het vergulde Hert/ (met het Schip van Sint Ian de Anton, het welcke hy be rooft hadde/) aen zijn Mede-ghenoten die van d'ander Schepen van zijn gheselschap/ daer hy met het onweer van versicken is ghe weest/ als vozen ghesepdt is.

Singuer Wouter, soo het God ghesengh de dat ghy quaemt te ghemoeten / met dit Schip van Sint Ian de Anton, soo bidde ick u dat wel te tracteren / achter volghende het woort dat ick haer ghegeven hebbe/ende soo u pet ghebrecht ende noodich waer / van het ghene dat dit Schip Sint Ian de Anton heeft/ soo wilt D. L. het selfde dubbelt beta len als het ghene dat wy byenghen / ende sult bevelen dat niemant van u Soldaten haer eenigh quaet ofte molestie aen doet/ende het ghene dat onder ons ghesloten is gheweest/ om weder naer ons landt te keeren / sullen wy met Gods hulpe volbrachten / al hoe wel dat ick daer seer aen twyfel dat u desen sal behandighen/niet teghestaende blyve ge lijck als noch / den Heere altoos biddende/ (die ons u/ende mijn/ ende alle de werelt ver lost heeft) ons te willen bewaren/ wiens ick alleen ghebe de prijs ende eere/ etc. Het ghene ick alhier schryve en is niet alleenlycken vooz Singuer Wouter: maer oock vooz Singuer Thomas, Singuer Charles, Singuer Canbe, ende Singuer Antonio, ende alle d'ander goe de Vrienden; Alle de welcke ick bebele den ge nen die ons met zijn bloet gerocht heeft / ende hoope op God dat hy ons niet meer moep ten sal gheben / ende dat hy ons sal helpen in onse tribulatie / ende bidde u lieden dooyt l p den van Jesus Christus/ dat soo het God be lief u eenighe tribulatie ober te senden / dat ghy niet en wilt wanhoopen vande groote bermhertighheyt Gods: want die sal u gant selighen verschynen / den welcken de selfde ophout ende weder met het leven gunt/ waer mede hy ons groote wientchappe sal doen/ ende ons zijn bermhertighheyt betwysen/ den welcken alle 3p prijs/ eere/ tracht/ende heer lijckheyt inder eeuwigheyt/ Amen. Wy wy utwen bedruckten Obersten / die het hert seer nistrootstigh is/ Fransoys Dzaeck/ etc.

Vermaninghe tot den Leser.

AL ist schoon dat ick in het eerste alleenlycken gheproponeert ende voor ghenomen hadde, mentie te maekken vande voyagiens, ofte vaerden, Courfen, ende streckinge vande Orientaelsche Custen, Eylanden, ende alle die contreyen, met etlike andere Navigatien van de by liggende quartieren, ende gheleghentheydt van dien, als wy hier voren van alles aenghewesen hebben, op het alder correctste, als ick sulcks hebbe

Wat wech de Engelsen na Engelandt ghekommen hebben.

Beschryvinge van een brief van Singuer Dzaeck aen zijn verlozen gheselschap.

Aen al wie de brief gheschreven is.

Vermaninghe tot Schip van Anton met te beschadighen ofte beroben.

Vermaninghe tot statbaes heyt en vol herbinge van de reys.

connen becomen, niet teghestaende overmits dat ick onder andere myne memoria len en pampieren gevonden hebbe, de Na vigatie van alle de Havens, Revleren, ende hoecken vande culte vā Brasilien, en vaert vande Portugesen aldaer; Als oock mede alle de courfen, streckinge, en gelegenthey vande Antillas, ofte voor Eylanden van nieu Spaengien, mitsgaders van alle de Canalen daer tusschen door heen, en de Havens, sob vande voorsz. Eylanden als van't vaste land van't voorszede nieu Spaengien; Van ghe lijcken van d'ander zyde vande culte van Angola ofte Ethiopien, &c. en hebbe niet cunnen naelaten die hier achter by te voe ghen, hoewel dat het seer verscheiden ende different is, vande Orientaelsche contreye, niet te min, om dattet oock voor onse Na tie een vreemdicheyt is, ende wordt vande selfde Portugesen ende Spaengiaerden be varen, van wiens voyagiens ende Navigatiē wy in dese beschripien alleenlycken zijn verhalende, soo en salt daer in de materie niet te buyten gaen: maer eer seer voechlic ken daer by behooren, ende hoope niet min aenghenaem, als gherijffelijck sal wesen, dewyle men als nu dese voorszede Naviga tien oock onder onse Natie begint te cour feren, verhoopende 'tselfde een beghinsel te wesen vā meerder ende tot verder versoe kinghe, tot prijs, eere, ende glorie des Hey lighen Evangeliums, ende des Godtlijcke Majesteys, met welvaert ende segheninghe deser onser Nederlanden, &c.

Dat 56. Capittel.

Inden eersten, die Deroute ofte Navigatie vanden hoeck van Cabo Verde af, naer Brasilien toe, met alle de rechte courfen ende kennisse vande custe ende Havens van Brasilien, tot die Revier ghenaept Rio de la Plata toe, met alle de ghelegent heyt van dien.

Cours vande verdet tot op 5. of 6. graden.

Beschryvinge en vermaninghe vande generale winden.

Waarshon winge om ons der de Cust vā Guayna niet te verballen.

Cours ofmen te loefwaert van't Epland Fernan de Noronha.

Comende tot op 8. ofte 8 1/2 graden / salmen west aen naer't landt toe loopen/ende soo ghy landt quaemt te sien op 8. graden/ sullen witte Dupnen wesen / soo weet dat ghy aen de nooztzyde zyt/sult alsdan naer't zupden toe loopen/dit is te verstaen van October voozt aen: want alsdan soo regneren die noozttoo ste ende oost noozttoooste winden/ ende so ghy u vont op de hoochte als hoben / sult de vooz septe Dupnen sien/ en soo wanneer ghy comt te sien het eijnde van dien/ (te weten/) aen de zupdtzyde/sonder van daer voortaan eenighe meer te sien/so weet dat ghy zyt by Capigua ramirini; Van daer af tot Pernanbuque toe/ heeftmen vijft ofte ses mpen.

Oock so is te weten/dat somen waer op 8 1/2 graden / soo salmen altemael een black landt sien/tot op 10. en 12. badem diepten/en't land aende oever vander Zee sal effen en slecht we sen/ 'twelcke ghenaeemt wort Capitagua, als ghy met dit landt oost ende west over een zyt/ wesen in de contreye daer ick ghesepdt hebbe/ op de 12. badem diepten/ (zynde inden tijdt van October af naer Februarys toe) soo en doyst nieuwers af vreesen/ende hebt achttinge van zupdtwaerts aen te sien: want ghy sult den hoeck Cabo de Sant Augustijn ghewaer worden/ende naer't noozden toe/sult ghy een ander punt lads sien/welcke men hiet A pun ta d'Olijnda, alwaer die stede ofte vleck van Olijnda ghelegghen is / ende de Custe van de selfde hoeck noozdwaerts aen/scoptmen zup den ende noozden langhs.

Soo ghy waert oost ende west met de Ca bo van Sant Augustijn, soo sult ghy comen te sien te landwaerts in een geberchte/ welcke maect het fatsoen (inde verthooninghe) ghelijck als een Cameels rugghe / hebbende aende zupdtzyde drie hievelen langhs de Zee cant heen / ende de Custe sal hem noozttooft ende zupdtwest heen strecken.

Van desen hoeck van Sant Augustijn af/ tot de Stede van Olinda toe / zijn 12. mpen n. aen; Desen hoeck is ghelegghen op 8 1/2 gra den; ende Olinda leit op 8 1/2 graden; en Per nanbuco op 8. graden; De boven gheoorde Navigatie is te verstaen als men in October ende November van Lissbonen schept.

Seplende upt Lissbonen in Februarys ofte Martius/ soo sult ghy het landt gaen soeken op 9. graden: want vande Meert voortaan/so regneren de zupdttoooste/ende zupdt zupdttoo ste winden/ende soo ghy u by ghevalle dont by't landt/op de voorszede hoochten / so doyst niet vreesen / ende sult utwen coursf doen op 17. en 18. badem diepten: want isser ober al schoon ende supber / en hebt daer anders niet dan de Riffen/ (ghelegghen dicht by't landt/daer men twater op siet breen/ende loopende noozden aen / soo weet dat wanneer ghy sommighe Dupnen langhs de Zee-strant heen siet/ so en twyfelt niet noozden aen te loopen/waer mede den hoeck van Sant Augustijn sult comen te sien; Desen hoeck is aende Zee-cant vā een steijl afgebicht landt/ makende inde verthoo ninge 't fatsoen van een Walvisch muyl/ heb bende hoben op een ronden bergh met geboos ten omringt/ende comende op de voorsz. diep ten dicht by't land/sult daer een klein Epland sien liggghen/ 'twelcke ghenaeemt wort Iha de Sant Alexus; Van dit Epland af tot de Cabo de Sant Augustijn, heeftmen 5. ofte 6. mpen weeghs/ende is ghelegghen op de hoochte van 8 1/2 graden.

Waar was cours men de d. de Sant Augustijn aen loopen sal.

Ik 2. Dat

De Navigatie ende Courfen naer de Haven ofte Bay ghenaeamt A Bahya de Todos os Santos, ofte van Alder-heyiligen, gelegen aende voorfz. Cufte van Brasiliën.

So ghy begheert te seplen na de Bahya de todos os Santos, (dat is: de Bay van Alder-heyiligen) so wilt u houdē aende Navigatie hier voze verclaert/ nemende op die manier de geyden van't jaer waer/te weten/vāde maent Martius voort/ als ooc vā October af/ gelyc als gesept is. Dese Bay van Alder-heyiligen/ is gelegen op de hooghte van 13. graden/ en wesen de vā October voort/ so sult ghy't landt comen aen soecken vande 12. tot 12 1/2. graden/ en comende int ghesicht van't landt/ ('twelcke sal wesen van witte sandt stranden/ die hen int schijnsel verthoonen ghelyc als blyckerpen van Linnewaet/) so sult ghy uwe cours langhes de Cufte heen doen/3. waerts aen/ tot so langhe dat ghy de voorsz. stranden ten eynde zyt/ alwaer ghy een Eplandeken sult sien (gelegen aende n. 3pde inde mont vande Bay ofte Haven/) ghenaeamt Tapoan; Van hier af so looptmen de Cufte w. ende w. ten 3. aen.

Comende naer dese Bay toe/inden tijt van Martius voort/so en wilt hoven de 13 1/2. graden naer't 3. niet passerē/ ende so wanneer ghy comt int ghesicht vā landt/so't niet en waren de voorsz. witte sandt stranden/so sult ghy u best doen om n. aen te loopen/ ende als ghy de landt stranden vande 12 1/2. graden int ghesicht hebt/ so sult ghy comen te sien eenen bergh/ staende langhs den oever vande Zee/ en soo't gebuerde dat ghy u so dicht by't landt bont/ dat ghy geen middel hebt daer van af te raken/so sult ghy't landt te degen verkenen/ want sult comen te sien aende Zee-rant een ronden huebel/ (diemē heet O Morro de San Paulo,) van welcken huebel af tot de Bay toe zijn 12. mylen/ langhs dese huebel heen/ te weten/ aende n. w. 3pde/ heeftmen een seer groote hevier/ genaemt Tinhare, welke seer goet is om in te loopen/ noodich wesen/ heeft 6. 7. vadem diepte. Abbertere u/ dat soo wanneer ghy zyt op de voorsz. hooghte van 13 1/2. graden/ so en wilt u niet naer't landt toe begeben/ want heeft eenen Inwijck die seer quaet is.

So ghy begheert te seplen vande Bay van Alder-heyiligen af/ naer Pernambuco, ofte na Portugael toe/ so sult ghy uwen cours o. aen doen/ ende soo u de wint plaets gheeft o. ende o. ten n. tot 30. ofte 40. mylen t'Zee waert in/ ende en sult het landt van Pernambuco niet aen soecken/ vande 10. tot de 9. graden toe/ want so ghy verbielt op de 11. gradē/ so sult ghy comen inden Inwijck ghenaeamt A Enseada de vaza Barrijs, (dat is: den Inwijck vande vaten upt te storten;) Van gelijken so wanneer ghy van Portugael af comt/ crygē de ghesicht van landt op de 11. graden/ so en loopt daer niet nae toe/ om uwe wegh te verhoorden/maer doet eer uwen cours zuppen aen/ daer van af.

Men heeft van dese Bay van Alder-heyli-ghen tot Pernambuco 100. mylen/ ende men loopt de Cufte noozdoost en zupdt west/ Van daer af tot de hevier/ ghenaeamt Rio dos Ilhas, ofte de hevier vande Eplandekens/ looptmen de Cufte zupdt west ende noozdoost/ ende zupdt west ten westen/ ende noozdoost ten oosten.

De Navigatie om te seylen naer de Revier, Rio dos Ilhas, (dat is: de Revier van de Eylandekens,) gheleghen aen de selfde Cufte van Brasiliën.

So ghy begheert te seplen naer de Revier van d'Eplandekens/ (soo weet dat d'Eplandekens gheleghen zijn op de hooghte van 14 1/2. graden/ doende uwen cours om die te soeken/ te weten/ van Martius voort/ so sult ghy loopen op de hooghte van 15 1/2. graden/ en al ist schoon dat ghy comt op de 15 1/2. graden/ en is niet aen gelegghen/ Comende op dese hooghte int ghesicht van't landt/ so sult ghy comen te sien sommige hooghe geberchten/ welke zijn de geberchten diemen heet As Serras dos Aymores; als ghy dese geberchte int ghesicht hebt/ so sult ghy langhs de Cufte heen comen n. waerts aen/ sonder eenighe breez te hebben: want men en heeft daer naer't n. toe gants geen ondiepten; So haest als ghy d'Eplandekens int ghesicht cryght/ (want daer anders gheen en zijn/ so sult ghy op dese Cufte comen te sien een ronden bergh/ staende langhs de Zee-strant hee/ aende n. 3pde van desen bergh/ so looptmen de hevier innewaerts aē; So ghy u alhier bont by geballe/ indē tijt dat ghy daer niet en moecht in comen/ soo neemt uwen cours t'Zee waert van d'Eplanden af/ u daer van wachtende/ en moecht het aldaer by d'Eplanden wel setten; So ghy in dese contreye quaemt inde tijt van de n. o. winden/ so sult ghy't landt aen soekē op de 14. graden/ en so ghy quaemt te sien een black landt/ so weet dat het is 't landt/ genaemt Camamue, langhs 'twelcke ghy sult hee loopen naer't 3. toe/ en comende daer u het blacke landt volijnicht/ so sult ghy een hoogh land vinden/ te weten/ langhs de Zee-rant heen/ gelyc alst ander bobe verhaelt; dit is altemael te verstaē langs de oever vāde Zee-rant hee.

Sult wetē dat inde contreye daer dit voorsz. sepde land hoogh begint te zijn/ is gelegen een clepne hevier/ Rio das Contas genaemt/ (dat is: de hevier van't Vystich ofte Pater-noster gesept;) maer en is niet goet om in te loopen/ heeft een witte kooft tot ē kennisse; Vā hier af tot d'Eplandekens toe/ heeftmen 9. mylen 3. waerts aen/ Comende tot daer u dit voorsz. hooge landt volijnicht/ so sult ghy daer een groote Inwijck vinden/ en siende naer't w. 3. w. sult ghy noch een ander hoogh landt comē te sien/ Alenden voer van dit hoogh landt/ (het welke is bynaest te middelwege van desen inwijck/) sult ghy sommighe witte hupsen sien/ 'welcke zijn de Ingenien ofte Supcker-kete/ daermen de Supcker toe maect en bereypt; alhier wesen de sult d'Eplandekens terstont comen te sien/ etc.

Om te seylen naer de Haven Porto Seguro, dat is: de seckere Haven, ghelegen aende selfde Cufte van Brasiliën.

So ghy begheert te seplen naer de Haven van Porto Seguro, inden tijt van de 3. o. winden/ ('twelcke is vā Martius voort/ so en sult ghy niet hooger loopen als op de 16 1/2. graden/ want heeft daer een kutsige drooghte/ (genaemt Os Baixos dos Abrolhos,) die seer periculues zijn/ welke seer verde t'Zee waert in stekē. Sult geader teert wesen/ dat als ghy cōt op de cours vā o. en west/

Op wat
hooghte Rio
dos Ilhas
lept.

Op wat
hooghte dat
as Serras
dos Aymores
ligghen.

Hoe hem de
Eplandekens
verthoonen
allinse eest
int ghesicht
cryght.

Op wat
hooghte dat
men lād foec
ken sal inde
tijt vanden
o. winden.
Gedaente vā
landt Camamue.

Selegentheyt
van Rio das
Contas.

Streckinghe
van Rio das
Contas tot
Rio das Ilhas.

Plaets en
legentheyt vā
sommighe
Supckers
ketenen.

Waerschoon
winghe voer
Os Baixos
dos Abrolhos

Plaets van
Monte Pasqual.

Selegentheyt
van Porto
Seguro.

Plaets van
een drooghte
ontrent Porto
Seguro.

Waerschoon
winghe voer
Os Baixos
de S. Antonio

Cours nae
Porto Seguro
toe/ om de
drooghten te
ghen over Rio
grande te
wachten.

Streckinghe
vande Haven
van Spirito
Santo voort
Os Baixos
dos Abrolhos
tot op 19. en
tweeden deel
graden.

en west/ niet onachtzaam te wesen dicwils het loot upt te woopen/ ende comende by't landt/ ende dat ghy quaemt te sien eenen hooghen lanchwerpenden bergh/ gelyc als eenen spitfighen top/ (welcke ghenaeamt wordt Monte Pasqual,) soo sult ghy van daer af noozdē aen loopen/ ende soo wanneer u den selfden bergh int 3. w. blijft/ so moecht ghy't naer't land toe hoduen/ doch altoos niet goet opsicht.

Abbertere u dat wanneer ghy't landt siet/ ende comt te sien eenen ronden huebel/ so sult ghy int zupden van die selfde huebel af/ een bergh met een groote strant sien/ aende noozd 3pde van dien is ghelegen de Haven van Porto Seguro, en loopende langhs de Cufte heen/ soo heeftmen hoven om hoogh de Stede van Porto Seguro ligghen; dese hooghte is van een witte Steen-rootse/ aende noozd 3pde van dese Steen-rootse heeft het een groote Dalepe; Comende oost ende west met dese Steen-rootse over een/ so sult ghy int noozden 't water sien breeken/ 'twelcke is op een drooghte die twee mylen t'Zee waert in steekt/ aende zupdt 3pde van dien/ soo ismen recht teghens over de Stede van Porto Seguro.

Soo ghy dese repse quaemt te doen inden tijt vande noozdooste winden/ ende quaemt op de 15 1/2. graden/ sonder eenighe ghebergh ten te sien/ soo en wilt niet laten langhs de cufte heen te comen/ ende soo wanneer dat ghy comt op de 15. graden/ so salt eerste hooghe landt/ (dat ghy comt te sien/ wesen met sandt stranden langhs de Zee-rant heen/ ende soo ghy (op dese hooghte) een hevier quaemt te sien/ soo en wilt het landt niet genaken: want heeft daer sommighe quade ondiepten/ welke zijn ghenaeamt Os Baixos de Sant Antonio, van hier af naer't zupden toe/ heeftmen Porto Seguro/ Comende langhs de Cufte hee ende siende 't water op d'ander drooghte breeken/ (te weten/ op die hoven-ghementioneerde/ die twee mylen in Zee steken/) so sult daer voorsz. heen loopen/ u t'Zee waert daer van af houdende/ als ghy aen't eynde van die zyt/ soo sal u de Stede int w. blyben/ ghy moecht daer wel naer toe loopen/ altoos niet behoort lijcke opsicht/ en settent op de hooghte voorsz. septe.

Schepdenbe van d'Eplandekens af naer Porto Seguro toe/ soo moet ghy 10. ofte 12. mylen van d'Eplandekens af t'Zee waert in loopen/ om te schouwen de drooghten/ (gheleghen met de hevier Rio grande, dat is: de groote hevier/ over een/) ende als ghy dese Rio grande voorsz. zyt/ so moecht ghy't land weder genaken/ en dat comen verkenen/ als ghesep is/ etc.

Om te seylen naer de Haven ghenaeamt Bahya do Espirito Santo, (dat is: de Bay van den Heylighen Gheest,) ghelegen aende selfde Cufte van Brasiliën.

Seplende naer de Haven van Spirito Santo, (zijnde voorsz. de drooghten Os Baixos dos Abrolhos tot op de 19 1/2. graden/ soo moecht ghy't land comen verkenen op de 20. graden/ want men en heeft aen dese Cufte ende contreye geē Moncoins, dat is: Coniunctie vande tyden/ ende het courseren van eenderley winden. Soo't gheviel dat ghy quaemt landt te sien

op de 19 1/2. graden/ ende dat het aende noozd west 3pde van u af black landt waer/ so weet dat ghy zyt aende noozd 3pde vande Haven van Spirito Santo, welke is het landt gheleghen hoven Criqueare, ende hoven de Revier ghenaeamt Rio doce, (dat is: de Revier van soet ofte versc water ghesepdt/) sult uwen cours langhs dit land heen doen/ tot dat hem 't landt begint te verheffen/ hebbende sommighe gheberghen: maer en betrouwt u niet op den eersten/ die ghy in't ghesicht cryght/ sult alleenlijcken comen te sien eenen hoogen ronden bergh/ welke staet langhs den oever vā de Zee-rant heen/ diemen noemt La Sierra de Melre Alvaro, &c.

Abbertere u/ dat so wanneer ghy naer dese voorsz. bergen toe comt/ vande 3pde van't n. so sult ghy comē te sien een hevier/ Rio dos reys Magos genaemt/ dat is: de hevier vande drie Coninghen ghesep/ en comende vande 3. 3pde/ so sal u terstont de mont vāde Bay openen; aen't eynde vanden voorsz. bergh/ te weten/ aende zupdt 3pde/ heeftmen een hoeck van Steen-clippen/ diemen heet A punta do Tu baron, dat is de punt vande Hape ghesep/ en aende zupdt 3pde vāde Bay/ heeft het twee ofte drie hooghe gheberghen/ aldaer wesen/ so sult ghy u recht teghens de Bay over stellen/ ende loopen daer alsoo westwaert aen in.

So ghy by gheballē quaemt op de voorsz. cours/ op de hooghte van 20. graden/ so sult ghy comen te sien veel geberghen/ onder welke staet eenen hoogen en spitighen top/ diemen noemt Serra de Guarapari, dat is: tgeberghen van Guarapari; heeft van ghelijcken noch een ander aende n. 3pde/ gheheten A Serra de Pero Can, dat is: den bergh van Pieter hout; Dese geberchte staē aēde 3. 3pde vā Spirito Santo; Van dese geberchten af naer't 3. toe/ sult ghy een eenighe Bergh alleen sien staen/ diemen noemt Guape; Sult geader teert wesen/ dat wanneer ghy dese bergen int ghesicht hebt/ so sult ghy van gelijken comē te sien drie clepne Eplanden byden anderen gelegghen/ hebbende naer't 3. daer vā af/ noch een ander cleyn/ ront/ ende black Eplandt; 't Land gelegen recht teghens over dit voorsz. ront en black Eplandt heeft een groote Bay/ alwaer men soo't noozdich waer in mach loopen om te anchorē; So ghy in dese Bay begeert te wesen/ so sult ghy u siellē o. en w. met het geberchte/ en loope daer also naer binnē toe/ en het black ront Eplandt sal u blyven aende n. 3pde; Dit Eplandt woert genaemt A Ilha de repouso, dat is: 't Eplandt van gherustē/ is gheleghen seer dicht langhs 't landt heen/ ende moecht het tussche dat ende 't landt wel setten.

Sult weten dat van dese voorsz. drie Eplanden af/ tot de Bay van Spirito Santo, ofte den Heylighen Gheest zijn 12. mylen/ ende doende uwen cours noozden aen naer Spirito Santo toe/ sult ghy comē te sien noch een ander Eplandt alleen ghelegen/ daer ghy t'Zee waert sult voorsz. loopē/ daer voorsz. wesen/ sult terstont de mont ofte d'incomste vāde Bay van Spirito Santo comen te ontdeckē; dese Haven ofte Bay is gelegen op de hooghte van 20. graden/ etc.

Om te seylen vande Bay van Spirito Santo af, tot de Bay, Bahya de San vincente genaemt.

Seplende af
men aende n.
3p vande Ha-
ven Spirito
Santo is.

Plaets van
la Sierra de
Melre Alvaro
&c.

Wanneer dat
men de revier
Rio dos reys
Magos te siē
komt.

Plaets van
A punta de
Tu baron.

Op wat
hooghte dat
men Serra de
Guarapari
siet.

Selegentheyt
van A Serra
de Pero Can.

Beschrybinghe
van drie Eplanden.

Plaets van
A Ilha de repouso.

Streckinghe
vande 3. Eplanden nae de
Haven van
Spirito Santo.

Wat cours
datmen neemt
mach nae Ca-
bo Frio.

Streckinghe
van C. Frio
tot Rio de
Salvador.

Geleentheit
van een E-
plandt by Ca-
bo Frio.

Hoochte van
Cabo Frio.

Beschrybinge
vande Revier
Janero.

Plaets en ge-
daente van de
hoochte van
Janero.

Recht tepeke-
nen alsmen
byde Revier
Janero is.

Geleentheit
hoochte van
Eplandt aende
3. yde van
des Revier.

Geleentheit
van Ilha de S.
Sebastiaen.

Deselver bat
Eplandt van
Alcatrazes.

Cours om in
de mont vande
Bap van S.
Vincent te
loopen.

Hoochte vande
Bap van S.
Vincent.

Kentekenen
almen over
de Bap is.

Splende van Spirito Santo af na San Vincente toe, so moecht ghy wel lan- ghes de Custe heen loopen (tot 7. ofte 8. mylen daer van af) naer den hoek toe/ gheue Cabo Frio, (dat is: den conde hoek gheue) tot so langhe dat ghy daer by komt; men heeft daer tusschen weghen een groote Bap/ genaemt A Bahyo do Salvador, dat is: de Bap vanden Salichmaker/ welke is gelegd van Cabo Frio verscheide 12. myle. Alsemen comt by Cabo Frio, so heeftmen twee Eplandt/ vande welke sult t' Zee waert af daer voort loopen/ doch noodich wesen ofte begerende/ moecht oock wel tusschen die en t' landt heen loopen. Sult weten/ dat de C. Frio een Eplandt recht tegens hem over heeft liggen/ twelcke den hoek afschept/ alwaer- ment wel mach sette van doe wesen/ te we- ten/ aende w. 3. yde daert over al schoon is.

Dese Cabo Frio is gelegen op 23. graden; Daer af tot de Revier genaemt Rio de la- nero, dat is: de Revier van Januarius/ zijn 18. mylen; dese Revier van Janero heeft 3. ofte 4. Eplanden inde mont liggen. So ghy in dese Revier wilt wesen/ moecht daer wel in loope/ nemende utwen wech van tusschen twee E- planden (van die inde mont liggen) door; aen de zuydzyde van dese Revier staet een bergh/ die hem in t' schynsel verthoont/ ghelyck een man met een kovel ofte Capruyn op.

Sult gheadvarteert wesen/ dat so wanneer ghy comt op de hoochte van dese Revier/ soo sult ghy te landwaerts in comen te sien/ som- mighe hooghe/ geberchten/ die hem int schyn- sel verthoonten ghelyck als Oghelen/ twel- ke een goede ende rechte kenteyken is/ datme by dese Revier is/ ende als ghy t' landt begint te ghenaken/ soo sult ghy een ront/ hoogh/ en- de kael Eplandt sien/ ghelegghen aende zuyd- zyde; De mont van dese Revier is ghelegghen op 23. graden; Van dese Revier af naer de Bap ofte open Haven toe/ die de Port ugefen Angra hiet/ zijn 15. mylen/ en men heeft 2. Revieren onder weghen/ en streckt u in dese contreye niet nae t' land toe/ dan soo t' u groo- telijcken noodich waer.

Wande mont van dese Revier af/ w. 3. w. en 3. w. ten w. aen/ sult ghy sien een groot Epland/ datmen noet A Ilha de San Sebastiaen, wel- ke heeft aende 3. w. yde van hem af een ander cleyn hoogh Eplandt/ genaemt A Ilha dos Al- catrazes, dat is: t' Eplandt vande Meeruwen/ al eer ghy hier by comt/ so moecht ghy utwen cours w. aen doen/ om te schouwen sommige broochten die daer by liggen/ waermede op de mont vande Bap van San Vincente sult aen comen/ alwaer sult comen te sien een Epland- deken genaemt Ilha da Muda, dat is: t' Epland- deken vande stomme Vrouw; Nu om te loo- pen inde Bap van San Vincente, soo sult ghy dit Eplandeken laten aende o. 3. yde; De Bap van San Vincente is ghelegghen op de hoochte van 24. graden/ en so ghy te spwaert van dese Bap af waert/ so sult ghy veel Eplandt comen te sien/ waer van een van dien t' Zee waert upt steert/ twelcke zijn de beste kentekenen diemē van dese Bap heeft/ aldaer wesen so zyt ghy n. w. en 3. o. met de mont vande Bap over een.

Dat 62. Capittel.

Om te seylen van Cabo Frio ofte den cou- wen hoeck af, naer de Revier van Rio de Plata, ofte de Revier van t' Silver, met al- le de gheleghentheit van dien.

Sult weten dat vande Cabo Frio tot de Revier van Janero ofte Januarius zijn 18. mylen/ en men loopt de Custe o. en w. en is gelegen op 23. graden/ heeft dese kenneke en tekenen/ te weten/ heeft te landwaerts in sommige hooge geberchte diemen heet d' Oghelen: maer de meestendeel van dien zijn nu ter tijt vervallen/ en heeft aen- de 3. yde van t' w. 3. w. nae de Zee- cant toe/ het fatsoen van een Maers van een Schip/ en in de mont vande Revier zijn gelegd 4. Eplandt/ waer van het eene hoogh en ront is/ twelcke een goede kenteyken is/ als ooc het broot vā Sugker/ een hucvel alsof genaemt/ ghelegghen binnen inde Haven/ doch men en can dit van bukten af niet sien/ men mach wel aen dese cus- te bypelijcken heen loopen sonder breefen/ en en hebter niet te schouwen/ dan dat ghy voort oogghen siet; Van hier af naer San Vincente, looptmen de Custe o. n. o. ende w. 3. w. en is in de cours 42. myle/ en men en heeft op alle dese wegh gants geen ondiepten noch broochten: maer hebt daer goede Havens voort alle win- den/ te weten/ 12. mylen vande Revier af/ is ghelegghen een Eplandt/ genaemt Ilha grande ofte t' groote Eplandt/ twelcke seer goede Ha- vens heeft/ so wel vande 3. yde van t' zuydwe- sien/ als vande oostzyde/ ende heeft seer goet versche water/ en een groote Vischerpe/ is een hoogh landt met veel gheboomten/ ende is te landwaerts in seer hoogh ende scherp- pun- tigh/ soo ghy daer begheert in te loopen/ so en hebt nieuwers voort te breefen/ dan dat ghy voort oogghen siet.

Van dit groot Eplandt af/ tot het Epland van San Sebastiaen zijn 18. mylen/ ende tot het Eplandt A Ilha dos Porcos, dat is: t' E- plandt vande Verckens/ zijn 14. mylen; t' E- plandt vande Verckens heeft een seer goede ha- ven: maer is te seer binnen int landt; Van hier af tot het Eplandt San Sebastiaen zijn 4. my- len/ twelcke een groot ende hoogh Eplandt is/ met veel gheboomten/ heeft goede incom- sten/ so wel van d' een als van d' ander zyde/ is ghelegghen n. o. en 3. w. Van daer af nae t' land toe/ so heeftme de Reede ontrent een half myl daer van af/ nae t' 3. w. toe/ is gelegen een an- der lanchtwerpigh Eplandt/ genaemt A Ilha dos Alcatrazes, ofte t' Eplandt vande Meer- wen; Dit Eplandt heeft dicht by hem 3. Clip- pen liggen/ hebbende vande zuydzyde een E- plandeken/ twelcke een seer goede kenteyken is: want het landt is somtijds met mist ofte nebel overtogen en bedekt/ datment niet on- der schepden noch kinnen can/ ende siende dit Eplandeken/ weetmen terstont waer dat- men is.

Van dit Eplandt af tot San Vincente toe zijn 12. mylen/ twelcke eenen lichtveerdiven wegh is/ ende men heeft op dese contreye drie cleyn Eplanden liggen/ diemen noemt As Ilhas de boa Sicanga; Van dese Eplanden af tot die Haven ghenaemt A Barra de Birtio- ga zijn 6. mylen/ het welcke een seer goede en- de diepe haven is; Tusschen de voorszepde E- planden ende dese Haven/ is ghelegghen een an- der ront Eplandt/ ghenaemt Monte de Tri- go, dat is: den berch ofte den hoop van Tar- we/ twelcke een seer goede kenteyken is voort de geen die inde Haven van Bertioga begeert te loopen.

Van dese Haven af tot die Haven genaemt A Barra d' Esteuao da Costa, (dat is: de Ha- ven van Steven da Costa), heeftmen 5. myle; Dit is

Streckinghe/
cours/ kente-
kenen/ ende
hoochte vande
Revier Janero.

Geleentheit
van 4. Epland-
den en Revier
van Janero.

Cours van
Janero na S.
Vincent.

Geleentheit
van Ilha
grande.

Geleentheit
beschrybinge
van t' selve.

Streckinghe
van Ilha grande
tot Ilha de S.
Sebastiaen.

Geleentheit
van Ilha de S.
Sebastiaen.

Kentekenen
van Ilha dos
Alcatrazes.

Strecking van
Ilha dos Al-
catrazes tot
S. Vincent.

Geleentheit
vande Epland-
den de boa
Sicanga.

Kentekene om
inde have van
Bertioga te
loopen.

Beschrybinge
vande Haven
a Barra d' Es-
teuao da
Costa.

Deselver bat
Eplandt van
Ilha de S.
Caterina.

Geleentheit
van Ilha
Queimada en
van een Clippe.

Hoochte van
Eplandt Ca-
navea.

Plaets van 2
Eplandeken
en Rio de Ca-
navea.

Geleentheit/
ghele-
gentheit van
Ilha de S.
Caterina.

Hoochte van
Eplandeken
S. Caterina.

Streckinghe
van S. Porto
de don Rodrigo
nae t' vande
Haven dos
Patos.

Cours van S.
Caterina nae
Rio de Plata

Geleentheit
van t' de
Santa Ma-
ria.

Dit is een seer goede Haven voort groote sche- pen/ heeft een seer goede Bap om te liggen/ ende so ghy daer niet en begheert in te loopen/ soo hebt ghy van bukten te weten/ dicht by t' landt/ een Eplandt genaemt A Ilha da Moe- la, dat is: t' Eplandt vande kies/ alwaer ghy t' moecht setten.

Van dese Haven af naer t' zuydwesten toe/ is ghelegghen een Eplandt ghenaemt A Ilha Queimada, dat is: het verbrande Eplandt/ twelcke een vlack Eplandt is/ zijnde altemael van steen: maer is daer langs by hee schoen; Van ghelijcken soo heeftmen int 33. o. vande Haven af een Clippe liggen/ die van veelen niet bekent is/ steekt boven het water upt/ is ghelegghen ter halver weghen van tusschen het Eplandt dos Alcatrazes, ende Ilha Queima- da; Van hier af tot het Eplandt ghenaemt Canaveas, (dat is: van t' kiet bosch gheue) zijn drie mylen/ ende men loopt de Custe n. n. oost ende zuyd zuydwest; Canavea is een Eplandt/ twelcke een goede Haven (ende veel versche water/ heeft/ is ghelegghen op de hooch- te van 25. graden/ heeft vande zuydzyde 2. lanchtwerpigh contactigh is; recht tegghen over t' vooz. Eplandt is ghelegghen de Revier ghenaemt Rio de Canavea, alwaer men met cleyn Schepen mach in loopen.

Van Canavea tot het Eplandt A Ilha de Santa Caterina, zijn 48. mylen/ en men loopt de Custe noorden ende zuyden; dit is een lanchtwerpigh Eplandt/ mach hebben 8. mylen in- de lenchte/ heeft seer veel gheboomten/ is ghe- legghen byde Custe/ welcke streckt noorden en zuyden/ heeft inde incomste ofte mont vande noozdzyde/ twee cleyn Eplandeken liggen/ ende aende zuydzyde leijt een ander/ ghehee- ten A Galle, dat is: de Galepe gheue/ men en mach daer aende noozdzyde niet in comen/ dan met cleyn Barchen en Schuyten: maer vande zuydzyde heeft het een seer goede in- comste voort groote Schepen/ heeft veel versche waters/ als oock veel Visc en jacht; Dit Eplandt leijt op 28. graden.

Van hier af naer de Haven ghenaemt O Porto de don Rodrigo zijn vijf mylen/ noch ander vijf mylen voort aen/ is ghelegghen de Haven Dos Patos ghenaemt/ dat is: vande Gansen gheue/ ander La Laguna gheue- ten/ dat is: t' lach ofte Meer gheue; Dese Haven is alleenlijcken voort Barchen en cleyn jachten die daer handelen.

Van hier af tot de Revier van Rio de Pla- ta, en heeftmen niet een Haven daermen mach in loopen/ ende de Custe streckt noozd noozd oost/ ende zuyd zuydwest; Splende van het voorszepde Eplandt Santa Caterina af/ naer Rio de Plata toe/ so moecht ghy utwen cours zuyden aen doen/ tot op die hoochte van 34. graden/ alsdan sult ghy naer t' landt toe loo- pen/ ende so ghy comt te sien een landt/ twel- ke hem int schynsel verthoont ghelyck als een Eplandt/ (ghenaemt Los Castillos, dat is: de Castelen gheue) so sult ghy langhs de Custe heen loopen/ die u al blippen int zuydwest/ en zuydwest ten weste/ ende oock int west zuyd westen/ ende en wilt gheen rekeninghe maken de Cabo van Santa Maria te sien: want het landt van dien is so vlack/ datmen daer geen tekenen van een hoeck af/ onderschepden can/ sult daer sommighe Riffen sien/ evenwel en dooft daerom niet breefen: want en hebt daer anders niet te schouwen/ dan dat ghy voort

oogghen siet/ en soo t' waer dat ghy gheen landt en saecht/ (daer naer toe loopende) en wort het loot upt/ ende bindt daer 10. 14. ofte 18. baden diepten/ soo en breeft niet: want is al- temael een grondt/ en zyt wel te weegh.

Wesende in dese contreye als boven ghe- sepd is/ so loopt so langhe tot dat ghy t' landt te begheert int ghesicht crigghet/ ende sult comen te sien een Eplandt/ genaemt A Ilha dos Lou- bos, dat is: het Eplandt vande Wolven; waer men bindt daer veel Wolven op/ is een vlack Eplandt/ zijnde altemael van steen/ heeft aen- de zuydzyde een Eplandeken/ ende aende 3. yde van t' oosten een Riffe: maer en hebt daer nieuwers af te breefen/ dan van dat ghy voort oogghen siet; Dit Eplandt is ghelegghen ver- schepden van t' landt af 2. mylen nae t' noozd westen; Van dit Eplandt vande Wolven af/ is ghelegghen een cleyn vlack Eplandt/ met een leeghe wildernisse/ liggghende dicht by t' landt/ twelcke een goede Haven heeft om te anke- ren/ so u eenighe buyen van upten zuydwesten over quamen/ soo t' gebiet dat ghy langhs dit Eplandt heen liept/ aende 3. yde van t' oost zuyd oosten/ so genackit den hoeck ofte punt van t' vaste landt/ welcke eenen vlacken steenighen hoeck is/ tusschen desen hoeck ende t' Eplandt leijt een broochte diemen terstont can kinnen aen t' water datter op breekt/ en soo ghy daer vande noozdwest 3. yde in quamen/ en hebter niet met allen te schouwen/ dan dat ghy siet/ ende om te ankeren soo ghenaecht wel dicht by t' Eplandt; men heeft daer versche water/ ende veel grondt Visc.

In dese contreye wesen/ sult op u hoede wesen: want alhier so begint het eerste hooge landt/ ende van dit eerste hooghe landt 8. ofte 10. mylen af/ is ghelegghen een broochte die seer quaet en periculues is/ leijt ontrent 4. mylen van t' vaste landt af/ ende heeft 2. mylen inde lenchte/ men loopt tusschen die en t' vaste landt heen/ weest geadvarteert/ dat splende van dit vooz. hooge landt af/ sult utwen cours nemē van anderhalf tot op 2. mylen naer de Custe/ om oofsake vande vooz. broochten/ en van daer boven metter loot inde hant/ met goeder wacht en oplicht/ en soo t' gheen goet wer en waer om by nacht te seple/ so ist beter t' anke- ren om den dach te verwachten/ om u baert te verskeren.

So wāneer ghy naer u giffinge dese banche ofte broochte voort zyt/ so sult ghy comen te sien eenen bergh diemen noemt O Monte de Santo Seredio, twelcke is een ronde en hoo- ge bergh/ so datter in alle dese contreye geen so hoogh en is; tussche desen bergh vā Sāto Ser- dio, en de vooz. Banche ofte broochte is ge- legd een Eplandt genaemt A Ilha das Flores, dat is: t' Eplandt vande bloemen/ alwaer ghy ge- noecht sonder breefen moecht buyt om loope.

So wāneer dat ghy comt int soet ofte versche water/ twelcke bloept tot 25. myle beneden de Revier genaemt Rio de Buenos Aires, dat is: de Revier vande goede lucht gheue/ te weten/ daer t' water wel en te begen versche is/ so doet utwen cours w. aen/ so sult ghy comen beneden Buenos Aires 8. ofte 10. myle weeghs/ twel- ke de beste navigatie is diemē doe mach/ ad- vertere u dat ghy t' loot altoos inde hant hebt/ en so wāneer dat ghy comt op de diepte vā 3. ofte 4. vade/ so hout op vā voort aen te seple/ so t' by nacht waer: maer wesen by daegh/ sult wel siē waer dat ghy henē loopt/ twelcke moet wese int gesicht vā t' lād/ so verbe d3 ghy de boomten

Beschrybinge
van tusschen
diepten by S.
Caterina.

Geleentheit
van Ilha dos
Loubos.

Geleentheit
van Ilha dos
Loubos.

Plaets van
vack Eplandt.
Deselver vā
een broochte.

Waerschoon-
winge voort
een broochte.
Plaets ende
hooghe vande
selve broochte

Geleentheit
vande de S.
Serdio.

Geleentheit
van Ilha dos
Flores.

Beschrybinge
vande beste
cours na Rio
de Buenos
Aires.

Vermaninge
datmen t' loot
gestadich upt.
Werpen moet
ontrent alint
ontrent Rio
de Buenos
Aires is.

multiplieren / tot op de diepten van 50. vadem ende meer; De Serrana is gheleggen op 14. graden; ende de Serranilla op 16. graden. Soo't gheviel dat ghy de Serranilla quaemt te sien aende westzyde / so weet dat het van die zyde een leegh sandigh Eplandt is / streckende n. w. ende 3. o. Seplende van Serranilla ofte vande Cabo de Roncador af / naer de Eplandt Cuba, toe / sult uwen cours doen n. w. ende n. w. ten n. aen / met welke cours sult comen berkenen de voorszede Cabo, ofte Cabo de Corrientes, (dat is: vande stroomen) / twelcke een ghecloven hoeck is naer de Zee-cant toe / zijnde van een leegh landt / hebbende boven op sommighe Boffchen van Palm-boomen; Van daer af naer de Cabo de Sant Anton toe / soo begint het landt leegher te wesen / ende de Custe streckt daer n. w. ende 3. o. De Cabo de Sant Anton is een leegen sandigen hoeck / hebbende boven op twee ofte drie huyvelen / ende is ghelegen op de hoochte van 22. graden. Soo't gheviel dat ghy by geballe (op dese cours) quaemt te sien 't Epland genaemt / Cayman grande, (dat is: het groot Cayman gheseyt) / so weet dat het leit op 19. graden / ende is van een leegh landt vol gheboonten / streckende oost ende west / heeft aen de 3. zyde sommighe stranden van wit sandt. Seplende vande Caep van Sant Anton af / met de winden Vendaval, (dat zijn de winden die vande wester ende zuyder cant af waepen / diemen int generael Vendavales noemt / gheslijc als die vande ooster en noozder cant Brylas ghenaeint worden) / naer de Havana toe / soo sult ghy n. o. aen loopen / om te schouwen de dzoochten die van desen hoeck af strecken / welke strecken tot by het beginsel vande geberchten / diemen heet Los Organos, (dat is: d'Orgelen gheseyt) / als ghy vele dzoochten gheschout hebt / sult uwen cours langhs de Custe heen loopen: want en hebt daer nieuwters af te breefen / dan van dat ghy voorsz. oogen siet.

D'Orgelen zijn sommighe hooge geberchten / die veel openen ende schuysels maecten / waer van die vande zuydzyde van't Epland ghenoeint worden / de hoochte van Guanico; Dese Orgelen ofte gheberchten strecken tot de Rivier ghenaeint / Rio de Porcas, (dat is: de Rivier vande Zeughen ofte Verckens gheseyt) / Van daer af so beginnen de geberchten / de Cabanas ghenaeint / welke hoogh en dubbel zijn / hebbende op het opperste een pleyn ofte plat landt. alhier heestmen een Haven die men noemt / El Puerto de Cabanas, dat is: de Haven van Cabanas. Van dese hoochten af oostwaert aen / so heestmen (tot het Welt van Mariam toe) een leegh black landt van gheboonten / al waermen een ander Haven heeft; Van daer af tot de Havana toe / so ist altemael een leeghe Landbouwe sonder eenighe hoochten / uytgesondert eenen huyvel / gelegen recht teghens de Havana over / welck een gecloven bergh is / hebbende bobē op een spitsigen top / diemen d'Atalaya hiet / dat is: een Guarde gheseyt / ende wesenende noozden en zuyden met de Haven / sult binnen int landt comen te sien 2. gheberchten / die hen verthoonen int schijnfel als twee Teten van Mamme / ende om daer binnen in te loopen / so moetmen 3. nien cours byden huyvel heen doen.

Soo ghy quaemt te schepden vande voorszede hoeck ofte Cabo / met de winden Brylas,

soo sult ghy uwen cours nemen naer de Clippen ghenaeint / Tartugas, (dat is: de Schilpadden gheseyt) / naer dat u de winden voegē; ende sult besien wat diepte dat ghy daer vint: want so ghy daer vout de diepten van 40. vadem / soo zyt ghy daer aende zuydzyde van af; ende vinderde 30. vadem / soo ismen daer oost ende west niet over een / wesenende op eenighe van dese diepten / sult uwen cours doen 3.3. w. aen / tot dat ghy't landt comt te sien / twelcke ghy sult gaen verkenen aen't Welt ofte Haven van dien / te weten / so ghy quaemt te sien een landt dat wat hooghachtich is / hebbende sommighe hoochten en leechten / dat hen verthoonet ghelijc als de vingheren vande handen / soo is het 'tlandt de Xarugo ghenaeint; Sult van daer af nae de Havana toe loopen / doende uwen cours langhs de Custe heen.

Seplende uyt de Havana nae de Martires toe / sult uwen cours doen noozdoost aen / op welke cours sult den hoeck comen te sien / welke zijn drie leeghe Eplanden / waer van't middelste 't grootste is / ende 't buptenste is de Custe van't oosten / ende 't binnenste de Custe van't noozdoosten en zuydwesten; Van daer af n. oostwaert aen / tot de Cabo de Cañaverales toe / (dat is: den hoeck van't Riet-bosch) / so streckt de Custe noozden ende zuyden / ende naer't noozdoosten en de 2. gants gheen land sien / ende wesenende op de 2. graden / so zyt ghy inde mont van't Canael; Nu om daer dooz te loopen / soo sult ghy uwen cours nemen n. o. aen / ende so ghy de Cabo de Cañaverales, ofte van't Riet-bosch niet en saecht / wesenende op de 28. graden / soo zyt ghy bupten 't Canael uytwaerts aen.

Seplende uyt de Havana (met de winden Brylas,) naer't Canael / so sult ghy uytwaerts aen loopen tot den middach toe / ende des nae middachs sult het op den boech naer't landt toe houden / om teghens den about by't landt te wesen / en te ghenuten de winden Terreinhos, (dat zijn winden die des nachts van over 'tlandt af waepen) / loopende op deser hoegen langhs de Custe heen / tot dat ghy comt noozden en zuyden met den huyvel El Pan de Matancas ghenaeint / (dat is: 't Broot van Matancas gheseyt) / wesenende noozden ende zuyden met het selfde Broot / soo sult noozdoost aen loopen / so u de wint plaats gheeft / so niet / sult loopen op den boech van naer de Custe van Florida toe / daer u de wind hebben wil / u beste doende / om op desen boech / so wepnich als ghy moecht / achterwaerts te depen: want de stroomen loopen seer gheweldich nae dit landt toe / ende so wanneer dat het u tijdt dunckt / so sult het op den anderen boech weiden / daer u de wint plaats gheeft / tot dat ghy't landt in't ghesicht krijght / als ghy dat comt te sien / soo sult het weiden / daer op dese manier dooz loopende / ende comende op de 28. graden / soo zyt ghy bupten 't Canael; Abbertere u dat ghy de streken die ghy int laveren naer't land van Florida doet / cozt maecht / ende die nae de Custe van Mynare, langh: want de stroomen byden u nae't landt van Florida toe. De geberchten van Chupiona, comen by't Broot van Matancas uyt / zijn sommighe (doch niet te) hooghe ende effen berghen / plat boven op / hebbende etliche wit-schynende huyvelē. Het Broot van Matancas ghenaeint / is een hooghen huyvel / plat boven op / streckende noozdoost ende zuydwest / heeft van beyde zyden van't n. o. als van't zuydwesten / twee leeghe hoecken /

Kenteycken
aende diepte
alsmen 3. en 4.
en w. zyde dā
de Tartugas
is.

Gedaente van
land de Xarugo.

Cours van
Havana nae
de Martires.

Strekinghe
van beschryp-
den Custen.

Op wat
hooghte dat
mēde mont
van't Canael
comt.

Hooghte van't
Riet-bosch.

Beschrybinghe
van beschryp-
den coursen.

Op wat
hooghten dat
mēde mont
bupten 't Ca-
nael is.

Gedaente van
geberchte van
Chupiona.

Gedaente van't
Broot van
Matancas.

Beschryb-
sonde bergen.

Plaets en ge-
legentheit vā
de Haven van
Matancas.

Cours om in-
de Haven van
Matancas te
loopen.

Det wat
cours datmen
aende 3. zyde
vande Clippe
Bermuda
loopen mach.

Gedaente vā
Epland
Fapael.

Cours van
Fapael nae
Tercera.

Gedaente vā
Epland de
S. Jorgie.

Gedaente vā
Epland van
S. Michiel.

Hooghte vā
Epland van
S. Michiel.

Coursen om
dooz't Canael
tusschen 't Ep-
landt la Antigua
ende la Deseada.

Gedaente vā
Epland Guadalupe.

Hooghte vā
Epland Guadalupe.

Kenteycken
van't Epland
Monseratte.

hoecken / (te weten / leger als 't selfde Broot) / welke hem verthoonen in't schijnfel ghelijc als hoofden van Schilt-padden; Vande 3. de van't n. o. soo streckt het landt leegh heen / ende naer't n. daer van af / so maecht het landt eenen smallen punt; achter dese punt is gheleggen de Haven van Matancas, om alhier in te loopen / so moet ghy u stellen n. o. ende 3. w. met het selfde Broot over een / so sal de Haven 3. van u af ligghen / sult daer alsoo 3. aen naer toe loopen / is eenen grooten Bap / ende men en heeft daer gheen Reede / dan wel dicht by't landt; Int uyt loopen (latende 't Broot aen't 3.) sult uwen cours n. o. aen doen / naer bupten toe.

Bupten 't Canael wesenende / zijnde inde tijt vanden winter / sult oost aen loopen / waermede o. ten n. behouden sult / dooz het waken ofte declineren van het Compas / met welke cours sult comen te passeren aende zuydzyde / van d'Eplanden ende Clippen de Bermuda ghenaeint / sult dese cours aldus behouden / tot dat ghy zyt op de hoochte van't Eplandt Fapael, (een vande blaemische Eplanden) / het welke een groot Eplandt is / streckende n. w. ende 3. o. hebbende aende 3. o. zyde een grof landt / zijnde aende 3. o. zyde een leger. Om van daer af te loopen naer't Eplandt Tercera, sult uwen cours nemen bupten 't Eplandt van San Jorgie om / o. ende o. ten n. aen; het Eplandt San Jorgie is een hoogh landt / streckende o. ende w. als oock Tercera van gelijcken / twelcke heeft aende 3. zyde eenen ghecloven bergh / ghenaeint O Brasil, ende een wepnich naer't o. daer van af / heeft het drie Clippen ligghen. Het Eplandt San Michiel is een groot ende hoogh Eplandt / streckende o. ende w. wesenende vande w. zyde het leeghste / ende vande o. zyde het hooghste / heeft van ghelijcken eenen ghecloven bergh / gheleggen aen het eyndt / te weten / aende o. zyde; Dit Eplandt leydt op de hooghte van 38. graden / etc.

Dat 64. Capittel.

De Courfen ende rechte kenteycken van het Eplandt La Deseada af, tot het landt ende Custe van Cartagena, Nombze de Dios, nien Spaengien, ende van't Canael van Havana, &c.

Soo ghy begheert te seplen dooz't Canael / (twelcke loopt tusschen het Eplandt La Antigua, ende La Deseada,) om naer de Custe toe te loopen / so sult ghy uwen cours w. aen doen / tot het Eplandt van Monseratte toe / loopende langhs 't Eplandt van Guadalupe heen / twelcke een ghecloven Eplandt is over midden dooz / ende is vande w. zyde hoogher als vande o. zyde. Het Eplandt La Antigua, (dat is: 't oude Eplandt gheseyt) sult ghy vinden aende n. zyde van Guadalupe af / streckende inde lenchte o. ende w. heeft gheberchten die hen van bupten af wesen / verthoonen ghelijc of het Eplandt lens waren; is gheleggen op de hooghte van 16. graden.

Die kenteycken van het Eplandt Monseratte, zijn dese / is ront ende hoogh / (ghelijc als Eplandt La Gomera, vande Canarpen) / heeft sommighe berghen met etliche paden / ghelijc als water Weerken; Seplende van dit Eplandt Monseratte af / sult w. n. w. aen loopen / waermede sult comen verkenen het Eplandt Santa Crus; maer en sult daer niet te

dicht by comen: want is daer onsupper ende huyt / streckt o. ende w. is berghachtich; maer niet te hoogh / zijnde vande westzyde hoogher als vande o. zyde / heeft int midden een schuysel ofte scheytsel / ende aende o. zyde is een Reede daermen ankeren mach: want heeft daer schoone sandt grondt. Om van Santa Crus af te seplen naer het Eplandt van Puerto Rico, (dat is: 't Epland vande rijcke Haven) te weten / aende 3. zyde / sult w. n. w. aen loopen / waermede dat sult comen verkenen aen het gheberchte / genaemt Sierra de Loquillo; ende sult van daer af naer de Cabo Roxo toe / west ende w. ten n. aen loopen / doende uwen cours langhs 'tlandt heen / tot dat ghy by de voorsz. Cabo zyt / welke is het uiterste van't selfde Eplandt.

Dese hoeck ghenaeint Cabo Roxo, (dat is: den roffen ofte rootachtighen hoeck gheseyt) is van een final ende leegh landt / hebbende aen de Zee-cant sommighe root-schynende Duppen / ende aende 3. de van't n. w. siemen de gheberchten / diemen noemt Las Sierras de San German, welke seer hoogh zijn / doch so hoogh niet als die van Loquillo; Van desen hoeck Cabo Roxo af / sult uwen cours doen w. ende w. ten n. aen / waermede sult comen te verkenen 't Eplandt genaemt / de la Mona, (dat is: vanden Key gheseyt) / sult daer vande 3. zyde dooz by loopen; 't Eplandt la Mona is van een leegh landt / en streckt oost ende west / wesenende aen de Zee-cant van een sieyl afgeheicht landt / heeft aende n. zyde een Clippe ofte Eplandeken / ghenaeint Monica, (ofte 't Keyken) / tusschen twelcke en het Eplandt men wel passeren mach; Aende west zyde van Mona, heestmen de Reede van een schoone ende goede grondt / hebbende van gelijcken noch een ander Reede / by de punt van het zuydwesten.

Van't Eplandt de la Mona af / tot het Eplandt de la Sahona toe / sult uwen cours doen (wesenende by daegh) 3. w. aen / ende zijnde in der nacht w. ende w. ten 3. aen. Sult alhier gheabbertert wesen / dat den hoeck Cabo del engaño ghenaeint / (dat is: van't bedroghe) / al even eens is als den hoeck van Sahona, hebbende eenen ghecloven huyvel op het opperste van't Epland / staende tusschen 't leeghste landt dat aende Zee-cant uytcomt. Tusschen Cabo del engaño ende die Sahona, is gheleggen een kleyn Eplandeken / ghenaeint de cleyn Santa Catalyna, de reden waerom / datmen alhier w. ten 3. aen loopt / is daerom dat de siemen naer den Inwijck toe trecken.

De kenteycken van't Eplandt Sahona, zijn dese / te weten / is een leegh Eplandt vol van geboonten / so datmen van bupten af comende de boomen eer in't ghesichte heeft als Eplandt / ende streckt o. n. o. ende w. 3. w. heeft aende zuydzyde etliche Riffen / die tot een half myl 't Zee waert in steken. Soo ghy by ghevalle in dese contreyne quaemt / dan bupte Zee af / ende dat ghy in't ghesichte crijght van boven over't Eplandt heen / etliche geberchten / soo weet dat het zijn de gheberchten van Niagua, welke ghy oock sult comen te sien / tusschen groot Santa Catalyna, ende la Sahona dooz; Dit Eplandt Sahona heeft aende west zyde een Reede / van 8. ende 10. vadem diepte. Om te seplen van Sahona af naer Santo Domingos toe / wesenende by nylen van Sahona 't Zee waert / sult uwen cours nemen n. w. en noozdwest ten wesen aen; Om hier af tot

Santo

W. aerscheit
winge boog
Eplandt van
S. Cruz.

Gedaente vā
Eplandt S.
Cruz.

Cours van
S. Cruz nae
Puerto Rico.

Gedaente vā
Cabo Roxo.

Beschryb-
van't Eplandt
de S. Gertrudis.

Det wat
cours datmen
't Eplandt de
la Mona ver-
kenen sal.

Gedaente vā
Eplandt la Mo-
na ende d'Enga-
ño.

Cours van d'la
Sahona nae
't Eplandt
Sahona.

Gedaente vā
Cabo del En-
gaño.

Gelegentheit
vā't Eplandt
ghenaemt de
cleyn Santa
Catalyna.

Kenteycken
vā't Eplandt
Sahona.

Plaets van
sommighe
Riffen.

Plaets waer
mē 't geberchte
te van Niagua
siet.

Beschryb-
de vā't Eplandt
S. Domingos.

Cours van
Sahona nae
S. Domingos.

Santo Domingos toe / ist altemael een leegh landt / zijnde aen de Zee-cant van een afge- bicht landt / ende is het ghene dat alder uper- ste vande Custe (van oost ende west) af steert.

De tepckenien van Santo Domingo zijn dese / te weten / so wanneer datmen is n. w. ende 3. o. met de oude spinnen over een / so sijn n. en 3. met de hevier van Santo Domingo, sult comen te sien boven over de voorsz. hevier twee hiebelen / die hen verthoonen int schijn- sel / gelijk als Teten van vrouwen Bozzen / als u dese hiebelen blypen in t. n. ende n. ten w. / so zijt ghy te loefwaert vande hevier / in voeghen dat ghy aen dese hiebelen ofte t. ete sult moghen weten / of ghy daer voorsz. of te loefwaert zijt. Aende ooster punt vande In- comste vande hevier / staet een Toezentgen / welke dient voorsz. een Guard ofte Baeghe / voorsz. de Schepen die van bupten af comen.

Van dese voorsz. punt steekt een verbor- ghen Clippe af / waer van u sult wachten / en de moecht alsoo naer binnen toe loopen: maer en genacht niet te seer Al Matadero, (dat is: de plaats daermen de Beesten doot:) want is daer ondiep; Wefende binnen de voorsz. ver- borghen Clippe / so heeftmen daer 4. badem diepten / sult alsoo uwen cours doen naer de sandt strandt (ghelegen aende oost zyde) toe / u wachtende vande Clippen vande fortresse.

Comende vande fortresse binnewaerts aen / so moecht ghy u anckers laten vallen / te we- ten / recht teghens over de hupfinghe van den Admirael / te midde weeghen vande hevier / al waer de beste leggh-plaets ende Reede is.

Van Santo Domingo af / (wefende 4. my- len t. Zeewaert) / sult uwen cours nemen 3. w. ende 3. w. ten w. aen / tot dat ghy comt n. ende 3. met het landt van Niquao over een. Om nu van hier af te loopen naer de Haven van Oquoa toe / so en wilt de Custe niet verlaten: maer sult daer dicht by heen loopen / varende met alle de seplen op die ghy voeren muercht / tot dat ghy de hevier ghepasseert zijt: want soo ghy daer van afrackten sonder de Pal- ma (een Banche alsoo ghenaemt / daer het de Schepen setten) / te nemen / so en muercht ghy het niet anckeren; Ende hevier wefende sult wel voorsz. u sien / dat als ghy t. set / u wel vast te binden en te vertuyen / met een ancker te la- denwaerts / ende een van ter Zeewaert / so zijt ghy ghenoech verskeret.

Seplende van dese Haven ende Bap van Oquoa af / sult daer 3. aen naer bupten toe loopen / tot dat ghy de punt om ende 3. mylen t. Zeewaert aen zijt / so sult ghy alsdan uwen cours doen 3. w. ende 3. w. ten 3. aen / waer- mede sult comen verkennen een Eplandt de la Beata ghenaemt / (dat is: vande Godesali- ghe ghesepdt) / twelcke is een leegh Eplandt / streckende oost ende west; twee mylen west- waerder aen van dese Beata af / leydt een Ep- landeken ofte Clippe / ghenaemt Alkobello, (het welcke hem inder nacht in t. schijnsel ver- thoont ghelijck een Schip; Als ghy de Beata ende Alkobello voorsz. zijt / so sult ghy west ende west ten noorden aen loopen / naer den hoek Cabo de Tubaron toe / (dat is: van de Hape ghesepdt; In desen Inwijck blypen u 3. ofte 4. Eplandeken ofte Rudsien / die men noet Los Frayles, dat is: de Monicken; Aker- mē by de Cabo de Tubaron comt / so heeftmē eenen Inwijck / inde welcke is ghelegghen een Eplandeken / Yabaque gheseyt / twelcke heeft noch meer andere Clippen ende Rissen

om hem liggghen / zijnde van een buple gront; boven over dit Eplandeken heen / siemen et- lijcke gheberchten / die ghenaemt zijn Las Sierras de donā Maria, anders Las Sierras de Sabana ghesepdt; Als ghy met de lenghte van Yabaque over een zijt / so sult ghy w. n. w. aen loopen; De Cabo de Tubaron is van eenen swert-schynende hiebel / zijnde aen de Zee-cant af ghecloven / hebbende boven op sommighe witte plaetsen ghelijck als water Beeken / binnen desen hoek ofte Cabo / is ge- legghen een hevier van versh water / al waer- men kiesel-stenen voorsz. Ballast vint / gelijk als inde hevier van Minijcka; Van hier af naer den hoek Cabo de Crus toe / sult uwen cours nemen n. w. aen / tot dat ghy voorsz. by t. Eplandt van Nabassa zijt / daer aende n. zyde voorsz. loopende / ende so u by ghevalle de stroomen quamen te byphen aende zupdyde / so sult daer op verbaecht wesen / (dat so ghy in een groot Schip waert) / u te houden een goet stuck weeghs naer het n. w. daer van af / om te schouwen de voochten / die vande punt (A punta de Morante,) af steken / ende stre- ken tusschen dese punt ende Nabassa, en men heeft daer op sommighe plaetsen over de vier badem diepten / ende aende eynden van dien machmen loopen van op de 15. tot 20. ba- dem toe.

Nabassa is een ront ende leegh Eplandt / zijnde over al black en effen aen de Zee-cant; van een afgebecht landt / loopende aende n. zyde voorsz. dit Eplandt heen / sult uwen cours doen n. w. ende n. w. ten w. aen. Soo ghy be- geert te loopen langhs de Cabo de Crus hee / so weet dat het eenen upstekenden hoek is / die hem verthoont (alsinen daer upter Zee op aen compt) / ghelijck oft 3p boven op vol ghe- boonten stont: maer is te landwaert in; Aen de oost zyde van desen hoek / is ghelegghen de Haven van Cabo de Crus.

Om nu te loopen naer t. Eplandt de Pinos, ghenaemt / so sult ghy w. n. w. aen loopen / waermede t. selfde Eplandt sult comen te ver- kennen; Dit Eplandt de Pinos is van een leegh landt vol gheboonten / so datmen (van bupten upter Zee af comende) de boomen eer- alst Eplandt comt te sien / streckt oost en west / heeft te midde wege drie hiebelen staen / waer van de middelste de grootste is.

Van dit Eplandt de Pinos af / naer de Ca- bo de Corrientes toe / sult w. n. w. aen loo- pen / met welke cours ghy die sult comen te sien / desen hoek is aende Zee-cant van een af- ghebecht landt / hebbende boven op sommighe gheboonte van Palm-boomen staen; en aen- de westzyde heeft het een sant strandt / alwaer een Reede is om te moghen liggghen; boven op dese Cabo de Corrientes staet eenen top / die boven alle andere hoecken upsteeckt; Als ghy alhier naer binnen toe loopt / so sult ghy in t. land recht voorsz. u upt comen te sien / een Lach van versh water / alwaer ghy u noodich we- sende / naer uwen wille voorsien muercht. Om van hier af te seplen naer de Cabo de Sant Anton toe / (wefende twee ofte drie mylen te Zeewaert) / sult w. n. w. aen loopen; Van t. Eplandt de Pinos af / naer Cabo de Sant An- ton toe / heeftmen twee groote Inwijcken / te weten / den eenen ghelegghen van t. Eplandt de Pinos af / naer de Cabo de Cortientes toe; en d'ander van de Cabo de Corrientes af / tot de Cabo de Sant Anton toe; Aker datmen comt by den hoek Cabo de Corrientes, so heeftmē een punt

een punt genaemt La punta de Guaniguanico, en sult boven over t. landt heen te lande- waerts in / comen te sien sommighe geberchte / diemē noemt Las Sierras Guaniguanico; de C. de Sant Anton, is eenē lagē hoek vol ge- boonten / hebbende boven op sommighe wil- dernisse / heeft sant stranden / en steet van hen af een Banche ofte vooghte / tot ontrent vier mylen weeghs noozdwestwaert aen.

Seplende van dese C. de Sant Anton af / nae nieu Spaengien toe / te weten / inden tijdt vande Winter / (dat is: van Augustus af tot Martius toe) / so sult ghy uwen cours nemen bupten t. Eplandt en Clippe (Las Alacanes genaemt) om t. w. n. w. aen / met dese cours sult ghy comen (60. ofte 70. mylen geseijt hebbē- de) gront te nemē / welke sal wesen vā Disch- aeg ofte grof sandt / dit sult ghy aldus vinden tot op de hoochte van 24. graden; So ghy by gevalle quaet grōt te nemē / op minder dā 40. vadē / seplende op de voorsz. cours / so sult ghy u houde op de cours van n. w. en n. w. ten w. en so wāneer dat ghy hier mede weder begint te multipliceren / en op meer diepten comt / so sult ghy weder op u eerste course van t. n. w. kerē / en so wanneer dat ghy de gront begint te verliezen / so sult ghy ontrent 20. mylen w. aen loopen / waer mede sult comen te blyben n. en 3. met het Epland Bermaja (dat is: troo- de Epland ghesepdt) over een; Van daer af sult 3. w. aen seplen / tot op de hoochte van 20. gra- den / en so ghy t. landt niet en saecht / sult w. aē loopen: want in dese tijt en ist niet goet bene- dē de voorsz. hoochte te loopē; Op dese hooch- te en comt sult comē te siē / La Torre blanca, (dat is: den witte Toorn) / en so ghy by geval- le quaeint te verkennen de hevier van San Pedro, en San Paulo, so weet datmen boven over dese hevier / sommighe groene gebergh- ten heeft: maer nietste hoogh.

So ghy bont de diepten van 35. vadē met harde modder gront / hebbende op sommighe plaetsen schulpkens / so sult ghy van daer af uwen cours doen 3. en 3. ten o. aen / tot dat ghy comt met de velden van Almeria over een / so ghy quaet vā upter Zee af / sult benedē gront soeken / en bindende 30. ofte 40. vadē by wy- sel swarte modder / so zijt ghy met de hevier van Almeria o. en w. over een / tot ontrent 7. mylen van land / en so ghy quaeint te siē nae t. 3. w. de geberchte / ghenaemt Las Sierras del Papalo, en dat de selfde d'ē dooz d'ander sta- hē / so zijt ghy daer n. o. en 3. w. van af; Vā hier af sult uwen cours 3. en 3. ten w. aē doē / waer mede u de geberchte van Papalo sult be- ginnen te openen / welke u sullen maken 2. ronde geberchte; Sult van gelijcken terstont comen te siē Las Sierras de Calagote, twelcke zijn sommighe rofachtighe berchskens; dese reghel gheberghen comt aende Zee-cant upt.

So ghy begeert gront te nemē by dē hoek ofte punt van Villa Rica, (dat is de rijke ste- den) / so weet dat ghy sult vindē / 3. mylen van t. lād af / 80. en 90. vadē diepte / met mod- der gront. De hevier van San Pedro en San Paulo, is gelegē op de hoochte van 21. gradē / en Los Campos d' Almeria, dat zijn de veldē vā Almeria, op 10. gradē / Villa Rica la vieja, (dat is: oue Villa Rica, ofte rijke Stede) / leyt op 19. graden; Villa Rica la vieja, zijn som- mighe geberchte / waer van het een eynde aēde Zee-cant upt comt; dese geberchte en zijn niet seer hoogh / maken veel openē ofte scheptels / (gelijck als de geberchten van Abano, diemen

noemt d' Oygelen) / strecken n. en 3. So ghy by gevalle van upter Zee aen quaeint / en saecht de geberchten van Villa Rica, so sult ghyse co- men te kennē / daer aen datse n. en 3. hee stre- ken / en de geberchte van San Martijn, streckt o. en w. moechtse noch aen een ander dinck kennen / te weten / dat so ghy w. aen liept / daer dicht by comende / so sullense u lager schynē te wesen als die van San Martijn, die hooger en grover zijn alsinen daer aen de Zee-cant by comt; Sult oock by Villa Rica (3. myl t. Zee- waert daer van af wefende) / gront hebbē / twelcke ghy by San Martijn niet hebbē sult / alwaert dat ghy daer maer een half myl af waert / eijntlijcken al ist schoon datmen geen kennisse van landt en heeft / so sult ghy t. selfde ronnen verkennen aende voorsz. tepckenē; Te lypwaert van Villa Rica is gelegen een Clippe genaemt N. Bernardes, welke is int fatsoen ghelijck als een Broet Supckers; Van Villa Rica la vieja, ofte oue Villa Rica af / naer San Ioan de Luz toe / sult uwen cours nemen 3. en 3. ten o. aē / en sult van onder de 30. vadē naert landt toe / de gront vinden van Disch-aeg / en op sommighe plaetsen seer gront; By dē hevier van Vera crus, sult ghy sant gront hebbē / ende op plaetsen modder.

So ghy bupten waert / so weet datmē van San Cristoffel af / tot San Ioan de Luz toe / al temael daer langhs heen sant-stranden heeft; wefende o. en w. met den hoek genaēt Punta Gorda, (dat is: de vette ofte grove punt ghe- sept) / so zijt ghy n. en 3. met t. Eplandt van San Ioan de Luz over een / en wefende n. o. en 3. w. met t. Eplandt van onder de 40. badem diepten naer t. landt toe / so sult ghy daer rud- sighe gront hebbē / ende op plaetsen Disch- aeg / ende vande 40. bademen buptenwaerts witte modder gront.

So ghy quaeint van upter Zee af / ende be- geerden te wētē of ghy o. en w. met t. Eplād over een zijt / so sult ghy mercken eenē hoogh- achtigen hiebel / die vande geberchte van Ve- ra crus af steekt / als ghy met desen hiebel o. en w. over een zijt / so zijt ghy van gelijcken o. en w. met t. Eplandt / moecht oock weten / dat so wanneer u het geberchte van Sierra Nevada (dat is: de besneuden Bergh) w. en w. ten 3. van u af leyt / so zijt ghy van ghelije- ken o. en w. met t. voorsz. Epland over een; Sult terstont comen te sien de punt van An- ton Niquardo genaemt / als oock Mendano Montuoso, (ofte de hoochachtighen hiebel boven verhaelt) / sult van gelijcken comen te sien den Oeber vande Zee van Medellin, en- de aende 3pde van t. n. w. den hoek van Pun- ta Gorda; So ghy by ghevalle begheerden te wesen (mette noozde windē) in dese Haven / so loopt op 18. en 20. badem diepte / waer mede sult comen dooz het Canael van te loefwaert / ghenakende het Volwerck / doch u daer van wachtende / sultet setten aende loefzyde: want heeft te lypwaert wepnich diepten.

So ghy schept vande hoek Cabo de Sant Anton af / inden tijt vande Somer / naer nieu Spaengien toe / so sult ghy uwen cours doen ontrent 20. ofte 30. mylen west aen / waer me- de sult gront vinden op de diepten van 80. badem / wefende de gront van Disch-aeg; Van hier af sult west ende west ten zupden aen loopen / tot op dertigh badem / ende van- de dertigh badem af west aen / tot op de 20. vadē / op welke cours ghy u in dese contrepe houden sult / ende comende op meer diepten / sult w.

Reeterekenen
en gedanten
van S. Do-
mingo.

Tepckenē als-
men te loef-
waert vande
hevier vande
Santo Domingo is.

Gelegghen-
heyt van een
Toezentgen.

Desgelijck
vā de Clippe.

Waershou-
winge voorsz.
Al Matadero.

Desgelijcks
voorz. de Clip-
pen vande fort-
resse.

Beschypbinge
van Courten
van S. Do-
mingo nae de
heviere ende
Bap van O-
quoa.

Cours om het
Eplandt de la
Beata te ver-
kennen.

Gedaente van
Beata ende
Alkobello.

Cours nae C.
de Tubaron.

Plaets en ge-
legentheyt vā
Los Frayles.

Gelegentheyt
vā een Inwijck
by t. Eplandt
Yabaque.

Gedaente van
C. de Tubaron.

Plaets van
een hevier vā
versch water.

Cours nae C.
de Crus.

Cours om te
schouwen de
voochten vā
A punta de
Morante, diepten by t.
punta de
Morante.

Gedaente van
Eplandt
Nabassa.

Gedaente van
C. de Crus.

Desgelijck vā
de Haven van
Sante Crus.

Gedaente van
Eplandt de
Pinos.

Cours van t.
Eplandt de
Pinos nae C.
de Corrientes.

Gedaente van
Cabo de
Corrientes.

Plaets vā een
stee by C. de
Corrientes.

Cours van C.
de Corrientes
nae C. de S.
Anton.

Gelegentheyt
van 2. groote
Inwijcken.

Wat wat
cours datmē
n. en 3. met
t. Eplandt la
Bermaja loo-
pen sal.

Op wat
hoochte dat-
men Toze
blanca te sien
comt.
Eenmaninge
vande hevier
van Puerto
en Paulus.

Cours nae de
velden van
Almeria.

Reetereckē af
de gront af-
men o. en w.
niet de hevier
van Almeria
to.

Gedaente vā
geberchte van
Papalo.

Plaets vā las
Sierras de
Calagote.

Diepte 3. my-
len vā land
van t. punta
Villa Rica.

Hoochte vāde
hevier van
Puerto en
Paulus.
Desgelijck vā
Los Campos
d' Almeria.

Reeterekenen
vāde geberchte
van Villa
Rica.
Desgelijck vā
S. Martijn.

Gedaente en
plaets van de
Clip N. Ber-
nardes.

Diepte ontrent
Villa Rica la
vieja.

Gedaente vāde
gront by Ve-
ra crus.

Hoe datmen
met S. Jaen
de Luz is / als
men o. en w.
niet t. punta
Gorda is.

Reeterecken
alsinen weten
wilt ofmen o.
en w. met het
Eplandt is.

Wanneer dat
mē w. en w. re-
3. met het E-
plandt is.
Plaets waer
men te sien
comt de punt
vā Anton de.

Op wat diep-
ten datmē in
de Haven loo-
pen sal.

Cours vā C.
de S. Anton
naer nieu
Spaengien.

Wat diepten
datmen 30.
mylen vā S.
Anton vint.

Cours om
door de Es-
tados de
la desconocida
ende Isla
d'Arena.

Maer datme
las Sierras
de S. Mar-
tin comit te
kennen.

Cours bande
Rivier van
Medellijn te
kennen.

Plaets van
Isla blanca
Isla Rio ri-
fias en Isla
de San Jant
de Luz.

Gedaente van
land van Rio
Barado tot
Rio de Vera
Crus.

Coursen van
la Desseada na
Puerto Rico.

Gedaente
van d'Epland
d'Estacio.

Diepten by de
Eplanden
d'Estacio.

Cours nae de
Eplanden las
Virgines.

Wat epland
datmen bade
Virgines
recht in't ghe-
sicht crijgt.

Gedaente van
Isla de Vir-
gines.

Plaets van
een groote
Clippe.

Kentepcken
van de
Clippe.

sult w. ende w. ten 3. aen loopen / waer mede
weeder op de bozighe diepten sult comen / met
dese cours sult comen te passeren door de Es-
tados van Isla desconocida, ende Isla d'Arena,
dat is: het onbekende Epland / ende het
sandighe Epland ghesepd; Van't Epland
La desconocida af naer het Epland d'Arena
toe w. ende w. ten 3. aen sult comen te verkie-
nen 't ghebergh las Sierras de San Martijn,
welcke zijn twee hooghe bergen / makende int
midden een groot open ofte schepfel. Sepen-
de van dese gheberghen af sult west aen loo-
pen / met welke cours sult comen te verkie-
nen de Steen-roofter / welcke eenen gheclobē
bergh is; Van dese ghecloben bergh af sult n.
w. ende n. w. ten w. aen loopen / waer mede
sult comen te sien de Rivier van Medellijn,
welcke een laegh landt is / ende wat meer te
loefwaert / is ghelegen het Epland genaemt
Isla blanca, ofte het witte Epland; als oock
het Epland Rio rifias, welcke Epland hem
van verbe verthoont ghelijck als een seplent
Schip; Sult terstont het Epland van San
loan de Luz in't ghesicht crijghen; Sult we-
ten datmen bande Rivier ghevaemt Rio Va-
rado af tot de Rivier van Vera crus toe / gāg
gheen hoogh land en heeft / dan alleenlyck ee-
nen swart schynende berch / ghelegen boven de
boossepde Haben / etc.

Dat 65. Capittel.

Om te seylen van het Eylandt La Desseada
af, naer het Eylandt van Porto Rico toe,
door't Canael ghevaemt De passagie.

Sepende van't Epland la Desseada af /
naer't Epland Puerto Rico, (dat is:
de rijke Haben gesept) willede loopē
door't Canael de Passagie genaemt /
(dat is de doortocht gesept) / so sult ghy u beste
doen om te loopen tusschen d'Eplanden van
Monceratte, en Redonda door / ofte te loef-
waert / dat is tusschen t'Epland San Cristof-
fel, en d'Eplanden d'Estacio door; Van daer
af sult uwen cours nemen n. w. aen / ende een
wepnigh meer te loefwaert naer d'Eplanden
d'Estacio toe / twelcke zijn 2. Eplanden; /
d'een wat grooter als d'ander / hen by na ver-
thoonende ghelijck als twee brooden; So ghy
daer by comt / sulter de diepten binden vā 10.
12. tot 25. badem toe / op de wepnich diepten
bande 10. 12. badem naer't landt toe / heeftme
wit sant op de gront; ende op de 25. badem ist
swart sant; Om te seplen van dese Banche af /
nae d'Eplanden las Virgines toe / (dat zijn de
Maechden gesept) sult uwen cours n. w. aen
doen: (want de stroomen trecken alhier nae't
3. w. toe) om te schouwen Santa Crus, wel-
cke streck bynaest n. w. en 3. o. Sult wetē dat so
wanneer ghy in't gesicht bande Virgines cōt /
dat het eerste 't grootste is / waerom genaemt
wozt La Virgē gorda, ofte de vette Maecht /
en terstont comen d'ander verbolghens daer
aen / zijn lanchwerpent / en huchelachtige Ep-
landen / strecken o. en w. en steken door de an-
deren / hebbende sommige Clippen en Rudsen
daer by heen ligghen.

Loopende aende zuytzyde / sult te midde-
wegen van dien / een groote Clippe sien / ghele-
gen twee mylen ter Zee waert in; Dese Clippe
heeft tot een kentepcken een graenachtige co-
luer / en behalven dese so ligghender noch veel
meer ander Clippen; Om nu te weten wan-
neer dat ghy inde Passagie zijt / loopende nae

Porto Rico daer langhs heen / als ghesepd is /
so weet dat ghy sult comen te sien sommige
witte Clippen / die hen van verbe verthoonen
ghelijck als een seplent Schip; de witticheit vā
dese Clippen comt hen van de Vogelen dreck.

So wanneer ghy dese comt te verkennē / so
sult ghy daer recht op aen loopē / en begeeren
de te loopen door de Passagie / sult uwe cours
doen tusschen dese Eplanden / en d'Eplanden
Las Virgines door; als ghy daer by comt / so
sult ghy n. w. aen loopen / naer een cleyn Ep-
landt toe / twelcke twee mylen doortāen leyt /
genaemt Isla verde, dat is: 't groene Epland.

Comende met dit Eplandt over een / so zijt
ghy upt de Passagie / ofte bupten t'Epland / al-
daer wesende / sult terstont comen te sien 't lād
van't Epland del Puerto Rico, den eersten
hoek van dien / genaemt La punta de Loquillo,
lept metiet Epland Isla verde oost en west;
Soo't by geballe gebuerde / als dat ghy by de
voorz. Clippe zijt / dat u de wint scheryt / en
de dat ghy daer niet te loefwaert voorby en
moecht / so sult ghy daer aende 1p door by
loopen: want is oock een goet Canael van
18. tot 20. badem diepten / niet sant en Visch-
aes op de gront; dit is te verstaen tot een myl
weeghs te spwaert daer van af; Om te weten
wanneer datmen bupten t'Epland is / (op dese
cours) / so moet u dese Clippe byhen in't 3. o.
van u af wesende op de diepte van 30. badē /
niet wit sant op de gront; Sult dan terstont
(als gesept is) uwen cours doen op't Epland
van Isla verde aen / loopende by de punt van
Loquillo, langhs 't landt van Puerto Rico
heen / w. n. w. aen / en so ghy begeerden te we-
sen in de Haben van Puerto Rico, ende dat u
dunct dat ghy daer dien dagh niet en moecht
aen comen / so sulter overstaegh / ofte op de 1p
inde Zee houden byhen / so dat de punt van
Loquillo 3. o. van u af blijft / en van de mid-
dernacht voortāen / sult uwen cours verbol-
gen / om die willen dat de stroomen naer het
3. o. toe trecken; De merchtepcken diemē al-
hier heeft / zijn dese / te weten / ober de Habē vā
Puerto Rico, staet een Clupenaers Cappel-
leken / op een hoogh Berghsien / welck men
noemt Santa Barbara, en verthoont hem int
schijn ghelijck als een witte blacke op den
bergh / en comende langhs de selfde heen / sult
comen te sien het Clooster ofte Convent van
Santo Domingos, welcke mach ligge ontrē
eē quartier myls vā dees Clupenaers Cap-
pelleken af / sult alsdan terstont den berch sē /
die hem verthoont gelyc als een geclobē Ep-
land; dit zijn de rechte kentteijcken van dese
Haben / en om daer in te loopen / sult dē berch
genaken / doch nietste nae / om te schouwe een
ondiepte die binnen den selfde bergh leyt / sult
daer naer al wat ghy moecht aenloeben / tot
dat ghy comt daerment anckert / 'twelcke is
recht teghens ober de hupfen die aen de ooster
zyde bande Haben staen / etc.

Dat 66. Capittel.

De gronden ende diepten by de Custe ende
contreyen van nieu Spaengien,

By d'Eplanden genaemt die Alacanes,
(gelegen tusschē t'Eplandt Cuba, en de
Custe van nieu Spaengien / tegē ober
dē hoek / genaemt Punta de Sant An-
ton,) heeftmen de gront van Visch-aes.
By het Eplandt Isla de Robos, modder
ende Zee-sleckhs op de gront.

Kentepcken
alsmen inde
Passagie is.

Cours om
door de Pas-
sagie te loopē.

Plaets van
Isla verde.

Wanneer dat
men upt de
Passagie is.

Hoe 2 punte
de Loquillo
met Isla verde
de leyt.

Kentepcken
om te weten
wanneer dat
men door't
Canael is.

Coursen nae
de Haben van
Porto Rico.

Kentepcken
bande 15 avē
van Puerto
Rico.

Cours om in
de Haben van
Puerto Rico
te loopen.

Gedaente van
de gront bande
Eplandt Isla
clades / etc.

Gedaente bande
gront by Isla
de Robos.

By de

Dock de Re-
vier van San
Pedro / etc.

Gedaente van
de gront by de
Haben van
Almeria.

Diepte en
ghedaente
bande gront
by Villa Rica
en de Torru-
gas, ofte
Schilt-pad-
den.

Diepte vā de
gront by Rio
Panuco.

Diepte ende
gront by Rio
Hermoso / en
de Rio de
Palmas.

Hooghte van
Cabo de Lopo
Goncalves.

Gedaente vā
de Custe van
Guinea.

Gedaente vā
de gront by
D. Caterina.

Virgel om int
seplen langhs
dees Custe
boortdeel te
doen.

Tijt waerint
Conjunctie is
dat de windē
ende stroomē
gelijck loopē.

By de Rivier van San Pedro, ende San
Paulo, bande 40. badem naer het landt toe /
schulphens op de gront.

By de velden ofte pleynen van Almeria,
los llanos de Almeria, ghevaemt op 40. ba-
dem sant gront / en van daer af bupt waerts /
kinchhorentgiens ende Visch-aes.

By Villa Rica, (ofte rijke Stede) op 16.
badem modder gront.

Oost ende west met de Clippen en droogh-
ten / de Tortugas, ofte Schilt-padden ghe-
vaemt / wit sant; n. o. ende 3. w. met de selfde
Tortugas, kinchhorentgiens en roode schulp-
kens; n. ende 3. met de selfde Tortugas, waert
sant; noch oost daer van af / rudsighe gront.

By de Rivier van Panuco, van de 40. ba-
dem bupten waerts / wit ende root sant / ende
naer't landt toe modder gront.

By de Rivier genaemt Rio Hermoso, of-
te de schoone Rivier / bande 30. badem naer't
landt toe / wit sandt / ende bupten waerts naer
de Zee toe / modder gront, by de Rivier ghe-
vaemt Rio de Palmas, e de Montañas, (dat
is: de Rivier bande Palmen / ende ghebergh-
ten ghesepd) heeftmen bande 40. badem naer't
landt toe / sant; maer nietste wit / ende bupten
waerts modder met graen sandt vermeight.

Dat 67. Capittel.

De Coursen ende rechte kennisse vā de Na-
vigatie, ende vaert vanden hoek genaemt
Cabo de Lopo Goncalves af, tot de Re-
vier van Congo en Angola / zuytwaerts
aen, aende culle van Guinea ende Ethio-
pien, met alle de streckinghe ende ghele-
ghentheyt van dien.

Sepende bandē hoek genaemt Cabo
de Lopo Goncalves af / welcke is ge-
legē op de hooghte vā eē graed rupin-
aende 3. zyde van de Linea Equino-
cial, aēde Custe vā Guinea, ofte Ethiopia,
so weet dat dese Custe van daer af voortāen /
streckende is n. w. en 3. o. zijnde van eē vlack
lanchwerpent landt; men heeft van de diep-
ten van 10. oft 9. badem af / naer't landt toe /
altemael een gront gelyc het sant vā de San-
loopers / te weten / ober alle dese contrē / upt
gesondert by dē hoek genaemt Cabo de Ca-
terina, heeftmen grof sandt / ende steentgiens
op de gront.

So ghy aen dese ruste / in dese Navigatie ee-
nich voortdeel wilt doen / so moet ghy't alle
nachtē anckerē / tot dat u de Ferreinhos (dat
zijn de windē die van ober't landt af waepen)
by comē / doende alsoo uwen cours tot dat de
Viragins, (dat zijn de winden die van upter
Zee waepen) aē comē / om also weeder naer't
landt toe te loopē / tot datter stil wozt / ofte dat
ghy comt op de 10. badē diepten / so moecht
ghy't setten tot een ander conjunctie van't op
comē vāde lād windē / diemē aldus dagelijck
heeft op zynen tijt / als gesept is. So de stroomē
men alhier mette wint courseerde / so mach
ment alijt vāde eenen boech op den anderē
wenden / hen te spwaert houdende / als boven;
de Conjunctie dat de stroomen met de windē
loopen / is met een nieuwe Maen / te weten /
2. dagē voor ofte na / en die dagē eer 3p vol is.
Soo't u gebuerdē te loopē vāde eenē boegh
op den anderē / so sult u in sulker voegē regu-
leren / dat ghy alsoos d's moegens by de Cu-
ste zijt / om te ghenieten de winden die alsdan
van ober het landt af comen.

De kentteijcken van datter lanchwerpent
landt is / zijn dese / heeft etlycke grobe huchelē /
diemen noemt As Serras do Santo Espirito,
(dat is: 't ghebergh vanden heyligen Gheest
gesept) / en wat voor dē aen heeftmen noch 2.
ander huchelē / welcke seer wel te kennē zijn /
op dese contrē heeftme modder gront; Wat
voor dē aē / sult ghy sien eenē hoogē bergh / te
weten / binnen inde inwojck / diemen heet Pal-
mella; want heeft epgentijckē de gelyckemisse
van Palmela, gelegē tusschē Lisbonen en Se-
ruval; van gelyckē sult ghy comen te sē / wat
voor dē aē inde selfde inwojck eē lād / 'twel-
cke streck n. en 3. gelijck als menber lanch loopt /
heeft dicht by de strant eenen groven vlacken
huchel / welckē heet Calcays, om datter eenē
gegelickemisse heeft met Calcays, by Lisbonē.

Sult ghyadverteert wesen / dat al er ghy't
ancker (in dese contrē) op wint / de seplen te
laten vallen / om te sien / oft het schip ran upt
treckē / en soo't niet upt en treck / so blijft ligge
tot dat de Viragins van upter Zee comt: wat
in dese contrē so loopē de stroomē seer crach-
tich / van upt de Rivier van Congo, na bup-
tenē toe / door welke oorsake het Schip qua-
lijck ran upt trecken.

Als ghy so verbe comt / als de plaets genaemt
A Palmecinha, (dat is: 't Bosken vā Palm-
boomen gesept) so weest gewaerschoot u beste
ancker te laten vallen: want de gronden van
desen dwers werch zijn van moerwe modder /
door welke oorsake d'anchers daer qualijck
in vaten willen / stibberen veltijds upt.

So wanneer dat ghy zijt inde Rivier van
Congo, wesende op de diepten van 30. en 40.
badem / so sult ghy de gront comē te verkie-
sen / sult alsdan de Sant-looper doe om keere / en
als die verlopen is / so werpt loot upt / so
sult ghy u terstont op 10. en 12. badē diepten
binden / te weten / aen d'ander zyde bande Ri-
vier Congo, sulter tot op een steenwozt naer
ofte minder by hē loopē / en de beste cours is /
dicht by't land heen; wat en seut anders inde
Rivier niet mogē comē / door't groot gewelt
bande stroomē / daerme veel moeptens door
heeft: want zijn de grootste ende crachtichste
stroomē / diemē op gelijckē plaetse biergelijckē
vint / comē tot ober de 12. myl t'Zee waert in.

Sepende van Congo af naer Angola toe /
op de selfde manier als vozen gesept is / en co-
mēde op 5. myl / kurtel min of meer voort-
aen / sult comē te sien eenen hoogē bergh / by
welcken bergh is gelegē een Epland / genaemt
A Ilha de Loanda; maer so ghy niet seer dicht
by't landt en zijt / en sult het Eplandt niet sē:
want is seer laegh ende vlack.

Soo't gebuerdē dat ghy by't landt quaemt
op de hooghte van 6. 7. graden / so sult ghy co-
men aende mont vāde Rivier van Congo, en
sulter 10. mylen t'Zee waert af / veel reghenē
van sien / te weten / de groote stroomen / die
rieden / crupberen / met veel vā't Sasbeē / en
so ghy by't landt quaemt / by de hoedsten vā
7. en 7 1/2 graden / so sult ghy ober al een vlack
landt met gheboomten sien; Sult op dese con-
trē op de diepten vā 18. en 20. badem / ober
al goede gront binden / te weten / bande 2. tot
2 1/2 myl vā't landt af / men heeft alhier aen-
den ober bande Zee / witte Dypnen / die hen
in't schijn verthoonen ghelijck als sant strā-
den / en de gront daer dicht by is vā sant met
stentgiens ghemenght / dit is te verstaen van
de 7. tot op de 8. graden.

Sult weten datter landt bande vijf gradē /
11 1/2 zuydē

Kentteijcken
van't lanch-
werpent Epla-
ndt.

Plaets van
den hooghen
Bergh Pal-
mella.

Zegelijck vā
de Calcays.

Waerschoot
winge voort
opwinnen vā
d'anchers.

Oorsake waer-
om het Schip
qualijck upt
loopen kan.

Maer datme
d'anchers upt
sal laten vallen

Diepte in de
Rivier van
Congo.

Beschryvinge
bande beste
cours om in
de Rivier te
loopen.

Gelegentheyt
van d'Ilha
de Loanda.

Op wat
hooghte dat
men aen de
Rivier van
Congo comt

Gedaente band
landt als men
op 7. en 7 1/2
half gradē is.

Plaets van
sommige witte
te Dypnen.

Vande Cabo de bona Esperança af, noordwaerts aen vervolgens de Custe, nae Soffala, Moçambique, ende Melinde, tot de Linea Equinoctiael toe, alles aende zuydzyde vande selfde Linea.

	gr.
r. Cabo das Agulhas, ofte den hoek van de Compassen/lept ruyt op	35
r. Cabo do Infante, ofte den hoek van Coninghs Soon/lept op	34 1/2
r. Cabo Talhado, ofte den ghecloven hoek/lept ruyt op	34
r. Cabo das Vacas, ofte den hoek van de Roepen/en Bahya Fermosa, ofte de schoonen Wap/zijn ghelegghen op	34
r. Cabo do Arciffe, ofte den hoek van't Clif/lept op	33
r. Rio do Infante, ofte de Revier van Coninghs Soon/lept op	32
r. Ponta Primeira, ofte d'eerste punt/lept schaers op	32
r. Terra do Natal, ofte het landt van Kerstmis/lept op	31
r. Ponta, ofte de punt van Santa Luzia, lept op	28
r. Terra dos Fumos, ofte het landt van de roock/lept op	27 1/2
r. Rio d'Alagoa, ofte de Revier van't Lach/ende het Eplandt van Ioan de Lisboa, ende den upersten zipder hoek van't Eplandt San Lourenço, op	26
r. Agoa de boa Paz, ofte het water van goeder vrede/lept op	25
r. Cabo das Correntes, ofte den hoek van de stroomen/lept op	24 1/2
r. Rio, ofte de Revier van Matáca, ofte Monemone, ende het Eplandt A Ilha do Mascharenhas, ligghen op	21 1/2
r. Os Baixos da India, ofte de droochten van de Indime/ligghen op	22
r. Cabo, ofte den hoek van San Sebastiaen, lept op	21
r. Rio, ofte Revier van Quiloan, ofte Quiloane, lept op	20 1/2
r. Soffala, ende het Eplandt van Diogo Rodrigues, ligghen op	20
r. Porto, ofte de Haven van Bango, lept op	19 1/2
r. Rio, ofte de Revier van Cuama, lept op	18 1/2
r. Os Baixos dos Garajaus, ofte de droochten van de Meulwen/op	18
r. Rio dos bons Sinais, ofte de Revier van de goede tepchenen/ op	17 1/2
r. A Ilha, ofte het Eplandt van Brandao, lept op	17
r. Het Eplandt A Ilha Primeira, ofte het eerste Eplandt/lept op	17 1/2
r. A Ilha, ofte het Eplandt van Ioan de Nova, lept op	16 1/2
r. Rio, ofte Revier van Angoxa, lept op	16
r. Moçambique is ghelegghen op de hooghte van	15
r. Rio, ofte Revier van Santo Antonio, lept op	14
r. Rio deiteio, ofte de rechte Revier/lept op	12
r. Het Eplandt Ilha do Comoro is ghelegghen op	11
r. Cabo del gadó, ofte den dunnen hoek/is ghelegghen op	10
r. Die Stadt van Quiloa lept op	9
r. Het Eplandt A Ilha de Monfia, lept op	7
r. Het Eplandt A Ilha de Zanzibar, lept op	6
r. Het Eplandt A Ilha de Pemba, lept op	5
r. As Ilhas dos tres Yrmaós, ofte de Eplanden van de drie Woers/op	4
r. A Ilha do Almirante, ofte het Eplandt vanden Admirael/op	3 1/2
r. Mombassa, ende de Revier van Tacharigo, ligghen op	3
r. De Stadt ende Haven van Melinde, is ghelegghen op	2
r. De Stadt ende Haven van Paré, is ghelegghen op	1

De Linea Equinoctiael.

De hooghten ende graden van de havens, hoecken, ende Revier van de Linea Equinoctiael af, tot die Straet ofte doorgaede enghte, O Estrecho de Mecca, anders het roode Meer, aende noordzyde vanden Equinoctiael,

De graden aende noordzyde.

r. Barra boa, ofte de goede Haven/ghelegghen op de hooghte van	1
r. De Stadt ende Haven van Brava, lept op	2
r. De Stadt ende Haven van Magadoxo, lept op	2 1/2
r. Zarzella, is ghelegghen op de hooghte van	6
r. Cabo, ofte hoek van Guardafu, ende het Eplandt A Ilha de Sacotora, liggen op	12
r. Van den hoek de Guardafu, binnewaerts naer de roode Zee toe / te weten / de zupde Custe van dien.	
r. Mite, ende Barborá, zijn ghelegghen op de hooghte van	11
r. Zeila, lept op de hooghte van	12
r. Het Eplandt A Ilha d'Alaca, is ghelegghen op	15
r. Het Eplandt A Ilha Soaquen, lept op	18

Van de noordzyde van het Roode Meer, ofte die Straet van Mecca ghenaeamt.

r. T Oor, is ghelegghen op de hooghten van	27
r. Gyda, een Haven van de Stadt Mecca, daer Machomet begraven lept/waer van dese Zee ofte Straet den naem heeft/lept op	20
r. Het Eplandt A Ilha de Zeyban, is ghelegghen op	15

Het Ep.

r. Het Eplandt A Ilha Camaram, lept op de hooghte van
r. Adem, een fortreffe die de Portugezen eertijds ghebadt hebben: maer zynse nu al weer gijst/lept op

De Custe van Arabien, vervolgens tot de Straet ofte enghte van Persien, ende het Eylandt Ormus.

r. Artaque, lept op de hooghte van	15
r. Diufar, lept op de hooghte van	16
r. De Eplanden van Curia, Maria, ligghen op	17
r. Het Eplandt A Ilha de Macira, lept op	20
r. Cabo, ofte den hoek van Rosalgate, lept op	22
r. Curia, ende Macuate, ligghen op	23
r. Hoor, is ghelegghen op de hooghte van	24
r. Cabo, ofte hoek van Mocandao, lept op	27
r. Het Eplandt ende de Stad van Ormus, lept op de selfde	27

Van Ormus ofte Persien af, vervolghens de Custe tot de Cabo de Comorijn toe.

r. Cabo de Isaque, is ghelegghen op de hooghte van	25 1/2
r. Rio do Sinde, anders de Revier Indo ghenaeamt/ op	24
r. De Stadt ende het Eplandt van Diu, lept op	21
r. Goga, een Stadt ghelegghen bitinen inden Anwijck van Cambajen, op	33
r. De Stadt ende Haven van Chaul, lept op	19
r. De Stadt ende Haven van Dabul, lept op	18
r. Het Eplandt ende de Stadt Goa, ende d' Eplandkens Os Ilhas Queimados, ofte die verbrande Eplandkens/ghelegghen aende selfde Custe/op	15
r. De fortreffe van Honor, ende d' Eplanden As Ilhas d' Angediva, op	14
r. Baticala, ende de droochten Os Baixos de Pandua, ligghen op	13
r. De fortreffe van Mangalor, ende Monte de Ly, zijn ghelegghen op	12
r. Cananor, ende Calecut, zijn ghelegghen op	11
r. Cranganor, ende Cochijn, ligghen op	10
r. De fortreffe van Cay Coulaó, lept op	9
r. Cabo de Comorijn, het welke is den upersten hoek van de Custe / diemen eghentlijcken noemt van Indien/lept op de hooghte van	7

Van het Eylandt Seylon, te weten, aende oost ende zuydzyde, omloopende naer het westen.

r. Rincanamalle, lept op de hooghte van	9
r. O Capello de Frade, ofte de Monniks Kobel/ lept op	8
r. Rio de Matalou, lept op	7 1/2
r. Ponta de Gualle, ofte de punt vande Galepe/lept op	6
r. Columbo, een fortreffe der Portugezen/ lept op	7

Van de Cabo de Comorijn af, vervolgens de Custe van Choramandel, Orixá, Bengala, Pegu, ende Malacca, tot den hoek Cabo de Sincapura toe:

r. Cabo, ofte den hoek van Negapatan, lept op de hooghte van	11
r. Povoacao' de San Thome, ofte die Steede van sint Thomas/lept op	13 1/2
r. Die Steede ende Haven van Mufelepatao, lept op	16 1/2
r. A Punta, ofte de punt van Guadovarijn, lept op	17
r. O Pagode de Irganate, ofte den Afgodt van Irganate, op	20 1/2
r. Rio, ofte de Revier van Puacota, lept op	19
r. Rio, ofte de Revier van Palura, ofte Paluor, op	19 1/2
r. A derradeira Terra alta, ofte het laeste hooghe landt/lept op	19 1/2
r. Rio, ofte Revier van Cayegate, lept op	21
r. Rio, ofte Revier van Ganges, anders Porto Piqueno, ofte de clepne Haven ghenaeamt/lept op	22
r. De Haven ende Steede van Aracan, lept op	20
r. De Haven ende Steede van Martavan, lept op	16 1/2
r. Het uperste eynde aende noordzyde van d' Eplanden Andeman, op	14
r. Het uperste eynde aende zuydzyde van de selfde Eplanden Andeman, op	11
r. De Haven ende Steede van Tanasserijn, lept van ghelijcken op	11
r. De Haven ende Steede van Günsalan, lept op	8 1/2
r. Het Eplandt Pulo Cuto, lept op	6 1/2
r. De Haven ende Steede van Quedá, lept op	6 1/2
r. Het Eplandt van Gompola, ende het Eplandt Pulo Batum, ligghen op	6
r. Het Eplandt Pulo Pera, lept op	5 1/2
r. Het Eplandt Pulo Pinon, lept op	5 1/2
r. De Haven ende Steede van Pera, lept op	4 1/2
r. Pulo Sambillao, lept op	4
r. Pulo Parcelar, ende d' Eplanden As Ilhas d' Aru, ligghen op	3

Cabo

- r. Cabo Rachado, ofte de ghecloven hoek/lept op 2
 r. De Stadt ende fortreffe van Malacca, lept op 2
 r. Cabo de Singapura, is ghelegghen op 1

Van het Eylandt Samatra, te vreten, aende noord-
 zyde van den Equinoctiael.

- r. De Haven van d'Achein, is ghelegghen op 4
 r. De Haven van Pedir, lept op 4
 r. Cabo, ofte den hoek van Tanjamburo, lept op 5

De plaetsen ghelegghen aende zuydzyde vanden Equinoctiael,
 soo aen het selfde Eylandt, als anders.

- r. Terra d'Arruen, ofte het landt van Arruen, lept op 2
 r. Ilha d'Auro de Manancabo, ofte t'Goude Eylandt van Manancabo, lept op 3
 r. De Haven van Campar, lept op 4
 r. De Straet ofte doorgaende enghite van tusschen het Eylandt Samatra, ende Lava
 major, ofte groot lava, lept op 5
 r. A Ilha lava major, ofte groot lava, te weten te middewegghen/lept op 6
 r. A Ilha do Iogo, ofte het buyghe Eylandt/lept op 7
 r. A Ilha Solitaria, ofte het eenighe Eylandt/lept oock op 7
 r. A Ilha Banda, ofte het Eylandt Banda, lept op 5
 r. De Eylanden vande Nagelen van Maluco, liggen onder de Linea Equinoctiael.

Vande Cabo de Singapura af, vervolgés de Custe naer Sion, Camboja, Cham-
 pa, ende China; tot de Revier van Liampo, ende Nanquijn, met
 sommighe Eylanden; alles aende noordzyde vande
 Linea Equinoctiael.

- r. Het Eylandt Pulo Tymao, is ghelegghen op de hooghte van 1
 r. De Haven ende Steede van Pan, lept op 3
 r. De Haven ende Steede van Patane, lept op 7
 r. De Haven ende Steede van Sion, lept op 14
 r. Punta, ofte de punt van Cuy, lept op 12
 r. Euseada de Lion, ofte den Inwijck van Lion, lept op 12
 r. De Haven van Varella, lept op 13
 r. Het Eylandt Pulo Condor, lept op 8
 r. De Steede ende Haven van Camboja, lept op 10
 r. Het Eylandt Pulo Secir, van het landt/lept op 10
 r. Het Eylandt Pulo Caton, lept op 15
 r. Het Eylandt Pulo Champello, lept op 16
 r. Het uiterste zupder eijnde van het Eylandt Aynon, lept op 18
 r. Het eijnde van het noordroosten van het selfde Eylandt Aynon, lept op 19
 r. De Eylanden van Sanchoan, liggen op 21
 r. De Steede ende het Eylandt van Macau, lept op 22
 r. De Stadt van Canton, lept op 24
 r. Ilha Branco, ofte het witte Eylandeken 22
 r. Ilha Ferosa, ofte het schoone Eylandt 21
 r. Ilha de Lamou, ofte het Eylandt van Lamou ghenaemt/op 23
 r. De Haven van Chabaqueo, lept op 23
 r. De Haven van Chincheo, lept op 24
 r. Enfeada dos Camarons, ofte den Inwijck van de Garnact/anders Cayto ghe-
 naemt/lept op de hooghte van 25
 r. Het Eylandt Lequeo pequeno, ofte klein Lequeo, lept op 25
 r. A Ilha dos Cavallos, ofte het Eylandt van de Peerden/lept op 25
 r. Ponto, ofte Cabo de Sumbor, lept op de hooghte van 28
 r. De Eylanden As fere Yrmaas, ofte de seven Ghesusters/welken zijn ghelegghen
 op den wegh naer Japan toe/ligghen op 29
 r. De Eylanden van Siongican, ghelegghen aen de Custe/lept op 29
 r. De Eylanden diemen noeme van Liampo, ghelegen aen de Custe/strecken tot op 31
 r. Het midden van het Eylandt Meaxuma, lept op 30
 r. Het Eylandt van Tanaxuma, is ghelegghen op 31
 r. De Revier van Nanquijn, lept op 34
 r. De Eylanden van Iapan hebben altesamen inde longitudo ofte lenghte 135. mp-
 len/ende het uiterste in het oosten/is ghelegghen op 32

Van de Eylanden de Phillippinas, anders de Lucons, ofte Manillas ghenaemt,
 aende noordzyde van de Linea Equinoctiael.

- r. De mont ofte incomste van het Canael ofte enghite van tusschen het Eylandt
 Lucon, ende het Eylandt Tandaya, lept op de hooghte van 12
 r. Het Eylandt Capuly, ende het Eylandt Ticao, lept op 12
 r. Het Eylandt van Masbate, lept op 12

Het Ey.

- r. Het Eylandt van Banton, lept op 12
 r. Het Eylandt Rebuja, te weten het noorder eijnde/lept op 12
 r. De Eylanden de Virejes ghenaemt/ligghen op 12
 r. Het Eylandt Marinduque, lept op 12
 r. Cabo de Dumarijn, van het Eylandt Mindoro, ende de Eylanden van Luban,
 zijn ghelegghen op de hooghte van 13
 r. De mont ofte incomste van de Bap van Manilla, de hooft Stadt van het Ey-
 landt Lucon, lept op 14
 r. De Stadt van Manilla, lept op 14
 r. Cabo, ofte den hoek van Samballes, aen het Eylandt Lucon, is ghelegghen op de
 hooghte van 14
 r. Cabo de Ballinao, aen het selfde Eylandt van Lucon, op 16
 r. Cabo de Bojador, welke is den uitersten hoek/ghelegghen aende noordzyde van
 het Eylandt Lucon, lept op 19
 r. Het uiterste Eylandt ghelegghen in het noorden ende oosten van de Eylanden de
 Lequeos ghenaemt/is ghelegghen op 29
 r. De Eylanden A Ilas de las Vellas, anders de los Ladrones, ofte vande Dieven
 ghenaemt/ligghen op 13

Van het landt van mient Spaengien, ghelegghen teghens
 over het Eylandt van Iapan,

- r. Het Eylandt Isla de Sant Augustijn, aende Custe/ghelegghen op 30
 r. Het Eylandt Isla de Sedros, ofte van de Sedre-boomen/op 28
 r. Cabo de San Lucas, beginfel van het landt van California, op 22
 r. Cabo de las Corrientes, ofte den hoek van de stroomen/op 19
 r. De Haven van Acapulco, lept op 17

Vande Straet van Magallanes af, vervolghens de Custe van Brasilien,
 tot de Linea Equinoctiael toe, aende zuydzyde van dien.

Graden aende zuydzyde van den Equinoctiael.

- r. De Straet ofte doorgaende enghite van Magallanes, op 51
 r. Bahia de las Islas, ofte de Bap van de Eylanden/lept op 49
 r. Rio de la Plaza, ofte de Revier van het Silver/lept op 34
 r. Arreciffe, ofte het Clif/lept op 34
 r. Bahia Aparcellada, ofte de bankachtighe Bap/lept op 33
 r. Cabo da Ponta, ofte den hoek van de punt/lept op 32
 r. Rio dos Negros, ofte de Revier van de Swarten/lept op 31
 r. Angra onde Sevio o Battel, dat is: de opene Haven daermen het Boot ghesien
 heeft/is ghelegghen op 30
 r. Ilha da Bahia, ofte het Eylandt van de Bap/lept op 29
 r. Ilha de Santa Caterina, ofte het Eylandt van Sinte Caterine/op 28
 r. Bahia do Repairo, ofte de Bap van het beschutsel/lept op 28
 r. Rio do Estremo, ofte de Revier van uiter maten/lept op 27
 r. Rio dos Dragos, ofte de Revier van de Dracken/lept op 26
 r. Ilha de Cananea, ofte het Eylandt van het Riet-bosch/lept op 25
 r. Het Eylandt A Ilha Doropica, is ghelegghen op 25
 r. Bahia, ofte Bap van San Vincente, lept op 24
 r. Rio, ofte Revier van Canane, lept op 24
 r. Rio de lanero, ofte de Revier van Januarius/lept op 23
 r. Cabo Frio, ofte de couden hoek/lept op 23
 r. Bahia do Salvador, ofte de Bap van den Salichmaker/lept op 22
 r. De drooghten/ghenaemt Os Baixos dos Pargos, liggen op 21
 r. A Bahia do Espirito Santo, ofte de Bap van den Heplighen Gheest/op 20
 r. Het Eylandt van Santa Barbara, op de selfde hooghten van 20
 r. Rio, ofte de Revier van Santa Luzia, lept op 19
 r. Rio de San Jorge, ofte de Revier van Sinte Joris/op 18
 r. Porto Seguro, ofte een seker Haven/lept op 17
 r. Rio das Santos Cormos, dat is: de Revier van Sinte Cosmo ende Damiaen/op 16
 r. Het Eylandt A Ilha de Santa Helena, leijt van ghelegghen op 16
 r. Rio da Praya, ofte de Revier vande Straet/lept op 15
 r. Rio dos Ilhas, ofte de Revier van de Eylandeken/lept op 14
 r. Porto Real, ofte de Coninckliche Haven/lept op 14
 r. Bahia de Todos os Santos, ofte de Bap van Alderheplighen/lept op 13
 r. Rio Real, ofte de Coninckliche Revier/lept op 12
 r. Rio, ofte de Revier van San Francisco, leijt op 11
 r. Rio, ofte de Revier van San Michiel, op 10
 r. Santo Alexo, is ghelegghen op 9
 r. Cabo, ofte den hoek van Sant Augustijn, leijt op 8
 r. De Steede van Olinda, is ghelegghen op 8
 r. Pernambuco, ende het Eylandt van Ascencao, ofte Demeelbaert/ligghen op 7
 r. Santo Domingos, leijt op 7

Artapica,

7. Artapica, is ghelegghen op _____ 6
 7. Santo Roque, ende Santa Maria d'arribada, ofte onse lief Vrouwe vande ghearriverde/zijn ghelegghen op _____ 5
 7. Bahia, ofte de Bay van Sinte Lucas/lept op _____ 4
 7. Bahia das Tartarugas, ofte de Bay van de Schiltpadden/op _____ 3
 7. Rio do Arreciffe, ofte de Rebier van het Clif/lept op _____ 2

Vande Antillas, ofte voor Eylanden van Spaenschs Indien, ende sommige plaetsen aen het vaste landt ghelegghen, alles aende noordzyde vande Linea Equinoctiael,

7. Isla la Deseada, ofte het begheerde Eplandt/is ghelegghen op _____ 15
 7. Het Eplandt Marigalante, lept op _____ 15
 7. Het Eplandt La Dominica, lept op _____ 15
 7. Het Eplandt La Antigua, dat is: het oude Eplandt ghesepde/lept op _____ 16
 7. Cabo de Cantina, aen het vaste landt/lept op _____ 9
 7. Het Eplandt La Serrana ghenaemt/lept op _____ 14
 7. La Serranilla, ofte eleyen Serrana, lept op _____ 16
 7. Cayman grande, ofte de groote Crocodijl, lept op _____ 19
 7. Cabo de Sant Anton, aen het Eplandt Cuba, lept op _____ 22
 7. Rio, ofte de Rebier van Sant Pedro, ende Sant Paulo, lept op _____ 21
 7. Los Campos d'Almeria, ofte de Welken van Almeria, ligghen op _____ 20
 7. Villa Rica la vieja, ofte out Villa Rica, ofte rijke Steede/lept op _____ 19

De Havens ende plaetsen ghelegghen aende Custe / diemen epgheentlycken noemt van Indien/mer die distantie ende verscheptenheyt / gelycke banden anderen ligghen / beginnende van het noorden af / vervolgens de Custe/zupdtwaerts aen/ghelyck als het selfde landt streckende is.

Inden eersten, so is te vveten, dat de Custe diemen noemt van Indien, zijn beginfel neemt vanden Inwijck (diemen noemt A Enseada de laquetta) af, beginnende van een plaets ghenaemt, Elpero, &c,

7. Van Elpero tot Mangalor, zijn mplen _____ 8
 7. Van Mangalor tot Patane, zijn mplen _____ 8
 7. Van Patane tot den hoeck ghenaemt Punta de Diu, zijn mplen _____ 12
 7. Van Diu tot het Eplandt ghenaemt A Ilha do Bette, zijn mplen _____ 9
 7. Van Ilha do Bette tot Goa, een Stadt ghelegghen binnen inden Inwijck van Cambajen, zijn mplen _____ 20
 7. Van het voorszepde Ilha do Bette tot die Steede van Daman, zijn mplen _____ 26
 7. Van Daman tot Surratte, een Steede ghelegghen inden Inwijck van Cambajen, zijn mplen _____ 8
 7. Van Daman tot Danu, de Custe uptwaerts voortaan/zijn mplen _____ 7
 7. Van Danu tot As Ilhas das Vacas, ofte de Eplanden vande Koepen/zijn mplen _____ 7
 7. Van As Ilhas das Vacas, tot de Steede van Baçain, zijn mplen _____ 3
 7. Van Baçain tot de Steede van Chaul, zijn mplen _____ 12
 7. Van Chaul tot Danda, zijn mplen _____ 5
 7. Van Danda tot den Inwijck ghenaemt A Enseada de Pero Soares, zijn mplen _____ 3
 7. Vande Enseada de Pero Soares tot Siffardao, zijn mplen _____ 3
 7. Van Siffardao tot Dabul, zijn mplen _____ 10
 7. Van Dabul tot Sanguiterra, zijn mplen _____ 6
 7. Van Sanguiterra tot de Rebier vande Bettele, zijn mplen _____ 12
 7. Vande Rebier van de Bettele tot Seyta pôr, zijn mplen _____ 3
 7. Van Seyta pôr tot Carapam, zijn mplen _____ 11
 7. Van Carapam tot de Hoofst-stadt van Goa, zijn mplen _____ 14
 7. Van Goa tot Angediva, zijn mplen _____ 12

Van hier af soo begint de Custe ghenaemt Malabar, doch even wel begrepen onder de Custe van Indien,

7. Van Angediva tot Batécala, zijn mplen _____ 12
 7. Van Batécala tot de foztresse van Barçalor, zijn mplen _____ 5
 7. Van Barçalor tot het Eplanden ghenaemt Primeiro Ilha, zijn mplen _____ 6
 7. Van Primeiro Ilha tot de foztresse van Mangalor, zijn mplen _____ 6
 7. Van Mangalor tot Monte Fermofo, ofte schoonen Bergh/zijn mplen _____ 4
 7. Van Monte Fermofo tot Monte de Lijn, zijn mplen _____ 10
 7. Van Monte de Lijn tot de foztresse van Cananôr, zijn mplen _____ 6
 7. Van Cananôr tot Calecut, zijn mplen _____ 8
 7. Van Calecut tot Coulette, zijn mplen _____ 2
 7. Van Coulette tot Chale, ende Parangale, zijn mplen _____ 7
 7. Van Parangale tot Tanôr, zijn mplen _____ 3
 7. Van Tanôr tot Panane, zijn mplen _____ 6
 7. Van Panane tot Cochijn, zijn mplen _____ 15

Dan

7. Van Cochijn tot een plaets ghenaemt Arbore de Porca, ofte den Boom van de Soch, ofte het Vercken/zijn mplen _____ 9
 7. Van Arbore de Porca tot Caule Coulao, zijn mplen _____ 9
 7. Van Caule Coulao tot de foztresse Coulao, zijn mplen _____ 6
 7. Van Coulao tot de Barreiras, ofte de Doelen ofte Aert-dynnen/zijn mplen _____ 4
 7. Van de Barreiras tot Brinjao, zijn mplen _____ 8
 7. Van Brinjao tot het Eplanden ghenaemt Ilha de Tarabancôr, zijn mplen _____ 6
 7. Van Tarabancôr tot den hoeck ghenaemt Cabo de Comorijn, zijn mplen _____ 6

Alhier volghende die Custe diemen epgheentlycken noemt in gheheel Orienden/de Custe van Indien/waer onder begrepen is de Custe van Malabar, als boven; Al le d'ander Custen van Orienden/ hebben huere particuliere name byten Indien/ als wy vozen ghenoech aenghelwesen hebben.

Alle de verhaelde mplen/als oock alle die inde dischriptionen van de Navigatien ende Itinerario verhaelt zijn/ zijn altesamen Spaensche mplen / van 17 in een graed/ het welke zijn 15. duysche mplen inde rekeninghe/etc.

Hier naer volcht een instructie ende memorie van het wraken ofte declineren van de Naelden vande Compassen, op de Navigatie ende Courlen van Portugael naer Oost Indien, soo in't gints varen, als in't wederom keeren, ende op wat plaetsen, ende hoe veel datse noordwest oft noordtoosteren, dat is: het ghene dat die Naeld van het Compas wijckt ofte wraeckt, naer het oosten ofte westen, alles seer correctelijcken aen gheteckyent, van de Portugaloische Stuerliuyden vande selfde Navigatie ofte vaert, &c.

S Splende van Lissbonen af/tot by naer den hoeck van Cabo Verde; so noordtoosteren de Naelden ofte Lelien vande Compassen/ (dat is: naer't oosten wijckende) twee derden deels van een streck ende meer.

Loopende van daer af tot op 4. ofte 5. graden/aende noordzyde vanden Equinoctiael, wesende 70. ofte 80. mplen van de Custe/soo wraecht de Naelde van het Compas naer het oostē/dat is noordtoosteren/een halve streck/ende so ghy waert 100. ende 120. mplen van het landt af/soo salt noordtoosteren 1. van een streck.

Loopende by de Custe van Brasiliën / tot op 7. 8. 10. graden/aen de zupdtzyde vanden Equinoctiael, soo salt Compas noordtoosteren ofte wraeken naer het oosten 1. van een streck; dit is te verstaen alsme dicht by Brasiliën heen loopt.

Van dese hoochte af/ tot op de 17. 18. graden / (op welke hooghte zijn ghelegghen de droochten/ diemen noemt Os Baixos dos Abrolhos,) soo salt Compas noordtoosteren 1. ofte 1. van een streck; dit is te verstaen alsme boven de 100. ende 120. mplen van de Custe van Brasiliën niet en loopt.

Loopende voorszepde Eplanden van Marrijn Vaaz, soo salt het Compas een streck ofte meer noordtoosteren.

Van hier af voortaan tot op de 33. gradē/so salt het Compas noordtoosteren ander halve streck / tot op 70. ende 80. mplen voorszepde Eplanden van Triftan da Cunha.

Van daer af naer de Cabo de bona Esperança toe/soo beginnen de Compassen weder minder te wraeken/ende soo ghy het Compas wel merckt/ en dattet hadde een halve streck van het noordtoosteren/ so weet dat ghy dicht by de Cabo de bona Esperança zijt/ tot op de 30. ofte 40. mplen ten hoochsten daer van af/ want als ghy daer noordden ende zupden met over een zijt/so salt Compas 1. van een streck noordtoosteren.

Splende van hier af voortaan/ so ghy het Compas comt te merckē /ende dat ghy't fier ende effen vindt/soo weet dat ghy zijt 80. mp

len oostwaert van de Cabo das Agulhas af; Splende naer Moçambique, ende merckende het Compas/soo het 1. van een streck noordwesttoert/dat is: wraeken ofte wijcken naer het westen/soo weet dat ghy zijt noordden ende zupden met den hoeck ghenaemt Cabo das Correntes, ende wesende op 25. 26. tot op de 20. graden/ende dat het Compas 1. van een streck ofte meer noordwesttoert/soo weet op u hoebe van het Eplandt dant Lourenço; want sult het terisonde komen te sien.

So wanneer ghy met Moçambique ooben een compt / soo heeft het Compas een streck van't noordwesttoeren/ ofte een weynich minder/ en heeft de selfde differentie tot de Linea Equinoctiael toe/te weten/ de wegh naer Indien toe.

Wesende 200. mplen oost ende west met de Haven van Goa, ofte met de Custe van Indien/ tot den hoeck Cabo de Comorijn toe/soo sal het Compas noordwesttoeren ander halve streck / ende aen de Custe van Indien een streck/ende 1. van een ander.

Splende van Cochijn naer Portugael/ tot dat ghy de Eplanden van Maldiva ghepasseert zijt/ zupden en zupdtwesten aen/soo sal het Compas wraeken ofte noordwesttoeren ander halve streck/ tot op 8. ende 10. gradē/ aen de zupdtzyde vande Linea Equinoctiael, ende soo't ghebuerde dat ghy yet minder als d'ander halve streck bone /soo weet dat ghy zijt by westen/dicht by de droochten ghenaemt A Saya de Malha, dat is: de Panier ofte het Wambags van pferetanghen ghesepd/om de ghelijckenis dieter van heft.

Soo wanneer dat ghy zijt op 27. ofte 30. graden/doende utwen cours west aen/soo sult ghy bevinden dattet Compas een streck ende 1. van een ander noordwesttoert/als ghy dit al aldus bevint/soo weet dat ghy dan zijt noordden ende zupden met den hoeck Cabo de San Roman, ghelegghen aen het uiterste eynde vā het zupdtoosten/van het Eplandt San Lourenço.

Wesende noordden en zupden met de droochten Os Baixos da India over een/lopende naer het lande

het landt (Terra do Natal) toe/op de 30. ende 31. graden / so salt Compas noozdwesteren 2. van een streck/ ofte wat minder / ende sult wesen noozden en zupden met den hoek Cabo das Correntes.

Comende van op de 32. ende 33. graden noozt aen/ ende bevindende dat het Compas effen en gelijk is/sonder pet naer't oosten of te wesen te waken ofte declineren / soo weet dat ghy recht onder de Meridiaen zyt.

Sult gheadverteert wesen/ t Compas wel ende te degen te merken/ dattet niet een hapt en salgeert/ te weten / houdende (in't peplen) een ooght toe/om beter en scherper te sien: wat so ghy hier in comt te saelgeren/ so kuent ghy gualycken goede gissinghe maeken/ noch pet upt rechten dat duecht.

De Cabo de bona Esperança ghepasseert wesen/loopende naer't Eplandt Santa Helena toe/ soo noozdtoostert ofte wraecht het Compas naer't oosten/ van een streck/ ende in't Eplandt Santa Helena een halve streck; Van't Eplandt Santa Helena af/ tot het Eplandt Agenccon, ofte Assumption, dat is: bemelvaert gheseyt/so noozdroostert het Compas 2. van een streck.

Doe u gedencke dat so wanneer men comt van Port ugael af/ naer Brasiliën toe/ tot op de hooghte vanden hoek ofte Cabo de Sant Augustijn, en dit Eplandt vā Assumption, so weet/ dat hoe't Compas meer noozdroostert ofte wraecht naer't oosten / hoe dat ghy oostwaerder ende verder vande noozsepden hoek af zyt/ daerom wylter goede achttinge op hebben: want soo ghy't wel weet te peplen / sult bevinden dattet hier niet over een comt / als gheseyt is.

Van't Eplandt Agenccon af/ tot de Clippe Penedo de S. Pedro ghenaeemt/ te weten/ 20. ofte 30. mylen by oosten daer van af/ so heeft het Compas een halve streck schaers / van noozdroosteren.

Van daer af 17. ofte 18. graden nooztaen/ sult de Compassen sijn ende ghelyck vande/ te weten/ wesen zupden ende noozden met het Eplandt Santa Maria.

Van daer af nooztaen/ so ghy rupme wint vint/ in sulcher voegen dat ghy't Eplandt Flores set in't noozdwesten/ alsdan salt Compas 2. van een streck waken.

So wanneer ghy zyt op 70. ofte 80. myle naer by't Eplandt Flores, so hebt ghy't Compas sijn ende effen.

In't Eplandt Fayael, ende van daer naer't Eplandt Tercera, (vande Blacmsche Eplanden) salt Compas noozdroosteren 2. van een streck/ ende van Tercera naer Lisbounen van 2. tot 2. van een streck.

Om nu te versien het wrake ofte declineren van't Compas/so is te weten/ dat als men is onder de Meridiaen, dat is: onder de Linea ofte streck/ diemen verciert inden omloop vā het Firmament / vanden eenen Pool tot den anderen/ te weten/ recht te middeweg/ er ups wijs over de Linea Equinoctiael, alsdan so heeft men alle Compassen/ die goet en oprecht zyn/ sijn ende gelijk/sonder te waken naer't oosten of te wesen/ ende wesen aen d'een of te d'ander 3pde daer onder van daen/so wraecht de Lelie ofte paelde van't Compas aen d'een of te d'ander 3pde/ te weten/ als men is aede 3pde van't oosten/ so wraecht de Lelie ofte paelde van't Compas naer't wesen / dat hietten wy noozdwesteren/ ende als men is aende west

3pde vande Meridiaen noozsept/ soo wraecht ofte declineert de paelde van't Compas naer het ooste/ dat hietten wy noozdroosteren/ waer mede die nu ghenoech versien ran worden/ om hen daer naer te reguleren / als verhaelt is/ etc.

Sommighe vraghen ende antwoorden, seer nut ende oirbaer te weten, voor alle Zee-varende luyden.

Soeken u vraghen hoe veel graden datter zyn in de rondichept ofte omloop van de werelt.

Antwoort. 360. graden / wesen de elcke graed van 15. duysche/ en 17 1/2. Spaensche mylen.

Vraghe. Wat dinghe zyn de Poolen vande werelt?

Antwoort. Twee punten diemen imagineert ofte versiert/ daer't Firmament ofte de werelt op om draept.

Vraghe. Wat dinghe is de Linea Equinoctiael?

Antwoort. Een versierden streck ofte draet / vanden oosten tot den wesen/ om de rondichept van de werelt ofte Firmament/ welke is het scheptel ende inmidde van tusschen beyde de Poolen / ende soo wanneer de Son daer op is/ welke is den 21. Meert/ ende den 23. September/ soo heeft men de daghen ende nachten even lanch / waerom Equinoctie ghenaeemt wort.

Vraghe. Wat dinc is Meridiaen?

Antwoort. Een stretch ofte draet diemen versiert inden omloop vande werelt/ vā den eenen Pool tot den anderen/ ende so wanneer dat u de schaduwte comt in't midden van dese streck/ soo is het uwe Meridiaen.

Vraghe. Wat dinc is Paralel?

Antwoort. Alle dinghen ende plaetsen die niet u oost en west over een comt/ is Paralel.

Vraghe. Waer dinghe is Tropico?

Antwoort. Een streck ofte punt diemen imagineert ofte versiert/ inden omloop van't Firmament/ welke is het bestek/ tot so ver de hem de Son vande Linea af verlencht/ en dan weder te rugge keert/ te weten / den 21. Junij comt hy aende noozd 3pde van den Equinoctiael, tot op 23 1/2. graden / welke bestek ghenaeemt wort Tropico van Cancer, ende den 21. December comt hy aende 3pde 3pde vande Equinoctiael/ op gelijcke hooghte van graden / welke bestek ghenaeemt wort Tropico van Capricorno.

Vraghe. Hoe veel distantie isser van de Linea Equinoctiael, tot eenich van de beyde Poolen?

Antwoort. 90. graden/ dat is: het viereendeel vanden omloop van't Firmament ofte Werelt.

Vraghe. Wat dinc is Horizont?

Antwoort. Is so veel als u ghesicht streck/ tot daer u dunct dat hem de Lucht met het landt ofte Zee vereensicht/ het welke zyn 90. graden van u af/ dat is den Horizont.

Vraghe. Wat dinc is Zenith?

Antwoort. Alle tghene dat in de Lucht u recht over't hooft staet/ dat is u Zenith.

Vraghe. Wat dinc is longitudo ende latitudo?

Antwoort. Longitudo is de lenghte vanden wegh diene doet/ ende latitudo de breedte.

Vraghe. So ghy waert onder de Pool vā Artico

Chetal van de grade vande werelt.

Wat de Poolen zyn.

Wande Linea Equinoctiael

Wand de Meridiaen.

Wat Paralel is.

Wat de Tropico zyn.

Wat distantie isser van de Equinoctiael tot den Pool is.

Wat den Horizont is.

Wande Zenith.

Wat longitudo ende latitudo.

Artico ofte Noozd-sterre/ of u van het Compas sal connen wylen / ende te recht noozdelen vande Courtsen die ghy vaert?

Antwoort. Een: want wesen op die conterepe / sal u de paelde van't Compas daer't gestreken is/ opwaerts getrocken worden te gens 'tglas aen / so dattet daer dooz zyn operatie niet en sal mogen bechoonen: maer daer wat onder van daen wesen/ in sulcher voeghen dat de Pool gheen plaets meer en heeft/ dat naer hem opwaerts te trecken/ so sal men terfonde weder t Compas in zyn effect hebben/ om u daer naer te mogen reguleren / etc.

Vraghe. Soo ghy waert den 21. Junij/ by de Haven van Havana, byde Custe van Florida ende nien Spaengien / hoe veel sult ghy dan op d' Astrolabio vinden int peplen van de Son?

Antwoort. Dat men op sulchen dagh sal hebben de Son vooz Senich / dat is recht over't hooft/ ende men en sal aen genige 3pden schaduwte vinden/ soo sult ghy besien de declinatie van dien dagh/ ende alle tghene dat ghy bevint van declinatie / dat selfde zyt ghy verschepten van de Linea Equinoctiael af/ nae de Son toe/ ende dat is u hooghte.

Vraghe. So ghy u vint op de selfde plaets den 23. December/ wat sult ghy alsdan op u Astrolabio hebben int peplen van de Son?

Antwoort. Op sulchen dagh is de Son verschepten van de Linea Equinoctiael af/ 23 1/2. graden/ ende daer by voegende noch ander 23 1/2. maken te samen 47. graden/ so ghebrekender tot volcomenhept vande 90. grade noch 43. dese 43. graden sult ghy op de Astrolabio nemen int peplen vande Son.

Vraghe. Wat dinc is een grade?

Antwoort. Van 360. graden ofte gheedeelten/ daer de werelt met afghedeelt ende gemeeten is/ so is de grade een gheedeelte/ so dat een grade een 360. paert vande werelt is.

Vraghe. Soo daer waren twee personen noozden ende zupden van den anderen af/ in ghelijcker distantie / oft van den eenen so veel hooghten ende declinatie van de Son sal hebben als d'ander?

Antwoort. Ja: maer moeten wesen / den eenen aende noozd 3pde en d'ander aende 3pde 3pde van de Linea Equinoctiael, ende is te versien den 21. Meert/ ende 23. September/ als de Son op de selfde Linea is.

Vraghe. Somen waer op de hooghte van 10. graden / hebbende 5. graden van declinatie/ de Son ende schaduwte verschepten / hoe veel salmen dan op d' Astrolabio nemen?

Antwoort. 75. graden/ ende 5. van declinatie/ zyn 80. so ghebrekender noch 10. tot volcominghe van de 90. dit selfde is de Linea Equinoctiael, tusschen u ende de Son.

Vraghe. Somen de Son ende schaduwte aen een 3pde hadde/ wesen op de hooghte vā 20. graden/ hebbende 10. van declinatie / hoe veel salmen dan op d' Astrolabio nemen?

Antwoort. 80. soo ghebrekender tot de 90. noch 10. ende 10. van declinatie zyn 20. welke is de hooghte daermen op is.

Vraghe. Soo't gebuerde dat ghy de hooghte van de Son naemt 4. 5. ofte meer daghen op 90. graden/ hoe veel weeghs suldp alle dese daghen gheseyt hebben?

Antwoort. Alle het gene dat de Son voozt ghegaen heeft/ soo dat alle de graden ende minuten / die ghy van declinatie op de selfde daghen vint/ dat zyn de mylen ende wegh die ghy

ghebaren hebt/ te weten: soo de Son 6. grade min ofte meer ghelesen ofte gedaelt waer/ so hebt ghy van ghelijcken soo veel uwen wegh verhoort.

Vraghe. So ghy waert pewers by't landt op de hooghte van een grade/ aende Custe van oost ende west / doende uwen cours van daer af 89. mylen west ende west ten noozden aen/ op wat hooghte ende hoe ver de sult ghy al van van landt wesen?

Antwoort. Op de hooghte van 2. graden/ ende 15. duysche/ ende 17 1/2. Spaensche mylen van't landt af.

Vraghe. So de Son waer op d' eene Tropico, ende ghy op d' ander / wat rekeninghe sult ghy alsdan makē int peplen vande Son?

Antwoort. De Son is alsdan verschept vande Linea Equinoctiael af/ 23 1/2. graden/ met noch 23 1/2. grade/ dat ghy daer af zyt/ zyn te samen 47. so ghebrekender noch tot volcominghe vande 90. / 43. dese salmen op d' Astrolabio nemen / met dese sult ghy de declinatie voeghen/ welke zyn 23 1/2. soo maectte te samen 66 1/2. soo ghebrekender dan tot de 90. 23 1/2. graden/ dit selfde is de hooghte daer ghy op zyt.

Vraghe. So ghy op eenighe plaetse waert/ ende wist de hooghte wel daer't op leyt: maer en weet de declinatie van dien dagh niet / hoe sult ghy die sonder boeck connen wesen?

Antwoort. Permet de hooghte vande Son met die Astrolabio, ende tghene dat ghy vint sult voeghen by de hooghte daer de plaetse op leyt/ ende alle tghene datter boven de 90. over schiet/ ofte onder de 90. gebrekt/ dat is de declinatie van dien dagh.

Vraghe. Welck zyn de plaetsen vande Werelt/ daer't ses Maenden dagh/ ende ses Maenden nacht is?

Antwoort. Onder beyde Poolen van de Werelt.

Vraghe. Wat dinc is de hooghte?

Antwoort. Het ghene dat de Son rijst vā dat hy upt ofte op comt tot op den middaggh; Van gelijcken is hooghte de graden / diemen heeft vande Pool tot den Horizont / oock mede so is hooghte alle het gene datmē verschepten vande Linea Equinoctiael af is.

Vraghe. Hoe salmen weten de declinatie vande Son?

Antwoort. Men sal de Son peplen op den 21. Junius/ ende wachtē dan tot den 23. December/ op welckē dagh sult weder de hooghte vande Son nemen/ dit ghebaen hebbende/ sult de minste somme van de merste af trecke/ en tghene datter overblijft salmen overmits deplen / op dese manier salmen die declinatie comen te weten.

Vraghe. Welck is de grootste declinatie die de Son op eenen dagh mach doen?

Antwoort. 24. Minuten.

Vraghe. Hoe veel graden rebenmen vooz elcke streck van't Compas?

Antwoort. 11 1/2. want 32 maels 11 1/2. maels 360. graden/ welke is den omloop van de Werelt.

Vraghe. Hoe veel is de Zupdsterre verschepten vande onsenlijcke Pool?

Antwoort. 30. graden/sonder daer dichter ofte verder af te comen.

Vraghe. Wat beduyt het Compas?

Antwoort. Den Horizont met de omloop van de Werelt/ ghebeelt in 32. gheedeelten.

Vraghe. Wat dinc is de Pas-carre?

Antwoort.

Op wat hooghte daermen is als men de hooghte vā een grade af land heeft/ en 89. mylen w. en w. n. aenloopt.

Als men op d' eene Tropico is/ en de Son op d' ander/ wat rekeninghe sult ghy alsdan makē int peplen vande Son.

Om de declinatie van de Son te weten sonder boeck etc.

Op wat plaetsen daer het 6. maendē dagh/ ende 6. maendē nacht is.

Wat de hooghte is.

Hoeveel de declinatie vande Son weten sal.

Hoe veel de Son op een dagh mach declineren.

Hoe veel graden vā een streck van't Compas is.

Hoe veel de Zupd-sterre vande Pool verschept is.

Wat t Compas beduyt.

Antwoort.

Wesgelycks
alstrolabio.Waerompe
de streken van
het Compas
altmael door
den Center
loopen.

Antwoort. Het landt ende die Zee.

Vrage. Wat dinct beduyt het Alstrolabio?

Antwoort. Het viereindeel van de Werelt/
welcke zijn 90. graden.Vraghe. Waerom zijn de streken van het
Compas/ofte inde Navigatie altmael eben-
gelijck/ ende passeren altmael door den Cen-
ter/op een maet sonder eenigh verschil in de
grootte bande rondicheydt/waerom reken-
men dan op een graedt ende streck meer my-
len als op d'ander / ghesien dat zy behoorden
naerbenant de mylen ghelijck te hebben?Antwoort. De groote Circulen ofte om-
lopende streck/die de Equinoctiael natuer-
lijck heeft/te weten: de 32. graden zijn altesa-
men effen en ghelijck/ van 15. Duysche/ende
17½. Spaensche mylen: maer de clepne Cir-
culen ofte omlopende streken / hebben d'eri-
min en d'ander meer/naer de Elevatie van de
Polen/in sulcker voeghen / dat hoe ghy naer-
der aende Linea Equinoctiael comt / hoe u
den wegh langher sal wesen/ en hoe ghy naer-
der de Polen comt/ hoe datse roter sal wesen:
want de Pool rijst ofte daelt een graedt / ende
lopende langhs de Linea heen / soo een falsse
noch rypen noch dalen.Vraghe. Hoe salmen des middaeghs mo-
ge weten wat die Son noozdoost ofte noozd-
westeert/te weten: op wat plaetsen bade We-
relt datmen souden moghen wesen?Antwoort. Men sal maken een Circule of-
te Ringhe in't ront op de aerde/ende settender
een Paelde ofte wat anders midden in / ende
verwachten alsoo den dagheraet dat de Son
opkomt / soo salmen alsdan in't eerste uptre-
men mercken / waer dat de schaduwte hem
strecht / die afghetreckent hebbende / sult den
abont verwachten/tot dat de Son weder on-
der gaet/ doende als dan van gelijcken/mer-
kende de schaduwte met een ander schreefken
ofte tepken af/ mettet welcke ghy u rekenin-
ghe sult maken / te weten: sult meten watter
van d'een schreef ofte tepken tot d'ander is/
ende deplent alsoo crupswijs/in ghelijcker di-
stantie metten anderen / welcke sal wesen u
noorden ende zuiden / nu soo wanneer dat de
schaduwte van de Son op dese streck comt/
soo salt middagh wesen/ oit nu te weten wat
ende hoe veel dat de Paelde van't Compas
noozdoost ofte noozdwesteert/soo setter het
Compas by / soo sult ghy terstondt comen te
sien waer dat de Paelde ofte Lelie naer toe
waecht/ ofte wijckt naer't oosten ofte naer't
westen/ende hoe veel/waer naer u muercht re-
guleren/en u calculatie maken.Vraghe. Waer sullē u de Paelden ofte Le-
lien van de Compassen fixt ende ghelijck co-
men?

Antwoort. Onder de Meridiaen/ etc.

Hoe datmen
des mid-
daeghs sal
kunnen weten
hoe veel de
Son oost ofte
noordweste
steet.AENDE VVELGHEBORENE,
VERMOGHENDE, EDELE, ERNTFESTE,
HOOGHGELEERDE, WYSE, ENDE VOOR-
sienighe Heeren, mijn Heeren de Staten vande
Landen van Hollandt ende
West-vrielandt.

D At ick my vertrouut hebbe (welgebore, Edele, Erntfeste, Hooghgeleerde, Wyse, en
voorsienighe Heeren) onder V. M. E. hooghgeachte naē aenden dach te brengen,
verhael vande Incomsten, Domeynen en Renten des Conincks van Spaengien,
ghetrocken uyt de Originale Registers daer van zijnde, is niet gheschiet uyt dier meynin-
ghe om des voorsz. Conincks macht meer te doen duchten, ofte sodanighe Register tot
een voorschrift te stellen van een gemeen (in manier van spreken) huys-houdinge, want
hoe groot en hooch te achten zy, 'tgewelt ende macht van buyten, daer binnen eendracht
ende wyse beleydinge is, heeft hem van selfs wel laten sien by't verloop des jegenwoor-
dige oorloghs, ende ten anderen mach, gheduerende V. M. E. regeringhe desen tijt wel
een levendich ende dadelijck exempel zijn voor alle staten, tot onderhoudinge van dien.
Dan heb my laten voorstaen, hier inne gebruyckt hebbende 'advijds des Erntfesten ende
hooghgeleerden Heere D. François Maelson, Raet Ordinaris van V. M. E. neffens zyne
Excell. dat niet alleen vermakelick soude zijn voor de curieuse verstanden, dat alles ghe-
registreert ende ghesommeert, ende daer beneffens d'afcomste, macht en regieringe der
Coninghen van Portugal te vinden ende lesen: maer de goede ende getrouwe Ingesetenen
oorfaeck te gheven den Almoghenden hoochlick te loven ende dancken zijnder ghenade
ende ghewelt, dese so ghevoechlick regieringhe gherecht ende bevesticht heeft: Ende sal
(meeneick) daer uyt moghen blijcken waer te zijn, dat der Inwoonderen des landts wel-
varen, ende vermoghen zy die macht ende versekerheyt van een Rijck ofte Staet, als wy
oock verstaen 'tghevoelen gheweest te zijn des wyfen Conincks Ludovici den xj. welke
gevraecht zijnde wat Vranckrijck jaerlicks mochte op brenghen, antwoorde anders niet,
dan, *'Tis een goede weyde, ick machse so dickmaels mayen alst my ghelieft*, 'twelcke onghetwijfelt
niet can ghelchieden, dan dat uyt de ghemeene middelen de ghemeene noot ende voor-
raet ordentlick beforcht werdt, als by't op ende onderganck van't Egyptische Rijck ghe-
presen wert, seggende een groote oorfaecke gheweest te zijn van so vermaerde rijke ende
heerlicke Staet, dat alle hare pachten ende incomsten, die verscheyden waren, in drie
paerten ghedeylt zijnde, d'ene der Priesteren, d'anderde den Coninck, die derde, 'ton-
derhout der Soudaniers toegheleyt werde, waer door gheschiede dat de Coninck aende
Priesteren een wyse en getrouwe raet, d'onderlaten aen den Coninck een sorchvuldich
voorstander, ende aende Krijghs-luyden vrome voorvechters vonden, ende ('tghene het
torte hooghste heerlickheyt heeft ghebrocht) dat onder foodanighe ordeninghe de ver-
handelinghe ende coopmanschap, groote middelen der gemeene rijckdommen ende wel-
stants, onverhindert ghedreven, 'taertrijck tot nut bearbeyt, die vruchten tot haer volle
wasdom ende weerde ghebracht, ende 'tlandt met nieuwe aencomelingen, vervult werde,
'Twelcke wy als noch (des die goetheyt Godts hoochlicken ghelovet moet zijn) oock
wel een grooten deel ons hebben te bedancken, ende V. M. E. wyse beleydinghe int be-
loop van soo swaren oorlogh met alle danckbaerheyt ende goetwillighe onderdanicheyt
te erkennen, ende nu mijn voornemen in desen tot gheen ander eynde ghericht, dan
om neffens mynen onderdanich, ende dienstwillich gemoet met alle eerbiedinge V. M. E.
te bidden, dat haer ghelieve goedertierlick wel te laten ghevalen, ende gunstelijck gedoo-
ghen, dat die goede wille, ende 'toprecht hert, die cleynheyt mijns verstandts, ende die
slechticheyt mijns schryvens vervanghe.

Hier mede Welgeborene, Vermoghende, Edele, Eerentfeste, Hooghgeleerde, Wyse,
ende voorsienighe Heeren, Bidde ick hertgrondelick den Heer der Heeren, oirpronck
alles goets V. M. E. te sparen in langdurighe ghesontheyt, ende ghelucksalighe regierin-
ghe, t'Enckhuysen, &c. 1596.

V. M. E. Onderdanighen dienaar.

Jan Huyghen van Linschoten van Haerlem

F I N I S.

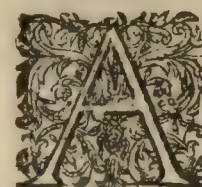
AD IO. HVG. LINSCOTVM
DE SVO HOC RATIONVM HISPA-
NICARVM COMMENTARIO.

*Dum regum Hesperiae scrutatus scrinia & arcas
Immensas numero & pondere produs opes:
Produs ab exemplo, quid res subvertere natum
Et quae firmandi sit ratio imperij,
Imperij, quod lene probent populusque patresque,
Quo duce res Batavum tuta sub Auriaco.*

Sapere aude.

Een seecker Extract ende Som-
mier van alle de Renten/Domeynen/Tollen/
Chijnsen/Imposten/Tribuyten/thienden/derde penninghen/ende
incomsten des Coninghs van Spaengien/over alle zyne Coninghrijcken/Landen/Pro-
vintien ende Heerlijckheeden/sodanich als die alles upt de Originale Register der res-
pective Reken-camers ghetrocken zijn; Met een corte ende clare beschryvinghe/van de
regieringhe/macht/ende afcomste der Coninghen van Portugael; Door den selfden Ian
Huyghen van Linschoten, upt den Spaenschen in onse Nederduytsche Tale ghetrans-
lateert ende overgheset.

TOT DEN LESER.

Engesse dat dese mpne Iti-
nerario ofte Schipvaert/
alleenlijcken is tratterende
van de Landen ende Custe
van Oost Indien/ende die
Orienteelsche contreyen/
alle het welke huydens
daeghs is onder de regieringhe ende tgheliet
van den Coningh van Spaengien/so en heeft
my niet vreemts noch buyten propoosten ge-
bocht / alhier by te voeghen een Extract ende
Sommier van alle de renten/ Domeynen/ en-
de incomsten van den selfden Coningh/vā al-
le zyne Coninghrijckē/Landen/Provincien/
ende Heerlijckheeden/ gelijk als ick het alles
ghetrocken hebbe upt de Originale Registers
der respectie Reken-camers / ende upt de
Spaensche in onse Nederduytsche Tale ghe-
translateert / waer inne niet alleen verthoont
wert d'incomste van elke Provincie en Ju-
risdictie op zyn selven: maer oock mede van
alle die Steden ende gewesten van't gantsche
Coninghrijck vā Spaengien int particulier/
met hare rechte namen ende toenamen/so dat
men daer niet alleenlijcken upt mach scheppē
de vermakelijckheyt ende memorie van soda-
nighe renten / in't gheheel ende in't besonder/
maer oock van ghelijcken om te weten het
ghetal vande Steden en ghewesten van ghe-
heel Spaengien; Hopende het selfde aenghe-
naem / oitbaerlijck / ende oock vermakelijck
sal wesen / voor alle liefhebbers van curieus-
heeden.

Onderrechtighe ende manier, hoe ende
met vvat gelt datmen in Spaen-
gien reeckent.

Erstelijcken so is te weten/om dese na-
volggende verclaringhe wel te verstaen/
datmen in Spaengien is ghebruycken-
de de rekeninghe van Marabedys / soo
wel in't meesten als in't minstē / ende passe-
rende over die hondert dupsent in't gheheel/
weten/thienmaels hondert dupsent / so is het
een Quanto/dat is:eggenlijcken een millioen
van Marabedys ghesepd / met welke twee
namen en verdeelinghe/ullen de selfde incom-
sten aenghewesen worden / achtervolggende
d'ordonnantie ende tgheluyck van des Co-
ninghs Reken-camers in Spaengien. Nu
soo is te weten/dat 3. Marabedys doen een
Spaensche Reael in specie ofte Silber / ende
elf Spaensche Realen doen een Ducat / ende
elcke Quanto ofte millioen van Marabedys/
doet soo veel als 2673. Ducaten / 8. Realen/
en 26. Marabedys; De Marabedysen wor-
den geteykent naer usantie van Spaengien/
te weten/ als de somme passerende is over de
hondert/soo setmender dit V merck door/be-
ginnende alsdan van de dupsende opwaerts/
om te lichter metter eerste ghesicht de somme
te verbatē/ alle het welke top om de lichte-
hepts wille/ende beste accordantie/alsoo ach-
ter volghen: want als nu met dese verclarin-
ghe ghenoech verstaen mach worden/ van de
gheen die daer onerbaren in is.

Dat eerste Capittel.

Vande Renten,Domeynen,ende incomsten des Coninghs,van zyn Coninghrijcken van
Spaengien, Napels, Cecilien, Arragon, &c. ende van alle zyn heerlijckheyden,
behalven het Coninghrijck ende Jurisdictie van de Croone van Por-
tugael, die vvy daer naer op haer selven fullen relateren,met
alle het ghene meer dies beroefende is.

De Sout-
landen.
Thienbe-
vande
Zee/die
van
dupst in
Wiss-
capen
comen.
Col-
hupst in
de
Steden
van
Victoria/
Horduna/
ess
Valmasceda.
Thienbe-
vande
Zee/door
het
Coningh-
rijck
van Leon.
Thienbe-
vande
Zee/door
de
Stede
Oviedo.
Renten
van't
Preboots-
chap
van Bilbau.

DE Salinas, dat (zyn de Sout landen/) van de Croone van Spaengien / zyn jaer-
lijcks ghetaxert voor des Coninghs incomste / byt en tneghentigh Quentos
van Marabedys. 93 Quentos.
Van de thienden van de Zee/ van de Coopmanschappen die van buyten in Wisp-
capen comen/ende vande Provincien van Guipiscoa, ende van de vier Bergh Steden/
gheleghen aen de Zee Custe/betalen van alle Coopmanschappen/te weten/ die nae Ca-
stilien te landtwaerts gheboert worden/van thien een/het welke ontfanghen wert in-
de Col-hupsen van de Steden van Victoria, Horduna, ende Valmasceda, te samen
ghesommeert/come voor den Coningh jaerlijcks 70 Quentos.
De thienden van de Zee/welcke comen door het Coninghrijck van Leon, ende passeren
door de Haven van Sanabria, ende Villa Franca, gheben des jaers 1 Quento.
De thienden van de Zee/van het Prinssdom van Asturias, welcke passeren door de Stede
van Oviedo, gelden jaerlijcks 375 000. Marabedys.
De rente van het Prebootschap van de Stede Bilbau, het welke zyn van dingen die van
buyten comen/gelden jaerlijcks voor den Coningh 490 000. Marabedys.
Dat

Dat tyveede Capittel.

Verclaringhe van de Alcavalen, ende Tercias, ofte derde penninghen, diemen in Spaengien betaelt.

Onderri-
chinghe wat
Alcavalen
sijn.Alle ambach-
ten en necer-
gen moeten
thiende pen-
ghen van
datse vercoo-
pen.

Alle de Alcavalen, Tercias, ende andere renten die de Coningh in Spaengien heeft in alle de Provintie / Steden / Dorpen / ende ghewesten / van alle zijn Coninghrijcken ende heerlijckheden / gelyck als elke Stadt / haer ghebiet ende ghebeelte in het besonder verclaert gaet / wat dat elck op brenge / ende op datmen tot meerder claerheyt mach sien ende verstaen / wat dat dese renten van Alcavalen te segghen is / soo is te weten / datmen van alle goederen / Coopmanschap-
pen / Hupsen / Erven / tzy wat dat het souden moghen wesen / gheen upt ghelondert / betalen moet van thien een / vooz den Coningh / ende dat soo dick ende menichmael als sulcke goederen / Coopmanschap-
pen / Hupsen / Erven / het zy wat het is / van d'een aen d'ander ver-
socht worden / dese thiende penninghen wor-
den ghenaeint Alcavalen ; Van ghelijcken die Ambacht-
lieden / Hant-
werckers / en-
de andere Cremer-
ers / die in haer lieder Am-
bachten / ende Hant-
wercken vercoopen / als
oock inde Blesch-
hupsen / Visc-
merckten /
Verberghen / het zy van wat Ambacht / Hant-
werck / ofte neeringhe dat souden moghen
wesen / moeten altesamen / als ghesepdt is /
van thien een gheven / van alle het ghene / en-
de soo dickwils als zy pet vercoopen / waer
toe gheeneenlijcken het meestendeel van de
Steden / ende haer ghebeelten in alle plaet-
sen van haer Jurisdic-
tie / met den Coningh
verdraghen zijn / ende ontfanghen alsoo de
selfde Alcavalen , docude aen den Coningh
betalinghe / naer haer contract ofte pach-
tinge bupten alle onkosten des Coninghs ; Daer
en hoven soo zynder noch inde Hoof-
steden

ende Provintien / Ontfanghers van den Co-
ningh / die rekeninghe houden / ende last heb-
ben / om te doen inhaleen ende ontfanghen / te
leveren alle de Alcavalen die inde verpach-
tinghe ofte contract ende gebeelte van elcken
Stadt ende haer Jurisdic-
tie veracordeert
is / als oock van ghelijcken om te betalen van
de selfde Alcavalen , de luos , dat zijn eenighe
leenen die de Coningh gheordineert heeft / aen
sommighe personen / om van de selfden haer
betalinghe te hebben / ende eenighe andere li-
bzancen ofte assignationen / die op de selfde hare
ordinantien hebben / van welck betalinghen
de voorszeyden ontfanghers hare rekeninghe
gheven / (van dat zy also betaelt ende ontfan-
ghen hebben /) aenden oppersten reken-
amer des Coninghs . Om nu te verstaen dat vande
Tercias , dat is soo veel als derden penningh
ghesepdt / soo is te weten : dat van veel jaren
herwaerts / soo hebben de Housen gheconce-
deert / ofte ghegunt aen de Coninghen van
Spaengien / den derden penningh / van alle de
renten der Kercken ende gheestelijcke goe-
den / ende dat tot hulpe van de oorloghen en-
de bescherminghe van het Catholijcke ende
Roomsche gheloof / het welcke insghelijcks
van de voorszeyden Ontfanghers inghe-
haelt ende ontfanghen wort / ghelijckelijcken
met de Alcavalen , worden ghenoeint (als
ghesepdt is) Tercias , wordende van ghelij-
cken verpacht te samen met de Alcavalen , aen
elcke Stadt ende Jurisdic-
tie / sommighe
Alcavalen heeft den Coningh vercocht / ofte
pennant tot een gabe ofte gifte vereert / waer
van elck op zijn plaetse mentie ghemaecht sal
worden .

Tercias / zijn
leenen van de
Coningh.Onderri-
chinghe van de
Tercias / van
wie datse ge-
ordonneert
sijn.Coefsaer waer
toe datse ghe-
geven werdt.

7. **D**e Stadt van Burgos met hare Jurisdic-
tie / betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende
Tercien 17 Quentos. 129 U. 880. Maravedijs.
7. Het Balionschap van Burgos, het welcke wordt ghenaeint / de Bureba, is ghelegghen
dicht by Burgos, gheeft jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien, ofte derden penningh
2 Quentos. 646 U. Maravedijs.
7. Het gheberghte van Oca, betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 34 U. Marave.
7. Het Balionschap / datmen noemt vande Provintie van Rioja, betaelt jaerlijck van Alca-
ualen ende Tercien 3 Quentos. 757 U. Maravedijs.
7. Het Balionschap datmen noemt van Hebro, betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Ter-
cien 2 Quentos. 346 U. Maravedijs.
7. Het Balionschap ghenaeint den hoek van Hebro, betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende
Tercien 1 Quento. 402 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Victoria, betaelt jaerlijcks aen den Coningh 269 U. Maravedijs.
7. De Provintie van Guipilcoa, betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien
1 Quento. 181 U. Maravedijs.
7. Het Hser van de selfde Provintie van Guipilcoa, betaelt jaerlijcks van Tol aen den Co-
ningh 150 U. Maravedijs.
7. De seven Balionschappen / diemen noemt van out Castilien / het welcke is inde gheberg-
ten / betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 942 U. Maravedijs.
7. De Valepe van Mena, welcke is inde selfde gheberghte van out Castilien / betaelt jaerlijck
van Alcavalen ende Tercien 225 U. Maravedijs.
7. De Provintie diemen noemt vande Stadt van Logroño, betaelt jaerlijcks van Alcaua-
len ende Tercien 7 Quentos. 746 U. Maravedijs.
7. De Stede van Iangas, ende haer Jurisdic-
tie / betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Ter-
cien 151 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Santo Domingo, betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien
4 Quentos. 812 U. Maravedijs.
7. Het Balionschap van de Stede Diego, betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien
1 Quento. 545 U. Maravedijs.
7. Het Balionschap van Cande muñon, betalen jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien
4 Quentos. 612 U. Maravedijs.
Het Bali-

7. Het Balionschap van Castro Xeres, betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien
8 Quentos. 485 U. Maravedijs.
7. Het Balionschap van Serrato ghenaeint / betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien
1 Quento. 965 U. Maravedijs.
7. Het Balionschap van Monson, betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien
2 Quentos. 276 U. Maravedijs.
7. Nu soo is te verstaen dat alle het gene datmen in out Castilien / Balionschap noemt / is een
Spaensche Provintie.
7. De Stadt van Palencia, ende die Provintie van Campos, betaelt jaerlijck van Alcavalen
ende Tercien 16 Quentos. 940 U. Maravedijs.
7. De Stede van Carion, betaelt jaerlijck van Alcavalen en Tercien 4 Quen. 945 U. Ma.
7. Het Balionschap van Carion, betaelt jaerlijck van Alcavalen en Tercien 2 Qu. 910 U. Ma.
7. De blecken van Pedro Alvares de vega, betalen jaerlijck van Alcavalen ende Tercien
655 U. Maravedijs.
7. De Stede van Sahagun, betaelt jaerlijck van Alcavalen en Tercien 2 Qu. 125 U. Ma.
7. De Stede van Saldana, betaelt jaerlijck van Alcavalen en Tercien 1 Qu. 13 U. Ma.
7. Het Balionschap van Perina, betaelt jaerlijck van Alcavalen en Tercien 178 U. Mara.
7. Het Balionschap van Campo, het welcke zijn de geberghten / betalen jaerlijck van Alcaua-
len ende derden penningh 1 Quento. 730 U. Maravedijs.
7. De Valepe van Miranda ghenaeint / ghelegghen in de gheberghten / betaelt jaerlijck van Al-
caualen ende derden 557 U. Maravedijs.
7. De vier Steden / diemen noemt van de Custe vande Zee / te weten / Laredo, Sant Ander,
Castro de Vrdiales, San Vincente, betalen jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien
3 Quentos. 616 U. Maravedijs.
7. Het Pynsdom van Asturias, ende de Stadt van Oviedo, betalen jaerlijck van Alcavalen
ende Tercien 12 Quentos. 345 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Lugo, ghelegghen in't Coninghrijck van Gallisien, betaelt jaerlijcks van
Alcavalen en Tercien, te weten / met de plaets van zijn Bisdom. 4 Quen. 137 U. Ma.
7. De Stadt van Modonedo, ghelegghen in't selfde Coninghrijck van Gallisien, betaelt jaer-
lijck van Alcavalen ende Tercien 1 Quento. 732 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Orenso, ende haer Jurisdic-
tie in Gallisien, betaelt jaerlijcks van Alcaua-
len ende Tercien 6 Quentos. 505 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Sint Jacob in Gallisien, in't Latijn Compluto genaet / en die Jurisdic-
tie zijn van Aertz bisdom / betaelt jaerlijck van Alcavalen en Tercien 18 Qu. 212 U. Ma.
7. De Stadt van Tuy, ende die Jurisdic-
tie van zijn Bisdom in Gallisien, betaelt jaerlijck
van Alcavalen ende Tercien 5 Quentos. 827 U. Maravedijs.
7. De Stede van Ponte Ferrara in Gallisien, betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien
1 Quento. 975 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Leon, ende de plaetsen van zijn Jurisdic-
tie ende Bisdom, betalen jaerlijck
van Alcavalen ende Tercien 6 Quentos. 350 U. Maravedijs.
7. De plaetsen vande Stadt / ende het Bisdom van Astorga, in't Coninghrijck van Leon,
betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien 2 Quentos. 455 U. Maravedijs.
7. De Dorpen ofte blecken van de Abben van Leon, ende Astorga, betalen jaerlijck van Al-
caualen ende derden penningh 797 U. Maravedijs.
7. De Parochien diemen noemt van Salas, in't Pynsdom van Asturias, betalen jaerlijcks
van Alcavalen ende Tercien 231 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Samora, ende haer Jurisdic-
tie / betaelt jaerlijck van Alcavalen en Tercien
15 Quentos. 525 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Toro ende haer Jurisdic-
tie / betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Tercien
11 Quentos. 112 U. Maravedijs.
7. De Stede van Viena, toebehoorende den Hertoch van Ossuna, betaelt jaerlijck van Al-
caualen ende derden penningh / ofte Tercien 62 U. Maravedijs.
7. De Valepe van Guyrena, betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien
2 Quentos. 335 U. Maravedijs.
7. De Stede van Barisal de la Coma, betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien
250 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Salamanca ende haer Jurisdic-
tie / betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Ter-
cien 24 Quentos. 300 U. Maravedijs.
7. De Stadt Rodrigo ende haer Jurisdic-
tie / betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien
14 Quentos. 345 U. Maravedijs.
7. Die Jurisdic-
tie van Trigeros ghenaeint / betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende Tercien
417 U. Maravedijs.
7. De Stede van Olmillo, betaelt jaerlijck van Alcavalen en Tercien 47 U. Maravedijs.
7. De Stede van Torde sillas, ende haer Jurisdic-
tie / betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende
Tercien 2 Quentos. 600 U. Maravedijs.
7. De Stede van Valla dolid, ende haer Jurisdic-
tie / betaelt jaerlijcks van Alcavalen ende
Tercien 29 Quentos. 730 U. Maravedijs.
7. De Stede van Torde Humos, betaelt jaerlijck van Alcavalen en Tercien 827 U. Mar.
7. De Stede van Medina del Campo, ende haer Jurisdic-
tie / betaelt jaerlijck van Alcavalen
ende Tercien 31 Quentos. 375 U. Maravedijs.
7. De Stede van Olmeda, ende haer Jurisdic-
tie / betaelt jaerlijck van Alcavalen ende Ter-
cien 2 Quentos. 149 U. Maravedijs.
7. De Stede van Nava ende sevenkercken / betalen jaerlijck van Alcavalen ende Tercien
333 U. Maravedijs.
De Stede

M m 3

7. De Stede van Madrigal, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 682 U. Maravedijs.
7. De Stede van Arenas ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 5 Quentos. 310 U. Maravedijs.
7. De Stede van Avila ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 19 Quentos. 365 U. Maravedijs.
7. De Stede van Segovia ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 12 Quentos. 480 U. Maravedijs.
7. De Stede van Aranda de Duero ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 3 Quentos. 350 U. Maravedijs.
7. De Stede van Roa, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 1 Quin. 515 U. Maravedijs.
7. De Stede van Gumiel de Yzan, toebehoort ende den Hertoch van Osuna, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien ofte derden penningh 154 U. Maravedijs.
7. De Stede van Sepulveda ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 3 Quentos. 540 U. Maravedijs.
7. De Stede van Soria ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 10 Quentos. 282 U. Maravedijs.
7. De Jurisdiccie vande Stadt ende 't Bisdom van Osma, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 4 Quentos.
7. De Steden van Agreda ende Tarazona, ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 2 Quentos. 83 U. Maravedijs.
7. De Stede van Molina ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 5 Quentos. 792 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Sigüenza ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 3 Quentos. 662 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Cuenca ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 24 Quentos. 645 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Huete ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 17 Quentos. 916 U. Maravedijs.
7. De Stede van Villa Rexo de Fuentes, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 2 Quentos. 517 U. Maravedijs.
7. De Provincie diemen noemt het March-graefschap van Villena, welke zijn de Stede van Jimihilla, Albafete, La Roda, San Clemente, ende die Stadt van Villena ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 31 Quen. 503 U. Maravedijs.
7. De Stede van Belmonte, betaelt jaerlijcx van derden penningh alleelijchen: want de Alcavalen behooren den Marchgraef toe. 476 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Murcia ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 14 Quentos. 820 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Lorca ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 5 Quentos.
7. De Stadt van Cartagena ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 2 Quentos.
7. De Stede van Alcaras ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 16 Quentos. 984 U. Maravedijs.
7. De Stede van Segura de la Sierra, en haer Provincie en Jurisdiccie, welke is van 't Meesterschap van Sint Jacob betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 11 Quen. 91 U. Maravedijs.
7. De Stede van Villa nueva de los Infantes, ende haer Provincie, welke men noemt / El Campo de Motyel, is van 't Meesterschap van Sint Jacob betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 8 Quentos. 664 U. Maravedijs.
7. De Stede van Ocaña en die Provincie diemen noemt van Castilla, welke is van 't Meesterschap van Sint Jacob betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 23 Quentos.
7. De Stadt van Guadalupe ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 11 Quentos. 64 U. Maravedijs.
7. De Steden van Pios en Poso, betalen jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 160 U. Maravedijs.
7. De Stede van Almonacid, ende Provincie van Sorita, welke is van 't Meesterschap van Sint Jacob, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 1 Quento. 188 U. Maravedijs.
7. De Steden van Vzeda, Talamanca, Tordelaguna, ende haer Jurisdiccie, welke zijn van het Aertsbisdom van Toledo, betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 18 Quentos. 250 U. Maravedijs.
7. De Stede van Yepas, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 423 U. Maravedijs.
7. De Stede van Alcalá de Henares ende haer Jurisdiccie met die Stede van Birivega, zijn van het Aertsbisdom van Toledo, betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 16 Quentos. 250 U. Maravedijs.
7. De Stede van Madrid ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 23 Quentos. 250 U. Maravedijs.
7. Het Graefschap van Púñon en Rostro, dat is: een buyst in 't aensicht gheseyt betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 1 Quento. 262 U. Maravedijs.
7. De Steden van Cubas, ende Grinon, welke toebehoort Don Alvaro de Mendoza, welke ontfanght de Alcavalen, betaelt alleen van Tercien 117 U. Maravedijs.
7. De Stede van Galapagar, behoort den Hertoch van Infantado toe / betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 160 U. Maravedijs.
7. De Stede van Mezas ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 2 Quentos. 297 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Toledo, ende haer gheheelte betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 73 Quentos.

De renten

7. De renten vanden dienst van 't gheberghe / te weten / tghene dat betaelt wort vande eppen naers van 't Dee / dat naer 't landt van Extremadura passeert om te weyden / is jaerlijcx weert voer den Coningh 19 Quentos. 503 U. Maravedijs.
7. De blecken van 't Bisschop van Sint Jan betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 7 Quentos. 55 U. Maravedijs.
7. De Stede van Almagro ende haer Provincie, welke ghenaemt wort de Campo de Calatrava, is van het Meesterschap van Calatrava, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 7 Quentos. 120 U. Maravedijs.
7. Van ghelijcken d' Alcavalen vande Crupden ende groenicheit / diemen in dese selfe Meesterschap vercoopt / gelt jaerlijcx voer den Coningh 3 Quentos. 438 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Ciudad Real, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 4 Quen. 150 U. Maravedijs.
7. De blecken gelegen in de contreye / genaemt het Archidiaenschap van Talavera de la Reyna, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 14 Quentos. 326 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Placencia ende haer Jurisdiccie en die blecken diemen noemt van 't Archidiaenschap betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 18 Quentos. 475 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Truxillo ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 12 Quentos. 224 U. Maravedijs.
7. De Stede van Caceres ende haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 7 Quentos. 850 U. Maravedijs.
7. Die Stadt van Badajoz, ende haer Provincie en Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 9 Quentos. 972 U. Maravedijs.
7. De Stede van Alcantara, Jurisdiccie ende Provincie, is van 't Meesterschap van Alcantara, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 9 Quentos. 403 U. Maravedijs.
7. Van gelijcken so gelt jaerlijcx d' Alcavalen vande crupden en groenicheyden (die vercocht werdt om in de selfde contreyen te weyden) voer den Coningh 3 Quen. 481 U. Maravedijs.
7. De Provincie van Serna, welke is van 't Meesterschap van Alcantara, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 7 Quentos. 570 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Merida en haer Jurisdiccie, welke is in de Provincie van Leon, wesen van het Meesterschap van Sint Jacob betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 21 Quentos. 234 U. Maravedijs.
7. De Stede van Fuente el Macstro, ende haer Jurisdiccie is in de Provincie van Leon, van het Meesterschap van Sint Jacob betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 6 Quentos. 973 U. Maravedijs.
7. De Stede van Guadalupe en Jurisdiccie is van 't Meesterschap van Sint Jacob betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 3 Quentos. 305 U. Maravedijs.
7. De Stede van Xeres de Badajoz, (is van 't Meesterschap van Sint Jacob) met haer Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 7 Quentos. 100 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Sevilla haer gheheelte ende Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 182 Quentos. 387 U. Maravedijs.
7. De renten diemen heet vande heerlijchheyt vande selfde Stadt / gheeft jaerlijcx aen den Coningh 2 Quentos.
7. De Steden van Palma, ende Guelues, toebehoort de Graven van Palma en Guelues, betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 235 U. Maravedijs.
7. De Steden van Tevar ende Ardales, toebehoort de Marchgraef van Ardales, betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 235 U. Maravedijs.
7. Die Stede van Ilerena ende Jurisdiccie is in de Provincie van Leon, van 't Meesterschap van Sint Jacob betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 3 Quen. 125 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Cadiz, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 8 Quen. 452 U. Maravedijs.
7. De rente van Cadiz, diemen heet vande Almadras, dat is: de bisscherpe vanden Bisch / diemen heet Atun, gelden 'teen jaer voer ander jaerlijcx 3 Quento. 35 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Gibraltar, betaelt alleelijchen den derden penningh / ofte Tercien: want zijn by vande Alcavalen, door gunst vande Coningh / gelt jaerlijcx 1 Quen. 500 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Xeres de la Frontera ende Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 21 Quentos. 50 U. Maravedijs.
7. De Stede van Catmona ende Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 9 Quentos. 450 U. Maravedijs.
7. De Steden van Lora en Sete filla, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 680 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Egiya met zijn voer Steden, betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 15 Quentos. 500 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Cordoua ende Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 48 Quentos. 995 U. Maravedijs.
7. De contreye vande plaetsen ghenaemt Rea lengos van Cordoua, betalen jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien, ofte derden penningh 17 Quentos. 316 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Anduxar ende Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 4 Quentos. 800 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Wieda ende Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 11 Quentos. 640 U. Maravedijs.
7. De Stadt van Baega ende Jurisdiccie betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 17 Quentos. 316 U. Maravedijs.
7. De Stede van Quexada, betaelt jaerlijcx van Alcavalen en Tercien 1 Quen. 415 U. Maravedijs.
7. Het Adelanterschap van Carcola, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 6 Quentos. 885 U. Maravedijs.
7. Het Graefschap van Sint Esteven, betaelt jaerlijcx van Alcavalen ende Tercien 1 Quento. 340 U. Maravedijs.

M m 4

De Stede

7. De Stede van Martos, en Jurisdicte / is van't Meesterschap van Calatrava, van't ghe-
deelte van Andalufen, betaelt van Alcaualen en Tercien. 11 Quent. 436 U Marabedys.
7. De Stadt van Jaen ende Jurisdicte betaelt jaerlijchs van Alcaualen ende Tercien.
15 Quentos. 909 U Marabedys.
7. De Stadt van Granada ende Jurisdicte / betalen jaerlijchs van Alcaualen ende Tercien.
42 Quentos. 910 U Marabedys.
7. Dezvde van't Coningh-rijck van Granaden / plaghen te gelden (te weten / eerder die Mo-
ricos ofte Granadpnen upt verdruben waren / 42. Quentos / gelden nu ter tijdt maer
22 Quentos.
7. De renten diemen heet Agucla ende Aviffes van Granada, gelt jaerlijchs voor den Co-
ningh. 2 Quentos. 750 U Marabedys.
7. De Steden ofte Stadts van Loxa ende Alhama, in't Coningh-rijck van Granada, beta-
ten jaerlijchs van Alcaualen ende Tercien. 3 Quentos. 650 U Marabedys.
7. De Stadt van Baca in Granaden ende Jurisdicte betaelt jaerlijchs van Alcaualen ende
Tercien. 10 Quentos. 626 U Marabedys.
7. De Stadt van Guadix in Granaden ende Jurisdicte / betaelt van Alcaualen ende Ter-
cien. 6 Quentos. 395 U Marabedys.
7. De Stadt van Almena in Granaden ende Jurisdicte / betaelt jaerlijchs van Alcaualen
ende Tercien. 3 Quentos. 80 U Marabedys.
7. De Steden van Almunecar, Mutil, ende Salabrena in Granaden, betalen jaerlijchs van
Alcaualen ende Tercien. 2 Quentos. 643 U Marabedys.
7. De Stadt van Malaga in Granaden / betaelt jaerlijchs van Alcaualen ende Tercien.
16 Quentos. 269 U Marabedys.
7. De Stadt van Veles Malaga in Granaden / betaelt jaerlijchs van Alcaualen en Tercien
3 Quentos. 519 U Marabedys.
7. De Stede van Pulchena, betaelt jaerlijck van Alcaualen en Tercien. 410 U Marabedys.
7. De Stadt van Ronda ende Jurisdicte / betaelt jaerlijchs van Alcaualen ende Tercien.
5 Quentos. 334 U Marabedys.
7. Het Eplandt van Canarien geeft den Coningh jaerlijck 4 Quentos. 850 U Marabedys.
7. Het Eplandt van Teneriffe geeft den Coningh jaerlijck 3 Quentos.
7. Het Eplandt La Palma geeft den Coningh jaerlijck 2 Quentos. 400 U Marabedys.
- Den daghelijcken dienst / obligatie / ofte contributie / die de Coninghrijcken ofte landen
van Spaengien / jaerlijchs aenden Coningh betalen / zijn waerdich 104. Quentos / 305 U
Marabedys. Nu soo is te weten / dat dese dagelijcke dienst / obligatie / ofte contributie / ge-
deelt wert door alle de Provincien / Landen / ende Steden van Spaengien / onder't volck
die gheen Leenheeren / Ridders / ofte Edelmannen en zijn / dan onder dien / welckmen noemt
'ghemeen Populus / inghesetenen / ende onderdanen / dese doctmen een peder schatten ende
betalen / naer de qualiteit ende vermoghen van elck een / moeten des jaers een sekere som-
me geven / en dat naer die waerdye van hemieder goederen / welcke jaerlijckse schattinge
ofte contributie / is / teen jaer door't ander / de voorsz. somme van 104 Quent. 305 U Mara.
7. De Tollen vande thiende penninghen vande drooghe Havens / (dat zijn die passagiers
van te landt) vande Coningh-rijcken van Vallencia, Arragon, ende Navarre, diemen be-
taelt van alle goederen ende waren / die upt Spaengien nae de voorsz. landen ghoert wer-
den / soo wel van't incomen / als van't upt voeren : want alle de goederen die van't eene Co-
ningh-rijck in't ander verhoert worden / betalen altesamen den thienden penningh / welcke
he Tollen ofte thienden vande voorsz. Coningh-rijcken / te weten / vande drooghe Havens
ofte passagiers / gelde't een jaer door't ander / des jaers 49 Quentos. 35 U Marabedys.
7. De drooghe Havens ofte binnenlandse passagiers / incomsten ofte uptganghen / die
van't Coningh-rijck van Portugael strecken / naer de landen die onder de Croone van spa-
gien ghelegghen zijn / epgheentlijcken Castilien genaemt / gheben den Coningh jaerlijchs van
thienden vande goederen ende waren / die daer heen en weer door passeren / teen jaer door't
ander 34 Quentos. 155 U Marabedys.
7. De Wollen die jaerlijchs upt Spaengien ghetrocken / en verhoert werden naer alle we-
ghen / gheben van elcke sack / (wegende outrent 10. Aroben, wesende peder Arobe 25. pöt)
diemen upt Spaengien naer buytens landts voert / twee Ducaten / toebchoorende d'inge-
bozen ende inwoonders : maer den vreemden Man moet betalen vier Ducaten voor peder
sack, dese Tol belooft d'een jaer door't ander / des jaers 53 Quentos. 586 U. Marabed.
7. Het opperste Almoxarifschap van Sivilla / het welcke de selfde Stadt vande Coningh
ghepacht heeft / voor 154 Quentos / 309 U Marabedys / siers / dese renten zijn de thien-
den van alle Coopmanschappen / ende waren van Neerlandt / Vlaender / Engelandt /
Portugael / Italien / etc. van alle weghen comende van buyten / om aldaer te lossen / geven
altesamen van thien een / voor den Coningh / twelcke genacmt wort Almoxarifschgo / comt
teen jaer duert ander / de voorsz. somme van 154 Quentos. 309 U Marabedys.
7. Het Almoxarifschap van Spaensche Indien / het welcke de selfde Stadt van Sevilla
ghepacht heeft vanden Coningh / des jaers voor 67. Quentos / ende is van alle Coopman-
schappen / die in Sevilla gheladen ende ghescheept worden naer Spaensche Indien / beta-
len in Seville den 20. penningh / ende comende in Indien / betalen de selfde waren noch
eens den 20. penningh / soo datter op de rekening den 10. penningh comt te wesen / twel-
ke't een jaer door't ander / de voorsz. somme is bedraghende. 67 Quentos.
7. De renten die den Coningh heeft vande Munt van Spaengien / te weten / van peder
marck Silver / dat inde selfde Munt gheslagen en bearbeijt wert / zijnde elck marck ses
Ducaten aen Silver / betaelt een Reael in specie voor den Coningh : dese rente wort genoemt
El Señoreaxo de la Moneda : Ende de munte van Sivillen brenghet alleen soo veel op als
alle d'ander / ghelijck dese rente is / des jaers waert voor den Coningh 22 Quentos.

Den

7. Den Coningh heeft verpacht aen de Fuchers van Ausburch / de Meesterschappen van
Sint Jacob / Calatrava, ende Alcantara, voor 98 Quentos / siers / en zijn alleen de Col-
len van't Cozen / Wijn / Olve / ende andere dinghen die den thienden penningh betalen / die
de Meesters in bozighen tyden plaghen te hebben. In dese Tollen en zijn niet begrepen de
Tercien noch Alcaualen, die noch buyten blyven / als op een ander ghesepd is : Dese Me-
sterschappen zijn vande opperste Crup / heeren / van dese drie oorden / te weten / van S. Ja-
cob / Calatrava, ende Alcantara, de welcke plaghen overste ofte hoofden te hebben / diemen
Meesters noemden / ghelijck als die oversten van Rodas ende Malten, ofte ghelijck als van
de Cloosters ende Religieusen / met beloften van onderdanicheit ende sekere punten t'ob-
serbere / alst oock noch hupdens daeghs is / welcke oversten plaghen te wesen (als een ampt
van grooten aensien ende auctoriteit) van des naesten bloetverwanten des Coninghs /
ofte oock wel zijn kinderen / hebbende haer epghe landten / besit ende volcomen comande-
ment ende ghebet : maer de Coninghen van Spaengien hebbent metter tijdt allencxkens
onder haer ghetrocken / bedienende ofte ten minsten presenterende / als nu selfs / als Me-
sters ende oversten van alle Crupen / Comenbozen / ende oorden / waer van de verpach-
tinghe van de selfde Meesterschappen aen hem comen / als boven / comt als ghesepd is.
98 Quentos.
7. Noch heeft den selfden Coningh verpacht de Crupden / ende het groentcheit vande Dep-
den / vande voorsz. Meesterschappen / om het Dee daer op te wepde / des jaers voor de
somme van 37 Quentos.
7. De Coningh heeft verpacht het Quicksilver van Almalaen ghenaemt / in't ghebergh
van Sierra Morena, in't Delt van Calatrava, des jaers voor 73 Quentos.
7. De Bullen ofte slaets Drieten vanden Paus van Roomen / diemen noemt de Santa
Crusada, gheben den Coningh jaerlijchs alle onkosten af getrocke. 200 Quentos.
- Het welcke ghereduceert in onse Nederlandse Munte / comt te bedragen over de seshien
Tonnen schats.
7. De rente ghenaemt Subsidio, welcke is dat alle Priesters ofte gheestelijcke personen /
die enighe beneficien ofte renten hebben / te weten / van Kercken / Cloosters / Cappellen /
Clupsen / ofte dies aenlevende / moet een pegelijck betalen een sekere somme / ende dat con-
forme zijn Stipendio Sallarijs, beneficie / ende qualiteit / ende naer dat het in een peder Bis-
dom verbeelt comt / ende dit tot hulpe vande onkosten ende oorzogghen / teghens die onghel-
loobigen ende Ketters / waer van de meeste Kercken ende Cloosters met den Coningh ver-
draghen zijn / in maniere van pachtinghe / voor een sekere somme / siers / dese hem boven
alle onkosten moeten opbrengghen ende leveren / dese Subsidio is / teen jaer door't ander
waerdich 65 Quentos.
7. Noch so gheben alle Bisschoppen ende Kercken van Spaengien / jaerlijchs aen den Co-
ningh / tot hulpe van de onkosten / teghens d'onghelooibighen ende Ketters / 110 Quentos.
- Dese rente ofte obligatie wert genaemt El Excusado, het welcke de Paus geconcedeert
ofte ghegunt heeft / door zijn Brevis, ofte Patente Apostolica Romana, aen den Coningh
van Spaengien / soo dat de Coningh mach kiesen upt elcke Capelle van een peder Kerche /
een ontfanger / van die de thienden vande Gheestelijckheyt ende Kercken ontfangen / als
daer is van't Cozen / Gerst / Wijn / Olve / etc. ende alle andere dinghen diemen plucht / ende
wassen / ende de selfde Gheestelijckheyt ende Kercken leverent den Coningh / boven alle on-
kosten vry en vrank / teen jaer door't ander / de voorsz. somme van 110 Quentos.
7. De Nijne van Guadalcana, ghelegghen in't landt ghenaemt Estremadura, in het ghe-
bergh van Sierra Morena, placht te gelden / te wesen / het Silver datmen daer des jaers
upt trock / 187 Quintos : maer hoe veel datter nu tertiijt opbrenght / en is gheen sekerheyt
af / want is seer ghebedilletert ofte verflapt.
7. Alle de Landen van Spaengien gheben den Coningh jaerlijchs van obligatie / diemen
noemt de Excercitio, voor de Slaven ende Galep / borben / ende tot onderhout vande Ga-
lepen. 7 Quentos. 750. U Marabedys.
7. Die rente ghenaemt de la Moneda Forera, dat is : een Munte ofte penningh die een pe-
der persoon jaerlijchs moet betalen van obligatie / te wesen / elcke heerstede seben Mara-
bedys / siers / ryp van wat conditie / siert / ofte qualiteit die souden moghen wesen / wel-
ke rente belooft teen jaer door't ander / des jaers 6 Quentos. 656 U Marabedys.
7. Het gheue dat den Coningh jaerlijchs van Spaensche Indien comt / is de somme
van 300. Quentos.
7. Het Coningh-rijck van Babarre geeft jaerlijchs aen den Coningh / de somme van
35 Quentos. 500 U Marabedys.
7. De Coningh-rijcken van Valencien, Arragon, ende Catalunien, gheben des jaers
(behalven andere diensten ende obligatie) aenden Coningh 75 Quentos.
7. De Eplanden van Sardinien, Majorca, ende Minorca, en heeft de Coningh geen pro-
fijt af / om dat de renten ende incomsten van dien ghebedependeert ende verdaen worden / in
de bewaringhe ende bescherminghe van de selfde / en somtijds meer van doen wesen.
7. Het Coningh-rijck van Cerilien geeft den Coningh jaerlijck 375 Quentos.
7. Het Coningh-rijck van Napoles, landt van Pullia ende Callabria, gheben jaerlijck van
alle renten voor den Coningh 450 Quentos.
7. Het Hartochdom van Milanen geeft den Coningh jaerlijck 300 Quentos.
7. De Provincien van Nederlandt ende Bourgongien / plaghen te geven aenden Coningh
jaerlijck 700 Quentos.
- Maer jeghenwoordigh in dese troublen ende gheduerighe oorloghe en rannender gheen
clerheijt noch sekerheijt af weten.
7. De verpachtinghe ofte rente van de Troespelen van gheheel Spaengien / gheben jaer-
lijchs aen den Coningh / 20 Quentos : want van elcken Troespel datter vercocht wert
moeten

moeten geven een halven Real voor den Coningh/ende is verpacht des jaers voor de selfe de somme

De hassen ofte Lakens van Florensch, te weten/die van buyt in Spaengien gebacht werden/gelben jaerlijck van Tol/10 Quentos: want elke siuck hasse ofte Laken/ moet 6. Ducaten van Tol voor den Coningh gheven.

20 Quentos.
10 Quentos.

Alle dese rekeninghe van de Tollen / Alcaualen, thienden ende derden penninghen / Chynsen / Inposten / contributien / renten / Domeynen / en incomsten vande Coningh van Spaengien / zijn ghetrocken upt de registeren der respectie Reken-camers des selfden Coninghs / ende sonder eenighe veranderinghe over gheset en getranslateert / ghelijck als 3p verpacht / opghebracht / ende betaelt zijn gheweest het jaer van 1578. al eer dat den selfden Coningh het Coninghrijck van Portugael aen hem hadde / waeromme hier niet in begrepen en is / dan sullen hier naer in 't besonder / ende op zijn selven verhalen / als oock van hare regierders / alles in 't rozte verbatet / met die waerachticheydt van dien / door informatie ende Coppe der Officieren / ende bedienders van des Coninghs ambten ofte Officieren / inde selfde Coninghrijcken ende haer heerlijckheiden. Nu soo bedraghen in alles de voorszreven Domeynen / renten / ende incomsten des Coninghs / ghelijck alle in 't partituler verclaert gaen / teen jaer door 't ander te samen ghesommeert / 13. Millioenen Gouds / ende 48. Voco. Ducaten / het welcke compt ghereduceert in onse Nederlandtsche Munte ende rekeninghe / te weten / drie gulden voor een Ducat / ofte elf Spaensche Realen / de somme van 452. Tonnen schats / ende 44. Voco. Carolus gulden / van 40. grooten blaems / siuck.

Het welcke is eytelijcken de gheheele somme / ende incomste des selfden Coninghs van Spaengien jaerlijcks / behalven Portugael ende haer gheedeel / als ghesepdt is: Het welcke nu ter tijdt oock mede den selfden Coningh is besittende / als hier naer verclaert sal werden.

De Coninghrijcken die verbaet zijn onder den naem van Spaengien / eyghenlijcken Castilien: maer in het ghemeyn Spaengien ghenaemt / zijn dese / Leon, Arragon, Castilien, Navarre, Granaden, Tolledo, Vallencien, Sevilien, Cordoua, Murcia, Iden, Gallicien, Gibraltar, Catalonien, zijn veertien die eertijds elk een Coninghrijck op haer selven hebben gheweest / ende noch den naem behouden. De Coninghrijcken / Provincien / ende Steden / die in 't Hof van Spaengien in eenighen dachbaert ofte vergaderinghe van 't ghemeyne landes saken haer vopsen ofte stemmen geven / en gheroeppen werden / zijn dese naer volghende / te weten: De Coninghrijcken van Leon, Sevilien, Tolledo, Granaden, Cordoua, Murcia, ende Iden; Die Steden / te weten / de Hoofsteden / welke zijn als Bisdommen / zijn Burgos, Salamanca, Segovia, Soria, Avila, Cuenca, Toro, Zamora, Guadalaxara; Ende die Steden dat gheen hoofsteden noch Bisdommen en zijn / hebben de heerlijcken den naem van Steden / al hebbense Mueren ofte gheen / diemen eygentlijcke Villas noemt / van dese hebbender maer twee hare vopsen ofte stemmen in 't Hof / welke zijn Valla dolid, ende Madrid; Die ander Coninghrijcken / als Arragon, Navarre, Valencia, ende Catalonien, &c. hebben haerlieder Viceroy ende Gouverneurs a part / houdende haer daghbaerden op haer selven / regierende met des Coninghs abbys / ghelijck als die van Napels, Cecilien, Milaan, &c.

Dat 3. Capittel.

Een cort verhael vande notabelste dinghen, gelegentheyt, regieringe, ende incomste van 't Coninghrijck van Portugael, eertijds Lusitanea ghenaemt.

Groote van Portugael.

17. Steden diemen Cuidades noemt.

Hoe veel Steden en Casteelen datter in Portugael zijn.

Deselver 3. in Algarve.

Gelegentheyt van 't Casteel 2. Juliaen by Lisboa.

Het Coninghrijck van Portugael heeft in 't omgaens 285. mylen / te weten / byde Custe vander Zee 135. mylen / ende inlandwaerts omgaende 150. mylen. Heeft 17. Steden in Portugael en Spaengien / Guidades ghenaemt / welke tytel ghelijck Steden moghen voeren / dan die hoofsteden van eenigh Bisdom / ofte door partitulier gunst ende privilegie des Coninghs / alle d'ander worden ghenaemt Villas, al ist schoon datse met Mueren en Poort omringt en besloten zijn / ofte dat 3p gheen Mueren en hebben / gelijck alser veel zijn / doch hebben evenwel den naem van Villas; Van dese Villas, Steden / ende Casteelen / zijnder in Portugael 476. behalven Dorpen ende vlekken / heeft 3. principale Havens ofte Reieren / om Schepen te ankeren / te weten / Lisbonen / Porto, ende Setuval, ende noch ander drie in 't lande van Algarve, (welcke oock vande Croon van Portugael is) te weten: Tavilla, Lagos, ende Villa Nova; De stuetel ende bescherminge van de Reier ende Stadt van Lisbonen / is het Casteel Sint Juliaen (vande Dupschen sint Gills ghesheeten) / welke is ghelegghen aende eerste passagie ende incomste van de Reier /

die ghenaemt wort Tegio, in Latijn Tagus, een van de vermaerste van gheheel Europa.

Dat 4. Capittel.

Vande Justitie ende regieringe van Lisbonen ende Portugael.

Ten eersten het Tribunael, ghenaemt 'relacs van 't Civil, waer van opperste Rechter is / den Regidoer, dat is: de Regierder van Coninghs wegen / met noch twee andere rechters; Het Tribunael van het Crymen, ende twee rechters; Een Auditour ofte Rechter van des Coninghs Tolhups / ghenaemt Alfandega; Een Rechter van de proppieteyten ofte eygendommen / ende besessien; Acht rechters van de Weesen; Een Rechter van de Gast-hupsen; Een opperste Rechter (ghenaemt Correcteur,) vande dinghen ende saken van Indien / Guinea, Cabo verde, San Thome, ende Brasilien; Van alle dese voorsz. rechters machmen appelleren aen het relaes van het Civil; Het Tribunael ghenaemt van de supplicatien / wiens Rechter ghenaemt worden Desembargadores, dat is: soo veel als ontlasters ghesepdt / dese zijn van grooter

Verhael van verscheiden rechters in Lisboa.

Wande Rechters diemen Desembargadores.

grooter auctoriteit ende aensien / als by ons opperste Raet / heeren ende Presidenten; Men dit recht comen die appellatien van 't Tribunael van 't Civil; Waren oversten is eenen ghenaemt / Correcteur vande supplicatien; Twee Rechters die ghenaemt worden / Desembargadores da Fazenda; dat is: soo veel als Curatoren en Rechters van des Coninghs goederen / dese oordelen de rechten / ende plegen tusschen den Coningh ende particulieren; Wa dese en is gheen appellatie; Den Raet van de oordenen / Tribunael, Supremho, ofte de hoghen Raet diemen noemt / Desembargadores van 't Pallois; Tribunael van de Conscience ghenaemt; Tribunael vande Veedores da Fazenda; dat is: Besidders / Voordien / ofte Besorghers van des Coninghs incomsten en goederen; Tribunael van des Coninghs reken-camer / welke staet onder de Veedores da Fazenda; Den Raet van Staten; Twee tytelen van Hertoghen; Een van Marchgrae; Thien van Grauen / met die qualiteit van electen; Die fortreffen der Portugesen in Africa, ofte Barbaren, zijn dese / te weten: Tanger, Zepta, Arzila, het Epland van Madera, die Vlaensche Eplanden / As Ilhas dos Acores ghenaemt / als daer is Tercera, Sint Michiel, Santa Maria, Sint Iorgie, Pico, Fayael, Gratiola; d' Eplanden Flores ende Corvo; d' Eplanden van Cabo verde zijn / Sint Jacob, O Fogo Mayo, Boa Vitta, Sant Antonio, ende Sant Nicolaes; Arguyn een fortreffe in 't land van Guinea; De Wyne van Sint Iorgie, et Casteel aende selfde Custe van Ethiopie; noch aende voorsz. Custe het Epland del Principe, Sant Thome, Arubon; Het Coninghrijck van Congo ende Angola, aen de selfde Custe van Ethiopien, leyt onder tribuut van Portugael; Het Epland Santa Helena; aen d' ander 3pde van de Cabo de bona Esperanca, de fortreffe van Soffala; het Eplanden van Mogambi-que; het Epland van Ormus, ghelegghen tusschen Persien en Arabien; de Stadt ende fortreffe van Diu; die Steden ende fortreffen van Daman, Bacayn, Chaul, Goa, alwaer de Viceroy resideert / altemael ghelegen aende custe van Indien; Die Steden ende fortreffen van Honor, Barcelor, Mangalor, Cananor, Cranganor, Cochijn, Coulan, altesamen ghelegen aende selfde Custe van Indien / diemen heer Malabar; Een fortreffe in 't Epland van Sevlon, ghenaemt Columbo; De Steden van Negapatan, ende Sant Thome, aen de Custe van Choramandel; De Stadt ende fortreffe van Malacca; d' Eplanden van Maluco, te weten / Tarnate, Tydor, Banda, ende Amboyna; Het landt ende de Custe van Brasilien / van 500. mylen in de strekinghe / gheedeelt in acht Capiteynschappen ofte regieringe / van waer jaerlijcks naer Portugael ghebracht wort over de 150. V. dupsent Arroben Supchers / te weten / peder Arrobe van 32. pont; De Haven ghenaemt de todos os Santos, ofte van Aldeheplighen / alwaer den Gouverneur van Brasilien hem onthout.

Die ordinarijsche renten vande Croone van Portugael / bedraghen jaerlijck over een Millioen Gout / ende 100. dupsent Ducaten; De renten ende incomsten van de Meesterchap- pen van de Crupf-heeren / wiens Meester en oversten althans is de Coningh / de welke toebehooren d' Eplanden van Acores, (ofte Vlaensche Eplanden) Madera, die van Cabo verde, San Thome, del Principe, zijn des

Desembargadores da Fazenda.

Desembargadores van 't Pallois.

Tribunael van de Veedores da Fazenda.

Twee tytelen van Hertoghen in Portugael.

Verhael vande Portugese rechters in Africa.

Deselver van plaatsen die onder tribuut vande Portugesen suten.

Hoe veel de renten van de Coningh van Portugael jaerlijcks bedraghen.

jaers 200. V. dupsent Ducaten; Die rente van de Wyne / toebehoorende het Meesterchap van de Crupf-heeren van Christo ghenaemt / zijn jaerlijck 100. V. dupsent Ducaten; Van Brasilien jaerlijck 150. V. dupsent Ducaten; De renten ofte Tollen vande Specerien ende de incomsten van de goederen van Oost Indien / zijn jaerlijck 600. V. dupsent Ducaten; dat zijn 18. Tonnen (schat) dit is alleenlijck vande Tollen / vande goederen / ende waren / die daer van daen comen; want alle d' ander renten ende incomsten / te weten / van 't landt van Indien / ende hare Steden / wort ghedependeert ende verbaen in bewaernisse / ende bescherminge der selver plaatsen / in somma dat die renten ende incomsten / vande Croone van Portugael / en haer ghebiet / des jaers bedragende zijn 200. V. dupsent Ducaten / dat zijn 66. Tonnen schats naer onse rekeninghe.

Dat 5. Capittel.

Vande jaerlijckhe oncofter van het Coninghrijck van Portugael.

De soude ofte het sallaris vande Meistren / ofte Rechters van de justitie op 't vaste landt / zijn jaerlijck 100. V. dupsent Ducaten.

Van de Tencas, dat zijn giften ofte prebilen / als leenen / die de Coningh tot een vereringe vergunt / aen sekere personen als lijfrenten / diemen ontfanght soo langhe almen leeft / ende sterben dan weder aende Coningh / dese zijn jaerlijcks 300. V. dupsent Ducaten.

De Luras die vercocht zijn / dat zijn eenwighen renten / welke men coopt op des Coninghs Domeynen / Tollen / ende Rechten / jaerlijck ontfanghen / sonder te moghen lossen ofte aflegghen / ende sterben op d' erfghenamen van Xer tot Xer / zijn des jaers 150. V. dupsent Ducaten.

Tot onderhout vande fortreffen en stercken van Africa ofte Barberien / jaerlijck 300. V. dupsent Ducaten.

Tot onderhout van vijf Galepen / jaerlijck 50. V. dupsent Ducaten.

Tot die jaerlijckse Armade / die de vlooten ende Schepen van Indien conboperen / ende weder in halen 300. V. dupsent Ducaten.

De Moradien, dat is ghelijck sallaris ofte tractement / die de Coningh gheeft (tot onderhout van zijn Dienaers / ghenaemt Mocos da Camara Cavalheiros Fidalgos, ende ander dupsent tytelen) tot een vereringe / aen personen die hy eenige vrientchappe wil bewysen / ofte vergeldinghe van eenighen dienst / ofte door gunst van haer ouders / ofte Heeren / met welke tytelen ende privilegien worden ghenaemt / Dienaers van des Coninghs hups / (welcke een groote eere is / welcke personen een sekere / doch clepne somme / van dese Moradien des jaers gheaffigneert is / tot hulpe van de Gerst ofte Haber van hemlieder Peerden / al ist datse altemet qualijc hare schoene conne vergeldet / en haer leven geer deert ende berpde; maer is alleenlijcken een teyken van des Coninghs gunst en vrientchappe / daer de Portugesen meer moets en roemts op hebben / als op alle de weldaden vande werelt / doch is van wepnich importantien / en wert seer seldom betaelt / beloopt des jaers de somme van 80. V. dupsent Ducaten.

De oncoften ende behoefinghe door des Coninghs van Portugals camer ende hups dienste

Verfchepden oncoften die Portugal jaerlijck moet betalen.

Hoe veel de renten vande Coningh des jaers moet betalen.

Verfchepden oncoften door es van verscheiden dinghen.

Oncoften vande Mocos da Camara Cavalheiros Fidalgos.

dienste / is ordinaris des jaers 200 U. dupsent Ducaten / welcke placht verpacht te wesen / gelyck alst noch hupdens daeghs is / met de costen ende tafel des Cardinaels / Don Albero van Oostenryck / Gouverneur van Portugael.

Onkosten bā de stercken in Portugael
Tot onderhout bande fortressen en stercken / van't Coninghryck van Portugael 200. dupsent Ducaten.

In somma dat de voorsz. onkosten te samen belopen / des jaers 1680 U. dupsent Ducaten.

Dat 5. Capittel. Van de Stadt Lisbonen.

Lisbona heeft 32. Parochie Kercken / en over de 11. dupsent Hupfen / waer in zijn over de 20. dupsent woonplacsen / dit is te verstaen behalven 't Hof ende haren aenleef / heeft over de 120 U. dupsent menschen / waer onder meer als 10. dupsent Swarten ende Slaven zijn / dit alles na aentekeninge / ende die memorialen der Pastoren bande Parochie Kerck / 'twelcke zyn 't siers zyn veroblijgt te doen / een peder in zyn quartier / ende Pastorie / alle het selfde is noch uptgefondert / der geender die 't Hof volghen / ende die vande Cloosters ende Conventen / Gasthupfen / ende andere Godshupfen / als oock den rependen ende vzeenden Man / die gaet en comt : want de Stadt is vol van Cloosters / Conventen / ende Godshupfen / so datse in't begrip te samen / so veel beslaen soude / als de Hupfen vande Stadt / nu van ander by Kercken / Clupfen / en Cappellen / van lieve Vrouwen ende Sauten / dat gheen Parochien en zijn / zijnder so veel datse ontelbaer zijn : de Stadt heeft over de 350. straten / behalven diuers straten ende steghen / en straetgheens die gheen duer ofte uytganghen en hebben / die seer ende ontelijcke veel zijn.

Dat 7. Capittel.

Een cort relaes van de Coninghen van Portugael / tot op Philippus / Sone van Carolus Quintus / Rooms Keyser / die't nu jegenwoordigh onder zyn gewelt en gebiet heeft.

Den eersten Coningh vā Portugael / is gheweest eenen Don Afonso Henriques / Sone vande Graue Don Henrick / welcke was (als die Cronijcken vermellen) Sone vanden Hertoge van Lottrijck / andere meenen van den Coningh van Hungarien / doch het sekerste is te wesen van Lottrijck / den selfden soudon gecomen wesen in't Hof vanden Coningh vā Spaengien ofte Castilien / om hem upt een pber van't gheloof t'emploeren / teghens d'onghelooighen ende witte Moorse / ofte Mauritanen / die doen ter tijdt noch het meestendeel van Spaengien / en 't geheele land van Lusitania (nu Portugael) besaten / met een daghelijcke oorloghe / tegens de Christenen van Castilien / ende die by liggende contrerepen / in welcke oorloghe hy hem soo wel oeffenden / met soo veel viderlijcke septe / dat hem den Coningh nleuwers met wist te heralen / als hem te bereeren met zyn Dochter int houwelijck / en tot een houwelijck goet / het land van Lusitania / ofte Portugael / te wesen / 't ghene dat zyder af geconquisteert hadden / met alle 't gene dat hyder dan noch meer

mochte toe crighen / ende worden ghenaeamt Graef van Portugael / ende de voorsz. zyn Sone Don Afonso / werden gebozen in't jaer 1094. den welken tmeestendeel van Portugael vande Mooren ofte Mauritanen af gewonnen heeft / naer de doot van zyn Vader / wordē genaeamt Prince 27. jaren lanch / welcke tijtel in Spaengien niemant en mach voeren / dan alleenlijck des Coninghs eerste ghebozen Soon / en es ghenaeamt van't Coninghryck / ende wesen de van 45. jaren / wordē voorsz. Coningh ghecroont / door privilegie en gunste vanden Paus van Romen / van dien tijde het waerts / so is Portugael een Coninghryck gheworden / desen eersten Coningh heeft getrouwt wesen de van 52. jaren / ende generceerde een Soon en drie Dochters / hadde noch behalven dese een Soon ende Dochter Bastarden / heeft gheregeert 46. jaren / is overleden in de Stadt van Coymbra / leyt begraven in't Clooster van Santa Crus / 'twelcke hy selver ghesicht hadde / als oock die Cloosters van Alcobaca / ende Sant Vincente hupfen Lisbonen / ghenaeamt San Vincente de fora.

Desen Coningh heeft de Stadt vā Lisbonen aldererst gewonnen / vande Saracenen ofte Mauritanen / door hulpe en bystant van de Duptsche Partie / welcke aldaer by ghebal met een vloot Schepen (door het weder ghelwonghen wesen) in quamen gheloopt / om daer naer henlieder rype te verwoorden naer't Hepligh landt / daer zy (om't Christen gheloof te vermeerderen) upt een pber nae toe trocken / dencke ghewest is ten tyden van de overwinninghe vande stercke ende gheweldighe Stadt van Damyate / daer hem die van onse Vaderlijcke Stadt haerlem / soo vcomdadigh thoonden / als die tecken en soo van't Swaert ende 't Wapen / noch geduerende genoch betugghen / ende over al oircont is / alhier gecomen wesen / ten tyden dat de voorsz. secheven Coningh besich was / inde belegeringhe vande voorsz. Stadt Lisbonen / ende onberstaen hebbende datse upt een pber alleenlijcken gheromen waren / om haer teghens de onghelooighen ende ghemene vrant aller Christen t'emploeren / heeft haer vrentlijcker versocht en ghebeden / ghelien dattet God gelieft hadde aldaer te arriveren / in so bequamen tijt / om soot sechen hem te moghen assistieren / haer vermanende datse hem alhier soo wel (als in't hepligh landt daer zy heen wilde) consten besteden / om 't gheloof te vermeerderen / ende d'onghelooighen te vernielen / ende wel gheluckende / ghegelyck zy niet en twyfelden / met haerlieder hulpe de victorie voorsz. gewis hielden / mochten alsdan noch even wel haer voorsz. ghenomen reple / verwoorden tot Gods ende haer eere / 'twelcke zy eyntlijcken hem verwillichden / en hebben hem so dapperlijck en mannelijck gequeten / datse niet alleen Lisbonen en veroverden : maer noch veel ander placsen / daerinhoben stellende den Coningh in zyn volcomen besit ende cere / door welcke vrywilligen dienste hem den Coningh veroblijgt vbindende / aende selfde Duptsche Partie / heeft hem willen (in recompense) versien voorsz. haer ende huere naecomelighen / der selver Partie met veel ende besondere privilegien ende vrydom / boven alle inghebozen ende naturelen van't landt / ordinerende voorsz. hy ende zyn naecomelighen / voorsz. een eeuwighe ende onveranderlijck Edict / dat van dien tijt voorsz. alle de gene die van Duptsche Partie in zyn

Op wat tijt de Soon van Afonso ghebozen is.

Wanneer des se Soon tot Coningh gecroont werde.

Wanneer hy gestorven / en waer hy begraven is.

Wie Lisbona eerst vande Saracenen gewonnen heeft.

Goe / en waer die van haerlem haer waspen gecregen hebben.

Lisbona wert inghecomen.

De Duptsche crighen tot loon vā haer dienst veel privilegien.

in zyn land begheren te wonen / ofte trassiqueren / genieten soude veel privilegien / liberteyten ende voordeels / te wesen / plant en vry van alle Imposte ende Chynsen / van alle het gene datse voorsz. henlieder personen / hupfen / ende familie van doen hebben / te mogen draghen soodanighen cleeren ende juweelen / ende van soodanighen stof alst hen gelieft / als oock henlieder hupsvrouwen ende familie / al zynse schoon Portugesen / 'twelcke d'inghebozen verboden is : want hebben een Loe ende Wet vā de huppen / en daer stof toe / een pegelijck naer zyn qualiteit. Item te mogen gaen by nacht en ontpden alst hen te pas comt / met vijf ofte ses Dienaers / met licht ofte sonder licht / ende met soodanighe wapenen en gewep / alst hen beleet / 'twelcke d'inghebozen in gheenberiep manier toeghelaten wert ; Gheen justitie in hare hupfen te mogē pmanant repheiden / ofte over haer recht ende vonnis wesen / 't zy van wat saken dattet zy / upt ghenomen Crimine lefe Mayestatis / dan alleenlijcken huere Kieker / namenlijcken vanden Coningh daer toe gheordineert / die ghenaeamt wordē Luis dos Alemajns / ofte der duptsche Kieker. Item dat hare hupfen niet en mogen genomen worden / 't zy eyghen ofte ghehuert tot dienste vanden Coningh / ofte zyn Hof / gelyck alle d'ander onderwoopen zyn / oock en mogē niet ghedwonghen wesen tot eenighen dienst ofte ampten van't landt ofte Coninghs / gelyck als de inghebozen / nochte ghesleit op eenighe contributien / tot beherminghe ende noot van't ghemene welvaert ; Door't landt repende moeten voorsz. alle Man ghedient en gerijst worden / voorsz. haer gelt / ende noch andere dierghelijcke veel punten meer / die alle te lanch soudon vallen om te verhalen / hebbe alleenlijck menie ghenaeft van de principaelste en sommighe upt ghenomen in't royt / om daer door te behoonen (als henlieder eyghen Cronijcken verhalen) door wiens ende met wiens hulpe de Portugesen besitten / het gene zy hupdens daeghs bewaonen / dese privilegien werde noch (als oock altoos) sonder eenighe sepl sekerpelijck onderhouden / ende van alle Coninghen onwedderoepelijck gheconfirmeert zyn gheweest / ende noch daghelijcks vermeerbert / door daghelijcke weldaden die zy vande selfde Partie ontfanghen / als sulcks ghenoech oircont is.

De gegheben privilegien worden sekerpelijck onderhouden.

Don Sancho tweede Coningh van Portugael.

Don Afonso de derde Coningh.

Don Sancho Capello de 4. Coningh.

Don Sancho / Sone vanden bovengenoerden Coningh / was den tweeden Coningh vā Portugael / worden ghebozen in't jaer 1154. ende voorsz. Coningh ghelult / wesen de van 31. jaer / heeft ghehad onder Sonen en Dochters 15. kinderen / ende regneerden 27 jaer / is overleden inde Stadt van Coymbra / in't jaer 1212. wesen de van 58. jaer / leyt begraven in't Clooster van Santa Cris / by zyn Ouders.

Don Afonso / den tweeden vanden dier name / en den derden Coningh van Portugael / worden ghelult voorsz. Coningh / wesen de van 25. jaren / heeft ghehad twee Sonen / in zyn tijt waren die Sauten / te wesen / Dominicus / Franciscus / ende Antonius / is overleden in't jaer 1223. ende leyt begraven in't Clooster vā Alcobassa.

Don Sancho Capello / Sone vande voorsz. secheven Don Afonso / den 4. Coningh van Portugael / worden ghelult / wesen de van 16. jaren / ende is overleden inde Stadt van Tolledo / in't jaer 1247. ende leyt begraven in de groote Kercke.

Naer't overlyden van desen Don Sancho / worden voorsz. Coningh ghecroont zyn Sone / der de Graef van Bolongien / ende was den vyfden Coningh van Portugael / heeft geregeert 31. jaer / is overleden in Lisbonen / in't jaer 1279. leyt begraven in het Clooster van Alcobassa.

Don Denijs / Sone van desen overleden / worden voorsz. Coningh ontfanghen in Lisbonen / wesen de van 18. jaren / ende was den 6. Coningh van Portugael / heeft gheregeert 46. jaer / is overleden in de Steede van Sant Arein / in't jaer 1325. den 20. Januaris / wesen de van 64. jaer / leyt begraven in't Clooster vā Olivellas / 'twelcke leyt onterent twee mylen van Lisbonen / dat hy in zyn leven gesticht hadde / was ghetrouwt gheweest met Dona Yfabels / Dochter van Don Pedro / Coningh van Aragon / de welcke althans ghecanoniseert is onder de Sauten / haer begracenis is inde Stadt van Coymbra / 'twelcke zy ghesicht heeft / alwaer lichaem veel mirakelen doet.

Naer desen heeft gheregeert zyn Sone / Don Afonso o Bravo / dat is den stouten gesept / worden gehult voorsz. Coningh in de Stadt van Sant Arein / wesen de van 35. jaer / en de 7. Coningh vā Portugael regneerde 31. jaer / is overleden binnen Lisbonen / inde jere maent van't jaer 1356. leyt begraven in het groote Choor van de groote Kercke / desen heeft de Mauritanen / ofte Mooren van Salado overwonnen / in assistentie vande Coningh van Castilien.

Zyn Sone Don Pedro / is gheweest den 8. Coningh van Portugael / heeft het landt gheregiert met goeder justitie en vrede / is overleden in't jaer 1366. ende leyt begraven in't Clooster van Alcobassa / hadde eenen Soon / niet namen Don Fernando / ende al eer hy getrouwt was / hadde twee Sonen van Dona Ynes / ofte Angniet de Castro / te wesen : Don Ioan / ende Don Denijs.

Naer het overlyden van desen Coningh / is ghelult den voorsz. Don Fernando / en was den 9. Coningh van Portugael / troude met Dona Lianor Goncalves Telles / de welcke hy met ghelwelt nam van haren Man Lorenca Vaaz da Cunha / dieber met ghetrouwt was / hem upt het landt bannende / was (behalven dat) groot vrient van zyn Onderfaren / ende te straffen alle quaetdoenders / ende Vagabundos / ofte Landloopers / heeft gheregeert 17. jaren / is overleden in't jaer 1383. wesen de van 43. jaer / leyt begraven in het Choor van San Franciscus / inde Steede van Sant Arein.

Naer de doot van desen Don Fernando / is gheromen upt Castilien den Coningh Don Ioan / met zyn Hupsvrouwe Dona Beatrix / om de Croone van Portugael t'aenverden : maer den Bastart Sone van den Coningh Don Pedro / ende Broeder der overleden Coningh Don Fernando / heeft hem daer tegens ghesleit / ende heeft den Coningh vā Castilien met alle zyn macht verwonnen / in een Weltflagh / op't Welt ghenaeamt Sint Ioris / al waer hy tot een eeuwighe memorie deser victorie / ghesicht heeft een sijnch en gheweldich Clooster / het welcke hy noemden 't Clooster vande Batalie ofte Welt-flagh / om dat hy op de selfde plaats d'overhandt teghens de Castiliaenders behouden hadde / desen voorsz. Bastart Sone Don Ioan / worden ghecroont / en was den 10.

De Dochter van Sancho Capello vge de Coningh.

Don Denijs de 6. Coningh.

Don Afonso o Bravo de se vense Coningh.

Don Pedro de achte Coningh.

Don Fernando de negende Coningh.

De Coningh van Castilien treet nae Portugael om de Croon aen te baerden met ghelwelt.

Teghens d'ant ende oorloghe van Don Pedro / tegen desen Coningh / &c.

Don Ioan de 10. Coningh.

den 10. Coningh van Portugael/wesende bā 38. jaren/ heeft gheleest 76. jaer/ is overleden den 14. Augusti/ Anno 1433. leyd begraven in't selfde Clooster van de Batalie/ dat hy gesticht hadde. Desen Coningh heeft de foztrefse ende Stadt van Septra ghewonnen/ van de Mauritanen/ in Barbarien ofte Africa / ende was Vader van die Infante Don Fernando, die als nu vooz Santo ghecanoniseert is/ inde Catalago bande heplighen.

Naer hem heeft geregneert zijn Sone Don Duarte, ofte Eduart, ende was den 11. Coningh van Portugael/ heeft gheleest 42. jaer/ waer van vijf jaer regneerden / is overleden in't Halleys van't Convent van Thomar/ in het jaer 1438. leyt begraven int Clooster van de Batalie.

Don Afonso, Sone van den voorsz. Coningh/ is ghebozen in Sant Arcin, in het jaer 1432. ende om dat hy maer 6. jaer out was/ als zijn Vader storf/ so regierde in zijn plaats synen Oom/ die Infante Don Pedro, tot het jaer van 1448. doen werden den selfden Don Afonso het regement over ghelevert / ende was den 12. Coningh vā Portugael/ is overleden in Sant Arcin, inde selfde Camer daer hy ghebozen was/ den 28. Augusti An. 1481. leyt begraven by zijn vooz Ouders/ in't Clooster vande Batalie.

Naer zijn overlyden heeft geregeert synen Soon/ Don Ioan de groote ghenaemt/ den 2. van desen name / ende was den 13. Coningh van Portugael/ worden ghebozen te Lisbone den 4. Mepe Anno 1455. desen heeft in't opbaer/ en met ghewesen homis / doen onthalsen Don Fernando Hertoch van Berganca, te weten: op de merkt van de Stadt Evora, dē 22. Junij Anno 1483. ende heeft met zijn eghen hant / met een Pongiaert ghedoot Don Domingos, Hertoch van Begia, Broeder vā zijn Hupsvrouwde de Coninginne/ Dona Lia- nor, doende terstondt roepen Don Manoel, Broeder vanden voorsz. Hertoch / hem assig- nerde 't selfde Hertochdom/ met alle zijn toebehoort/ heeft gheleest 40. jaren/ is overleden t' Alnor in't Bat/ den 25. October An. 1495. leyt begraven in't Clooster vande Batalie, by zijn vooz Ouders.

Deur't Testament van desen Coningh/ so is vooz Coningh ghehult den Hertogh van Viseu, ghenaemt Don Manoel, ende was dē 14. Coningh van Portugael/ worden gehult in Alcacer do Sal, den 27. October An. 1495.

Desen Coningh heeft in alle zijn Coningryc/ alle de Joden doen Christen doopen/ soo met haren wille als oock tegens haren danck/ om haer goet niet te verliesen/ in't jaer 1499. ende deden alle de Jooden ofte Mauritanen (die te Lisbone huppen de Poorte van Moreria woonde) uyt jaghen / waer van de Poorte noch hupdens daeghs den naem behouden heeft/ inden selfden tijdt van desen Coningh/ soo isser te Lisbone een rumoer op ghestaen van de Ghemeente/ teghens de nieuwe Chri- stenen / ofte de ghedoopte Joden / soo dat zy daer etlijke honderde doot smeten/ so Jans/ Vrouwen/ als kinderen/ haer verjandende/ en andere dupsent schandalisarien aendoende/ beroovende hare huppen/ winckels/ en goederen/ waer van de Coningh groot onderfoeck dede/ van die der de principale oorsake vā wa- ren/ ende deden hen dapper castigeren / waer mede alle dinghen weder gheresteert wert.

Desen Coningh heeft oock albereerst ontdeckt ende gheconquisteert door zijn Capiteyns/ de landen ende vaert van Oost Indien/ ende die Orientaelsche contrepē van de Specerien/ als oock de Havens en wech van Paep Jans lande / Van ghelijchen heeft gheconquisteert die Steden ende foztressen van Saffijn, ende Azamor in Africa, is overleden te Lisbone/ op den dagh van Santa Lusia, Anno. 1521. leyd begraven in't Clooster van Betlehem/ van de Duptschen Klostiers ghenaemt.

Naer het overlyden van desen/ heeft geregeert zijn Soon Don Ioan tercero, ofte de derden van dien name/ ende was den 15. Coningh van Portugael/ worden ghebozen inde Maent Junij/ Anno 1502. inde Stadt van Lisbone/ al waer hy ghehult wert vooz Coningh / in het jaer 1521. was sachmoedigh/ goedertieren/ mild/ seer groot vrient/ ende toeghebaen de Religie ende Gheestelijchheid/ als oock de Studien / heeft gheconquisteert de Universteit van Coymbra, ende ander Col- legien/ is overleden den 11. Junij/ An. 1557. leyd begraven in't Clooster van Betlehem/ ofte Klostiers.

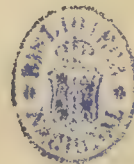
Naer zijn doot worden vooz Coningh ghehult / Don Sebastiaen, ende was den 16. Coningh van Portugael/ dese was Sone vā de Prince vā Portugael/ Sone vande voorsz. Coningh Don Ioan, welke ghetrouwt was by leven van zijn Vader / met Dona Ioana, Dochter van onsen Kaysar Carolus Quintus/ en Suster vanden Coningh van Spaen- gien/ Don Philippe, dese Prince overleet/ blp- vende zijn Hupsvrouwde bezucht / van desen Don Sebastiaen, die naer het overlyden van zijn beste Vader wert ontfanghen vooz Coningh van Portugael / worden ghebozen op den dagh van Sint Sebastiaen / in het jaer 1553. is gepasseert met ee groote Hept- tracht naer Africa, om dat te conquisteren / in het jaer 1578. al waer hy met het meestendeel vā zijn volck gheslaghen wert/ ende de over ghe- bleven ghevanghen / van de Jooden ofte A-fricanen.

Naer dit verlies / ende doot van den voorsz. schreben Don Sebastiaen, worden in Portu- gael ghehult den Cardinael Don Henrick, welcke was out Oom vanden voorsz. schreben Don Sebastiaen, ende was den 17. Coningh van Portugael / ende is over leden in het jaer 1580. latende in zijn Testament vooz erfge- naem / den Coningh van Spaengien / Don Phelippe, als Successor ende rechte naerto- mer van de Croone van Portugael: want zijn Vader Carolus Quintus, was ghetrouwt met die outste Dochter van de Coningh Don Manoel, welke was de Moeder van Don Phelippe, en Suster van de groot Vader van Don Sebastiaen, en vanden boven genoemde Don Henrick, al hoe wel dat daer noch een Broeder hadde geweest / vanden selfden Don Henrick, met namen Don Luijs, die naer zijn overlyden achter liet een Sone / met na- men Don Antonio, welke was Prior de Ocrato, van de Crup- heeren van sint Jans oorden/ den welken de Portugesen vooz Coningh op hieven: maer door de groote macht ende het geweld vanden Coningh van Spaen- gien / die het meestendeel van den Portuge- schen Adel om gherocht hadde / soo dat hy eensdeels met giften en gheschenken/ ten an- deren niet cracht en ghevoelt/ t' Coninghryck onder

onder zijn geweld creegh/ hebbende den vooz- schreben Don Antonio verdruben / is in per- soon ghetomen in Portugael/ in het jaer van 1581. alwaer hy ontfanghen ende ghehult is geworden / (te weten: binnen het Clooster van Thomar/) van de drie Staten van het Coninghryck (als daer is de Gheestelijch- heidt/ den Adel / ende de Procuruers van de Steden/ vooz de Ghemeente/) vooz Coningh ende Werlijcke erfghenaem van de Croone van Portugael/ ende is den 18. Coningh van Portugael/ die hupdens daeghs regeert/ waer

mede de Croone van Portugael ghetomen is aen die van Castilien ofte Spaengien / heb- bende gheduerd 442. jaer / onder seventhien Portugesche Coninghen / de welke haren voorsz. onck ghehadt hebben (als vooren ghe- seyd is) van de Hertoghen van Lottrijck/ ende Coninghen van Castilien / ende is we- der ghekeert / ende ghestorven op die Hertogen van Lottrijck/ ende Co- ninghen van Castilien / ofte Spaengien / etc.

F I N I S.

INHOUT DES BOECKS.

Register ofte Tafel vande Itinerario.

Cap. 1.	A Enbanch van Jan Dughens repse/ en zijn afschept uyt Hollandt na Spaengien met de gheschiedenissen/ voorzgeballen den tijt zijnder residentie aldaer tot zijn afschept van Lisboenen nae Oost Indien toe	pag. 1.
2.	Beghinne van zijn vopage ofte schipbaert / nae Oost ofte Portugaels Indien	pag. 3.
3.	Ordinantie vande selfde schepen op haer vaert ofte vopagen na Indien	pag. 3.
4.	Beschryvinghe van Moçambique, het welke leyt op 15. graden aende zuydzijde vande Linea Equinoctiael, op de Custe van Melinde, anders vā Abex ofte Abexin genaemt	pag. 6.
5.	Vande Custe van Arabia felix, ofte r'goode Meer af tot het Eplandt ende fortreffe van Ormus,	pag. 10.
6.	Van't Eplandt ende de stadt van Ormus,	pag. 10.
7.	Vande Custe vā Ormus, tot die stadt en't Eplandt Diu een fortreffe der Portugesen	pag. 12.
8.	Vande stadt en fortreffe en't Eplandt vā Diu, in vorzige tyden Alambater gheheete	pag. 13.
9.	Van't Coninckrijck ende 'tlandt Cambayen	pag. 13.
10.	Vande Custe van Indien / ende de Havens ende plaetsen daer aen ghelegghen	pag. 14.
11.	Vande Custe van Indien / te weten van Goa tot die C. de Comorijn, ende den uyttersten hoek / welke ghenaeemt wort de Custe van Malabar,	pag. 15.
12.	Verclaringhe vande Coninghen ende ghebedten van't landt / ende de Custe van Malabar, ende den oorspronck van dien	pag. 17.
13.	Vande Eplanden diemen noemt van Maldiva, anders Nalediya,	pag. 17.
14.	Van't Eplandt Seplon /	pag. 18.
15.	Vande Custe van Choramandel, ende het Coninckrijck van Narlinga ofte Bisnagar,	pag. 19.
16.	Van't Coninckrijck van Bengalen ende de Riviere Ganges,	pag. 21.
17.	Vande Custe ende landen van Aracan, Pegu ende Sian tot den hoek van Sincapura, ende de stadt en fortreffe van Malacca,	pag. 22.
18.	Vande stadt ende fortreffe van Malacca	pag. 24.
19.	Van't Eplandt Samarra, eertijts Taprobana gheheeten	pag. 24.
20.	Van't Eplandt Iava major, midtsgaders van hare waren/coopmanschappen ende handel- linghen/ghewichte/ munte ende pypen van dien/en andere dinghen	pag. 25.
21.	Vande Eplanden van Maluco,	pag. 26.
22.	Vande C. de Sincapura, tot die stadt van Sian, en de Custe van Camboja, Cauchinchina, d'Eplanden van Borneo, Lussons, Manillas ofte Phillippinas /	pag. 27.
23.	Vande groote vrychtbaerheyt / rijckdommen en sterckte van't landt van China, en andere notabele dinghen van dien	pag. 28.
24.	Vande Provintien / Steden / ende andere ghedenckweerdighe dinghen van't Coninckrijck van China	pag. 31.
25.	Vande Stadt en't Eplandt Machau in China, al waer de Portugesen haer residentie ende handelinge hebben / midtsgaders haer traffiche/coopmanschappen / ende sommige pypen van dien / neffens de ghewichten / mate ende munte / so van China als Malacca, &c,	pag. 33.
26.	Van't Eplandt Iapon,	pag. 34.
27.	En cozt relaes van't landt / ghelegghen achter Goa, in welker jurisdictie de selfde stadt Goa ghelegghen is / ende vanden oorspronck van hare Coninghen ende Heeren / ende de na- men van dien.	pag. 37.
28.	Vande Stadt ende 't Eplandt van Goa, principael hooftstadt van Indien /	pag. 39.
29.	Vande costumpen der Portugesen ende hare afcomelingen Mesticos ghenaeemt / ofte half gheslacht / so van Goa, als van alle die Orientaelsche contreren	pag. 42.
30.	Vande Portugesen ende Mestissen hare huyshouden / courtoysen / trouwen en andere ghe- bruycken en manieren van Indien	pag. 44.
31.	Vande manieren ende usantien der Portugalopers en Mestissen vrouwen in Indië /	pag. 46.
32.	Vande Viceroy van Portugael in Indien ende zijn regeringhe binnen Goa,	pag. 49.
33.	Vande Heydenen / Indianen / ende andere byzendinghen binnen Goa woonachtich /	pag. 50.
34.	Vande ghetypen des jaers in Indien ende de cranchheden	pag. 52.
35.	Vande munte/ghewichte ende mate van Indien ende Goa	pag. 54.
36.	Vande Indianen ghenaeemt Bramenes, welke zijn eensdeels die Menistren vande Paga- den ende Indiaensche Afgoden van hare maniere ende leven	pag. 55.
37.	Vande Gufaratten ende Baniānen van Cambayen	pag. 56.
38.	Vande Canaras ende Decanijs	pag. 57.
39.	Van die Canarijs ende Corumbijs van Indien /	pag. 58.
40.	Van die Arabyers ende Abexijs die in Indien resideren	pag. 59.
41.	Vande Swarten van Moçambique diemen Caffres noemt hare usantien en maniere /	pag. 60.
42.	Vande Malabaren ende Nairo in Indien / hare manieren en costumpen	pag. 61.
43.	Vande Mooren ende Joden in Indien	pag. 63.
44.	Vande Pagoden ofte Indiaensche Afgoden / Klāten / Bebaerden / Ceremonien en andere superstitien int generael ende int cozt verhaelt	pag. 64.
45.	Van alderley ghedierten / Dec ende voghelen van Indien	pag. 66.
46.	Vanden Ollyphant	pag. 68.
47.	Vanden Abbada ofte Reynossoero.	pag. 70.
48.	Vande visschen ende allerley Zee-ghedierten van Indien	pag. 70.
49.	Van een fruyt / ghenaeemt Annanas,	pag. 72.
	***	50. Van

Register bande Itinerario.

50. Wande laqua ofte laaca,	pag. 73.
51. Wande Mangas,	pag. 73.
52. Wande Cajus,	pag. 74.
53. Wande Iambos,	pag. 75.
54. Van ander fruyten in Indien/	pag. 76.
55. Wande Vpghen van Indien/	pag. 77.
56. Wande Palmboom daer d'Indiaensche Poten (diemen Coquos noemt) aen wassen/	pag. 79.
57. Van't fruyt Durpoens van Mallacca,	pag. 81.
58. Wanden boom Aruore de rays, dat is/ wortelboom / ende die Bambus ofte 'triet van In-	pag. 82.
dien/	pag. 82.
59. Wanden boom Arbore triste,	pag. 83.
60. Van die bladen Bettele ende het fruyt Arecca,	pag. 84.
61. Van't kruijt Dutroa, ende een plante ghenaeint Herba sentida,	pag. 86.
62. Wanden Peper/	pag. 87.
63. Wande Caneel/	pag. 88.
64. Wanden Genghber/	pag. 89.
65. Van die Giroffel-naghele/	pag. 89.
66. Wande Massa, Foelpe ofte Muscaten bloemen/ende Poten Muscaten/	pag. 90.
67. Wande Cardamomum/	pag. 91.
68. Van't Lach/	pag. 91.
69. Van't Annil ofte Indigo/	pag. 92.
70. Van't Ambar/ Mosseliaet ende Algallia ofte Cibet	pag. 92.
71. Van't Benjujn,	pag. 93.
72. Van't Wierroock ende Mirrhe/	pag. 94.
73. Van't Manna ende Gupharbo/	pag. 94.
74. Van't hout Sandalo	pag. 95.
75. Van't Palo de Cobra, ofte Slanghen hout/	pag. 95.
76. Van't hout Calamba, alias Lignum Aloes,	pag. 96.
77. Wande wortel van China,	pag. 96.
78. Van't Amfion, alias Opium,	pag. 98.
79. Van't Bangué,	pag. 98.
80. Van't Camphora/	pag. 99.
81. Van't Tamarinio,	pag. 99.
82. Wande Mirabolanen/	pag. 100.
83. Van andere specerpen ende krupderpen/ te weten/ Spiconardus, Aloe, Anacardi, Calamo,	pag. 101.
Aromatico,	pag. 101.
Costus, Cubeben, Folium Indum, Galanga,	pag. 102.
84. Wande Peerlen/	pag. 103.
85. Wande Diamanten	pag. 104.
86. Wande Robynen/ Sppnellen/ Gzanaden/ Esmeraulten/ en andere edele gesteent/	pag. 104.
87. Wanden steen Bezar ende andere tegheusenijn/	pag. 105.
88. Een cort verhael ende instructie vande Diamanten/ Robynen/ Esmeraulten/ Peerlen/ ende	pag. 106.
andere edele ghesceenten/ hoemen sal verstaen de selfde te recht te keimen/ ende rekeninge	pag. 108.
maken om die te waerden op hare rechte prijs en valeur/ etc. eerstelijcken vande Dia-	pag. 109.
manten/	pag. 110.
89. Wande Robynen te waerden/	pag. 110.
90. Wande Orientaelsche ende oude Esmeraulten/ hoemen die waerden sal/	pag. 110.
91. Wande Orientaelsche Peerlen te waerden/	pag. 110.
92. Van sommighe geschiedenisse in Indien/ den tijt van Jan Huyghens residentie aldaer/ hoe	pag. 110.
datter vier Engghelschen over landt in Indien quamen/ ende wat hen wederbaren is/	pag. 110.
7. De comste van drie Japoensche Princen ofte Conincks kinderen binnen Goa, en hoet met	pag. 113.
hem verlopen is/ in't repen mette Jesuiten nae Spaengien/ Italien/ ende het wederom	pag. 113.
comen nae Indien	pag. 113.
7. Comste van Gefanten upt Persien, Cambayen, ende vanden Samorijn binnen Goa, en wat	pag. 113.
datter met ghehandelt is/	pag. 113.
7. Opperchtighe van een Tol-huys binnen Cochijs, teghens wil ende danck van d'In-	pag. 115.
woonders/	pag. 115.
7. Comste van den Vice-roy, Don Duarte de Meneses in Indien/	pag. 115.
7. Het vertrecken van Jan Huyghens Camaraet/ met namen Berndt Burcherts/ upt Indien	pag. 115.
over landt nae Hamborch toe.	pag. 115.
7. Opdinghe van des Princen van Oraengien doot van Venetien over landt in Indien/	pag. 115.
7. Schip-breuckinge van't schip S. Tiago, op de doorchten van India, ende hoe deerlijck selfde	pag. 116.
toe ghegaen is/	pag. 116.
7. Twee schepen van Chaul gewonnen vande Turckische Galleepen uptet Goode Meer/	pag. 118.
7. t Succes van een groote Armada afgeheerdicht in Goa, nae't Goode Meer toe / teghens de	pag. 118.
Turckische Galleepen/ ende het verlies van't meeste volck van dien/ achter Ormus, in een	pag. 118.
plaats ghenaeint Nicolu,	pag. 118.
7. Een Coninginne van Ormus met haren broeder binnen Goa Christen ghedoopt / ende hoet	pag. 119.
met haer verlopen is	pag. 119.
7. Verlies van't Schip Boa Viagen, varende upt Indien nae Portugal	pag. 119.
7. Vertreck des Aerts bisschops upt Indien nae Portugal.	pag. 120.
7. t Onacht	pag. 120.

Register bande Itinerario.

7. t Onachtsaem verlies van't schip Arreliques by de custe van Indien	pag. 120.
7. Beleggheringhe van Mallacca, door die van Samarra ende onligghende quartieren/	pag. 121.
7. t Succes vande Armada van Martijn Affonso de Mello, ende die destructie vande steden	pag. 121.
Pate ende Brava, aen de Custe van Melinde,	pag. 121.
7. t Mirakuleus behoudenisse vant by naest verloren schip S. Salvador, int ghemooten vande	pag. 121.
Armada van Indien gaende nae Ormus,	pag. 121.
7. Comste van vier Portugaelsche schepen binnen Moçambique.	pag. 122.
7. Beleggheringhe vande fortresse Columbo binnen Ceylon,	pag. 122.
7. Coertstinghe van een groote Armada binnen Goa, tot ontfet van die van Mallacca,	pag. 122.
7. Die van Columbo in Ceylon, zijn ontfet door d'Armada van Indien / en belept van Ma-	pag. 122.
noel de Sousa Coutinho,	pag. 122.
7. Onsettinghe van Mallacca, ende het innemen van Ior, door d'Armada van Indien / en be-	pag. 122.
lept van Don Paulo de Lyma,	pag. 122.
7. t Overlpe van Don Duarte de Meneses, des Vicoreys in Indien/ en met wat ceremonien	pag. 123.
die begraven/ en een ander ghecozen wert/	pag. 123.
7. Een seer doechtighen en gheduerighen reghen van drie maenden aen een binnen Goa,	pag. 124.
7. Warachtighe historie van een woerde en weynich ghehoorde moort van een Neerlande/	pag. 124.
Diamant-sipper binnen Goa, door schickinge van zijn epgghen hussvrouwde ende haer	pag. 124.
Boel/	pag. 124.
7. De doot des Aertsbisschops van Goa, op de repse nae Portugal / ende resolutie van Jan	pag. 128.
Huyghens wederom heeringhe nae herwaerts over	pag. 128.
7. Affchept van Jan Huyghen upt Goa, nae de Custe van Malabar om Peper te laden/ met ver-	pag. 129.
halinge van't contract ende ordinantie van den Peper/	pag. 129.
7. Maniere ende ladinghe vanden Peper ende andere waren in Indien / ende hoe dat de Por-	pag. 130.
tugaelsche schepen afgeheerdicht worden/ mette ordinantie van dien/	pag. 130.
7. t Succes van Jan Huyghens repse op de wederom comste van Indien na Portugal toe/	pag. 131.
94. Beschrypinghe van't Eplandt S. Helena,	pag. 139.
95. Beschrypinghe van't Eplandt Acençad,	pag. 141.
96. Een corte verhalinge vande Eplanden van Canarien/	pag. 142.
7. Schipbreuck vant Schip van Malacca, op de Ree va Tercera, met groot verlies ende scha-	pag. 144.
de van veel costelijckheys van Indien en Chyna,	pag. 144.
97. Beschrypinghe vande Eplanden van Açores, ofte blaensche Eplanden/	pag. 146.
98. Wande Eplanden van Coruo ende Flores,	pag. 150.
99. Van sommighe notable gheschiedenissen / den tijt van Jan Huyghens residentie in Tercera,	pag. 151.
eerstelijcken van twee personen vanden bliken omghebracht / by de stede van Villa da	pag. 151.
Praya,	pag. 151.
7. Arrivement van 14. schepen upt spaensh Indien in Tercera, ende het succes vande selfde	pag. 151.
schepen en andere van heur compaengie / van haer verlies ende het ghene haer mette En-	pag. 151.
ghelschen bejeghent is.	pag. 151.
7. Arrivement van 6. Indiaensche schepen/ met 40. millioenen Gout int Eplandt Fayael, ende	pag. 151.
hoe datse Millort Commerlant ghemist heeft	pag. 151.
7. Comste van twee schepen upt Indien in Tercera, met 5. millioenen Gout / die met grooten	pag. 151.
hasart den schat in salvement brachten/ en daer na noch bleven/	pag. 151.
7. Twee Indiaensche schepen ghenomen vande Engghelschen int ghesicht van Tercera, ende	pag. 152.
het succes daer van	pag. 152.
7. Verhael vande ghebleven ende ghenomen schepen van spaensh Indien/ Brasilien/ Guinea,	pag. 152.
Cabo Verde, &c. int jaer van 89.	pag. 152.
7. Comste van een Vloot schepen van Sebillien in Tercera, om het Silber dat daer gheloft	pag. 152.
was te halen/ ende wat haer wederbaren is/	pag. 152.
7. Een Comeet ofte Sterre met een steert ghesien in Tercera,	pag. 154.
7. Verlies van een Carveel op d'incomste vande Ree va Tercera mettet succes daer van/	pag. 154.
7. Verhael van 12. Engelsche schepen die na Oost Indien ghesepit waren/ en wat datse bedre-	pag. 154.
ven hebben/	pag. 154.
7. Comste van Marten Furbiſcher met een Armada Engghelsche schepen byde blaensche Ep-	pag. 154.
landen/ en hoet daer met verlopen is/	pag. 154.
7. Een Portugaels schip comt upt Oost Indien seer schadeloos (door't ghemooten vande En-	pag. 154.
ghelschen) in Portugal/	pag. 154.
7. Wat schade dat d'Engghelschen ghebaen hebben by de blaensche Eplanden onder de sche-	pag. 154.
pen van Spaensh Indien en ander wegghen die na Spaengien toe quamen/	pag. 154.
7. Don Alonho de Bacan trecht upt de Caruaha, met een groote Armada / nae de blaensche	pag. 155.
Eplanden om de Indiaensche schepen te verwaecten en te conboperé/ maer heert weder-	pag. 155.
om sonder pet upt te rechten	pag. 155.
7. t Succes van vijf schepen die van Lisbonen nae Oost-Indien voeren ende vanden Vico-	pag. 155.
rey Mathias dalbiquerque,	pag. 155.
7. D'Engghelschen nemen een schip dat nae Oost Indien wilde / met 5. hondert duysent Du-	pag. 156.
caten in gelt behalven d'ander waren	pag. 156.
7. Een groote aertbevinghe int Eplandt S. Michiel, gheduerende 17. daghen lanck/ doende een	pag. 156.
groote schade en verschrickinge onder den menschen/	pag. 156.
7. Comste van een groote Armada des Conincks van Spaengien/ by de blaensche Eplandé/	pag. 156.
om de vloren van Indien te verwaecten en te gheleypden/	pag. 156.
7. De Vice-admirael vanden Engghelschen Richart Groen-velt mozt vande spaensche schepen	pag. 156.
overwelddicht en ghenomen / en hoe vromelijcken dat hem den selfden Groenvelt tottet	pag. 156.
laeste toe verweert heeft	pag. 156.
7. Een	pag. 156.

Register vande Figuren ende Caerten.

7. Een groufame en weynich ghehoorde destructie onder die spaensche Armada/ende Indische vloren / met groot verlies van schepen en volck/door een gheweldighen en onydelighen storm en ontweer/ inde contreye van byde Vlaemsche Eplanden pag. 157.
7. Afchept van Jan Burghen upt Tercera na Lisbonen/ en van daer na Hollandt / van zijn reyse/gheschiedenisse ende comste int vaderlant. pag. 159.

Volcht die Register vande Figuren ende Caerten die in de Itinerario behooren, ende waer datse ghefelt moeten werden, tot een memorie vande Boeck-binders, als oock om te weten hoe dat de Caerte van Guynæa, Congo, ende Angola, met die vande Antillas, Brasilien, ende de beschryvinghe vande selfde contreyen (waer van de folien niet ghenumereert en zijn) ghebonden moeten werden, om in goeder ordre en vervolch te comen.

- E**rstelijcken de Stede ende het Eplandt Moçambique, pag. 6.
7. Malayos ende lavas, dat zijn die van Malacca en Iava, pag. 24.
7. De Chynen/so mans als vrouwen te voet/ pag. 32.
7. De Chynen ghedraghen/ en upt vernemen varen/ daer aen volghende aende selfde pagie.
7. 't Schip van China en Iava by de selfde Chinen. pag. 42.
7. De stadt van Goa, pag. 44.
7. De Boerse ofte merckt van Goa, pag. 46.
7. De Portugesen gaende ende staende te voet/ pag. 48.
7. De Portugesen te Peert daer aen volghende by de selfde pag.
7. De Portugesen ghedraghen in een Balanchijn daer aen volghende by de selfde pag.
7. De Juste daerse met ten oorloch varen/ by de selfde pagie.
7. De Vrouwen der Portugalopers te voet/ pag. 48.
7. De selfde vrouwen in Balanchijn ontdeckt ghedragen/daer aen volgende by de selfde pagie.
7. De selfde vrouwen int Balanchijn bedeckt ghedraghen daer aen volgende by de selfde pagie.
7. Bramenes, Decanijs ende Banianen, pag. 58.
7. De byploft der selfden daer aen volghende by de selfde pagie
7. 't Verhanden vande dooden man mette levende vrouwen by de selfde pagie achtervolgende.
7. De staet des Ambassadeurs van Ballagatte binnen Goa, daer aen volgende by de selfde pag.
7. Canarijn, met zijn vrouwe/d'Indiaensche kinderen/ Lascarijn ende Balhadera, by de selfde.
7. De Dorpen ende wooninghen der Indianen/ by de selfde pagie achtervolgende.
7. De schuyten diese inde rivieren ghebruicken by de selfde pagie aen volghende.
7. Die Arabiers ende Aberijns met haer vrouwen/ pagie 60.
7. Die Swarten ofte Caffres van Moçambique, by de selfde pagie
7. Den Coninck van Cochijn op den Ollyphant met zijn pairen om hem/ pag. 64.
7. De Malabaren ende Mooren van Cananor, by de selfde pagie
7. De Mesquita ende Pagoden ofte Indiaensche Afgoden/ pag. 66.
7. De fruyten laacka, Annanas, Mangas, Cajus, lambos, &c. pag. 80.
7. Den boom Arbore de Rays, Durioens van Mallacca, en 'triet Bambus, pag. 86.
7. Die boomen Arbore triste, mette Bettele byde selfde pagie.
7. 't Eplandt Santa Helena, pag. 140.
7. 't Eplandt Açencion ofte Hemelbaert/ pag. 142.
7. De Stadt Angra, in 't Eplandt Tercera, pag. 150.

Caerten inde selfde Itinerario.

7. **D**e Generale Caerte vande ghehele waert naer Indien/ pag. 4.
7. De Caerte vande Cabo de boa Esperança af tot by 't Roode Meer/ett. pag. 6.
7. De Caerte van 't Roode Meer af/de Eusten van na Ormus, Indien, Seylon tot Bengalen toe/ &c. pag. 10.
7. De Caerte van Mallacca, Samatra, d' Eplanden van Iava, Maluco, China, de Philippinas, ende Iapon, &c. pag. 22.
7. De Caerte van Guinea, Angola, tot de Cabo de boa Esperança toe/ pag. 160.
7. Volghende terstont de beschryptie van Guinea, Congo, Angola, tot hoop by de Cabo de Esperança, &c.
7. Alsdan de Caerte vande Antillas, ende Brasilien/ en terstont daer nae de beschrypinghe van America, midtsgaders de deelen der selver/als Noua Francia, Florida, d' Eplanden die men Antillas, Cuba, Iucaya, Iamaica, &c. noemt.

Eynde der Register vant eerste Boeck d'Itinerario.

